DANIŞTAY DERGİSİ

Yıl : 13 **Sayı : 48 - 49**

Memurin Muhakematı Hakkında Danıştay'ın Görüşü — 3

Hizmetiçi Eğitimi ve Danıştay — **Erol Çırakman**, Danıştay Üyesi — 9

Kamu Görevlileri ile İlgili Davalarda Yetki — **Reşit Gürpınar**, Sivas İdare Mahkemesi Üyesi — 19

DANIŞMA ve İDARE KARARLARI — 26

YARGI KARARLARI — 35

KARARLARIN METODİK FİHRİSTİ — 405

DANIŞTAY TASNİF VE YAYIN BÜROSU YAYINLARI — 413

MEMURİN MUHAKEMATI HAKKINDA DANIŞTAY'IN GÖRÜŞÜ

Memurların, görevlerinden doğan ya da görevleri sırasında işledikleri ileri sürülen suçlardan ötürü, özel bir soruşturma yöntemine bağlanmasının ülkemizde yüzyılı aşan bir geçmişi bulunmaktadır.

Bu konuda ilk hukuksal düzenleme, 1288 tarihli nizamnamedir. Bu nizamnamede memurların görevlerinde işledikleri suçlardan dolayı uygulanacak usül gösterilmiş olup Şurayı Devlet nizamnamesi ile de Danıştay'a bunlar hakkında son soruşturma açılmasına karar verilmesi ve hatta yargılamalarının da yapılması görevi verilmiştir. Bugünkü uygulamanın dayanağı ise, 1329 tarihli «Memurin Muhakematı Hakkında Kanun-u Muvakkat»dır. Yasa içeriğinin sağlam ilkelere dayandırılmış olması nedeniyle değerinden yitirmeden İmparatorluk, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet dönemlerinde, ülkenin siyasal ve sosyal yapısı ve anlayışında köklü değişikliklere karşın, varlığını ve ilkelerini korumuştur. Kuşkusuz, bunun önemli nedenleri vardır. Bunlara, aşağıda yeri geldikçe değinilecektir.

Kurtuluş Savaşı içinde dahi Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanması zorunluluğu ortaya çıkmış ve bu zorunluluğun sonucu olarak, Memurin Muhakemat Kanunu ile Danıştay'a verilmiş olan görevlerin ifa edilebilmesi için, 4 Temmuz 1337 ve 30 Şevval 1339 tarihinde «Surayı Devletin Memurin Muhakematına Müteallik Vezaifinin Sureti İfası Hakkında Kanun» çıkarılmış ve Memurin Muhakematına bakmak görevi Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde kurulacak bir heyete verilmiştir.

Açıklanan özelliğine ve uzun uygulama geçmişine karşın birçok temel yasalarda da olduğu gibi, Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat da her yeniden düzenleme ve geçiş dönemlerinde tartışma konusu olmaktan kurtulamamıştır. Ancak, her defasında bu tartışma Yasanın Devlet gücü ve kamu yararı yönünden vazgeçilmezliğinin anlaşılmasıyla sonuçlanmıştır.

İlk tartışma Yasanın 1950 öncesinin siyasal gündemine getirilmesiyle başlamış, antidemokratik yasalardan biri olarak tanımlanmıştır. İlk fırsatta yürürlükten kaldırılacağı ileri sürülmüş ise de sonunda, kamu düzenini sağlayan temelli ilkeleri içermesi yönünden yürürlükte kalmasının zorunluluğu kabul edilmiştir.

1961 Anayasasının yürürlüğe girişinden sonra da Yasanın, Anayasaya aykırılığı iddiası zaman zaman tartışma alanına getirilmiştir. Fakat Anayasa Mahkemesi, 13 ve 16. maddelerinin iptaline ilişkin istekleri karara bağlarken, Yasanın tümü hakkında ileri sürülen bir çok olumsuz görüşleri, sağlam hukuksal gerekçelere bağlayarak red etmiş ve bir anayasa sorunu olarak konuyu kökünden çözüme kavuşturmuştur.

Artık, bu Yasa üzerindeki tartışmaların kapandığının sanıldığı bir sırada yeniden gündeme getirilmesi üzerine yürürlüğe girmesinden beri en üst düzeyde uygulamasını yapmış ve buna yön vermiş bir kuruluş olarak bu güne kadar ileri sürülen savları bir bir ele alıp incelemeyi ve bu konudaki görüşlerimizi belirtmeyi görev saydık,

Genel olarak denilebilir ki, memurların görevlerinden doğan ya da görevleri sırasında işledikleri ileri sürülen suçlardan ötürü özel bir soruşturma yöntemine tabi tutulmalarının temel nedeni, görevlerinin yerine getirilmesinde her türlü korku ve endişeden uzak tutulmaları yoluyla kamu hizmetlerinin düzenli ve gerektiği biçimde yürütülmesini sağlamaktır. Bu sonucun sağlanması, «Memurun şahsı değil memuriyet görevi bakımından bir çeşit teminattır». Gerçekten de bu tür bir güvence ihtiyacı kamu hizmetlerinin bir takım özel ilkelere ve yöntemlere bağlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerle, Yasanın getirdiği sistem, Türk Hukuk düzeninde de, kamu hukukunun belli başlı konularından biri olarak yerini almıştır.

Şimdi yasaya karşı ileri sürülen görüşler üzerinde durmak istiyoruz.

YASANIN ÖNGÖRDÜĞÜ SİSTEMİN EŞİTLİK İLKESİNE AYKIRI DÜŞTÜĞÜ İDDİASI:

Bu sorun, 27/4/1971 gün Esas 1971/20 Karar 1971/47 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı ile çözüme kavuşturulmuştur. Sözü edilen kararda Anayasa Mahkemesi aynen: «Suçlu memurlar hakkında soruşturmanın ayrı bir usule bağlanmasının, kanunlar önünde eşitlik ilkesi ile çeliştiği de düşünülemez. Anayasanın eşitlik ilkesini belirleyen 12. maddesinin birinci fıkrası hükmü incelendikte görülecektir ki, Anayasanın mutlak olarak yasakladığı gerçek kişilerin, kanun karşısında dillerine, ırklarına, cinsiyetlerine, siyasi düşüncelerine, felsefî inançlarına, din ve mezheplerine göre değişik muamele görmeleridir. Bunların dışında kanun önünde eşitlik, ancak niteliklerde benzerlik halinde sözkonusudur. Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun, memurlara ilişkin bir Yasadır. Yalnızca memurlara uygulanan yasalarla memur olmayanların bir eşitlik ilişkisi düşünülemez» demektedir. Kararda sözü edilen 1961 Anayasasının 12. maddesinin birinci fıkrası hükmü, 1982 Anayasasında 10. maddenin birinci fıkrası olarak esas yönünden olduğu gibi korunmuştur. Bu nedenle 1982 Anayasası ile hukuksal durumda bir değişiklik olmamıştır. Bu bakımdan iddianın yeniden ileri sürülmesinin nedenini anlamak güçtür.

YASANIN MEMURLARA AYRICALIK TANIDIĞI İDDİASI:

Yasaya karşı olanların bu konuda ileri sürdükleri savlar, yukarıda sözü edilen Anayasa Mahkemesi kararında tartışılmış ve karşılanmıştır. Denilmiştir ki, «Öte yandan sözkonusu Yasa memurlara bir zümre, bir sınıf olarak imtiyaz tanımakta değildir. Kanunun sağladığı, memurun şahsı değil, memurluk görevi bakımından bir çeşit teminattır. Bu da kamu hizmetlerinin iyi işlemesi için düşünülmüş, düzenlenmiştir. Memur gördüğü hizmet yüzünden sık sık isnat ve iftiralara uğrayabilir. Kendisine memuriyetle ilgili suç isnat edilen her memurun, hemen adliyeye sevk edilmesi hem memurları tedirgin ederek hizmeti aksatır; hem de, hizmetin yürütülüşü üzerinde bir takım haksız kuşkulara yol açabilir. Bu çeşit iddiaların, önce kamu hizmetinin gereklerini ve memurluk psikolojisini iyi bilen kimselerin süzgecinden geçirilmesi ve ortada kovuşturmaya değer bir eylem kaldığında, işin mahkemenin eline bırakılması, kamu hizmetinin yararına bir tedbirdir ve kanunla getirilen düzenin sağladığı da budur». Gerçekten de kamu hizmetleri bir takım özel ilkelere ve yöntemlere tabi olduğuna göre, memurun eyleminin, hizmetin gereklerine uygun bir tutum ve davranış mı yoksa bir suç mu olduğunun saptanmasında uzmanlık ve yetki sahiplerinin yani Anayasanın 129 uncu maddesinin son fıkrasında sözü edilen idari mercilerin söz sahibi olmaları kesin bir zorunluluktur.

Görülebileceği gibi, özel soruşturma yöntemi, memurlara ayrıcalık tanımak değil, kamu hizmetinin iyi işlemesini sağlamak amacına yönelik yasal bir önlemdir.

Türk Ceza Kanununda suçun memurluk sırasında işlenmesi halinde, daha ağır cezaların öngörülmüş olması bunun kanıtıdır.

KUVVETLER AYRILIĞI İLKESİNE AYKIRILIĞI İDDİASI:

Memurin Muhakematı Hakkında Kanunun getirdiği düzenlemeye karşı çıkanlar, 1961 Anayasasının 7 nci maddesinde yeralan ve 1982 Anayasasının 9. maddesinde aynen korunan hükmüne dayanmaktadırlar. Anılan 9. madde «Yargı Yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır». Hükmünü içermektedir. Suç görevinden doğan ya da görevi sırasında işlenmiş olsa bile, memur hakkında soruşturmanın, genel hükümler dışında özel bir yönteme bağlı tutulmasının «yargı yetkisine» müdahale niteliğinde olduğunu ileri sürmektedirler.

Bu iddianın gerçekle ilgisini saptayabilmek için öncelikle Memurin Muhakematı Hakkında Kanunun suç işleyen memur hakkında düzenlediği soruşturma yönteminin hukuksal niteliği üzerinde durmak gerekmektedir. «Bir suçun mahkemeye gelmesinden önceki evre, genel olarak hazırlık soruşturması ve ilk soruşturma işlemlerini kapsar. Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunda bu işlemler birleştirilmiş ve adına eski deyimle «tahkikatı iptidaiye» denilmiştir. Bu yasanın koyduğu usulün, adli usulden asıl değişik yönü ilk soruşturmayı yapanla soruşturma sonucunu karara bağlayan Mercilerin ayrı ayrı oluşudur. (Anayasa Mahkemesinin yukarıda sözü edilen kararı). Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun öngördüğü soruşturma yönteminin niteliği bu olduğuna göre, soruşturma konusunda yaptığı düzenleme, yine Anayasa Mahkemesinin kararında belirtildiği üzere sorgu hakimliği mahkeme niteliğinde olmadığı cihetle, Yasanın düzenlediği bu işlemler, yargı yetkisinin tekelinde olamaz.

Bu hukuksal gerçek Anayasa Mahkemesi kararında şu biçimde ifadesini bulmuştur. «Öte yandan ilk soruşturmanın hakimlerce yapılmasını zorunlu kılan bir Anayasa hükmü yoktur. Anayasa herhangi bir konuda buyurucu yahut yasaklayıcı bir ilke getirmemişse, bunun düzenlenmesini kanunkoyucunun takdirine bırakmış demektir. Öyle ise sözkonusu kanunun, memur suçlarının soruşturulmasında hakim olmayan kimselere yetki tanımış bulunması, Anayasanın verdiği takdir hakkının, Anayasaya aykırı düşmeyen bir biçimde kullanılmasından başka bir nitelik taşımaz».

Yargı yetkisi, 1982 Anayasasına göre bağımsız mahkemelerce kullanılan yetkidir. Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanununun ilk soruşturma için taşıdığı hükümler gereği yapılan işlemler, yargı yetkisinin kullanılması biçiminde düşünülemiyeceğine göre, müdahaleden söz edilmesi de hukuk ve yasa açısından yerinde görülemez.

Sözü edilen açık Anayasa hükümleri karşısında bir takım kişisel ve nazari görüşlere başvurulması girişimin hukuksal ve yasal dayanaktan yoksun olduğunu kanıtlar.

Özellikle yabancı ülkelerdeki uygulamaları göstererek, tarihi gelişimi içinde bir çok ülkelerde, memurlar için özel soruşturma yöntemlerinden giderek vazgeçildiği ve genel hükümlere doğru bir yöneliş içine girildiği yolundaki görüşler ülkemiz için geçerli olamaz. Buna en güzel örnek Yüksek Öğretim Kurumu Yasa-

sındaki gelişmedir. Bu Yasa önce, üniversite öğretim görevlilerinin genel hükümlere tabi tutulmasını öngören biçimde çıkarıldığı halde, kısa sürede görülen sakıncalar nedeniyle değişikliğe uğramış ve Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun hükümlerine paralel soruşturma yöntemleri getirmiştir.

Memurların yargılanmalarının idari mercilere bırakılması ve sonraki değişiklikler; ilgili Nizamname ve Memurin Muhakematı Hakkında Kanunun çıkarıldıkları devrelerdeki adli teşkilattan ileri geldiği iddiası, hukuk sistemimizin tarihi gelişimi karşısında yanlıştır. Gerek 1288 tarihli Nizamnamenin ve gerekse Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun çıkarılmasındaki esas amaç kamu görevi yapan ve kamu gücünü kullanan memurlara görev güvencesi vererek idarenin adli yargı karşısında bağımsızlığını sağlamaktır.

Memurlar hakkında ayrı bir soruşturma usulünün uygulanmadığı ve son soruşturmanın açılmasının tamamen adli yargıya bırakıldığına dair örnekler Anglo - Sakson hukuk sistemine bağlı olan memleketlerdendir. Bunun nedeni de bu sisteme bağlı olan memleketlerin esas aldığı felsefi görüşün ifadesinin sonucudur. Bu görüşe göre Devleti teşkil eden güç yasama ve yargıdan ibarettir. Halbuki Montesguie'nun, Devleti yasama yürütme ve yargı güçleri teşkil eder, şeklinde ifade edilen kuvvetler ayrılığı teorisinde yargının yasama ve idareye karşı bağımsız olması gerektiği kadar, yürütmenin ve idarenin bilhassa yargı karşısında bağımsız olması ve yargının idareye müdahale edememesi esastır.

İdari yargı rejimi uygulayan ülkeler yönünden, özel soruşturma yönteminden, ileri sürüldüğü gibi vazgeçme de sözkonusu değildir.

MEMURİN MUHAKEMATI HAKKINDAKİ KANUN HÜKÜMLERİNİN TABİİ HÂKİM İLKESİNE AYKIRILIĞI İDDİASI :

Anayasamızın 37. maddesiyle kanuni hâkim güvencesini getirmiştir. Hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamayacağını yada bu sonucu doğuran yargı yetkisine sahip olağan üstü merciiler kurulamayacağını hüküm altına almıştır.

Yukarıda açıkladığımız gibi, suç işleyen memurlar hakkında ilk soruşturma yapan ve bunu karara bağlayan mercilerin yargı yetkisi bulunmamaktadır. Kaldı ki, Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun, 1. maddesiyle memurların yargılanmalarını açık bir biçimde adliye mahkemelerine bırakmıştır. Bu kanuni hâkim güvencesinin sağlandığını kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya koymaktadır.

Kötü niyetli bir amirin, emrindeki memuru baskı altında tutması mümkün olduğu ileri sürülmekte ise de kötü niyetli amir için düşünülen olasılıkların, kötü niyetli hâkim ve savcı için de geçerli olabileceği kuşkusuzdur. Hatta bu son durumda doğacak zararın daha da büyük olabileceğini ileri sürmek yanlış olmaz.

MEMURİN MUHAKEMATI HAKKINDAKİ KANUNUN GECİKMELERE NEDEN OLDUĞU, BİR ÇOK SUÇLARIN ZAMAN AŞIMINA UĞRADIĞI İDDİASI :

Adaletin ortaya çıkmasında gecikmelerden doğan sakıncalar, hem adli hem idari yargı için geçerlidir. Ancak, son yıllarda yargılama yöntemlerinin neden olduğu gecikmelerin, yönteme ilişkin hükümlerin düzeltilmesi yoluyla giderilmesine çalışılmış, hiçbir zaman sistemin terkine gidilmesi düşünülmemiştir.

1913 tarihli Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun ise, çıkarıldığı günden günümüze kadar bir tek değişikliğe uğramadan uygulanmıştır. Sadece Yasanın çıkarıldığı tarihteki idari yapı ile Cumhuriyet döneminin idari yapısı arasındaki farklılığın gerektirdiği düzenlemeler yapılmış olsa gecikmeler büyük ölçüde ortadan kalkardı. Örneğin, merkez ilçelerdeki memurlar için öteki ilçeler memurları gibi işlem yapılmasına ilişkin önemli fakat basit bir değişiklik, yetmiş yıldır sağlanamamıştır.

Bu nedenle gecikme, sistemin kendinden değil, yasanın eskiliğinden, günün koşullarına uydurulmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu son derece önemli engellere karşın gecikme nedeniyle zaman aşımına uğrayan işler, çıkarılan işlere oranla önemsenecek, üzerinde durulacak sayılar olmaktan uzaktır.

MEMURİN MUHAKEMATI HAKKINDAKİ KANUNUN ANAYASANIN 129. MADDESİNE AYKIRI OLDUĞU İDDİASI :

Bilindiği gibi, 1982 Anayasasının 129. maddesinin son fıkrası, 1961 Anayasasında bulunmayan «Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır» hükmünü getirmiştir. Kanımızca bu hükmün 1982 Anayasasında yer alması, Ülkemizde aralıksız uygulanması yapılan Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun düzenlemesinin anayasal dayanağını oluşturmak amacına yöneliktir. Bu düzenlemenin ihtiyacı karşılamakta olduğu da bir gerçektir. Çünkü, 1961 Anayasasında 1982 Anayasasının 129/3. maddesine paralel bir hükme yer verilmemiş olması, Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun Anayasa Mahkemesine götürülmesine olanak sağlamıştı.

Anayasa Mahkemesi ise, 1961 Anayasasında, 129. maddenin 3. fıkrasını karşılayan bir hüküm bulunmamasına karşın, Yasanın Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Hal böyle olunca 1982 Anayasasının getirdiği sözkonusu hükmün, Anyasaya aykırılığı iddiası ile Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dayanak tutulmak istenilmesi öncelikle anılan hükmün Anayasada yer alış amacına aykırı düşen bir saptırmadır.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında ceza kovuşturması açılması idari merciin iznine bağlandığına göre, bu iznin verilmesi idari merci tarafından yapılacak bir soruşturmayı gerekli kılar. Bu soruşturma ise yukarıda sözü edilen Anayasa Mahkemesi kararında nitelendirildiği gibi hazırlık ve ilk soruşturmaların birleştirilmesinden oluşan bir «tahkikatı iptidaiye»dir. Hiç kuşkusuz bu soruşturma yapılmadan, memurların üstüne atılan suçların «kovuşturmaya değer» olup olmadığına karar verme olanağı yoktur.

Aslında bu yol Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununda da izlenen yasal bir zorunluluktur. Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu 163. maddesinin 2. fıkrası «Cumhuriyet Müddeiumumisi takibata mahal olmadığına karar verir» hükmünü getirmiştir. Bu sonuca varabilmesi, cumhuriyet savcısının hazırlık soruşturmasını tamamlamasına bağlıdır.

Bu aşamada Anayasanın 129. maddesinde sözü edilen «İdari merci» ile neyin amaçlandığı üzerinde durmak gerekir.

1609 sayılı Yasa incelendiğinde görülmektedir ki, iznin belli bir görevli ve yetkiliden alınması amaçlandığı zaman, temsil sıfatı olan ya da resen karar verme yetkisi bulunan Bakan veya Vali gibi makamlardan söz edilmektedir. Anayasamız idari makam deyimi kullanmayarak izin vermeye yetkili olanlar için «İdari

Merci» deyimini özenle seçmiştir. İdari merci deyiminin kullanılması, idari makam gibi 1609 sayılı Yasa düzenlemesinden ayrı ve Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun getirdiği «Memurin Muhakemat Komisyonları», «İl ve İlçe Yönetim Kurulları» nın amaçlandığının açık kanıtıdır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin yukarıda sözünü ettiğimiz kararında bu kurul ve komisyonlar «İdari Merciiler» olarak adlandırılmıştır.

1982 Anayasasına genel olarak egemen olan ilkeler gözönünde tutulursa bu sonucun aksini düşünmek de mümkün değildir. Yürütme ve yargı arasındaki güç dengesi ancak böylece kurulabilir.

Memurların üstlerine atılan her suç için bir izin ile yargıç karşısına çıkarılmaları idari işlemlerin suç sayılan ya da sayılmayanların adli yargı kararları ile yönlendirilmesi sonucunu doğurur ki, bu bir yerde yönetimin yargı yoluyla yönlendirilmesini ve güçler dengesinin bozulmasını ortaya çıkaracaktır. Böyle bir sonucu güçler ayrılığı ilkesinin gereği saymak adli yargının, idareyi fiilen kendi hükmü altına alması demektir. Sayısız sakıncaları bilinen «Yargıçlar İdaresi» kurma düşüncesinin olumsuz ürünlerinin ortaya çıkmasına neden olacak bir tutumdur. Yirminci yüzyılın sonlarında Türkiye Cumhuriyetinde, bunca olumlu uygulamalardan sonra, başvurulmasında yarar olmayan bu düşünceyi anlamak gerçekten güçtür.

Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılma çareleri üzerinde durulurken, kaldırılmasından sonra doğması kaçınılmaz sakıncaların boyutları üzerinde düşünülmesinde yarar olacağı inancındayız.

Son zamanlarda gelişen hukuk ve siyaset teorisi modern kamu idaresinin ihtiyaçlarına paralel olarak güçlü bir yürütme ve idarenin yaratılmasını hedef almıştır. Yürütme fonksiyonunu ajanlar yani kamu görevlileri vasıtasıyla yerine getirir. Değişen Devlet anlayışı içinde bugün yürütme ve idare kişinin her türlü ihtiyaçlarını karşılamak ve refah devleti için çalışmak zorundadır. Ana ilke bu olunca bu görevi yerine getirecek olan ve her gün çeşitli kararlar almak ve işlemler tesis etmek zorunluluğunda olan kamu görevlisinin görevini güvence içinde yapabileceği bir ortama sahip kılmak gerektiği açıktır. Kamu görevlisinin aldığı kararlar ve tesis ettiği işlemlerden menfaatleri haleldar olanların yapacakları ihbar ve şikayetlerin değerlendirilmesinin doğrudan doğruya adli yargıya bırakılmasının kamu görevlilerini çalışamaz hale getireceği gibi yürütmenin ve idarenin yargı karşısında bağımsız olması gerektiği ilkesine de aykırıdır.

İzin müessesesinin, bu sakıncaları ortadan kaldırmayacağı gibi kendi bünyesi içinde de yeni bir takım sakıncalar getirecek, kamu görevlisini devamlı surette tedirgin ederek üzerine sorumluluk almaktan kaçması gibi bir sonuç doğuracak bu da kamu hizmetini çok büyük ölçüde aksatarak idare mekanizmasını işlemez hale getirecektir. Örneğin, Milli Korunma Kanunu yürürlüğe girdiği zaman Memurin Muhakematı Kanununa tabi olmayan belediye başkanları haklarında yapılan ihbar ve şikâyetler dolayısı ile çalışamaz duruma düşmüşler, sonuç olarak bunların da Memurin Muhakemat kapsamı içine alınması zorunluluğu doğmuştur.

Anayasamızın 129. maddesiyle getirilen düzen, açıkça görüldüğü gibi Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun sisteminin Anayasal güvencesi olmuştur.

Bu nedenle, anılan Yasanın yeniden düzenlenmesi ve değişen günümüz koşullarına uygun hükümlerle, uygulamadan doğan sakıncaların giderilerek, sistemin korunduğu bir tasarının ortaya çıkması zorunluluğu açıktır.

Bunca yıldan beri anılan Yasanın uygulanmasını yapmış bir kuruluş olarak bu konudaki çalışmalara katılmayı görev saydığımızı belirtmek isteriz.

HİZMETİÇİ EĞİTİMİ VE DANIŞTAY

Erol ÇIRAKMAN
Danıştay Üyesi

Personel mesleki bilgilerinin hizmetin gereğine uygun şekilde geliştirilmesi ve ıslahı için yapılan plânlı faaliyetler ve çalışmalar, «hizmetiçi eğitimi» olarak isimlendirilmektedir. (1) Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, hizmetiçi eğitimi, daha iyi vatandaş yetiştirilmesi, hayat standardının yükseltilmesi gibi sosyal düşüncelerle değil, hizmetin daha iyi yürütülebilmesi için, personeli yapmakta olduğu işi daha iyi yapacak seviyeye getirmek ve üst görevlere geçmeye hazırlamak amacıyla yapılmaktadır. Bu iki amaç da idareyi ilgilendirmektedir. İdarenin bu ilgi ve yararı, eğitim için zaman ayrılmasını ve harcama yapılmasını haklı gösterecek sebebi teşkil eder. İdareye yüklenen bu külfet, zorunluk hissedilmedikçe hizmetiçi eğitimine başvurulmamasını gerektirir. Ayrıca, gerçekleştirilmek istenen amaç düşünülmeden düzenlenen eğitim faaliyetleri, personelin gerçek ihtiyacına uygun olmayan programlar ve eğitim tertip ve idare edenlerin bilgi ve yeteneklerinin noksan olması, hizmetiçi eğitiminin yararlı biçimde yürütülmesini engeller ve eğitimin başarısızlığına sebep olur.

Kişilerin gençlikte elde edebilecekleri eğitim ve öğretimin kuvvetli iz bırakan etkisi ve dolayısiyle hizmet öncesi eğitimin üstün önemi ne olursa olsun, hizmetiçi eğitimi iş hayatının ortaya koyduğu ihtiyaçlar yönünden devamlı bir değer taşır. Okulların sosyal ve ekonomik gelişmedeki önemi ne ise, personel eğitiminin idarenin gelişmesinde o derecede önemi ve değeri vardır. Kişileri mutlu kılmanın başlıca vasıtası olan Devlet de kendi amacını en iyi şekilde gerçekleştirecek bilgili ve yetenekli insanları bulmalı ve hizmete uygun biçimde yetiştirmelidir. İdareyi vatandaşın ve halkın huzur ve mutluluğuna hizmet edebilecek hale getirmenin baş şartı, kamu personelinin görevlerinin gerektirdiği inanç, bilgi ve hareket gücünü kazanmış olmalarıdır. Bu nitelik ve gücü kazanmanın eğitimden başka bir usulü ve çaresi yoktur. İstenen nitelikte personel sağlanmasında hizmetiçi eğitiminin rolü, hizmet öncesi eğitimden daha az önemli değildir (2).

Kamu kesiminde hizmetiçi eğitimine duyulan ihtiyaç genellikle şu sebeplere dayandırılmaktadır :

---

(1) Ben M. Harris, Wailand Bessent, Kenneth E. Mc. Intyre (Teksas Üniversitesi Eğitim İdaresi Profesörleri), İn-Service Education, 1969, Prentice Hall İnc. New Jersey, s. 2

(2) Muslih Fer, «Merkezi İdarede Hizmetiçi Personel Eğitim» (Makale), Hizmetiçi Eğitim ve Teknikleri, M. E. B. Eğitim Birimi Yayını, Seri B Sayı 45, Ankara, 1966, s. 9

1 — Kamu personelinin hizmetöncesi eğitimi ve mesleğe hazırlanması hizmet için yeterli olmamaktadır.

2 — Sosyal bünyedeki ve eğitimdeki değişiklik ve gelişmeler, kamu personelini kısa sürede modası geçmiş, etkinliğini kaybetmiş, bilgisiz kişiler haline getirmektedir.

3 — İyi bir eğitim, halkın yapı ve bilgisinin değişmesini ve gelişmesini sağlar. Yapı ve bilgisi gelişen bir topluluk için hizmet görecek personelin, yüksek seviyede iş çıkaracak ve hizmet görecek şekilde eğitilmesi ve yetiştirilmesi gerekir.

4 — Kamu hizmetlerinin gelişmesiyle daha önce hiç yapılmayan veya sadece özel teşebbüs alanında kalan iş ve hizmetler, modern devletin siyasi ve idari sorumluluğu altında yürütülen kamu hizmetleri niteliğini kazanmıştır. Kamu hizmetlerinin bu genişlemesi kamu personelinin idari, teknik, ilmi ve mesleki ölçüler içinde yeni bilgi alanlarında eğitilip yetiştirilmesini kesin bir ihtiyaç haline getirmiştir.

Ne amaçla olursa olsun eğitime başlamak, geniş ölçüde maddi ve manevi bir yatırım programının uygulanmasını gerektirir. Eğitime başlarken gözönünde bulundurulacak en önemli husus, eğitim için yapılacak fedakârlıkla elde edilecek sonucun, içinde bulunulan şartlarda mümkün olan en yüksek seviyeye ulaşabilmesidir. «Eğitim faaliyetine girişirken, göze alacağımız fedakârlıkların boşa gitmemesi için ne yapmalıyız?» sorusunun cevabı, ister istemez eğitimde usul ve metod konusunu da ön plâna çıkarmaktadır. Hemen işaret etmek gerekir ki, bir eğitim usulünün, peşinden diğerine üstün tutulmasının anlamı yoktur. Belli bir usulün uygulaması, eğitimden ne beklendiğine, konunun niteliğine, öğrenicilerin durum ve genel yapısı ile eğitim araçları yönünden mevcut imkânlara bağlı bir hususdur.

Bir genellemeye tabi tutulduğunda, öğretim ve eğitim usullerinin iki kategori altında toplanması mümkündür (3) :

1 — Bilgi biriktirmeye yönelik eğitim faaliyetleri :

Bilgi biriktirmeye yönelik eğitim faaliyetlerinde kullanılan başlıca usul, «takdir» yoluyla öğretimdir. Tek taraflı, yani «öğretici» den «öğrenici»ye bilgi aktarılmasını ifade eden bu tür bir öğretimin, duruma göre, kuvvetli ve zayıf yönleri vardır. Kuvvetli ve lehte yönü, prensiplerinin öğretilmesinde, teoride ve mücerret bilgi edinmede çok etkili oluşudur. Ayrıca eğitim kadrosuna -müessese, öğretici, öğrenici- asgari maddi külfet yükleyen bir usuldür. Buna karşılık fikri gelişimin sağlanmasında, insan davranış ve tutumunun değiştirilmesinde, problem çözmede ve karar alma melekelerinin geliştirilmesinde yeteri kadar etkili değildir. Diğer taraftan takdirle öğretim usulünde, dinleyici kitlesinin dikkat ve ilgisini, takdir süresince devamlı şekilde uyanık tutmak da kolay olmamaktadır. Bunun içindir ki, «herkesin uyuduğu, bir kişinin konuştuğu toplantılar» olarakda nitelendirilen takdir usulünün noksanlıklarının tartışma ve çeşitli pratik çalışmalar ile giderilmesi yoluna gidilmektedir.

---

(3) «Beşeri Münasebetler Seminerleri (11/12/1963 - 22/1/1964)» Ankara Üni. S. B. F. Yayınları No: 176/158

2 — Düşünme melekelerini geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetleri :

Bu usulle eğitimde, öğretici ikinci plâna düşer, öğreniciler ağırlık merkezini teşkil ederler. Eğitim, öğrencilerin kendilerine önceden verilen konularda araştırma yaparak hazırlanmaları ve teşkil edilen gruplarda konuyu tartışmaları suretiyle yürütülür. Bu tür bir eğitimde, tecrübenin ve grup tartışmasının önemi birinci derecededir. Burada tecrübeden, öğretici de dahil, öğrencilerin herbirinin konu hakkında daha önce kazanılmış bilgi, görgü -müşahede-, ve tecrübelerinin ortaya konması, konunun daha iyi anlaşılması için, olumlu şekilde kullanılması kastedilmektedir.

Bu usulün en belirgin özelliği, uyarıcı (stimulating) olmasıdır. İkinci özelliği ve aynı zamanda en kuvvetli yönü, belli sonuçlara varma sorumluluğunu öğreniciye bırakma, yükleme niteliğidir. Bu husus, gerçek anlamda bir aksiyon gerektirir ve eğitimde en son safha gibi görünür. Gerçekten pasif bir öğrenme, elde edilen bir bilgi yığını, eğitimde son safha olamaz. Öğrenilen hususların hazmedilmesi, tabir caizse intellektüel varlığın bir parçası halini alması gerekir. Bu tip bir eğitim, öğrenicilerin, bilgilerini geliştirmeleri yanında, birbirlerinin görüşlerine karşı daha anlayışlı, toleranslı ve saygılı davranmalarını, nefse itimat, serbest konuşma ve hadiselerden korkmama konusunda yetişmelerini sağlayacaktır. Ancak bu yolla bir eğitim uygulaması için, tartışmaya yatkın öğrenci gruplarına, okumak için bol ve çeşitli teorik kaynaklara, pratik düşünme imkanı sağlayan genel bir eğitim ve öğretim ortamının yaratılmasına ve nihayet bu usulün yararına inanmış öğretim kadrolarının varlığına ihtiyaç vardır.

Düşünme melekelerini geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetleri değişik şekillerde yürütülmektedir. Seminer, grup tartışması (group discussion), ve örnek olay metodu (casemethod) en çok bilinip uygulanan usullerdir. Bunlar birbirinden ufak tefek farklılıklar göstermekle beraber, aynı nitelikteki eğitim faaliyetleridir. Hepsi grup çalışması şeklinde yürütülür ve hepsinde konuyu çalışıp hazırlanmak görevi öğrenicilere aittir. Öğretici, gerek araştırmada gerekse tartışmalarda yol gösterici görevi yapar. Sadece, seminerlerde öğrenicilere grupta tartışılmak üzere tebliğ hazırlama görevi verildiği halde, grup tartışmasında tebliğ (veya rapor) tartışmalar sonunda grup tarafından hazırlanır. Örnek olay metodunda ise tartışmanın konusunu bir olay teşkil eder ve varılan sonuçlar yine bir tebliğ ile tesbit edilir.

Özellikte sosyal sorunlarda günün ve geleceğin ihtiyaçlarına uygun çözüm yollarının bulunabilmesi, derinliğine araştırmalar yapılmasını gerektirir. Grup çalışmaları yoluyla eğitim, öğretici niteliği yanında, derinliğine yapılan incelemelerin sonuçlarının bir tebliğ ile tesbit edilmesi, doktrin ve uygulamaya katkısı yönünden de ayrı bir önem taşımaktadır.

Kamu idaresinin bugün, sadece idare hukuku kurallarına ve hukukun tümdengelim (deductive) metoduna göre değil, ekonomik işletmelerde olduğu gibi, verimli çalışmayı ve etkinliği hedef tutan idare (management) prensiplerine göre yöneltilmesi kabul edilmektedir. Personelin öğüt ve uyarmalarla ve denetleme yoluyla, amiri tarafından görevi sırasında yetiştirilmesi, şüphesiz bugün de bir değer taşımaktadır. Ancak bu durum, hizmete girdikten sonra özel bir eğitim programından yararlananlarla diğerleri arasındaki başarı ve verimlilik farklarını ortadan kaldırmamaktadır.

Ülkemizde kamu idaresi, Cumhuriyet döneminde büyük bir gelişme göstermiştir. Bu gelişme, idari birim ve memur sayısının artması yanında, basit idari faaliyetlerden teknik ve ekonomik kamu hizmetlerine doğru, idarenin daha komp-

leks bir hal alması sanucunu doğurmuştur. Devletin, özellikle merkezi idarenin yeniden kurulurcasına geçirdiği bu gelişme, gitikçe artan sayıda nitelikli memur yetiştirmeyi zorunlu kılmıştır.

Bu zorunluk nedeniyle birçok bakanlık ve kurum kurslar düzenleyerek, personelin hizmete uyumunu veya gelişmesini sağlamaya çalışmışlardır. İçişleri Bakanlığının kaymakamlar ve Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenler için yıllardanberi düzenli şekilde devam eden kursları ile Maliye Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü gibi çeşitli bakanlık ve kurumların, ihtiyaca göre zaman zaman açtıkları kurslar benzerlerinden birkaçını teşkil etmektedir.

Kamu personelinin hizmetiçi eğitimi konusunda ilk önemli girişim, şüphesiz Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün kurulması olmuştur. Türkiye'de kamu idaresinin kuruluş ve işleyişini geliştirmek ve idare sanatında modern anlayışa uygun eleman yetiştirmek, Devlet idare ve teşkilâtında hizmet gören personelin idari alanlarda olgunlaşmasına yardım etmek amacıyla kurulan Enstitü, düzenlediği kurslar, konferans ve seminerlerle idarecilere İdarenin meselelerini modern kamu idaresi ilkelerine göre incelemek ve tartışmak imkânı kazandırmıştır.

160 sayılı Devlet Personel Dairesinin Kuruluş Kanunu ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun yürürlüğe girmesi de hizmetiçi eğitim ortamını daha elverişli hale getiren gelişmeler olarak değerlendirilmelidir. 160 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (k) bendinde, Devlet Personel Dairesinin görevleri arasında, «Personelin yetiştirilmeleri, ileriki kadrolara hazırlanmaları için uygun usul ve vasıtaları tesbit etmek» ten bahsedilmekte, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 214 üncü maddesinde, «Devlet memurlarının yetişmelerini sağlamak, verimliliğini artırmak, ve daha ileriki görevlere hazırlamak amacıyla uygulanacak hizmet içi eğitimi, Devlet Personel Dairesi tarafından ilgili kurumlarla birlikte hazırlanacak yönetmelikler dahilinde yönetilir.» denilmektedir. Memurların eğitimini bir bütün olarak ele alan Devlet Memurları Kanununun personel rejimimize getirdiği en faydalı ve olumlu yenilik, müteakip maddelerle, eğitim birimleri kurulması hususunda, Kurumlara mecburiyet yüklenmesi ve bu eğitim faaliyetinin, Devlet Memurları Eğitimi Genel Plânına ve muayyen programlara göre yürütülmesine ait prensiplerin geliştirilmiş olmasıdır.

DANIŞTAY'DA HİZMETİÇİ EĞİTİMİ

Her kuruluşta olduğu gibi, Danıştay'da da personelin mesleki bakımdan yetişmesini ve gelişmesini sağlayabilmek için, hizmetiçi eğitimine ihtiyaç duyulduğu açıktır (4). 521 sayılı Danıştay Kanunundan önce yürürlükte bulunan 3546 sayılı Kanunda, Danıştay mensuplarının eğitimine ilişkin herhangi bir hüküm mevcut değildi. Bununla beraber. Danıştay mensupları da 4489 sayılı Kanundan veya bir kısım burslardan yararlanarak, eğitim amacıyla yurt dışına gönderilebiliyor veya Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünün genel öğretim prog ramına katılabiliyorlardı. 521 sayılı Kanun bu durumu değiştirmedi. Kanunun 117 nci madesinde, «İdare hukuku alanında bilimsel araştırmalar yapmak ve mesleki incelemelerde bulunmak için» Danıştay meslek mensuplarının yabancı memleket-

(4) 521 sayılı Danıştay Kanununun Değitirilmesine Dair 18/6/1983 günlü ve 1740 sayılı Kanunun (Ek Madde 19) gerekçesi.

lere gönderilebileceği öngörülmesine rağmen, yabancı memleketlere gönderilmenin usul ve şartlarının düzenlenmesi tüzüğe bırakıldığından ve tüzük çıkarılamadığından bu hüküm işletilemedi. Ancak, yurt dışı burslarından yararlanılmaya ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün genel öğretim programına katılmak üzere öğrenci gönderilmeye devam edildi.

Nihayet Danıştay'da gerçek anlamda hizmetiçi eğitimi yapılmasını öngören «Danıştay Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği» 29/4/1972 günlü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve Danıştayın özellikleri de gözönünde tutularak düzenlenen yönetmelikte, hizmetiçi eğitimin konferanslar ve seminerler tertiplenmek ve yabancı dil kursları açılmak suretiyle sağlanması öngörülüyor, böylece hizmetiçi eğitimin esas görevle birlikte yürütülmesi amaçlanıyordu. Bu safhada hizmetiçi eğitim faaliyeti, tamamlanamayan bir seri konferans ile amacı belli edilmediğinden ve gereğince denetlenmediğinden, beklenen yararı sağlamayan yabancı dil kursları tertibinden ibaret kalmıştır. Diğer taraftan, eğitim faaliyetine katılmanın personelin arzusuna bırakılmış olması, etkin bir eğitim uygulamasına imkân vermiyordu. Bu etkinliğin Danıştay Kanununun tadili sırasında 18/6/1973 günlü ve 1740 sayılı Kanunla sağlanmak istendiği görülmektedir. Gerçekten 1740 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle 521 sayılı Kanuna eklenen ek 19 uncu maddede, kanunsözcüleri, başyardımcı ve yardımcıların hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılmak zorunda oldukları, bu çalışmalara katılmayanların veya başarı göstermeyenlerin durumlarının sicillerine işleneceği ve bu halin yükselmelerinde gözönünde bulundurulacağı belirtiliyordu. Bununla beraber, Danıştay Meslek Mensuplarının, sicillerini ve yükselmelerini etkileyecek bir eğitim faaliyeti sağlanamadı. Kanunun bir başka hükmü uyarınca 6 ncı ve 2 nci derecelere yükselmede uygulanan sınavlar, Hizmetiçi Eğitim Komisyonu tarafından yapılıp değerlendirilmiş olmasına rağmen bir hizmetiçi olarak kabul etmek mümkün değildi. Yazılı ve Sözlü olarak yapılan 6 ncı dereceye yükselme sınavı ile bir etüd hazırlanmasından ibaret bulunan 2 nci dereceye yükselme sınavında bu kurula düşen görev sınav sonuçlarını değerlendirmekten ibaret kalıyordu.

1740 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, meslek mensupları, uzun süreli izinlerde tazminat alamadıklarından, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün genel öğretim programına katılma konusunda istekli olmamışlar, bu nedenle de Danıştay'a katkısı büyük olan bu programdan yararlanma olanağı kalmamıştı. Bu dönemde Danıştay'a ayrılan ödenekten yada çeşitli burslardan yararlanılarak yurt dışına, özellikle Fransaya gönderilen eleman sayısının artmış olmasını ise olumlu bir gelişme saymak gerekir. Son yıllarda, hukuk fakültelerinin katkısı ile Danıştay'da düzenlenen idare hukuku ve idari yargılama ile ilgili Sempozyumlar da hizmetiçi eğitimi konusunda olumlu bir gelişme olarak kabul edilmelidir.

Danıştay yardımcı adaylarına hizmete girişle uygulanan bir aylık eğitim proğram hiçmetiçi eğitiminin bir başka yönünü teşkil etmiştir. 1975 yılına kadar, meslek mensupları tarafından verilen idare hukuku ve idari yargının temel konularında birer saatlik konferanslardan ibaret olan bu eğitime, 1975 yılından itibaren grup çalışmalarına ağırlık verilerek devam edilmiştir.

1981 ve 1982 yıllarında çıkarılan kanunlarla idari yargının kuruluş ve işleyişinde yapılan değişikliklerden sonra, mesleğe giriş staj ve hizmetiçi eğitimi konuları Adalet Bakanlığının görevleri arasında sayılmıştır. 26/2/1983 gününde yürürlüğe giren 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 119 ncu maddesinde, «Hakim

ve Savcıların meslekiçi eğitimleri; kurs, seminer, sempozyum ve konferanslar şeklinde olmak üzere, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilecek esaslara göre yapılır». denilmek suretiyle, Adalet Bakanlığının bu görevi belirlenmiş bulunmaktadır.

Bununla beraber, Danıştay'ın idare hukuku ve yargılaması ile hizmetiçi eğitimi konusundaki tecrübeleri, idari yargı hakim ve stajyerlerinin meslekiçi eğitiminde, Danıştay'dan yararlanmayı gerektiriyordu. İdare ve Vergi Mahkemelerinin kurulmasıyla mesleğe yeni kabul edilen hakimlerin Danıştay'da bir süre yetkili ile çalıştırılmaları, stajyerlerin staj sürelerinin bir bölümünü Danıştay'da geçirmelerine imkân veren uygulama bu zorunluğun bir sonucu olmaktadır. Henüz ilgili yönetmelik yürürlüğe konulmamakla beraber, bu uygulama ileride de idari yargı hakimlerinin mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi amacıyla yapılacak meslekiçi eğitiminde Danıştay'a görev düşeceğini göstermeye yeterli sayılmalıdır. Bu nedenle Danıştay'ın İdari Yargı Hakimlerinin meslekiçi eğitimine etkin ve verimli biçimde başlayacak bir çalışmaya bu günden hazırlanması gerekmektedir.

Danıştay'da uygulanacak hizmetiçi eğitimi için, «takrir - konferans» usulünden yararlanılması tabiidir. Bu usulün, «tartışmalı konferanslar» tertibi suretiyle uygulanması halinde, daha yararlı olacağından da şüphe edilemez. Ancak, mesleğin niteliği itibariyle, idari yargı hakimlerinin hizmet içinde en iyi şekilde eğitilip yetiştirilmesinin, «grup çalışması» tekniğinin uygulanması suretiyle sağlanabileceği kabul edilmelidir.

Danıştay'ın çalışma alanı ile yapısı ve olanakları, hizmetiçi eğitiminde «grup çalışması» tekniğine uygun bir nitelik göstermektedir. Ayrıca, Danıştay'da bu tür bir eğitim uygulaması, ekonomik olacağı gibi, hizmetiçi eğitiminden beklenen yararı da tam anlamıyla sağlayabilecektir.

Hizmetiçi eğitimiyle, idari yargı hakimlerinin mevcut hukuk bilgilerini derinleştirmeleri ve geliştirmeleri, görüş ve fikirlere karşı daha anlayışlı ve saygılı davranmaları, nefse itimat, serbest konuşma ve hadiselerden korkmama konusunda yetişmeleri beklenir. Bu amaç için en uygun eğitim yöntemi ise, şüphesiz «grup çalışması» dır. Bu yolla yapılacak bir eğitim için, meslek mensupları yeterli hukuk bilgisine sahip bulunmaktadırlar. Esasen, hukuk öğreniminde bu yönteme sık sık başvurulduğu da bir gerçektir. Anglo Sakson ülkelerinde hukuk eğitiminin, «grup çalışması»nın muhtelif şekillerde uygulanması suretiyle sağlandığı bilinmektedir. Kıta Avrupası'nda ve memleketimizdeki hukuk öğretiminde de bu yönteme gittikçe daha fazla yer verilmektedir.

Personelin dairelere ayrıldığı ve tabii grupların teşekkül ettiği Danıştay'da Hizmetiçi eğitiminde, «grup çalışması» yönteminin uygulanması için olanaklar yeterlidir. Gerçekten, bu yöntemle yapılan eğitimde, esas malzemeyi hukuki yazılar ve kitaplar teşkil eder. Hizmetiçi eğitim çalışmalarına iştirak edecek meslek mensuplarının şahsi kitapları yanında, Danıştay Kitaplığı ile yayınlanmış, yayınlanmamış bütün Danıştay kararları, bu konuda yeterli malzeme olarak el altında bulunmaktadır.

Şüphesiz, Danıştay'da, bu yöntemin çeşitli türleri uygulanabilir. Seminer uygulaması yanında, bir hizmetiçi eğitim metodu olarak, özellikle Danıştay'da uygulanmasını daha yararlı gördüğümüz, «grup tartışması» nın niteliği, esasları ve işleyişi konusunda ayrıntılı açıklamalarda bulunmak istiyoruz.

ETKİN BİR EĞİTİM TEKNİĞİ - GRUP TARTIŞMASI (GROUP DISCUSSION) (5)

Son yıllarda geliştirilmiş eğitim tekniklerinden biri olan grup tartışması, belli bir konu (veya problem) üzerinde, belli edilen bir süre içinde sistemli olarak yapılan görüşme ve tartışmalar sonunda birleşilen noktalar, kararlar ve tavsiyeler hususunda Sonuca varmak için yapılan bir küçük grup çalışmasıdır. Kişisel fikir ve bilgilerin grup üyelerince paylaşılması, zamanla, arzulanan şekilde seçkin bir kadronun yetişmesini sağlayacaktır.

Hizmetiçi eğitiminde, grup tartışması yoluyla eğitime şu amaçlarla başvurulmaktadır!

— Kişisel bilgilerin, grubun diğer üyeleriyle paylaşılmasını sağlamak,

— Karmaşık konu ve problemlerin anlaşılmasından personelin yeteneğini geliştirmek,

— Meselelerin çözümlenmesinde, personelin önerilerde bulunma ve önerileri tartışma yeteneklerini geliştirmek,

— Personel arasında yeni fikir ve davranışların gelişmesini teşvik etmek,

— Görevlerinde karşılaştıkları karmaşık meselelerin hallinde, personeli dikkatlice ve ehliyetle karar vermeye sevketmek,

— Personeli araştırma yapmaya ve okumaya sevketmek.

Grup tartışmasının en verimli ve en iyi bir şekilde cereyanı için uyulması gereken kural ve usulleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

I. Tartışılmak üzere seçilen konu, ayrılan zamana değecek kadar önemli olmalı ve tartışılmaya uygun bir nitelik taşımalıdır.

II. Tartışma için uygun bir grup temin edilmelidir. Tartışmaya katılanlar ancak,

— Gerçek ve ilgi çekici,

— Müzakere edilmesine ihtiyaç duyulan,

— Hakkında yeterli bilgi sahibi olunan ve ilgi duyulan bir konu veya problemin varlığı halinde kendilerini konuya verebilirler.

III. Tartışma ve müzakereye başkanlık etmek üzere uygun biri seçilmelidir. Başkanın tartışılacak konu üzerinde uzman olması gerekli değildir. Aksine başkanın konu hakkındaki uzmanlığı, grup çalışmalarını karıştırabilir. Bununla beraber başkanda bazı nitelikler aranmalıdır. Başkan, konuya ilgi duymalı, meselenin çeşitli yönleri hakkında yeterli bilgiye sahip, meseleleri ele almada açık fikirli, toleranslı ve tartışmaları idarede maharet sahibi olmalıdır.

IV. Başkanın, başkanlık tekniklerini öğrenmesi için imkân yaratılmalıdır. Kişi, çok yüksek seviyede yetişmiş olmadıkça, bir yetişme imkânını genellikle iyi karşılar. Kısa müzakere devrelerinin sonunda usta bir başkan tarafından yapılacak tenkid ve tahliller, müşahadeye dayanan etkili bir eğitim kadar amaca hizmet eder.

---

(5) **Bu bölüm, Teksas Üniversitesi Profesörleri B. M. Harris, W. Bessent, K. E. Mc. Intyre tarafından hazırlanan İN-SERVİCE EDUCATION adlı kitabın 253-260 ıncı sayfaları arasında yer alan «GRUP DISCUSSİON» başlıklı bölümden yararlanılarak hazırlanmıştır.**

V. Grup çalışmalarının başlamasından önce çalışmalara katılcaklara konu hakında kısa bilgi verilerek grup teşkil edilmeli ve müzakere programı ile tartışmalar sonunda varılması mümkün sonuçlar açıkça izah edilmelidir.

VI. Grubun ilk toplantısına, konunun tekrar tanıtılması, konu ve görüşme plânının gözden geçirilmesi ile başlanmalıdır. Bu safhada tartışmalarla ilgili kurallar konması gerekli değildir, hatta böyle birşey arzu edilmez. Ne yapılacağına karar verip onun yapılmasında çok fazla gayretli olmak karışıklığa ve grup çalışmasının aksamasına sebep olabilir.

VII. Müteakip toplantılar, genel konu içinde temel unsurların ve problemlerin tesbitine ayrılmalıdır. Bu safhada,

— Toplantıya katılanları en çok ilgilendiren nedir?

— En önemli husus nedir?

— Karar ne olabilir?

gibi sorular cevaplandırılmalıdır.

Temel unsur ve problemlerin tesbiti için yapılan toplantılarda grup, görüşmeleri konu dışında sürdürmek durumuna düşebilir. Bu hal sebebiyle grup üyelerinin cesaretini kırmamalı veya onların davranışlarıyla kendi cesaretlerini kırmalarına müsaade etmemelidir. Gruptan bazı endişeler ve hoşnutsuzluklar gösterilmesi olağandır ve bu hal anlayışla karşılanmalıdır.

VIII. Grup üyelerince konu ile ilgili daha fazla bilginin edinilebilmesi için kaynak sağlanmalıdır. Bunlar; kitap, risale, mülâkat, film, teyp kayıtları ve benzeri araçlardır. Bunlar gruba empoze edilmemeli, grubun kendi insiyatifiyle uygun yolları bulması sağlanmalıdır.

IX. Grup, karar vermeye veya tartışılan konunun gelişmesinin ve olgunlaşmasının tezahürlerini ortaya koymaya teşvik edilmeli ve bu hususta cesaretlendirilmelidir. (Bu tezahürler, fikir uyuşmaları, neticeye varmalar, uyuşmazlıkların ortaya çıkması, bir fikrin ileri sürülmesi gibi hallerdir.) Grupta, oylamadan ve neticelerin çok dikkatli kelimelerle ifade edilen bu dille kaydedilmesinden sakınılmalıdır.

X. Temel konu ve mesele ile ilgili bütün görüşlerin açık fikirlilikle ortaya konması teşvik edilmelidir. Grup üyeleri muhakeme ve karar vermede cesaretli olmalıdırlar. Sonuca varmadan önce konu ile ilgili bütün görüş ve doneleri gözönünde bulundurarak bunlar üzerinde düşünmek üyeleri tartışmalara katılmakta cesaretlendirecektir. Bu davranışı kolaylaştırmak için başkana da bir kısım görevler düşmektedir. Başkan bu konuda şu tavsiyelere uymalıdır:

— Cevaplandırmayı teşvik eden açık sonuçla sorular sorun.

— Genellikle hoşa gitmiyen görüş tarzlarını, bir teklif veya telkinle tartışma dışında bırakın. Bu tip görüşler grup üyelerinin reaksiyon göstermelerine sebep olabilir.

— Aktif olmayan üyeleri, tartışmalara katılma konusunda cesaretlendirin.

— Grup üyelerini yeni fikirleri araştırmaya ve uygun bir zamanda gruba bildirmeye teşvik edin.

— Konu ile ilgili görüşlerini açıklamak üzere zaman zaman uzman kişileri gruba davet edin.

— Grupta ileri sürülen bütün görüşleri değerli olarak kabul edin.

— Neticede kabul edilebilir görünen görüşlere aldırmamazlık etmeyin veya onları tenkid etmekten kaçının.

— Bazı görüşleri diğerlerine tercih etmekten sakının.

— Meselenin tam olarak anlaşılabilmesi ve sağlam bir karara varılabilmesi için, esas fikirleri, bilgileri veya temel konuya ilişkin görüşleri özetleyin.

— Tam olarak görüş birliğine varılamamışsa veya edinilen bilgi yeterli değilse, kararın ertelenmesini tavsiye ve telkin edin.

— Görüş birliğinin sağlanması mümkün görülmüyorsa, kararda uyuşma ve uyuşmama için üyeleri cesaretlendirin.

XI. Bir konu üzerindeki çalışma süresinin tayini ve çalışma plânının tesbiti gruba bırakılmalıdır.

XII. Tartışılan konuların, varılan sonuçların bir kayıtla tesbiti sağlanmalıdır. Bunun stenografik bir kayıt olmasına gerek yoktur. Ancak bu kaydın, grupta görüşülen fikirleri, bunlarda uyuşma ve uyuşmazlıkları, karar ve plânları ana hatları ile ihtiva etmesi gerekir. Notların tutulması işi grup üyeleri tarafından nöbetleşe yürütülebileceği gibi, dışarıdan görevlendirilecek bir kişi de gruba bu konuda yardımcı olabilir. Bu notların birer nüshası müteakip toplantıya kadar grup üyelerine dağıtılmalıdır.

Grubun tartıştığı konu ile ilgili karar, tavsiye ve teklifleri varsa veya bu gruptan isteniyorsa, tartışmaların bitmesinden sonra yeni bazı faaliyetlere ihtiyaç duyulacaktır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

I. Konu ve problemle ilgilenenler için tartışmalar sonunda grubun vardığı sonuçlar hakkında kısa bir rapor yayınlanmalıdır.

II. Grubun tavsiyelerine uygun şekilde tertip ve düzenlemeleri yapmak üzere bir komisyon veya inceleme grubu (study group) teşkil edilmelidir.

III. Grup tarafından ileri sürülen fikirleri kıymetlendirme ve geliştirme için bir iş araştırması veya ön uygulamaya (pilot project) girişilmelidir.

Bir grupta faydalı bir tartışmanın sağlanabilmesi ve sağlam kararlar verilebilmesi, gruba iştirak edecek şahısların uygun sayıda bulunmasına bağlıdır. Bu sayının çok az olması, tartışmaların etkinliğini önleyeceğinden, fazla olması da yüzyüze bir çalışmayı ve grup üyelerinin fikirlerinin diğerleri tarafından takibini güçleştireceğinden mahzurludur. Genellikle bir tartışma grubu 7 veya 8 kişiden az ve 15 kişiden fazla olmamalıdır.

Tartışmalar sessiz ve rahat bir odada yapılmalıdır. Sandalyeler bir daire veya elips teşkil edecek şekilde veya daha iyisi bir masanın etrafına sıralanmalıdır. Tartışmanın yapılacağı odadaki mobilyalar, grup üyelerinin birbirini kolaylıkla görebilmelerine engel olmamalıdır. Başkan için özel bir yer tertibinden kaçınmalıdır. Başkan, tesbit edilen özel yeri işgal etmekle değil, tavır ve davranışıyla kendini gruba kabul ettirmelidir. Sandalyeler uzun süre oturulmaya uygun şekilde rahat olmalıdır.

Tartışmalarda bir başkan (leader) ve bir sekreterin (recorder) bulunması gerekir. Beklenen başarının sağlanabilmesi için, gerekli görüldükçe gruba uzman kişilerin (recourca persons) davet edilmesi ayrı bir önem taşımaktadır.

Hiç bilgisi ve isteği olmayan bir şahsın gruba başkanlık edebileceğini tartışmaları lâyıkiyle idare edebileceğini söylemek mümkün değildir. Ancak hiçbir meselede tartışma idaresi, yüksek derecede bilgi ve maharet sahibi olunmasını gerektirmez. Sadece en iyi olanakların varlığı halinde tartışma başkanının teknik yönden yetiştirilmesi esastır.

Bir tartışma grubunda, grup üyelerinin fikir, davranış ve bilgilerinin ileri derecede aynı olmasından sakınılmalıdır. Bu konularda grup üyeleri arasında farklılık önemlidir.

Bir hususun grupta oylanmasından kaçınıldığı gibi, üyelerin tamamının muvafakatının bir konuda sağlanmamış olması sebebiyle grup eleştirilmemelidir. Eğer bir konuda sonuca varılamıyorsa ve kararlar gerçekten isabetsizse, grup henüz o konuda karar vermeye hazır değil demektir.

Tartışmanın bir ezber okuma olması önlenmelidir. Bu başkanın gerektiğinde sorular sorması ile sağlanabilir. Başkan, genellikle sessiz olmalı, görüşmeleri birkaç soruyla açıp kapamalı ve mümkün olduğu kadar tartışmayı teşvik etmelidir.

Grup üyelerinin herbirinin aynı yönde görüş bildirme eğilimi önlenmelidir. Başkan, grup üyelerini kendilerine has orjinal düşüncelerini açıklamaya teşvik etmek ve söz verme hakkını idareli kullanmak suretiyle tartışmalara sadece bir görüşün hakim olmasını önleyebilir.

Tartışmalarda sesiz kalmaktan korkmamalıdır. Bazen insan, fikirleri veya konu üzerinde yapılan görüşmeleri sadece dinlemek ihtiyacını hissedebilir. Sessizlik birisi konuşma ihtiyacı duyduğunda bozulacaktır. Gerçekte pekçok yetişkinler, sessizlikte kendilerini rahatsız hissederler. Başkan arada sırada bu hallerin normal olduğunu hatırlatmalıdır.

Sonuca varılmış, karar verilmiş bir konuda çalışmak üzere bir tartışma grubu kurulmamalıdır. Grup üyeleri, tartıştıkları konuda esasen sonuca varılmış olduğunu çok çabuk hissedeceklerdir.

Grup tartışması, çalışma ve görüşmeleri genellikle ilgi duyulan bir konu veya fikir üzerinde toplamak suretiyle yapılan bir faaliyettir. Maharetli bir başkan idaresinde yapılan böyle bir çalışma, fikirleri teşvik etme, bilgiyi paylaşma, anlamayı geliştirme, davranış ve görüşlerin etkinlik kazanması konusunda personelin yetişmesine ve eğitilmesine hizmet eder. Tartışma grupları, karar verme, tavsiyelerde bulunma, görüşbirliği sağlama ve uyuşmazlıkları ortaya koyma dışında, genellikle bir faaliyet (action) grubu değildir. Tartışma grupları genellikle esasen ortaya konmuş fikir ve görüşleri tartışmak üzere faaliyet gösterirler. Bu, tartışmalı grup çalışmasının bir eğitim metodu olmasının tabii sonucudur.

KAMU GÖREVLİLERİ İLE İLGİLİ DAVALARDA YETKİ

Reşit GÜRPINAR
Sivas İdare Mahkemesi Üyesi

I — GİRİŞ :

İdari yargıda yetki, 3546 ve 521 sayılı Danıştay Yasalarının yürürlükte bulunduğu tarihlerde, Danıştay'ın genel yetkili ve görevli, ilk ve son derece Yüksek İdare Mahkemesi olması bakımından, uygulama alanı bulunmaması nedeniyle, düzenlenmemiş bir konudur. Anılan yasalardaki, göreve ilişkin hükümler, Danıştay Daireleri arasındaki görev ayırımını belirtir. Görev ayırımı şeklinde ortaya çıkan bu hale, madde itibariyle yetkide denebilir. Ülkemizde, İdari Yargı alanında yapılan yeni değişikliklerle, iki dereceli bir yargı sistemi getirilmesi, (İstinaf mahkemesi niteliğinde olan Bölge İdare Mahkemelerinin durumu değişiktir) artık sadece içtihat ve temyiz mahkemesi hüviyetine kavuşan Danıştay'ın alt mahkemeleri durumunda olan İdare ve Vergi Mahkemelerinin kurulmasıyla, yetki konusu, İdari Yargıda da uygulama alanı bularak, büyük bir önem kazanmış, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nda, kamu düzeninden olduğu açıklanan yetki, bundan böyle, İdari Yargının, temel usuli konularından biri olarak karşımıza çıkmıştır. Yazımızda, yetki konusunun bir bölümü olan «Kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetki» yi inceleyeceğiz.

I — GENEL OLARAK YETKİ :

Yargı yolu ayırımı yapılmaksızın, genel anlamda yetki; bir mahkemenin, önüne gelen uyuşmazlığa bakma ve çözümlemeye muktedir olması halini ifade eder. «yetki, bir davaya hangi yerdeki hüküm mahkemesi tarafından bakılacağını belirtir.» (Prof. Dr. B. Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü S. 95) Burada belirtilen durum, yer itibariyle yetkidir. Başka bir deyişle, yetki, mahkeme için açılan davaya yargısal yönden bakma hakkıdır. Mahkemelerin yargısal hak alanları coğrafi olarak çizilmiş olup, yargı çevresi de denilen bu hak, çeşitli mahkemeler için değişiktir. Örneğin; bir ilçe Asliye Hukuk Mahkemesinin yetki alanı ilçe sınırları, bir İdare Mahkemesinin yetki alanı ise; birkaç ilin sınırları içinde hüküm ifade etmektedir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda; bazı yetki halleri, kamu düzeninden olduğu noktasından hareketle kesin olarak saptanmış, ancak bazı davalarda taraflara, yetki konusunda, bir irade serbestisi tanınarak, kesin olmayan yetki hali düzenlenmiştir. İdari yargılama usulünde ise yetki, tek istisna olan idari sözleşmelerden doğan davalar dışında kalan, tüm davalarda kamu düzenindendir. (2577 - Md. 32/2) Bu nedenle, İdari Yargıda, yetkili mahkemenin taraflarca saptanmasına, sözkonusu istisna dışında olanak tanınmamıştır. İdari yargılama usulünde, bir idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili olmayan mahkemenin davaya bakması, temyizde bozma nedeni olup, (2577 - Md. 49/1 - a) yetki sözkonusu Usul Yasasına göre, mah-

kemelerce davanın her aşamasında resen dikkate alınması gereken bir husustur. (2577 - Md. 14/5) Yetkinin, idari davalarda dilekçeler üzerinde yapılacak ilk incelemeyi düzenleyen 14. maddenin birinci sırasında yer alması, bundan böyle İdari Yargılama Usulünde ne denli önemli bir konu olduğunun açık kanıtıdır.

Burada, yetki ile ilgili önemli bir konuyu da belirtmek gerekir. İdari Yargılama Usulü Yasasının 43/5. maddesinde; İdare ve Vergi Mahkemelerinde yetkisizlik itirazı yapılmadığı takdirde, temyiz ve itiraz aşamasında yetki itirazında bulunulamayacağı hükmü yer almış, aynı yasanın, 49/a maddesinde de; görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olmasının, temyizde (İtiraz, temyizin şekil ve usullerine tabidir. (2577 - Md. 45/3) Bozma nedeni olduğu açıklanmıştır. İlk bakışta, bu iki hükmün birbiri ile çeliştiği düşünülebilir. Kanımızca, yukarıda açıklanan 43/5. maddenin tek uygulama alanı kesin olmayan yetki halinin düzenlendiği idari sözleşmelerden doğan davalardır. Çünkü, diğer idari davalarda yetki, kamu düzeninden olduğundan, temyiz aşamasında; dava sırasında İdare ve Vergi Mahkemelerine yetki itirazında bulunulup, bulunulmadığına bakılmaksızın, Danıştay'ca 49. maddeye göre resen dikkate alınacaktır. İdari sözleşmelerden doğan davalarda ise; yetkili mahkemenin sözleşme ile saptanması halinde, sözkonusu sözleşmeden doğan bir davada, genel yetki maddesine göre; davanın, sözleşmeyi yapan akit idari merciin bulunduğu yer İdare Mahkemesinde açılması üzerine, diğer akit tarafca dava sırasında yetki itirazında bulunulmadığı takdirde, temyizde yapılacak yetki itirazı kabul edilmeyeceği gibi, zaten bu husus, yukarıda açıklanan kesin olmayan yetki konusunun kapsamına girdiğinden, Danıştay'ca da, 49. maddeye göre resen dikkate alınmayarak, karar yetki yönünden bozulmayacaktır.

III — İDARİ DAVALARDA YETKİ:

İdari davalarda yetki konusu, idari yargıda bağımsız bir Usul Yasası olarak ortaya çıkan, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 32 - 37. maddeleri arasında düzenlenmiş, 43 ve 44. maddelerde de, yetkisizlik hallerinde yapılacak işlemler gösterilmiş bulunmaktadır. Yasanın 32. maddesinde; idari davalarda genel yetki, 33. maddesinde; kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetki, 34. maddesinde; taşınmaz mallara ilişkin davalarda yetki, 35. maddesinde; taşınır mallara ilişkin davalarda yetki, 36. maddesinde; tamyargı davalarında yetki ve 37. maddesinde de; vergi uyuşmazlıklarında yetki konularına ilişkin hükümler sevkedilmiştir. Tam yargı davalarında yetki, ayrı bir maddede düzenlendiğinden, kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetki konusu, düzenlemeye uygun şekilde, iptal ve tam yargı davalarında yetki olmak üzere iki alt başlıkta toplanabilir. Konumuza geçmeden önce, tüm idari davalarda, özel yetkili mahkemenin belirtilmemesi halinde uygulanacak olan, genel yetki durumunu açıklayacağız.

A — İDARİ DAVALARDA GENEL YETKİ:

İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 32. maddesinde; «1. Göreve ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla bu kanunda veya özel kanunlarda yetkili idare mahkemesinin gösterilmemiş olması halinde, yetkili İdare Mahkemesi dava konusu olan idari işlemi veya idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki İdare Mahkemesidir.

2. Bu kanunun uygulanmasında yetki kamu düzenindendir. Ancak, idari sözleşmelerde, sözleşme ile yetkili mahkeme belirlenebilir.» esası yeralmıştır.

Yukarıda da kısaca belirttiğimiz gibi, maddenin ikinci fıkrasında, yetkinin temel niteliği olarak, kamu düzeninden olduğu, açıklanmış, sadece idari sözleşmelerde, sözleşme ile yetkili mahkemenin taraflarca önceden saptanabileceği hükmü öngörülmüştür. Yetkisizlik halinin diğer bazı konularla birlikte, ilk inceleme aşamasından sonra saptanması durumunda da, davanın her aşamasında resen dikkate alınacağına ilişkin 14. madde hükmü, belirlenen bu temel niteliği destekler mahiyettedir.

Yasakoyucu, maddenin 1. fıkrasında yaptığı düzenlemede, öncelikle göreve ilişkin hükümleri saklı tutarak, yetkili İdare Mahkemesinin, maddeyi takip eden özel yetki maddelerinde ve özel kanunlarda gösterilmemiş olması halinde, idari işlemi veya idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki İdare Mahkemesi olduğunu belirlemiştir. «İdari Yargıda, getirilen düzenlemeden önce, Danıştay'ın dışında İdare Mahkemeleri bulunmaması nedeniyle, eski yasalarda yetkili mahkemenin gösterilmiş olması sözkonusu değildir. Bu hüküm, bundan sonra çıkacak yasalarla getirilebilecek yetki hükümleri yönünden; önceden yapılan bir düzenleme olarak düşünülebilir.

33 - 36. maddeleri arasında tahdidi olarak sayılan ve ayrık tutulan özel yetki halleri dışında kalan tüm idari davalarda, yetkili İdare Mahkemesinin, genel yetki maddesi içinde aranması gerekir.

Öte yandan madde, idari davalarda genel yetki başlığı altında bulunuyorsada, açıkça görüldüğü gibi İdare Mahkemeleri yönünden bir düzenleme getirildiğinden, başlık İdare Mahkemelerinin görev alanına giren idari davalarda genel yetki olarak anlaşılmaktadır.

Aşağıda geniş şekilde açıklanacağı üzere, tamyargı davaları ile ilgili özel yetkiyi belirleyen 36. maddede, idari eylemlerden doğan tamyargı davalarında eylemin yapıldığı yer mahkemesi yetkili kılınmış, idari sözleşmelerden doğan tamyargı davaları ayrık tutularak, idari işlemlerden doğan tamyargı davalarında ise işlemle ilgili iptal davasına bakmaya yetkili mahkemeye yollamada bulunulmuştur. Bu nedenle, genel yetki maddesinde idari eylemden söz edilmemiş olduğundan maddenin iptal davaları, idari işlemden doğan tamyargı davaları ile idari sözleşmelerden doğan davalar için hüküm ifade ettiğinin ayrıca «İdari işlemi veya idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki İdare Mahkemesi» kavramından da; İdare Mahkemelerinin yargı çevresine giren bölgeleri de kapsadığının anlaşılması gerekir.

B — KAMU GÖREVLİLERİ İLE İLGİLİ DAVALARDA YETKİ:

Kamu görevlileri ile ilgili davalarda, İdari Yargılama Usulü Yasasının 33. maddesi ile bazı konular için özel yetki halleri düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrasında; kamu görevlilerinin atanması ve nakilleri ile ilgili davalarda yetkili mahkemenin, kamu görevlilerinin yeni görev yeri İdare Mahkemesi olduğu, 2. fıkrasında; kamu görevlilerinin, görevlerine son verilmesi, emekli edilmeleri, veya görevden uzaklaştırılmaları ile ilgili davalarda yetkili mahkemenin, kamu görevlisinin son görev yaptığı yer İdare Mahkemesi olduğu, 3. fıkrasında da; kamu görevlilerinin parasal hakları ile ilgili konulardan doğan davalarda yetkili mahkemenin, kamu görevlisinin görevli bulunduğu yer İdare Mahkemesi olduğu hükme bağlanmıştır. Kamu görevlileri ile ilgili davalar için madde ile genel yetkili mahkeme dışında, yeni görev yeri, son görev yeri ve görevli bulunduğu yer İdare Mahkemesi olmak üzere özel yetkili mahkemeler belirlenmiştir.

a) KAMU GÖREVLİLERİNİN YENİ GÖREV YERİ İDARE MAHKEMESİNİN YETKİLİ OLMASI:

Kamu görevlileri ile ilgili davalarda, yeni görev yeri İdare Mahkemesinin yetkisi, kamu görevlilerinin atanması ve nakillerinde sözkonusu olmaktadır.

Atama, gerçek bir kişinin memuriyet statüsüne alınması yolunda tesis edilen idari işlemi ifade eder. (657 - Md. 54) Bir ferdi memur statüsüne koyan hukuki tasarruf tayin (atama) tasarrufudur. (Porf. Dr. S. S. Onar, İdare Hukukunun Umumi Esasları C. 2, S. 1158) Stajyerlik sonunda asaletin onanması işlemi de bir atama işlemi olup, (657 - Md. 58) bu işlemden doğan davalarda madde kapsamına girmektedir. Bilindiği gibi idare, çeşitli kamu kuruluşları olarak yurdun her yanına yayılmıştır. Memuriyete atananlar, hangi bölgeye atanmışsa atamadan doğan davalarda, bu yerin bağlı olduğu yer İdare Mahkemesi yetkili olacaktır.

Kısaca nakil olarak adlandırılan naklen tayin ise, kamu görevlilerinin görev yerlerinin değiştirilmesine ilişkin işlemleri kapsamaktadır. Nakil işlemlerinden doğan davalarda da yetkili mahkeme, kamu görevlilerinin yeni görev yeri İdare Mahkemesidir.

Ancak, burada şunu belirtmek gerekir ki; Yasakoyucu tarafından yapılan belirlemede «yeni görev yeri İdare Mahkemesi», kavramı getirilmiş olmakla, olumlu işlemlerin, başka bir deyişle kamu görevlilerinin atama ve nakil işlemlerinin tesis edilmesi halinin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Atama ve nakil istemleri idarece reddedilen kamu görevlileri için yeni görev yeri sözkonusu olamayacağından, olumsuz atama ve nakil işlemlerinde yetkili mahkeme, yukarıda açıklanan genel yetki maddesine göre belirlenecektir.

b) KAMU GÖREVLİLERİNİN SON GÖREV YERİ İDARE MAHKEMESİNİN YETKİLİ OLMASI:

33. maddenin 2. fıkrasında, kamu görevlilerinin görevlerine son verilmesi, emekli edilmeleri veya görevden uzaklaştırılmaları ile ilgili davalarda yetkili mahkemenin, kamu görevlisinin son görev yaptığı yer İdare Mahkemesi olduğu açıklanmıştır.

Kamu görevlilerinin görevlerine son verilmesi geniş bir kavramdır. İdarenin doğrudan doğruya tesis ettiği, kamu görevlilerinin memuriyet statüsünden çıkarılması sonucunu doğuran tüm işlemler göreve son verme kapsamına girmektedir. Yasakoyucu, maddede göreve son verilmesi deyimini kullanmakla, 657 sayılı Yasanın (2670 sayılı Yasa ile değişik) 125/E maddesinde; disiplin cezası olarak düzenlenen Devlet memurluğundan çıkarmanın dışında, göreve son verilmesini gerektiren bazı koşulların varlığı halinde idarece doğrudan doğruya tesis edilen işlemleri de madde içinde düşündüğü anlaşılmaktadır.

Kamu görevlilerinin doğrudan doğruya idarece görevlerine son verilmesi üç şekilde olabilir.

1. İki yıl üst üste olumsuz sicil alınması üzerine göreve son verilmesi (657 - Md. 120).

2. Devlet Memurları Yasası'nın 48. maddesinde öngörülen memurluğa atanma koşullarının herhangi birinin bulunmadığının sonradan anlaşılması veya bu koşullardan herhangi birinin sonradan kaybedilmesi halinde göreve son verilmesi (657 - Md. 98/b).

3. Disiplin cezası olarak Devlet memurluğundan çıkarma (657 - Md. 125/E).

Belirtilen şekillerde kamu görevlilerinin görevine son verilmesi işlemlerinde, yetkili mahkeme, kamu görevlisinin son görev yeri İdare Mahkemesi, başka bir deyişle kamu görevlisinin statüden çıkarıldığı tarihte görevinin bulunduğu yer İdare Mahkemesi yetkili olacaktır.

Yukarıda açıklanan göreve son verme işlemleri, bazı yasal koşulların varlığı halinde doğrudan doğruya idarece tesis edilen işlemlerdir. Kamu görevlilerinin ölümü ve istifasıda memuriyet statüsünü sona erdirir. Ancak bunlar görevin son bulması halleri olduğu için, bu konulara ilişkin davalar, sadece göreve son verilmesi ile ilgili konular açısından düzenlenen madde kapsamına girmez.

Emeklilik, belli bir yaşa veya belli bir hizmet süresine ulaşan kamu görevlilerinin, memuriyet statüsünden çıkarak, bazı haklarla donatılmış yeni bir statüye geçmeleridir. Emeklilik statüsüne giriş, çeşitli şekillerde olabilir. Genel olarak üç grupta toplanması mümkündür (5434 - Md. 39, Md. 44 vd.).

1. Memurların istekleri ile emekliye sevk.

2. Memurların istekleri olmaksızın, bazı yasal koşulların varlığı halinde idarece doğrudan doğruya emekliye sevk (Resen emekliye sevk).

3. Yasanın öngördüğü koşulların oluşması halinde zorunlu olarak emekliye sevk (Yaş haddi, malüllük).

Maddenin genel düzenlemesinden ve Yasakoyucunun amacından göreve son verilmesi konusunda olduğu gibi, emeklilik konusunda da memurların istekleri ile emekliye sevk halinin dışında, yukarıda 1 ve 2. şıklarda belirtilen ve doğrudan doğruya idarece tesis edilen emekliye sevk işlemlerinden doğan davalarda yetkili mahkemenin maddeye göre saptanması gerektiği görüşündeyiz.

Görevden uzaklaştırma, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek Devlet memurları hakkında alınan ihtiyati bir tedbirdir (657 - Md. 137). Devlet Memurları Yasası'nda açık olarak tanımlanan görevden uzaklaştırma konusundan doğan davalarda da yetkili mahkeme, son görev yeri İdare Mahkemesi olacaktır.

c) KAMU GÖREVLİLERİNİN GÖREVLİ BULUNDUĞU YER İDARE MAHKEMESİNİN YETKİLİ OLMASI:

İdari Yargılama Usulü Yasası'nda, kamu görevlileri ile ilgili olarak getirilen özel yetki maddesinin son fıkrasında, kamu görevlilerinin parasal hakları ile ilgili konulardan doğan davalarda yetkili mahkemenin, kamu görevlisinin görevli bulunduğu yer İdare Mahkemesi olduğu açıklanmıştır. Madde ile getirilen parasal hak kavramından, salt olarak, doğrudan doğruya memurların parasal haklarını ilgilendiren 657 sayılı Yasanın «Mali Hükümler, Sosyal Haklar ve Yardımlar» başlığı altında 5 ve 6. kısımlarda düzenlenen aylık, vekâlet ve ikinci görev aylığı, yan ödemeler (işgüçlüğü zammı, eleman temininde güçlük zammı, mali sorumluluk tazminatı), ek gösterge, yolluk gideri, fazla çalışma ücreti, temsil giderleri, mahrumiyet yeri ödeneği, aile yardımı ödeneği, tedavi yardımı, yakacak yardımı ve benzeri hakların anlaşılması gerekir.

Devlet Memurları Yasası'nda bazı konular vardır ki, sonuç olarak memurların parasal haklarını ilgilendirir. Bunlar, doğrudan doğruya parasal bir hak değildir. Örneğin, disiplin cezası, terfi salt olarak parasal hak değildir. Ancak, disiplin cezası alan veya terfi edemeyen bir memur sonuçta bazı parasal haklardan mahrum kalmaktadır. Kanımızca bu türdeki işlemler madde kapsamına girmediğinden, bu konulardan doğan davalarda yetkili mahkeme, genel yetki maddesine göre saptanacaktır.

Kamu görevlilerinin parasal hakları ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlisinin parasal hakkının doğduğu tarihte değil, dava açıldığı tarihte görevli bulunduğu yer İdare Mahkemesidir.

C — KAMU GÖREVLİLERİ İLE İLGİLİ TAM YARGI DAVALARI:

İdari Yargılama Usulü Yasası, 36. maddesi ile tam yargı davaları için ayrı bir düzenleme getirmiştir. Bu nedenle kamu görevlileri ile ilgili tam yargı davalarının, diğer tüm tamyargı davalarında olduğu gibi sözkonusu madde içinde düşünülmesi gerekir.

Anılan 36. madde, idari sözleşmelerden doğanlar dışında kalan tamyargı davalarında yetkili mahkemenin, sırasıyla, a) Zararı doğuran idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili, b) Zarar, bayındırlık ve ulaştırma gibi bir hizmetten veya idarenin herhangi bir eyleminden doğmuş ise, hizmetin görüldüğü veya eylemin yapıldığı yer İdare Mahkemesi olduğu hükme bağlanmıştır. Tam yargı davalarının idari işlem, idari eylem ve idari sözleşmelerden doğduğu idare hukukunun bilinen kuralları olup, maddenin giriş paragrafında idari sözleşmelerden doğan tamyargı davaları ayrık tutulduğuna ve (b) fıkrasında da idari eylemden doğan tamyargı davalarında yetki konusu belirlendiğine göre, (a) fıkrasında söz edilen idari uyuşmazlık kavramından, idari işlemin kastedildiği ve fıkrada da idari işlemden doğan tamyargı davalarının düzenlendiği anlaşılmaktadır. Getirilen hükümle, idari işlemden doğan tamyargı davalarında, zararın meydana gelmesine neden olan işlemle ilgili iptal davasını çözümlemeye yetkili mahkemeye, yetki yönünden yollamada bulunulmaktadır.

Kamu görevlileri ile ilgili tam yargı davalarının, yasakoyucunun iptal ve tam yargı davası ayırımı yapmaksızın, kamu görevlileri ile ilgili tüm davalar için özel yetki maddesi getirdiği ve tam yargı davalarının da kamu görevlilerinin parasal hakkını ilgilendirdiği savı ile, sözkonusu 33. maddenin 3. fıkrası hükmü içerisinde düşünülmesi gerektiği görüşü ileri sürülebilir. Ancak, bu görüşe, yasanın tam yargı davaları için ayrı bir düzenleme getirmesi ve kamu görevlilerinin tam yargı davaları ile istedikleri parasal alacağın tamyargı davalarının temel niteliği olarak artık tazminat alacağına dönüşmesi nedeniyle katılmak mümkün değildir. Kaldıki, yukarıda açıklandığı gibi, tamyargı davalarında yetkili mahkeme doğrudan doğruya saptanmamış, tamyargı davasının açılmasına neden olan, başka bir deyişle zararı doğuran işlemle ilgili idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili olan mahkemeye, bu davalarda da yetki verilmektedir. Burada kamu görevlileri ile ilgili özel yetki maddesinin doğrudan doğruya değil, 36. madde kanalı ile uygulanması sözkonusudur. Bu nedenle kamu görevlileri ile ilgili iptal davaları için yukarıda geniş olarak açıklanan bütün hükümler, kamu görevlileri ile ilgili tam yargı davaları içinde geçerlidir.

IV — SONUÇ:

Yukarıda geniş olarak açıklandığı gibi, kamu görevlileri ile ilgili davalarda, özel yetki halleri tahdidi olup, genel yetki maddesi ile de idari işlem yapan idari merciin bulunduğu yerdeki İdari Mahkemesi yetkili kılınmış bulunmaktadır. Bakanlıklar ve birçok kamu kuruluşunun genel müdürlüğü Ankara'da bulunduğundan sözkonusu davaların büyük bir kısmı Ankara İdare Mahkemesinin yetki alanına girmekte, bu mahkeme ile yurdun çeşitli yerlerine kurulmuş İdare Mahkemeleri arasında dosya adedi yönünden büyük dengesizlikler, doğmaktadır.

Öte yandan göreve son verme, emekli edilme ve görevden uzaklaştırma gibi kamu görevlileri ile ilgili oldukça önemli konularda son görev yeri mahkemesi yetkili kılınmış, kamu görevlilerinin bağlı olduğu bakanlıklar veya genel müdürlüklerce verilen basit disiplin cezalarından doğan davaların çözümü ise yine Ankara İdare Mahkemesinin yetkisine bırakılmıştır. Bunlara ilâveten, kamu görevlilerinin parasal hakları ile ilgili davalarda görevli bulundukları yer İdare Mahkemesinin yetkili olduğu belirtilmiş, yukarıda açıklandığı gibi salt parasal hak olmayan ancak, endirek olarak kamu görevlileri için parasal sonuçlar doğuran, terfi ve disiplin cezası vb. işlemler, yine bakanlıklar veya genel müdürlüklerce tesis edilmesi halinde, Ankara İdare Mahkemesinin yetki alanına girecektir.

Yasakoyucunun, davayı takip yönünden, idareyi düşünerek bu hükümleri sevkettiği kanısındayız. Ancak, İdare Mahkemesi bulunan tüm illerde, bütün bakanlık ve bağımsız genel müdürlüklerin bölge düzeyinde örgütü bulunduğu dikkate alınırsa, bu düşünceyle ulaşılmak istenilen amacın fazla bir geçerliliği olmadığı anlaşılacaktır.

Bu açıklamalarımızın sonucunda, kamu görevlileri ile ilgili davalarda, genel yetkili mahkemenin kamu görevlisinin görevli bulunduğu yer mahkemesi olarak saptanması ve Bakanlıklar ve genel müdürlüklerce tesis edilen işlemlerle ilgili davalarda, bu idarelerin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olmasının istendiği konularda ise, özel yetki halinin getirilmesi, kamu görevlileri açısından daha olumlu bir düzenleme olacağı gibi, Ankara İdare Mahkemesi ile diğer İdare Mahkemeleri arasında dosya adedi açısından da denge sağlanmış olacaktır.

Yetki, daha önce de belirttiğimiz gibi, İdari Yargıya yeni giren bir konu olduğundan, bazı aksaklıkların bulunması doğaldır. Uygulamada çıkacak sorunlar ve bunlara aranacak çözümler sonucunda, bu aksaklıkların zamanla düzeltileceği inancındayız.

DANIŞMA VE İDARE KARARLARI

İKİNCİ DAİRE KARARLARI

T. C.
D A N I Ş T A Y
İkinci Daire
Esas No : 1982/1424
Karar No : 1982/2293

Özeti : Yasa ve yönetmeliğe aykırı işlemleri ile eksik gümrük vergisi tahakkuk ettiren sanıkların, görevlerini kötüye kullanmamaları nedeniyle yargılanmalarının gerekliliği Hk.

Sanıklar : 1 — ..... Gümrük Müdürlüğü Gümrük Muhafaza Memuru.
2 — ..... Gümrük Müdürlüğü Gümrük Muhafaza Memuru.
3 — ..... Gümrük Müdürlüğü Ambar Memuru.
4 — ..... Gümrük Müdürlüğü Ambar Memuru.
5 — ..... Gümrük Müdürlüğü Ambar Memuru.

Suçları : 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 104. ve Gümrük Yönetmeliğinin 717 ve 727. maddelerine aykırı olarak, ... Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin ..... yakınlarında bulunan fiktif antreposunda bulunan birçok eşya için eksik vergi tahakkuku yaparak ve yapılan eksik tahakkuk içinde alınması gerekli 4.852.816,— liralık tazminatı almadan görevli memur olarak işlemler yapıp, adı geçen vergi yükümlüsünün haksız çıkar sağlamasına, Devletin de vergi alacağının ağır risk altına girmesine ve zarara uğrasına neden olmakla görevi kötüye kullanmak.

..... Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin ..... İlçesi yakınlarında bulunan fiktif antreposuna, adı geçen firmaya ait traktör yedek aksam ve parçalarının TIR kamyonlarıyla getirildiği, bunlara ait olmak üzere nakliyeci firmaca ..... Gümrük Müdürlüğüne 2586 - 22/7/1977, 2627 - 26/7/1977, 2634 - 27/7/1977, 2635 - 27/7/1977, 2636 - 27/7/1977 ve 4587 - 12/12/1977 sayı ve günlü giriş Kara Manifestoları verilerek tescil ettirildiği, bunlardan 2586, 2627, 2634, 2635 ve 2636 sayılı manifestolarla ilgili işlemleri Muayene Memuru Sanık .... ile, Ambar Memuru sanık ....'ın, 4587 sayılı manifestoyla ilgili işlemleri de Muayene Memuru Sanık .... ile Ambar Memuru sanık ....'nın yaptıkları, sözkonusu eşya için .... Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketince ..... Gümrük Müdürlüğüne 445 - 22/7/1977, 451 26/7/1977, 452 - 27/7/1977, 453 - 27/7/1977, 454 - 27/7/1977 ve 636 - 12/12/1977 sayı ve

günlü fiktif antrepo beyannamelerinin verilip tescil ettirildiği beyannameleri .... A. Ş.'nın vekili sıfatıyla gümrük komisyoncusu ....'un imzaladığı, beyannamelerde eşyanın traktör yedek aksam ve parçası olarak gösterildiği ve 87.06 Tarife Pozisyonunda gümrük vergisi oranının (% 4,60) olarak gösterildiği, bunlardan 445, 451, 452, 453 ve 454 sayılı fiktif antrepo beyannameleri, muhteviyatları eşyanın muayene, tespit ve vergi ve resimlerinin intacı için Muayene Memuru sanık ....'ın görevlendirildiği, adı geçenin fiktif antrepoya gitmeden ve sandıkları açıp eşyayı muayene etmeden beyannamelerin muayene tahakkuk tablolarını doldurduğu, beyannamelere konu olan eşya çeşitli olduğu ve içerisinde yüksek vergi oranına tabi eşyalar da bulunduğu halde eşyanın «traktör yedek aksam ve parçası» olarak tespitini yapıp, eşyanın tümünü 87.06 tarife pozisyonuna dahil ettiği ve tümüne de (% 4,60) gümrük vergisi nisbetini uygulayarak teminata esas olmak üzere vergi ve resimleri tahakkuk ettirdiği halbuki eşyanın içerisinde daha yüksek vergi oranına tabi eşyanın bulunduğu, böylece eşyayı muayene etmeden eksik vergi ve resim tahakkukuna sebebiyet verdiği ve eksik tahakkuk ettirdiği vergi ve resimlere karşılık teminat da alınmadığı, sözü edilen beyannamelerin «Antrepo memurunun dolduracağı tablo»ların da Ambar Memuru sanık .... tarafından doldurulduğu ve adı geçenin fiktif antrepo defterine giriş kayıtlarını yaptığı, böylece bu kayıtlar, beyannamelerde tahakkuk ettirilen vergi ve resimlere karşılık teminatın yatırılmasından sonra yapılması gereğine uymadığı, 636 - 12/12/1977 sayı ve günlü fiktif antrepo beyannamesi muhteviyatı eşyanın muayene tespit ve vergi resimlerinin tahakkuku işlemleri içinde Muayene Memuru sanık ....'ın görevlendirildiği, beyanname kapsamı eşyayı çeşitlere ayırmadan «traktörlerin yedek ve aksam parçaları» olarak beyannamenin tespit ve tahakkuk tablolarını doldurduğu, eşyayı 87.06 tarife pozisyonuna dahil edip (% 30) gümrük vergisi nisbetini uygulayarak vergi ve resimleri tahakkuk ettirdiği, tahakkuk ettirdiği bu vergi ve resimlere karşılık da teminat yatırılmadığı, sözkonusu beyannamenin «Antrepo memurunun dolduracağı tablo» kısmını görevli Ambar Memuru sanık ....'nın doldurup teminatın yatırılmadığını gözetmeden fiktif antrepo defterine giriş kayıtlarını yaptığı, Ambar Antrepo servisinde ve sanık ....'in de, yaptığı tariflerle sanık ....'ya yasaya aykırı işlemleri yaptırdığı, ardından da, beyannameleri incelediğinde ya da makul sayılabilecek bir süre içinde yasaya aykırılığı ortaya çıkarmak bir yana, yasaya aykırı işlemlerin yapılmasına göz yumduğu, yukarıde sözü edilen fiktif antrepo beyannamelerinin tümünde, ilgili tablolarda teminat alındığına dair herhangi bir kaydın da bulunmadığı böylece sanıkların tümünün, «Ancak fuar ve sergiler hariç, fiktif antrepo açılmasında ve buraya eşya konulmasında teminat aranması mecburidir» diyen 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 104 üncü ve «Fiktif antrepolara konacak eşyadan teminat aranması zorunludur. Bunun için Antrepo sahipleri buralara koyacakları eşyanın, Antrepo beyannameleri üzerinde muayene memurlarınca tahakkuk ettirilecek vergi ve resimlerinin tutarını, gümrük veznesine peşinen teminat olarak yatırmakla yükümlüdürler. Sözü edilen teminat, bankalardan mektupla sağlanılmak istenildiği takdirde bunun ekli formüle uygun bulunmasına dikkat edilir» ve «Antrepo sahipleri veya vekil veya temsilcileri tarafından Gümrük İdaresine iki nüsha fiktif Antrepo beyannamesi verilir. Beyan tablosunda eşyanın cinsi, nevi ve niteliği ile tarifesine göre gümrük vergisine esas olan kıymeti veya miktarı gösterilir..... Muayene Memuru girişteki usullere göre eşyanın muayene ve kontrolünü yapar ve her iki nüsha beyanname üzerinde muaye ne sonucuyla teminatın alınmasına esas olacak gümrük vergi ve resimleri tutarını göstererek, altına antrepo sahibinden uygundur şerhiyle imza alınır..... Antrepo

sahibi, muayenenin yapıldığı gün veya en geç ertesi günü Gümrük İdaresine teminatını yatırır. Fiktif Antrepo beyannamesinin bir nüshası Gümrük İdaresinde, diğer nüshası da Antrepo sahibinde kalır» diyen Gümrük Yönetmeliği'nin 717 ve 727 nci maddelerine aykırı ve yasal dayanaktan yoksun bir uygulama yaparak, noksan olarak tahakkuk ettirdikleri toplam 4.852.816,— liralık vergi ve resim tutarına ait teminatı dahi almayarak, Devlet'i haksız ve ağır ölçüde zarara uğrattıkları ve yetki dışı işlemler yaparak görevlerini kötüye kullandıkları, sanıkların savunmalarının yasal ve haklı hiçbir nedene de dayanmadığı, iddia, soruşturmacılar ve öteki ilgililerce düzenlenen 13/10/1978 günlü tutanak aslı, soruşturma konusuyla ilgili onaylı yazılı belgeler; sanıkların savunmaları ve görüş özetinin incelenmesinden anlaşılmakta olup, üstlerine atılan suçu işledikleri kanısını doğrulayacak ve haklarında son soruşturmanın açılmasını gerekli kılacak yeter kanıt elde edilmesi yönünden yargılanmalarının gerekliliğine ilişkin İl Yönetim Kurulu kararının uygulama maddesinin, sanık ....'ın TCK'nun 240 ve 80 inci, sanıklar ...., ... ve ....'ın TCK'nun 240 ıncı maddesi uyarınca yargılanmalarının gerekliliğine biçiminde düzeltilerek ONANMASINA, bu nedenle sanıkların yerinde görülmeyen itirazlarının reddine, sanık ....'a yargılanmasının gerekliliğine ilişkin bulunan İl Yönetim Kurulu kararı ilân yolu ile tebliğ edilmiş olup, adı geçen itirazda bulunmadığından ve hakkındaki karar kesinleştiğinden bu kısma ilişkin evrak'ın da bu nedenle yetkili mahkemeye gönderilmesine 3/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
İkinci Daire
Esas No : 1982/1318
Karar No : 1982/1738

Özeti : Çocuklara milli kültürümüze, örf ve adetlerimize aykırı ve kamu oyunu inciten adların konulması halinde, bu adların değiştirilmesi için dava açılmak üzere durumu bir yazı ile C. savcısına bildirmeyen sanıkların görevlerini savsaklamaları nedeniyle yargılanmalarının gerekliliği Hk.

Sanıklar : 1 — ..... İli ..... İlçesi Nüfus Başmemuru.
2 — ..... İli ..... İlçesi Nüfus Başmemurluğu Nüfus Tescil Memuru.
3 — ..... İli ..... İlçesi Nüfus Başmemurluğu Nüfus Tescil Memuru.
4 — ..... İli ..... İlçesi Nüfus Başmemurluğu Nüfus Tescil Memuru.

Suçları : .....'nın 1587 sayılı Yasa'nın 16. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak çocuklarına Fidel ve Ernesto isimlerini verdiğini C. Savcılığına yazılı olarak bildirmekle görevi savsaklama.

1587 sayılı Nüfus Kanunu'nun 16 ncı maddesinin 4 üncü fıkrasında «Çocuğun adını ana ve babası kor. Ancak milli kültürümüze, ahlak kurallarına örf ve adetlerimize uygun düşmiyen veya kamu oyunu inciten adlar konulmaz ..... «Nüfus Hizmetlerine ait Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliğinin 77 nci maddesinde» çocuğun adını ana ve babası koyar. Ancak Milli Kültürümüze, ahlak kurallarına, örf ve adetlerimize uygun düşmiyen veya yasaya akırı ya'da kamu oyunu inciten adlar konulamaz. Memur Çocuğa konulmak istenen adın yukarıda belirtilen kurallara uymadığını görürse çocuğun adının değiştirilmesini bildirir. İlgililere çocuğa aynı adı vermekte direnirlerse, çocuğun adını aynen yazarak usulüne göre tutanağı düzenler ve aile kütüğüne geçirilmesini sağlar, öte yandan adın değiştirilmesi için dava açılmak üzere durumu bir yazı ile Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.» hükümlerini taşıdığı halde soruşturma konusu olayda; .... adlı kişi 25/10/1977 tarihinde doğan erkek çocuğuna «Fidel» 10/8/1978 tarihinde doğan kız çocuğuna «Ernesto» adlarını verdiği Fidel'e ait doğum tutanağının Nüfus Tescil Memuru sanık ...., Ernesto'ya ait doğum tutanağının Nüfus Tescil Memuru sanık .... tarafından düzenlendiği, kütüğe kayıt işlemlerinin Nüfus Tescil Memuru sanık .... (.....), onay işlemlerinin de Nüfus Başmemuru sanık .... tarafından yapıldığı, ancak yukarıda anılan yasa hükmünde yer alan kurallara aykırı olarak konulan söz konusu isimlere ilişkin olarak, yukarıda sözü edilen yönetmelik hükmü gereği durumun C. Savcılığına herhangi bir biçimde bildirilmediği, iddia, yazılı belgeler, savunmalar ve görüşözetinin incelenmesinden anlaşılmakta olup, 1587 sayılı Nüfus Kanunu'nun 3. maddesinin 5 . fıkrası uyarınca nüfus olaylarını yazmak ve kütüklere işlemekle görevli ve bu işlerden sorumlu bulunan nüfus memurları sanıklar ...., ... '.....) ve .... (.....) un her iki kayıt ve tescilde ve aralarında uzunca da bir zaman geçtiği halde, yukarıda anılan yönetmelik hükmü gereği C. Savcılığına suç ihbarında bulunulması için Nüfus Başmemuru nezdinde yeterli girişimlerde bulunmamakla, suç ihbarına ilişkin yazıları hazırlayıp, nüfus Başmemuruna tevdi etmemekle, ya da suç ihbarında bulunulmamış olmasını üst mercilere iletmemekle, 1587 sayılı Yasa'nın 3 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası ve 51 inci maddeleri uyarınca ilçenin nüfus işlerinin idare ve denetlenmesinden sorumlu ve nüfus yasası ile ilgili tüzük, yönetmelikler hükümlerini yürütmeye gerekli önlemleri almaya yetkili bulunan Nüfus Başmemuru sanık .... nin de söz konusu isimlerin konulmasına ilişkin doğum tutanaklarını onaylayarak işlemleri yürüttüğü ve konuyu bildiği halde gerekli yazıyı yazmayıp ya da yazdırmayıp konuya ilgisiz kalmakla görevlerini savsakladıkları kanısına varıldığından ve haklarında son soruşturmanın açılmasını gerekli kılacak yeter kanıt elde edildiğinden, sanık ....'i hakkında verilip yöntem ve yasaya uygun bulunan il yönetim kurulu kararının ONANMASINA, bu nedenle adı geçenin yerinde görülmeyen itirazının reddine sanıklar ...., ... (.....), ve .... (.....) haklarında verilip yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının BOZULARAK, eylemlerine uyan TCK'nun 230 uncu maddesi uyarınca yargılanmalarının gerekliliğine, yargılanmalarının ..... Asliye Ceza Mahkemesinde yapılmasına 2/4/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
İkinci Daire
Esas No : 1981/833
Karar No : 1982/2002

Özeti : Görevinden uzaklaştırdığı memur üzerindeki bu önlemin kaldırılmasında takdir yetkisi bulunan amirin, bu nedenle yargılanmasına gerek olmadığı Hk.

Sanık : ..... İli Merkez İlçeye Bağlı ..... Bucağı Belediye Eski Başkanı.

Suçları : Görevinden uzaklaştırdığı ..... Belediye Elektrik ve Su Tahsis Memuru .... hakkında yasa ile belirtilen 10 gün içerisinde soruşturmaya başlamamak, adı geçene ilişkin olarak İl Yönetim Kurulunca verilen men'i muhakeme kararı ve valiliğin uyarı yazılarına rağmen görevine iade etmemekle memuriyet ve mevki nüfuzunu kötüye kullanmak.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 139 uncu maddesinde; görevinden uzaklaştırılan devlet memurları hakkında görevden uzaklaştırmayı izleyen 10 iş günü içinde soruşturmaya başlamasının şart olduğu belirtilmiş olup, aynı yasanın 138 inci maddesi uyarınca atamaya yetkili amir olarak belediye memuru ....'ı görevden uzaklaştırmaya yetkili bulunan sanık .... 'ın; «görevli olduğu belediye kantarında noksan tartı yaparak görevini savsaklayan» belediye elektrik ve su tahsil memuru ....'ı 10/8/1979 tarihinde görevden uzaklaştırdığı ve hileli tartıya muhatap olan şikayetçilerin belirlenebilmesi amacıyla 11/8/1979 günü yapılan duyuru ile yukarıda anılan yasada belirtilen süre içerisinde soruşturmaya başlandığı ve soruşturma sonucunda adı geçen memur hakkında ..... İl Yönetim Kurulunca 9/1/1980 gün ve 1980/4 sayılı kararla yargılanmasına gerek olmadığına karar verildiği, ancak anılan yasanın 143 üncü maddesi son bendine göre kararın ikinci aşamada Danıştay incelemesinden geçmemesi nedeniyle kesinleşmediği ve aynı yasanın 144 üncü maddesi uyarınca görevden uzaklaştırma önleminin kaldırılmasından amirin takdir yetkisi bulunduğu anlaşıldığından; sanığın üstün atılan suçu işlediği kanısını doğrulayacak ve hakında son soruşturmanın açılmasını gerekli kılacak yeter ölçüde kanıt elde edilememesi yönünden yargılanmasının gerekliliğine ilişkin olarak verilmiş yöntem ve yasaya uygun bulunan il Yönetim kurulu kararının bozularak, yargılanmasına gerek olmadığına 12/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
İkinci Daire
Esas No : 1980/3762
Karar No : 1982/2268

Özeti : Bir toplantıda hükümet komiseri olarak yasanın kendisine yüklediği görevleri yapan sanığın yargılanmasına gerek olmadığı Hk.

Sanık : Av. .... İli, Orman Başmüdürlüğü Hukuk Danışmanı.

Suçu : «Barış, Dostluk, Sanatımız» konulu toplantının amacı dışına çıkıldığı halde hükümet komiseri olarak gerekli işlemi yapmamakla görevi savsaklamak.

26/1/1980 günü önceden gerekli izin alınmak suretiyle .... Sinemasında saat 19.30 - 22.30 Saatleri arasında yapılan «Barış, Dostluk ve Sanatımız» konulu toplantıda Nazım Hikmet'in şiirlerinin ve anılarının okunduğu, topluca ve saz eşliğinde siyasi içerikli şarkı ve türküler söylendiği, çeşitli sloganlar atıldığı, Amerikan emperyalizmini yerici ve sosyalizmi övücü konuşmalar yapıldığı Nazım Hikmet'in fotoğraflarının projeksiyon aletiyle sinema perdesinde gösterildiği, toplantı süresince salonda Nazım Hikmet, Mustafa Şuphi ve bazı kişilerin fotoğraflarını taşıyan ve «141 ve 142 ye Hayır» «Yaşasın Afgan Devrimi» yazılı pankartların asılı bulunduğu toplantının bitiminden sonra salonda bulunan kişilerin ayağa kalkarak enternasyonel marşını söyledikleri ve saygı duruşundan sonra toplantının dağıldığı anlaşılmış olup, toplantıda hükümet komiseri sıfatıyla görevli bulunan sanık ....'nun toplantının amacı dışına çıkarak kanunsuzluk vasfı kazanmış olmasına ve salonda bulunan emniyet görevlilerinin başvurularına rağmen tertip heyeti ve toplantı yöneticilerine herhangi bir ikazda bulunmayarak toplantının devam etmesine gözyumduğu ve böylece görevi savsakladığı ileri sürülmektedir.

171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkındaki Kanunun 8 inci maddesinde, toplantı yöneticilerinin, toplantının sükun ve düzenini ve beyannamede yazılı amaç dışına çıkılmamasını sağlamakla yükümlü ve sorumlu oldukları, bunu için gerekli tedbirleri alacakları ve gerekirse zabıtadan yardım isteyecekleri, alınan tedibirlere rağmen sükun ve düzenin sağlanamaması halinde hükümet komiserinden toplantının dağıtılmasını isteyeceklerini belirtilmiş olup hükümet komiserinin yetkilerine ilişkin 9 uncu maddesinde de, 8 inci maddede yazılı tedbirlerin yeterli olmaması nedeniyle toplantı yöneticilerinin isteği ya da toplantının devamını imkansız kılacak ve genel sükûn ve düzeni bozacak fiil ile saldırılı bir şekil alması halinde toplantının hükümet komiseri tarafından dağıtılacağı ve toplantının safahatını teknik ses alma cihazları, fotoğraf ve film makinaları gibi araçlarla tesbit ettirebileceği açıklanmış bulunmaktadır. Öte yandan 13 üncü maddenin (f) bendi uyarınca kanuna aykırı sayılan toplantının, mahallin en büyük mülki amiri yada görevlendireceği en büyük zabıta amiri veya zabıta amirlerinden biri tarafından dağıtılacağı 14 üncü maddede belirtilmiştir.

Hükümet Komiseri Sanık Av ....'nun, salonda bulunan pankartlarla ve söylenen sloganlarla ilgili olarak toplantı tertip heyeti başkanını uyardığı, toplantının safahatını teybe aldırdığı, salon da asılı pankartların fotoğraflarını çektirdiği, toplantının dağıtılması konusunda toplantı yöneticilerinden herhangi bir talep gelmediğinden ve toplantıda genel sükûn ve düzeni bozucu fiili bir saldırı olmaması nedeniyle toplantıyı dağıtma konusunda yasanın kendisine verdiği yetkiyi kullanamadığı ancak toplantının amaç dışına çıkılmış olması nededeniyle kanuna aykırı olduğunu Emniyet Müdürüne telefonla bildirerek 14 üncü maddenin uygulanabilmesine olanak sağladığı ve toplantıda olanları aynen bir raporla ..... Valiliğine bildirdiği dosya içerisindeki bilgi ve belgelerden anlaşıldığından sanığın, hükümet komiseri olarak yasanın kendisine verdiği görevleri eksiksiz yerine getirdiği kanısına varıldığı ve üstüne atılan suçu işlediği konusunda, hakkında son soruşturmanın açılmasını gerekli kılacak yeter kanıt elde edilemediğinden yargılanmasının gerekliliğine ilişkin olarak verilmiş, yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının bozularak sanığın yargılanmasına gerek olmadığına 31/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
İkinci Daire
Esas No : 1981/453
Karar No : 1982/2291

Özeti : TBMM tefsir kararı uyarınca ilçe belediye başkanları hakkında birinci derecede il yönetim kurullarınca, belediye Şube Müdürleri hakkında ise birinci derecede ilçe yönetim kurullarınca karar verilmesi gerektiği Hk.

Sanıklar : 1 — ..... İli ..... İlçesi Belediye Şube Müdürü.
2 — ..... İli ..... İlçesi Belediye Müdürlüğünde Teknik Müdür Yardımcısı.
3 — ..... İli ..... İlçesi Belediye Şube Müdürlüğü İmar Şefi.
4 — ..... İli ..... İlçesi Belediye Şube Müdürlüğü Mıntıka Mühendisi.

Suçları : ..... İlçesi Dayıhatun Mahallesi Çarkçılar Sokakta bulunan 259 ada, 78 parsel sayılı taşınmazın üzerine kaçak yapılan yapının yıkımını geciktirmekle görevi savsaklamak.

Memurların yargılanmalarına ilişkin Yasanın 4 üncü maddesinde, İlçelerde ilçe kaymakamı ile ilçenin yönetim bölümü üstü olan memurları ve ilçe yönetim kurulu üyeleri dışında kalan bütün memur ve hizmetlileri hakkında ilçe yönetim kurulunca karar verileceği belirtildikten sonra, yine aynı maddede il merkezine bağlı ilçe kaymakamları ile ilçenin yönetim bölümü üstleri ve ilçe yönetim kurulu üyeleri hakkında da il yönetim kurulunca karar verileceği hükme bağlanmıştır.

..... İli ..... İlçesi Belediye Şube Müdürü ile Müdürlük personelinin 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre ilçe yönetim bölümü üstü sayılmıyacakları açıktır.

Öte yandan TBMM'nin tefsir kararı uyarınca ilçe belediye başkanları hakkında Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna göre birinci derecede il Yönetim Kurulu tarafından karar verilmesi gerekmektedir, ancak ..... Belediyesinin ilçedeki memuru durumunda bulunan sanık ....'ın ilçe belediye başkanı sayılmasına olanak bulunmadığından ilçe belediye başkanlarının tabi olduğu usulün adı geçen sanık hakkında kıyas yoluyla uygulanması gerektiği düşünülemez. Hal böyle olunca sanık .... ve ona bağlı olarak öteki sanıklar hakkında birinci derecede ..... İlçe Yönetim tarafından karar karar verilmek üzere ..... il Yönetim Kurulu kararının bozularak dosyanın yerine geri çevrilmesine 3/6/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
İkinci Daire

Esas No : 1982/1041
Karar No : 1982/2131

Özeti : Suç işleyen sanıklar hakkında uygulanacak soruşturma yönteminin kendilerinin hukuki statülerine göre değil, gördükleri kamu hizmetinin tabi olduğu yasal esas ve yönteme göre belirlenmesi gerektiği Hk.

Sanıklar : 1 — ..... Emniyet Müdürlüğü Trafik Şubesinde Görevli Komiser Muavini.
2 — ..... Karayolları 6. Bölge Müdürlüğünde görevli Teknisyen.
3 — ..... Şoförler Derneği Temsilcisi.

Suçları : ..... ve .....'ün
1 — Trafik İmtihanında Sınav Komisyonu olarak gerekli kontrolü yapmamakla görevi savsaklamak.
.....'ın :
2 — Bir yakınının ehliyet alması için memuriyet ve nüfuzunu kötüye kullanmak.

5/10/1981 günü yapılan şoför adaylarının yazılı sınavında sınav komisyonu üyesi olarak görev alan sanıklar Karayolları Trafik Teknisyeni .... ve Şoförler Derneği temsilcisi ....'ün 1 inci maddeden üstlerine atılan suç iddiası karşısında haklarında uygulanacak soruşturma yönteminin kendilerinin hukuki statülerine göre değil gördükleri kamu hizmetinin tabi olduğu yasal esas ve yönteme göre belirlenmesi gerekeceğinden sanıklar .... ve ....'ün sınav komisyonu üyesi olarak tüm faaliyetlerinin kamu hizmeti amacını taşıdığın anlaşılmış olup, adı geçenlerin sınavlarda gereken kontrolü yapmamak eylemleri de kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında gerçekleşmiş

bulunduğundan Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun 15 inci maddesi uyarınca haklarında il yönetim kurulunca diğer sanıklarla birlikte karar verilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, sanık ....'in işçi statüsünde olduğundan, sanık ....'ün memuriyet sıfatının bulunmadığından bahisle il yönetim kurulunca haklarında karar verilmesine yer olmadığı şekilde verilen ve yönetim ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının bu kesiminin BOZULARAK, adı geçenlere ilişkin olarak il yönetim kurulunca, MMHK'nun 5 inci maddesinde belirtilen karar türlerinden birine göre karar verilmesi ve gerekli yazılı bildirimlerin yapıldığını gösteren günlü ve imzalı alındı belgeleri ile itiraz edildiği takdirde dilekçelerin eklenerek gönderilmesi için soruşturma dosyasının yerine geri çevrilmesine 21/5/1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AYRIŞIK OY

Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinde, memurların memurluk görevinden doğan ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan dolayı haklarında, bu Yasa'da öngörülen yönteme göre soruşturma yapılacağı belirtilmiş olup, sanıklar .... ve ....'ün memur olmadıkları anlaşıldığından ve haklarında Cumhuriyet Savcılığınca genel hükümlere göre işlem yapılması gerektiğinden adı geçen sanıklara ilişkin olarak 1 inci maddeden il yönetim kurulunca MMHK'a göre karar verilmesi gerektiği yolundaki çoğunluk kararına katılamıyorum.

YARGI KARARLARI

İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME KURULU KARARLARI

T. C.
D A N I Ş T A Y
İçtihatları Birleştirme Kurulu
Esas No : 1982/1
Karar No : 1982/1

Özeti : Akademilerce kurulan fakültelere ilişkin yönetmeliklerin (akademilerin fakülte teşekkül ettirmeye yetkili olup olmadıkları tesbit edilerek) iptali gerekip gerekmediği konusunda Danıştay Sekizinci Dairesince verilen kararlar arasındaki aykırılığın, içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesine yer olmadığı Hk.

İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ticari Bilimler Fakültesi Lisans Öğretimi ve Sınav Yönetmeliğinin, aynı Akademinin Ekonomi Fakültesi Lisans Yönetmeliğinin ve yine aynı Akademi Fakültelerinin Yönetim Organları Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliğinin; yasalar karşısında akademilerin fakülte kurmaya yetkili olmadıkları gerekçesiyle iptalleri hakkında Danıştay Sekizinci Dairesinin 9/3/1981 gün ve E. 1980/420, K. 1981/1062, 6/4/1981 gün ve E. 1979/3571, K. 1981/1485, 8/3/1982 gün ve E. 1980/3412, K. 1982/114 sayılı kararları ile İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ticari Bilimler Fakültesi Doktora Yönetmeliğinin iptali talebiyle açılan davanın reddi hakkında aynı dairenin 16/3/1982 gün ve E. 1981/1069, K. 1982/177 sayılı kararı arasındaki aykırılığın içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesi konusundaki Danıştay Sekizinci Dairesi isteminin Danıştay Başkanı tarafından kurula gönderilmesi üzerine sözü edilen kararlar, raportör üyenin raporu ile ilgili yasalar incelendikten ve Danıştay Başsavcısının «İçtihadın birleştirilmesine» yer olmadığı yolundaki sözlü açıklamasından sonra gereği görüşüldü :

6/1/1982 günlü 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesi «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir» hükmünü taşımaktadır.

Danıştay Sekizinci Dairesinin yukarıda sözü edilen kararlarına konu olan uyuşmazlıklarda maddi ve hukuki olaylarda tam bir benzerlik bulunduğu halde ilk

üç kararda, akademilerin fakülte kurmak yetkileri bulunmadığından bahisle fakültelere ilişkin yönetmeliklerin iptal edildiği, sonuncu kararda ise aynı yasa hükümleri karşısında akademilerin fakülte kurmaya yetkileri olduğundan belli bir fakülteye ilişkin yönetmeliğin iptali talebiyle açılan davanın reddedildiği ve bu nedenle de ilk bakışta kararlar arasındaki aykırılığın içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesi gerektiği kanısı doğmakta ise de;

6/11/1981 günlü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 1. maddesinde yükseköğretim kurumları ile ilgili esasları bir bütünlük içinde düzenlemek kanunun temel amaçları arasında sayılmış, 3. maddesinde üniversiteler, fakülteler, enstitüler ve yüksekokullar yükseköğretim kurumları olarak zikredilmiş, 5 inci maddesinin (f) bendinde yeni üniversitelerle üniversiteler içinde fakülte, enstitü ve yüksekokulların yükseköğretim kurulunun olumlu görüşü veya önerisi üzerine kanunla kurulacağı öngörülmüş, 66 ncı maddesinde 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun tümünün ve yükseköğretim kurumları ile ilgili kanunların bu kanuna aykırı hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı belirtilmiş ve bu durumun doğal sonucu olarak da 2547 sayılı Kanunun geçici 28 inci maddesinde «Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut olan akademi, fakülte, enstitü ve yüksekokulların durumları, bu kanuna göre yükseköğretim kurulunun kurulmasını müteakip, bu kurulca incelenerek, bunların üniversiteye dönüştürülmeleri veya üniversitelere veya Bakanlıklara bağlanmaları, üniversitelerin içerisinde fakülte, enstitü veya yüksekokul halinde teşekkül ettirilmeleri veya kaldırılmaları hususları tesbit edilerek, gerekli yasal düzenlemeler yapılmak üzere bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Milli Eğitim Bakanlığına sunulur. Bu kuruluşların 1982 - 1983 eğitim - öğretim yılında yeni hüviyetleri ile eğitim - öğretime başlamaları için gerekli önlemler alınır» hükmü yer almıştır.

Söz konusu yasayla yükseköğretim kurumları arasında akademilere yer verilmemiş, akademilerin «fakülte» adı altında öğretim birimleri kurmalarına olanak tanıyıp tanımadığı tartışılan yasalar hükümleri yürürlükten kaldırılmış, yükseköğretim kurulunca geçici 28 nci maddede yer alan hususlar tesbit edilerek gerekli yasal düzenlemeler yapılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığına sunulması öngörülmüş, böylece yükseköğretimin bir bütünlük içinde yeniden düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Bu yasal durum karşısında İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin «Fakülte» adı altında eğitim - öğretim birimleri kurumlarına bundan böyle olanak bulunmadığından ve içtihatları birleştirme müessesesi ileriye dönük uyuşmazlıklara ışık tutmak amacını taşıdığından 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesindeki lüzum unsurunun gerçekleşmemesi nedeniyle içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına 20/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin fakülte kurma yetkilerinin bulunup bulunmadığı konusunda çıkan uyuşmazlıklar üzerine Sekizinci Dairece verilen kararlar arasında aykırılık olduğu açıktır. Bu durumda içtihatların birleştirilmesi 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39. maddesine göre İçtihatları Birleştirme Kurulunca içtihatların birleştirilmesinin gerekli görülmesine bağlıdır.

Hernekadar bu fakültelerin kurulmasından sonra yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 2. maddesinde tüm yükseköğretim kurumlarının bu kanun kapsamında olduğu, 3. maddesinde yükseköğretim kurumlarının üniversiteler, fakülteler, enstitüler ve yüksekokullardan oluştuğu, 5. maddenin (f) bendinde

yeni üniversitelerle üniversite içinde fakültelerin kanunla kurulacağı, 66. maddesinde. 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun tümü ile diğer yükseköğretim kurumları ile ilgili kanunların bu kanuna aykırı hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı geçici 28 inci maddesinde ise bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut akademi, fakülte, enstitü ve yüksekokulların üniversiteye dönüştürülmeleri, üniversitelere veya bakanlıklara bağlanmaları, üniversite içinde fakülte, enstitü veya yüksekokul haline getirilmeleri veya kaldırılmaları konusunda gerekli yasal düzenlemelerin yapılarak bu kuruluşların 1982 - 1983 eğitim ve öğretim yılında yeni hüviyetleri ile eğitim ve öğretime başlıyacakları hükme bağlandığına ve böylece yükseköğretim kurumları arasında yer verilmeyen akademilerin fakülte adı altında eğitim ve öğretim birimleri kurmalarına olanak tanıyıp tanımadığı tartışılan 2095 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kadro Kanununun 3. maddesi ile bazı yüksekokulların üniversite ve akademilere bağlanmasına ilişkin 2237 sayılı Kanunun 2. maddesi ve 1981 ve 1982 yılları bütçe kanunlarının akademi fakültelerine yer veren hükümlerinin 1982 - 1983 öğretim yılından başlıyarak yürürlükten kalkacağına, esasen 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 5 inci maddesi karşısında bundan böyle yasal bir düzenleme olmadıkça fakülte kurulmasına olanak bulunmadığına göre uygulama alanı kalmıyan kanunlara dayanılarak verilen kararların içtihatların birleştirilmesine konu olamıyacağı içtihatları birleştirme kurumunun ileriye dönük uyuşmazlıklara ışık tutmak amacını taşıdığı ileri sürülmekte ise de tüm bu düşünceleri bu konuda içtihatların birleştirilmesinden kaçınmayı haklı gösterecek güçte doğru bir neden saymaya olanak yoktur.

Birbirine aykırı kararlar verilen bir konuda içtihatların birleştirilmesi sadece ilerde çıkacak uyuşmazlıkların değil aynı zamanda henüz sürmekte olan uyuşmazlıklarında nasıl karara bağlanacağının saptanması için zorunludur.

Aykırı kararlar kamu vicdanında yargı yerlerine saygınlığı ve adalete güveni zedeleyebilir. İçtihatları Birleştirme Kurulu mahkemeye doğru çözümün ne olduğunu göstermek zorundadır. Gerçi tüm uyuşmazlıkların bittiği veya görüşlerin artık uzun süredir düzenlilik kazandığı bir konuda içtihatların birleştirilmesine gerek görülmemesinde bir sakınca olmıyabilirse de uyuşmazlıkların sürdüğü bir konuda böyle düşünülmesi hukuken sakınca doğurabilir. Bu yüzden bu konuda yeni uyuşmazlıklar çıkması yeni yasalarla önlenmiş olsa bile sürmekte olan uyuşmazlıkların önemsiz görülerek aykırı kararlara bağlanmasına göz yumulmaz.

Kaldıki bir öğretim kurumunca açılacak fakülte sayısı çok sınırlı miktarda olacağına, başka deyişle sürgit fakülte açılması olanağı bulunmadığına göre bir yasa değişikliği olmadan da bu tür uyuşmazlıkların bir süre sonra kendiliğinden sona ermesi doğaldır. İçtihatların birleştirilmesini sadece ilerde çıkacak uyuşmazlıklara ışık tutmak amacı ile sınırlandırmanın fakülte gibi örgüt kurulması ile ilgili davalarda içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilemiyeceği gibi yanlışlığı tartışma götürmiyecek bir düşünceye yol açacağı açıktır.

Yükseköğretim yasasının geçici 28. maddesi ile ilgili düşünceye gelince, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin varlığını ortadan kaldıran herhangibir yasa henüz yürürlüğe konulmamıştır. Maddede sözü edilen fakat henüz yasama meclisine tasarısı gönderilmediği için nasıl ve ne zaman çıkacağı hatta giderek çıkıp çıkmıyacağı dahi kestirilemiyen bir yasanın hemen pek kısa bir süre içinde İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerini ortadan kaldıracak ve bunların eğitim kurumlarını yeni yasal düzenlemelere bağlıyacak biçimde yürürlüğe konulacağı varsayımına dayanılarak akademi fakülteleri ile ilgili aykırı içtihatların birleştirilmesine gerek görülmemesi yürürlükteki yasaları ve sürmekte olan uyuşmazlıkları bir kenara bırakmak olur.

Sekizinci Dairede İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisince kurulan sekiz fakülte ile ilgili karar düzeltilmesi istemli iki dosya bulunmaktadır. Konu ile ilgili 2095 ve 2237 sayılı Yasalarla 1981 ve 1982 yılları bütçe yasalarının bu akademi fakültelerine yer veren kuralları Sekizinci Dairece verilen kararlarda aykırı yorumlanmıştır. Bu durumda içtihatları birleştirmenin gerekliliği tüm koşullarıyla ortadadır. Böyle bir gerekliliğe uyulmamakla bu iki dosyanında aykırı kararlara bağlanmasına yol açılmış olabilir.

Diğer yandan bu fakültelerden Tıp Fakültesi hariç diğer yedi fakülteye Milli Güvenlik Konseyince yürürlüğe konulan 1981 ve 1982 yılları bütçe yasalarında yer ve ödenek ayrılmıştır. Böylece, kuruldukları sırada yasal durumları ne olursa olsun Milli Güvenlik Konseyi yasaları ile varlıkları tanınan ve sürdürülen bu fakültelerin bu fakültelerin bir yargı kararı ile ortadan kaldırılmasına hukuken olanak bulunmadığı açıktır.

Bu nedenle içtihatların birleştirilmesine kesin zorunluluk olduğu oyun ile karara karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme Kurulu
Esas No : 1981/1-4
Karar No : 1982/2

Özeti : 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 10 uncu maddesinde öngörülen kıymet takdir komisyonlarının kuruluş biçimindeki sakatlığın, kamulaştırma işleminin iptaline sebep olup olamıyacağı hususunun yetkili dairece takdir edilmesi gerektiği Hk.

Kamulaştırma işlemlerinde taşınmazın değerinin tesbiti ile görevli kıymet takdir komisyonlarının kuruluş biçiminin 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 10 uncu maddesine uygun bulunmadığına ilişkin iddia ve itirazları kapsayan davalarda, Danıştay Altıncı Dairesince verilen, «Usulüne uygun bir şekilde teşekkül etmemiş komisyonca hesaplanan kıymete göre istimlâk yoluna gidilmesinin, usul ve kanuna aykırı olması nedeniyle, istimlâk işleminin iptalini» gerektirdiği yolundaki 26/6/1973 günlü E : 1971/3950; K : 1973/2740 sayılı karar ile aynı konuda, «kıymet takdir komisyonunun usulüne uygun bir şekilde teşekkül etmemiş olmasının, kamulaştırma işlemini idare hukuku açısından sakatlar nitelikte olmayıp, sonuç olarak bedele etkili olması bakımından 6830 sayılı Yasanın 14 üncü maddesine göre Adliye Mahkemesinde açılacak bedel artırma davasında öne sürülebileceği, bu nedenle davanın reddi» gerektiği yolundaki 21/5/1980 günlü ve E : 1979/4490, K : 1980/1579 sayılı düzeltme kararı arasında aykırılık bulunduğu ve bu aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yolu ile giderilmesi Av. Hasan Ünal tarafından Danıştay Başkanlığına verilen dilekçe ile istenilmiş olup, konu Başkanlıkça İçtihatları Birleştirme Kuruluna havale edildiğinden, raportör üyenin raporu, konu ile ilgili kararlar ve mevzuat hükümleri incelendikten ve Danıştay Başsavcısının, «2487 sayılı Toplu Konut Kanunu ve 1319 sayılı Emlâk Vergisinde değişiklik yapılması Hakkındaki 2587 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinde kamulaştırma bedellerinin, emlâk vergisine esas olan son vergi beyan değerini geçemiyeceği öngörülmüş olması ve böylece kamulaştırma bedelinin ne

yolda saptanacağı yeni yöntem ve kurallara bağlandığı, bu nedenlerle içtihatların birleştirilmesine lüzum olmadığı sonucuna varılabilir.» yolundaki düşüncesi İçtihatları Birleştirme Kurulunca kabul edilmediğinden esas hakkındaki, «Kamulaştırmanın genel olarak bir şekil hukuku olduğu, kamu hizmeti, kamu yararı mülkiyet hakkı gibi düşüncelerle yöntem dışına çıkılmasının olanaksız olduğu, Takdir Komisyonunun gerek oluşum biçimi ve gerekse işleyiş tarzına ters düşen uygulamaların, kamulaştırma tasarrufunun iptalini gerektireceği, o halde içtihatların bu gerekçelere dayanılarak Altıncı Dairenin iptal kararları doğrultusunda birleştirilmesinin yerinde olacağı» yolundaki düşüncesi dinlendikten sonra gereği düşünüldü:

Başsavcının içtihadın birleştirilmesine lüzum olmadığı yolundaki görüşüne, Danıstay Başkanvekili Orhan Tüzemen, Yedinci Daire Başkanı Atıf Kösebalaban, Altıncı Daire Başkanı Kemalettin Ertun, Üyelerden Ülfer Budak, İsmail Diler, Kemal Tarsuslugil, Selâhattin Falay, Güzin Ersoy, Sami Akural, Necati Aras, Mahir Tunçalp, Gürbüz Önbilgin, Semih Tekin Telli, Nuri Alan, Erman Bayraktar, Fikret Anıl, Uzdem Akyüz, Kenan Eren, Sabri Tandoğan ve Güler Mermut katılmışlar ise de, oyçokluğuyla işin esasının incelenmesine geçildi.

İçtihadın birleştirilmesine konu olan kararlar:

1 — Altıncı Dairenin 1971/3950 sayılı dosyasında, kıymet takdir komisyonunda mülk sahiplerinden olarak gösterilen iki kişi, 6830 sayılı Kanunun 122 sayılı Kanunla değiştirilen 10. maddesine göre Belediye Encümenince seçilen iki asıl ve iki yedek üye olarak gösterilen şahıslardan olmadığından komisyon usulüne uygun olarak teşekkül etmemiş bulunduğu için, bu komisyonca hesaplanan kıymete göre istimlâk yoluna gidilmesi usul ve kanuna aykırı olduğu gerekçesine dayanılarak dava konusu karar iptal edilmiştir.

2 — 1979/4490 sayılı karar düzeltme dosyasında ise, belde nüfusu yüzbini geçtiği için 6830 sayılı Kanunun 122 sayılı Kanunla değişik 10. maddesi gereğince, kıymet takdir komisyonuna Bayındırlık Bakanlığı teşkilâtından seçilecek bir üyenin katılması gerekirken, katılmadığı için, komisyonun bu hükme aykırı teşekkül etmesi nedeniyle dava konusu kararın iptaline karar verilmiş; İdarece kararın düzeltmesi istemi üzerine de, düzeltme istemi kabul edilerek kıymet takdir komisyonunun usulüne uygun olarak toplanmadığı iddiasının kamulaştırma kararını idare hukuku açısından sakatlar nitelikte olmayıp sonuç olarak bedele etkili olacağından 6830 sayılı Yasanın 14. maddesine göre Adliye Mahkemesinde açılacak bedel artırma davasında öne sürülebileceği nedeniyle dava esastan reddedilmiş bulunmaktadır.

İnceleme:

Her nekadar Altıncı Dairenin 1979 yılı sonlarına değin vermiş olduğu bütün kararlarında 6830 sayılı İstimlâk Kanununda öngörülen usul ve şekil yöntemlerine sıkı sıkıya bağlı kalındığı ve bu usullere uyulmamış olması halinin istimlâk işleminin iptalini gerektirir sebeblerden sayıldığı ve İçtihatları Birleştirme Kurulunun Esas 1977/3, Karar 1978/2 sayılı dosyasında da görülebileceği üzere «içtihadın birleştirilmesine konu olan kararlar arasında aykırılık bulunduğu saptanmış ise de 1971 yılından itibaren Danıştay Altıncı Dairesince kıymet takdir komisyonlarının kuruluşuna yöneltilen iddia ve itirazlar incelenmiş, uyuşmazlıklar karara bağlanmış ve bu kararlar tam bir süreklilik kazanmış, böylece içtihatların birleştirilmesi ile güdülen gaye kendiliğinden tahakkuk etmiş olduğundan istikrar ilkesi gözönünde tutularak «içtihatların birleştirilmesine yer olmadığı» tarzında sonuçlandırılmış

bulunduğu halde, bu tarihlerden sonra aksi doğrultuda görüşlerin ortaya çıktığı ve bu nedenle oyçokluğu ile birbirine aykırı kararlar verildiği görülmüştür. Bu nedenle içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilmesi zorunlu hale gelmiş bulunmaktadır.

6830 sayılı İstimlâk Kanununa göre idare kanunun 10 uncu maddesinde belirenen şekilde teşekkül ettirilen Takdiri Kıymet Komisyonu marifetiyle tesbit ettireceği bedel üzerinden bir gayrimenkulün istimlâkine karar verdiğinde, aynı Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen kişiler istimlâk muamelesine karşı Danıştay'da ve takdir edilen bedel ile maddi hatalara karşı da gayrımenkulün bulunduğu mahal Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açabilirler. Görüldüğü gibi İstimlâk Kanunu hükümlerine göre kıymet takdiri hem idari, hem de bedel davası açıldığı takdirde adli aşamada cereyan eder.

İdari aşamada, kanuni esaslara uygun, aynı zamanda ferdin haklarını da koruyacak bir heyetin kurulmasına çalışılmış ve 6830 sayılı Kanunun 4/11/1960 gün ve 122 sayılı Kanunla değişik 10 uncu maddesinde Takdiri Kıymet Komisyonlarının ne şekilde kurulacağı açıkça hükme bağlanmıştır. Bu aşamada takdir ve tesbit edilen kıymet, tarafları bağlamakla beraber kamulaştırma işleminin tatbikine esas teşkil edeceğinden kamulaştırma işlemi gibi gayrimenkulü istimlâk edilen kişiye tesir etmektedir.

Bu bedele karşı, 6830 sayılı Kanunun değişik 14 üncü maddesine göre adliye mahkemesine itiraz edilmesi halinde ise yine İstimlâk Kanunu hükümlerine göre tayin edilecek bilirkişilerce kıymet takdiri yapılmaktadır.

Kamulaştırmanın esaslı şartlarından biri de, taşınmazın değer pahasının peşin ödenmesidir. Kamulaştırmanın idari aşamasında kıymet takdir komisyonunca 6830 sayılı Kanunun 10, 11 ve 12 nci maddelerinde öngörülen usul ve şartlara göre yapılan kıymet takdiri kamulaştırma işleminin bir unsurunu oluşturmaktadır. Bu itibarla idari yargının denetim alanına girmektedir.

Adli yargı, idari aşamada takdir komisyonları tarafından bağımsız bir şekilde tesbit edilen değerin, kanunda öngörülen usullere uygun olarak belirlenmiş olup olmadığını diğer bir deyimle, takdir komisyonunun oluşumundaki sakatlığı inceleme yetkisine sahip değildir. Ancak idari yargı, iptal davası yolu ile bu denetimi yapar. İptal davalarında amaç idari işlemlerin hukuka ve kanuna uygunluklarını tesbitten ibarettir. Bu nedenlerle, 6830 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde öngörülen Takdiri Kıymet Komisyonlarının kuruluşundan doğan uyuşmazlıklarda «bu hususların kamulaştırma işlemini idare hukuku açısından sakatlar nitelikte olmayıp sonuç olarak bedele etkili olacağından ... Adliye Mahkemesinde açılacak bedel artırma davasında ileri sürülebilir» yolundaki bir gerekçeye dayanılarak davanın reddine karar verilmesi mümkün değildir.

Kıymet takdiri istimlâk işleminin bir unsuru olduğuna göre bu unsurdaki sakatlık veya kanuna aykırılık dolayısiyle işlem aleyhine açılacak iptal davalarının Danıştay'da görülmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir. Diğer bir deyimle iptal nedenleri meyanında bu hususlar da ileri sürülebilecektir.

Ancak, bu konudaki usule aykırılığın ve takdir komisyonunun oluşumundaki sakatlığın, işlemin iptalini gerektirip gerektirmediğini, sonuca etkili olup olmadığını görevli dairenin değerlendireceği tabiidir.

Sonuç:

Kamulaştırma işleminin tamamlanması için gerekli unsurlardan biri olan kıymet takdir komisyonlarının, 6830 sayılı Kanunda öngörülen biçime aykırı olarak oluşturulmasının Danıştay'da açılacak iptal davasında ileri sürülmesi gereken bir sebep olduğuna, ancak, bu oluşum biçimindeki kanuna aykırılığın istimlâk işleminin iptalini gerektirecek biçimde ağır veya bu işlemi etkilemiyecek şekilde tali olması hallerine göre, uyuşmazlıkların olayına özgü değerlendirilmesinin ve sonuçlandırılmasının yetkili Dairesine ait bulunduğuna ve içtihadın bu yolda birleştirilmesine 20/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

X ... Kamunlaştırmada, Kıymet Takdir Komisyonunun oluşumundaki noksanlıklar, bu nedenle yaratılan uyuşmazlıklarda, kamulaştırma işleminin iptalini gerektirmez. Komisyonun hatalı kurulması, sonuç olarak bedeli etkileyecektir. Kendisine tebliğ edilen bedeli az bulan, adli yargıda bedel artırma davası açabilecek ve mahkemece yeniden bedel tayin edilecektir. Bu kabil uyuşmazlıklarda işlemin iptal edilmesi, kamu hizmetinin aksaması sonucunu yaratabilir.

Bu nedenlerle içtihadın Altıncı Dairenin red kararları istikâmetinde birleştirilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan çoğunluk kararına karşıyız.

XX — Hukuk Devletinde, kamu yararını gerçekleştirmek için zorla özel mülkiyetteki bir taşınmaza el konulması, ancak rayiç değeri ödenmek suretiyle, mülkiyet hakkının özüne dokunma olmaktan çıkmaktadır. Kamulaştırmada karşılık ödenmesi kamulaştırma işleminin önemli unsurlarından birisidir. Bu nedenle kanun koyucu 6830 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde nitelikleri belirtilen beş kişilik karma bir heyet kurmuş, 11 ve 12 nci maddelerdede hangi ölçüler içinde kıymeti tayin ve tesbit edeceğini açık ve kesin esaslara bağlamıştır. Takdir komisyonunun kuruluşundaki hataları ve usulszlükleri ihmal edilebilir kabul etmek mümkün değildir. Açık kanun hükmüne, aykırılıkların denetlenmesi idari yargının görevidir. Bu husus sonuçta bedelle ilgili olsa bile, bir bedel davası değildir. Kamulaştırmanın unsurlarından olan karşılığın idari aşamada tesbiti ile görevli heyetin oluşumundaki noksanlıkların, iptal davası zımmında dermeyan edilmesidir.

Kıymet takdiri bir istimlâk işlemi olduğuna göre bu işlemdeki sakatlık veya kanuna aykırılık dolayısiyle açılacak iptal davalarının Danıştay'da görülmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir. İdari bir işlemin adli yargı yerinde denetlenmesi istisnai bir hususdur. Kural, Anayasanın 140 ıncı maddesi uyarınca bu işlemlerin Danıştay'ca denetlenmesidir.

Sonuç olarak, kamulaştırma bir şekil hukukudur. Hukukta şekil, bir emniyet unsurudur. Diğer bir deyimle idare edilenlere verilen güvencelerdir. Bu itibarla Kıymet Takdir Komisyonunun 6830 sayılı Kanunda öngörülen oluşum biçimine ve gerekse çalışma tarzına ters düşen uygulamalar, kamulaştırma işleminin iptalini gerektirecektir.

Açıklanan nedenlerle içtihadın iptal kararları doğrultusunda birleştirilmesi gerekeceği düşüncesinde olduğumuzdan çoğunluk kararına karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme
Kurulu

Esas No : 1981/2
Karar No : 1982/3

Özeti : 6830 sayılı Kanun hükümlerine göre, kamulaştırma kararlarının alındığı yılı takip eden yıllar içinde tebliğ edilmesini iptal sebebi sayan 6 ncı Daire kararı ile kamulaştırma bedelinin tam takdir edilmemesi ve iki yılı aşkın bir süre sonra tebliğ edilmesinin, bedele ilişkin olması nedeniyle adliye mahkemesinde öne sürebileceği ve davanın reddi gerektiği yolundaki 6 ncı Daire kararı arasındaki aykırılığın, içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesine yer olmadığı Hk.

Kamulaştırma kararı ile idari aşamada yapılan ve kamulaştırmayı oluşturan diğer işlemlerin ilgilisine, kamulaştırma tarihinden iki yılı aşkın bir süre sonra tebliğ edilmesi nedeniyle, kamulaştırma işlemine karşı açılan iptal davasında, «kamulaştırma kararının alınmasından iki yılı aşkın bir süre sonra kamulaştırmanın bildirildiği öne sürülmekte ise de, bu hususlar bedele ilişkin olup adliye mahkemesinde ileri sürülebileceği» gerekçesi ile davayı reddeden 6 ncı Dairenin 19/2/1980 günlü ve E : 1977/1233; K : 1980/434 sayılı kararı ile kamulaştırma kararının Danıştay'ca şekil yönünden iptali üzerine belediye encümenince alınan yeni kamulaştırma kararının, eski kıymet takdir komisyonu raporuna dayandırılmasının, kamulaştırmanın yapıldığı yıl içindeki değerinin esas alınması gerektiğinden yerinde olmadığı ve bu nedenle yeniden kıymet takdirine gidilmeden verilen kamulaştırma kararının iptali yolundaki 6 ıncı Dairenin 13/3/1973 günlü ve E : 1971/2502; K : 1973/1041 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu ve bu aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yolu ile giderilmesinin, Av. Hasan Ünal tarafından Danıştay Başkanlığına verilen dilekçe ile istenilmesi üzerine, konu Başkanlıkça içtihatları Birleştirme Kuruluna havale edilmekle, raportör üyenin raporu, konu ile ilgili kararlar ve mevzuat hükümleri incelendikten ve Danıştay Başsavcısının «İçtihatın Birleştirilmesine gerek bulunmadığı yolundaki düşüncesi dinlendikten sonra gereği düşünüldü :

2575 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde, «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleşmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü taktirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir» hükmü yer almaktadır.

Kararlar arasında aykırılık ve uyuşmazlıktan söz edilebilmesi, konusu ve sebebi aynı olan davaların, ayrı ayrı kanun hükümleri uygulanmak veya aynı kanun hükmünü değişik biçimlerde yorumlamak suretiyle çözümlenmiş olması koşuluna bağlıdır.

Oysa yukarıda sözü edilen kararlardan ilkinde davanın konusunu kamulaştırma kararının ve bu karara bağlı işlemlerin, ilgilisine kamulaştırma kararından iki yılı aşkın bir süre sonra tebliğ edilmesi, ikincisinde ise, iki kez kamulaştırılan aynı yer hakkında yeniden kıymet taktiri yapılması gerekirken iptal edilen ilk kamulaştırmaya ilişkin değer taktirine dayanılmasıdır.

Bu nedenle, bu kararların konuları arasında ayniyet bulunmadığı gibi, iptal davalarının da ayrı nedenlere dayandırıldığının açık olması karşısında içtihatların birleştirilmesine yer olmadığına 20/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

E: 1971/2502, K: 1973/1041 sayılı kararda kıymet, yeni kıymet takdiri yaptırılmadan, eski kıymet takdir komisyonu raporuna dayandırılmış olması nedeniyle iptal edilmiştir.

E: 1977/1233, K: 1980/434 sayılı kararda da 3/12/1974 tarihinde kamulaştırma kararı 15/1/1975 tarihinde kıymet takdiri 14/1/1977'de tebligat yapılmış olmasına rağmen, bedele ilişkin olduğundan adliye mahkemesinde ileri sürülebileceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Sayın Danıştay Başsavcısı, sözü edilen bu iki kararda iptal isteklerinin ayrı nedenlere dayandırıldığı ve bu nedenlerle maddi vakıalar arasında ayniyet bulunmadığı nedeniyle içtihadın birleştirilmesine gerek olmadığı görüşünü ileri sürmüş ve çoğunluk bu görüşü kabul etmiş ise de, aşağıda arz ettiğim sebeplerle çoğunluk görüşüne karşıyım.

E: 1971/2502, K: 1973/1041 sayılı kararda yeni kıymet takdiri yapılmadan evvelce yapılmış ve iptal edilmiş bir kamulaştırmanın kıymeti iken, sözü edilen ve dava konusu yapılan kamulaştırmanın kıymet takdiri olarak tebliğe çıkarılmış ve 1973/1041 sayılı kararla açıklanan nedenle iptal edilmiş bulunmaktadır.

Eğer bu karar iptal edilmemiş bulunsaydı bu kamulaştırmayı, yoklukla malûl saymak imkânı varmıydı? 15 günlük dava süresi geçtikten sonra bu işlemi yok saymak olanağı yoktu. Ancak iptal sebebi olarak ve o da süresinde dava açmak suretiyle ileri sürülebilirdi.

Burada sorun kamulaştırmanın yapılmış olduğu yıl içinde kıymet takdirinin yapılmış olup olmadığıdır. Eğer kamulaştırma kararı ve kıymet takdirinin ilgiliye tebliğ arasında bir yıldan fazla bir süre geçmişse iptal sebebi sayılıp sayılmamasına karar vermektir. Kaldı ki, zikredilen diğer kararlarda bu içtihat değişikliği açıkça ortada durmaktadır.

Bu nedenlerle işin esasına girilerek içtihadın birleştirilmesine karar verilmesi gerekirken, ileri sürlen iki karardaki maddi vakıalar arasında ayniyet bulunmadığından bahisle, içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına karar verilmesinde isabet yoktur.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme Kurulu
Esas No : 1965/100
Karar No : 1982/4

Özeti : Sebep ve saikleri aynı ve aralarında illiyet rabıtası bulunduğundan bahisle Danıştay 5. Dairesince verilen K. 1963-3892 ve K. 1965-479 sayılı kararlar arasında tam yargı davalarında süre aşımının başlangıcı bakımından mevcut aykırılığın, içtihatların birleştirilmesi yolu ile giderilmesine gerek görülmediği Hk.

İçtihatları Birleştirme Kurulu Başkanlığına 3546 sayılı Müga Devlet Şûrası Kanununun yürürlükte bulunduğu sırada, idari dava açma süresi ile ilgili 32 nci maddesi ve idari hizmetin kusurlu yürütülmesinden dolayı açılacak tazminat davalarının hadis olan zararın vukuuna ıttıla tarihinden itibaren idari dava açma süresi içerisinde ikamesi gerekeceği yolunda 2/7/1946 gün ve 35 sayılı Danıştay Tevhidi İçtihat Kararının uygulaması ile ilgili olarak Danıştay Beşinci Dairesinin 23/11/1963 gün ve E. 1963/188, K. 1963/3892 ve aynı Dairenin 25/2/1965 gün ve E. 1964/1106, K. 1965/479 sayılı kararları arasında aykırılık bulunduğu, aynı davalarda davacı mevkiinde bulunan Naci Gürol tarafından ileri sürülerek, içtihatların birlestirilmesi için müracaatta bulunulması üzerine sözkonusu kararlar, Raportör Başkanın raporu, ilgili yasa hükmleri incelendikten, Danıştay Başsavcısının içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı yolundaki düşüncesi dinlenildikten sonra gereği düşünüldü :

1 — Davacı Naci Gürol'un, Bakanlık emrine alınması üzerine açtığı davada yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş olduğu halde bu yürütmenin durdurulması kararı davalı Sanayi Bakanlığınca infaz edilmediğinden aylıklarının tam olarak ödenmesine hükmolunması talebiyle açtığı davada, davalı Bakanlık 2/7/1946 gün ve 46/35 sıylı Tevhidi İçtihat Kararına dayanarak süre aşmı def'inde bulunulmuş ancak Danıştay Beşinci Dairesi K. 1963/3892 sayılı kararında, davalı Bakanlığın süre def'ini varit görmeyerek, esasa girmiş ve davayı kabul ederek davacının istediği meblağın tazminat olarak ödenmesine karar verilmiştir.

2 — Davacı bir yıl sonra açtığı ayrı bir davada Bakanlık emrine alınmasından doğan zararlarının tazminini istemiş, ancak Danıştay Beşinci Dairesi K. 1965/479 sayılı kararı ile, Danıştay'ın 2/7/1946 gün ve 35 sayılı Tevhidi İçtihat Kararına göre idari hizmetin kusurlu yürütülmesinden dolayı açılacak tazminat davalarının hadis olan zararın vukuuna ittila tarihinden itibaren idari dava açma süresi içerisinde açılması gerekeceğine ve olayın cereyan ettiği tarihte yürürlükte bulunan 3546 sayılı Devlet Şûrası Kanununda ise idari kaza yolu ile Danıştay'a dava açma süresinin de 90 gün olarak tesbit edilmiş bulunmasına işaret ederek, davacının istediği zarara Bakanlık emrine alındığı 10/9/1962 tarihinde muttali olduğu, bu tarihten itibaren kanunen belirli 90 günlük süre fazlasıyla geçirilerek 21/3/1964 tarihinde davanın açıldığı gerekçesiyle bu kere davanın süre aşımı noktasından reddine karar vermiştir.

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde «İçtihatları Birleştirme Kurulu lüzumlu görürse, içtihatların birleştirilmesi hakkında karar verir» denilmektedir.

Ancak, 31/12/1964 tarihinde yürürlüğe giren 521 sayılı Danıştay Kanunu 3546 sayılı Devlet Şûrası Kanununun bütün hükümleri ortadan kaldırmış, 71 inci maddesiyle de tam yargı davası açılmasında süre aşımı noktasından açık ve kesin hükümler getirmiştir.

20/1/1982 tarihinde yürürlüğe giren İdari Yargılama Usulü Kanununun 12 inci maddesinde de bu ilke tekrar edilmek suretiyle aynen benimsenmiş bulunmaktadır.

Bu durumda, bundan böyle zararın vukuuna ittila tarihi esas alınmak suretiyle bir tam yargı (tazminat) davasının incelenmesi bahis konusu olamayacağı gibi artık bu kabil kararlara konu teşkil edecek davaların açılması olanağı da kalmamıştır. Yargısal faaliyetlerde birlik sağlamak olan İçtihatları Birleştirme yoluna gitmenin yeni bir düzenleme getirilmiş olması muvacehesinde hiçbir yararı olamayacağı cihetle içtihatların birleştirilmesine yer ve lüzum bulunmadığına 17/6/1982 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme Kurulu
Esas No : 1972/1
Karar No : 1982/5

Özeti : 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 93. maddesinde yazılı 5 yıllık zaman aşımının uygulama yönünden kapsam ve anlamı ile Danıştay Kanununun süre aşımına müteallik maddelerinin tatbikinde 5 inci Daire kararları ile 12 nci Daire kararları ve 12 nci Dairenin kendi kararları arasında aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yolu ile giderilmesine lüzum görülmediği Hk.

1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 91, 92 ve 93 üncü maddelerinin anlam ve niteliği ile 521 sayılı Danıştay Kanununun dava açma süresine mütedair hükümlerine ilişkin 12 inci Dairenin 4 kararının kendi aralarında ve bu kararlarla 5 inci Dairenin 6/12/1971 gün ve E : 71/13263, K : 71/8366 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu cihetle içtihatların birleştirilmesi için konunun İçtihatları Birleştirme Kuruluna intikal ettirilmesine, gene 5 inci Dairenin 11/12/1972 günlü toplantısında karar verilmiş olması üzerine, söz konusu karar, raportör Daire Başkanının raporu, ilgili yasa hükümleri incelendikten, Danıştay Başsavcısının içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı yolundaki düşüncesi alındıktan sonra gereği düşünüldü :

Danıştay Beşinci Dairesinin 6/12/1971 gün E : 71/13263; K : 71/8366 sayılı kararında Muhasebe-i Umumiye Kanununun 93 üncü maddesinde yazılı 5 sene zarfında Devletten mütalebe ile ilgili maddesine dayanılmak suretiyle neticeye varıldığına dair kayıt ve işaret yoktur. Bu karar zımmen mezkûr maddeye dayanıldığını

göstermekte ise de; ihtilafa tam bir vuzuh vermek ve 5. Dairenin bu konudaki görüşünün açıkça belirtilmesi bakımından bu dosya yerine 26/9/1972 gün ve E : 71/15582, K : 72/5596 sayılı dosya üzerinde inceleme yapılmıştır.

Bu kararda bu gibi intibaka müteveccih davalarda, idareye müracaat tarihinden itibaren 5 sene geriye kadar bir mütalebe hakkı olabileceği, olayda bu sürenin geçirilmemiş bulunduğu belirtilerek süre aşımı def'i varit görülmeyerek esasa geçilmiş ve bu 5 senelik sürenin dayanağı olarak da 1050 sayılı Kanunun 93 üncü maddesi esas alınmıştır. Karar ekseriyetle alınmış, tashih isteminde bulunulmamıştır.

12 nci Dairenin 13/2/1971 gün ve E : 69/1609, K : 71/345 sayılı dosyasında davacılar; (Davacılar Köy İşleri Bakanlığı, TOPRAKSU Genel Müdürlüğü Teşkilatında yevmiyeli personel olarak çalışmış bulunan murislerinin A. İ. D. programından 7/10/1967 tarihinde 8 ay 24 gün süreyle staj için dairesince İtalya'ya gönderildiğini. vareste bulunduğu sürece yevmiyelerinde % 25 kesinti yapıldığını, herhangi bir kanuni dayanağı bulunmaksızın yapılan bu kesintiler tutarının ödenmeyeceği yolunda ittihaz edilen işlemin iptali ve kesintiler tutarının verilmesi) talebiyle dava açmışlar, kurul mezkur kararında «1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 92 inci maddesi tediye edilmemiş meblağların 5 sene nihayetine kadar ödenebileceği, 7/10/1967 tarihinde harice gönderilen Ekrem Özil'in 5 sene içinde idareye başvurduğu ve 4/2/1969 günü ittihaz edilen işleme karşı 10/3/1969 tarihinde ve 90 günlük kanuni süresi içinde davasını açtığı ileri sürülerek idarenin süre def'i varit görülmeyerek işin esasına geçilmiş» burada keza 1050 sayılı Kanunun 93 Md. hükmüne dayanılmıştır.

Gene 12 inci Dairenin 4/11/1970 gün E : 70/1924, K : 70/1869 sayılı kararı ile ilgili dosyada davacı A. İ. D. teknik yardımından istifade ettirilmek suretiyle A. B. D. ne gönderildiğinden bahisle 1/3/1965 ila 19/8/1965 tarihleri arasında yevmiyelerinden kesilen % 30 oranındaki farkların iadesi için 5/3/1970 tarihinde yaptığı müracaatının davalı idarece reddine mütedair 18/3/1970 günlü müesses işlemin iptali ile dava ikame etmiş, kurul mezkur kararında «1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 92 inci maddesi tediye edilmemiş meblağların 5 sene nihayetine kadar ödenebileceğini belirtmektedir. Hariçte bulunduğu sürece yevmiyelerinden yapılan kesintilerin iadesi talebiyle davacının idareye başvurduğu 5/3/1970 tarihinden geriye doğru 5 yıldan daha evvelki kesintilere taallük eden 1/3/1965 ile 5/3/1965 tarihleri arasındaki talep bu bakımdan süre aşımına uğramıştır. 5/3/1965 tarihinden sonra yapılan kesintilere müteallik talebe gelince 1050 sayılı Kanununun 92 inci maddesinde belirtilen 5 yıllık müddet içinde idareye başvuran davacı 18/3/1970 günü ittihaz edilen işleme karşı 24/3/1970 tarihinde ve 90 günlük kanuni süresi içinde davasını açtığına göre davasının bu kısmında süre def'i varit görülmeyerek işin esasına geçildi» denilmek suretiyle gene 1050 sayılı Kanunun derpiş ettiği 5 yıllık süreyi esas almıştır.

12 inci Dairenin 27/10/1971 gün ve E : 68/148, K : 71/2397 sayılı dosyasında davacı 4/10195 sayılı Kararname hükümlerine göre yevmiyeli teknik personel olarak Sümerbank Genel Müdürlüğü teşkilatında çalıştırıldığı süre içinde 1/2/1960 ile 1/10/1962 tarihleri arasında ödenmeyen harcırahlarının ve mahrumiyet zammının ödenmesi talebiyle dava açmıştır.

Kurul mezkûr kararında «Dosya münderacatından davacının 26/1/1960 tarihinde makine bakımı ve şoförlük yapmak kaydı ile Sümerbank Genel Müdürlüğü teşkilatında münhal yevmiyeli teknik personel kadrosuna tayin edildiği, tayin onayında harcırah verilmeyeceğinin sadece 5 lira şantiye zammı ödeneceğinin belirtil-

diği, davalı idarece çalıştığı süre içinde çalışma merkezi dışında çeşitli yerlere gönderildiği halde harcırah verilmediği, müteaddit taleplerine rağmen harcırah ödenmediği için nihayet 1/10/1962 tarihinde istifa etmek zorunda kaldığı, harcırahları toplamının verilmesi yolunda idareye yaptığı 17/11/1966 tarihli müracatın 27/12/1966 tarihli yazı ile reddedildiği, bunun üzerine iş mahkemesine dava açtığı, bilahare bu davayı takip etmeyerek 16/1/1968 tarihli dilekçe ile Danıştay'a başvurduğu anlaşılmaktadır.

Davacı görev sırasında harcırah ödenmeyeceğine dair 1/10/1962 tarihli tayin onayına süresi içinde itiraz etmeyip harcırah ödenmediği gerekçesiyle 26/1/1960 tarihinde görevinden istifa ettiğine göre harcırah ödenmeyeceğini kesinlikle öğrendiği bu tarihten itibaren kanunen belirli 90 günlük dava açma süresi içinde Danıştay'a dava açması gerekirken bu süreyi geçirdikten sonra 17/11/1966 tarihinde idareye yaptığı müracaatın reddine dair 27/12/1966 tarihli işlem üzerine 22/1/1968 tarihinde dava açtığı anlaşıldığından süre aşımı sebebiyle esasının incelenmesine imkan olmayan davanın reddine» denilmiştir.

Nihayet 12 inci Dairenin 24/2/1968 gün E: 67/1595, K: 68/381 sayılı kararı ile ilgili dosyasında «davacı D. S. İ. Genel Müdürlüğünde teknik eleman olarak çalışmakta iken 6/1735 sayılı Kararname hükümlerine göre 22/5/1965 tarihinde yapılan intibakında 90 lira yevmiye'ye intibak ettirilmesi gerekirken 70 liraya intibak ettirildiğinden ve dolayısıyla mezkûr tarihten itibaren noksan yevmiye tahakkuk ettirildiğinden bahisle mezkur idareden ayrıldığı 1/3/1966 tarihine kadar noksan aldığı yevmiye farkları tutarı olan 21.215 liranın tazminat olarak davalı idareden tahsilini istemektedir.

Tahakkuk etmiş Devlet borçlarında tatbiki mümkün bulunan Muhasebe-i Umumiye Kanununun öngördüğü 5 senelik zaman aşımının tahakkuk etmemiş bir Devlet borcunun bahis konusu olduğu bu hadisede tatbiki mümkün olmadığından davacının süresi içinde başvurduğu iddiasıyla davada zaman aşımı olmadığı yolundaki beyanına itibar edilmemiştir.

Davacı hizmet müddetlerine göre 90 lira «yevmiye intibakı» yapılması gerekirken 70 lira yevmiyeye intibakının yapıldığına en geç 1963 Mayıs ayını takip eden aybaşından 70 lira üzerinden yevmiye almakla muttali olduğu halde, o tarihte yürürlükte bulunan 3546 sayılı Kanun hükümlerine göre ittila tarihinden itibaren 90 günlük dava açma süresi içinde hakkında uygulanan yanlış intibak işleminin iptali talebi ile dava açmadığı ve bu intibaka istinaden yapılmış olan müteakip terfi işlemlerinde ise bir usulsüzlük bulunmadığı anlaşılmakla geçerlik kazanmış ilk intibak işlemine istinaden yapılmış müteakip terfi işlemlerinden doğan yevmiye farkları talebinin süre aşımı sebebiyle tetkikine imkan görülmediğinden davanın bu sebeple reddine» denilmiştir.

Birbirine aykırı olduğu söz konusu edilen işbu kararlar birbirlerini teyit eder mahiyette olup aralarında mübayenet bulunmamaktadır.

Beşinci Dairenin 6/12/1971 gün ve K: 71/8366 sayılı kararında ihtilaf istihkaka müteveccih olup, ortada bu meblağın ödenmeyeceğine dair bir karar ittihaz edilmemiş veya işlem tesis edilmemiş ve bu karar veya işlemin usulü dairesinde alakalıya tebliğ edilmemiş olması noktai nazarına dayanılarak süre aşımının başlangıcının tesbit edilemiyeceği esasından hareketle 1050 sayılı Kanunun 93. maddesinde yazılı 5 senelik müruru zamana itibar edilmiştir.

12. Dairenin 13/2/1971 gün K: 71/345 sayılı kararı da tediye edilmemiş meblağların 5 sene nihayetine kadar dava yoluyla mutabele edilebileceğini derpiş eylemektedir.

Keza, 12. Dairenin 4/11/1970 gün ve K : 70/1869 sayılı kararında da mütalaa edilen harcırahtır. Bu da istihkak mahiyetinde kabul edilip 1050 sayılı Kanundaki 5 yıl içinde istenebileceği kabul edilmiştir. Bu 12. Daire kararı 5 inci daire kararı ile benimsenen içtihadı hem teyit hem de tekrar eylemektedir.

12. Dairenin 27/10/1971 gün ve K : 71/2397 sayılı kararında davacı yevmiyeli teknik personel olarak, idaresinde 1/2/1960 ile 1/10/1962 tarihleri arasında ödenmeyen harcırahlarının ödenmemesine itirazen dava açmıştır. Harcırahında istihkak (hakedilen meblağ) olduğunda ve yukarıdaki karar gerekçesinde yazılı olduğu üzere 5 sene içerisinde istenebileceğinde tereddüt yoktur.

Ancak burada 12. Daire Kurulu, harcırahın ödenmeyeceğine dair bir işlemin mevcut olduğunu ve buna davacının belli tarihte ittila kesbettiğini tesbit ederek davayı yevmiyeli teknik personel kadrosunun tahsisi tarihinde meri 3546 sayılı Kanunun 32. maddesine istinaden süre aşımı noktasından reddetmiştir.

Bu durumda; ortada idari dava açılabilmesi için yetkili bir idari mercinin kesin ve icrası lazım gelen bir işlem veya kararı mevcut olduğuna ve bu işleme de davacı belli bir tarihte ittila kesbettiğine göre hadisede o tarihte dava açma süresi başlangıcı bellidir. Bittabii artık 1050 sayılı Kanunun 93 üncü maddesindeki 5 yıllık süre nazarı itibar alınamaz.

Bu bakımdan kararlar arasında maddi olay aynı olmadığından bittabii bu durumda 1050 sayılı Kanun hadisede uygulanamaz ve her 2 karar arasında mübayenet söz konusu olamaz.

Nihayet 12 nci Dairenin 24/2/1968 gün ve K : 68/381 sayılı kararında da davacı 22/5/1963 tarihinde intibakının 90 lira yerine 70 liraya yapıldığını, bunun hatalı olduğunu, idareden ayrıldığı 1/3/1966 tarihine kadarki bu farkın kendisine ödenmesini talep etmiş, kurul «tahakkuk etmiş devlet borçlarında tatbiki mümkün bulunan Muhasebe-i Umumiye Kanununun öngördüğü 5 senelik zaman aşımının tahakkuk etmemiş bir Devlet borcunun bahis konusu olduğu bu hadisede tatbiki mümkün olmadığından davacının süresi içerisinde başvurduğu iddiasıyla davada ZAMAN aşımı olmadığı yolundaki beyanına itibar etmemiş ve davayı süreden reddetmiştir.

Burada da itiraz edilen ve davacının 90 yerine 70 olarak hatalı yapıldığını ileri sürdüğü intibak işlemi 22/5/1963 tarihinde tesis edilmiştir. Davacı o ayı takip eden aybaşı noksan yevmiye almak suretiyle o zaman meri 3546 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre yine işleme ittıla kesbetmiştir. Pek tabii olarak, kurulda ortada bir idari işlemin mevcut olduğunu, davacının ittıla tarihinin belli olduğunu, ittıla tarihinde süre aşımına başlangıç olacağını kabul ederek artık hadisede 1050 sayılı Kanundaki 5 yıllık zaman aşımına itibar edilemiyeceği neticesine varmıştır. Bu kararda maddi olay ve kanuni dayanağı bakımından diğer kararlardaki gerekçeye bir mubayenet arzetmemektedir.

Diğer taraftan bu konudaki davalarda belli bir yön izlenmiş, içtihatta istikrar sağlanmıştır.

Pek fazla zorlamak suretiyle belki 12 nci Dairenin 24/2/1968 gün ve 68/381 sayılı kararındaki «Tahakkuk etmiş Devlet borçlarında tatbiki mümkün bulunan Muhasebei Umumiye Kanununun öngördüğü 5 senelik zaman aşımını tahakkuk etmemiş bir devlet borcunun bahis konusu olduğu bu hadisede tatbiki mümkün olamıyacağından davacının süresi içinde başvurduğu iddiasıyla davada zaman aşımı olmadığı yolundaki beyanına itibar edilmemiştir» şeklinde süre aşımı def'inin karşılanışı

yolundaki hükmünden tahakkuk etmemiş Devlet borçlarında 5 senelik zaman aşımının uygulanamayacağı yolunda bir netice çıkarmak ve böylece bir ıçtihat aykırılığının mevcut olduğu kabul etmek sonucuna varılsa bile bu karar 24/2/1968 tarihinden yani ittihaz edildiği tarihten bu yana 5 yıl geçmiş olmasına rağmen intibaka mütevecchih ihtilaflarla ilgili davalara bakan 5 inci Dairece ve ne de 12 nci Dairece bu görüşü teyit eder mahiyet başkabirkararsadır olmamış, bilakis 1050 sayılı Kanundaki 5 yıllık zaman aşımının uygulanacağı yolunda pek fazla karar çıkmak suretiyle bu görüş benimsenmiş ve böylece bu konudaki içtihatlarda istikrar sağlanmıştır.

Beşinci Dairenin bu konudaki içtihadı bellidir. Dairenin birbirine mubayin kararları yoktur. 12. Daire bu konudaki ihtilaflara yevmiyeli teknik personel yönetmeliğinden doğan ihtilaflar 12 nci Dairede görülmesinden dolayı bakmakta idi, 10195 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan mezkur yönetmelik 1327 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1/12/1970 tarihinden itibaren ilga edilmiş ve bu gibi kimseler bundan sonra 657 sayılı Kanun şumulüne alınmıştır. Bu bakımdan bu tarihten sonra 12 nci Dairenin bakacağı bir ihtilafda kalmamıştır. Bu tarihten sonra sözleşmelerden doğan bu kabil davalara bakacak 5 inci Dairenin içtihadı da sabit olduğuna göre içtihadın birleştirilmesine mahal yoktur. Ve artık 12 nci Dairede ve nede müferrik işlere bakan dairede bu kabil kararlara konu teşkil edecek dava açılmayacaktır.

Gerçekten bu gün 5 inci Dairede, kaldırılan Mürettep ve 2. Mürettep Dairelerde dava açma süresi tesbit edilemeyen ve istihkak mahiyetini taşıyan paralar hakkında uygulanabilecek Muhasebe-i Umumiye Kanunundan mülhem 5 senelik zaman aşımına itibar edilmek suretiyle yüzlerce karar verilmiştir ve el'an 5 inci Dairede de verilmektedir. Bu durumda bundan böyle ancak 5 inci Dairede uygulanabilecek bir durumun mevcut olması ve bu dairenin de içtihadında bir sapma olmayıp süreklilik kazanması muvacehesinde içtihadın birleştirilmesine gerek bulunmadığına 17/6/1982 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde, İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanlığının havalesi üzerine, Başsavcısının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler, lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir» denilmektedir.

İçtihadın Birleştirilmesine konu olan kararlardan bazılarında, idari işlemlerin tebliğ ya da öğrenilmesinden itibaren 90 gün geçirildikten sonra idareye başvurulması halinde, bu başvurunun reddi üzerine açılan davalar süre aşımı noktasından reddedilirken, diğerlerinde 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 93 üncü maddesinde öngörülen 5 yıllık süre içinde idareye başvurulması üzerine verilen menfi cevaptan itibaren 90 gün içinde açılan davaların süresinde olduğu kabul edilerek esastan karar verildiği görülmektedir. Dava açma süresinin, esas işlemden itibaren mi, yoksa daha önce tesis olunan işlem hakkında idareye 5 yıl içinde başvurularak alınacak cevaptan itibaren mi başlıyacağı konusunda, kararlar arasındaki aykırılık ve uyuşmazlık açıktır.

Diğer taraftan, içtihadın birleştirilmesi müessesesi sadece kararlar arasındaki aykırılık ve uyuşmazlığı gidermek amacıyla değil, aynı zamanda hukuki gerçeği doğru olarak saptamak ve uygulamaya buna göre yön vermek üzere hukukumuzda yer almıştır. Bu anlayış içinde, birbirine aykırı kararlar bulunmakla beraber, kararların artık aynı yönde verilmekte olduğu, böylece uygulamanın istikrar kazandığından bahisle, içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına karar vermek, ancak «istikrar kazandığı» söylenen çözüm şeklinin aynı zamanda hukuki gerçeği aksettirdiğine de inanmakla mümkündür. İçtihatların birleştirilmesi yanında, birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi müessesesinin kabul edilmiş olması Kanunkoyucunun da bu anlayış içinde olduğunu göstermektedir. Gerçekten 2575 sayılı Danıştay Kanununun 40 ıncı maddesinin son fıkrası hükmüne rağmen, birleştirilmiş içtihatların değindikleri konularda yeni ve değişik bir yasal düzenleme olmadan da değiştirilebileceklerinin kabul edilmesi, ancak yukarıda açıkladığımız görüş ve anlayışın bir sonucu olabilir.

1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 93 üncü maddesinde, «Taallük ettiği senei Maliyenin hitamı tarihinden itibaren beş sene zarfında ashabı tarafından meşru bir mazerete müstenit olmaksızın tahriren talep ve takip olunmamaktan veya evrakı ibraz edilememekten dolayı tediye olunamıyan düyun müruru zamana uğrayarak Devlet menfaatine sakıt olur» denilmektedir.

Bu suretle madde, sadece ihtilafsız ve nizasız Devlet borçları hakkında hüküm sevketmekte olup, bu borçların alacaklıları tarafından talep ve takip olunmaması yüzünden Devlet lehine zamanaşımına uğramasını öngörmektedir. Bu hükmün idari işlemler nedeniyle açılacak iptal ve tam yargı davalarında süreye esas teşkil edecek bir yönü yoktur. Verilecek iptal kararı sonucunda ilgilinin bir kısım mali menfaatler sağlaması olanağı bulunması da açılacak davalarda bu hükme dayanılarak bir süre başlangıcı tayinine cevaz vermez. Bu konudaki hükümler eskidenberi Danıştay Kanunlarında yer almıştır. Özellikle 521 sayılı Danıştay Kanununda ve onu takip eden 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda, idari işlemlerden dolayı açılacak iptal ve tam yargı davalarında süre başlangıcı ve işlemeye başlayan süreyi durduran sebepler çok açık ve kesin surette tesbit olunmuştur. İçtihadın birleştirilmesine konu olan olaylarda, davalar sonuç olarak memurun intibakına, yevmiyelerden kesinti yapılmasına, harcırah ve mahrumiyet zamlarının, fazla mesai ücretlerinin, asistanlık tazminatının ödenmemesine ilişkin işlemlerin iptali ve bu nedenle uğranılan zararın tazmini dileğiyle açılmış bulunmaktadır. Gerçi yukarıda sözü edilen kanunlarda dava açma süresinin «yazılı bildirim» tarihinden itibaren başlıyacağı belirtilmiştir. Ancak ilgilinin, hakkında uygulanmasıyla öğrendiği işlemi bu tarihten itibaren süresinde dava konusu etmiyerek düşmüş olan dava hakkının, aradan yıllar geçtikten sonra konuyla ilgili bulunmayan bir kanun hükmünden hareket edilerek idareye başvurmak suretiyle ihya edilebileceğinin kabulü, idari davaların görülebilmesi için kanunlarda belli süreler öngörülmesi ile güdülen amaç karşısında, mümkün olmamak gerekir.

Sonuç olarak, istikrar kazandığı kabul edilen kararların hukuki gerçeği aksettirmediği, içtihatların birleştirilmesi için yeterli neden bulunduğu görüşü ile karara karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme
Kurulu
Esas No : 1977/4
Karar No : 1982/6

Özeti : Bina inşaatı ile birlikte kurulmuş elektrik, su ve telefon tesislerine, bunlar için binalardan ayrı olarak tesbit olunan amortisman nisbetlerinin uygulanabileceği yolundaki Dördüncü Daire kararlarıyla, söz konusu tesisat bedelinin bina maliyetine dahil edilip, toplam değere binalara ait amortisman nisbetinin uygulanması gerektiğine dair Onüçüncü Daire kararı arasındaki aykırılığın, içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığı Hk.

İçtihadın birleştirilmesi istemiyle Danıştay Başkanlığına başvuran M. Kaya Bayazıtoğlu adına aynı sebepten değişik yıllar için salınan gelir vergisine ilişkin davalar nedeniyle verilen, Danıştay Dördüncü Dairesi 8/10/1969 günlü ve E : 1969/432, K : 1969/4078; E : 1969/433, K : 1969/4079; E : 1969/434; K : 1969/4080; 16/2/1973 günlü ve E : 1970/6972, K : 1973/696; E : 1971/3533, K : 1973/697 sayılı kararlarında, «Bina ile kalorifer, su, elektrik, telefon ve asansör gibi tesisatın kullanılma süreleri birbirinden farklı olup, tesisat binadan daha kısa zamanda yıpranacağından, bunların yok edilmesinde de ayrı nisbetlerin uygulanmasının Kanunkoyucunun gayesine uygun düşeceği göz önünde tutularak adı geçen Bakanlıkça tesbit edilen amortisman nisbetlerini gösterir 55 sayılı tebliğde aydınlatma, ısıtma, su ve telefon tesisatı ile asansörler için ayrı birer nisbet kabul edilmiş bulunmaktadır. Tesisatın bina ile birlikte yapılmış olmasının bu esasa etkisi olmaması gerekir. Bu durum karşısında, ödevlinin Vergi Dairesine başvurması üzerine Takdir Komisyonunca sözü geçen tesisatın değerinin tesbitinden sonra bunlara binadan ayrı olarak amortisman nisbetleri uygulanması icap edir.» denilmek suretiyle söz konusu tesisatın binadan ayrı olarak amortismana tabi tutulabileceği kabul edilmiş; Onüçüncü Daire aynı konuda verdiği 11/6/1974 günlü ve E : 1973/4052, K : 1974/2566 sayılı kararında, asansör ve kalorifer için Dördüncü Daire kararında belirlenen görüşün benimsenmesine karşılık «... su, elektrik ve telefon tesisatı için yapıdan (Binadan) ayrı bir amortisman nisbeti uygulanması olanağı bulunmamaktadır. Zira irat takdir edilen yapının bu tesislerden ayrı düşünülmesi mümkün değildir.» denilerek söz konusu tesisler için Dördüncü Daireden farklı bir sonuca varılmıştır. Kararlar arasındaki bu farklılığı işaretle davaların davacı tarafını teşkil eden yükümlünün başvurusu ile düzenlenen dosyanın Danıştay Başkanı tarafından Kurula gönderilmesi üzerine, sözü edilen kararlar, Raportör Üyenin raporu ile ilgili yasa hükümleri incelendikten ve Danıştay Başsavcısının, sonuç olarak «... bina telef, tahrip veya tağyir edilmeden ondan ayrılmaları, kullanma, tahsis ve inşa amaçlarına göre yine binadan bağımsız

olarak düşünülmeleri olanaksız bulunan ve binanın maliyet değerinin unsurları arasında yer almış olan tesislere binaya uygulanan amortisman nisbetlerinin uygulanması gerekeceği sonucuna varılmış ve içtihatların bu doğrultuda birleştirilmesinin yerinde olacağı» biçiminde özetlenebilecek düşünce ve sözlü açıklamasından sonra gereği görüşüldü :

Dördüncü Daire kararları ile Onüçüncü Daire kararının «su, elektrik ve telefon tesisatı»nın amortismanına ilişkin hükümleri arasındaki çelişki ve görüş ayrılığı açık ise de, binalarla birlikte kurulmuş ve onların mütemmim cüz'ü ya da teferruatı durumunda olan söz konusu tesisatın değerinin takdir komisyonunca tesbiti halinde, bunlara binadan ayrı amortisman nisbeti uygulanması gerektiği yolundaki Dördüncü Daire kararları müstakar nitelikte olup, bu görüşün aksi, sadece bir karada, Onüçüncü Dairenin içtihadın birleştirilmesine konu olan kararında yer almış bulunmaktadır. Ayrıca konunun uyuşmazlığa sık sık yol açmadığı da uzun süredir bu konuda bir davanın açılmamış ve karar verilmemiş olmasından anlaşılmaktadır. 1974 yılından sonra konuya ilişkin olarak açılmış bir davaya ve verilmiş bir karara rastlanmaması bunun işareti sayılmalıdır. Kesinleşmiş yargı kararlarının, verilecek bir içtihadı birleştirme kararı uyarınca değiştirilmesi ya da hükümden düşmesi ve bu suretle ilgilileri lehine yeni bir hukuki durumu n ortaya çıkması söz konusu olamayacağından, içtihadın birleştirilmesi yoluyla bir hakkın sağlanacağı görüşü de varit olamaz.

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde içtihatların birleştirilmesi, kararlar arasında aykırılık ve uyuşmazlık görülmesi ile birlikte, Kurulun içtihadın birleştirilmesini «lüzumlu görmesi» şartına bağlandığından ve bu konuda içtihadın birleştirilmesini lüzumlu kılacak şartların gerçekleşmediği sonucuna varıldığından içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına 17/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

X — 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde, «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir.» denilmektedir.

İçtihadın birleştirilmesine konu olan Dördüncü Daire karaları ile Onüçüncü Daire kararının «su, elektrik ve telefon tesisatı»nın amortismanına ilişkin hükümleri arasındaki çelişki ve görüş ayrılığı açıktır. Dördüncü Daire kararlarının istikrar kazanmış olmasının, kararlar arasındaki aykırılığı ve uyuşmazlığı kaldırdığı kabul edilemiyeceğinden, içtihadın birleştirilmesini lüzumlu kılacak şartların gerçekleşmediği sonucuna varılmasında isabet yoktur.

Bu nedenle içtihadın birleştirilmesi gerektiği görüşüyle karara karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme Kurulu
Esas No : 1981/11
Karar No : 1982/7

Özeti : Gelir Vergisi Kanununun 111. maddesine göre ortalama kâr haddine tabi ticaret erbabının usulüne uygun olarak düzenlenmiş faturalara dayanılarak kazançlarındaki düşüklüğü açıklıyabilmeleri konusundaki Danıştay Dördüncü ve 13. Dairenin kararları arasında aykırılık bulunmadığından içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı Hk.

Gelir Vergisi Kanununun 111. maddesine göre ortalama kâr haddine tabi ticaret erbabının usulüne uygun olarak düzenlenmiş faturalara dayanılarak kazançlarındaki düşüklüğü açıklıyabilmeleri konusunda Danıştay 4. Dairesinin 19/10/1970 gün ve 5153, 23/10/1969 gün ve 4428, 20/1/1970 gün ve 165 sayılı kararları ile Danıştay 13. Dairesinin 10/4/1974 gün ve 1497 sayılı kararı arasında aykırılık olduğu iddiası ile Bursa Barosu Avukatlarından H. Turhan Sarper tarafından yapılan başvurunun, Danıştay Başkanı tarafından kurula gönderilmesi üzerine, sözü edilen kararlar, Raportör üyenin raporu ile ilgili yasalar incelendikten ve Danıştay Başsavcısının «içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı» şeklindeki sözlü açıklamalarından sonra gereği görüşüldü :

Gelir Vergisi Kanununun 111. maddesinde; kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayrısafi kazançlar Vergi Usul Kanunua göre tesbit olunan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunamadığı takdirde beyan edilen gayrısafi kazançlar yerine bu suretle bulunan miktarlar ikmalen vergi tarhına esas tutulacağı öngörülmüştür.

Madde metninde, düşüklüğün açıklanması herhangi bir kurala ve şekle tabi tutulmamıştır. Bu sebeptende ortalama kâr haddine tabi mükelleflerin faaliyet türleri hazırlanan faturaların muhatabı ve ticari faaliyet türüne belirli bir dönemde etkili olan ekonomik koşullar kazanç düşüklüğü için faturalarla yapılan izahın kabul edilip edilmemesinde etkili olmaktadır. Başka bir ifadeyle faturaya dayanan açıklamalar için belirli bir kural koymaya imkan bulunmamaktadır. Bu yüzden de faturaya dayanan açıklamaların bazı kararlarda kabul edildiği halde bazı kararlarda kabul edilmemesi doğaldır.

Bu duruma göre içtihadın birleştirilmesi istemine neden olan ve yukarıda anılan karalarda maddi olay yönünden birlik bulunmadığından, 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde «belirtilen kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık» söz konusu değildir.

Yukarıda anılan nedenlerle içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına 17/6/1982 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde, «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanlığı'nın havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir» denilmektedir.

İçtihadın birleştirilmesine konu olan kararlardan bazılarında, satışların faturalı olmasının hasılatın ortalama kâr hadlerine göre düşüklüğünü izaha yeterli sayıldığı halde, diğerlerinde faturalı satışların kayıtlara geçirilip geçirilmediği, fatura münderecatının gerçeği ifade edip etmediği her zaman inceleme ile ortaya konulabileceğinden bahisle, satışların faturalı olmasının gayrısafi kazançtaki düşüklüğü izaha yeterli görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kararlar arasındaki aykırılık ve uyuşmazlık açıktır.

Kararda, «faturaya dayanan açıklamalar için belirli bir kural koymaya imkân bulunmamaktadır.» denilmek suretiyle ifade edilen görüşe katılma olanağı yoktur. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 111 inci maddesinde kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabının gösterdikleri gayrısafi kazançların Vergi Usul Kanununa göre saptanan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu takdirde, ancak saptanan düşüklüğün izah edilmemesi halinde, bu suretle bulunan miktarın vergi matrahına esas tutulacağı belirtilmiştir. Yükümlü tarafından yapılan açıklama ile, hasılatın faturalı satışlardan sağlandığı ve bu faturaların karşıt inceleme olanağı bulunan şahıs ve firmalar adına düzenlendiği ortaya konulduğu takdirde, beyan olunan gayrısafi kazançtaki düşüklüğün nedeninin izah edildiğinin kabulü gerekir. Zira vergi dairesi müdürlüğü, söz konusu belgelerin gerçeği ifade edip etmediği konusunu yapılacak bir inceleme ile tesbit olanağına sahip bulunmaktadır. Yapılacak inceleme sonucunda, faturaların defter kayıtlarına uygun olmadığı, karşıt inceleme sonunda gerçeği ifade etmediği yada kanunda öngörülen koşulları kapsamadığı saptanırsa, ilgilinin ortalama kâr haddi esasına göre değil, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 29 ve 30 uncu maddelerine göre, ikmalen ya da re'sen vergi tarhı esasına göre vergilendirilmesi gerekecektir. Bu suretle vergilendirilmesi mümkün bulunan bir yükümlünün, üstelik söz konusu hususların araştırılmasına da gerek görülmeden, hasılatının denetlenmesi olanağı bulunmayan perakende ticaret erbabı için öngörülen ortalama kâr haddi esasına göre vergilendirilebileceğinin kabulünde isabet olmamak gerekir.

İçtihadın birleştirilmesi istemine konu olan kararlarda maddi olay yönünden birlik bulunmadığı görüşüne katılmaya da olanak yoktur. Söz konusu kararla aynı maddi olay hakkında verilmiştir. Kaldı ki aynı hukuki durum nedeniyle, konunun Danıştayca belli bir kurala bağlanmaması yüzünden halen farklı kararlar verilmeye devam edildiği de bir gerçektir. Aynı yükümlü hakkında aynı faaliyet nedeniyle 4 yıl için ortalama kâr haddi esasına göre salınan vergilerden iki yıla ait olanlar Onüçüncü Dairenin 23/4/1981 günlü ve E : 1980-2467 K : 1981-992, E : 1980-2591 K : 1981-990 sayılı kararları ile yerinde ve kanuna uygun görülürken, diğer iki yıla ait olanının Dördüncü Dairenin 16/6/1982 günlü ve E : 1982-1305 K : 1982-2726, E : 1982-1455, K : 1982-2727 sayılı kararlarıyla terkin edilmiş olması, bunun bir örneğini teşkil etmektedir.

Bütün bu nedenlerle, içtihatların birleştirilmesi için yeterli neden bulunduğu sonucuna varıldığından, aksi yönde verilen karara karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme
Kurulu
Esas No : 1978/4-5
Karar No : 1982/8

Özeti : Dernekler Kanununa göre kurulmuş bulunan Kulüp ve Lokaller bünyesinde yer alan lokanta ve oyun salonu işletmelerinin götürü usulde vergilendirilmesi şekliyle ilgili 7 nci Daire kararları arasındaki aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığı Hk.

Yedinci Dairenin 29/5/1974 tarih ve E : 1973/1848, K : 1974/1162 sayılı, 17/4/1974 tarih ve E : 1973/1824, K : 1974/837 sayılı, 12/2/1974 tarih ve E : 1973/2118, K : 1974/276 sayılı kararları ile, aynı dairenin 22/9/1976 tarih ve E : 1975/4871, K : 1976/2138 sayılı, 18/10/1977 tarih ve E : 1976/968, K : 1977/3703 sayılı kararları arasındaki aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi Büyük Kulüp Derneği ile, İstanbul Polo Kulüp Derneği tarafından istenilmiş olmakla, söz konusu kararlar, Raportör Üyenin raporu, ilgili mevzuat incelendikten ve Danıştay Başsavcısının «içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı» yolundaki sözlü açıklamasından sonra, konu itibarıyla benzer nitelik taşıyan Esas : 1978/4 ve Esas : 1978/5 sayılı dosyaların birleştirilmesine karar verildikten sonra işin gereği düşünüldü :

I — İstemle İlgili Kararlar :

A) Yedinci Dairenin 29/5/1974 tarih ve E : 1973/1848, K : 1974/1162; 17/4/1974 tarih ve E : 1973/1824, K : 1974/837 sayılı, 12/2/1974 tarih ve E : 1973/2118, K : 1974/276 sayılı kararları;

Lokanta ve oyun salonu işletmeleri bulunan kulüp adına götürü işletme vergisi mükellefiyeti tesis edilmiş olmasına rağmen, her hizmet işletmesi nedeniyle ayrıca mükellefiyet tesisi gerekeceği görüşüyle oyun salonu için ayrıca salınan götürü işletme vergisi, Temyiz Komisyonunca, 1318 sayılı Finansman Kanunu bünyesinde yer alan İşletme Vergisi Kanununa bağlı I. Nolu Tablonun 8 inci pozisyonundaki «Bilumum Kulüp ve Lokaller» deyimi karşısında kulübe ait lokanta ve oyun salonunun ayrı işletmeler olarak vergilendirilmesine hukuki olanak bulunmadığı gerekçesiyle terkin edilmiş, bu konudaki kararlara karşı vergi dairesince açılan davalar Yedinci Dairenin yukarda zikredilen kararları ile reddedilmiştir.

Bunlardan 17/4/1974 tarih ve E : 1973/1824, K : 1974/837 sayılı karara vaki düzeltme istemi süreden reddedilmiş olup, diğer kararlara karşı düzeltme yoluna gidilmemiştir.

B) Yedinci Dairenin 22/9/1976 tarih ve E : 1975/4871, K : 1976/2136 sayılı, 18/10/1977 tarih ve E : 1976/968, K : 1977/3703 sayılı kararları;

Oyun salonu ve lokanta işletmeleri bulunan kulüp adına götürü işletme vergisi mükellefiyeti tesis edilmiş olmasına rağmen her hizmet işletmesi için ayrı mükellefiyet tesisi gerekeceği görüşüyle lokanta için ayrıca salınan götürü işletme vergisi Temyiz Komisyonunca, 1318 sayılı Finansman Kanunu bünyesinde yer alan İşletme Vergisi Kanununa bağlı I Nolu Tablonun 8 inci pozisyonundaki «Bilumum

Kulüp ve Lokaller» deyimi karşısında kulübe ait lokanta ve oyun salonunun ayrı ayrı işletmeler olarak vergilendirilmesine hukuki olanak bulunmadığı gerekçesiyle terkin edilmiş, bu karara karşı vergi dairesince açılan davalar sonunda, yukarda zikredilen kararlarla, Kurumlar Vergisi mükellefi olan Kulüp tarafından işletilen ve birer ticari işletme niteliği taşıyan oyun salonu ve lokanta işletmelerinin «Kulüp ve Lokal» pozisyonuna göre değil, «oyun salonu» ve «İçkili Lokanta»nın ait olduğu pozisyonlara göre ayrı ayrı vergilendirilmesi gerektiği görüşüyle Temyiz Komisyonu kararları bozulmuştur.

Her iki karara vaki düzeltme istemleri dairece reddedilmiş bulunmaktadır.

II — İnceleme ve Sonuç :

İçtihadın birleştirilmesi istemine dayanak teşkil eden Yedinci Daire kararlarının konusu, Dernekler Kanununa tabi kulüp ve lokallere ait lokanta ve oyun salonunun işletme vergisi yönünden 1318 sayılı Finansman Kanunu bünyesinde yer alan İşletme Vergisi Kanununa bağlı I. No. lu Tablonun Kulüp ve Lokallere ilişkin pozisyonuna göre mi yoksa, «oyun salonu» ve «İçkili Lokanta»nın ait olduğu pozisyonlara göre mi vergilendirilmesi gerektiği hususunun tayin ve tesbitiyle ilgili bulunmaktadır.

Yedinci Daire tarafından 1976 yılına ait verilmiş olan bir kısım kararlar, İşletme Vergisi Kanunu hükümlerine göre «Kulüp ve Lokaller» için I Nolu Tablonun 8 Nolu pozisyonuna göre tek mükellefiyet tesis edilebileceği yolundaki Temyiz Komisyonu kararlarının onanması şeklinde sonuçlandığı halde, Dairenin daha sonraki kararlarında, Kurumlar Vergisi Kanunu hükümlerinden esinlenmek suretiyle kurumlar vergisine tabi bulunan ve iktisadi işletme niteliği taşıyan oyun salonu ve içkili lokantanın Kanuna bağlı I Nolu Tabloda ait olduğu pozisyonlara göre ayrı ayrı vergilendirilmesi esası kabul edilmiş ve bu suretle Dairenin yukarda sözü edilen kararları arasında içtihat aykırılığı doğmuştur.

İçtihatların birleştirilmesinden beklenen amaç; Dava Dairelerinin veya İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında süregelen aykırılık veya uyuşmazlıkların giderilmesi suretiyle kararlarda istikrarın sağlanmasıdır.

Belirtildiği üzere, içtihadın birleştirilmesi istemine ilişkin kararların konusunu teşkil eden anlaşmazlıklar 1318 sayılı Finansman Kanunu bünyesinde yer alan İşletme Vergisi Kanunu doğrultusunda Kanuna bağlı I Nolu Tablodaki pozisyonların uygulanmasıyla ilgilidir.

Ancak 1/6/1981 tarihinde yürürlüğe giren 2456 sayılı İşletme Vergisi Kanunu ile, 1318 sayılı Finansman Kanununun İşletme Vergisine ilişkin hükümleri yürürlükten kaldırılmış ve kanuna bağlı tablolarda yer alan hizmet işletmelerini işletenlerle, malların satışını yapanların gerçek usulde vergilendirilmeleri esası öngörülmüştür.

Mevcut yeni düzenleme karşısında, bundan böyle yükümlülerle vergi daireleri arasında isteme ilişkin konuda bu tür anlaşmazlıkların doğması beklenemez.

Bu duruma nazaran, içtihadın birleştirilmesini zorunlu kılan lüzum unsuru gerçekleşmiş sayılamayacağından içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına 17/6/1982 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

İçtihadı birleştirme istemine dayanak teşkil eden kararlar, Kurumlar Vergisine tabi oyun salonu ve içkili lokanta işletmeleri bulunan kulüp ve lokallerin 1318 sayılı Finansman Kanunu bünyesindeki İşletme Vergisi Kanununun götürü usulde vergilendirmeye ilişkin hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili olup, Yedinci Dairenin aynı konuda 1976 yılına kadar tesis ettiği kararlarla, bu tarihten sonraki kararları arasında içtihat aykırılığının doğduğu görülmektedir.

Hernekadar 1/6/1981 tarihinde yürürlüğe giren 2456 sayılı İşletme Vergisi Kanunu ile, Kanuna bağlı Tabloda yer alan hizmet işletmelerini işletenlerle, malların satışını yapanların gerçek usulde vergilendirilmeleri esası getirilmiş ve bu tarihten itibaren 1318 sayılı Finansman Kanunu bünyesinde yer alan İşletme Vergisi Kanunu yürürlükten kaldırılmış ise de, bu değişikliğin önceki İşletme Vergisi Kanununun yürürlükte olduğu dönemlere ilişkin vergi anlaşmazlıklarını etkilemesi düşünülemez. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse henüz zamanaşımı süresi dolmamış vergiler ile, halen Danıştay ve Vergi Mahkemelerinin elinde mevcut çözüm bekleyen dava dosyaları dolayısıyla Yedinci Daire bir süre daha bu tür anlaşmazlıkları karara bağlama durumunda kalabilecektir.

Mevcut teşekkül tarzı itibariyle Dairenin süregelen içtihadını değiştirme olasılığı da gözönünde tutulduğu takdirde aykırı kararlar hakkında içtihadı birleştirme konusunun esastan karara bağlanması lüzum ve ihtiyacının doğduğu kabul edilmek gerekir.

Bu nedenle içtihadın birleştirilmesi isteminin esastan karara bağlanması için yeterli hukuki neden bulunduğu görüşü ile karara karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme Kurulu
Esas No : 1971/2
Karar No : 1982/9

Özeti : Danıştay kararları ile iptal edilmiş bulunan düzenleyici işlemlere dayanılarak tahsil edilmiş olan muamele vergisi ile gümrük vergisi taksit faizlerinin iadesi istemiyle açılan davalar dolayısıyla Danıştay 5 ve 7. Dairelerince verilmiş bulunan kararlar arasındaki aykırılığın içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığı Hk.

7 inci Dairenin 18/10/1969 tarih ve E : 1968/1982, K : 1969/1717 sayılı kararı ile, 5 inci dairenin 5/6/1959 tarih ve E : 1957/2301, K : 1959/1482 sayılı kararları arasındaki aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi Av. Halil İbrahim Buharalı tarafından istenilmiş bulunmakla, söz konusu kararları, raportör üyenin raporu, ilgili mevzuat incelendikten ve Danıştay Başsavcısının «İçtihadın birleştirilmesine yer olmadığı» yolundaki sözlü açıklamasından sonra işin gereği düşünüldü :

1 — İstemle İlgili Kararlar :

A) 7 inci Dairenin 18/10/1969 tarih ve E : 1968/1982, K : 1969/1717 sayılı kararı :

474 sayılı Kanuna göre takside bağlanan gümrük vergilerine faiz uygulamasını öngören 28/6/1966 tarih ve 989/149 sayılı Bakanlık Genelgesinin Danıştay 7 inci dairesinin 21/10/1967 gün ve 1967/2374 sayılı kararı ile, yine aynı konudaki bir düzenlemeyi ihtiva eden 6/3/1967 gün ve 6/7838 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan yönetmeliğin Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 12/4/1968 gün ve 68/332 sayılı kararı ile iptal edilmiş olduğundan bahisle sözü geçen genelge ve yönetmelik hükümleri uyarınca tahsil edilmiş bulunan faizlerin iadesi istemiyle Gümrük ve Tekel Bakanlığına vaki müracaatın reddi yolundaki işleme karşı açılan dava, taksit faizlerinin tahsil edildiği tarihe nazaran 90 günlük süre geçirildikten sonra Bakanlığa Başvurulmuş olması nedeniyle süre noktasından reddedilmiştir.

Bu karara vaki düzeltme istemi de Dairenin 12/10/1970 gün ve E : 1970/846, K : 1970/1430 sayılı kararı ile reddolunmuştur.

B) 5 inci Dairenin 5/6/1959 tarih ve 1957/2301, K : 1959/1482 sayılı kararı :

Davacı Şirketin ithal etmiş olduğu gümrük giriş tarifesinin 651 ve 652 no. larına giren Dizel Motorlarına uygulanacak muamele vergisi muafiyetini iktisat ve Ticaret vekaletinin müsadesi şartına bağlayan 22/2/1952 gün ve 3/15618 sayılı Bakanlar Kurulu kararının Dava Daireleri Genel Kurulunun 9/4/1954 gün ve E : 1954/18 K : 1954/82 sayılı kararı ile iptal edilmiş olduğu ileri sürülerek daha önce sözü edilen kararname uyarınca tahsil edilmiş bulunan muamele vergilerinin iadesi istemiyle Gümrük ve Tekel Bakanlığına vaki başvurunun reddi yolundaki işleme karşı Danıştay'da açılan dava sonunda yukarıda tarih ve numarası zikredilen kararla; Danıştay'ca verilmiş bulunan 19/4/1954 gün ve 1954/82 sayılı iptal kararı muvacehesinde umumi hükümler dairesinde vaki olacak red ve iade isteminin idarece reddi üzerine 90 gün içerisinde dava açılabileceği görüşüne yer verildikten sonra işin esasına geçilmiş ve ithalde alınan muamele vergisinden muafiyeti İktisat ve Ticaret vekaletinin müsaadesi şartına bağlayan kararnamenin Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulunun 9/4/1954 gün ve 1954/82 sayılı kararı ile iptal edildiği ve iptal karalarının iptal edilen işlemin tesis edildiği tarihe kadar şamil olması ve umumiyet ifade etmesinin idare hukuku prensibi olduğu gerekçesiyle işlem iptal edilmiştir.

II — İnceleme ve Sonuç :

İsteme dayanak teşkil eden kararlarda belirlendiği üzere, Danıştay kararları ile iptal olunan düzenleyici işlemlere dayanılarak daha önce tahsil edilen kamu alacağı niteliğindeki gümrük vergisi taksitleri ile ithalde alınan muamele vergilerinin iadesi istemiyle Danıştayda açılacak davalarda dava açma süresi başlangıcının tayini noktasından 5 ve 7 inci Daireler arasında görüş ayrılığı doğmuş bulunmaktadır.

İçtihatların birleştirilmesinden beklenen amaç, Dava Dairelerinin veya İdare ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında süregelen aykırılık veya uyuşmazlıkların giderilmesi suretiyle kararlarda istikrarın sağlanmasıdır.

5 ve 7 inci Dairenin istemle ilgili kararlarına ilişkin konuda halen süregelen bir içtihat aykırılığının mevcut olmadığı görülmektedir. Zira 22/6/1959 tarihinde yürürlüğe giren 7354 sayılı Kanunla 5 inci Dairenin bu konudaki görevi sona ermiş, bu tarihten itibaren Gümrük ve Gider Vergileriyle ithale terettüd eden vergilere ilişkin davalarla, mülga Muamele Vergisi Kanununun uygulanmasından doğan anlaşmazlıkların görülüp çözümlenmesi 7 inci Dairenin görev alanına girmiştir. Bu görev günümüzde de 7 inci Daire tarafından yürütülmektedir.

Şu hale göre, aykırılığı ileri sürülen 5 inci Daire kararının belirli bir döneme münhasır kalmasına karşılık 7 inci Dairenin konuyla ilgili kararları süreklilik göstermiştir.

Bu durumda sözü edilen Daire kararlarıyla ilgili konularda halen süregelen bir içtihat aykırılığından bahsedilemiyeceği açıktır.

Böyle olunca istemle ilgili konuda içtihatların birleştirilmesi ihtiyacını zorunlu kılan lüzum unsuru gerçekleşmemiş bulunmakla içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına 17/6/1982 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme Kurulu

Esas No : 1981/5, 6, 7, 8, 9, 10
Karar No : 1982/10

Özeti : G. V. K. nun 12. ve 13. maddelerinde belirtilen küçük çiftçi muaflığı ölçülerini, çiftçiliğe başladığı yıl aşanların başladıkları yıldan, daha sonra aşanların ölçüleri aştıkları yılı izleyen yıldan itibaren muaflığı kaybedeceğine ilişkin, Dördüncü Dairenin ve Onüçüncü Dairenin kararları arasında bir çelişki bulunmadığından ve 2361 sayılı Yasayla değiştirilen 14. maddeyle soruna kesin çözüm getirildiğinden, içtihatların birleştirilmesine yer olmadığı Hk.

Köyceğiz Vergi Dairesi Mükelleflerinden Ömer Aydın ve Musa Çakırlar'ın Danıştay Dördüncü Dairesinin 13/7/1979 gün ve 2225 sayılı kararı ile küçük çiftçi muaflığının aşıldığı yılı izleyen yıldan itibaren mükellefiyet tesisi gerektiği kabul edildiği halde, aynı Dairenin muafiyetin aşıldığı yıl mükellefiyetin başyıyacağına ilişkin 6/11/1979 gün ve 2776 ve 2777 sayılı kararları arasında, yine Menemen Vergi Dairesi, Gaziler Vergi Dairesi ve Alaşehir Vergi Dairesinin Dördüncü ve Onüçüncü Dairenin aynı konuya ilişkin kararları arasında çelişki bulunduğu iddiasıyla içtihatların birleştirilmesine dair başvurularının, Danıştay Başkanı tarafından Kurula gönderilmesi üzerine, sözü edilen kararlar, Raportör üyenin raporu ile, ilgili yasalar incelendikten ve Danıştay Başsavcısının «İçtihadın birleştirilmesine yer olmadığı» şeklindeki sözlü açıklamasından sonra gereği düşünüldü :

Danıştay Dördüncü Dairesinin ve Onüçüncü Dairesinin G. V. K. nun 12 ve 13 maddeleriyle belirlenen küçük çiftçi muaflığı ölçülerini, çiftçiliğe başladığı Yıl aşanların, ölçüleri artıkları yılı izleyen yıldan itibaren mükelef olacaklarına ilişkin kararları arasında bir çelişki bulunmadığı gibi G. V. K. nun 2361 sayılı Yasayla değişik 14. maddesiyle soruna kesin çözüm getirilmiştir.

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39. maddesine göre «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine işi inceler ve lüzumlu görürse içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir»

Yukarıda açıklandığı gibi, Dördüncü Dairenin ve Onüçüncü Dairenin aynı olaya ilişkin kararları arasında çelişki bulunmadığı gibi G. V. K. nun 2361 sayılı yasayla değişik 14. maddesiyle soruna kesin çözüm getirildiğinden ve Danıştay Kanununun 39. maddesinde yazılı lüzum unsuru gerçekleşmediğinden içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına, 17/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

VERGİ DAVA DAİRELERİ GENEL KURULU KARARLARI

GÜMRÜK VERGİSİ VE RESİMLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Vergi Dava Daireleri
Genel Kurulu
Esas No : 1982/2
Karar No : 1982/2

Özeti : Ham kurşun ve kurşun hurdalarına uygulanmakta olan Kanuni Gümrük Vergisi oranını % 1'e indiren 8/435 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın yürürlüğe giriş kısmının ve anılan kararda öngörülen indirimden davacı şirketin yararlanmasına olanak bulunmadığı yolundaki Gümrük ve Tekel Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılan davanın reddi Hk.

Davacı : .....
Vekili : .....
Davalı : 1 — Başbakanlık
2 — Gümrük ve Tekel Bakanlığı

Davanın Özeti : Ham kurşun ve kurşun hurdalarına uygulanmakta olan kanuni gümrük vergi oranının 31/12/1980 tarihine kadar % 1'e indirilmesine ilişkin olup, 18/3/1980 gün ve 16933 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 8/435 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yürürlüğe giriş kısmının ve anılan kararda öngörülen indirimden, davacı şirketin yararlanmasına olanak bulunmadığı yolundaki Gümrük ve Tekel Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğünün 30/4/1980 gün ve 714 sayılı işleminin; dava konusu kararnamede, gümrüklere gelmiş fakat fiili ithalatı yapılmamış mallar için bir yürürlük hükmü bulunmadığı, tescilin şekli ve hukuki bir işlem, fiili ithalin ise ekonomik bir işlem olduğu, vergilemede genel kuralın, vergilemenin şekli değil ekonomik işleme dayanması olduğu, bu kuralın, müvekkili şirketin de kararnamenin indirim hükmünden yararlandırılmasını gerektirdiği, kararnamenin dayanağı Yüksek Plânlama Kurulu raporununu 8/11/1979, şirketin tescilinin ise 26/2/1980 tarihli olduğu, bu iki tarih arasında planlama raporundan haberdar olan diğer şirketlerin tescili geciktirerek indirimli vergi oranınından yararlanma olanağı buldukları, planlama raporundan sonraki bir tarihte yapılan tescil işlemini, şekli bir işlem olması nedeniyle şirket aleyhine yorumlama imkanı bulunmadığı, müvekkili şirketin tescil edilen kurşun miktarını toplam 700 tondan ibaret olduğu, Türkiye'ye yılda 10.000 ton civarında kurşun ithal edildiği, bu durumda

aynı anda gümrükten çekilen % 93 oranındaki diğer şirketler ithalatı % 1 oranında gümrük vergisine tabi tutulurken, % 7 oranındaki müvekkili şirket ithalatının % 28 oranında vergilendirildiği, bu haksız uygulamanın hem rekabet ve hem de Anayasanın 12 nci maddesinde yazılı eşitlik kuralına aykırı olduğu, kararnamenin dayanağı olan 474 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde, Bakanlar Kuruluna verilen vergi had ve oranlarında değişiklik yapma yetkisinin, gümrük giriş tarife cetvelinin mali ve koruyucu etkisini, ülke ekonomisine en uygun nitelikte tutma aması ile verildiği, bu yetkinin kullanılması sonunda ortaya çıkacak düzenleyici tasarrufla, yasa amacının gerçekleştirilmesi gerektiği, olayda, kararnamenin gümrükteki mallar yönünden bu amaca ters düştüğü ve bir kısım yükümlüleri iyice zarara soktuğundan Anayasanının 40 ıncı madesine aykırı olduğu, Gümrük Kanunun 3 ve 4 üncü maddelerini şekilci ve söze bağlı olarak yorumlamak gerektiği, öze bağlı bir yorumun şirket lehine olduğu, Gümrük Kanununun 62 inci maddesinde yer alan fiili ithal ilkesinin lehte yoruma dayanak olabileceği, kişi için pek haksız olacak durumlarda hak ve nesafete göre yorumu gerekli olduğu, ileri sürülerek yapılacak duruşmada sözlü açıklamaları da dinlenilmek suretiyle iptali istemine ilişkindir.

Davalı Başbakanlığın Savunması Özeti: Savunma verilmemiştir.

Davalı Gümrük ve Tekel Bakanlığının Savunması Özeti: 1615 sayılı Gümrük Kanununun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında vergi ödeme mükellefiyetinin beyannamenin tescili ile başlayacağının açıkça belirtildiği, yine aynı kanunun 4 üncü maddesinde de gümrük vergisinin, 3 üncü madde gereğince ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihte yürürlükte bulunan Gümrük Giriş Tarife Cetvelindeki nisbet had ve esaslara göre hesaplanacağı hükmünün yer aldığı, 26/2/1980 tarihinde tescil edilen beyannamelere 18/3/1980 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 8/435 sayılı kararnamede yer alan gümrük vergisi oranının uygulamasına olanak bulunmadığı, yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği svunulmaktadır.

Tetkik Hâkimi: Yılmaz Çimen

Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin Düşüncesi: 18/3/1980 günlü 16933 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 78.01.10 istatistik pozisyonunda yer alan ham kurşuna uygulanmakta olan kanuni gümrük vergisi oranını 31/12/1980 tarihine kadar % 1'e indiren 28/2/1980 günlü, 8/435 sayılı Bakanlar Kurulu kararının, yayınlanma gününe kadar gümrüklere gelmiş; beyannamesi tescil edilmiş ve fakat fiili ithal işlemleri tamamlanmamış eşyalar için yürürlük kuralı taşımadığından, davacı şirketin 26/2/1980 gününde beyannamesi tescil edilen ve kararnamenin yayımlandığı tarihte henüz fiili ithal işlemleri tamamlanmamış ham kurşun eşyasına, kanuni gümrük vergisi oranına göre tahakkuk işlemi yapıldığı ve bu işleme yapılan itiraz Gümrükler Genel Müdürlüğünün 30/4/1980 tarihli 714 sayılı kararı ile reddedilmesi üzerine, fiili ithal işlemleri tamamlanmamış eşyalar için yürürlük kuralı taşımaması nedeniyle 8/435 sayılı Bakanlar Kurulu kararının ve % 1 vergi oranı uygulanmaması nedeniyle de, kanuni gümrük vergisi oranına göre tahakkuk ettirilen gümrük vergi ve resimlerine yapılan itirazı reddeden Gümrükler Genel Müdürlüğü kararının iptali isteği ile dava açılmıştır.

1615 sayılı Gümrük Kanununun «Vergi Mükellefiyetinin Başlangıcı» başlığını taşıyan 3 üncü maddesinin 1 inci bendinde, «Gümrüğün denetlenmesi altına (Her çeşit antrepolardakilerde dahil) konmuş eşyanın, vergi ödeme mükellefiyeti

57 nci madde gereğince beyannamenin tescil edildiği günde başlayacağı» hükme bağlanmıştır. Anılan yasanın 4. maddesinde de, «Gümrük vergisi, 3. madde gereğince ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihte yürürlükte bulunan Gümrük Giriş Tarife Cetvelindeki nispet, had ve esaslara göre hesaplanır, Bu kanunun 20 ve 21. maddeleriyle 14/5/1964 tarihli 474 sayılı kanuna göre yapılacak değişiklikler ve alınacak kararlar yayın tarihinden itibaren yürürlüğe girer.» denilmektedir.

474 sayılı kanunun 2. maddesinin verdiği yetkiye istinaden alınan dava konusu Bakanlar Kurulu kararı 18/3/1980 gününde yayımlanmış olduğundan, bu tarihten itibaren yürürlüğe girmesi kanun hükmü gereğidir.

Hernekadar, 25 Ocak 1980 günlü Resmi Gazetede Yayınlanan 8/171 sayılı Bakanlar Kurulu kararında, «İşbu kararnamenin neşri tarihine kadar gümrüklere gelmiş beyannameleri tescil edilmiş, fakat fiili ithalat işlemleri tamamlanmamış gazete kâğıtlarının da muafiyetten istifade ettirilmesi» kabul edilmiş ise de, yukarıda bahsi geçen 1615 sayılı Gümrük Kanunu hükümleri, bu kararnamede kabul edilen esaslara cevaz vermektedir. Zira, gümrüğün denetlemesi altına konmuş eşyanın vergi ödeme mükellefiyeti 57. madde gereğince beyannamenin tescil edildiği günde başlamaktadır. Kanunda vergi ödeme mükellefiyetinin fiili ithal işlemlerinin tamamlandığı günde başlayacağına dair bir hüküm yer almamıştır.

Bu bakımdan, dava konusu kararnameye, bu kararnamenin yayınlanması tarihine kadar fiili ithalatı yapılmamış mallarda bu kararnameden yararlanabilir, şeklinde kural konması anılan kanun maddeleri hükümlerine aykırı olur.

Diğer taraftan, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinin 2. bent hükmüne göre idare mahkemeleri; idari eylem ve işlem niteliğinde yargı kararı veremezler. Davacı şirketin, idari Mahkemeden Kararnameye yürürlük kuralı konmasını istemesi, bu ilkeye de aykırı düşmektedir.

Davacı şirketin 26 Şubat 1980 gününde beyannamesi tescil edilerek ithal işlemine başlanan ham kurşun eşyasının, vergi ödeme mükellefiyeti 26 Şubat 1980 gününde başlamış olduğundan, o günde yürürlükte bulunan Gümrük Giriş Tarife Cetvelindeki nispet, had ve esaslara göre, gümrük vergi ve resimleri tahakkuk ettirilmiştir. Tahakkuk ettirilen Vergiler Gümrük Komisyoncusuna 4/3/1980 tarihinde tebliğ edildiği halde, ilk itirazı 15 günlük süre geçtikten sonra 1/4/1980 tarihinde yapılmıştır. 1615 sayılı yasanın 79. maddesi hükmüne göre vergiler, kanunun 87. maddesi hükmü saklı kalmak üzere, itiraz yollarına gitmek bakımından kesinleşmiştir.

Bu itibarla, tahakkuka yapılan itirazı reddeden Gümrükler Genel Müdürlüğü kararında da bir isabetsizlik yoktur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, kanuni dayanağı bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca duruşma için beli edilerek taraflara bildirilen 21 Mayıs 1982 gününde, davacı Vekili Avukat ..... ile davalı Başbakanlığı temsilen II. Hukuk Müşaviri Yusuf Rıza Çolak ve Gümrük ve Tekel Bakanlığını temsilen Bakanlık Hukuk Muşaviri Muavini Berran Demirer'in geldikleri görülerek Danıştay Savcısının iştiraki ile açık olarak duruşmaya başlandı Usulüne göre söz verilip taraflar dinlendi. Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara tekrar söz verildikten sonra dosya incelendi ve gereği görüşüldü.

Davanın konusu; ham kurşun ve kurşun hurdalarına uygulanmakta olan kanuni gümrük vergi oranını % 1'e indiren 8/435 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yürürlüğe giriş kısmının ve anılan kararda öngörülen indirimden. davacı şirketin yararlanmasına olanak bulunmadığı yolundaki Gümrük ve Tekel Bakanlığı işleminin iptali istemine ilişkindir.

18/3/1980 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 8/435 sayılı kararname; Bakanlar Kuruluna, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin mali ve koruyucu etkisini memleket ekonomisine en uygun nitelikte tutmak maksadiyle, ..., kararnamelerle, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinde gösterilen vergi nispet ve hadlerinde ve tarifedeki notlarda gerekli değiştirmeleri yapmaya ve bu değişikliklerin uygulanmasına ilişkin usulleri ve şartları tespite yetki veren 474 sayılı kanunun 2 nci maddesine dayanılarak çıkarılmış olup, metninde yürürlüğe gireceği tarih hakkında her hangi bir kayıt ihtiva etmemektedir.

Esasen, 474 sayılı kanuna göre yapılacak değişiklikler ve alınacak kararların yayın tarihinden itibaren yürürlüğe gireceği hususu, 1615 sayılı Gümrük Kanunun 4 üncü maddesinin 2 nci fıkrasında hükme bağlanmıştır.

Bu durumda, dava konusu kararnamenin Resmi Gazetede yayımlandığı, 18/3/1980 gününden itibaren yürürlüğe girmesi yasa hükmü gereğidir.

Hal böyle olunca, söz konusu kararnamenin yürürlüğe giriş kısmının iptali talebi, bu hususu düzenleyen yana hükmün iptali talebine müncer olmaktadır ki, bu da Danıştayın yasayla çizilmiş bulunan görev sahasının dışında kalmaktadır.

Öteyandan, davacı; 25 Ocak 1980 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 8/171 sayılı kararnamede, kararnamenin neşri tarihine kadar gümrüklere gelmiş, beyannameleri tescil edilmiş, fakat fiili ithalat işlemleri tamamlanmamış gazete kâğıtlarının da muafiyetten istifade ettirilmesinin kabul edildiğini, dava konusu kararnamenin ise, gümrüğe gelmiş, tescili yapılmış fakat fiili ithali yapılmamış malları kapsamına almadığını, böylece eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ve kararnamenin, dayanağı olan 474 sayılı kanunun 2 nci maddesi ile güdülen amacı gerçekleştir. mekten uzak kaldığını ileri sürerek açtığı bu davada, yargı kararıyla kararnamenin kendi ithalâtını da kapsamına almasını sağlayacak bir sonuç istihsal etmek istemekte ise de; böyle bir istem «İdari eylem ve işlem niteliğinde yargı kararı verilemeyeceği» yolundaki idare hukuku temel ilkesine ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 2 nci maddesinin 2 numaralı bendinde yer alan hükme aykırı düştüğü gibi, kararnamenin iptali yolunda verilecek bir karar sonucu, dava konusu kararname fiilen ve hukuken uygulanamaz hale geleceğinden davacıya bu davadan beklediği sonucu da sağlamayacaktır.

Bu nedenle, davanın 8/435 sayılı kararnameye yönelik kısmında yasal isabet bulunmamaktadır.

İşleme gelince:

1615 sayılı Gümrük Kanununun Tahakkukun Tebliği ve İtiraz Süresi başlığını taşıyan 79 uncu maddesinde; «Muayene memurları, yaptıkları tahakkukları mükellefe veya temsilcisine veya gümrük komisyoncusuna bildirerek beyanname ve sair tahakkuk kâğıtları üzerinde imza alırlar. Bu suretle tahakkuka bilgi edinmekten, beyanname ve tahakkuk kâğıdını imzalamaktan çekinenlere yazılı tebligat yapılır. İtiraz, ancak bu fıkrada yazılı imza veya yazılı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde yapılabilir.

Bu süre içinde itiraza uğrayan vergiler ile itirazları olmadığını beyanname ve sair tahakkuk kâğıdı üzerinde yazı ile beyan edenlerin vergileri Kanunun 87 nci maddesi hükmü saklı kalmamak üzere itiraz yollarına gitmek bakımından kesinleşmiş olur» hükmü yer almıştır. Ayrıca idari itiraz yoluyla düzenleyen 84 üncü maddenin son fıkrasında da, mükelleflere 79 uncu madde gereğince yapılacak tebligatın, idari itiraz yolundaki itiraz süreleri için başlangıç sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacı şirketin ithal etiği ham kurşunların 26/2/1980 gününde 9020 ve 9022 sayılı beyannamelerle tescil edildiği ve beyanname üzerine tahakkuk ettirilen vergiler için şirket komisyoncusunun imzasının 4/3/1980 gününde alınması suretiyle tahakkun tebliğ edildiği, şirketin ise 1/4/1980 gününde 5405 ve 5406 sayılı dilekçelerle Haydarpaşa Gümrük Müdürlüğüne itirazda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Davacı, 18 Mart 1980 tarihinden kararnamenin yayımlanmasından sonra 15 gün içinde, yani Gümrük Kanununda yazılı itiraz süresi içinde itirazda bulunulduğunu ileri sürmekte ise de, 1615 sayılı Yasanın 79 uncu maddesinde kararnamelerle, günrük giriş tarife cetvelinde gösterilen vergi nispet ve hadlerinde ve tarifedeki notlarda yapılacak değişiklikler üzerine, gümrük vergisi tahakkuklarına karşı 15 gün içinde itirazda bulunulabileceği yolunda bir hükme yer verilmediği gibi, itirazın ancak bu fıkrada yazılı imza veya yazılı tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde yapılabileceği tahdidi olarak belirtilmiştir.

Bu durumda, yasada belirtilen 15 günlük itiraz süresinin geçirilmesi nedeniyle itiraz yollarına gitmek bakımından kesinleşmiş olan gümrük vergilerine karşı mükellefin yaptığı idari itirazın Gümrükler Genel Müdürlüğünce reddedilmiş olmasında sonucu itibariyle yasaya aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine 21/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

EMEKLİLİK VE EMEKLİ SANDIĞI İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Üçüncü Daire
Esas No. : 1982/4645
Karar No : 1982/1865

Özeti : Davacının emekliye sevkini haklı kılacak herhangibir sebep olmaksızın salt 60 yaşını doldurduğu nedeniyle re'sen emekliye sevk edilemiyeceği Hk.

Davacı : Nevzat Sezerman
Davalı : Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş.
Vekili : Av. Aysen Tiritoğlu

Davanın Özeti : Davalı İdarede Burdur Şeker Fabrikaları iç hizmetler şefi olarak görev yapan Davacının 60 yaşını doldurduğu gerekçesiyle 5434 sayılı Kanunun 40. maddesine göre re'sen emekliye sevki yolunda tesis edilen işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Her yıl Temmuz ayında 60 yaşını dolduranların re'sen emekliye sevki konusunda İdarelerinin mutad uygulaması olduğu, Davacının sağlık durumunun ve sicilinin iyi olmasının bu uygulamaya bir etkisi olamıyacağı ve emekliye sevkini engelleyemiyeceği, bu nedenlerle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hâkimi : Turgut Candan
Savcı : Samet Tamer

Düşüncesi : Dava; davacının 60 yaşını ve 30 hizmet yılını doldurduğu nedeniyle re'sen emekliye sevk olunması yolundaki işlemin iptali isteğine ilişkindir.

Devlet Memurları Yasasının IV. kısım 4. bölümünde, memurluğun sona ermesi halleri düzenlenmiş, bunlar arasında hizmet süresinin gözönüne alınarak re'sen emekliye sevk öngörülmemiş olup; aynı yasanın 237. maddesi ile de diğer yasaların bu yasaya aykırı düşen hükümleri yürürlükten kaldırılmış, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Yasası'nın 40 ncı maddesinde de, iştirakçilerin görevleriyle ilgililerinin kesilmesini gerektiren yaş haddinin 65 yaşını doldurdukları tarih olduğu hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Olayda ise; davacının 30 hizmet yılını ve 60 yaşını doldurmuş olması nedeniyle 5434 sayılı Yasanın 40. maddesi hükmüne dayanılarak re'sen emekliye sevk edildiği anlaşılmış olup; ilgilinin sağlık durumu ile, fizik ve moral yeteneklerinin azalmış olduğu, görevinde verimliliğinin düşmüş bulunduğu araştırma ve inceleme suretiyle saptanmadan ve olumlu sicilleri de gözönüne alınmadan, sırf 60 yaşını doldurma nedenine dayanılarak emekliye sevk işleminde takdir hakkının ve yetkisinin kullanılmasında nesnel yerindelik bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle davanın kabûlü ile, aksi yöndeki işlemin iptali gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Burdur Şeker Fabrikasında iç hizmetler şefi olarak görev yapan Davacı, 60 yaşını doldurduğu gerekçesiyle 5434 sayılı Kanunun 40. maddesine göre re'sen emekliye sevkine ilişkin davalı İdare işleminin iptalini istemektedir.

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 40. maddesinin 1 fıkrasında iştirakçilerin vazifeleriyle ilgilerinin kesilmesini gerektiren yaş haddinin 65 yaşını doldurdukları tarih olduğu hükme bağlanmış ve 43 üncü maddede yazılı olanlar dışında, hizmet müddetleri ne olursa olsun (60) yaşını dolduranlar hakkında da kurumlarca yaş haddi uygulanabileceği belirtilmiştir.

Bu madde ile 60 yaşını dolduran iştirakçilerin hizmet müddetleri ne olursa olsun yaş haddi uygulanmak suretiyle emeliye sevkleri konusunda kurumlara takdir yetkisi tanınmış ise de; kurumların halz olduğu bu yetkinin hukuka uygun olarak kulanılıp kullanılmadığının denetimi de 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesi hükmü gereğidir.

Davada, davalı İdare Davacının 60 yaşını doldurması üzerine emekliye sevkini haklı kılacak herhangi bir sebep gösteremediği gibi, İdarelerinin her yıl temmuz ayında 60 yaşını dolduran mensuplarının sözkonusu maddele göre re'sen emekliye sevki konusunda mutad uygulamaları olduğunu belirtmek suretiyle Davacıyı salt 60 yaşını doldurduğu gerekçesiyle emekliye sevkettiğini ortaya koymuş bulunmaktadır.

Oysa, salt 60 yaşını doldurmuş bulunması; iştirakçinin sözü edilen Kanun hükmüne göre emekliye sevki için yeterli olmayıp ayrıca, fiziki güç ve sağlık durumnun elverişsiz olması gibi kamu hizmetinin yürütümünü aksatacak bir özürünün de bulunması gereklidir.

Açıklanan bu durum karşısında yukarda belirtilen şekilde herhangi bir sebebe dayanmadan tesis edilen dava konusu re'sen emekliye sevk işleminin sebep yönünden hukuka aykırılığı sebebiyle iptaline ve 210.— (ikiyüz on) lira yargılama idarenin Davacıya verilmek üzere davalı İdareden alınmasına 11/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
Esas No : 1982/4551
Karar No : 1982/1990

Özeti : Sağlık kurulu raporunda malüliyeti sebebiyle çalışarak hayatını kazanamıyacağı bildirilen davacının, 5434 sayılı Kanuna 1239 sayılı Kanunla eklenen ek maddelere göre yetim aylığı bağlanması yolundaki talebinin, başkasının fiili güç ve yardımına ihtiyacı bulunmadığı gerekçesiyle reddine isabet olmadığı Hk.

Davacı : Şükrü Tiryaki
Davalı : T. C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Gülten Feran

Davanın Özeti : Muhtaç ve malül olduğundan bahisle, şehit babası Mehmet'ten dolayı yetim aylığı bağlanması yolundaki başvurusunun reddine ilişkin davalı İdare işleminin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Ankara Numune Hastanesi Sağlık Kurulunca düzenlenen 5/9/1979 günlü raporunda «başkasının güç yardımına muhtaç değildir.» denilen davacının durumunun 1239 sayılı Kanun kapsamına girmemesi sebebiyle talebinin reddinde mevzuata aykırılık bulunmadığı, davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hâkimi : Turgut Candan
Savcı : Samet Tamer

Düşüncesi : Dava; davacının malül ve muhtaçlığı nedeniyle 1239 sayılı Yasa uyarınca er babasından dolayı aylık bağlanması yolundaki başvurusunun reddine dair işlemin iptali isteğine ilişkindir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Yasasına ek geçici maddeler eklenmesi hakkındaki 1239 sayılı Yasanın ek geçici 2. maddesinde, fiili hizmet süresi 5 yılı doldurduktan sonra ölen iştirakçilerin «ölüm tarihinde aylığa müstahak olmayan veya aylığı kesildikten sonra, başkasının yardımı olmaksızın hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç duruma giren erkek çocuklara, yazı ile Sandığa müracaatlarını takibeden ay başından itibaren aylık bağlanır.» hükmü yer almaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden; Davacıya, Ankara Numune Hastanesi Sağlık Kurulunca verilen 5/9/1979 günlü raporla «Çalışarak hayatını kazanamaz. Başkasının güç yardımına muhtaç değildir.» denildiği anlaşılmış olup, başkasının güç yardımına muhtaç olmama durumu malül ve muhtaç bulunmama demek olacağından, yukarıda sözü geçen yasa hükmü uyarınca aylık bağlanmaması yolundaki dava konusu işlemde isabetsizlik görülmemiştir.

Dayanağı bulunmayan davanın reddinin uygun olacağı düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 1239 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle eklenen Ek 2 nci maddede; ölüm tarihinde aylığa müstahak olmıyan veya aylığı kesildikten sonra, başkasının yardımı olmaksızın hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç duruma giren erkek çocuklara, yazı ile sandığa müracaatlarını takibeden aybaşından itibaren aylık bağlanacağı ve gerekirse 68 inci maddeye göre düzeltme yapılacağı hükmü yer almış olup bu hükme göre ölüm tarihinde aylığa müstehak olmayan veya almakta oldukları yetim aylıkları kesilen erkek çocuklara yetim aylığı bağlanabilmesi için başkasının yardımı olmadan hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç duruma girmeleri gerekmektedir.

Davada ise; muhtaç olduğunda ihtilâf bulunmayan Davacının Ankara Numune Hastanesi Sağlık Kurulunca düzenlenen 5/9/1979 gün ve 29673 sayılı raporunda «hafif sağ hemipazazi» teşhisi konularak «çalışarak hayatını kazanamaz. Başkasının güç yardımına muhtaç değildir.» denildiği, raporun dava dosyasında bulunan örneğinin incelenmesinden anlaşılmış olup bu rapora göre; düçar olduğu hastalık sebebiyle çalışarak hayatını kazanamaz durumda bulunan Davacının başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremiyeceği açık bulunduğu cihetle babasından dolayı yetim aylığı bağlanması yolundaki başvurusunun durumunun 1239 sayılı Kanun kapsamına girmediği gerekçesiyle reddine ilişkin davalı İdare işleminde açıklanan Kanun hükmüne uyarlık görülmemiştir.

Bu sebeple, dava konusu davalı İdare işleminin iptaline ve 220.— (ikiyüzyirmi) lira yargılama giderinin Davacıya verilmek üzere davalı İdareden alınmasına 25/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 1239 sayılı Kanunla eklenen ek 1. maddede; fiili hizmet süresi 5 yılı doldurduktan sonra vefat eden iştirakçilerin, ölüm tarihinde başkasının yardımı olmaksızın hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç bulunan dul eşiyle çocuklarına dul ve yetim aylığı bağlanacağı belirtilmiş, 1425 sayılı Kanunla eklenen son fıkrada; ancak ölüm tarihinde 18 yaşını, orta öğrenimde 20 yaşını ve yüksek öğrenim yapmakta ise 25 yaşını doldurmamış çocuklarda malüllük şartı aranmıyacağı, bunların aylıkları öğrenim durumları da gözönüne alınarak yukarıdaki yaşları doldurdukları tarihi takip eden aybaşından itibaren kesileceği, bunlardan aylıklarının kesilmesi gereken tarihlerde başkasının yardımı olmaksızın hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç bulunanların aylıklarının ödenmesine devam olunacağı açıklanmıştır.

Aynı Kanunu ek 2. maddesinde de; ölüm tarihinde aylığa müstahak olmıyan veya aylığı kesildikten sonra başkasının yardımı olmaksızın hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç duruma giren erkek çocuklara sandığa yazılı müracaat üzerine aylık bağlanacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hükümlere göre, kendilerine yetim aylığı bağlanmasını talep eden yetimlerin, öğrenim kurumlarında okuma yaşları doldurdukları tarihten sonra başkasının yardımı olmaksızın hayatlarını devam ettiremiyecek derecede malül ve muhtaç olduklarını tevsik etmeleri gerekmektedir.

Davacının davalı İdareye ibraz ettiği Ankara Numune Hastanesi sağlık kurulunca düzenlenen 5/9/1979 gün ve 29673 sayılı raporda; ilgilinin çalışarak hayatını kazanamıyacağı belirtildikten sonra başkasının güç yardımına muhtaç olmadığı açıklanmıştır. Davacının duçar olduğu malüllüğün derecesi, başkasının güç yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremiyecek derece olmadığı bu belge ile sabittir.

Bu durum karşısında, bu belgeye dayanarak yukarda açıklanan Kanun hükümlerine göre kendisine yetim aylığı bağlanma imkanı olmadığından isteğinin bu sebebe dayanarak reddedilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı ve davanın reddi gerekeceği oyu ile aksi yolda verilen çoğunluk kararına karşıyım.

MEMUR İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
Esas No : 1982/1554
Karar No : 1982/922

Özeti : Üç gün göreve gelmeme ile bir gün göreve gelmeme fiillerinin aynı fiilin tekerrürü kabul edilerek cezanın ağırlaştırılması suretiyle tesis edilen işlemde kanuna uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : İsmail Öz

Davalı : Adalet Bakanlığı

Davanın Özeti : Cezaevi gardiyanı olan davacının, 12 ay uzun süreli durdurma cezası ile tecziyesi yolundaki Adalet Komisyonu Başkanlığının 12/3/1979 gün ve 1979/23 sayılı kararının iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacıya istirahat raporunun bitiş tarihini takip eden 28/7/1979 gününde saat 08.00'de göreve başlaması gerekirken, aynı gün saat 22.30, 23.30 sularında göreve gelmesi nedeniyle 12 ay uzun süreli durdurma cezası verildiği, daha önce 13/7/1978 tarihinde 4 ay kısa süreli durdurma cezası olmak üzere muhtelif tarihlerde uyarma cezası verildiği, görevini layıkiyla yapmadığı, sicilinin hiç de iyi olmadığı, bu nedenlerle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hâkimi : Nilgün Akpınar

Savcı : Yurdanur Şendir

Düşüncesi : Davacı, 12 ay süre ile kademe ilerlemesinin durdurulması hakkında Adalet Komisyonunca verilen kararın iptalini istemektedir.

657 sayılı Kanunun değişik 125. maddesinin (C) bendinin a fıkrasında memurun izinsiz veya kurumlarınca kabul edilen özürü olmaksızın kesintisiz 6 - 10 gün göreve gelmemesi halinde uzun süreli durdurma cezası ile tecziyesi edileceği belirtilmiştir.

Davacının ise özürü olmaksızın 1 gün görevine gitmediği anlaşıldığından, tatbik edilen ceza ağır olduğundan, madde tatbikinde hata sebebiyle, dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü :

Seydişehir Cezaevi gardiyanı olan davacı, Seydişehir Adalet Komisyonunca 12/3/1979 tarih ve 23 sayılı kararıyla, «27/7/1978 gününden itibaren aldığı 1 günlük istirahat raporunun bitim günü olan 28/7/1978 günü saat 08.00'de göreve başlaması gerekirken, aynı gün saat 22.30 - 23.30 sularında göreve başladığı» gerekçesiyle ve evvelce aynı nevi suçtan dolayı 4 ay kısa süreli durdurma cezası ile cezalandırıldığından bahisle, cezanın ağırlaştırılması suretiyle, 12 ay uzun süreli durdurma cezası ile cezalandırılması yolundaki işlemin iptalini istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinin (B) fıkrasının (a) bendinde, izinsiz ve kurumlarca kabul edilen özürü olmaksızın bir gün göreve gelmeme fiil ve hali olanlara «kınama» cezası verileceği öngörülmüş bulunmaktadır. Söz konusu 125. maddenin son bendinde ise, «Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların sicilinden silinmesine ilişkin süre içinde tekerründe bir derece ağır ceza uygulanır.» hükmü yer almış olup, bu bent hükmünden aynı cezayı gerektiren aynı fiil veya halin cezaların sicilinden silinmesine ilişkin süre içinde tekerrür etmesi halinde cezanın bir derece ağırlaştırılacağı anlaşılmaktadır.

Olayda ise, evvelce, 13/7/1978 tarihli Adalet Komisyonu kararı uyarınca «üç gün göreve gelmemesi» sebebiyle 657 sayılı Kanunun 125. maddesinin (C) fıkrasının (b) bendi hükmü gereğince 4 ay kısa süreli durdurma cezası ile cezalandırılan davacının, bu defa «bir gün göreve gelmemesi sebebiyle «kınama» cezası ile cezalandırılması gerekirken üç gün göreve gelmeme fiili ile «bir gün göreve gelmeme» fiilleri aynı fiilin tekerrürü kabul edilerek cezanın ağırlaştırılması suretiyle, 12 ay uzun süreli durdurma cezası ile cezalandırılması yolundaki işlemde yukarıda sözü geçen Kanun hükümlerine uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan sebeplerle dava konusu kararın iptaline, 230 (ikiyüzotuz) lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 15/4/1982 gününde esasta oybirliği gerekçede oyçokluğu ile karar verildi.

AYRIŞIK OY

657 sayılı Devlet Memurları Kanunun 125. maddesinin son fıkrasında «Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların sicilinden silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır» şeklinde yer alan hüküm; sözü edilen 125. maddenin (B) fıkrası (a) bendi (C) fıkrası a bendi ve (Ç) fıkrası (a) bendi dışındaki fiil ve haller için çoğunluk kararının tartışılmasına olanak bırakmamakla birlikte anılan (B, C) ve (Ç) fıkralarının (a) bentlerinde yer alan haller, Süreleri - 1, 2 - 5 ve 6 - 10 olmakla beraber tek bir hali ifade etmektedir. Yani 1 gün de olsa, 2 - 5 günde olsa yada 6 - 10 gün de olsa bu bentlerdeki hal «izinsiz veya kurumlarınca kabul edilen özürü olmaksızın göreve gelmemek» halidir. Bu sebeple tekerrüre esas alınması gereken hal budur. Böyle olunca bir gün göreve gelmemenin ardından 2 - 5 gün yada 6 - 10 gün arasında göreve gelmemek hali, duruma göre 2 - 5 gün yada 6 - 10 gün arasında göreve gelmemenin bir ağırı olan cezayı, bunu gibi 2 - 5 gün arasında göreve gelmemenin ardından bir gün yada 6 - 10 gün arasında göreve gelmemek hali, duruma göre bir gün yada 6 - 10 gün arasında göreve gelmemenin bir ağırı olan cezayı ve 6 - 10 gün arasında göreve gelmemenin ardından bir gün yada 2 - 5 gün arasında göreve gelmemek hali, duruma göre bir gün yada 2 - 5 gün arasında göreve gelmemenin bir ağırı olan cezayı gerektirir.

Olayda da daha önce 3 gün göreve gelmemesi sebebiyle kısa süreli durdurma cezası verilen davacının bu defa bir gün göreve gelmemesi nedeniyle ve tekerrür hükmünün uygulanması suretiyle bir gün göreve gelmeme halinin karşılığı olan kınama cezasının bir ağrı olan kısa süreli durdurma cezasıyla cezalandırılması gerekirken uzun süreli durdurma cezası ile cezalandırılmasında kanun hükmüne uyarlık bulunmamaktadır.

Dava konusu kararın açıklanan nedenlerle iptali gerektiği görüşü ile çoğunluk kararının gerekçesine katılmıyorum.

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
Esas No : 1982/960
Karar No : 1982/929

Özeti : Davacının vekâleten görevlendirildiği kadroya, asaleten memur atanması sebebiyle vekâlet görevinin sona erdirilmesinde mevzuata aykırı bir cihet bulunmadığı, öte yandan üç aydan fazla devam eden vekâlet görevi için kadro derecesinin üçte biri oranında vekâlet aylığı verilmesi gerekeceği Hk.

Davacı : İsmet Erdem
Davalı : Maliye Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının, Milli Emlâk Genel Müdürlüğü Şube Müdürü iken 30/3/1979 - 11/4/1980 tarihleri arasında Ankara Milli Emlâk Müdürlüğü görevinde vekâleten görevlendirildiğinden bahisle bu süre için vekâlet ettiği görevin kadro derecesinin üçte ikisi oranında vekâlet aylığı ödenmesi yolundaki başvurusunun reddine ilişkin işlemle vekâlet görevinin sona erdirilmesine ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacının, Ankara Milli Emlâk Müdürlüğü görevini tedviren yürütmekle görevlendirildiğinden bu göreve asaleten atama yapılması üzerine tedvir yetkisinin geri alınmasında ve tedviren görevlendirildiği bu süre için vekâlet aylığı ödenmemesinde kanunlara aykırılık bulunmadığı yolundadır.

Tetkik Hâkimi : Günay Erden

Savcı : Nurettin Ünal

Düşüncesi : Uyuşmazlık; Ankara Defterdarlığı Millî Emlâk Müdürlüğü görevini tedvir eden davacının, tedvir yetkisinin kaldırılmasına ilişkin işlemin iptali ve tedvir ettiği süre için kendisine vekâlet aylığı ödenmesi istemine ilişkindir.

Boşalan Milli Emlâk Müdürlüğü görevine atama yapılması ve davacının eski görevine iade edilmesi yolunda yapılan işlemde, yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle kanuna aykırı bir durum bulunmamaktadır.

Davanın bu kısmının reddinin gerekeceği, 30/3/1979 - 11/4/1980 günleri arasında vekâleten ifa ettiği görevin üç aydan fazla devam eden süresi için vekâlet aylığı ödenmesi gerekirken, aksine tesis edilen işlemin bu kısmının iptalinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Davacının, Ankara Millî Emlâk Müdürlüğü görevini yürüten şahsın görevden uzaklaştırılması üzerine 20/3/1979 günlü onayla bu görevi tedvire memur olarak görevlendirildiği ve 11/4/1980 gününde bu kadroya asaleten atama yapılması ile tedvir görevinin sona erdirildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ek ve değişikliklerindeki hükümlere göre bir görevin asaleten, vekâleten, ya da ikinci görev olarak yürütülmesi mümkün olup, tedviren görevlendirme adı altında bir müesseseye yer verilmemiştir.

Diğer taraftan; yukarıda sözü edilen Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik 86 ncı maddesinde de, memurların görevden uzaklaştırma nedeniyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabileceği hükme bağlanmıştır.

Bu hükümler karşısında görevden uzaklaştırma sebebiyle memurların görevlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde, bu görevin ancak vekâleten görevlendirilen memurlar eliyle yürütülmesi mümkün bulunmaktadır.

Bu duruma göre, daha önce asaleten yürüten memurun görevden uzaklaştırılması sebebiyle tedviren görevlendirildiği anlaşılan davacının bu görevlendirilmesinin yukarıda açıklanan 86 ncı madde hükmü uyarınca yapılmış bir görevlendirme olduğunun kabulü zorunludur.

Öte yandan; vekâleten yürütülen kamu görevlerine ilişkin kadrolar bu süre zarfında münhal olduklarından idarelerince bu kadrolara asaleten memur atanması her zaman mümkün bulunduğu ve bu atama ile birlikte vekâlet görevi sona ereceği cihetle mezkûr kadroya davalı İdarece asaleten memur atanması üzerine davacının vekâlet görevinin sona erdirilmesinde mevzuata aykırılık görülmediğinden davanın buna ilişkin kısmının reddine;

Davacının vekâleten görevlendirildiği süre için vekâlet ettiği görevin kadro derecesinin üçte ikisi oranında vekâlet aylığı ödenmesi istemine gelince, 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik 86 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, aynı kurumdan, birinci fıkrada yazılı ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekâlet görevinin üç aydan fazla devam eden süresi için vekâlet aylığı ödeneceği, 175 inci maddesinde ise bir göreve vekâleten atanan memura vekâlet edilen görevin kadro derecesinin birinci kademesinin üçte biri oranında vekâlet aylığı verileceği hükme bağlanmış bulunduğundan bu hükümlere göre davacıya 30/3/1979-11/4/1980 günleri arasında vekâleten ifa ettiği görevin kadro derecesinin birinci kademesi aylığının üçte biri oranında ve vekâlet görevinin üç aydan fazla devam eden süresi için vekâlet aylığı ödenmesi gerekirken aksine tesis edilen işlemin buna ilişkin kısmının iptaline, davacının bu miktardan fazlaya ilişkin olarak vekâlet aylığı ödenmesi yolundaki isteminin de kanuni dayanağı bulunmadığından reddine; dava kısmen iptal kısmen de red olarak sonuçlanmış bulunduğundan, yargılama giderinin yarısı olan 120,— (yüzyirmi) liranın davalı İdareden alınarak davacıya verilmesine 16/4/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
Esas No : 1982/825
Karar No : 1982/1358

Özeti : Davalı idarede imar müdürü olarak çalışan davacının görev yerinin, usul'de paralellik ilkesinin bir gereği olarak atanmasındaki usule göre değiştirilmesi gerekirken, belediye başkanınca tesis edilen yer değiştirme işleminde yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Süleyman Karayel

Davalı : Karaman Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacı, Karaman Belediyesi İmar Müdürlüğünden E. S. S. O. İşletmesi Müdür Muavinliğine nakline ilişkin davalı İdare işleminin iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : 657 sayılı Kanunun 76 ve Belediye Memur ve Müstahdemleri Tüzüğü'nün 57 nci maddelerine istinaden tesis edilen işlemde mevzuata aykırılık olmadığı ve davanın reddi gerektiği yolundadır.

Tetkik Hâkimi : M. Yaşar Kayıhan

Savcı : Nurşen Çatal

Düşüncesi : Dava, davacının Karaman Belediye İmar Müdürlüğünden, işletme müdür muavinliğine naklen atanması işlemenin iptali talebiyle açılmış bulunmaktadır.

Dava konusu nakil işlemi, 657 sayılı Kanunun değişik 76 nci maddesiyle, Belediye Memur ve Müstahdemleri Nizamnamesinin 57 nci maddesine göre idareye tanınan takdir yetkisine istinaden tesis edilmiş olup, takdir yetkisinin objektif esaslarla ve kamu görevinin iyi yürütülmesi amacına dönük olarak kullanıldığı dosya münderecatından anlaşılmasına binaen, tesis edilen işlemde maksat yönünden kanuna aykırılık görülmediğinden davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü :

13 Nisan 1967 gün ve 12572 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe giren «Belediyelerin Fen ve İmar İşleriyle ilgili Dairelerinde veya Müstakil İmar Müdürlüklerinde çalıştırılacak Müdür vesair Teknik personelin Tayin Terfi ve Sicil İşleriyle Bu Daire veya Müdürlüklerin Tetkik, Tahkik ve Denetimi Şekillerine Dair Tüzük'ün 2 nci maddesi» Belediyelerin fen ve imar işleri ile ilgili dairelerinde veya müstakil imar müdürlüklerinde aylıklı, ücretli veya yevmiyeli olarak çalıştırılan müdür ve amirlerle 1 inci maddede sayılan diğer teknik personelin tâyinleri, belediye başkanlarının inhası üzerine, İmar ve İskan Bakanlığınca yapılır» hükmünü getirmiştir.

Bu durumda davalı İdare'de İmar Müdürü olarak çalışan ve atanma şekli yukarıda açıklanan Davacı'nın görev yerinin değiştirilmesinde ve aynı usulün uygulanması «Usul'de paralellik, ilkesinin bir gereği olmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden de, Davacının görev yerinin belediye reisinin inhası ve İmar ve İskan Bakanı'nın onayı ile değiştirilmesi gerekirken doğrudan doğruya belediye reisince değiştirildiği anlaşıldığından dava konusu işlemde «yetki» yönünden hukuka uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline, 3090 (Üç bin doksan) lira yargılama giderinin davalı İdare'den alınarak Davacı'ya verilmesine 11/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

TAM YARGI (TAZMİNAT) DAVALARI

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
Esas No : 1982/4340
Karar No : 1982/720

Özeti : Şehit yetim aylığı bağlanmaması işlemin iptali talebiyle açılan davada verilen iptal kararı, karar düzeltme ve iade-i muhakeme yoluyla ortadan kaldırılmadıkça gereğinin yerine getirilmesinden imtina edilemiyeceği ve bu nedenle mahrum kalınan şehit yetim aylıklarının davacıya tazminat olarak ödenmesi gerekeceği Hk.

Davacı : Kerzi Demirtaş
Vekili : Av. Durmuş Bozkır
Davalı : T. C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Hale Erer

Davanın Özeti : Müvekkilinin Babası İdris'in şehitliğinin tesbiti ve kendisine şehit yetim aylığı bağlanması yolundaki başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açmış olduğu dava sonunda Danıştay 10. Dairesince 24/11/1975 gün ve Esas : No : 1973/3618, Karar No : 1975/2770 sayı ile işlemin iptaline karar verildiği ve bu kararın gereğinin yerine getirilmesi için davalı idareye yaptığı müracaat üzerine Zayiat kaydının aslının mevcut olmadığı ileri sürülerek şehit yetimi sayılmasının mümkün bulunmadığı ve şehit yetim aylığı bağlanamayacağı yolunda tesis edilen 13/1/1977 gün ve 3245 sayılı işlemin iptali ve şehit yetim aylığı tahsisi için davalı İdareye müracaat ettiği 1/5/1969 gününden dava tarihi olan 19/4/1977 gününe kadar mahrum kaldığı yetim aylığı tutarı 55.634.— (Ellibeş bin otuzdört) liranın maddi tazminat, 5000.— (Beşbin) liranın da manevi tazminat olarak ödenmesine karar verilmesi isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Davacının Babası İdris'in zayiat kaydının aslı olmadığından şehit yetimi aylığı bağlanmasına imkân görülemediği gibi uygulanan işlemde İdarelerinin hizmet kusurundan söz edilmiyeceği cihetle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hâkimi: Günay Erden

Savcı : Samime Suna Öğüt

Düşüncesi : Dava, Babası İdris'ten dolayı şehit yetim aylığı tahsisi talebiyle açtığı dava neticesinde 10. Dairenin 1975/2770 sayılı kararı ile babasının şehitliğine hükmedildiği halde bu kararın uygulanması için yaptığı müracaatının reddine ilişkin işlemin iptali ile 82.634,— lira maddi ve 5000. (Beşbin) lira manevi tazminatın ödenmesi istemidir.

Hernekadar davalı İdare Davacının babası İdris'in şehitliğine mesnet teşkil eden Tire Askeri Arşiv Müdürlüğünce Niğde Bor Askerlik Şubesine gönderilen zayiad kaydının aslının mevcut olması gereken askeri Arşiv müdürlüğünde yapılan tetkik neticesinde mezkûr kaydın sözkonusu zayiat defterinde kaydına rastlanmadığı ve dolayısıyla aslının olmadığı 5/4/1976 tarihinde sandık ve arşiv müdürlüğü ile düzenlenen tutanaktan anlaşıldığı ve ilgilinin şehitliğine bu kayda göre Danıştay 10. Dairesince hükmedildiği ve bu karara mesnet olan kaydın asılsız olduğu cihetle mezkûr Danıştay kararına göre İdris'in şehitliğini kabulüne ve kızı Kerzi Demirtaş'a yetim aylığı bağlanmasına imkân görülmediği belirtilmiştir.

Danıştay ilâmları tashihi karar veya iadei mahkeme yoluyla düzeltilmedikçe hüküm ifade edeceklerinden ve davalı İdarece de iadei muhakeme sebebi olan bu husus için iade muhakeme yoluna müracaat edilmediği kayıtlarımızın tetkikinden anlaşılmaktadır.

Danıştay Kanununun 95 maddesinde «Dava Daireleri ile dava Daireleri Kurul kararları kesin olup muhkem kaziyenin bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir. İdare T. Cumhuriyeti Anayasasının 132. maddesi gereğince Danıştay ilamlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur. Danıştay İlâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeyen idare aleyhine, Danıştayda maddi ve manevi tazminat davası açılabilir» denilmektedir.

Bu hükme göre mezkür ilamın infaz edilmesinden dolayı tazminata hükmedilmesi gerektiği manevi tazminatın ödenmesini gerektiren bir husus bulunmadığından bu talebin reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Davada, Danıştay 10. Dairesinin 24/11/1975 gün ve Esas No: 1973/3618 Karar No: 1975/2770 sayılı Davacının babasının şehitliğini kanıtlamaya yeterli belgeler olduğu, bu nedenle şehit sayılmaması yolundaki işlemde kanuna uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle davalı İdare işleminin iptali ve neticelerinin tanınması yolunda verdiği kararın gereğinin yapılması için davalı İdareye müracaatı üzerine babasının zayiat kaydının aslı mevcut olmadığından bahisle kendisinin şehit yetimi

sayılamıyacağı ve şehit yetim aylığı bağlanamıyacağı yolunda tesis edilen işlemin, yargı kararı yerine getirilmediği cihetle, hukuka aykırılığı sebebiyle iptal edilerek davalı İdareye müracaat tarihi olan 1/5/1969 gününden dava tarihi olan 11/4/1977 gününe kadar mahrum kaldığı yetim aylığı tutarı 55.634.— (Ellibeş bin otuzdört) liranın maddi, dücar olarak üzüntü dolayısıyla da 5.000.— (beşbin) liranın manevi tazminat olarak hüküm altına alınması istenilmektedir.

Anayasanın 132. maddesinde, Yasama, Yürütme Organları ile İdarenin mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremiyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktirmeyeceği belirtilmiş bulunmaktadır.

Davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 95. maddesinde yer alan hükümlerle de bu esaslar teyiden açıklanmıştır.

Davacı hakında Danıştay Onuncu Dairesince 24/11/1975 gün ve 1975/2770 sayı ile ittihaz edilen kararla, babasının şehit sayılması ve Davacıya şehit yetimi aylığı bağlanması gerektiği hüküm altına alınmış olmasına rağmen davalı İdarenin zayiat kaydının aslının bulunmadığından bahisle Danıştay Kararlarının gereklerini yerine getirmekten imtina ettiği dosya münderecatından anlaşılmaktadır.

Sözü edilen Danıştay kararı davalı İdarenin belirttiği belge de gözönünde tutularak ittihaz edildiğine göre bu belgenin aslının bulunmadığı veya geçerli olmadığı yolundaki iddialarla karar düzeltme veya iadei muhakeme yollarına başvurulmak suretiyle ortadan kaldırılmadığı sürece sözkonusu kararın hüküm ifade edeceği ve kesin hükmün bütün hukuki neticelerini doğuracağı açıktır.

Davalı İdarece bu kanun yollarına başvurulmaksızın zayiat kaydının aslının bulunmadığından bahisle Danıştay Kararının gereklerini yerine getirmekten imtina etmesi kabul edilemez.

Esasen davalı İdarenin bu yoldaki işleminin Danıştayca iptal edilen işlemin tekrarı ve teyidinden ibaret olup yukarıda açıklanan gerekçelerin ışığı altında hukuki bir değer taşımadığı da açıktır.

Bu durum karşısında Davacıya, Danıştay ilamı gereği aylık bağlamamak suretiyle zarara düçar kıldığı anlaşılan davalı İdarece yukarıda açıklanan Kanun hükümleri çerçevesinde bu zararın karşılanması zorunludur.

Açıklanan sebeplerle tazminat talebinin kabulü ile Davacının dava tarihine kadar mahrum kaldığı yetim aylığı tutarı olan 55.634.— TL. (Ellibeşbin altıyüz otuzdört) lira maddi tazminatın ve duyduğu elem ve üzüntü karşılığı olarak 5.000 (beşbin) lira manevi tazminatın davalı İdareden alınarak Davacıya verilmesine, hükmolunan tazminat miktarına ait 1850.— TL (Bin sekizyüz elli) lira harçtan peşin alınan 595. (Beşyüz doksanbeş) lira harcın Davacı tamamlattırılmasına 1990.— (Bindokuzyüz doksan) lira yargılama gideri ile 2329 sayılı Kanun uyarınca davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre 6060,— (altıbin altmış) lira nisbi avukatlık ücretinin davalı İdareden alınarak Davacıya verilmesine 2/4/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
Esas No : 1982/1529
Karar No : 1982/871

Özeti : Esasen memurluğa alınma şartını yitirmiş olan davacıya, Danıştay'ca yokluğuna hükmedilmiş bulunan karar uyarınca açıkta geçen süreye ait maaş, yan ödeme ve diğer istihkaklarının ödenmesine olanak bulunmadığı Hk.

Davacı : Halil Savcı
Vekili : Av. Günseli Öcal
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Gaziantep İl Polis Divanının 22/1/1974 tarih ve 73 sayılı «Meslekten ihraç» cezasına ilişkin olup Danıştay Mürettep Dairesinin 5/2/1979 gün ve E : 1978/5814 K : 1979/178 sayılı kararı ile yokluğuna hükmedilen kararı uyarınca Müvekkilinin 1/11/1973 tarihinden dava tarihine kadar açıkta geçen süreye ait maaş yan ödeme ve istihkakları tutarı olarak 265.000.— liranın ödenmesine karar verilmesi isteğidir.

Savunmanın Özeti : Gasp suçundan 16 yıl 8 ay ağır hapis cezasına mahkûm olan Davacı hakkındaki işlemde 657 sayılı Kanunun 147. maddesine aykırılık olmadığı ve davanın reddinin gerektiği yolundadır.

Tetkik Hâkimi : M. Yaşar Kayıhan

Savcı : Nesrin Burma

Düşüncesi : Dava, Davacı hakkında Gaziantep İl Polis Divanınca verilen 22/1/1974 gün ve 73 sayılı meslekten ihraç cezasının Danıştay Mürettep Dairesinin 5/2/1979 gün ve E : 1978/5815, K : 1979/178 sayılı kararıyla yoklukla malüliyetine hükmedilmesi üzerine, açıkta kalınan süreye ait toplam maaş tutarı 265.000. liranın tazmini isteğiyle açılmıştır.

Hernekadar Anayasanın 114. maddesi uyarınca idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü ise de gasp suçundan dolayı Davacının Gaziantep 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/7/1975 gün ve E : 1974/95, K : 1975/209 sayılı kararıyla 16 yıl 8 ay ağır hapis cezası ile tecziyesine karar verildiği, Davacı hakkında verilen Danıştay kararının ise usul yönünden verilmiş bir iptal kararı olduğu ve İdare her zaman için kararda sözü edilen usule uyarak Davacının görevine son verebileceği cihetle açıkta kalınan sürelere ilişkin olarak açılan tazminat isteği yerinde görülmemiştir.

Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, polis memuru olan Davacı hakkında gasp suçundan Gaziantep Ağır Ceza Mahkemesince 16 yıl 8 ay ağır hapis cezasına mahküm edilmesi sebebiyle il Polis Divanının 22/11/1974 günlü kararına istinaden verilen meslekten ihraç cezasının Danıştay Mürettep Dairesinin 5/2/1979 gün ve E: 1978/5814 K: 1979/178 sayılı kararıyla yokluğuna hükmedildiğinden bahisle, bu işlem sebebiyle 1/11/1973 tarih ile dava tarihi arasında mahkum kaldığı maaş, yan ödeme vs. özlük hakları tautarı 265.000.— türk lirasının tazminen taraflarına ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmış bulunmaktadır.

2577 sayılı Kanunun 12. maddesinde, ilgililerin ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine bu hususiaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilmeleri iptal davası açabilmek için yeterli olan «menfaatinin haleldar edilmiş olması» şartından farklı olarak iptal edilen idari işlemle «hakkının ihlal edilmiş olması» şartına bağlanmıştır. Bir diğer deyişle bir idare işlemin iptal edildiğinden bahisle tazminat davası açılabilmesi için ilgilinin o idari işlemle menfaatinin haleldar edilmesi yeterli olmayan sübjektif bir hakkının da ihlal edilmiş olması lazım gelir.

Olayda, Davacının gasp suçundan 16 yıl 8 ay ağır hapis cezasına mahkum olarak 657 sayılı Kanunun 48. maddesinin A/5 bendi delaletiyle 98. maddesinin (b) bendine göre, memurluğa alınma şartını kaybetmesi sebebiyle memurluğu sona ermiş ve bu hususda davalı Bakanlığın 15/9/1975 günlü işlemiyle icrai nitelik kazanmış, bulunduğundan, Danıştay Mürettep Dairesince yokluğuna hükmedilen İl Polis Divanı kararına müstenit 31/7/1975 günlü meslekten ihraç işlemi tesis edilmemiş olsa idi dahi Davacının memuriyete devam ederek işbu tazminat davasının konusunu teşkil eden maaş, yan ödeme v.s. kanuni ödemeleri elde etmesine imkân olmadığı cihhetle subjektif bir hakkının ihlal edilmiş olduğundan söz edilemez.

Açıklanan sebeplerle davanın reddine 13/4/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

DÖRDÜNCÜ DAİRE KARARLARI

AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

T. C.
DANIŞTAY
Dördüncü Daire
Esas No : 1982/1040
Karar No : 1982/701

Özeti : Yükümlü ve posta memurunca imzalanmak suretiyle yasal kurallara uygun biçimde yapılan tebligatlarda, alındıdaki imzanın kendisine ait olmadığı yolunda ileri sürülen iddianın, tebliğ alındısının hukuken uyulması zorunlu belge olma niteliğini ortadan kaldırmayacağı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti : 1975 takvim yılına ait gelir vergisinin tahsilini sağlamak amacıyla yükümlü adına düzenlenen ödeme emrini; yükümlünün ödeme emrine esas olan tarhiyata ait tebliğ alındısındaki imzanın kendisine ait olmadığı yolundaki iddiasıyla ilgili olarak 213 sayılı Yasanın 384. maddesi gereğince naip üye nezaretinde tarhiyata ait tebliğ alındısındaki imza ile yükümlünün dosyada bulunan imzalarının karşılaştırıldığı, 12/6/1981 tarihli tutanakta belirtildiği üzere tarhiyata ait 18/8/1978 tarihli tebliğ alındısındaki imzanın yükümlüye ait olmadığının saptandığı, çekilmeli kamu alacağının ödeme emri ile istenebilmesi için kesinleşmesi olanağı bulunmadığından kesinleşmeyen kamu alacağının ödeme emri ile istenmesinin yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline ilişkin Ankara 5 nolu itiraz Komisyonunun 13/7/1981 gün ve 709 sayılı kararını;tebliğ alındısının bizzat ibaresi yazılıp imzalattırıldığı, tebliğ yapan görevlinin tebligatı alanın imzasının kendisine ait olup olmadığını saptama yetkisi olmadığı iddialarıyla bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi savunulmaktadır.

Danıştay Savcısı Bedia Yoluçelik'in Düşüncesi : Dosya kapsamından ödeme emrine esas olan tarhiyata ilişkin vergi ihbarnamelerine ait tebliğ alındısındaki imzanın ödevlinin imzası olmadığı tesbit edilmiş ve anlaşılmaktadır. Bu nedenle tarhiyat mükellefe tebliğ edilmeden kesinleşemiyeceğinden netice itibariyle bu sebeple ödeme emrini iptal eden itiraz Komisyonu kararı yerinde görüldüğünden,

Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Şevket Apalak'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

Oto alım satım ile uğraşan yükümlünün 1975 yılı beyanının incelenmesi sonucu ortalama kâr hadleri yönünden bulunan fark üzerinden adına ikmalen salınan gelir ve mali denge vergilerine ilişkin ihbarnamelerin alındı üzerine «bizzat» ibaresi yazılarak ve imzalattırılarak 18/8/1978 tarihinde tebliğ edildiği, süresinde ödenmediği ve itiraz edilmediğinden kesinleşen kamu alacağının tahsilini sağlamak amacıyla çekişmeli ödeme emrinin düzenlendiği, itiraz üzerine, tarhiyata esas olan tebliğ alındısındaki imzayla ödevlinin örnek imzaları incelettirilerek tarhiyata ait tebliğ alındısındaki imzanın yükümlüye ait olmadığının saptandığı gerekçesiyle anılan ödeme emrinin dava konusu itiraz komisyonu kararıyla iptal edildiği dava ve işlem dosyalarının incelenmesinden anlaşılmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 100. maddesinde, bilinen adrese gönderilen mektupların muhatabına teslim edildiği tarihte tebliğ edilmiş sayılacağı, 102. maddesinde de «tebliğ olunacak evrakı muhtevi zarf posta idaresince muhatabına verilir. ve keyfiyet muhatap ile posta memuru tarafından taahhüt ilmühaberine tarih ve imza konulmak suretiyle tesbit .....» olunacağı kuralı yer almaktadır. Tebligat yöntemi ve alındıya ilişkin bu özel hükümlerle, tebliğ alındısının, hukuken içeriğine uyulması zorunlu bir tutanak haline getirilmesi amacının güdülmekte olduğu açıktır. Bu amaç gereği, belirtilen hükme bağlı olarak, vergi ile ilgili tebligatlarda kullanılacak zarfların üzerine basılı olarak, «Dikkat, bu belgenin Vergi Usul Kanununa göre tebliği gerekmektedir. Bu bakımdan ya yukarıda kimliği yazılı mükellefin kendisine ya da kanuni temsilcisi veya umumi vekiline imza karşılığında verilmelidir.» biçiminde bir kayıt yer almaktadır. Bununla da zarf içindeki belgenin başkalarına verildiğine ilişkin bir açıklama bulunmadıkça, yükümlüye yada yasal temsilcisine tebliğ edildiğinin kabul edileceği ve bildirim sırasında gerçek imzadan farklı bir imza veya işaret koyulması yoluyla ileride tebliğin inkar edilmesinin önlenmek istendiği kuşkusuzdur.

Anlaşmazlık konusu olayda, tarhiyatla ilgili ihbarnamelere ilişkin tebliğ alındısının üzerine «bizzat» kaydı ve tarih konularak, yükümlü ve posta memurunca imzalanmak suretiyle tebligatın yukarıda belirtilen yasal kurallara uygun biçimde yapıldığı anlaşıldığından; alındıdaki imzanın kendisine ait olmadığı yolunda ileri sürülen iddia, tebliğ alındısının hukuken uyulması zorunlu bir belge olma niteliğini ortadan kaldırmayacaktır.

Kaldı ki, İtiraz Komisyonunca yaptırılan bilirkişi incelemesi sonunda çekişmeli alındıdaki imzanın yükümlüye ait olmadığı sonucuna varıldığı belirtilmişse de. işlem dosyası içeriğinden, itiraz komisyonunca yapılan bazı tebligatların yükümlünün ayrıldığı beyanına dayanılarak geri çevrildiği ve bunlardan bazısının yükümlünün soyadını taşıyan «Hakkı Sungur» isimli kişinin beyanına dayandığı; İtiraz Komisyonunun dava konusu kararının ise aynı adreste «Fuat Sungur» imzasına 26/8/1981 de tebliğ edildiği, bu imzanın ise tarhiyata ait çekişmeli alındıdaki imzayla benzerlik taşıdığı ve bu kişinin birlikte bulunan yeğeni olduğu alındı üstüne konmuş kayıttan açıkça anlaşılmıştır. İtiraz Komisyonunun son kararının alınıp, bazı tebligatların ise alınmamış olmasının, ilgili yasa hükmünün değişiklikten önceki biçiminin neden olduğu ileri sürülebilirse de, böyle bir sav çekişme konusu ihbarnamelerin başkasına bildirilmemiş, dolayısıyla ilgilisine bildirildiği-

nin, yukarıda anılan yasal kurallar gereği açık ve başka bir kanıtı olacağı gibi; görülmekte olan bu dava dosyasıyla ilgili dava dilekçesini bu kez aynı adreste bulunan yeğeni «Suat Sungur» alıp, yükümlünün bunun üzerine 23/11/1981 tarihinde savunmasını vermiş olması da, yapılan tebligatların yükümlünün bilgisine sunulduğunu göstermektedir. Genel tebliğ kurallarından farklılıklar içerse de, Vergi Usul Kanunu gereği yapılan tebligatlarla, vergileme olayını ilgilinin bilgisine sunmak ve haklarını savunması olanağı tanımak amacı güdülmekte ve alayın anlatılan durumu yükümlünün bu konuda bilgisinin olduğunu gösterdiğine göre; 1975 takvim yılıyla ilgili kamu alacağını süründemede bırakmak izlenimi veren bu durum karşısında, yükümlünün kendisine tebliğ yapılmadığı, vergileme olayını bilmediği biçimindeki, hakkın kötüye kullanılmasına yönelik iddialarına itibar etmeye hukuken olanak yoktur.

Belirtilen nedenlerle, davanın kabulüyle Ankara 5 Nolu İtiraz Komisyonunun 13/7/1981 günlü ve 709 sayılı kararının bozulmasına, ödeme emrinin resen ve nihai olarak tasdikine, 200 lira yargılama giderinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine ve işlem dosyasının yerine gönderilmesine 18/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dördüncü Daire
Esas No : 1981/2217
Karar No : 1982/761

Özeti : Bütçe kanunları uyarınca belediyelerin Hazineye olan borç ve alacaklarının kendiliğinden mahsubu sözkonusu olmayıp, bu hususun Maliye Bakanlığının yetkisini bu yönde kullanmasına bağlı olduğu Hk.

Davacı : .....
Vekili : Av. Süleyman Özgül
Davalı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : 1978 - 1979 Takvim yıllarına ilişkin kamu alacağının tahsilini sağlamak amacıyla müvekkili adına düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrini; 1979 yılı Bütçe Kanunun ilgili maddesi gereğince otomatik ödemeden istifade etmek isteyen kurumların borç miktarlarını belirtir listeleri Maliye Bakanlığına göndermeleri ve Maliye Bakanlığının olurunu almalarının gerektiği, bu vergilerle ilgili herhangi bir istemin bulunmadığı, yapılan işlemin yerinde olduğu, ancak 13/5/1980 günlü kararlarıyla iptal edilen Ekim - Kasım ve Aralık 1978 aylarına ait vergilere

ilişkin ödeme emirlerinin tekrar ödevliye tebliğ edildiği ve ihtilaf konusu yapıldığı, bu nedenle anılan dönemlere ait 2.897.403.— liralık kısmın tahsili talep olunan miktardan indirilmesinin gerekeceği gerekçesiyle değişiklikle onayan Antalya Bölge Vergiler Muvazzaf İtiraz Komisyonunun 15/6/1981 günlü ve 1981/248 sayılı kararının; Bütçe Kanunlarıyla işletmeye ait vergilerin otomatik olarak terkin edildiği, vergi borçlarının Bakanlıkça üstlenildiği iddiasıyla bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Cevap verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Necati Koldemir'in Düşüncesi: Teklif yılına ait stopaj gelir, mali denge ve damga vergilerinin bir kısmını vergi dairesine yatırdığı anlaşılan davacı kurum adına ödeme emri tanzim ve tebliğ edilmesinde kanuna aykırılık görülmediğinden,

Dayanaktan yoksun olan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Ayper Göktuna'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık; teklif dönemleri stopaj gelir, mali denge ve damga vergilerinin yatırılmaması nedeniyle sözkonusu vergilerin ödeme emri ile tahsiline ilişkin bulunmaktadır.

İlgili mali yıla ait Bütçe Kanunlarıyla, belediyelerin Hazineye olan borç ve alacaklarının mahsubu sonunda Hazineye doğacak tüm borçların terkin edileceğine ilişkin birhüküm mevcutsa da, bu hükmün sorumlu sıfatıyla ücretlilerden kesilen vergilerin beyan edilmesini ve vergi dairesine yatırılmasını engellediği kabul edilemez. Maliye Bakanlığı, belediyeden olan bütün alacaklarını belediyeye olan borcuna mahsub ettikten sonra Bütçe Kanunu uyarınca fazlasını terkin edebilecektir.

Bunun için ise Belediyenin vergi borcunun tahakkuk gerektiğinden; tahakkuk için önce Belediyeye düşen görevlerin yerine getirilmesi gerekir. Ayrıca tahakkuk eden vergi borçlarının Hazineden olan alacaklarla kendiliğinden mahsubu söz konusu olmayıp, bu husus Bütçe Kanunu uyarınca Maliye Bakanının yetkisini bu yolda kullanmasına bağlıdır. Dosyadan Maliye Bakanının yetkisini bu yönde kullandığını gösteren bir bilgi de mevcut değildir.

Bu durumda Hazinenin belediyeden alacağını gösteren ödeme emrinin terkini için başka bir neden bulunmadığından yazılı gerekçe ile tastikinde isabetsizlik yoktur.

Bu nedenlerle davanın reddine ve 1000.— lira maktu karar harcının davacıdan alınmasına 22/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dördüncü Daire
Esas No : 1982/546
Karar No : 1982/233

Özeti : Personele, aylık ücretlerinin dışında mücerret yıl sonunda kârdan hisse verilmesi, personelin ortak olarak kabulüne ve gelirlerinin ticari kazanç olarak vergilendirilmesini gerektirmeyeceği Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti : 1973 Takvim yılına ilişkin işlemlerinin incelenmesi sonucunda düzenlenen inceleme raporu uyarınca davalı adına ikmalen salınan gelir vergisi, mali denge vergisi ve kesilen kaçakçılık cezasını; davalının işyerinde işçi olarak çalıştırdığı iki kişiye ayrıca kârından % 25 i oranında pay da vermesi nedeniyle bu kişilerin işletmenin ortakları kabul edilerek, yıl içinde kendilerine ödenen ücretlerin işletme giderleri arasına alınmasının eleştiri konusu yapıldığı ve bu ücretlerin ikmal tarhiyatına matrah kabul edildiği, ödevli ile bu iki kişi arasında yakın akrabalık ilişkisi bulunmadığı gibi zararada katılmadıkları, dolayısıyla işletmenin adi ortaklık biçiminde çalıştığının düşünülemeyeceği gerekçeleriyle kaldıran Temyiz Komisyonu İkinci Dairesinin 30/12/1980 günlü ve 1980/4015 sayılı kararının; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 41/2. maddesi uyarınca uygulanan tarhiyatın kaldırılmasının yasaya aykırı olduğu iddialarıyla bozulması istemine ilişkindir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Ali Rıza Yıldırım'ın Düşüncesi : İhtilaf, iki işçiye ücretlerinden ayrı olarak kârdan hisse verilmesi halinde bu işçilere ödenen ücretlerin teşebbüs sahibine ödenen ücret olarak gider kabul edilip edilemiyeceğidir.

Olayda kârdan hisse alan iki şahsın işçi oldukları ihtilafsızdır. Bu iki işçiyi 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 41. maddesinin son fıkrasına göre iş sahibi olarak kabul etmek mümkün değildir. Bu iki işçiye kârdan verilen pay bu işçilere verilen ilave ücret olduğu ve bunlar da bu ilave ücretleri beyan ettiklerine göre ortada vergi ziyaı ve vergi kaçırma kastı yoktur. Olayın işçileri verimli çalıştırma amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Bu nedenle dava konusu kararda sonuç olarak bir isabetsizlik yoktur. Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hâkimi Semra Kıraçlı' nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü :

Uyuşmazlık, davalı adına ikmalen salınan gelir vergisi ve mali denge vergisiyle, kesilen kaçakçılık cezasını kaldıran Temyiz Komisyonu kararından doğmuştur.

Dosyanın incelenmesiden davalı tarafından işletilmekte olan işyerinde çalışan iki kişiye ücret ödemesinin yanında yıl sonu kârının % 25 i oranında pay verildiğinin saptanması üzerine, işletmenin adi ortaklık şeklinde yürütüldüğü sonucuna ulaşılarak, sözü geçen iki kişiye yapılan ücret ödemelerinin, 193 sayılı Yasanın 41/2. maddesi uyarınca işletme giderlerinden çıkarılması suretiyle ikmal tarhiyatına matrah kabul edildiği anlaşılmıştır.

Davacı Vergi Dairesi Müdürlüğünce çalışanlar ile yükümlü arasında yapılmış herhangi bir ortaklık sözleşmesinin varlığı kanıtlanamamış, davalı ise gerek Ticaret Odası kayıtları gerekse Vergi Dairesi Müdürlüğünde mevcut iş sözleşmesinin incelenmesiyle, kendisinin teşebbüs sahibi olduğunu ve 1956 yılında kurulan işletmedeki tüm tesisatın kendisine ait olduğunu, sözü geçen iki kişinin işyerinde ustabaşı olarak çalıştıklarını ve daha verimli çalışmaları için sözleşmede kendilerine ücretlerinden ayrı olarak yıl sonu kârının % 25 inin ödenmesinin öngörüldüğünü iddia etmiştir.

Çalışanların Sosyal Sigortalar Kurumu sigortalısı olmaları ve bir hizmet sözleşmesiyle davalının emir ve talimatlarına göre iş görmeleri karşısında, aylık ücretleri yanında ödenen kâr paylarının ücretin bir parçası olduğunu kabul zorunludur. Bu durumda, aylık ücretlerin işletme giderlerine dahil edilmesinde yasaya aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, tarhiyatı kaldıran dava konusu kararın bozulması istemiyle açılan davanın reddine 24/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dördüncü Daire
Esas No : 1982/519
Karar No : 1982/229

Özeti : Ekmek fiyat ve gramajı ile un tahsislerinin yapılması için görevlendirilen il koordinasyon kurulu kararlarındaki saptamaların ekmek randımanına esas alınamıyacağı, randıman hesaplamalarına dayalı tarhiyatlarda, fırınların teknik vasıflarını gözönünde tutacak yerel belediyeler ve ticaret odalarınca saptanan nisbetlerin esas alınacağı Hk.

Davacı : .....
Davalı : Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Ortağı bulunduğu adi ortaklığın 1976 takvim yılına ilişkin işlemlerinin incelenmesi sonucunda düzenlenen inceleme raporu uyarınca davacı adına ikmalen salınan gelir ve mali denge vergisini; Artvin İl Koordinasyon Kurulunun 25/8/1976 günlü kararıyla 71,5 kilogramlık bir çuval undan 95 kilogram ekmek elde edilebileceğinin belirlendiği, fırıncıların Belediye Başkanlığına yaptıkları başvuru üzerine Belediye Encümenince ise aynı ağırlıktaki bir çuval undan 86-86,5 kilogram ekmek elde edilebileceğinin saptandığı, davalının ortağı bulunduğu adi ortaklığın ekmek üretim miktarını, Bakanlar Kurulunun 17/5/1973 günlü ve 7/6397

sayılı kararıyla bu konuda il koordinasyon kurullarının yetkili kılınması karşısında Belediye Encümen kararı doğrultusunda hesaplamaya olanak bulunmadığı gerekçeleriyle onayan, kesilen kaçakçılık cezasını ise matrah farkının fire ve randıman hesabından doğduğunu göz önüne alarak kusura çeviren Temyiz Komisyonu İkinci Dairesinin 19/1/1981 günlü ve 1980/4303 sayılı kararının; aynı yıl ve nedenle ortağı Mustafa Balta hakkında uygulanan tarhiyatların komisyonlarca kaldırıldığı ve bu karara karşı VergiDairesi Müdürlüğünün açtığı davanın, Danıştay Dördüncü Dairesinin E : 1979/5856, K : 1980/2214 sayılı kararıyla reddedildiği, dolayısıyla Belediye Encümen kararına uyulması gerektiği iddialarıyla bozulması istemine ilişkindir.

Savunmanın Özeti : Dayanaksız davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Ali Rıza Yıldırım'ın Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hâkimi Semra Kıraçlı'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü.

Uyuşmazlık, ekmek üretim uğraşısında bulunan ve davacının ortağı bulunduğu adi ortaklığın, ürettiği ekmek miktarını, İl Koordinasyon Kurulu kararı doğrultusunda yapılan hesaplamaya göre düşük bulunması üzerine davacı adına saptanan farktan payına düşen matraha göre ikmalen salınan Gelir Vergi ve Mali Denge Vergisini onayan, kesilen kaçakçılık cezasını kusura çeviren Temyiz Komisyonu kararından doğmuştur.

Tarhiyatın, Artvin İl Koordinasyon Kurulunun 25/8/1976 günlü ve 1976/3 sayılı kararına dayanılarak ve 71,5 kilogramlık bir çuval undan 95 kilogram ekmek elde edilebileceği görüşüyle yapıldığı, itiraz komisyonunca tarhiyatın Belediye Encümeninin 9/2/1978 günlü kararına göre değiştirildiği, dava konusu kararla ise vergi aslının aynen onandığı dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır.

Dava dosyasında örneği bulunan ve aynı yıl ve aynı nedenle davacının ortağı hakkında Dairemizce verilen 24/6/1980 günlü ve E : 1979/5856, K : 1980/2214 sayılı kararıyla, Belediye Encümeninin 71,5 kilogramlık bir çuval undan 86, 86,5 kilogram ekmek elde edilebileceği yolundaki saptaması, aynı yer Ticaret Odasınca da doğrulanmış olduğundan, bu veriler randıman incelemesine esas kabul edilerek, tarhiyatı kaldıran Temyiz Komisyonu kararına karşı Vergi Dairesi Müdürlüğünün açtığı dava reddedilmiş olup, Bakanlar Kurulunca ekmek fiyat ve gramajı ve un tahsislerinin yapılması bakımından görevlendirilen il koordinasyon kurulu kararlarındaki saptamalar, imalat randımanını ilgilendirmemektedir. İmalat randımanı yönünden saptamalar fırınların teknik vasıfları gözönünde tutularak yerel belediye ve Ticaret Odalarınca yapılmakta olduklarından, dava konusu kararda vergi aslı yönünden yasaya uygunluk bulunmamıştır.

Bu nedenle Temyiz Komisyonu kararının vergi aslına ilişkin hüküm fıkrasının bozulmasına, terhiyatın Diyarbakır İtiraz Komisyonunun 14/12/1978 günlü ve 1978/1721 sayılı kararı doğrultusunda kusur cezalı olarak resen onanmasına, 950 lira başvurma harcı ile 50 lira posta ücretinden oluşan 1000 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 24.2.1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dördüncü Daire
Esas No : 1981/553
Karar No : 1982/225

Özeti : Tarımsal faaliyetle uğraşan kollektif şirketin zirai yatırımda kullandığı kredilerin, kendi özsermaye gibi değerlendirilerek yatırım indiriminden faydalandırılacağı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü
Davalı : .....
Vekili : Av. .....

Davanın Özeti : Yatırım indirimi belgesine sahip ve zirai faaliyetle uğraşan Kollektif Şirket ortağı olan davalının ihtirazi kayıtla verdiği 1978 takvim yılı beyannamesi üzerinden salınan gelir vergisini; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanuna 202 sayılı Kanunla eklenen yatırım indirimi bölümünün ek 3. maddesine göre zirai yatırımlarda bankalar tarafından çiftçilere verilen kredilerin özsermaye gibi müteala edileceğinin belirtildiği bu nedenle zirai faaliyette bulunan Kollektif Şirketin Ziraat Bankasından almış olduğu kredinin özsermayeden sayılarak yatırım indiriminden yararlandırılması gerektiği, öte yandan aynı Kanunun 59. maddesinde bilanço esasına göre zirai gelirin tesbit şekli belirtilerek 56 - 57 - 58. maddeler hükümlerinin gözönünde tutulacağının açıklandığı, yollamada bulunulan 56 ncı maddeye göre satılmaksızın ertesi yılda devir edilen mahsul değerinin hasılat arasına dahil edilmeden bunların nevi ve miktar itibariyle beyannamede gösterilmekle yetinileceği bu nedenle yıl sonu mahsul stokunun matrahtan indirilmesi gerektiği gerekçesiyle terkin eden Temyiz Komisyonu Üçüncü Dairesinin 3/11/1980 günlü ve 1980/3807 sayılı kararının; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 52. maddesinde, kollektif şirketlerle adi veya eshamlı komandit şirketler zirai faaliyetle iştigal etseler dahi çiftçi sayılmıyacağı belirtildiğinden zirai faaliyetle uğraşan kollektif şirketin bu faaliyetinden doğan kazancın ortaklar açısından ticari kazanç olduğu, bu nedenle kollektif şirketin zirai yatırımda kullandığı kredilerin özsermayeden sayılamıyacağı, öte yandan, yıl sonu stok mahsulün de ticari kazanç hükümlerine göre değerlendirilmesi ve hasılata ilave edilmesi gerektiği, tarhiyatın terkin edilmesinin yerinde olmadığı öne sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Bedia Yoluçelik'in Düşüncesi : Anlaşmazlık ödekli şirketin Kollektif Şirket olması nedeniyle Ziraat Bankasından alınan Zirai Kredisine ve 1977 yılına devredilen kârına yatırım indirimi uygulanıp uygulanamayacağına ilişkindir.

193 sayılı gelir vergisi kanununun 202 sayılı kanunun 16. maddesiyle ekli 3/2. maddesinde «Zirai yatırımlarda, kamu idare ve müesseseleri, bankalar, Türk Ticaret kanununa veya özel kanunlara göre kurulan kurumlar teşekküller ve kooperatifler tarafından çiftçilere verilen krediler, yatırım indirimi ile ilgili hükümlerin uygulanması bakımından özsermaye gibi müteala edilir» hükmü karşısında

şirketin bankalardan aldığı krediye yatırım indirimi tatbiki icap ederse de aynı kanunun 52. maddesine göre şirketin tavukculuk ve yumurtacılıkla uğraşısı zirai faaliyet olarak kabul edilmiş aynı maddenin 7. fıkrasında da « kollektif şirketlerle adi veya eshamlı komondit şirketler zirai faliyetle iştigal etseler dahi çiftçi sayılmazlar, Zirai faaliyetle iştigal ederler. Kollektif şirketlerin ortakları ile komandit şirketlerin komantite ortaklarının şirket kârından aldıkları paylar şahsı ticari kazanç hükmündedir.» Hükmü ile faaliyetin ve elde edilen kazancın ticari olduğu zirai olmadığı hükme bağlanmıştır.

Bu nedenle ve geçmiş yıl kârları, ortakların Kollektif Şirketten alacağını, şirketin ise borcunu teşkil edeceğinden ve bilançonun passifinde yer alması nedeniyle öz sermayenin Vergi Usul Kanunun 192. maddesine göre aktif tutarı ile borçlar arasındaki fark olduğundan geçmiş yıl kârlarınında özsermayeye dahil edilmesi olanağı bulunmadığından ve ayrıca anlaşmazlık yılında elde edilen kârın Kollektif Şirket defter ve kayıtları incelenerek yatırıma harcandığı saptanmamış bulunduğundan yatırım indiriminden faydalandırılmaları olanaksız, olduğundan Vergi Dairesi davasının kabulü ile aksi gerekçeye dayanılarak tarhiyatı kaldıran Temyiz Komisyonu kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hâkimi Turan Falcıoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık, davalının ortak olduğu tarımsal faaliyetle uğraşan Kollektif Şirketin «tarımsal yatırımda» kullandığı Kredinin özsermayeden sayılarak yatırım indiriminden yararlandırılıp yararlandırılmıyacağı hususu ile yıl sonunda mevcut stok tavukların hasılata intikal ettirilip ettirilmiyeceği hususuna ilişkin bulunmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 202 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle eklenen «Yatırım indirimi» ile ilgili bölümün ek 1 inci maddesinde, ticari ve zirai kazançları üzerinden vergiye tabi yükümlülerin (Adi, Kollektif ve Adi Komandit Şirketler dahil) yaptıkları yatırımlar, bu bölümde yazılı kayıt ve şartlar dahilinde, ilgili kazançlardan indirileceği açıklanmış, ek 2 nci maddesinde, yatırım indiriminin kapsam ve koşulları belirlenmiştir.

Ek 3 üncü madde de, yatırım indiriminin münhasıran «özsermayeden» sağlanan veya karşılanan yatırımlara uygulanacağı vurgulandıktan sonra «zirai yatırımlar» için özel bir düzenleme getirilerek zirai yatırımlarda, kamu idare ve müesseseleri, bankalar, Türk Ticaret Kanununa veya özel kanunlara göre kurulan kurumlar, teşekküller ve kooperatifler tarafından çiftçilere verilen kredilerin, yatırım indirimi ile ilgili hükümlerin uygulanması bakımından özsermaye gibi mütalâa edileceği hükme bağlanmıştır.

Dava konusu olayda, Kollektif Şirketin, «zirai faaliyetle» uğraştığı ve Ziraat Bankasından aldığı krediyi «zirai yatırımda» kullandığı hususları tartışmasız olduğundan, kullanılan kredinin özsermaye gibi değerlendirilerek yatırım indiriminden yararlandırılması gerekeceği tabidir.

Gerçi, Vergi Dairesince, Gelir Vergisi Kanununun 52 nci maddesinin 8 nci fıkrasında açıklanan, «kollektif şirketlerle adi veya eshamlı komandit şirketler zirai

faaliyetle uğraşsalar bile çiftçi sayılmazlar» yolundaki hükümden sözedilerek uğraşısı yasal olarak çiftçilif sayılmayan şirketin yaptığı «ziraî yatırımın» ziraî yatırımlara tanınan ayrıcalıktan yararlanamayacağı öne sürülmekte ise de; «yatırım indirimi» ile ilgili bir uygulamada, yatırım indirimi bölümündeki hükümlerin esas alınması zorunlu olup, bu nedenle «ziraî yatırımların özendirilmesi amacıyla tanınan özel istisnadan kollektif şirketin yaptığı ziraî yatırımların da yararlandırılması gerekmektedir.

Yıl sonu stok tavukların nasıl değerlendirileceği sorununa gelince; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda, gelir sayılan kazanç ve iratlar (gelir unsurları) vergiyi doğuran uğraşın türüne, oluş biçimine ve uğraşın özelliklerine göre yedi gruba ayrılarak, her gelir unsuru için birbirinden farklı gelirin saptanması kuralları konulmuş olup ziraî kazançların saptanmasıyla ilgili kurallar anılan kanunun 52 nci maddesiyle başlayan bölümde açıklanmış bulunmaktadır.

Stok tavukların, 52 nci maddede tanımı yapılan «ziraî işletmede» elde edilen «ziraî mahsul» niteliğinde olduğu, (ticarî kazançlarla ilgili bölümde sözü geçen «emtia» da ayrı özellikler taşıdığı) kuşkusuzdur. Bu olgu karşısında, stok tavukların değerlendirilmesinde ziraî kazançlarla ilgili bölümdeki kuralların uygulanması gerekmekte ise de, aynı kanunun 52 nci maddesinin 8 inci bendinde getirilen hükümle, kollektif şirketlerle adi veya eshamlı komandit şirketler ziraî faaliyetle uğraşsalar dahi çiftçi sayılmadıklarından ve bu şirket ortaklarının şirket kârından aldıkları paylar şahsi ticarî kazanç sayıldıklarından ilke olarak sözü edilen şirketlerin ziraî faaliyetlerinden doğan kazancın tespiti sırasında ticarî kazançlarla ilgili esaslar uygulanacaktır. Kurumlar Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinde benzer hüküm getirilerek, Kurumlar Vergisi Kanununa tâbi olan sermaye şirketlerin ziraî faaliyeti sonucunda doğan kazancın tespitinde ticarî kazançlarla ilgili kuralların uygulanacağı vurgulanmış böylece şahıs şirketleri ile sermaye şirketleri arasında uygulamada paralellik sağlanmıştır.

Ancak, ana ilke ticarî kazançlarla ilgili esasların uygulanması olmakla beraber Kurumlar Vergisi Kanununun anılan 13 üncü maddesinde, «ziraî faaliyetle iştigal eden kurumların bu faaliyetlerinden doğan kazançların tespitinde Gelir Vergisi Kanununun 59 uncu maddesinin son fıkrası hükmü de gözönüne alınır» denilmek suretiyle bu tür kazancın tespiti sırasında olayın özelliğine göre ziraî kazançlarla ilgili kuralların da gözönüne alınmasının gerekliliğine işaret edilmiş bulunulduğundan «ziraî mahsul» olan stok tavukların değerlendirilmesi sırasında, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 59 uncu maddesi son fıkrası gözönüne alınarak bu fıkranın yollamada bulunduğu 56 ncı maddenin son fıkrası uyarınca, stok tavukların hasılata ilâve edilmeden nev'i ve miktar itibariyle beyannamede gösterilmekle yetinilmesi Kanunun amacına daha uygun düşmektedir.

Açıklanan nedenlerle, stok tavukların hasılata ilâvesi suretiyle, aksine uygulama sonucu yapılan tahriyatı terkin eden dava konusu Temyiz Komisyonu kararı yerinde bulunduğundan davanın reddine 23/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dördüncü Daire
Esas No : 1981/1130
Karar No : 1982/138

Özeti : Kooperatiflerin ortak dışı muamelelerden elde ettikleri gelirin, kanun gereği olarak dağıtılmayıp gelişmeleri için bir fonda toplamaları durumunda gelir vergisi tevkifatına tabi tutulamayacağı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü
Davalı : .....

Davanın Özeti : Balık alım - satımı ve komisyonculuğu faaliyeti ile ilgili 1972 Takvim yılı işlemlerinin incelenmesi sonucunda bir kısım hasılatını kayıtlara intikal ettirmediği saptanarak davalı adına ikmalen salınan gelir (stopaj) vergisi ile kesilen kaçakçılık cezasını; ödevli kurumun hazineye ait Homa Dalyanını Küçük Balık Avcıları Kooperatifi ile ortaklık halinde kiraladıkları, masraflar çıktıktan sonra 1/2 hisseye göre kâr almak amacıyla aralarında 15/7/1972 tarihli protokol düzenledikleri, balık tutmak için 15 kişilik bir ekiple de yazılı anlaşma yapılarak tutulan yılan balıklarının yarısının masraf ve emek karşılığı bırakılacağının dosyanın incelenmesinden anlaşıldığı, inceleme sonucu bulunan 92.920,55 lira matrah farkının ilk yarısının 15 kişilik ekibe, kalanın yarısında yapılan protokol gereği Küçük Balık Avcıları Kooperatifine ödenmiş olduğu sonucuna varılarak ödevli kurum adına 23.230,12 lira matrah farkı tesbit edilmesinin yerinde olduğu, ancak 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 96/2. maddesinde, dağıtılmıyan kurum kazancının stopaja tabi tutulacağı, fakat dağıtılmıyan kurum kazancının madde de belirtilen indirim ve ilâveler yapıldıktan sonra tesbit edileceği, ayrıca yapılacak indirimler konusunda Ticaret Kanunu ve özel kanunlardaki mecburiyete dayanılarak o yıl kazancından ayrılmış olan her çeşit ihtiyat akçeleri ile previzyonların nazara alınacağının hükmün altına alındığı, bunun yanısıra 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 38/4. maddesinde, ortak dışı işlemlerden elde edilen hasılatın dağıtılmıyacağı bunların kooperatifin gelişmesine yarıyacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanacağının hükme bağlandığı, gerek Gelir Vergisi Yasasının gerekse Kooperatifler Yasasının belirtilen hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi halinde ödevli kurumun uyuşmazlık konusu olup 23.230,12 liraya indirilen matrah farkının ortak dışı muamelelerden doğduğunun kabulü ile amacı bakımından kanuni yedek akçeye benzemiş olması nedeniyle stopaja tabi tutulmaması gerektiği, bu görüşün Mali Yargı Mercileri tarafından da benimsendiği gerekçesiyle kaldıran Vergiler Temyiz Komisyonu Üçüncü Dairesinin 19/11/1980 günlü ve 1980/4111 sayılı kararının; 92.920,55 liranın tamamı maddi delillere dayanılarak tesbit edildiğinden saptanan matrah farkında isabetsizlik bulunmadığı iddiasıyla bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Danıştay Savcısı H. Fevzi Karagözoğlu'nun Düşüncesi : İhtilâflı dönemle ilgili olarak yapılan tarhiyatın terkinine ilişkin dava konusu Temyiz Komisyonu kararında, 521 sayılı Yasanın 86. maddesinde yazılı bozma nedenlerinde hiçbirisinin bulunmadığı, dosyadaki belgelerin incelenmesinden anlaşıldığı cihetle, davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hâkimi Levent Artuk'un açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

Davada ileri sürülen iddialar, dava konusu Temyiz Komisyonu kararının dayandığı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak durumda görülmemiştir.

Bu nedenle davanın reddine 17/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KURUMLAR VERGİSİ

T. C.
DANIŞTAY
Dördüncü Daire
Esas No : 1982/323
Karar No : 1982/623

Özeti: Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan «Türkiye - Irak Hampetrol Boru Hattı Anlaşması» nın uygun bulunduğuna ve onayına ilişkin 1835 sayılı Kanun hükümlerine göre Irak'ın ihraç ettiği hampetrolü, Yumurtalık'taki pompalama istasyonundan FOB taşıma esasına göre yükleyerek Pire limanına taşıyan yabancı kurumun, bu taşıma uğraşısından sağladığı navlun hasılatının da mükellefiyet ilkesi uyarınca kurumlar vergisine tabi olmadığı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü
Davalı : .....
Vekili : Av. .....

Davanın Özeti: Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan 27/8/1973 günlü «Türkiye - Irak Ham Petrol Boru hattı Anlaşması'nın» uygun bulunduğuna ve onayına ilişkin 1835 sayılı Kanun hükümlerine göre Yumurtalık - Gölbaşı mevkiindeki petrol pompalama istasyonundan yüklediği ham petrolü Yunanistan'a taşıyan yabancı Ulaştırma kurumu adına ve onu temsilen bu taşıma işinden elde edilen navlun hasılatıyla ilgili olarak ihtirazi kayıtla verilen özel beyanname üzerinden salınan kurumlar vergisi ile mali denge vergisini; bir hizmet veya vekâlet akti ile temsil edilene bağlı olup, onun nam ve hesabına muayyen veya gayrımuayyen bir süreyle veya birden fazla ticari muameleler ifasına yetkili bulunan kimselerle, 193 sayılı Yasanın 8. maddesinin 1, 2 ve 3. bentlerinde yazılı kimselerin, daimi temsilci sayılacağı, Türk Ticaret Kanununun 116. maddesi ve devamındaki hükümlerine göre ise, belli bir yer ve bölgede temsil edilen adına ve yerdeki ticari faaliyetiyle ilgili olarak pek çok ticari

işlemleri yapmaya yetkili olan ya da sürekli olarak onun ticari işletmesini ilgilendiren sözleşmelerde aracılık edenlerin acenta kabul edileceği, olayda ise Türkiyede işyeri olmayan yabancı kurumun tüm ticari işlemlerini yürütme yetkisi olmayan İstanbul Deniz Nakliyat Acentalığı, Limited Şirketinin daimi temsilci ya da acenta olduğunu kabule imkân bulunmadığı, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 37. maddesinde, ticari kazancın. 82/1. maddesinde ise arızi ticari kazancın ne olduğunun tanımlandığı, bu tanımlamalara göre Türkiye'den bir defaya mahsus yük alan yabancı kurumun taşıma faliyetinin arızi olması karşısında olsa olsa sair kazanç ve irat olarak vergi kapsamına girebileceği, elde edilen navlun hasılatının Türk yasalarına göre vergilendirilebilmesi için 193 sayılı Yasanın 7/7. maddesi uyarınca kazancı doğuran işin Türkiye'de ifa edilmesi ve Türkiye'de değerlendirilmesinin gerektiği, aynı maddenin son fıkrasına göre değerlendirmenin, ödemenin Türkiye'de ödeyenin veya nam ve hesabına ödeme yapılanın hesaplarına intikal ettirilmesi veya kârından ayrılmasını ifade ettiği, yabancı kurumun navlun sözleşmesinin ve ödemenin Türkiye dışında yapıldığı, sözleşme taraflarının yurt dışında bulunduğu, navlun hasılatının hiç kimsenin Türkiye'deki hesabına intikal etmediği ve hiç kimsenin kârından da ayrılmadığı, dolayısıyla yabancı kurum adına özel ve muhtasar beyanname verme ödevinin davalı temsilcisi şirkete de yüklenemeyeceği gerekçesiyle kaldıran Temyiz Komisyonu Birinci Dairesinin 5/2/1980 günlü ve 1979/4579 sayılı kararının; İstanbul Deniz Nakliyat Acentalığı Limited Şirketinin, Türkiye'de işyeri bulunmayan yabancı ulaştırma kurumuna ait tankerlere yüklenen ham petrolün taşınması için gerekli tüm işlemleri yürüterek, ihtirazi kayıtla da olsa yabancı kurum adına beyanname vermiş olması karşısında daimi temsilci veya acenta olduğunu kabul zorunluluğu bulunduğu, aksi halde 1835 sayılı Yasa hükümlerince Türk toprakları üzerinde Türk Hükümetinin izniyle kurulan pompalama istasyonundan ham petrol yükleme işinin yürütülmesine olanak bulunmadığı, 1835 sayılı Yasanın 7 ve 8. maddelerinde öngörülen varil başına taşıma ve yükleme ücretinin, ham petrolün Irak topraklarından Türkiye hudutlarından girişinden başlayarak yükleme yerine gelinceye değin taşıma ve yüklemeyi içerdiği, aynı Yasanın 12. maddesiyle mali yük konulamayacağı öngörülen taşıma ve yükleme ücretinin de yukarıdaki taşıma ve yükleme ücreti olduğu, yabancı kurumun Yunanistan'a ham petrol taşıma işinden elde ettiği navlun hasılatının vergilendirilmesinin yerinde olduğu iddialarıyla bozulması istemine ilişkindir.

Savunmanın Özeti : Dayanaksız davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Ali Rıza Yıldırım'ın Düşüncesi : İhtilâf, yabancı gemi kaptanının vekaletnamesine istinaden yabancı kurum temsilen Türkiye'de icra kılınan muamelelerle Türkiye limanlarından yüklenen gemilerin bu arızi seferle sağladıkları gelirlerinin dar mükellefiyet hükümlerine göre vergilendirilmeye tabi tutulup tutulamayacağıdır,

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 11. maddesinde, kanuni ve iş merkezinden hiçbiri Türkiye'de bulunmayan yabancı kurumların yalnız Türkiye'de elde ettikleri kurum kazançlarının vergilendirileceği, 12. maddesinin 1 numaralı bendinde de, Türkiye'de Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun işyeri olan veya daimi temsilci bulunduran yabancı kurumlar tarafından bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden elde edilen ticari kazançların dar mükellefiyet mevzuuna giren kurum kazancı olduğu, 45. maddesinde de, bu kanunda sözü geçen «kazanç ve iradın Türkiye'de elde edilmesi ve Türkiye'de daimi temsilci bulundurulması» hususlarında Gelir Vergisi Kanunun 7 ve 8. maddelerinin hüküm-

leri cari olacağı, sözü edilen 7. maddenin 1 numaralı bendinde de, Türkiye'de iş yeri açmak veya daimi temsilci bulundurmak suretiyle sağlanan kazançların Türkiye de elde edilmiş olacağı, 8. maddenin ikinci fıkrasında da, bir hizmet veya vekâlet akdi ile temsil edilene bağlı olup, onun nam ve hesabına muayyen veya gayri muayyen bir müddetle veya müteaddit ticari muameleler ifasına yetkili kılınan kimsenin daimi temsilci sayılacağı hükümleri yer almıştır.

Türkiye de merkez veya şubesi bulunmayan yabancı kuruma ait vapur kaptanını temsilen Türkiye de müteaddit nuamele ifasına vekaletname ile yetkili kılınan yükümlünün, yukarıda yazılı hükümler karşısında, daimi temsilci olmadığı ve ortada mükellefiyet mevzuu bulunmadığı yolundaki gerekçe yerinde olmadığı gibi; 193 sayılı Kanunun 45. maddesinde, dar mükellefiyete tabi olanların Türkiye ile yabancı memleketler arasında yaptıkları ulaştırma işlerinden alde ettikleri kazançları, kurumlar vergisine tabi yabancı ulaştırma kurumları kazançlarının tayinine ait esaslara göre tesbit edileceği; Kurumlar Vergisi Kanunun 19. maddesinin 2 numaralı bendinde «Türkiye'deki yükleme limanlarından yabancı memleketlerdeki varış limanlarına veya diğer bir kurumun gemisine aktarma yapılacak yabancı limana kadar cereyan eden, deniz ve hava ulaştırmalarında, yolcu, yük ve bagaj taşıma ücreti (bilet bedeli ile birlikte alınan gider karşılıkları dâhil) olarak ne isimle olursa olsun alınan paraların, dar mükellefiyet mevzuuna alınan yabancı ulaştırma kurumlarının Türkiye de elde edilmiş sayılan hasılatı olduğu» hükmü yer almış olması karşısında, yabancı vapurun arızi seferi dolayısıyle sağlanan gelirin dar mükellefiyet mevzuuna girmiyeceği, bu gelirin Türkiye de elde edilmediği yolundaki gerekçede isabet yoktur.

Yabancı personelin Türkiye deki hizmetleri karşılığında sağladığı ücretlerin vergilendirilmesine ilişkin gelir vergisi Kanununun 7. maddesinin 3 numaralı bendindeki (a) fıkrasının, «olayımızdaki» ticari kazanç uygulanması olanağı bulunmadığından, hariçte bulunan alıcı ile satıcı arasında ecnebi memlekette tanzim edildiği ve navlun bedeli Türkiye dışında tahakkuk ve tediye edilmiş olduğundan, sözkonusu kazancın Türkiye'de elde edilmediği ve Türkiye'de değerlendirilmediği yolundaki gerekçe de varit değildir.

Bu nedenlerle davanın kabulü gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Semra Kıraçlı'nın açıklamaları dinlendikten ve Vergi Dairesi Müdürlüğünce 8/1/1982 günlü ve 309 sayılı yazıyla duruşmaya gidilmemesi Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğüne bildirdiğinden; duruşma yapılmamasına karar verildikten sonra dosyadaki belgeler de incelenerek gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan 27/8/1973 günlü «Türkiye - Irak Hampetrol Boru Hattı Anlaşması'nın» uygun bulunduğuna ve onayına ilişkin 1835 sayılı Kanun hükümlerine göre Irak'ın ihraç ettiği hampetrolün, Yumurtalık'taki pompalama istasyonundan FOB taşıma esasına göre yükleyerek. Pire Limanına taşıyan yabancı kurumun, bu taşıma uğraşısından sağladığı navlun hasılatının dar mükellefiyet ilkesi uyarınca kurumlar vergisine tabi olup olmayacağına ilişkindir.

İstanbul Deniz Nakliyat Acentalığı Limited Şirketinin, Türk Ticaret Kanunun 117/3. maddesi uyarınca yabancı kurumun acentası olduğunda ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 8. maddesinin 3. fıkrası uyarınca da daimi temsilcisi sayılacağında kuşku bulunmamaktadır.

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun «Dar Mükellefiyet» başlığını taşıyan 11. maddesinde, aynı Kanunun 1. maddesinde yazılı kurumlardan kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye içinde bulunmayanların, yalnız Türkiye de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilecekleri hükme bağlanmıştır.

Olayda, petrol boru hattıyla Irak'tan Türkiye'ye gelen hampetrol, 1835 sayılı Kanundaki esaslara göre FOB taşımacılık suretiyle, yabancı kurumun tankerlerine yüklenmekte ve Yunanistan'a nakledilmektedir. Taşıyan ve taşıtanın yabancı olması, navlun sözleşmesinin Türkiye dışında bağıtlanmış olması ve hampetrolün 1835 sayılı Yasa ile verilen izin uyarınca ne Türk kurum ve kuruluşlarının ve ne de daimi temsilci şirketin herhangibir girişim ve katkısı olmaksızın yüklenmesi ve yüklenen petrolün gerçekte Irak'tan ihraç edilmekte bulunması karşısında yukarıda sözü edilen 5422 sayılı Yasanın 11. maddesiyle değinilen «kazancın Türkiye'de elde edilmesi» koşulu gerçekleşmediği gibi navlun hasılatı Türkiye'de hiçbir kurum ve kişinin hesabına intikal ettirilmeyip, kârından da ayrılmamış olduğundan, Kurumlar Vergisi Kanunu hükümlerine göre vergilendirilmesine olanak bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, dava konusu kararla yasaya aykırılık bulunmadığından, davanın reddine 15/3/1982 gününde esasta oybirliği, gerekçede çoğunlukla karar verildi.

AZLIK OY

28/11/1975 tarihli ve 1835 sayılı Kanunla onaylanan Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti arasında Ham Petrol Boru Hattı Andlaşmasının 7. maddesinde, petrolün yumurtalık Terminalinde tankere varil başına FOB yükleme ve taşıma ücreti ile bu ücrete dahil olan hizmetler belirlenmiştir. Aynı andlaşmanın 12/2. maddesinde ise andlaşmanın yürürlük süresi içinde gerek Irak tarafına ham petrol alıcısına, taşıyıcısına, gerekse ham petrol yükleyecek tankerlere bu andlaşma hükümlerini aşacak şekilde bir mali külfet yüklenemeyeceği öngörülmüştür.

Olayda Türkiye'nin taraf olduğu bir Milletlerarası andlaşma ile Türkiye Irak boru hattından yüklenecek petrolden varil başına alınacak geçiş ücreti tesbit edilmiş olup bu geçiş ücretini artıracak herhangi bir ek malı külfetin akit taraf olarak Irak'a ve alıcıya, taşıyıcıya ve tankerlere yükletilemiyeceği açıktır. Bu durumda olayın milli hukuk çerçevesinde ele alınıp kurumlar vergisi kanununa göre vergi kapsamına alınıp alınamıyacağı tartışılamaz. Aksi halde milletlerarası bir andlaşma ile mali ve ekonomik sınırları çizilmiş milletlerarası bir ilişkinin İdarenin alt düzeylerinde bile tartışılmasına imkân tanınmış olur. Milletler arası ahdi durumlara karşı tavır almak bunun doğuracağı siyasal sorunları karşılama görev ve yetkisine sahip olan yasama veya yürütme organın aittir. Ortada yasama veya yürütme organınca alınmış bir karar olmadıkça yukarıda sözü edilen andlaşmanın açık hükümlerine aykırı olarak idarece milli hukuk uygulaması yapılamaz.

Bu sebeplerden verilen karara sonucu itibariyle katılmakla beraber gerekçe yönünden karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dördüncü Daire
Esas No : 1982/657
Karar No : 1982/825

Özeti : Pişmanlık zammının hesabında gecikilen tam ayın gözönünde bulundurulması gerekeceği ve bildirimde bulunulan tarihten ay sonuna kadar geçen ay kesri için bir aylık gecikme zammı hesabında isabet bulunmadığı Hk.

Davacı : Galata Vergi Dairesi Müdürlüğü - Karaköy/İSTANBUL

Davalı : Koç Holding A. Ş. Meclisi Mebusan Cad. No : 55 Fındıklı/İSTANBUL

Davanın Özeti : Şubat 1976 dönemiyle ilgili muhtasar beyannamesini süresinde vermeyen yükümlü şirket hakkında % 4 olarak tatbik edilen gecikme zammının; ödemede tam bir aylık geçikme olduğundan gecikme zammının % 2 olarak uygulanacağı gerekçesiyle 34.225,— lira olarak tasdikiyle fazlasının iadesine ilişkin İtiraz Komisyonu kararını; olayda Şubat 1976 dönemine ait muhtasar beyannamenin 20/3/1976 gününe kadar verilmesi gerekirken 19/4/1976 günü verildiği, ödemenin geçiktiği her ay tabirinin Mart ve Nisan olarak yorumlanmasında yasal isabet bulunmadığı, Danıştay içtihatlarında pişmanlık şartlarından olan gecikme zammının hesabında her ayın (30) gün olarak kabul edileceğinin karar altına alındığı, 213 sayılı Yasanın 371. maddesinin 5. numaralı bendinde belirtilen «Ödemenin geçiktiği her ay ve kesri» deyiminin olaya uygulanış biçimi ayın tam olarak hesaplanması gerektiği şeklindeki anlama aykırı olduğu, bu yorum biçiminin Yasanın 18. maddesi hükmüne de uymadığı gerekçesiyle onanmasına ilişkin Temyiz Komisyonu Birinci Dairesinin 11/3/1981 günlü ve 1981/43 sayılı kararının; her ay ve kesri deyimiyle günlük zamanında sözkonusu olduğu uygulamanın yasal hüküm ve 63 seri nolu tebliğe göre yapıldığı iddiasiyle bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Savcısı Ali Rıza Yıldırım'ın Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Şevket Apalak'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü :

Yükümlü şirket tarafından Şubat 1976 dönemiyle ilgili muhtasar beyannamenin 20/3/1976 gününe kadar verilmesi gerekirken 19/4/1976 günü pişmanlık dilekçesi ekinde verildiği ve 20/4/1976 tarihinde vergi ve buna % 4 oranında uygulanan gecikme zammının ödendiği, yükümlünün gecikme zammının % 4 değil % 2 olarak

uygulanması gerektiği iddiasıyla fazladan ödenen 34.225,— liranın iadesi istemi üzerine, dava konusu kararla, ödemede bir aylık gecikme olduğundan % 2 pişmanlık zammı ödeneceği gerekçesiyle tarhiyatın değişiklikle onanıp 34.225,— liranın iadesine karar verildiği anlaşılmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 371. maddesinin 5. bendinde «mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin ödemenin geciktiği her ay ve kesri için % 2 nisbetinde zamla birlikte haber verme tarihinden başlıyarak 15 gün içinde ödenmesi» koşulu öngörülmüştür. Gene, aynı yasanın 18. maddesinin 3. bendinde süre ay olarak belli edilmişse ayda karşılığı olan günün tatil saatinde biteceği kuralı yer almaktadır.

Bu yasal kurallar karşısında. 371. madde gereği uygulanacak pişmanlık zammının hesabında «her ay ve kesri» deyiminin, 30 günlük bir süreyi içeren tam bir ay olarak değerlendirilerek kabulü zorunludur. Olayda da, 20/3/1976 da ödenmesi gereken verginin 20/4/1976 tarihinde ödendiği açık ve tam bir aylık gecikme sözkonusu olduğuna göre, bir aylık olarak % 2 pişmanlık zammı uygulanması gerekir. Aksine bir görüş, değişik aylarda başlayıp biten gün olarak çok kısa sürelerle, değişik takvim aylarının başlangıç ve sonuna rastlayan daha uzun sürelerin, yükümlü ödevlerinin geçikme karşılığı bir yaptırım niteliği taşıyan pişmanlık zammı uygulamasına aynı tutulması; idarenin bu nedenle uğradığı zararın eşit oranda dağıtılmaması sonucunu doğururki, bunun vergi hukuku anlayışıyla bağdaşması olanağı yoktur.

Bu nedenlerle, dava konusu edilen Temyiz Komisyonu kararı hukuka uygun bulunduğundan, yasal dayanaktan yoksun davanın reddine 25/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

BEŞİNCİ DAİRE KARARLARI

MEMUR İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire
Esas No : 1979/3745
Karar No : 1982/255

Özeti : Dava konusu olayda İlköğretim Yöneticiliklerine Atanma ve Bunların Yer Değiştirmeleri ve Görevden Alınmalarına İlişkin Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde, idareye tanınan takdir yetkisinin İdari Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen yerindelik alanı içinde olduğundan İdari Yargı denetimi dışında kaldığı Hk.

Davacı : Muhlis Kaya

Davalı : Milli Eğitim Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacı, Çıldır İlköğretim Müdürlüğü için yapılan puanlamada kendi puanı daha yüksek olduğu halde bu göreve kendisinin atanmaması işlemi ile aynı göreve daha düşük puan alan Fahri Akçayın atanmasına ilişkin işlemlerin iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma süresinde verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Mehmet Özkan

Danıştay Savcısı : Polat Yalçıner

Düşüncesi : Dava, Çıldır İlköğretim Müdürlüğü için yapılan puanlama sonucu değerlendirmede bu göreve Fahri Akçay'ın atanmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

İlköğretim Yöneticiliklerine Atanma - Bunların yer Değiştirmeleri ve Görevden Alınmalarına ilişkin Yönetmeliğin 19. maddesinde değerlendirme yöntemi, 20 ve 21. maddelerinde değerlendirme ölçütleri düzenlenmiş ve 23. maddesinde değerlendirme sonucu ilköğretim Müdürlüğüne yapılacak atamaların usulü hükme bağlanmıştır.

Dairece verilen 25/9/1970 ve 7/4/1980 günlü ara kararları ile sözkonusu atamanın nedenleri sorulmuş ve puanlama çizelgesinin davalı idarece gönderilmesi istenilmiş, ayrıca ara kararlarına cevap verilmediği takdirde dosyadaki bilgi ve

belgelere göre karar verileceği hususunda tebliğ edilmiş bulunmaktadır. Hal böyle olmasına rağmen davalı idarece kanuni süresi içinde mezkûr ara kararları gerekleri yerine getirilmediğinden dosyadaki bilgi ve belgelere göre karar verilmesi zarureti doğmuş olmaktadır.

Dosyanın incelenmesinde ise, dava konusu işlemin yukarıda sözü geçen yönetmelik hükümlerine aykırı olarak tesis edildiği sonucuna varıldığından iptalinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü :

İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırlarını belirleyen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununu 2. maddesinin 2. bendinde, «İdari Yargı yetkisinin idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu, idari mahkemelerin yerindelik denetimi yapamayacağı, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde ve idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremeyecekleri» hükmü yer almıştır.

Dava konusu olay sırasında yürürlükte bulunan İlköğretim Yöneticiliklerine Atanma Bunların Yer Değiştirmeleri ve Görevden Alınmalarına ilişkin yönetmeliğin 23. maddesinde, «Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilen adaylardan en çok puan alan üç kişinin dilekçeleri, çift hükümlü raporları ve duyurma yazısının onaylı örneği, gerekirse valiliğin adaylar hakkındaki görüşü de belirtilerek Milli Eğitim Bakanlığına gönderilir.

Milli Eğitim Bakanlığınca uygun görülmesi İlköğretim Müdürlüğüne atanır» hükmü yer almıştır.

Çıldır İlköğretim Müdürlüğü görevi için yapılan puanlama sonucu en fazla puan alan üç adayın, Valiliğin adaylar hakkındaki görüşü de belirtilmek suretiyle davalı Bakanlığa gönderildiği ve Bakanlıkça bu üç aday içinden davacıdan daha düşük puan alan bir adayın bu göreve atandığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Davacı, değerlendirmenin ve en yüksek puan alan adayların yönetmeliğe aykırı olarak saptandığı konusunda herhangi bir iddiada bulunmamış, ancak kendi puanının daha yüksek olmasına rağmen diğer adayın ilköğretim Müdürlüğüne atanmasının yönetmeliğe aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Sözkonusu yönetmelikte belirtilen görevlere en yüksek puan alan adayın değil, Bakanlıkça, yapılacak inceleme sonunda en uygun görülen adayın atanacağı hükmü yer almış olup, bu konuda yönetmeliğin idareye tandığı takdir yetkisi, yukarıda sözü edilen idari yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinde belirtilen yerindelik alanı içinde olduğundan idari yargının denetimi dışında kalmaktadır.

Bu durumda davalı idarece Çıldır İlköğretim Müdürlüğü için gönderilen üç aday içinden Valiliğin de müsbet görüşüne uygun olarak Fahri Akçay'ın bu göreve atanmasında anılan yönetmelik hükümlerine aykırılık görülmediği gibi takdir yetkisinin kullanılması yönünden de açık bir hata bulunmadığından davanın reddine 17/3/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire
Esas No : 1981/2065
Karar No : 1982/6570

Özeti : Davalı kurumda başarılı asistan olarak çalışan davacının doçentlik kadrosuna atamasının yapılmamasında, Yasanın verdiği takdir yetkisinin kullanılmasında açık hata yapıldığı Hk.

Davacı	: Doç. Dr. Bayram Ali Uzuner
Vekili	: 1 — Av. Sait Köksal
	2 — Av. Hüseyin Başaran
Davalı	: Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü
Vekili	: Av. Abidin Tatar

Davanın Özeti : Davacının açık bulunan 2. derece doçentlik kadrosuna atanmasının reddi ve bu nedenle 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 22. maddesine göre görevinden çekilmiş sayılmasına ilişkin Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat Mimarlık Fakültesi, Kurulu, Fakülte Yönetim Kurulu, Üniversite Yönetim Kurulu ve Üniversite Senatosu kararlarının iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Açık bulunan ilân edilen 2. derece doçentlik kadrosuna başvuran ve ilgili Fakülte Kurulunca atanması yapılmayan davacının 1750 sayılı Kanunun 22. maddesi uyarınca görevinden çekilmiş sayılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı ve davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Mehmet Özkan

Danıştay Savcısı Polat Yalçıner'in Düşüncesi : Davacı, açık bulunan 2. derece doçent kadrosuna atanmasının reddi nedeniyle görevden istifa etmiş sayılmasına ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Olayda; açılan 2. dereceden doçentlik kadrosuna sadece davacı başvurmuş ve Üniversiteler Öğretim Üyelerinin seçilmeleri ve profesörlüğe Yükselmeleri Hakkındaki Tüzük esasları dahilinde kurulan jüri ve davacının jeoteknik doçentlik kadrosuna atanması kararı alınmış ve kendisini görevlendiren makama durumu bildirmiştir.

Fakülte kurulu 29/4/1981 gününde 2/3 i çoğunlukla toplanmış ve 9 boş 2 ret oyu ile, 1750 sayılı kanunun 22. maddesine göre davacının 2. derece doçentlik kadrosuna atanmasının redine 160/1 sayı ile karar vermiştir.

Fakülte Yönetim Kurulu 6/5/1981 gününde aldığı 159/1 sayılı kararla, davacının 1750 sayılı kanunun 22. maddesi uyarınca görevinden çekilmiş sayılmasına ve durumun rektörlüğe arzına karar vermiştir. Daha sonra Üniversite Yönetim Kurulu 26/5/1981 günlü 175/4 - A sayılı kararla, istifa etmiş sayılmasına ilişkin işlemlerin uygun olduğunu, Üniversite Senatosu ise 23/6/1981 günlü 162 sayılı kararla istifa etmiş sayılması konulu Yönetim Kurulu karar ve işlemlerinin yürütülmesine karar vermiş bulunmaktadır.

Olay sırasında yürürlükte olan 1750 sayılı Kanunun 22. maddesinin son fıkrasında, açık kadro olduğu halde seçilemeyen doçentlerin istifa etmiş sayılmaları hükme bağlanmış olup bu hükme dayanılarak tesis edilen dava konusu işlemlerin davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan 521 sayılı Danıştay Kanununun 30. maddesinin (A) fıkrasında ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinin 1/a bendinde belirtildiği gibi yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka uygun olup olmadığının yargı yoluyla denetlenmesi gerekmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere idare, dava konusu kararlarda davacının istifa etmiş sayılmasını gerektiren 2. dereceden doçent kadrosuna atanmasında bir gerekçe göstermediği gibi savunma dilekçesinde de herhangi bir haklı ve yeterli bir neden ileri sürememektedir.

Bu durumda dava konusu işlemin, idari işlemlerde bulunması zorunlu olan sebep unsurundan yoksun bulunduğu açıkça anlaşılmakta ve bu yönden iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince duruşma için gün konularak taraflara davetiye gönderilmesi üzerine davacı vekilleri Av. Sait Köksal ve Av. Hüseyin Başaran ile davalı idare vekili Av. Abidin Tatar'ın geldikleri görülmekle oturum Danıştay Savcısının huzuru ile açılarak taraflara söz verilip dinlendikten ve Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra dosya incelenerek gereği düşünüldü:

İstanbul Teknik Üniversitesi İnşat Fakültesinden 1969 Haziran döneminde mezun olan davacının, aynı yıl girmiş olduğu sınavı kazanarak Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat Mimarlık Fakültesinde Jeoteknik (zemin mekaniği) dalında asistan olarak göreve başladığı, Üniversitesince doktora yapmak üzere gönderildiği İngiltere'de 1975 yılında doktor ünvanını aldığı ve bu tarihten itibaren K.T.Ü. İnşaat Mühendisliği ve Yer Bilimleri Fakültesi Jeoloji bölümlerinde ders vermeye başladığı, Kasım 1980 senesinde ise sınavlarını başarı ile vererek doçent ünvanını aldığı, bu arada yurt içi ve yurt dışı ulusal ve uluslararası konferanslarda kendi bilim dalında Türkiye'yi başarı ile temsil ettiği, davacının görevli bulunduğu Fakülte Kurulunca jeoteknik dalı için ihtiyaç duyulan 2. derece doçent kadrosunun ihdas edilerek bu kadroya atama yapılması için ilan verilmesi üzerine sadece davacının 9/2/1981 günlü dilekçesiyle bu kadroya atanmak için başvurduğu ve davalı idarede anılan bilim dalında yetişmiş eleman bulunmaması nedeniyle, Üniversiteler Öğretim Üyelerinin seçimleri ve profesörlüğe yükselmeleri hakkındaki Tüzük hükümleri uyarınca İstanbul Teknik Üniversitesinden jeoteknik bilim dalında yetkili üç kişilik jürinin oluşturduğu, bu jürinin yaptığı inceleme sonunda oybirliği ile ilgilinin bu kadroya atanması teklif edildiği halde, Fakülte Kurulunun 29/4/1981 gün ve 160/1 sayılı kararı ile (9 çekimser 2 red oyu) atanma isteminin reddine ve davacı hakkında 1750 sayılı Kanunun 22. maddesine göre işlem yapılmasına karar verildiği 6/5/1981 gün ve 159 sayılı Fakülte Yönetim Kurulu, 26/5/1981 gün ve 175 sayılı Üniversite Yönetim Kurulu ve 23/6/1981 gün ve 162 sayılı Üniversite Senatosu kararları ile hiçbir neden ve gerekçe gösterilmeksizin aynı yolda kararlar alınıp davacının doçentlik kadrosuna atanması yapılmayarak sözü geçen Üniversiteler Kanununun 22. maddesine göre görevinden çekilmiş sayıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmış bulunmaktadır.

İdari işlemlerin belli bir sebebe dayalı olması gerektiği idare hukukunun temel bir kuralıdır. Ayrıca, işlemde sebep gösterilmesinde yasal bir zorunluluk bulunması dahi 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20. maddesine göre, ihtilaf konusunun çözümlenebilmesi ve sağlıklı bir karar verilebilmesi için idare gerekli bilgileri ve işlemin dayanağını mahkemeye bildirmekle mükelleftir.

Dava konusu uyuşmazlıkta ise davacının doçent kadrosuna atanabilmesi için kanuni her türlü şartları haiz olduğu değerlendirme jürisince belirtildiği ve bu kadroya atanması teklif edildiği halde, idare tesis ettiği işlemin dayanağını açıklayamamaktadır.

Davacının yukarıda belirtilen mesleki nitelikleri ve olayın gelişim biçimi karşısında, açık bulunan doçentlik kadrosuna atanması konusunda adı geçenin yaptığı isteğin usule ya da esasa ilişkin hiçbir neden gösterilmeden reddi yolunda ilgili kurullarca verilen kararda, yasanın verdiği takdir yetkisinin kullanılmasında açık hata yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda davacının doçentlik kadrosuna atanması yapılmayarak olay tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 22. maddesine göre görevden çekilmiş sayılması yolunda tesis edilen işlemde yasaya ve idare hukuku ilkelerine uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline 5000 lira avukatlık ücreti ile 2850 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 26/5/1982 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 77. maddesinde seçimlerin ve tayin kararlarının gizli oyla yapılacağı yolunda hüküm sevkedilmiş olup Ünivesite Öğretim Üyelerinin seçimleri ve Profesörlüğe Yükselmeleri Hakkındaki Tüzüğün 20. maddesinde de; bu tüzükte öngörülen seçimlerin Fakülte Kurulunca gizli oyla yapılacağı ve görüşme yeter sayısının, üye tam sayısının üçte ikisi olduğu hükme bağlanmıştır.

Gizli oylamada ayrıca sebep gösterilmemesi gizliliğin doğal bir sonucu olup, bu hususta sebep gösterilmesini istemek oylamanın gizliliği ile bağdaşmayan bir husus olmaktadır.

Dava konusu olayda mevzuatta öngörülen kurallara bir aykırılık olmadığına göre sebep bizatihi Fakülte Kurulu kararı olup bunun açık hata ile nitelenmesi mümkün görülmediğinden, davacının ilan edilen doçentlik kadrosuna atanmasının reddi ve bunun sonucu olarak 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 22. maddesi uyarınca görevinden çekilmiş sayılması yolunda tesis edilen işlemde kanuna aykırılık olmadığından verilen çokluk kararına karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire
Esas No : 1981/1754
Karar No : 1982/6579

Özeti : Bir göreve sınavsız alınan memurun, devlet memurluğuna alınma şartları arasında sayılmayan sınav geçirme koşulu bulunmadığı gerekçesiyle 657 sayılı Kanunun 98/b maddesine göre görevine son verilmesinde madde hükmüne aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : M. Nesih Kılıç
Davalı : Bayındırlık Bakanlığı

Davanın Özeti : Ankara Bayındırlık Müdürlüğünde memur olarak görevli bulunan davacının, sahte imtihan belgesiyle işe alındığı gerekçesiyle 657 sayılı Kanunun 98/b maddesi uyarınca görevine son verilmesine ilişkin 24/4/1981 gün ve 14/3 - 14469 - 6631 sayılı davalı Bakanlık işleminin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacının devlet memurluğuna giriş sınavını kazandığına ilişkin Hasankeyf Belediye Başkanlığından aldığı belgenin sahte olduğunun, bilâhare anlaşılması üzerine 657 sayılı Kanunun 98/b maddesi hükmüne göre görevine son verildiği ve davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Mehmet Özkan

Danıştay Savcısı Polat Yalçıner'in Düşüncesi : Davacı, görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Olayda davacının, 657 sayılı Kanunun 46. maddesinde yazılı sınava girmeden memuriyete atanmış olduğunun anlaşılması nedeniyle aynı kanunun 98. maddesinin (b) bendi uygulanarak görevine son verilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

İdari işlemlerin tesis edildikleri andan itibaren yürürlük kuvvetini ve doğruluk karinesini haiz olduğu idare hukukunun belli başlı ilkelerindendir. Bu ilkenin tabii sonucu olarak da idari işlemlerde devamlılık ve istikrar esastır. Açıklanan esaslar karşısında, aday memur olarak 19/10/1979 günü göreve atanan ve 25/6/1980 günü itibariyle asli memurluğu onaylanan, görevine son verildiği 24/4/1981 gününe kadar da olumlu sicil almış olup idarenin kendi ihmali sonucu temin ettiği işlemde bir katkısı bulunmadığı anlaşılan ve sınava giriş belgesinin sahteliği herhangi bir resmî belge ile sabit olmamış olan davacının görevine son verilmesinde hukuka uygunluk görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince duruşma için gün sorularak taraflara davetiye gönderilmesi üzerine davacı ve davalı idare temsilcisi geldikleri görülmekle Danıştay Savcısının huzuru ile oturum açıldı, taraflara söz verilip dinlendikten ve Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra dosya incelenerek gereği düşünüldü :

Gercüş - Hasankeyf Belediye Başkanlığından aldığı 1/3/1979 günlü Devlet memurluğuna giriş sınavını kazandığı belgesiyle davalı idare Edirne Bayındırlık Müdürlüğünde aday memur olarak göreve başlayan davacı, memuriyete girişte ibraz

ettiği belgenin sahte olmadığını ayrıca 28/10/1978 tarihinde Mardin YSE Müdürlüğünde açılan memuriyet giriş sınavını da kazandığını, bu nedenle hakkında verilen göreve son verme işleminin mevzuata aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 98. maddesinin (b) fıkrasında; memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığı sonradan anlaşılan veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybeden memurların görevlerine son verileceği hükme bağlanmış, aynı kanunun 48. maddesinde ise, Devlet memurluğuna alınacak olan personelde aranılacak genel ve özel şartlar tek tek belirtilmiş bulunmaktadır. Belirtilen bu şartlar arasında Devlet memurluğuna giriş sınavını kazanma koşulu bulunmakta, ancak anılan 657 sayılı Kanunun 46. maddesinde ilk defa Devlet memurluğuna atanacakların yarışma ve yeterlik sınavı geçirmelerinin asıl olduğu hükmü yer almaktadır.

Yukarıda sözü edilen maddelerin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi sınav geçirme koşulu Devlet memurluğuna alınma şartları arasında yer almamıştır.

Davalı idareden getirtilen davacının sicil dosyası ve dava dosyasının incelenmesinden, 1/3/1979 günlü Hasankeyf Belediye Başkanlığının memuriyet sınavı kazandığı belgesiyle davalı idareye isticap eden davacının, bilâhare yapılan araştırma sonunda aynı Belediye Başkanlığının 3/4/1981 gün ve 945 sayılı, ilgilinin böyle bir sınava girmediği ve kendisine sınav kazandı belgesi verilmediği yazısı üzerine davacının görevine son verildiği, ayrıca hakkında adli kovuşturmaya başlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacı hakkında açılan adli kovuşturma sonucunda verilecek hükme göre işlem yapılması gerekirken Devlet memurluğuna alınma şartları arasında sayılmayan sınav geçirme koşulu bulunmadığı gerekçesiyle 657 sayılı Kanunun 98. maddesinin (b) fıkrası hükmüne göre adı geçenin görevine son verilmesinde anılan madde hükümlerine uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu göreve son verme işleminin iptaline; 2725 lira yargılama giderinin davalı idareden alınıp davacıya verilmesine ve getirilen sicil dosyasının mahalline iadesine 26/5/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Beşinci Daire
Esas No : 1980/4703
Karar No : 1982/6731

Özeti : İlgili hakkında verilen hapis cezalarının içtimai sonunda 6 aydan fazla olması halinin göreve son verme sebebi olamıyacağı Hk.

Davacı : Sami Köroğlu
Davalı : Ankara Valiliği

Davanın Özeti : Davacının Ankara Numune Hastanesindeki görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemin yasal olduğu davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Hüseyin Karakullukçu

Danıştay Savcısı Sabri Coşkun'un Düşüncesi : Dava, Hastahanede memur olan davacının, görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

657 sayılı Kanunun 48. maddesinin A/5. bendinde memur olabilmek için 6 aydan fazla hapis cezasına ve affa uğramış olsalar bile zimmet suçundan kesin olarak mahkûm olmamak gerektiği 98. maddesinin (b) bendinde de memur olma koşullarını kaybedenlerin memurluğunun sona ereceği belirtilmiştir.

Olayda davacının zina suçu nedeniyle 1977 yılında 6 ay hapis ve 1978 yılında aynı suç sebebiyle 5 ay 25 gün hapis cezasına çarptırıldığı 2. cezanın paraya çevrildiği dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır.

Bu durumda ayrı zamanlarda ayrı fiiller sebebiyle verilen hapis cezaları toplanarak 6 ayı aştığından bahisle davacının görevine son verilmesine ilişkin işlemde yasallık ve yerindelik ilkelerine uyarlık görülmediğinden davanın kabulü ile dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay 5. Dairesince işin gereği düşünüldü:

Davacı göreve son verilmesine ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 nci maddesinin (A) bölümünün 5 numaralı bendinde «Devlet Memurluğuna alınacaklarda aranacak genel şartlar arasında» «ağır hapis veya 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile zimmet, ihtilas, irtikab, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolaylı iflas gibi yüz kızartıcı bir fiilden dolayı hapis cezasına hükümlü bulunmamak» şartı sayılmıştır. Aynı kanunun 98. maddesinin (b) bendinde ise «Memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetme» hali memuriyetin sona ermesi sebebi olarak belirtilmiş bulunmaktadır.

Madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere anılan hükümle mahkumiyet kararındaki cezanın nevinin ağır hapis, mahkumiyet kararı verilmesine neden olan fiil maddede sayılan yüz kızartıcı veya benzeri bir fiil ise cezanın süresine bakılmaksızın yüz kızartıcı olmayan fiiller dolayısıyla verilen hapis cezası süresinin 6 aydan fazla olması koşulu ile memuriyete alınma şartının bulunmadığı hükme bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinde Altındağ 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 30/6/1977 tarih ve 1977/165 sayılı kararı ile davacının zina suçundan 6 ay, aynı suçtan Altındağ 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 24/10/1978 gün ve 1240 sayılı kararı ile 5 ay 25 gün hapis cezasına mahkum edildiği, bu cezalar içtima ettirilerek neticeten 11 ay 25 gün süre ile hapis cezası aldığının saptandığı ve davalı idarecede bu nedenle davacının görevine son verildiği anlaşılmıştır.

Dava hakkında karar vermek için yüz kızartıcı olmayan iki ayrı tarihte işlenen suçtan ötürü verilmiş «toplam altı aydan fazla hapis cezasının» memuriyet görevine son verme nedeni sayılıp sayılmayacağını saptamak gerekmektedir. Devlet Memurları Yasasının 48/5 ve 98/B maddelerindeki hükümlerde cezaların infaz süresinin değil suçun ve eylemin ağırlığının ön planda tutulduğu anlaşılmaktadır. Aynı maddelerde yüz kızartıcı suçlarla ağır hapis cezalarının süresine bakılmaksızın göreve son verme nedeni sayılması bu düşünceyi doğrulamaktadır.

Davacı hakkında verilen hapis cezaları ise tek eylemden ötürü verilmiş olmayıp, iki ayrı eylem sonunda verilen hapis cezaları idarece içtima ettirilmek suretiyle tesis edilen göreve son verme işleminde yasaya uyarlık saptanılamamıştır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline 200 lira yargılama giderinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine 28/5/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire
Esas No : 1981/87
Karar No : 1982/7738

Özeti : Kesinleşmiş Danıştay ilâmını infaz etmeyen idarenin, ilgilinin ademi infaz nedeniyle uğradığı zararı ödemekle yükümlü olduğu Hk.

Davacı : Abdurrahman Emin Öz
Vekili : Av. Necati Yazar
Davalı : Mut Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Zabıta memuru iken görevine son verilen ve görevine son verilmesi işlemi Danıştayca iptal edilen davacı, iptal kararının uygulanmadığından da bahisle görevine son verildiği 1/1/1971 tarihinden bu davayı açtığı 1/6/1977 tarihine kadar mahrum kaldığı aylıkları tutarı 219.230 liranın maddi, 60.000 liranın manevi tazminat olarak tarafına ödenmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayfer Gevrek

Danıştay Savcısı Rahmi Besler'in Düşüncesi : T. C. Anayasa'sının 114. maddesine göre idare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür. 521 sayılı Danıştay Kanununun 95. maddesinde idarenin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132. maddesi gereğince, Danıştay ilamlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecbur olduğu, Danıştay ilamlarının icaplarına göre eylem veya işlem tesis etmeyen idare aleyhine, Danıştayda maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği hükme bağlanmıştır.

Davacının görevine son verilmesine dair işlem aleyhine açtığı dava sonucunda Danıştay 5. Dairesi tarafından 13/11/1975 tarih, E : 1971/8575 ve K : 1976/7233 sayılı kararla işlem iptal edilmiş bu suretle hukuka aykırılığı sabit olmakla davacının maaş yönünden uğradığı zararın tazmini, olayda manevi tazminatı gerektirecek ağır bir hizmet kusuru bulunmadığından davacının manevi tazminata ilişkin kısmının reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü :

521 sayılı Danıştay Kanununun iptal ve tam yargı davaları başlığını taşıyan 71. maddesinde «ilgililer, haklarını da ihlal eden bir idari işlem dolayısıyle Danıştayda doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine bu hususiaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin yukarıdaki madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır» hükmü yer almıştır.

Göreve son verme işleminin iptali yolundaki Danıştay Beşinci Dairesinin 13/11/1975 tarihli kararını 10/8/1976 tarihinde tebellüğ ettiğini belirten davacı, bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı aylıkları tutarını, iptal kararının tebliği tarihinden itibaren doksan gün içinde isteyebileceğinden, ve dava bu süre geçirilerek açılmış olduğundan görevine son verildiği 1/1/1971 tarihinden bu işlemin iptal edildiği 13/11/1975 tarihine kadar geçen süre içinde mahrum kaldığı aylıklarının ödenmesine ilişkin isteğinin süre aşımı nedeniyle incelenme yeteneği bulunmadığından reddine, öte yandan iptal kararından sonra kararın uygulanmaması nedeniyle iş bu dava tarihine kadar geçen süreye ait aylıkları tutarında tazminat olarak istemekte olup T. C. Anayasasının 114. maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu ve idarenin kendi işlem ve eylemlerinden dolayı kişilere verdiği zararları ödemekle yükümlü bulunduğu açık olarak belirtilmiş, 521 sayılı Danıştay Kanununun 95. maddesinin 2. fıkrasında idarelerin, T. C. Anayasasının 132. maddesi gereğince, Danıştay ilamlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesir etmeye mecbur oldukları ve 4. fıkrasında da Danıştay ilamlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmeyen idare aleyhine Danıştay da maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği hükme bağlanmıştır. Danıştay Beşinci Dairesinin 71/8575 Esas 76/7233 karar sayılı ve 13/11/1975 tarihli kesinleşmiş ilamını infaz etmiyen idare, adeni infaz nedeniyle davacının uğradığı zararı tazminle mükellef olduğundan ilan tarihi olan 13/11/1975 tarihi ile 1/6/1977 tarihi arasındaki aylık ve Sosyal Yardımları tutarı olup dosyada mevcut belgelerden saptanan 107.060 liranın davacıya tazminat olarak ödenmesine, ortada manevi tazminatı gerektirecek bir husus bulunmadığından manevi tazminat talebinin ise reddine davanın kısmen süre ret, kısmen kabul ve kısmende retle sonuçlanması nedeniyle hükmedilen miktar üzerinden 1070 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 21/6/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

DÜZENLEYİCİ — GENEL İŞLEMLER

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/98
Karar No : 1982/45

Özeti : 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Yönetmeliğin imar mevzuatına uygun olduğu Hk.

Davacı : TMMOB Şehir Planlama Mimar ve Mühendisler Odası
Davalı : İmar ve İskân Bakanlığı

Davanın Özeti : 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan, belediyelerin İmar Yönetmeliklerindeki çatı katı ya da çekme kat yapılmasına ve müştemilatlara ilişkin maddelerin değiştirilmesine, ek madde ve bir geçici madde eklenmesine dair yönetmeliğin, madde 1-Ek Madde 1 ile Madde 3 - Geçici Maddesinin (a) - (b) - (c) bendlerinin, 6785 sayılı İmar Yasasının 6, 7, 13, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve diğer ilgili madde hükümlerini ortadan kaldıracak nitelikte bir kaide tasarruf meydana getirdiği, böyle bir tasarrufun ise, yasama ait bir yetkinin yürütme erki tarafından gasp edilmesi niteliği taşıdığı, bu yönetmelikle Ankara Belediyesinin uygulama dışı tutulmasının düzenleyici tasarruflarda eşitlik ilkesine uymadığı, ayrıca Yönetmelik cezaların uygulamasını önleyici hükümler içermesi bakımından ceza hukuku ilkeleri ile de bağdaşmadığı iddialarıyla iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Davanın süresi içinde açılmadığı, esas yönden de, yönetmeliğin İmar Yasasının 57. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarıldığı, bu yönetmelikle İmar Yasası hükümlerinin ortadan kaldırılmadığı, Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü Kuruluş Yasası ile İmar Müdürlüğü ayrı olduğundan Ankara Belediyesinin bu Yönetmeliğin kapsamı dışında tutulduğu, İmar Yönetmeliğinin imar planı ile getirilen hükümlere etkisi olmadığı savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Onur Özelçi'nin Düşüncesi : Dava, 28/9/1978 günlü 16418 sayılı Resmî Gazete'de Yayınlanan Belediyelerin İmar Yönetmeliklerindeki Çatı ve Çatı Katı yada çekme kat yapılmasına ve Müştemilatlara ilişkin maddelerin değiştirilmesine, Ek madde ve bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yönetmeliğin iptali talebi ile açılmıştır.

Dava, 28 Eylül 1978 tarihinden itibaren 90 günlük süre dolmadan 26 Aralık 1978 tarihinde açıldığı anlaşıldığından, davalı Bakanlığın süre aşımı iddiası yerinde görülmemiştir.

Davacı, taraf anılan yönetmeliğin, Madde 1-Ek Madde 1 ile Madde 3 - Geçici Maddesinin (a) - (b) - (c) bentlerinin 6785 sayılı İmar Kanununun 6, 7, 13, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve diğer ilgili madde hükümleri ortadan kaldıracak nitelikte bir kaide tasarruf meydana getirdiğini, böyle bir tasarruf ise, yasama erkine ait bir yetkinin yürütme erki tarafından gasp edilmesi niteliği taşıdığını, bu yönetmelik Ankara Belediyesini de uygulama dışı tutarak, düzenleyici tasarruflarda eşitlik ilkesine uymadığını ileri sürerek, iptalini talep etmektedir. 6785 sayılı İmar Yasasının 1605 sayılı Yasa ile değişik 57 inci maddesinde, İmar ve İskân Bakanlığı, bu kanunun tatbik şeklini gösteren nizamnameyi ve belgelerin inkişafı mahalli özellikleri gibi hususları gözönünde bulundurarak belediyelerin imar talimatnamelerini hazırlamakla vazifeli ve tatbikatta görülecek lüzum üzerinde bunlarda değişiklik yapmaya yetkili kılınmıştır.

Davalı Bakanlık anılan yasa hükmünün verdiği yetkiye dayanarak imar düzeninde meydana gelen hatalı uygulamaların bazı koşullarda giderilmesi için dava konusu yönetmeliği çıkarmıştır. Bu yönetmelik hükümleriyle, imar yasasının bazı hükümlerini ortadan kaldırıcı nitelikte bir kaide tasarruf getirilmemiştir. Bu Yönetmelik hükümleri İmar Planlarında aksine bir açıklama bulunmadığı takdirde uygulanabilmektedir.

Ankara Belediyesinin bu yönetmeliğin uygulama alanı dışında tutulması, Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğünün kuruluş Kanununun ve İmar Yönetmeliğinin ayrı oluşundan ileri geldiği; Ankara Belediyesi İmar Yönetmeliğinde de dava konusu Yönetmelikte yer alan hükümlere benzer hükümler yer aldığı anlaşıldığından, eşitlik ilkesine aykırı bir durum bulunmamaktadır.

Dava konusu yönetmelik, İmar Yasasının 6 ve 7 inci maddelerinin koyduğu esaslara göre ceza uygulamasını da kabul etmektedir.

Hal böyle olunca, davaya konu yönetmelik hükümlerinin usul ve yasaya aykırı olduğu yolundaki davacı iddiası yerinde görülmemiştir.

Bu nedenlerle, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 26/1/1982 gününde davacıyı temsilen Şükrü Atacan, Yusuf Okçuoğlu ve Av. İsmail Çakmak ile davalı idareyi temsilen Av. Ayça Aydın'ın geldikleri görüldü. Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin katılmasıyla duruşma yapılarak Tetkik Hâkimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü.

Dava, 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan belediyelerin imar yönetmeliklerindeki çatı ve çatı katı ya da çekme kat yapılmasına ve müştemilatlara ilişkin maddelerin değiştirilmesine, ek madde ve bir geçici madde eklenmesine dair Yönetmeliğin, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Yasasının 1605 sayılı Yasa ile değişik 57 inci maddesinde İmar ve İskân Bakanlığının, bu yasanın tatbik şeklini gösteren nizamnameyi ve beldelerin inkişafı, mahalli özellikleri gibi hususları gözönünde bulundurarak belediyelerin imar talimatnamelerini hazırlamakla vazifeli ve tatbikatta görülecek lüzum üzerine bunlarda değişiklik yapmaya yetkili olduğu hükmü bağlanmıştır.

Davalı idare anılan yasa kuralının verdiği yetkiye dayanarak imar düzeninde meydana gelen hatalı uygulamaların bazı koşullarda giderilmesi için dava konusu yönetmeliği çıkarmıştır. Bu yönetmelik hükümleri imar planlarında aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde uygulanabilmektedir. Ayrıca bu yönetmelik hükümleriyle, İmar Yasasının bazı hükümlerini ortadan kaldırıcı nitelikte bir tasarruf da, meydana getirilmemiştir.

Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğünün kuruluş Yasası ve İmar Yönetmeliği ayrıca düzenlenmiş olduğundan Ankara Belediyesi, bu Yönetmeliğin uygulama alanı dışında tutulmuştur. Öte yandan, dava konusu yönetmelikte yer alan hükümlere benzer hükümler Ankara Belediyesi İmar Yönetmeliğinde de yer aldığından, eşitlik ilkesine aykırı bir durum görülmemiştir. Sözkonusu Yönetmelikte, İmar Yasasının 6 ve 7 nci maddelerinin koyduğu esaslara göre ceza uygulaması da kabul edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu Yönetmelikte usul ve yasa hükümlerine aykırılık görülmediğinden davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 26/1/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/327
Karar No : 1982/135

Özeti : Otopark Yönetmeliğinin parasal yükümlülük getiren hükümlerinin ve buna göre tahsil edilen ücretin mevzuata uygun olduğu Hk.

Davacılar : Hüseyin Şirin - Mustafa Fehmi Zengin

Vekilleri : Av. Tuğrul Eliçin

Davalılar : 1 — İmar ve İskân Bakanlığı
2 — İstanbul Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Bora Tümerkan

Davanın Özeti : 21 Mayıs 1977 tarihli 15943 sayılı Resmî Gazete'de «Belediyelerin imar yönetmeliklerine ek yönetmeliğin bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bir ek madde eklenmesine, dair yönetmelik» adı altında neşredilen 7 Mayıs 1976 günlü, 15580 sayılı Yönetmeliği değiştiren Yönetmeliğin parasal yükümlülük getiren hükümleri ile bu yönetmeliğe dayanılarak davalı belediyece tesis edilen işlemin; tahsil edilen bedelin mali bir yüküm olduğu, ancak Anayasanın 61. maddesi karşısında yönetmelikle mali yüküm konamayacağından yasal dayanaktan yoksun olduğu, belirtilerek iptali ile otopark bedeli olarak davalı İstanbul Belediyesine ödenen 40.000.— liranın iadesine karar verilmesi istenilmiştir.

İmar ve İskân Bakanlığının Savunmasının Özeti : Yönetmelik ile parselinde otopark ihtiyacı karşılanamayan yapılar için belediyelere ayrıca otopark yeri ayrılması külfetinin yüklendiği, bunun içinde yönetmelikte bölge otoparklarının kurulmasının belediyelere görev olarak verildiği, parselinde otopark yapılamayan veyahutta parsel dışında bu ihtiyacın karşılanmasında sakınca görülmeyen binalar için yapılacak bölge otoparklarına yapı sahiplerinin katkısının bulunmamasının parselinde

otopark yeri ayrılanlar aleyhine haksız durum yaratacağı düşüncesi ile bölge otoparkları tesisinde avantajlı durumda bulunan pay sahiplerinin daimi yararlanacakları bölge otoparkları için katkıda bulunmalarının hakkaniyeti sağlayıcı bir çare olarak getirildiği, bu niteliği itibariyle otopark yerleri için alınacak bedelin vergi. resim ve harçda olmadığı, zira bu bedellerin başka hizmetler için kullanılmasının sözkonusu olmadığı, bedelin bir hizmet karşılığı olarak ve hizmetin gerektiği şekilde yapılabilmesi için alındığı, baskı aracı olarak da kullanılmasının sözkonusu olmadığı çünkü bölge otoparklarına ilişkin planların 3 ay içinde yapılarak bakanlığa intikal ettirilmesi gerektiği aksi halde yapı ve kullanma izni verilirken bu bedelin tahsil edilemeyeceği belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

İstanbul Belediye Başkanlığının Savunmasının Özeti : Yürürlükte olan mevzuat hükümleri uyarınca işlem yapıldığı belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Davacılar, maliki bulundukları parselde, yaptıracakları inşaata ait projenin tasdiki ve ruhsat talebi sırasında, belediyece otopark bedeli istenilmesi yolundaki işlem ile bu bedelin alınmasına mesnet olan, Belediyelerin İmar Yönetmeliklerine Ek Yönetmelik hükmünün iptali istemektedirler.

İmar Yasasına, 1605 sayılı Yasayla eklenen 1. maddesine göre; İmar planlarının tazmininde, planlanan beldenin ve bölgenin şartlarıyla müstakbel ihtiyaçlar gözönünde tutularak lüzumlu otopark yerlerinin ayrılacağı, otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerin neler olduğu otopark ihtiyacının nasıl giderileceği ve şartları İmar Yönetmeliklerinde belirtilecektir.

Maddenin 3 ve 4. fıkralarında da; İmar Yönetmeliklerinde, bulunması gereken, bu konuyla ilgili esasların İmar ve İskân Bakanlığınca saptanacağı, otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere lüzumlu otopark yeri ayrılmadıkça yapı izni otopark tesis edilmedikçe de, kullanma izninin verilmeyeceği sarahaten hükme bağlanmıştır.

7/5/1976 günlü, Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin 2. maddesinde amacın kentlerde sayısı gün geçtikçe çoğalan motorlu taşıtların doğurduğu trafik sorunu ve özellikle artan araba sahipliliği nedeniyle otoparak sorununu çözümlemek için, bina ve tesislerde özel kent planlarında genel otopark yerleri tesisiyle bunların miktar ve ölçülerinin saptanması belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 4. maddesine göre; bina otoparklarının bir bina içinde oturan kişilerin vasıtaları için gerekli olan ve aynı binanın oturduğu, parsel içerisinde veya bir adadaki binaların faydalanması amacıyla, toplu halde düzenlenen otopark yerleri olduğu, belirtilmiştir. Yönetmeliğin değişik 6. maddesinde, konutlarda her 4 daire için bir otopark yeri ayrılması zorunlu kılınmıştır.

Böylece; yasa ve yönetmelik hükümlerinin bina sahibine yüklediği bu mükellefiyeti gerek bina projesinde otopark yeri ayrılmaması ve gerekse aynı parselde, otopark yeri tefrikinin sakıncalı olması karşısında; inşaat izni ve bilahare yapı kullanma izni alınabilmesi için şart olan bu hususu; belediyenin kent planı uygulamasını da gözönünde tutarak yüklenmesi sonucu bunun karşılığı olarak bir bedeli inşaat sahibinden tahsile yetkili kılınmasının zorunluluğu ortadadır.

Otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartlarını parselinde karşılayamayan inşaat sahiplerinden, yönetmelik hükümlerine göre özel hizmetin giderilmesi gayesiyle belediyelerce saptanacak bedelin tahsiline de mevzuata bir aykırılık bulunmamaktadır. Açıklanan bu nedenlerle, davacıların iddiaları sözkonusu yönetmeliğin ve buna müsteniden belediye encümeni kararıyla saptanan otopark bedelinin istenilmesi tasarrufunun iptalini gerektirir nitelikte bulunmadığından, davanın reddinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 16/2/1982 gününde yapılan tebligata rağmen davacılar vekili Av. Tuğrul Eliçin'in gelmediği davalı İmar ve İskân Bakanlığını temsilen Ayça Aydın'ın geldiği, davalı İstanbul Belediye Başkanlığının temsilci göndermediği anlaşılmakla Danıştay Savcısı Orhan Dikbaş'ın katılmasıyla duruşma yapılıp Tetkik Hâkimi Nüket Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosya içinde yer alan tüm belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, 21 Mayıs 1977 günlü, 15943 sayılı Resmî Gazete'de «Belediyelerin İmar Yönetmeliklerine Ek Yönetmelik'in bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bir ek madde eklenmesine dair Yönetmelik» adı altında yayınlanan ve 7 Mayıs 1976 günlü, 15580 sayılı Yönetmeliği değiştiren Yönetmeliğin parasal yükümlülük getiren hükümleri ile bu yönetmeliğe dayanılarak davalı belediyece tesis edilen işlemin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali ve otopark bedeli olarak davalı İstanbul Belediyesine ödenen 40.000.— liranın iadesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasa ile eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrası imar planlarının düzenlenmesinde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları gözönünde tutularak gerekli otopark yerleri ayrılacağını, ikinci fıkrası otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerin neler olduğunu, otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartları ile bu ihtiyacın nasıl tesbit olunup giderileceğinin ise İmar Yönetmeliklerinde belirtileceğini, 3. fıkrası bu talimatnamelerde bulunması gereken, bu konu ile ilgili esasların İçişleri, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlıklarının mütalaaları alınmak suretiyle İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit olunacağını, 4. fıkrası da otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere gerekli otopark yeri ayrılmadıkça yapı izni, otopark tesis edilmedikçe de kullanma izni verilmeyeceğini kurala bağlamıştır.

Yukarıda belirtilen maddenin 2. fıkrasında sözü edilen ve davacı tarafından vatandaşa parasal yükümlülük getiren hükümlerinin iptali istenilen yönetmeliğin, ek 1. maddenin verdiği yetkiye dayanılarak ve bu madde de belirtilen bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle düzenlendiği anlaşıldığından bu yönüyle yasaya aykırılığı sözkonusu olmadığı gibi yukarıda belirtilen 2. fıkra hükmü karşısında otoparka ilişkin esasların ek 1. nci madde ile, ayrıntıların da bu kanun maddesinin yetki verdiği mercice çıkartılan yönetmelikle düzenlenmesinde de mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Otoparklar kullanım amaçlarına ve bundan yararlanacaklara göre genel, bölge ve bina otoparkları olarak üçe ayrılmış olmakla Ek 1. maddenin 1. fıkrasındaki imar planlarının tanziminde beldenin ve bölgenin şartları ile gelecekteki ihtiyaçları gözönünde tutularak ayrılacak gerekli otopark yerleri ile 4. fıkrasında sözü edilen bina ve tesisler için gerekli özel otopark yerlerini aynı nitelikte kabul etmeye olanak yoktur.

Kanun ve Yönetmeliğin amacı binalar ve tesisler için gerekli otopark yerinin parseli içinde tesis edilmesi, bunun mümkün olmaması halinde otopark ihtiyacının bölge otoparklarından karşılanmasıdır.

Bu nedenle ek 1. maddenin 4. fıkrasının otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesis sahiplerine gerekli otopark yerini bu taşınmazda ayırma mükellefiyetini yüklediğini kabul etmek gereklidir. Bu madde ile bina sahiplerine yüklenen otopark yeri ayırma ve yapma yükümünün bina sahibince yerine getirilememesi nedeni ile belediyelerce yaptırılacak bölge otoparklarına binanın ihtiyacı kadar otopark yeri ayrılmasının karşılığı olarak belirli bir bedelin katkı niteliğinde olmak üzere ödenmesinde İmar Yasasının Ek 1. maddesinin 2. fıkrası hükmüne aykırılık bulunmamaktadır.

Ek 1. maddenin 2. fıkrasında otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartları imar talimatnamelerinde belirtilir dendiğinden, bu madde de otopark bedeli alınmasına ilişkin bir hüküm olmadığı şeklindeki sav yerinde değildir zira bu maddedeki diğer şartlar deyiminden kastedilen alınacak otopark bedeli olmaktadır. Bu haliyle alınan bedel Anayasanın 61. maddesine de aykırı düşmemektedir. Çünkü bu mali yükümün yukarıda açıklandığı şekilde kanuni dayanağı bulunduğu gibi otopark tesisi gibi bir kamu hizmetinin görülmesi için alınan bu paraların yalnızca yapı sahiplerinin otopark ihtiyacı için kullanılacağı başka herhangi bir amaca tahsis edilmeyeceği de yeni yönetmelikte açıkça belirlenmiştir.

Dava konusu olayda da, İmar ve İskân Bakanlığınca çıkartılan otopark yönetmeliği uyarınca davalı İstanbul Belediyesi Encümenince düzenlenen, daha sonra yayınlanan 90 sayılı genelge uyarınca da «daha önce encümenlerce tesbit edilipte belediyesince aynen uygulanması istenen bedellerin 78 yılı Bayındırlık Bakanlığı rayiçleri ile 77 yılı içinde yeniden yapılacak bedel tesbitine kadar geçerli sayılacağı» belirtildiğinden, başkanlık onayı ile uygulanmasına devam edilen ücret tarifelerinde ve otopark bölgeleme planında davacıya ait parselin de içinde bulunduğu bölgede bölge otoparklarının tesis edileceği belirtilmiş böylece 6785 sayılı Yasanın ek 1. maddesinin 4. fıkrasında yer alan, «binada otopark yerinin tefrik edilmemesi halinde yapı izni verilemeyeceğine» ilişkin hükmün uygulanmasını sağlamak için, bu yükümlülüğün davalı belediyece ne şekilde yerine getirilebileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

Dava dosyasının incelenmesinden yaptırılmak istenen inşaatın projesinde yukarıda sözü edilen maddenin 4. fıkrasında belirtilen nitelikte bir otoparak yerinin tefrik edilmesinin de mümkün olmadığı anlaşıldığından otopark ihtiyacının kendi parseli içinde karşılanmaması nedeniyle bölge otoparkı tesisine katkıda bulunulması amacıyla belli bir bedelin alınmasında açıklanan nedenlerle mevzuata aykırılık bulunmadığı gibi bu maksatla alınan paranın geri verilmesine de olanak bulunmamaktadır.

Bu nedenle İmar Yasasının ek 1. maddesinin İmar ve İskân Bakanlığına bıraktığı yönetmelikle düzenleme yetkisi ve görevinin hukuka ve mevzuata uygun bir biçimde kullanıldığı sonucuna varıldığından davanın reddine, peşin yatırılan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 900.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalılardan İstanbul Belediye Başkanlığına verilmesine 16/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2251
Karar No : 1982/461

Özeti : Yıkılan ve dış mimarinin eski şekli ile yeniden yapılması için idarede gerekli dökümanlar bulunmayan yapının, II. grup uygulaması yapılarak yeniden inşaasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararının iptali Hk.

Davacı : Perihan Sezer

Vekili : Av. Tunç Aytur

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın Özeti : Aydın İli, Merkez İlçesi, Veysi Paşa Mahallesi 5 pafta, 775 ada, 27 parsel sayılı taşınmaz mal üzerindeki yapının II. grup korunması gerekli eski eser olduğu yolundaki Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 10/3/199 günlü, A-1592 sa7yılı kararının; sözkonusu yapının kurulca verilmiş 17/11/1978 günlü, A-1370 sayılı Aydın Genel Sit kararı içerisinde yer almadığı, sadece üçüncü derece sit alanında kaldığı, yıkık ve harap bir durumda bulunduğu, hiç bir tarihi değeri olmadığı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu yapının Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 17/11/1978 günlü, A-1370 sayılı Aydın Merkezi Genel sit kararı içinde bulunmamasına karşın III. derece korunması gerekli Antik Tralles Kenti Bölgesi içinde bulunduğu ve kurulun 10/3/1979 günlü, A-1592 sayılı özel kararı ile ikinci grup korunması gerekli eski eser olarak saptandığı, yapının genel sit kararı içinde yer almamış bulunmasının eski eser niteliğindeki bu yapının kurulca hakkında özel bir karar alınmak suretiyle korunması gerektiğinin saptanmasına engel teşkil etmiyeceği öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Rana Tandoğan'ın Düşüncesi : Davacı, evinin korunması gerekli eski eser olmadığını iddia ettiğinden, ehliyetli bilirkişilerce belgeler üzerinde inceleme yaptırılması ve bilirkişilerce tanzim edilecek raporun incelenmesinden sonra esas hakkında düşünce verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar Veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 14/4/1981 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekili Av. Cemil Sezen ile davalı Kültür ve Turizm Bakanlığını temsilen II. Hukuk Müşaviri Reha Erbek'in geldikleri anlaşılmakla Danıştay Savcısı Rana Tandoğan'ın katılmasıyla duruşma yapıldı. Aynı gün verilen ara kararına davalı idarece cevap verilmiş olduğundan, Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Aydın İli, Merkez İlçesi, Veysi Paşa Mahallesi 5 pafta, 775 ada, 27 parsel sayılı taşınmaz mal üzerindeki yapının II.grup korunması gerekli eski eser sa-

yılmasına ilişkin Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 10/3/1979 günlü, A-1592 sayılı kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının yapısının Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca verilen 17/11/1978 günlü, A-1370 sayılı genel sit kararı içerisinde yer almadığı, Antik Tralles Kenti bölgesi içinde bulunduğundan Kurulun dava konusu edilen 10/3/1979 günlü, A-1592 sayılı özel kararı ile II. grup eski eser sayıldığı anlaşılmış olup, davacı tarafından Genel Evrak Kalemine 22/5/1980 gününde 12349 sayı ile kaydedilen dilekçeyle sözü edilen yapının 15/5/1980 gününde yıkıldığının bildirilmesi üzerine Dairemizce verilen 14/4/1981 günlü, 1979-2251 sayılı ara kararıyla sözkonusu yapının rölevesinin bulunup bulunmadığı sorulmuş, davalı idarece verilen 13/7/1981 günlü, 02-421.1(555)/845 sayılı cevapta ise; yapının dış mimarisi önemli olduğu için onun korunmasının yeterli bulunduğu ve röleve istenmediği, ancak yapı sahibinin bu dış mimariyi de yıkarak yok ettiği, sadece fotoğrafları kaldığı belirtilmiştir. Bu durumda dış mimarinin eski şekli ile yeniden yapılması için idarede gerekli dökümanlar bulunmadığından yapının II. grup uygulaması yapılarak yeniden inşaasına olanak bulunmamaktadır.

Bu nedenle, Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun dava konusu 10/3/1979 günlü, A-1592 sayılı kararının iptaline ve peşin alınan yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiş olduğundan davacı üzerinde bırakılmasına 10/3/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

x — Davacıya ait yapının II. grup eski eser olduğuna ilişkin dava konusu karar alındıktan ve davacıya tebliğ edildikten sonra 1710 sayılı Yasanın tarif ve kapsamına giren bu eserin anılan Yasanın 5. maddesi uyarınca, yıkılması kısmen veya tamamen tahrip edilmesi yasaklanmış olmasına rağmen bu maddeye aykırı olarak yıkıldığı anlaşılmıştır.

Eski eser niteliğini haiz olan yapının yıkılarak ortadan kaldırılmış olması dava konusu kararın iptalini gerektiren bir neden değildir.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyız.

GEREKÇEDE AZLIK OYU

xx — Yasalarımızda yanma veya yıkılma gibi nedenlerle tamamiyle yokolmuş yapıların ihyasına kişileri zorlayıcı bir hükme yer verilmemiştir.

5805 ve 1710 sayılı kanunların hükümlerinde açıklandığı üzere, Anıtlar Yüksek Kurulunun mevcut eski eserlerin bakımı, onarımı ve restorasyonu işlerinde ilke ve programlar koyması öngörülmüş olup, ihya konusunda mülk sahibinin hukukunu kısıtlayıcı kararlar alma yetkisi verilmemiştir.

Bu gün için mülkiyet hakkını bu biçimde kısıtlayıcı yasa hükmü bulunmadığından, yıkılan binanın yeniden ve aynen yapılmasına kişiler zorlanamaz. Kaldıki aynen ihya edilen tarihi bir eser yerine yapılan yeni yapının eskisinin (mükemmel veya kötü) bir kopyası olacağı da kuşkusuzdur.

Kişileri sahip oldukları eski yapıların kasten yakıp yıkmalarını ve yerine yeni yapı yapmaları şeklinde bir suistimali önlemek için de Devleti yakılan binanın yerini kamulaştırarak ihya işlemine bizzat girişmesi daima mümkündür.

İptal kararı gerekçesinde bu hususların da yer almasının uygun olacağı görüşündeyim.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/3487
Karar No : 1982/43

Özeti : Belediye adına tescil edilen çıkmaz sokağın, teşekkül eden imar durumuna göre bitişikteki iki parsel sahibine satışının yapılması gerekirken, tamamının sadece bir parsel sahibine satılmasının 6785 sayılı İmar Kanununun 41 inci maddesine aykırı olduğu Hk.

Davacılar : Mediha Sözer
Vekili : Av. Teoman Ergül
Davalı : Salihli Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Nüzhet Aksan
Müdahil : Kamil Demirhan

Davanın Özeti : Salihli Namık Kemal Mahallesinde davacılara ait 8 pafta, 3 parsele bitişik olan, 8 pafta, 289 ada, 35 parsel sayılı taşınmazın, 2490 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi gereğince m^2. si 2.500 liradan pazarlıkla Kamil Demirhan'a satılmasına ilişkin 21/5/1979 günlü, 500 sayılı Belediye Encümeni kararının, 5/9/1977 tarihinde davalı Belediyenin onayladığı projeye göre, 3 parsel sayılı taşınmazları üzerinde inşaat yaptıkları ve bu projeye göre Belediyenin ihdas suretiyle mülkiyetine geçirdiği 35 parsel sayılı çıkmaz sokak olan yere kapı ve pencere açıldığı, balkon yapıldığı, çıkmaz sokağın yıllardır fiilen yol olarak kullanıldığı, ortada yolun statüsünü değiştirecek bir durumun bulunmadığı, ayrıca satışın yasaya aykırı olduğu iddialarıyla iptali ve yargılama giderlerinin davalı tarafa yüklenmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Çıkmaz Sokağı 1973 yılında yapılan plan değişikliği ile mesken alanına alındığı, 35 parsel sayısını aldığı, ihdas suretiyle Belediye adına tescil edildiği, imar planına göre bu ada bitişik nizam olduğu için ve iki bina arasında boşluk kalmaması için 34 parsel sahibine satılmasının uygun görüldüğü, 6785 sayılı Yasanın 41 inci maddesinin olaya uygulanmasının mümkün olmadığı, davacıların yapısı bittiğine göre bu yerin davacılara satılmasının da olanaksız olduğu savunularak davanın reddi istenmektedir.

Müdahilin Savunmasının Özeti : Davacılara ait 3 sayılı parsel ile kendi parseli arasında çıkmaz sokak bulunduğu, sonradan bu çıkmaz sokağın 35 parsel sayısını alarak Belediye adına tescil edildiği ve isteği üzerine kendisine satışının yapıldığı, yapılan satış işleminde usul ve yasa kurallarına aykırılık bulunmadığı savunularak davanın reddi istenmiştir.

Savcı Onur Özelçi'nin Düşüncesi : İmar Yasasının 41 inci maddesi gereğince satışı yapılan Belediyeye ait 289 ada, 35 parsel sayılı yerin aynı adadaki 4 ve 5 sayılı parsellerle davacılara ait 3 sayılı parsele bitişik olduğu anlaşılmaktadır. Adı geçen madde gereğince Belediyenin bu yeri satışa çıkardığını diğer parsel sahipleriyle birlikte davacıya da tebliğ etmesi ve satın almak istemeleri halinde arttırma usulüne başvurarak en fazla bedel ödeyene satış yapması gerekirken, parsel sahiplerinden sadece birine pazarlık suretiyle satılmasında kanuna uygunluk bulunmadığından dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 26/1/1982 gününde davacılar vekili Av. Teoman Ergül'ün geldiği, davalı tarafı temsilen kimsenin gelmediği görüldü. Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin katılmasıyla duruşma yapılarak Tetkik Hakimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacılara ait 8 pafta, 3 parsele bitişik olan, 35 parsel sayılı taşınmazın satılmasına ilişkin 21/5/1979 günlü, 500 sayılı Belediye Encümeni kararının davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasa ile değişik 41 inci maddesinde, belediyelerin esasen belediye malı olan veya imar ve yol istikamet planlarının tatbiki dolayısıyla istimlakten artan parçalarla istikameti değiştirilen veya kapanan yol ve meydanlarla hasıl olan sahalardan müstakil inşaata elverişli olmayan parçaları bitişiğindeki arsa veya bina sahibine bedel takdiri suretiyle satmaya vazifeli olduğu hükme bağlanmıştır.

Olayda, davacıların 8 pafta, 3 parsel sayılı taşınmazları üzerinde 1977 yılında Belediyenin onayladığı projeye göre bina yaptıkları, onaylı proje uyarınca bitişik çıkmaz sokağa binanın kapı ve pencerelerinin açıldığı ve balkon yapıldığı, Belediye adına tescil edilen ve 35 parsel sayısını alan çıkmaz sokağın ise, dava konusu kararla 2490 sayılı Kanuna göre 34 parsel sahibine pazarlık suretiyle satışına karar verildiği dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Davalı idarece, çıkmaz sokak olarak kullanılan yerin bitişik parsel sahiplerinden hangisi için kısmen veya tamamen gerekli olduğu tesbit edildikten sonra satışın gerçekleştirilmesi, eğer teşekkül eden imar durumuna göre her iki parselin de bu yere ihtiyacı varsa, parsel sahiplerine tebligat yapılarak yine bedel takdiri suretiyle satışın her iki parsel sahibine de yapılması gerekirken, sözkonusu yerin tamamının sadece 34 sayılı parsel sahibine pazarlık yolu ile satılmasında yukarıda anılan yasa kuralına uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu 21/5/1979 günlü, 500 sayılı Belediye Encümeni kararının iptaline, aşağıda toplamı yazılı 560 lira yargılama gideri ile 1400 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine 26/1/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1980/1275
Karar No : 1982/1352

Özeti: Belediyenin paydaşı olduğu, ancak müstakilen inşaata elverişli bulunmayan taşınmazın belediyeye ait bölümünün, daha önce taşınmazı kamulaştırılan şahsa satışında İmar Kanununun 41. maddesinin 2 nci fıkrasına uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Ömer Eğin
Davalı : Samsun Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Saim Günaydın

Davanın Özeti: Saitbey Mah. 64 pafta, 485 ada, 17 (64) parsel sayılı taşınmazın belediyeye ait olan 29.37 M^2. lik hissesinin üçüncü bir şahsa satılmasına ilişkin

belediye encümeni kararının; İmar Kanununun 41. maddesine göre belediyenin bu yeri ancak kendisine satabileceği belirtilerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Belediyenin kamu hizmetinin para kullanılmaksızın trampa suretiyle ifasını temin için ve 6830 sayılı Yasanın 8 ve 26. maddelerinin verdiği yetkiye dayanarak işlem tesis ettiği, trampa konusu taşınmazın 17 (64) parselle şuyulu bulunmasının bu parsel malikleri dışındaki şahıslara temlikine mani olmadığı, 1580 sayılı Yasaya göre de belediyenin bu satışa yetkili olduğu belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava, davacının da paydaşı bulunduğu 64 pafta, 485 ada, 64 parsel sayılı taşınmazın mülkiyeti belediyeye ait olan 29,37 M². lik bölümünün trampa yoluyla 3 ncü şahsa verilmesine ilişkin istemin iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 41. maddesinde; belediyelerin esasen belediye malı olan ..... ve müstakil inşaata elverişli olmayan parçaları, bitişiğindeki arsa veya bina sahibine bedel takdiri suretiyle satmaya yetkili oldukları kurala bağlanmıştır.

Olayda ise 64 parsel sayılı taşınmazdaki 29.37 M². lik belediyeye ait olan bölümü ile aynı parselde davacının da paydaşı bulunduğu geri kalan bölümün İmar Yasasının 42. maddesi uygulanarak bağımsız imar parselleri meydana getirmediği bu nedenle şuyulu bulunduğu halde anılan Yasanın 41. maddesine aykırı olarak sözkonusu 64 sayılı parsele trampa yoluyla satış yapılan Mehmet Germiye ait bitişik bir arsada bulunmadığı halde davacıya hiçbir teklif yapılmaksızın bu yere bitişik arsası olmıyan 105 ada 65 sayılı parsel sahibine verilmesinde imar mevzuatına uyarlık bulunmamaktadır.

Kaldı ki davacı ve paydaşlarının 21/11/1979 günlü başvurusu dava konusu 29,37 M². lik alanın 64 parselle şuyulu olması nedeniyle bu parselin hissedarlarına satılması gerekeceği Emlak İşleri Müdürlüğünün 10/12/1979 günlü ve 1689 sayılı yazısında belirtildiği halde, 6830 sayılı Yasa gereğince maliki bulunduğu taşınmazı kamulaştırılan şahsın fazla mağdur edilmemesi gibi bir gerekçe ile dava konusu kararın alınmasında da mevzuata uyarlık görülmemektedir.

Bu nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 4/5/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacının geldiği, davalı idarenin temsilci göndermediği anlaşılmakla Savcı Aynur Şahinok'un katılmasıyla duruşma yapılıp dosya içinde yer alan tüm belgeler incelenip Tetkik Hakimi Nüket Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Davalı idarenin usule ilişkin def'ileri yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi :

Dava, Saibey Mah. 64 pafta, 485 ada, 17 (64) parsel sayılı taşınmazın belediyeye ait olan 29.37 M². lik hissesinin 3. bir şahsa satılmasına ilişkin belediye encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Yasasının 41. maddesinin 2. fıkrasında; esasen belediye malı olan veya imar veya yol istikamet planlarının tatbiki dolayısıyla istimlaktan artan parçalarla istikameti değiştirilen veya kapanan yol ve meydanlarda hasıl olan sahalardan müstakil inşaata elverişli olanları, gayrimenkullerinden umumi hizmet için belediyece yeri alınan şahısların muvafakatları halinde istihkaklarına karşılık olarak bedel takdiri ve icabında teadül temini suretiyle değiştirmeye belediyelerin yetkili olduğu kurala bağlanmıştır.

Dava konusu uyuşmazlıkta ise, esasen belediye malı olan ancak müstakil inşaata elverişli olmayan bir taşınmazın Mahmut Germi'nin daha önce kamulaştırılan taşınmazına karşılık verildiği anlaşılmış olup, yukarıda açıklanan 41. maddenin 2. fıkrası hükmü karşısında müstakil inşaata elverişli olmayan kısmın bu şekilde değiştirilmesi işleminde mevzuata uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle 64 pafta, 485 ada, 17 parsel sayılı taşınmazdaki 29,37 M². lik belediye hissesinin Mahmut Germi'ye satılmasına ilişkin belediye encümeni kararının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 400,— lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 4/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2933
Karar No : 1982/1760

Özeti : Dava konusu taşınmazın; 6785 sayılı Kanunun 41. maddesine göre yol fazlası olup olmadığı, müstakilen inşaata elverişli bulunup bulunmadığı ve mülkiyetinin kime ait olduğu araştırılmadan satışına dair belediye meclisince verilen kararının, il idare kurulunca iptalinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Pınarhisar Belediye Başkanlığı

Davalı : Kırklareli Valiliği

Davanın Özeti : Yol fazlası, 134,93 M² lik taşınmazın satışının iptaline ilişkin 29/5/1979 günlü, 1449 sayılı il idare kurulu kararının bu konuda Kaymakamın itiraz etme, İl İdare Kurulunda da karar alma yetkisi bulunmadığı, 1580 sayılı Kanunun 73. maddesindeki 10 günlük itiraz süresinin geçirildiği, taşınmazın belediye mülkiyetinde olup olmadığı ve yol fazlası bulunup bulunmadığı hususlarının kesinlik arzetmediği, ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Kırklareli ili, Pınarhisar ilçesi, Beylik Mahallesi Eski Panayır mevkiinde bulunan 134,93 m² den ibaret yerin, yol fazlası olduğundan bahisle başkasına satışına ilişkin 27/2/1979 tarihli beldiye meclis kararını, kaymakamlığın itirazı üzerine iptal eden il idare kurulu kararı dava konusu edilmiştir.

1580 sayılı Yasanın 73. maddesinde, belediye meclislerinin 71 ve 73. maddelerle ilgili olmayan kararlarına karşı ilân tarihinden itibaren belediye reisi veya alakadarlar tarafından on gün içinde vilayete itiraz olunabileceği ve itirazlarla ilgili olarak kaymakamın mütalaası alınmak suretiyle il idare kurulunca karara bağlanacağı belirtilmiştir.

1580 sayılı Yasanın 71 ve 72. maddeleri ile ilgilisi bulunmayan belediye meclisi kararının, kaymakamın başvurusu üzerine il idare kurulunca incelenmesinde sözkonusu 73. madde hükmüne aykırılık bulunmadığı gibi itirazın süresinde yapılmadığına ve il idare kurulunun oluşum tarzına ilişkin davacı iddiası da yerinde değildir.

6785 sayılı Yasanın değişik 41. maddesi, belediyenin malı olan veya imar ve yol istikamet planlarının tatbiki dolayısıyla istimlakten artan parçalarla istikameti değiştirilen veya kapanan yol ve meydanlardan hasıl olın sahalardan müstakil inşaata elverişli olmayan parçaları bitişikteki arsa vey bina sahiplerine bedel takdiri suretiyle satmaya belediyelerin yetkili olduğunu hükme bağlamıştır.

Diğer taraftan, 6785 sayılı Yasanın 41. maddesi kapsamına girmeyen belediyeye ait arsaların satış şekli, 2490 sayılı Yasanın 65. maddesinde gösterilmiştir.

Dava dilekçesinde satışı yapılan arsanın belediyeye aidiyeti ile yol fazlası olup olmadığının, kesinlikle belli olmadığı belirtilmektedir. Mülkiyet durumu ile yol fazlası olup olmadığı kesinlikle belli olmayan ve müstakil inşaata elverişli bulunup bulunmadığı araştırılmayan bir taşınmaz malın, yol fazlası olduğundan bahisle komşu parsel veya bina sahibi dahi olup olmadığına bakılmaksızın herhangibir kimseye satışında yukarıda sözü edilen yasa hükümlerine uyarlık bulunmadığından bu konuya ilişkin belediye encümen kararını iptal eden İl İdare Kurulu kararına yönelik davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 1/6/1982 gününde davacı ve davalı idare temsilcilerinin gelmediği görülerek duruşma açılmadı. Aynı gün Tetkik Hakimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, yol fazlası 134,93 m² lik taşınmazın satışının iptaline ilişkin 29/5/1979 günlü, 1449 sayılı İl İdare Kurulu kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

1580 sayılı Yasanın 73. maddesinde, Belediye Meclislerince verilen ve 71 ve 72. maddelerle ilgili bulunmayan kararlara karşı ilan tarihinden itibaren on gün içinde belediye reisi veya alakadarlar tarafından vilayete itiraz edilebileceği ve bu itirazların kaymakamın mütalaası alındıktan sonra İl İdare Kurulunca karara bağlanacağı kurala bağlanmış olup, dava konusu belediye meclisi kararı yukarda anılan Yasanın 71 ve 72. maddeleriyle ilgili bulunmadığından Kaymakamın başvurusu üzerine il idare kurulunca incelenip karar verilmesinde 73. maddeye aykırılık olmayıp, davacının itirazın süresinde yapılmadığı yolundaki iddiası da yerinde görülmemiştir.

6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasayla değişik 41. maddesinde esasen belediyenin malı olan veya imar ve yol istikamet planlarının tatbiki dolayısıyla istimlakten artan parçalarla istikameti değiştirilen veya kapanan yol ve meydanlarda hasıl olan sahalardan müstakil inşaata elverişli olmayan parçaları bitişiğindeki arsa veya bina sahibine satmaya belediyelerin yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden dava konusu taşınmazın yol fazlası olup olmadığı, müstakilen inşaata elverişli bulunup bulunmadığı ve mülkiyetinin kime ait olduğu hususlarının araştırılmadığı anlaşılmakta olup, sözü edilen yerin yukarda belirtilen yasa kuralına aykırı biçimde belediye meclisince satışına karar verilmesi nedeniyle anılan satış kararının il idare kurulunun 29/5/1979 günlü 1449 sayılı kararı ile iptal edilmesinde isabetsizlik görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddine peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 1/6/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1970/3341
Karar No : 1982/1494

Özeti : Konya Organize Sanayi Bölgesinde süresi içinde inşaat yapılmadığının anlaşılması üzerine tahsis işleminin geri alınmasında Konya Organize Sanayi Bölgesi Yönetmeliği ile buna dayanılarak yapılan taahhütnameye aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Mehmet Yüksel, Mehmet Tuncel.

Vekilleri : Av. Mehmet Kavaklılar

Davalı : Konya Belediye Başkanlığı

Vekilleri : Av. Erten Ceylan - Av. Serpil Usman

Davanın Özeti : Davacılara tahsis edilen taşınmazın, üzerine süresi içinde inşaat yapılmadığı gerekçesiyle geri alınmasına ilişkin 15/8/1978 günlü, 78/2882 sayılı belediye encümeni kararının; 1975 yılından bu yana ithal edilecek mal ve malzeme fiyatlarının artışı nedeniyle atılımlarının ertelendiği, belediyenin amacının bu arsayı artan fiyatlarla başkasına satmak olduğu belirtilerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Davacıların yönetmeliğin 27 ve taahhütnamenin 3. maddesine uygun olarak süresinde inşaata başlamadıklarının tesbiti üzerine taşınmazın yine taahhütname şartlarına uygun olarak geri alınmasının gerektiği belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Kemal Eröz'ün Düşüncesi : Davacılar Organize Sanayii kurulmak üzere belediyece kendilerine tahsis edilen arsaların geri alınması hakkındaki belediye encümen kararının iptaline karar verilmesini istemektedir.

Sanayi Bakanlığınca hazırlanarak 28/10/1967 gün ve 12738 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle yürürlüğe giren Organize Sanayi bölgeleri kurma yönetmeliği hükümlerine göre bu sanayii kurmak için belediyece istek üzerine davacılara tahsis edilen arazide davacıların yönetmelikte gösterilen süreler içinde herhangibir faaliyete ve inşaata başlamamış olmaları nedeni ile tahsisin belediyece kaldırılarak arsanın geri alınmasına karar verilmiş olmasında mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Nüket Yoklamacıoğlunun açıklamaları dinlendikten ve dosya içinde yer alan belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Konya Organize Sanayi Bölgesinden tahsis edilen 13204 ada, 1 parsel sayılı taşınmazın yönetmeliğe ve taahhütnameye aykırı olarak süresinde inşaata başlanmaması nedeniyle geri alınmasına ilişkin 15/8/1978 günlü, 78/2882 sayılı belediye encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

Konya Organize Sanayi Bölgesi Yönetmeliğinin 27. maddesinde, sanayicinin müracaatının kabul edildiğinin kendisine tebliği tarihinden itibaren bir yıl içinde tasdik edildiği şekilde inşaata başlamasına, projesinin tasdik tarihinden itibaren 30 aylık süre zarfında da kendi imalat (veya hizmet) işine başlayarak tesisini işletmeye açmasının zorunlu olduğu kurala bağlanmıştır.

Dava konusu uyuşmazlıkta ise, davacıların 17/4/1975 yılında ruhsat almış olmalarına rağmen 7/8/1978 yılında yapılan konrolde parselin boş olduğunun tesbit edilmesi üzerine, yukarıda belirtilen yönetmelik ve buna dayanılarak, yapılan taahhütnamede konulan hükümlere aykırı olarak süresinde inşaata başlanılmadığından tahsisin geri alındığı anlaşılmış olup, yapılan işlemde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenle davanın reddine, peşin yatırılan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 12/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/449
Karar No : 1982/1662

Özeti : 775 sayılı Yasanın geçici 5 inci maddesi gereğince tahsis edilen yer üzerinde, sonradan yapılan incelemede tahsis sırasında ve halen gecekondu bulunmadığı belirlendiğinden, tahsis işleminin geri alınmasında isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Mustafa Eligür
Vekili : Av. Bahadır Güvendi
Davalı : İstanbul Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Gönül Sabuncu

Davanın Özeti : Beşiktaş - Dikilitaş Mahallesi, 60 pafta, 448 ada, 7 sayılı parselin 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesi uyarınca davacıya tahsisi hakkındaki işlemin geri alınmasına ilişkin 4/10/1978 günlü, 77/5007 sayılı davalı idare işleminin, tahsis işlemi belediye meclisince yapıldığından, belediye başkan yardımcısının oluru ile geri alınamıyacağı, tahsis yapıldıktan çok uzun bir süre geçtiğinden geri alınmasının müktesep hak ilkesine aykırı olduğu belediyeye ilk yapılan müracaatta üzerine konut yapımı için boş bir arsa talep edildiğinden belediyece o tarihte de tahsis olunan arsanın boş olduğunun bilindiği ve ona göre tahsis yapıldığı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Davacıya yapılan tahsisin 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesine aykırı olduğunun anlaşılması üzerine tahsisin iptali yoluna gidildiği, tahsis işleminin de belediye başkanlığınca yapıldığı, idarenin hatalı işlemini her zaman geri alabileceği öne sürülerek davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenilmiştir.

Savcı Türkan Savaş'ın Düşüncesi : Gecekondu ıslah bölgesinde bulunan taşınmaz malın evvelce davacıya tahsis edilip adına tapuya tescil edildiği, ancak sonradan taşınmaz mal üzerinde 775 sayılı Yasanın yürürlüğünden önce davacı tarafından yapılmış bir gecekondunun bulunmadığının anlaşılması üzerine 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesine göre hatalı olarak tesis edilmiş olan tahsis işleminin geri alınmasında yasaya aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Mustafa Dıraz'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Beşiktaş, Dikilitaş Mahallesi, 60 pafta, 448 ada, 7 sayılı parselin 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesi uyarınca davacıya tahsisi hakkındaki işlemin geri alınmasına ilişkin 4/10/1978 günlü, 77/5007 sayılı davalı idare işleminin, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

775 sayılı Gecekondu Kanununun geçici 5. maddesinde; Gecekondu ıslah bölgelerinde bulunup belediyelere ait olan veya bu yasa uyarınca belediyelerin mülkiyetine geçmesi gereken arazi ve arsalar üzerinde bu yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılıp 16 ve 17. maddelere göre saptanmış bulunan gecekonduların konut olarak kullanılanlarından imar ve ıslah planları ve mevzuat gereklerine göre olduğu gibi veya değiştirilerek korunması gerekenlere 30. madde gereğince gecekondunun tamir ve ıslah ettiği takdirde yapılacak imar planlarına ve hazırlanacak parselasyona uygun olarak bedeli karşılığında tapularının verileceği bu maddeden yararlanacakların 25. maddedeki koşullara sahip olmaları gerekeceği, ayrıca aynı Kanunun 27. maddesinin son fıkrasında da, maddede belirtilen süreler içerisinde inşaata başlanılmadığı veya bitirilmediği takdirde hiç bir hüküm alınmaksızın tahsis olunan arsaların geri alınacağı kurala bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden dava konusu parselin 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesi uyarınca 19/1/1970 tarihinde davacıya tahsis edildiği ancak sonradan yapılan incelemelerde tahsis tarihinde ve halen de parsel üzerinde bir gecekondunun bulunmadığının belirlendiği bunun üzerine tahsis işlemi 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesine uygun bulunmadığından geri alındığı anlaşılmış olup, tesis olunan işlemde yukarda belirtilen yasa kuralına aykırılık görülmemiştir.

Öte yandan tahsis tarihinden bu yana aradan uzun bir süre geçtiği ve belediyece tahsis tarihinde tahsis olunan arsanın boş olduğunun bilindiği bu nedenlerle tahsis işleminin artık geri alınamıyacağı yolundaki davacı savı da, 775 sayılı Yasanın geçici 5. maddesi uyarınca üzerinde gecekondu bulunmayan boş arsanın tahsisi mümkün olmadığından ve idarelerin hataen yapmış oldukları işlemleri geri almasının tabii olduğundan yerinde bulunmamıştır.

Diğer taraftan tahsis işleminin belediye başkanlığınca yapılmış olduğu dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından, tahsisin belediye meclisince yapıldığı yolundaki davacı savı da yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenle davanın reddine, peşin olarak ödenilen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 900,— lira avukatlık ücretinin de davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 26/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1978/40
Karar No : 1982/315

Özeti : Davacı kooperatife ait taşınmazın 51 parçaya ifraz edilmesinin, bir parselin köy tüzel kişiliğine bırakılması şartıyla uygun olduğuna karar verilmesine imar mevzuatına uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Sınırlı Sorumlu LİKYA Turistik Dinlenme Tesisleri Yapı Kooperatifi Başkanlığı

Davalı : Antalya Valiliği

Davanın Özeti : Antalya ili, Kemer Bucağına bağlı Tekirova köyünde davacı kooperatife ait 2/1 pafta, 223 parsel sayılı taşınmazın 51 parçaya ifraz edilmesine ilişkin 14/7/1977 günlü, 1214 sayılı İl İdare Kurulu kararının 49 sayılı parselin köy tüzel kişiliğine bırakılması şartıyla uygun görüldüğüne ilişkin kısmının, kendilerine ait yerin köy tüzel kişiliğine bedelsiz verilmesinin İmar Yasasının ve hukuka aykırı olduğu öne sürülerek iptali ve yargılama giderlerinin davalıya yüklenmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Savcı Türkan Savaş'ın Düşüncesi : Davacı kooperatife ait parselin ifrazına ilişkin 14/7/1977 gün ve 1214 sayılı İl İdare Kurulu kararının 49 sayılı parselle ilgili kısmının iptali istenmektedir.

Dava konusu kararda 28.820 m² miktarındaki 223 parsel ifraz edilirken bir kısım yerlerin çocuk bahçesi park yeri ve yol olarak ayrıldığı belirtilmiş 49. sayılı parselin de köy tüzel kişiliğine bırakıldığından bahsedilmiş ise de anılan parselin köy tüzel kişiliğine bırakılmasının yasal dayanağı açıklanmamış olduğundan kararın bu kısmının iptali gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için tayin edilen günde davacı Kooperatif Başkanının geldiği davalı idareyi temsilen kimsenin gelmediği görüldü. Danıştay Savcısının iştirakiyle duruşma yapılarak verilen ara kararına cevap geldikten ve Tetkik Hakimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlenip dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü :

Dava, ifraza ilişkin 14/7/1977 günlü, 1214 sayılı kararının, 49 sayılı parselin köy tüzel kişiliğine bırakılması yolundaki kısmının iptali isteğiyle açılmıştır.

İlgililer tarafından yapılacak ifraz taleplerinde, kamuya ayrılmış alan dışında ifrazın taşınmazın bir kısmının kamu idarelerine bedelsiz terki şartıyla kabul edileceğine ilişkin imar mevzuatında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Olayda ise, Antalya İli Kemer Bucağına bağlı Tekirova köyünde davacı kooperatife ait 2/1 pafta, 223 sayılı taşınmazın 51 parçaya ifraz edilmesinin 49 sayılı parselin köy tüzel kişiliğine bırakılması şartıyla uygun olduğuna karar verilmiş-

tir. Davacının ifrazın yapılabilmesi için böyle bir riza göstermediği Dairemizce verilen 21/9/1981 günlü ara kararına davalı idarenin gönderdiği cevaptan anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu 14/7/1977 günlü, 1214 sayılı İl İdare Kurulu kararının ifrazın 49 sayılı parselin köy tüzel kişiliğine bırakılması şartıyla yapılacağına ilişkin kısmının, yasal dayanağı bulunmadığından iptaline, aşağıda toplamı yazılı 380,— lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 26/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi .

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1981/3444
Karar No : 1982/681

Özeti : Uygulama planı olmadan yalnızca 1/25000 ölçekli nazım plana dayanılarak imar uygulaması yapılamayacağından, davacıya ait yapının durdurulması işleminde sonucu itibariyle isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Modaim Süralp

Vekilleri : Av. Gorhan Fazıl Arıkut - Av. Sami Soylu

Davalı : Darıca Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Ali Ateş

DavanınÖzeti: «Gebze , Darıca, Yelkenkaya, Kumçeşme mevkiinde bulunan 26 pafta, 5781 parsel sayılı yerde yapılmakta olan inşaatın imar planı dışında kalması ve aplikesi yapılırken yoldan çekme mesafesinin az bırakılmış olması nedeniyle mühürlenerek durdurulmasına ilişkin» 23/3/1978 günlü, 111 sayılı işlemin; yapı tatil tutanağında yoldan çekme mesafesinin ne olması gerektiği ve bu mesafenin ne kadar az bırakıldığı hususlarının belirtilmediği, imar planı dışında inşaat yapılamayacağı hakkında mevzuatta hüküm bulunmadığı gibi Darıca İmar Yönetmeliğinin 9. maddesinin bu gibi yerlerde inşaat yapılmasına izin verdiği, diğer taraftan imar ve yol istikamet planı bulunmayan beldelerde uygulanacak İmar Yönetmeliğinin 3.05 maddesi uyarınca inşaatın devamına izin verilmesi gerektiği, komşu 5823 sayılı parselde de inşaat yapıldığı öne sürülerek iptali ve keşif yapılması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Durdurma işleminin iptali istemiyle dava açılamayacağı, inşaat yapılan yöredeki yapıların 6785 sayılı Yasanın 35. maddesine aykırı düşmeleri nedeniyle İmar Yönetmeliğinin 9. maddesinin bu yörede uygulanamayacağı, mevzuata uygun bulunmayan yapıların örnek alınamayacağı kaldı ki, bu yapıların ruhsatlarının da iptal edildiği öne sürülerek davanın reddi ve yargılama giderlerinin karşı tarafa yükletilmesi istenilmektedir.

Savcı Orhan Dikbaşın Düşüncesi: Dosyanın incelenmesinden, davacının inşa ettirmekte olduğu tesis için, evvelki nazım plana göre temel ruhsatı verilip, yapıya başlandığı, bu kez 1/25.000 ölçekli nazım plan değişmiş ise de, parselin turizm sahasında kaldığı ve bu plan değişikliğine ilişkin tatbikat planının henüz hazırlanmadığı, anlaşılmaktadır.

Söz konusu taşınmaz malın bulunduğu mevkiide ve komşu parsellerde de aynı şartlarla inşaatlara başlanılıp, bitirildiği ve hatta bazılarına, iskân izni verilerek, kullanılmasına geçildiği dosyadaki belgeler ve bilgilerden anlaşılmaktadır. Başlangıçta yapılan, aplikasyon hatasında, inşaatın ilerlemiş safhasında, yapı sahibine yükletilmesinde hukukî isabet görülmemektedir. Civardaki diğer inşaatların da aynı durumda bulunduğu kanısına varılmıştır. Bu nedenlerle, dava konusu tasarrufun iptalinin hakkaniyete uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 23/3/1981 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekilleri Av. Fazıl Ankut ile Av. Sami Soylu'nun geldiği anlaşılmakla iddia dinlenilip, Savcının düşüncesi alındıktan sonra dava dosyasında yeralan belgelerin tümü incelenerek ve davalı idarenin usule ilişkin itirazı ile davacının keşif istemi yerinde görülmeyerek Tetkik Hâkimi Zehra Birden'in açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Gebze, Darıca, Yelkenkaya, Kumçeşme mevkiinde bulunan 26 pafta, 5781 parsel sayılı yerde yapılmakta olan inşaatın imar planı dışında kalması ve aplikesi yapılırken yoldan çekme mesafesinin az bırakılmış olması nedeniyle mühürlenerek durdurulmasına ilişkin işlemin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 27. maddesinde imar ve yol istikamet planlarının nazım plan ve tatbikat planı olmak üzere ikiye ayrıldığı, nazım planların halihazır haritalar üzerinde çizilen ve arazi parçalarının kullanılış şekillerini ve başlıca bölge tiplerini gösteren planlar olduğu, tatbikat planlarının da halihazır haritalar üzerinde çizilmekle beraber bunlara mevcutsa kadastro vaziyetlerinin de işleneceği ve tatbikat için gerekli fenni hususların tümünü içereceğinin kurala bağlanması karşısında nazım plana dayanılarak imar uygulaması yapılamayacağı, ancak tatbikat planına dayanılarak yapılabileceği açıktır.

Olayda ise, Danıştay Mürettep Dairesinin 23/3/1981 günlü ara kararına davalı idarece verilen 15/4/1981 günlü, 862 sayılı cevapta; 26 pafta, 5781 sayılı parselin 20/6/1977 tasdik tarihli 1/25.000 ölçekli nazım planda turizm ve rekreasyon alanı içinde kaldığı, nazım plana dayanılarak uygulama yapılamayacağı için temel ruhsatının iptal edildiği, tatbikat planı bulunmadığından inşaat nizamının belli olmadığı, bu nedenle yoldan çekme mesafesinin ne kadar olması gerektiği konusunda bir şey söylenemeyeceği hususlarının belirtilmesi karşısında, dava konusu işlemin gerekçesi yerinde görülmemiş ise de, uygulama planı olmadan yalnızca nazım plana dayanılarak imar uygulaması yapılamayacağından söz konusu işlemde sonucu itibariyle yukarıda anılan yasa kuralına aykırılık görülmemiştir.

Davacı, olayda Darıca İmar Yönetmeliğinin imar planı dışında kalmış olan meskün yerlerde uygulanacak inşaat nizamı ile aynı yerlerde yapılacak ifrazlardan söz eden 9. maddesi ile imar ve yol istikamet planı bulunmayan beldelerde uygulanacak İmar Yönetmeliğinin 3.05. maddesinin uygulanması gerektiğini öne sürmüş ise de, 26 pafta, 5781 sayılı parseli 1/25.000 ölçekli nazım planda turizm ve rekreasyon alanında kaldığı için bu savının kabulüne olanak yoktur.

Davalı idare savunmalarında, davacıya ait taşınmazın bulunduğu yöredeki yapıların imar mevzuatına aykırı olduğunu ve ruhsatlarının da iptal edildiğini belirttiğinden davacının bu konuya yönelik savı yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, takdir olunan 900 lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 24/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2738
Karar No : 1982/1055

Özeti : Belediye sınırları içerisinde bulunan ruhsatsız yapının durdurulmasının 6785 sayılı İmar Kanununun 6 ve 19 uncu maddelerine uygun olduğu Hk.

Davacı	: Mehmet Yorulmaz
Vekili	: Av. Cebbar Maraşlıoğlu - Av. Ünal Karakullukçu
Davalı	: Ankara Belediye Başkanlığı
Vekili	: Av. Oya Özbek

Davanın Özeti : Demetevler, 13833 ada, 25 sayılı parselde ruhsatsız olarak yapılan yapının durdurulmasına ilişkin işlemin; yapının fen ve sağlık yönünden sakıncası bulunmadığı, idarenin yapının yapımına başlangıçta müdahale etmediği, bu safhada durdurma işleminin hukuka uygun olmadığı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Uyuşmazlık konusu yapının bulunduğu yerin 1975 yılında imar planı kapsamına alındığı ruhsatsız olarak yapılan yapının durdurulmasında yasaya aykırılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi istenmektedir.

Savcı Rana Tandoğan'ın Düşüncesi : Dava, inşaatın durdurulması yolundaki belediye işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının parselinin 1975 yılında tasdik edilen imar planı sahasına dahil olduğu ve bu sahanın parselasyon planının 1978 yılında yapıldığı, bu suretle imar mevzuatının uygulandığı bu yerde davacının ruhsat almaksızın inşaata başladığı anlaşılmaktadır.

İmar Kanununun 6. maddesinde «Ruhsatiye alınmadan başlanan yapılar belediyelerce derhal durdurulur.» denildiğinden, dava konusu işlem kanuna uygun olup, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Gülşen Mutlu'nun açıklamaları dinlenilip dava dosyasında yer alan tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü :

6785 sayılı Yasanın 6 ve 19. maddesinde izinsiz başlanan yapıların derhal durdurulacağı kurala bağlandığı gibi İmar Tüzüğünün 9. maddesinde de, ruhsatiye alınmadan başlanılan veya ruhsatiye ve eklerine aykırı yapılan yapıların tamamının mühürlenmek suretiyle derhal durdurulacağı, aynı maddenin (A) bendinde ise, ruhsatsız yapı, kanun, tüzük ve yönetmelik ile imar ve yol istikamet planlarına uygun olduğu takdirde, kanuna göre inşaat izni alınması için gerekli bütün işlemlerin tamamlanması ile beş kat harç alınmak suretiyle verilecek ruhsat sonucu mühürün kaldırılacağı belirtilmiştir.

Olayda ise, belediye sınırları içinde olan ve 1975 yılında imar planı kapsamına alınan yerde dava konusu yapının ruhsatsız olarak yapıldığı saptanarak durdurulduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle yapılan işlemde imar hukukuna aykırılık görülmediğinden davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, avukatlık asgari ücret tarifesinin 4. maddesine göre 300,— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 15/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1982/636
Karar No : 1982/1203

Özeti : Ruhsatiye alınmadan başlanan yapının ortaklarına İmar Kanununun 6/A maddesi uyarınca ayrı ayrı para cezası verilemiyeceği Hk.

Davacı : Hatice Cavidan İnci Şerbetçioğlu
Davalı : İzmir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Necati Altuna

Davanın Özeti : Davacıya 6785 sayılı Yasanın 6/A maddesi uyarınca 5.000,— lira para cezası verilmesine ilişkin 17/8/1976 günlü, 57/24 sayılı belediye encümeni kararının, apartmanın tüm malikleri adına ayrı ayrı para cezası verildiği, oysa yapının ve ruhsatın bir olduğu ve yapının yüklenici tarafından yapıldığı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Her bağımsız bölüm için para cezası verilmesinde yasaya aykırılık olmadığı öne sürülerek davanın reddi istenmektedir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : İmar Yasasının 6/A maddesinde yazılı para cezası, ruhsatiye alınmadan başlanan yapı için tek bir ceza olarak öngörülmüş olup, yapının her katı için ayrı ayrı para cezası takdirinde maddenin amacına uygunluk bulunmadığından dava konusu kararın iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Gülşen Mutlu'nun açıklamaları dinlenip dava dosyasında bulunan belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, davacıya ortağı olduğu yapı için 6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasa ile değişik 6/A maddesi uyarınca 5.000,— lira para cezası verilmesine ilişkin 17/8/1976 günlü, 57/24 sayılı belediye encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden davacının apartmanın ortaklarından olduğu, belediye encümenince tüm bağımsız bölüm sahipleri hakkında ayrı ayrı 5.000,— er lira para cezası verilmesine karar verildiği anlaşılmıştır.

Halbuki 6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasa ile değişik 6/A maddesine göre izinsiz olarak yapımına başlanılan yapının tamamı için ceza tayini öngörülmüş bulunmaktadır.

Bu nedenle ortakların herbiri için para cezası saptanmak suretiyle 5.000,— liralık azami ceza haddinin aşılmasında yasaya uyarlık bulunmadığından dava konusu işlemin iptaline, aşağıda dökümü gösterilen 140,— lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 22/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1982/361
Karar No : 1982/1196

Özeti : Kiraya verilen, ancak 3/4/1978 tarihinde çıkan yangın sonucu tamamen yanan dükkânların yerine mal sahibinin rızası hilâfına kiracılar tarafından ruhsatsız olarak inşa edilen dükkânlar için malsahibi adına 6785 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesine para cezası verilmesinde isabet bulunmadığı Hk.

Davacılar : Rıfat Kütükçüoğlu, Sabiha Işık ve Necati Kütükçüoğlu Mirasçıları Nerime Kütükçüoğlu, Yavuz Kütükçüoğlu, Nüket Hamzaoğlu, Yalçın Kütükçüoğlu

Vekili : Av. Selahattin Öztopçu

Davalı : Ankara Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Gönül Karaçal

Davanın Özeti : Davacılara ait, Anafartalar Caddesi, 2505 ada, 1 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan dükkânların yangın sonucu tamamen yanmasından sonra kiracılar tarafından yeniden yapılan kaçak dükkânların yapı kullanma izni olmaksızın kullanılması nedeniyle 6785 sayılı Kanunun 1605 sayılı Kanunla değişik 18. maddesi uyarınca davacılardan herbir dükkân için 5.000,— liradan toplam 35.000,— lira para cezası alınması yolundaki 28/4/1978 günlü, 3032 sayılı Belediye Encümeni kararının, yangından sonra kiracılara ihtar çekilerek dükkânların tamamen yanması nedeniyle kira sözleşmesinin sona erdiğini, kaçak olarak yapmakta oldukları inşaatları yıkmalarını isteyip bundan sonuç alamayınca Ankara Belediyesine başvurarak durumu bildirdiklerini ve kaçak yapıların yıktırılmasını istediklerini, bu durumda üzerlerine düşen mükellefiyeti yerine getirdikleri halde malik sıfatıyla kendilerinden para cezası alınmasının hukuka aykırı olduğu belirtilerek iptali ve yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu karar davacılardan yalnız birine tebliğ edildiğinden diğerlerinin dava açma hakkı olmadığı, dava konusu parsel üzerinde gelişigüzel yapıldığı görülen ve durdurma emrine rağmen devam edilerek bitirilen ve kullanma izni alınmadan kullanılmaya başlanılan 7 adet dükkân için, 6785 sayılı Kanunun 16 ve 18. maddeleri uyarınca mal sahiplerinden ceza alınması gerektiğinden, dava konusu encümen kararının tesis edildiği, davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Rana Tandoğan'ın Düşüncesi : Dava, İmar Kanununun 18. maddesi gereğince para cezası alınmasına dair Belediye Encümeni kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Anılan madde gereğince kullanma izni alınmadan kullanılan veya kullanılmak üzere kiraya verilen yapıların sahiplerinden para cezası alınması icabetmektedir.

Davacılar yanan binaların yerine kiracılar tarafından dükkân yapıldığını ileri sürerek, kendilerinden para cezası alınamayacağını ileri sürmekte iseler de; hukuken anılan dükkânların maliki kiracılar olamayacağına göre, davacılar adına para cezası alınmasına karar verilmesinde kanuna aykırı bir husus bulunmamaktadır.

Bu itibarla davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Davalı idarenin tebligatın yapılmadığı davacılar yönünden dava açma hakkı doğmadığı yolundaki iddiası yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi.

Dava, davacılara ait Anafartalar Caddesi, 2505 ada, 1 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan dükkânların yangın sonucu tamamen yanmasından sonra kiracılar tarafından yeniden yapılan kaçak dükkânların yapı kullanma izni olmaksızın kullanılması nedeniyle 6785 sayılı Kanunun 1605 sayılı Kanunla değişik 18. maddesi uyarınca davacılardan herbir dükkân için 5.000,— liradan toplam 35.000,— lira para cezası alınması yolundaki 28/4/1978 günlü, 3032 sayılı Belediye Encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Kanunun 1605 sayılı Kanunla değişik 16. maddesinde yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları ikmal edildiği takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için belediyeden izin alınmasının zorunlu olduğu, yapının mal sahibinin yazılı isteği üzerine fen ve sağlık mensuplarınca muayene edilerek ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen ve sağlık bakımından mahzur görülmediği takdirde kullanma izni verileceği, belediyelerin ise mal sahiplerinin başvurularını en geç 30 gün içinde sonuçlandırması gerektiği, 18. maddesinde, 16. madde gereğince kullanma izni alınmadan kullanılan veya kullanılmak üzere kiraya verilen yapıların sahiplerinden, müstakil her daire veya işyeri için Belediye Encümeni kararı ile 500,— liradan 5.000,— liraya kadar para cezası alınacağı kurala bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacıların maliki bulunduğu Anafartalar Caddesi, 2505 ada, 1 sayılı parsel üzerindeki kiraya vermiş oldukları 7 adet dükkânın 3/4/1978 tarihinde çıkan yangın sonunda tamamen yandığı, kiracıların yanan dükkânları kaçak olarak yeniden inşa etmeye koyuldukları, davacıların 11/4/1978 tarihli noter ihtarnamesiyle kira aktinin sona erdiğini, kendilerinden izin alınmaksızın yapımına başlanan dükkânları yıkmalarını kiracılarına bildirdikleri halde buna uyulmadığı, bunun üzerine davacıların davayı Ankara Belediye Başkanlığına başvurarak söz konusu yapıların yaptırılmasını istedikleri ve Belediyece 13/4/1978 tarihindeki inşaatların mühürlendiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda davacıların rızası hilafına taşınmazları üzerine yapılan kaçak dükkânların yapı kullanma izni alınmadan kullanıldığından bahisle salt dava konusu yapıların kendilerine ait taşınmaz üzerinde yapılmış bulunması nedeniyle adı geçenlere para cezası verilmesi yolundaki 28/4/1978 günlü ve 3032 sayılı Belediye Encümeni kararında yukarda anılan madde hükümlerine uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu Belediye Encümeni kararının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 270,— lira yargılama gideri ile 900,— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine 21/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/489
Karar No : 1982/1182

Özeti : Ruhsatsız olarak yapılan yapılardan sırf bu nedenle maliyet bedeli kadar para cezası alınamayacağı Hk.

Davacı : Sadık Baş
Vekilleri : Av. Şefik Kırcı - Av. Fuat Piyade
Davalı : Samsun Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Saim Günaydın

Davanın Özeti : Ruhsatsız yapı yapılması nedeniyle 36.000 lira para cezası alınmasına ilişkin Belediye Encümeni kararının, imar mevzuatına aykırı olduğu öne sürülerek iptali ile yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu yerin mücavir sahada bulunduğu bu yerin mücavir sahaya alınmasından sonra yapının yapıldığı, tüm belediyelerin parasal yönden büyük bir darboğaz içinde olmaları, gelir, personel ve araç yetersizliği nedeniyle bu ve buna benzer durumdaki yapıların zamanında durdurulamadığı, Belediye Encümeninin 11/7/1976 günlü, 1346 sayılı kararı ile oluşturulan tespit komisyonunca dava konusu yapının ruhsatsız ve mevzuata aykırı olarak yapılmış olduğunun saptandığı, idarenin yetersiz olanaklarını fırsat bilerek sahilleri yağmalayan kötü niyetli kimselerin korunmasının yasalarımızın amaç ve ruhuna aykırı düşeceği savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Dava konusu ruhsatsız yapının bulunduğu alanın inşa tarihinde köy hudutları içinde bulunduğu, inşaasından çok sonra Samsun Belediyesi mücavir alanı içine alındığı bu nedenle Samsun Belediyesinin kaçak inşaat hakkında işlem yapmaya yetkisi bulunmadığı anlaşıldığından dava konusu kararın bu nedenle iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, ruhsatsız olarak yapılan yapının imalat tutarı olan 36.000 liranın para cezası olarak alınmasına ilişkin 3/11/1978 günlü, 2103 sayılı Belediye Encümeni kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar mevzuatında ruhsatsız olarak yapılan yapılardan sırf bu nedenle maliyet bedeli kadar para cezası alınabileceği yolunda herhangi bir kural bulunmamaktadır.

Ancak 6785 sayılı İmar Kanununun 19. ve 20. maddeleri ve ilgili tüzüğün 9. maddesinde öngörülen koşul ve yöntemlerle maliyet bedeli kadar para cezası kararı verilmesi mümkündür. Bu halde, ruhsatsız ya da ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılıp da yasaya göre durdurulması gereken yapıların o andaki inşaat durumu-

nun belediye fen adamları, bunların bulunmadığı yerlerde belediyece dışardan görevlendirilmiş veya görevlendirilecek ehliyetli kişiler tarafından tutanakla saptanıp yapının mühürlenmesi ve bu tutanağın birer tanesinin mal sahibi ile sorumlu fen adamına verilmesi, ilgililerin yapı yerinde bulunmamaları halinde ruhsatsız yapılarda mutat usullerle ilânen tebligat yapılması gerekli olup tebligata karşın yapıya devam edilmesi durumunda durdurma emrinin tebliğinden sonra yapılmış olan bölümleri için belediyece saptanacak maliyet bedeli kadar para cezası alınmasına belediye encümenince karar verilebilir.

Olayda ise yapılırken yapının durdurulup mühürlendiği ancak belediye sınırları içinde ve mücavir sahada yapılan yapıların tespiti amacıyla oluşturulan komisyonca ruhsatsız yapı yapıldığının saptandığı ve maliyet tutarı olan 36.000 liranın para cezası olarak alınmasına Belediye Encümenince karar verildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle imar mevzuatında yer almayan ve İmar Kanununun 19. ve 20. maddelerinde öngörülen kurallara da uymayan sadece ruhsatsız yapılmış olması gerekçesine dayanan maliyet bedeli kadar para cezası alınması yolundaki kararda mevzuata aykırılık açık bulunduğundan, dava konusu Belediye Encümeni kararının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 330 lira yargılama gideriyle 900 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 21/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/2586
Karar No : 1982/141

Özeti : İmar Yönetmeliğine aykırı yapılan ve ruhsatsız olarak teşekkül ettirilen fazla katlar yeni yapılaşmalara emsal teşkil edemiyeceğinden, imar planı ile kat yüksekliğinin 5 kat olarak belirlenmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacılar : Demir Ali Paşa, Halil İbrahim Yumrukaya
Davalılar : 1 — Manisa Belediye Başkanlığı
2 — İmar ve İskân Bakanlığı
Vekilleri : Av. Nusret Sayım - Av. Salim Serhatlı

Davanın Özeti : İmar planının Mimar Sinan Mah. 51 pafta, 697 ada, 66 parseliyle ilgili kısmının; yapılan değişiklikle imar adalarının bozulduğu, fiilen 6 kat yükseklik teşekkül etmiş olduğu halde bu alanın boşmuş gibi yeniden düzenleme yapılmasının kazanılmış hakların kaybolması sonucunu yaratacağı belirtilerek iptali istenilmiştir.

Davalı Belediye Başkanlığının Savunmasının Özeti : Plan değişikliğinin, dar sokakların normal hale geleceği, normal yapı adalarının meydana geleceği dolayısıyla imar planında bütünlük sağlanacağı düşüncesi ile belediye meclisince kabul edilerek Bakanlıkça onandığı belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Davalı İmar ve İskân Bakanlığının Savunmasının Özeti : Dava konusu yerin yeni planda 5 katlı konut bölgesinde kaldığı, bundan önceki imar planların da yapılanma koşullarının imar yönetmeliğine bırakıldığı, yönetmeliğin ilgili maddesi uyarınca da ancak 4 katlı inşaat yapılabileceği, yapılmak istenen inşaat için emsal gösterilen ve çevrede mevcut 6 katlı yapıların plan ve yönetmeliğe aykırı olduğu belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Süre aşımı defi yerinde değildir.

Dosyanın incelenmesinden; evvelce kent planının düzenlenmesinde kat adedinin esas alındığı sonradan 28/9/1978 günü yönetmelikle, çekme katları, tam kata iblağ edildiği ve bilahere imar yönetmeliği tadiliyle kat yüksekliğinin 3 metreye çıkarılıp bina irtifa aynı kalmak üzere, kat sayısının azaltıldığı, ve bu durumlar nedeniyle planın 12 paftasında belediyece revizyon yapılmasına gerek duyulduğu anlaşılmaktadır.

13/5/1980 günü onaylı imar planı revizyonuyla, konut bölgesinde kalan bu sahalar için 5 katlı yapı esası kabul edilmiş olup evvelce kent planının ise yapılanma koşullarının imar yönetmeliğine bırakmış ve o zaman diğer binalar, 6 katlı yapılmıştır.

Bu durumda aynı sahada fazla katlı binaların bulunmasının emsal teşkil edemeyeceğinin kabulü gerekir. Kaldıki; kent planlarının düzenlenmesinde kamu menfaatleri esas alınmaktadır. Bu nedenlerle, davacıların iddiaları; plan ve mevzuata uygun dava konusu tasarrufun iptalinin gerektirir nitelikte bulunmadığından davanın reddinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 16/2/1982 gününde yapılan tebligata rağmen davacıların gelmediği, davalı belediye vekili Av. Salim Serhatlı ile davalı Bakanlığı temsilen 111. Hukuk Müşaviri Meba Kavurmacıoğlu'nun geldiği anlaşılmakla savcı Orhan Dikbaş'ın katılmasıyla duruşma yapılıp Tetkik Hakimi Nüket Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlenip dosya içinde yer alan tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü :

Davalı belediye başkanlığının süre def'i yerinde görülmeyerek işin esası incelendi.

Dava, imar planının Mimar Sinan Mah. 51 pafta, 697 ada, 66 parseliyle ilgili kısmının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

İmar planları ülke, bölge ve kent verilerine göre, konut, çalışma ve ulaşım gibi kentsel işlevler ile sosyal ve kültürel gereksinimleri var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi biçimde yerine getirmek ve belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kadastral harita ve kentin gelişmesi de gözönünde tutularak hazırlanır ve koşulların zorunlu kıldığı biçimde ve zamanda yasalarla öngörülen yöntemlere uygun olarak değiştirilebilir.

Dava konusu olayda daha önce imar yönetmeliğine bırakılan kat yüksekliğinin tesbiti hususunun bu kez yapılan ve 13/5/1980 de tasdik edilen imar planıyla dava konusu yerde 5 kat olarak belirlendiği anlaşılmıştır.

Davacılar ise, bu adada bütün inşaatların 6 kat olarak yapıldığını ve yeni planın teşekkül etmiş nizama aykırı olduğunu ileri sürerek planının iptali istiyorlarsa da, imar yönetmeliğine aykırı yapılan ve ruhsatsız olarak teşekkül ettirilen

fazla katlar yeni yapılaşmaları emsal teşkil edemeyeceğinden, bu konuya ilişkin savları yerinde görülmemiştir.

Kaldı ki, davacıların yeni imar planı ile, yönetmeliğin uygulanması haline kıyasla bir kat fazla yapmaları olanağı doğmuş olmaktadır.

Açıklanan nedenle davanın reddine, peşin yatırılan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin . maddesi uyarınca takdiren 2.000,— lira avukatlık ücretinin davacılardan alınarak davalı idarelerden Manisa Belediye Başkanlığına verilmesine 16/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2590
Karar No : 1982/463

Özeti : 1/5000 ölçekli nazım imar planında okul sahası olarak ayrılan yerin, 1/1000 ölçekli tatbikat planında fabrika depolama ve okul alanı olarak belirlenmesinin şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına uygun bulunduğu Hk.

Davacılar : 1 — Salih Erkul, 2 — Ali Çelik, 3 — Hüseyin Yıldırım, 4 — Hayri Yıldırım, 5 — Beşir Yıldız, 6 — Şehbaz Yıldız, 7 — Ethem Secan, 8 — Yılmaz Topal, 9 — Hasan Özgenç, 10 — Ahmet Bahar, 11 — Mustafa Usta, 12 — İbrahim Arığ, 13 — Doğan Öztutar, 14 — Bayram Erdovan, 15 — İsmail Uçaklı, 16 — Mehmet Maraz, 17 — Yakup Zeki Gündoğdu, 18 — Maksut Ekşi, 19 — Hüsnü Cebesoy, 20 — Maruf Yılmaz, 21 — Hacı Ali Orta, 22 — İbrahim Topal, 23 — Şahin Arslan, 24 — Halil Cebesoy, 25 — Osman Dalkılıç, 26 — Osman Bir, 27 — Burhanettin Turanlıoğlu, 28 — Bayram Yılmaz, 29 — Cemal İpekçi, 30 — Zekeriya Çetinkaya, 31 — Ahmet Çetinkaya, 32 — Kazım Güven, 33 — Yakup Köleoğlu, 34 — Ali Yılmaz, 35 — Mehmet Tuna, 36 — Hamza Yavuz

Vekilleri : Av. Nihat Gençal

Davalı : İmar ve İskân Bakanlığı

Davanın Özeti : 18/4/1978 gününde İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanan 1/1000 ölçekli Maltepe İmar Tatbikat planının Tugayyolu Tahta köprü mevkiindeki 32 pafta, 1290 ada, 56 parsel sayılı taşınmaz malın bir kısmının okul alanından çıkarılarak fabrika depolama alanı olarak belirlenmesine ilişkin bölümünün; sözü edilen taşınmaz mal 18/5/1975 onay günlü, 1/5000 ölçekli nazım alanda yeşil alan ve okul yeri olarak belirlenmiş iken tatbikat planında fabrika depolama yeri olarak değiştirilmesinin kişi çıkarlarını korumaya yönelik olduğu, bu yer konutların ortasında bulunduğundan plan değişikliğinin şehircilik esaslarına da aykırı düştüğü öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti: İmar planı değişikliği işleminde şehircilik prensipleri ve planlama ilkelerine aykırılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacılara yükletilmesi istenilmiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi: Davacılar, Maltepe Belediyesinin 1/1000 ölçekli tatbikat planının, Tugay yolu Tahtaköprü mevkiindeki, 1290 ada eski 56 parselle ilgili kısmının iptalini istemektedirler.

1/5000 ölçekli nazım planda, eski 56 parsel okul yeri olarak belirlendiği, halde, bilahare bu parsel 56 ve 57 parsellere ayrılarak, tatbikat planıyla okul yeri, bu parsellerin maliki bulunan, otoyol Sanayi A. Ş. nin kamyon fabrikası depolama yerinin güneyindeki 56 parsele alınmış ve fabrikadan ayrılmıştır.

Mahallinde yapılan bilirkişi incelemesi sonucu, bilirkişilerce düzenlenen raporda; planlamanın bütüncül bir süreç olduğu, bu süre içinde plan ihtiyaçlarının daha iyi belirleneceği, sorunların tanımlanacağı, böylece planlama süresinin bu aşamalarıyla, dinamik bir özellik gösterdiği izah edilerek, okul yerinin İstanbul, Ankara Oto yolundan ve fabrikadan uzaklaşarak konut sahalarına yaklaşması bakımından olumlu bir gelişme olarak kabul edilmiştir.

Böylece, 1/5000 ölçekli nazım plan ile 1/1000 ölçekli tatbikat planı arasındaki bu tür arazi kullanım değişiklikleri bakımından farklılığın, planlama süresinin özelliğinden ötürü olup, bu durumun bir çelişki olarak yorumlanmaması gerektiği; tatbikat planında söz konusu parselle ilgili değişikliğin şehircilik ve plan ilkelerine uygun bulunduğu anlaşılmakla; mesnetsiz davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, 18/4/1978 gününde İmar ve İskan Bakanlığınca onaylanan 1/1000 ölçekli Maltepe İmar Tatbikat planının Tugay yolu, Tahta köprü mevkiindeki 32 pafta, 1290 ada, 56 parsel (ifrazla 56 ve 57 sayılı parsellere ayrılmıştır) sayılı taşınmazla ilgili bölümünün davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Nazım planda yeşil alan ve okul olarak ayrılan dava konusu taşınmaz üç yıl sonra onaylanan Tatbikat planında fabrika depolama alanı ve okul olarak belirlendiğinden; Nazım plan ve Tatbikat planı arasındaki bu farklılığın neden ileri geldiğinin ve Tatbikat planının dava konusu taşınmazla ilgili bölümünde şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına uygunluk bulunup bulunmadığının saptanabilmesi için Dairemizce verilen 26/9/1979 günlü keşif kararı üzerine 24/10/1979 gününde Naip Üye Gürbüz Önbilgin'in başkanlığında Prof. Gönül Tankut, Y. Prof. Dr. Tamer Gök ve Öğr. Görevlisi Melih Ersoy'dan kurulu bilirkişi kurulunca yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda üç bilirkişi tarafından oybirliğiyle hazırlanan detaylı raporda özetle «..... planlama bütüncül bir süreçtir. Bu süreç, plan ihtiyacının belirmesinden başlayıp, sorunların tanımlanması, ana hedef ve politikaların saptanması, seçeneklerin araştırılması ve test edilmesi, seçenekler arasında olası sonuçları gözönüne alınarak ve önceden saptanan hedefler doğrultusunda seçmeler yapılması, seçilen kararın uygulaması, ve uygulama sırasında beliren yeni durum ve değişkenler karşısında geriye dönüp başlangıç hedef ve seçeneklerinin yeniden düzenlenmesi ve uygulamanın bu doğrultuda sürmesi ile gerçekleşir.

Planlama süreci, bu aşamalarıyla dinamik bir özellik gösterir Dinamizmi sağlayan öge, süreç ilerledikçe ortaya çıkan ayrıntılı bilgi ve yeni durumlar karşısında, geri - besleme (fedback) mekanizması ile planlama faaliyetinin gerçek dünya ile bağıntısını sağlamaktır.

Kent planlaması da temelde bu doğrultuda gelişir. Yerel gereksinmelerin belirlenmesi ile bunlara cevap verecek plan kararları üretilmesine girişilir. Planlamanın hazırlık aşamasında, sorunlar ve hedefler saptanır, benimsenebilecek karar (plan) seçenekleri araştırılır. Bu bilgilerin ışığında; tüm değişkenleri gözönüne alan ve bütün bölge için, mevcut sorunları çözen ve istenen bir geleceği örgütleyen bir nazım plan hazırlanır. Nazım plan, bu genellik ve soyutluk düzeyinde, temel prensipleri uyum içinde koyan ve ana gelişme kararlarını gösteren bir «ilk plan»dır. Kararların geliştirildiği ve işlendiği haritanın ölçeği de çoğunlukla, 1/5000 dir.

Sürecin bir sonraki aşaması, ana kararları uygulamak üzere yapılan ayrıntı planlardır. Ayrıntı planlar bölgesinin tümü için hazırlanacağı gibi, bölüm bölüm de yapılabilir. Tatbikat planları nazım plana göre daha çok bilgiyi ve detayı gösterme imkanı olan büyük ölçekli 1/1000 haritalara çizilir. Bu ölçek karar konuları üzerinde daha uzun ve gerçekci incelemeyi düşünmeyi gerektiren bir ölçektir.

Durum böyle olunca tatbikat planında, Nazım planda içerilmeyen farklı doğrultuda ve hatta çelişen kararlar çıkabilmektedir. Bu planlama biliminin ve sürecinin doğal bir özelliğidir. Daha sonra farklılığı veya çelişkiyi gidermek üzere Nazım Planda gereken' düzeltme yapılır ve süreç tutarlı bir hale getirilir.

Maltepe imar planlaması sürecinde de gelişme buna uygun olmuştur. Tesbit edebildiğimiz kadarıyle, 1/5000 Nazım Planın 18/7/1975 günü İmar ve İskan Bakanlığınca onaylanmasından sonra 1/1000 ölçekli Tatbikat İmar Planlarının hazırlanmasına geçilmiş ve bölge için ayrıntıda farklı bir düzenleme getirilmiştir. Tatbikat Planları Maltepe Belediye Meclisince 22/6/1976 günü kabul edilmiş ve onay için Bakanlığa sunulmuştur.

İmar ve İskan Bakanlığının planı onaylaması 18/4/1978 tarihinde yani Belediyesince kabulünden yaklaşık iki yıl sonra gerçekleşmiştir. Bir planın belde yönetimince kararlaştırılmasından sonra, merkezi idarenin tasdikini iki yıl beklemesi anlaşılır bir hal değildir. Davamızda da anlaşmazlığın temelinde, Nazım ile Tatbikat Planlarının kesinleşmeleri arasında bu kadar uzun bir zaman süresinin bulunması yatmaktadır.

Tatbikat planında depolama kullanışı olarak gösterilen arazideki bu değişikliğin özde uygun olup olmadığını Maltepe - İstanbul Yerleşme bütünü ve Nazım Plan ilkeleri genelinde incelemek gerekmektedir.

İstanbul Metropolitan alanındaki sanayi bölgelerinin büyük bir bölümü İstanbul - Ankara Otoyolu'nun Gebze'ye kadar olan kesiminde, ve sağlı sollu olmak üzere yer seçmiş ve gelişmiştir. Büyük İstanbul Nazım Planı da bu olguyu kabul etmiş ve sanayiin niteliği çerçevesinde kendi içinde, etrafını kirletmemesi kaydıyle gelişmesini uygun görmüştür.

Nitekim 1/5000 ölçekli Maltepe Nazım İmar Planı, İstanbul - Ankara karayolunun kenarında, bir koridor halinde Sanayi kullanışı öngörmüştür. Bu sanayi çevresini kirletmeyen konut alanlarına zarar vermeyen türden olmalıdır. Aksi halde, bacasından kirli duman çıkan kötü koku neşreden, yani çıktıları ve görültüsü ile çevrede ikamet edenleri rahsatsız eden imalat türleri bu bölgede yer alamaz.

Anlaşmazlık konusu parselin hemen kuzeyinde, Otoyol Sanayi A. Ş. ne ait kamyon fabrikası yerleşmiştir. Bu fabrika, ham ve ara maddeleri diğer imalathanelerden gelen ve temelde bunları işleyip birleştiren ve monte ederek satışa hazır duruma getiren bir özelliktedir. Bu gaye ile tesiste kesme, kaynak ve press yapma, v.b. makinelerin bulunduğu tesbit edilmiş, kirletici baca, kanal gibi ögeler gözlenmemiştir.

Bu fabrikanın bitişiğinde ve mülkiyeti fabrikaya ait bulunan arazi için Tatbikat planı, fabrikaya hizmet edecek bir depolama pazarlama kullanışı öngörmüştür. 1975 Nazım Planda okul olarak gösterilen bu arazi böylelikle Otoyol Sanayinin bir gelişme alanı olarak değiştirilmiştir. Okul yeri ise depolamanın güneyindeki 56 parsele alınmış ve fabrikadan ayırılmıştır.

Bu değişiklik, okulun, İstanbul - Ankara Otoyolundan ve fabrikadan uzaklaşması ve dolayısıyla konut alanlarına yaklaşması açısından olumlu bir gelişmedir.

57 parsel'de depolama olarak belirlenen ve halen yapılmakta olan tesis ise özellikleri gözönüne alındığında Otoyol Sanayi A. Ş. ne ait fabrikanın doğal bir gelişmesi olarak değerlendirilmektedir.

Bilirkişi Kurulumuz, bu depolama Pazarlama tesisinin bölgeye olumsuz etkisi olabileceğini keşif sırasında yaptığı araştırmalarında tesbit edememiştir.....» denilmekte ve sonuç olarak 1/1000 ölçekli Maltepe İmar Tatbikat planında söz konusu taşınmaz ile ilgili değişikliğin şehircilik ilkelerine uygun bulunduğu 1/5000 ölçekli Nazım plan ise 1/1000 ölçekli Tatbikat planı arasındaki farklılığın (arazi kullanım değişikliğinin) planlama sürecinin özelliğinden ötürü olduğu, Tatbikat planının esas alınarak Nazım planın buna göre yeniden düzeltilmesi gerektiği, farklılığın çelişki olarak yorumlanamayacağı belirtilmektedir.

Yukarıda içeriği açıklanan bilirkişi raporu davanın taraflarına tebliğ edilmiş, davacı ve davalı tarafından bilirkişi raporuna bir itirazda bulunulmamıştır.

Tatbikat planlarının Nazım planlara uygun olarak düzenlenmesi kural ise de, dava dosyasındaki bilgi ve belgelerle bilirkişi raporunun birlikte incelenmesinden Tatbikat planı ile dava konusu parselde öngörülen değişikliğin şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına uygun bulunduğu anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve peşin alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, keşif ve bilirkişi giderlerine karşılık davacılar tarafından yatırılan 20.000 liradan (Naip üye gideri 1851 lira, Tetkik Hakimi gideri 1.955 lira, bilirkişi ücret 9.750 lira ve PTT gideri 77 lira olmak üzere) toplam 13.633 liranın mahsubu ile kalan 6.367 liranın davacılara geri verilmesine 10/3/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Nazım planlar halihazır haritalar üzerine çizilen ve arazi parçalarının kullanılış biçimlerini ve başlıca bölge tiplerini gösteren planların. Tatbikat planları ise, nazım plan esaslarına göre çizilen ve yol, yapı adabı ve muhtelif bölgelerin detayları ile inşaat nizamlarını ve tatbikat için lüzumlu bilgiyi gösteren planlar olup, tatbikat planlarının Nazım Plana uygun olarak yapılması gerekmektedir.

Olayda ise, dava konusu 32 pafta, 1290 ada, 56 sayılı Nazım planda öngörülenden farklı kullanım getiren Maltepe İmar Tatbikat Planı imar mevzuatına aykırı düştüğünden iptali gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2026
Karar No : 1982/544

Özeti : 1/1000 ölçekli Eski Side Kenti (Selimiye Köyü) İmar Uygulama Koruma planı ile plan notunun 1.09 uncu maddesinin mevzuata aykırı yönü bulunmadığı Hk.

Davacı : Abdurrahman Erdem
Davalı : İmar ve İskân Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacı, İmar ve İskân Bakanlığınca 21/12/1978 gününde onaylanan 1/1000 ölçekli Eski Side Kenti (Selimiye Köyü) İmar uygulama Koruma planının Manavgat Selimiye Köyü köyiçi mevkiinde bulunan 597 parsel sayılı ve aynı yerde 1/2 oranında paydaş olduğu 497 parsel sayılı taşınmazlara ilişkin bölümü ile Side İmar Uygulama Planı notunun 1.09. maddesinin İmar Kanununun Ek 7 ve 8. maddelerine ilişkin Yönetmelikte öngörülen kazanılmış haklara riayet edilmediğini, 4/11/1974 gününden önce başlanmış olup ta bitirilmiş ya da bitirilmemiş yapıların korunmadığını, sözü edilen Yönetmelik uyarınca hava fotoğraflarının çekilmediğini, plan hazırlanırken değerlendirilmediğini, iki parseli üzerinde yapıların kazanılmış hak olduğu halde korunmamış olduğunu, «Anıtlar Yüksek Kurulu kararları ile korunmasına karar verilen yapılar dışında yapılmış veya yapılmakta olan bütün yapıların varsa ruhsat işlemlerinin iptal edilerek yıktırılacağı» yolundaki plan notunun yasalara aykırı olduğunu, kazanılmış hak ilkesine ters düştüğünü, Anıtlar Yüksek Kurulunun 8/2/1975 günlü, 8242 sayılı kararında korunması öngörülen 98 adet sivil mimarlık örneği dışında kalan diğer yapıların mutlaka kamulaştırılıp kaldırılmasına karar verilmesine karşın, plan notunda kamulaştırmadan sözedilmediğini öne sürerek iptalini, yargılama giderlerinin davalıya yükletilmesine karar verilmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Bilindiği gibi Side Kentinin tarihi ve doğal özellikleri itibariyle önem arzeden turistik bir kent olduğu, söz konusu planın uluslararası yarışma yolu ile yasalara uygun olarak yapıldığı, henüz uygulama safhasına geçilmemesi nedeniyle mağduriyetin söz konusu olmadığı savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Dava konusu Eski Side Kenti (Selimiye Köyü) İmar Uygulama planı ile, Side İmar Yönetmeliği, tarihi ve doğal özellikleri bakımından önemli turistik bir bölge olan side kentinin bu özelliklerinin korunması amacıyla düzenlenmiş olup kamu yararı gereklerine göre hazırlanan planın, şahıs menfaatini ihlal ettiği gerekçesiyle söz konusu olamaz. Bu nedenle, yönetmelik ve planın kazanılmış hakkı ihlal ettiği ileri sürülerek iptali yolunda açılmış olan davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 24/11/1981 gününde yapılan tebligat üzerine davacı Abdurrahman Erdem ile davalı İmar ve İskan Bakanlığı temsilcisi Av. Ayça Aydın'ın geldikleri anlaşılmakla Savcı Osman Yaymacı'nın katılmasıyla duruşma yapıldı. Aynı gün verilen arak rarına cevap geldiği anlaşıldığından Tetkik Hakimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, İmar ve İskan Bakanlığınca 21/12/1978 tarihinde onaylanan 1/1000 ölçekli Eski Side Kenti (Selimiye Köyü) İmar Uygulama Koruma Planının Manavgat Selimiye Köyü Köyiçi mevkiinde bulunan davacıya ait 597 parsel sayılı ve aynı yerde davacının 1/2 oranında paydaş olduğu 497 parsel sayılı taşınmazlara ilişkin bölümü ile sözü edilen plan notunun 1.09. maddesinin davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar planları ülke, bölge, kent verilerine göre, konut, çalışma ve ulaşım gibi kentsel işlevler ile sosyal ve kültürel gereksinimleri var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi biçimde yerine getirmek ve belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kadastral harita ve kentin gelişmesi de gözönünde tutularak hazırlanır ve koşulların zorunlu kıldığı biçimde ve zamanda Yasalar da öngörülen yöntemlere uygun olarak değiştirilebilir.

Olayda da dava konusu imar planının Side Kentinin tarihi ve doğal özellikleri ile bu konudaki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararları gözönünde bulundurularak hazırlandığı anlaşıldığından söz konusu imar planında mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Öte yandan, Dairemizin 24/11/1981 günlü, 1979/2026 sayılı ara kararına İmar ve İskan Bakanlığınca verilen cevaptan yukarıda sözü edilen imar planı notunun 1.09. maddesinde «Bu yönetmelik ve İmar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olmakla birlikte, imar planının yürürlüğe girmesinden önce Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 8/11/1975 günlü, 8242 ve 13/8/1976 günlü, 1994 sayılı kararlarıyla koruma, onarılma ve sıhhileştirilmesine karar verilen yapıların dışında yapılmış ve yapılmakta olan bütün yapılar ve ruhsat işlemleri iptal edilerek yıktırılır» kuralının öngörüldüğü, bu plan notunun tarihi kentin korumasına yönelik bulunduğu, ruhsatlı olarak yapılan yapıların kamulaştırılmasından sonra yıktırılması mümkün olduğu cihetle, sözü edilen plan notunda da isabetsizlik bulunmamıştır.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddine, peşin olarak yatırılan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 15/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1977/7486
Karar No : 1982/598

Özeti : Kat adedinin 6 dan 5 e indirilmesini öngören imar planı değişikliğinin, şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına aykırı olmadığı Hk.

Davacılar : 1 — Nedime Arısan - Yoğurtçu
2 — Fatma Şibil

Davalı : İmar ve İskân Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacılar Çanakkale, Namık Kemal Mahallesi, 1 pafta, 88 ada, 8 parsel sayılı taşınmazda kat adedinin 6 dan 5'e indirilmesine ilişkin 19/2/1976 günlü belediye meclisi kararıyla kabul edilip, 19/4/1977 gününde İmar ve İskan Bakanlığınca onaylanan imar planının, kendi parselleriyle aynı meydana bakan 31 sayılı komşu parsele 6 katlı inşaat için ruhsat verildiğini, kendi parsellerinin yola cephesi ve derinliğinin 6 katlı inşaat ruhsatı verilen parselden daha elverişli olduğunu, aynı meydana bakan iki parselden bir tanesine 6 kat, diğerine ise 5 kat inşaat hakkı tanınmasının kazanılmış hak ilkesine aykırı düşeceğini ve hemde şehrin görünümünü bozacağını öne sürerek iptalini istemektedirler.

Savunmanın Özeti : Planların belde ihtiyaçlarına uygunluğu ve diğer mahalli sebeplerin takdir yetkisinin belediyelere ait olduğu, Bakanlığın şehircilik prensiplerine ve planlama esaslarına göre inceleme ve onay yetkisini kullanan bir vesayet organı durumunda olması nedeniyle Bakanlığa husumet yöneltilemiyeceği öne sürülerek davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Kemal Ersöz'ün Düşüncesi : Davacılar gayrimenkullerinin bulunduğu yere ait kat tadilat planının iptalini istemektedirler.

Şehir imar planları kamu yararı, şehircilik ilim ve esasları ile günün ve geleceğin ihtiyaçlarını nazara alınmak suretiyle ehil kimselerce hazırlandıktan sonra 6785 sayılı Kanunun 1605 sayılı Kanunla değişik 29. maddesine göre belediye meclisince kabul edilerek İmar ve İskan Bakanlığınca da değiştirilmek veya aynen onaylanmak suretiyle kesinleşirler ve tastik edilmiş olanlar üzerinde yapılacak değişikliklerle de aynı usule tabidir.

Davacının gayrimenkulünün bulunduğu yerdeki kat planının o bölgede günden güne artan yoğunluğun önlenmesi ve kamu yararı nazara alınmak suretiyle irtifaın 6. kattan 5 kata indirilmesi hakkındaki tadilat planında yukarda bahsi geçen kanun maddesine aykırılık bulunmadığı gibi imar planının değiştirilmesi sırasında şahıs menfaatleri nazara alınmayıp kamu yararı esas alındığından dayanağı bulunmayan davanın reddine karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açık lamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü :

Davalı idarenin husumet def'i yerinde görülmeyerek işin esası incelendi.

Dava Çanakkale Namık Kemal Mahallesi. 1 pafta, 88 ada, 8 parsel sayılı taşınmazda kat adedinin 6'dan 5'e indirilmesine ilişkin 19/2/1976 günlü belediye meclisi kararıyla kabul edilip, 19/4/1977 gününde İmar ve İskan Bakanlığınca onaylanan imar planının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar planları ülke, bölge ve kent verilerine göre, konut, çalışma ve ulaşım gibi kentsel işlevler ile sosyal ve kültürel gereksinimleri var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi biçimde yerine getirmek ve belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kadastral harita ve kentin gelişmesi de gözönünde tutularak hazırlanır ve koşulların zorunlu kıldığı biçimde ve zamanda yasalarda öngörülen yöntemlere uygun olarak değiştirilebilir.

Dairemizin 24/9/1981 günlü, 1977/7486 sayılı ara kararıyla, 1964 onay tarihli imar planı ile 6 katlı inşaata elverişli bulunan davacılara ait parselde sonradan yapılan imar planı ile hangi nedenlerle kat adedinin 5'e düşürüldüğü davacılar dilekçelerine kendi parselleriyle aynı meydana bakan 31 sayılı komşu parsele 6 katlı inşaat için ruhsat verildiğini, kendi parsellerinin yola cephesi ve derinliğinin 6 katlı inşaat ruhsatı verilen parselden daha elverişli olduğunu öne sürdüklerinden davacıların parselinin bulunduğu cadde veya meydana bakan diğer parsellerde kaç katlı yapılar bulunduğu ve bu yapıların ruhsatla yapılıp yapılmadığı Çanakkale Belediye Başkanlığından sorulmuş, verilen cevapta davacılara ait parselin, bulunduğu yapı adasının 1964 onay tarihli imar planına göre yol genişliğinden irtifa aldığı ve 6 kat 18.50 m. olarak kotlandırıldığı, emsal gösterilen 31 sayılı parseldeki inşaatın bu planla yapıldığı, 1977 yılında yürürlüğe giren dava konusu imar planı ile ayrık veya ikiz nizam, 5 kat 15.50 m. irtifa TAKS : 0,50, KAKS : 2,50 olarak yapı adasına yapılanma koşulları verildiği, yapı adasındaki pek çok yerde hata tesbit edilince plan revizyonu talep edildiği ve 30/11/1978 gününde yürürlüğe giren son plan ile yapı nizamının bitişik nizama dönüştüğü TAKS ve KAKS'ın kaldırıldığı. buna karşın kat adetlerinde değişiklik olmadığı, yapı adasında 1964 onay tarihli imar planına göre ruhsat verilen 31 sayılı parseldeki 6 katlı binadan başka bu irtifada bina bulunmadığı, kat azlığı şikayet konusu olan davacılara ait parsele ise 8/12/1981 gününde 5 katlı inşaat için ruhsat verildiği ve inşaatın sürdürüldüğü belirtilmiş olup, bu durumda dava konusu imar planı değişikliği işleminde şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenle davanın, reddine ve peşin alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 17/3/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Dava konusu imar planı değişikliği işleminde şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına uygunluk bulunup bulunmadığı konusunda mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonra davanın esası hakkında karar verilmesi gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyız.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/1792
Karar No : 1982/975

Özeti : Karaman Kalesi ve civarının Bakanlar Kurulu kararı ile heyelan - tasman olayı sebebiyle «afete maruz bölge» olarak belirlenmesi ve jeolojik etüd raporlarında bu bölgenin yasak inşaat alanı olarak işaretlenmesi karşısında, sözkonusu alanının imar planında yeşil alan olarak ayrılmasının yerinde olduğu Hk.

Davacı : Mustafa Ankaralı
Vekili : Av. Orhan Tosun
Davalılar : 1 — İmar ve İskân Bakanlığı
2 — Karaman Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Abdullah Karaman

Davanın Özeti : Davacı, Karaman - Hisar Mahallesinde bulunan 801 ada, 4 parsel sayılı taşınmazının yeşil sahaya ayrılmasını öngören ve İmar ve İskan Bakanlığınca 17/3/1980 gününde onaylanan 1/1000 ölçekli imar planının 20 - L - IV paftasının taşınmazı ile ilgili bölümünün, ilçenin eski bir mahallesinin yeşil sahaya alınmasının kamu yararına ve hizmet gereklerine uygun olmadığını, sözü edilen mahallenin gecekondu ıslah ve tasfiye bölgesi olarak ilanına ilişkin kararının gereğinin yerine getirilmediğini, bu planın mahalle halkını mağdur ettiğini, plan şartlarına uygun bir araştırma yapılmadığını, Kale ve yöresinde yerleşik mahallenin ve bu arada taşınmazının eski Roma döneminden başlayan Karamanoğlu devri sanatının örneğini teşkil edecek antik ve tarihi niteliği ağır ve özellikle korunması gerekli alan olduğunun gözönünde tutulmadığını, bu konuda ilgili kuruluşların görüşlerinin alınmadığını, dava konusu yerlerle ilgili olarak Anıtlar Yüksek Kurulunun 9/5/1981 günlü, A - 2829 sayılı kararının bulunduğunu öne sürerek iptalini ve yargılama giderlerinin davalılara yükletilmesine karar verilmesini istemektedir.

İmar ve İskân Bakanlığı Savunmasının Özeti : Karaman imar planı incelenirken kale ve çevresinin Bakanlıkları Afet İşleri Genel Müdürlüğünün 30/10/1979 günlü Jeolojik Etüd raporu sınırları içinde değerlendirildiği, sözkonusu raporda bu yerdeki tasmamen (afet) olayının nedenleri ve binalarındaki deformasyon durumlarının önceki raporda detaylı olarak incelendiğinin açıklandığı, evvelce hasarlı olmayan binalarda çeşitli derecelerde hasarların meydana geldiğinin, aslında yıkılma durumunda olan bazı binaların da terk edildiğinin müşahade edildiğinin belirtildiği, bu nedenle belirtilen alanın iskan yasak alan olarak belirlendiği, nakil işlemini müteakip binaların yıktırılarak yamacın yükten arındırılmasının ve uygun tipte ağaçlarla ağaçlandırılmasının amaçlandığı savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Karaman Belediye Başkanlığı Savunmasının Özeti : Şehrin gelişimi, nüfus artışı, kadastro çalışmaları gözönünde tutularak şehir imar planının yeniden dört bölge halinde tamamlanmak üzere ihale edildiği, son dördüncü bölge imar planının İmar ve İskan Bakanlığınca onandığı, imar planlarının hazırlanması sırasında jeolojik inceleme raporlarının, nüfus artışının, sınayi, ticari ve zirai gelişiminin gözönünde bulundurulduğu, ayrıca bu gelişimlerin potansiyeli ile birlikte şehircilik açısından bir çok konularıda kapsayan bir imar planı inceleme raporu hazırlandığı, ilk imar planından bu yana dava konusu taşınmazın bulunduğu tarihi Karaman Kalesi çevresinin yeşil alan olarak ele alındığı, o tarihten beri kale çevresinde yeni yapı yapılmasına izin verilmediği, mevcut yapıların ise mali olanaksızlıklar nedeniyle kamulaştırılmadığını, 1974 yılında düzenlenen jeolojik raporda belirtildiği üzere Karaman Kalesi çevresinin heyelan bölgesi olduğu, mevcut eski yapıların kaldırılmasının 7269 sayılı Kanun gereği bulunduğu, 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu yönünden de kale ve çevresi eski kerpiç, tek katlı, maili inhidam yapıların kaldırılmasının zaruri görüldüğü, Kale ve çevresindeki 300 kadar eski evin kaldırılması ve başka bir yere nakli konusunda İmar ve İskan Bakanlığına büyük bir mali külfet yükleyeceği için belediyece hak sahiplerine karşılıksız arsa tahsis edileceği, yapılacak konutlar için ayni ve nakdi yardım yapılacağı ve çevrede hiçbir tarihi mesken olmadığı, hepsinin maili inhidam durumda bulunduğu, ancak çukur mevkide tarihi sur kalıntılarının, tarihi Hisar Camiinin ve yanında tarihi nitelikte bir adet meskenin çalışmalar sırasında gözönünde tutulacağı, davanın süresinde açılmadığı, dava konusu mahalde yeni yapıya izin verilmesinin veya onarım izni verilmesinin imar planı ve tarihi eserlerin korunması yönünden sakıncalı olduğu, bu konuda Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun izninin de bulunmadığı savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükseltilmesine karar verilmesi istenilmektedir.

Savcı Kemal Eröz'ün Düşüncesi : Davacı taşınmaz malının bulunduğu yerin yeşil alana tahsisine mütedair imar planının iptaline karar verilmesini istemektedir.

Şehir İmar planları kamu yararı şehircilik ilim ve esasları ile günün ve geleceğin ihtiyaçlarını nazara alınmak suretiyle yetenekli kimselerce hazırlandıktan sonra 6785 sayılı Kanunun 605 sayılı Kanunla değişik 29. maddesine göre belediye meclislerince kabul edilerek İmar ve İskan Bakanlığınca da değiştirilmek veya aynen onaylanmak suretiyle kesinleşirler ve tastik edilmiş planlar üzerinde yapılacak değişiklikler de aynı usule tabidir.

Karaman ilçesinin Hisar mahallesindeki davacıya ait taşınmaz malın bulunduğu sahanın İmar ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Müdürlüğü tarafından yaptırılan jeolojik etüd neticesi verilen raporda heyelan sahası olduğu belirtilmiş bulunduğundan bu yerine lüzum ve zaruret karşısında yukarda bahsi geçen kanunun vermiş olduğu yetkiye dayanılarak yeşil sahaya tahsisi hakkındaki dava konusu işlem ve imar planında mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Davalılardan Karaman Belediye Başkanlığının süreye ilişkin def'i yerinde görülmeyerek işin esasının incelenmesine geçildi.

Dava, Karaman - Hisar Mahallesinde bulunan davacıya ait 801 ada, 4 parsel sayılı taşınmazın yeşil sahaya ayrılmasını öngören ve İmar ve İskan Bakanlığınca 17/3/1980 gününde onaylanan 1/1000 ölçekli imar planının 20-L-IV paftasının sözkonusu taşınmazla ilgili bölümünün davanın özetinde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Karaman imar planının 1947 yılında yürürlüğe girdiği ,1958 de gözden geçirildiği, 1974 yılından sonra da İmar planının yeniden ihale edildiği, İmar ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Jeologlarınca düzenlenen 20/11/1974 ve 30/10/1979 günlü jeolojik etüd raporlarında Karaman Kalesi ve civarında zemin oturması (tasman) olayı nedeniyle bazı binalarda çatlama, yıkılma ve şakülünden kayma gibi hasarlar meydana geldiğinin, tesbit edilen sahadaki yapıların yeni yerleşme yerine naklinin öngörüldüğünün iskan için yasak alan kararının alınmasını müteakip binaların yıktırılarak yamacın yükten arındırılması ve uygun tipte ağaçlarla ağaçlandırılması gerektiğinin belirtildiği, bu raporlar gözönünde bulundurularak davacı taşınmazını kapsayan bölgenin planlarda olduğu gibi yeşil saha olarak belirlendiği ve bu bölgeye ilişkin imar planı paftasının İmar ve İskan Bakanlığınca 17/3/1980 gününde onaylandığı, 10/9/1980 günlü, 17101 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulunun 7/8/1980 günlü, 8/1479 sayılı kararı ile Karaman ilçesinin Kale civarında bulunan ve krokide sınırları belirtilen alanların, heyelan - tasman olayı sebebiyle «afete maruz bölge» olarak kabul edildiği anlaşılmıştır.

Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyle Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair 7269 sayılı Kanunun 1051 sayılı Kanunla değişik 2. maddesinde, yer sarsıntısı, yer kayması, kaya düşmesi ve çığ gibi afetlere uğramış veya uğrayabilir bölgelerin İmar ve İskan Bakanlığınca tesbit ve bunlardan şehir ve kasabalarda meydana gelen ve gelebileceklerin sınırlarının imar planına, İmar planı bulunmayan kasaba ve köylerde de belli edildikçe harita ve krokilere işlenmek suretiyle, afete maruz bölge olarak İmar ve İskan Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılacağı belirtilmiş, 13. maddesinde afet bölgelerinde yapılacak teknik işler ayrıntılı bir biçimde açıklanmış, 14. maddesinde, ikinci madde gereğince tesbit ve ilan olunan afet bölgelerine dahil şehir, kasaba ve köylerde bina ve mesken yapımının fen kurullarınca tehlikeli görülen ve sınırları krokilerle tesbit olunan yerlerin İmar ve İskan Bakanlığınca yapı ve ikamet için yasaklanmış afet bölgeleri sayılacağı ve durumun belediyesi olan yerlerde belediyesince, köylerde ise ihtiyar meclislerince hemen ilan edileceği, aksine hareket edildiği takdirde mevcut ve yapılmakta olan binaların yıkma parası yıkıntı malzemesinden karşılanmak, yetmemesi halinde kalan kısmı afetler fonundan tamamlanmak üzere vali ve kaymakamların emri ile yıktırılacağı öngörülmüş ve 16. maddesinde de genel hayata etkili afetlerden önce veya sonra kesin

lüzum üzerine mesgun bir topluluğun bir kısmının veya tamamının kaldırılarak başka mahallere toplu olarak veyahut dağıtılarak yerleştirilmesinin İçişleri, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Milli Eğitim, Sanayi, İmar ve köylerde Köy İşlerine bakan Bakanlıklar mütehassıs temsiliciliklerinden kurulacak bir komite incelendikten sonra Bakanlar Kurulu kararı ile İmar ve İskan Bakanlığı tarafından yaptırılacağı kuralı getirilmiş bulunmaktadır.

Olayda da İmar ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Jeologları tarafından düzenlenen jeolojik etüd raporları gözönünde bulundurularak Karaman Kalesi ve civarının Bakanlar Kurulu kararı ile heyelan - tasman olayı sebebiyle «afete maruz bölge» olarak belirlendiği, sözü edilen jeolojik etüd raporlarında; bu bölgenin yasak inşaat alanı olarak belirlenmesi, yamacın yükten arındırılması için yapıların yıktırılması ve yamacın ağaçlandırılmsı gerektiğinin belirtildiği anlaşıldığından, davacının taşınmazının bulunduğu bölgenin imar planında yeşil saha olarak belirlenmesinde anılan kurallara ve imar mevzuatına aykırılık görülmemiştir. Öte yandan, davacı, taşınmazının bulunduğu yerle ilgili olarak Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca 9/5/1981 günlü, A-2829 sayılı karar verildiğini, bu nedenle Kurul görüşü alınmadan düzenlenen yeni imar planının iptali gerektiğini öne sürmekte ise de sözü edilen kurul kararında «..... Konya, Karaman, Hisar Mah. Kurtoğlu Sok. 28 Nolu ev ile Sirkeci sokaktaki Dolaşıklar evi geleneksel Karaman Sivil mimarasii plan özelliklerini yansıtmaları, ahşap süslemelere sahip olmaları ve 11/7/1980 gün, A-2313 sayılı kararı ile tescil edilen Karaman Kalesi ve eteklerindeki diğer benzer yapılarla birlikte bir doku bütünlüğü sağlanmaları açısından söz konusu evlerin 1710 ve 5805 sayılı yasalar gereğince korunması gerekli eski eser olarak tescil edilmelerine ve Karaman Kalesi çevresinde Tarihi Kentsel SİT Alanı sınırlarının belirlenerek bu bölgede diğer visil mimarlık örneklerini saptanan - belgeleme çalışmalarının ve ayrıca söz konusu evlerdeki ahşap dolap ve tavanların fotoğraflarının anıt fişlerine konmak üzere Kurulumuza iletilmesine .....» şeklinde karar verildiği, davacıya ait yapının bu karar kapsamı içinde olmadığı anlaşıldığından, davacı nın bu savı geçerli görülmemiştir. Kaldıki heyelan bölgesinde bulunan bir yapının eski eser olmasının, o yerin imar planında yeşil saha olarak ayrılmasına engel teşkil etmiyeceği de açıktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle dayanağı bulunmayan davanın reddine, peşin olarak yatırılan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 4. maddesinin 2. fıkrası gereğince takdir olunan 200.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idarelerden Karaman Belediye Başkanlığına verilmesine 14/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/109
Karar No : 1982/1288

Özeti : Turizm gelişim bölgesinde bulunan Köyceğiz'de imar planı dışında gelişmeler görülmesi, 1962 onay tarihli imar planının gelişen ihtiyaçları karşılayamaması üzerine, plan sınırlarının genişletilmesini, sahillerin turizme açık otel, motel, pansiyon, yeşil alan gibi turizm amaçlı tesislerin yapılmasını, şehir içi yolların bu amaca hizmet edecek şekilde genişletilmesini, şehir içinde yeni yollar ve çevre yolları açılmasını, konut ve ticaret alanları belirlenmesini öngören 1979 onay tarihli imar planında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Mehmet Aktürk
Vekili : .....
Davalılar : 1 — İmar ve İskân Bakanlığı
2 — Köyceğiz Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. M. Belma Ünal

Davanın Özeti : Köyceğiz, Gülpınar Mahallesi, 9 pafta, 57 ada, 84 parsel sayılı taşınmazı da kapsayan 10/8/1979 onay tarihli imar planı değişikliğinin parseli ile ilgili bölümünün; eski imar planına göre çekme mesafesi bulunmadığı, parselin tümüne yapı yapma olanağı bulunduğu, bu duruma göre de ruhsat alındığı, yolun genişletilmesine gerek bulunmadığı, 2. katta inşaat sahasının % 50 ye indirildiği ve bu durumda teşekkül etmiş nizama aykırı olduğu gibi çirkin bir görünümde arzedeceği öne sürülerek iptali istenmektedir.

İmar ve İskân Bakanlığının Savunmasının Özeti : Plan değişikliğinin, belde ihtiyaçları gözönünde bulundurularak yapıldığı, planlama ilkelerine ve şehircilik prensiplerine uygun olduğu, plan değişikliği teklifinin vesayet organı olarak sadece onanması nedeniyle Bakanlıklarına husumet yöneltilemiyeceği savunularak davanın reddi istenmektedir.

Köyceğiz Belediye Başkanlığının Savunmasının Özeti : Köyceğiz'in Turizm Gelişim bölgesi içerisinde kaldığı, plan dışında bir gelişme görülmesi üzerine imar planının genişletilmesine ve yeniden yapılmasına karar verildiği, uzun çalışmalardan sonra 1/2000 ölçekli planın İmar ve İskan Bakanlığınca paraf edildiği, belediye meclisince görüşülerek kabul edildikten sonra da Bakanlık onayına sunularak 10/8/1979 tarihinde onandığı, yeni imar planında sahillerin turizme açık otel, pansiyon ve yeşil alanlara ayrıldığı, turizm gelişim projesi gereği olarak turizm amaçlı tesislere yer verildiği, şehir içi ve çevre yollarının bu amaca hizmet edecek şekilde genişletildiği ve yeni yollar açıldığı Fevzipaşa Bulvarının ikinci bir ana yol olması nedeniyle genişletilmesinin zorunlu olduğu, yolun genişletilmesinin parselin değerini artırdığı, 5m. çekme mesafesi ve 2. katta % 50 inşaat uygulaması ile ilgili ola-

rak plan değişikliği teklifi yapılarak bakanlık onayına sunulduğu savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenmektedir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : İmar planları, Ülke, bölge ve kent verilerine göre, konut, çalışma sosyal ve kültürel ihtiyaçlar ve ulaşım gibi, kentsel fonksiyonlar arasında mevcut ve sağlanabilecek imkanlar ölçüsünde, en iyi çözüm yollarını bulmak amacıyla hazırlanıp onaylanarak kesinleşir.

Evvelce, tanzim ve onyalanmak suretiyle, yürürlüğe konulmuş, imar planları da, yukarıda belirtilen intiyaçlarını, lüzum ve zaruret doğurduğu hallerde değiştirilebilir.

Olayda da, davacılara ait taşınmaz malla ilgili plan tadili belediye meclisince kabul edilmiş ve İmar ve İskan Bakanlığınca onaylanmıştır. Bun göre, söz konusu taşınmaz mal, bahçeli inşaat nizamı sahasında kalmaktadır. Böylece, davacının taşınmaz malı üzerinde yine inşaat hakkının bulunduğu anlaşılmaktadır.

Kamu yararına aykırı olmayan planların, özel menfaat için iptal edilmemesi gerekir. Dosyanın incelenmesinden, turistik bakımdan gelişme gösteren kent imar planında, gerekli değişikliğin yapılmasına ihtiyaç bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Mustafa Atilla'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Davalı İmar ve İskan Bakanlığının husumet def'i yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi.

Dava, Köyceğiz, Gülpınar Mahallesi, 9 pafta, 57 ada, 84 parsel sayılı taşınmazı da kapsayan 10/8/1979 onay tarihli imar planı değişikliğinin, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar planları ülke, bölge ve kent verilerine göre, konut, çalışma ve ulaşım gibi kentsel işlevler ile sosyal ve kültürel gereksinimleri var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi biçimde yerine getirmek ve belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kadastral harita ve kentin gelişmesi de gözönünde tutularak hazırlanır ve koşulların zorunlu kıldığı biçimde ve zamanda Ya salarda öngörülen yöntemlerele uygun olarak değiştirilebilir.

Olayda, Turizm Gelişim Bölgesinde bulunan Köyceğiz'de imar planı dışında gelişmeler görülmesi, mevcut 2/11/1962 onay tarihli imar planının gelişen ihtiyaçları karşılıyamaması üzerine, plan sınırlarının genişletilmesine ve yeni ihtiyaçlarda gözönünde bulundurularak imar planının yeniden düzenlenmesine karar verildiği, gerekli çalışmaların yapılmasından sonra 1/2000 ölçekli planın İmar ve İskan Bakanlığınca paraf edildiği, belediye meclisince görüşülerek kabul edildikten sonra da Bakanlık onayına sunularak 10/8/1979 tarihinde onandığı, onanan yeni imar planında sahillerin turizme açık otel, motel, pansiyon, yeşil alan gibi turizm amaçlı tesislere ayrıldığı, şehir içindeki mevcut yolların bu amaca hizmet edecek şekilde genişletilmesi, şehir içinde yeni yollar ve çevre yolları açılmasının öngörüldüğü, bölgesel özelliklerde gözönünde bulundurularak konut ve ticaret alanları belirlenerek yapılaşma şartlarının da tesbit edildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından, dava konusu plan değişikliği işleminde şehircilik esaslarına, planlama ilkelerine, hizmet icaplarına ve imar mevzuatına aykırılık görülmemiştir.

Davacının parselinin önündeki yolun genişletilmesine gerek bulunmadığı 5 m. çekme mesafesinin ve 2. katta % 50 inşaat uygulamasının müktesep haklarını ihlal ettiği yolundaki iddiaları ise, yolun genişletilmesinin ve 5 m. çekme mesafesinin turizm gelişim projesi ve mevcut ihtiyaçlara göre zorunlu olması ve aynı zamanda parselin değerinin arttırılması sonucunu doğurması, 2. katlarda % 50 inşaat uygulaması da parselde zemin 1 kat inşaat yapma olanağı mevcutken 2. kat yapma olanağı da getirilmiş olması nedeniyle müktesep hakkın ihlali söz konusu olmadığından davacının bu iddiaları dava konusu plan değişikliği işlemini sakatlayıcı nitelikte görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 4. maddesinin 2. fıkrası uyarınca takdir olunan 200,— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalılardan Köyceğiz Belediye Başkanlığına verilmesine 28/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/1430
Karar No : 1982/1353

Özeti : Bir yerin iskâna açılması başlıca yoğunluk arttırma nedeni olduğundan, imar planında yeşil yol olarak ayrılan davacıya ait yerle komşu taşınmazın imar planında değişiklik yapılarak iskâna açılmasında isabet bulunmadığı Hk.

Davacı : Rıza Özarı
Vekilleri : 1 — Av. Halit Rısvanoğlu
2 — Av. İrfan Bingöl
3 — Av. Hasan Talha Yazal
Davalılar : 1 — İmar ve İskân Bakanlığı
2 — Burdur Belediye Başkanlığı
Davalı İdareler yanında davaya katılanlar :
1 — Yaşar Erçiftçi
Vekilleri : 1 — Av. Armağan İlci
2 — Av. Ferhat Çiftçi
3 — Av. Ahmet Konur
2 — Metin Karabeyoğlu
Vekilleri : 1 — Av. Armağan İlci
2 — Av. Ferhat Çiftçi
3 — Nafi Karabeyoğlu - Jandarma İl Alay Komutanlığı Erlerinden - KAYSERİ

Davanın Özeti : Davacıya ait Gazi Caddesi 30 pafta, 472 ada, 14 parsel sayılı taşınmaz ile Gazi Camii arasında kalan 62 parsel sayılı taşınmazın imar planı değişikliği ile yeşil yol iken iskân alanına dönüştürülmesine ilişkin işlemin; 14 parseldeki binanın 1969'da inşa edilip bitirildiği ve 62 parsele bakan cephesine de pencere açıldığı, buraya (62 parsele) ruhsat verildiği takdirde 8 dairenin kullanılamaz hale geleceği, yapılan değişiklikte hiçbir kamu yararı bulunmadığı belirtilerek iptali istenilmiştir.

Davalı İmar ve İskân Bakanlığının Savunmasının Özeti : Dava konusu alanın iskâna açılması isteminin, 15 ve 16 no.lu parsellerin tevhid edilmiş olduğu ve dolayısıyla yoğunluk arttırmadığı anlaşıldığından uygun görüldüğü, belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Davalı Burdur Belediyesinin Savunmasının Özeti : Savunma verilmemiştir.

Davalı İdareler Yanında Davaya Katılanların İstemlerinin Özeti : 14 parsel sayılı taşınmazdaki yapının imar planına aykırı olarak, blok başı olmadığı halde, 62 parsele bakan cephesine pencere açıldığı, 62 parsele inşaat yapılamaması nedeniyle mülkiyet haklarının kullanılmasına engel olunmak suretiyle mağdur duruma getirildikleri, belirtilerek plan değişikliği işleminin iptali istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava; imar planında 31970 - 3200 ile 2900 - 29090 koordinatları arasında kalan gazi camii yanında ki yolun iskân sahası olarak ayrılmasına ilişkin imar planı değişikliğini iptali isteğiyle açılmıştır.

Olayda Belediye Meclisinin 21/12/1978 günlü 168 sayılı kararıyla : cami yanında bulunan yol; müdahillere ait olan 15 ve 16 sayılı parsellerin tevhid edilmiş olduğu, dolayısıyla yoğunluğu artırmayacağı gerekçesiyle iskan sahası olarak kabul edilmiş ve yapılan bu değişiklik İmar ve İskân Bakanlığınca da 2/1/1980 tarihinde onaylanmış ise de; 14 sayılı parselin 26/5/1948 tarihinde onaylanan 1/1000 ölçekli Burdur imar planında blok başında bulunduğu, anılan parsel üzerine belediyece verilen 25/5/1966 günlü 34/623 sayılı inşaat ruhsatına ve projeye uygun olarak yapı yapıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan davalı Bakanlığın 25/4/1980 günlü, ve 3617 sayılı yazısıyla davacıya ait yapıda imar planına aykırı bir uygulama yapılıp yapılmadığının sorulması üzerine yapının mahallinde yapılan inceleme sonucunda; Belediye Başkanlığınca verilen imar durumuna ve inşaat iznine tamamen uygun olarak blok başı nizamında yapıldığı ayrıca gazi camii tarafındaki cephe hattının imar durumuna göre çektirilerek yeşil yolun kaldırılması ile binanın komşu parsele bakan cephesinde pencereleri bulunan 8 dairenin tamamen ışıksız ve kullanılamaz hale geleceğinin saptandığı, nitekim yapının bu hali ile caminin durumu nazara alınarak 20/2/1980 günlü Belediye Meclisi kararı ile sözü geçen yeşil yolun aynen korunması ve yapılaşmaya açılmamasının gerektiği bildirilmiştir.

Bu durumda anılan Belediye Meclisi kararının davacıya ait 14 nolu parselin köşe başı olmadığı ve plana aykırı olarak pencere açıldığından bahisle davalı bakanlıkça onaylanmamasında plan esasları, şehircilik ilkeleri ve kamu yararı açısından imar mevzuatına uyarlık bulunmamaktdır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 4/5/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekili Av. H. Talha Yazar'ın geldiği, davalı idarelerden Burdur Belediye Başkanlığının temsilci göndermediği, davalı İmar ve İskân Bakanlığını temsilen Av. Meba Kavurmacıoğlu'nun, müdahil vekilleri Av. Ahmet Konur'un, Av. Armağan İlci ve Av. Ferhat Çiftçi'nin geldikleri anlaşılmakla, (Metin ve Nabi Karabeyoğlu'nun 5/4/1982 günlü dilekçe ile davalı idareler yanında davaya katılma istemleri adı geçenlerin iskan sahasına alınan yerle ilgileri bulunduğundan, 2577 sayılı Yasanın 31. maddesinin yollama yaptığı Hukuk Usulü Muhakemeleri kanunun ilgili kuralları uyarınca dairemizce aynı gün kabul edilmiştir.) Savcı Aynur Şahinok'un katılmasıyla duruşma yapılıp tetkik Hâkimi Nüket Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlenip dosya içinde yer alan tüm belgeleri incelenerek işin gereği düşünüldü:

Davalı idarelerden İmar ve İskân Bakanlığının keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması istemi dosyadaki yeterli bilgi ve belgeler nedeniyle yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi:

Dava, davacıya ait Gazi Cad. 30 pafta, 472 ada, 14 parsel sayılı taşınmaz ile Gazi Camii arasında kalan 62 parsel sayılı taşınmazın imar planını değişikliği ile yeşil yol iken iskan alanına dönüştürülmesine ilişkin 21/12/1978 günlü belediye meclis kararı ile bunun onanmasına ilişkin 2/1/1980 günlü bakanlık işleminin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

İmar planları ülke, bölge ve kent verilerine göre, konut, çalışma ve ulaşım gibi kentsel işlevler ile sosyal kültürel gereksinimleri var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi biçimde yerine getirmek ve belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kadastral harita ve kentin gelişmesi de gözönünde tutularak hazırlanır ve koşulların zorunlu kıldığı biçimde ve zamanda yasalarda öngörülen yöntemlere uygun olarak değiştirilebilir.

Dava konusu uyuşmazlıkda da, davacının parseline komşu 62 parsel sayılı taşınmaz imar planında yeşil yol iken yapılan bir değişiklikle iskan alanına ayrılmış bu değişikliğe ilişkin 21/12/1978 günlü Belediye Meclis kararının 15 ve 16 nolu parseller tevhit edilmiş olduğu ve dolayısıyla yoğunluk arttırmadığı gerekçesiyle İmar ve İskân Bakanlığınca 2/1/1980 de onanmış ise de, bu yerin iskana açılması başlıca yoğunluk arttırma nedeni olduğundan yapılan düzenlemenin şehircilik ve planlama ilkelerine uygun ve kamu yararına bir uygulama olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenle dava konusu plan değişikliği işleminin iptaline, aşağıda dökümü yazılı 680 lira yargılama gideri ile 3000 lira avukatlık ücretinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine, 4/5/1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU:

Mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonra işin esası hakkında karar verilmesi gerektiği oyu ile çoğunluk kararına karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/4113
Karar No : 1982/1911

Özeti : İmar ve İskân Bakanlığının; İzmir - Gaziemir'de yaklaşık 1.000.000 m^2 lik bu bölgenin 7334 konutluk yeni yerleşim alanı olarak belirlenmesine ilişkin imar planında ve bu nedenle davacıların da maliki olduğu yerlerin 1164 sayılı Kanunun 9. maddesi gereğince Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü adına kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacılar : 1 — Yaşar Ünal
2 — Ünal Kollektif Şirketi

Vekilleri : Av. Şeref Erol

Davalı : İmar ve İskân Bakanlığı

Davanın Özeti : İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanan ve 4/7/1978'de onaylanan, İzmir, Gaziemir'de takriben 1.000.000 metrekarelik bir bölgeyi 7334 ünitelik yeni yerleşim alanı olarak düzenleyen mevzii imar planının, davacılara ait 13 pafta, 132 ada, 23 parsel sayılı taşınmaza ilişkin bölümü ile anılan taşınmazın aynı idarece kamulaştırılmasına ilişkin 9/5/1979 gün ve 639/356 sayılı işlemin; bu taşınmazın üzerinde narenciye ürünleri değerlendirme ve paketleme tesislerinin bulunduğu, Gaziemir belediye hudutları içinde kurulacak olan yeni bir şehri belediyenin istemediği, Gaziemir imar planına göre bu alanın bir kısmının sanayi bölgesi olduğu fabrikanın buna göre yapıldığı, plan değişikliği yapılırken, şehircilik ilkelerine göre zorunluluk bulunması gerektiği, bu fabrika ve tesislerin yokedilmesinin ülke ekonomisi ve milli gelir açısından büyük zararlar doğuracağı, bu hususun İzmir Belediyesi ile Ticaret Bakanlığının yaptırdıkları incelemeler sonucunda belirtildiği, kamulaştırma için Arsa Ofisinin yetkisinin bulunmadığı, yetkili merciin İmar ve İskan Bakanlığı olduğu öne sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Kamulaştırmanın kesinleşen imar planına göre yapıldığı, bu nedenle 6830 sayılı Yasanın 6 ve 14 ncü maddeleri uyarınca Danıştay'da dava açılamayacağı, kamulaştırmanın 1164 sayılı Yasanın 2. maddesinde belirtilen amaçları gerçekleştirmek için, aynı Yasanın 1 ve 9. maddeleri uyarınca yapıldığı ifade edilerek davanın reddine, karar verilmesi istenmektedir.

Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Davacıya ait taşınmazın, bulunduğu mevkiin özelliği, şehrin konut alanına olan ihtiyacı gözönüne alınarak imar planında yapılan değişiklikle sanayi alanından konut alanına alınmasında planlama esaslar, şehircilik prensipleri ve kamu yararı açısından bir kanunsuzluk bulunmamaktadır. Diğer taraftan imar planında konut alanına ayrılan taşınmazın planda öngörülen amacına tahsis olunmak üzere 1164 sayılı Kanunun 2 ve 9 uncu maddeleri gereğince arsa ofisi genel müdürlüğü adına İmar ve İskan Bakanlığınca kamulaştırılmasında bir kanunsuzluk olmadığından davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Sinan Tunca'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

6830 sayılı Yasanın 122 sayılı yasa ile değişik 14. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan «Altıncı Maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumi menfaat kararı alınmasına ve tasdikini lüzum olmayan hususlardan dolayı Danıştay'a dava açılamaz» kuralı, Devlet Tüzel kişiliği tarafından onaylı imar planları ile aynı şekilde onaylı özel plan ve projesine göre yapılacak işlerde kamu yararının varlığının, anılan planların onanması suretiyle Devlet tüzel kişiliğince saptanmış olduğunu belirlemektedir. Diğer bir deyişle imar plan ve projelerinin onaylanması kamu yararının varlığını da kendiliğinden içermekte ve anılan yasa kuralı bu planlara göre yapılan kamulaştırma işlemlerine karşı» o işte kamu yararının bulunmadığı, işleminden önce kamu yararı kararı alınmadığı ve onaylatılmadığı, «iddiasıyla Danıştayda dava açılamayacağını öngörmektedir. Bu nedenle belirtilen çerçeve dışında kalan iddialarla dava açılması halinde davanın incelenmesine yasal engel bulunmadığından, bu konuya ilişkin davalı savı yerinde görülmeyerek işin esası incelendi :

Dava, İzmir, Gaziemir'de yaklaşık 1.000.000 metrekarelik bir bölgeyi 7334 ünitelik yeni yerleşim alanı olarak düzenleyen mevzii imar planının, davacılara ait 13 pafta, 132 ada, 23 parsel sayılı taşınmaza ilişkin bölümü ile anılan taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin 9/5/1979 gün ve 639/356 sayılı işlemin davanın özeti bölümünde ifade edilen nedenlerle iptali istemi ile açılmıştır.

6785 sayılı İmar Yasasının 26 ncı maddesinin (b) bendi uyarınca İmar ve İskan Bakanlığı lüzumlu gördüğü hallerde, umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya Gecekondu Kanununun tatbiki maksadiyle yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının veya içerisinden veya civardan demiryolu veya karayolu geçen veya havayolu veya demiryolu bağlantısı bulunan belediye veya köy hudutları içindeki veya dışındaki veya sair yerlerdeki iskan ünitelerinin veya diğer sahaların imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını ilgili belediyelerin veya diğer idarelerin bu yolda kararlarına lüzum kalmaksızın yapmaya veya yaptırmaya selahiyetlidir.

Öte yandan kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya veya bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya, 6830 sayılı Yasa kurallarına göre yetkilidirler. 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanununun 9 uncu maddesinde de, İmar ve İskan Bakalığının konut, sanayi ve turizm ihtiyaçları ile diğer kamu tesisleri için planlanmış sahalar içinde kalan özel ve tüzel kişilere ait arazi ve arsalar ve varsa bunlar içerisinde veya üzerinde bulunan bina ve sair tesisleri Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü adına kamulaştırmaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Dava konusu olayda da, İzmir, Gaziemir'de yaklaşık 1.000.000 metrekarelik bir bölgenin, 7334 konutluk bir yeri yerleşim alanı olarak düzenlenmesine ilişkin imar planının, İmar ve İskan Bakanlığınca hazırlandığı ve 4/7/1978 de onaylandığı bunun planlama esasları ve şehircilik ilkelerine uygun olduğu ve davacılara ait olan taşınmazın da konut alanı olarak onaylanan saha içinde kalması nedeniyle 1164 sayılı yasanın verdiği yetkiye dayanılarak İmar ve İskân Bakanlığınca Arsa

Ofisi Genel Müdürlüğü adına kamulaştırılmasına karar verildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmış olup, davacıların ileri sürdüğü öteki iddialar da dava konusu işlemlerin iptalini gerektirecek nitelikte bulunmadığından, tesis olunan işlemlerde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve peşin olarak ödenen yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 7/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/3676
Karar No : 1982/775

Özeti : İmar Kanununun 42 nci maddesi ile buna ilişkin yönetmelik kurallarına aykırı olarak yapıldığı sonucuna varılan parselasyon işleminin iptali Hk.

Davacı : Hasan Korkmaz

Davalı : Edremit Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Edremit ilçesi, Cumhuriyet Mahallesinde bulunan davacıya ait 14 pafta, 313 ada, 106 parsel sayılı taşınmaz malın 6785 sayılı Yasanın değişik 42. maddesi uyarınca düzenlenmesine yönelik parselasyon planının onanmasına ilişkin belediye encümeninin 8/3/1979 günlü, 373 sayılı kararının, 1978 yılında satın alınan sözkonusu parsele aynı yıllarda 3 katlı yapı yapıldığı parselasyon sonucu üç ayrı parselle şuyulandırıldığı ve mevcut yapının birden çok parsel üzerinde bırakıldığı oysa müstakil parsel olarak bırakılabileceği, parselasyon işleminin tebliğ edilmediği, 51 sayılı parsel sahibinin parselasyon işlemini itiraz üzerine 26/4/1979 günlü, 649 sayılı belediye encümeni kararı ile bu parselin şuyulandırma dışı bırakıldığı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Balıkesir ili, Edremit ilçesi Cumhuriyet Mahallesinde bulunan kadastro 313 ada, 106. parsel üzerine üç katlı bina yapımına izin verilip iki katı için iskan raporu verilmesinden sonra sözkonusu parselin 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca şuyulandırılmasına ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

6785 sayılı Yasanın 42. maddesinde, imar hududu içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların düzenlenme şekli gösterilmiş ve yasanın 45. maddesinde, hazırlanan parselasyon planlarının bir ay süre ile ilân edilerek ilgililere tebliğ edileceği hükme bağlanmıştır.

Dava konusu encümen kararının bir ay süre ile ilân edilmekle beraber davacıya tebliğ edilmediği anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, imar kanununun 42. maddesi uyarınca yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlenmeleri Hakkındaki Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenleme sahasının genellikle bir imar adasından daha küçük olamıyacağı belirtilmiştir.

Dava konusu encümen kararında, 313 kadastro adasında bulunan 13. adet parsel ile ilgili olarak düzenleme yapıldığı belirtilmekte ise de, ara kararı ile davalı belediyeden parselasyon planı ve ada dağıtım cetvelleri istendiği halde gönderilmemiş olması ve bu ada içinde bir parselin itiraz üzerine şuyulandırma dışında bırakılması adanın tamamında düzenleme yapılmadığını göstermektedir.

Kaldıki davalı belediyenin bir yıl önce inşaat ruhsatı verdiği bu yeri şuyulandırılması ve şuyulandırmadan sonra iskan raporu vermesi de idarenin yeterli inceleme yapmadan işlem tesis ettiğini ortaya koymaktadır.

Açıklanan nedenle dava konusu kararın iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince 30/3/1982 gününde duruşma yapılacağı hakkında önceden yapılan tebligat üzerine davacının geldiği, davalı idarenin temsilci göndermediği anlaşılmakla, davacının savunması dinlenip, Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun düşüncesi alındıktan ve gelen tarafa söz verildikten sonra duruşmaya son verildi.

Aynı gün Tetkik Hakimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava davacıya ait 14 pafta, 313 ada, 106 parsel sayılı taşınmaz malın bulunduğu sahda 6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı yasa ile değişik 42. maddesi uyarınca düzenlenen parselasyon planının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar kanununun 42. maddesi uyarınca yapılacak arazi ve arsa düzenlemeleri hakkındaki yönetmeliğin 5. maddesi düzenleme sahasının genellikle bir müstakil imar adasından daha küçük olamıyacağı, imar parsellerinin oluşturulması ve dağıtımı sırasında dikkate alınması gereken hususları düzenleyen 35. maddesinin a bendi ise, düzenleme sonucunda oluşacak imar parsellerinin mümkün olduğu kadar aynı yerdeki eski parsel sahibine tahsis edileceğini, b bendi de; plan ve mevzuata göre korunması mümkün olan yapıların tam ve şuyusuz bir parsel üzerine rastlatılması gerektiğini düzenlemiştir.

Davacı, üzerinde üç katlı yapısının bulunduğu parseline karşılık yeni oluşan ü zayrı parselden pay verildiğini. böylece binasının korunamıyacak duruma geldiğini, ayrıca İmar Kanununun 45. maddesine aykırı olarak parselasyon işleminin tebliğ edilemediğini bu nedenle itiraz edemediğini, aynı oda üzerinde inşaat yapan 51 parsel sayılı taşınmazın sahibinin parselasyon işleminden haberdar olduğunu ve yaptığı itirazın 26/4/1979 günlü, 649 sayılı belediye encümeni kararı ile kabul edilip sözü edilen parselin şuyulandırma dışı bırakıldığını öne sürmüş davalı idarenin ise savunma vermiyerek bu hususları karşılamamış olduğu ayrıca 24/1/1980 günlü ara kararı ile istenen parselasyon planı ada dağıtım cetvelini, davacının yapısının parselasyon sonucu aldığı durumu gösteren krokiyi göndermediği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Bu durumda parselasyon planının yukarıda değinilen yönetmelik kurallarına aykırı olduğu sonucuna verilmiştir.

6785 sayılı Yasanın 42. maddesinin uygulanmasına ilişkin yönetmelik kurallarına aykırı bir biçimde yapıldığı anlaşılan parselasyon işleminin davacının 14 pafta, 313 ada, 106 parsel sayılı kadastro parseliyle ilgili bölümünün iptaline, aşağıda dökümü yazılı 378 lira yargılama giderlerinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 30/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/2340
Karar No : 1982/1187

Özeti : Davacıya ait 364 m² alanlı taşınmazdan % 24 oranında düzenleme ortaklık payı alındıktan sonra kalan 274 m² için, diğer parseller üzerindeki 21.80 m. gabaride binalar gözönünde bulundurularak oluşturulan imar parselinden davacıya pay verilmesinin yerinde olduğu Hk.

Davacı : Fatma Melahat Ersoy
Vekili : Av. Bahri Kılıç
Davalı : İzmir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Oya Ülgen

Davanın Özeti : Davacı, 103 pafta, 588 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın parselasyona tabi tutularak imarın 6653 ada, 5 parsel sayılı taşınmazdan pay verilmesini öngören belediye encümeninin 17/10/1979 günlü, 8487 sayılı kararının, düzenleme ile arsanın değerinin düştüğünü, 21 m² lik bölümünün üçüncü şahsa verilmesinin yerinde olmadığını, parseliyle arasında başka bir parsel bulunan 4 sayılı parselin birlikte düzenlenmesinin mevzuata aykırı olduğunu öne sürerek iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : % 24 oranında düzenleme ortaklık payı alındığı, bunun 90 m² olduğu, kalan 274 m² nin ise 588 ada, 4 parselin 21 m² si ile birleştirilerek 6653 ada, 5 parselin oluşturulduğu, 6785 sayılı İmar Kanunun 42 maddesine göre parselin hisseli de verilebileceği savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Dava konusu parselasyon işleminin İmar Yasasının 42 ve imar nizamnamesinin 37 nci maddesine uygun olarak yapıldığı, parselasyon planı ve dağıtım cetvelinin tetkikinden anlaşılmakta olup, işlemde bir kanunsuzluk bulunmadığından davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeleri incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, 103 pafta, 588 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın parselasyona tabi tutularak imarın 6653 ada, 5 parsel sayılı taşınmazdan pay verilmesini öngören belediye encümeninin 17/10/1979 günlü, 8487 sayılı kararının davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla değişik 42. maddesine göre, belediyeler imar sınırı içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların, plan ve mevzuata uygun şekilde inşaata ve tesbit edilmiş olan diğer kullanma şekillerine elverişli duruma getirilmesi maksadıyla düzenlenmesi için bunların sahiplerinin

muvafakatı aranmaksızın birbirleriyle yol fazlalarıyla ve belediyeye, kamu tüzel kişilerine, kamu kurumlarına ait yerlerle birleştirilerek plan ve mevzuat gereklerine göre hisseli veya hissesiz olarak yeniden parsellere ayırmağa ve bu parselleri ilgililere dağıtmaya yetkilidirler.

Dairemizin 10/12/1980 günlü, 1980 - 2340 sayılı ara kararına davalı tarafından verilen cevap ve eki parselasyon planı ile dosyada yer alan belgelerin incelenmesinden, davacının parselinin bulunduğu adada 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca düzenleme yapıldığı, 364 m^2 alanı olan davacı parselinden % 24 oranında düzenleme ortaklık payı (90 m^2) alındığı kalan 274 m^2 nin ise 588 ada, 4 parselin 21 m^2 lik bölümü ile birleştirilerek imarın 6653 ada, 5 parselinin oluşturulduğu, 2, 3, 4 ve 6 sayılı imar parselleri üzerinde 21, 80 m. gabaride yapılar bulunduğu, 4 sayılı parselin 21 m^2 lik bölümünün, 3 ve 4 sayılı parsellere kaydırılmasının yapılaşma nedeniyle mümkün olmadığını anlaşıldığından, yapılan parselasyon işleminde anılan Yasa kuralına aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddine, peşin olarak alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 2.000.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 21/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1981/849
Karar No : 1982/1330

Özeti : Davacıya ait taşınmazın, İmar Kanununun 42 nci maddesi uyarınca imar planında belirlenmiş inşaat nizamına uygun inşaat yapmaya elverişli imar parselleri elde etmek amacıyla düzenlenmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacılar : 1 — Burhan Şerbetçioğlu
2 — Emin Şerbetçioğlu
Vekilleri : Av. Necip Eryılmaz, Av. Mustafa Ali Çetin
Davalı : Denizli Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Abdullah Kuzu

Davanın Özeti : 8 pafta, 301 ada, 337 parsel sayılı taşınmaz malın 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulması işlemine yönelik itirazın imar planında belirlenmiş inşaat nizamına uygun inşaat yapmaya elverişli imar parselleri elde etmek amacıyla düzenleme yapılmasında kamu yararı bulunduğu gerekçesiyle reddine ilişkin 26/9/1980 günlü, 5536 sayılı belediye encümeni kararının; 6785 sayılı Yasanın 42. maddesinin amacının imar parselleri oluşturmakla birlikte kamu hizmetlerine ayrılmış yerlerin kamuya açılması olduğu, olayda ise 19,50 m. genişliğindeki caddenin daha önce kamulaştırma yoluyla açıldığı, dolayısıyla yalnızca imar parselleri oluşturma amacıyla düzenleme yapılamayacağı, 301 sayılı ada da imar planının yanlış uygulandığı, adanın bir bölümünde düzenleme yapılmasının mevzuata aykırı olduğu öne sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: 301 sayılı adanın büyük bir bölümünün daha önce imar planına uygun hale gelmiş olması nedeniyle davacılara ait taşınmazı da içeren kalan bölümde kısmi düzenleme yapıldığı, düzenleme sonucu davacıların parselinden düzenleme ortaklık payı alınmadığı, anılan parselin bir bölümünü de içeren ve köşe başında bulunan 449 sayılı parselin müstakil olarak tahsis edildiği, uygulamanın imar planına uygun olduğu, ancak İmar Nizamnamesinin 30. maddesinde belirtilen aplikasyon hatasından söz edilebileceği öne sürülerek davanın reddi ve yargılama giderlerinin karşı tarafa yükletilmesi istenilmektedir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi: 6785 sayılı Yasanın değişik 42. maddesinin (a) bendinde; imar hududu içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların, plan ve mevzuata uygun şekilde inşaat veya tesbit edilmiş olan diğer kullanma şekillerine elverişli duruma getirilmesi maksadıyla, düzenlenmesi için bunların sahiplerinin muvafakatı aranmaksızın, birbirleriyle, yol fazlalarıyla ve belediyeye, kamu tüzel kişilerine, kamu kurumlarına ait yerlerle birleştirerek, plan ve mevzuat icaplarına göre hisseli veya hissesiz olarak yeniden parsellere ayırmağa ve bu parselleri ilgililere dağıtmaya belediyeler yetkilidir; denilmektedir.

Davacının maliki bulunduğu parselin bulunduğu adadaki parseller içinde 6785 sayılı Yasanın değişik 42. maddesine göre, imar uygulaması yapıldığı ve düzenleme ortaklık payının sözkonusu parselden alınmadığı anlaşılmaktadır.

Yasanın mezkür maddesi hükmüne göre, binalı ve binasız arazi ve arsaları hisseli veya hissesiz olarak yeniden parsellere ayırmağa ve bu parselleri ilgililere dağıtmaya belediyeler yetkilidir.

Davalı idare yaptığı tasarrufta yasal yetkisini kullanmış bulunmaktadır. Bu nedenle dava konusu karar ve işlemde, usul ve yasaya bir aykırılık bulunmadığı gibi, davacının iddiaları, dava konusu tasarrufun iptalini gerektirir nitelikte, görülmediğinden, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Zehra Birden'in açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgelerin tümü incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava; 8 pafta, 301 ada, 337 parsel sayılı taşınmaz malın 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulması işlemine yönelik itirazın reddine ilişkin belediye encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla değişik 42. maddesine göre belediyeler imar sınırı içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların plan ve mevzuata uygun biçimde inşaata veya tesbit edilmiş olan diğer kullanma şekillerine elverişli durumu getirilmesi maksadiyle düzenlenmesi için, bunların sahiplerinin muvafakatı aranmaksızın birbirleriyle, yol fazlalarıyla ve belediyeye, kamu tüzel kişilerine, kamu kurumlarına ait yerlerle birleştirerek, plan ve mevzuat icaplarına göre hisseli veya hissesiz olarak yeniden parsellere ayırmağa ve bu parselleri ilgililere dağıtmaya yetkilidirler.

Olayda, davacıların 202,50 m^2 olan 337 sayılı parselinden düzenleme ortaklık payı alınmadığı, bu parselin bir bölümünü de içeren köşe başında bulunan 449 sayılı parselin kendilerine tahsis edildiği dava dosyasının incelenmesinden

anlaşılmış olup, sözkonusu işlemde yukarıda anılan yasa kuralına aykırılık görülmemiştir.

6785 sayılı Yasanın 42. maddesinin (a) fıkrasında imar sınırı içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların, plan ve mevzuata uygun şekilde inşaata veya tespit edilmiş olan diğer kullanma şekillerine elverişli duruma getirilmesi amacıyla düzenleme yapılabileceği hususunun kurala bağlanması karşısında, davacıların yalnızca imar parselleri oluşturmak amacıyla düzenleme yapılamıyacağına ilişkin savı yerinde görülmemiştir.

Diğer taraftan yukarıda anılan yasa kuralına dayanılarak çıkarılan yönetmeliğin 5. maddesine uygun olaark kısmi düzeneleme yapıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından davacıların bu konuya yönelik savının kabulüne olanak yoktur.

Davacılar düzenleme sırasında imar planının yanlış uygulandığını öne sürmüş ise de, savunmada uygulamanın imar planına uygun olduğu, İmar Nizamnamesinin 30. maddesinde belirtilen aplikasyon hatasından söz edilebileceği açıklandığından bu savı da yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, takdir olunan 2.000.— lira avukatlık ücretinin davacılardan alınarak davalı idareye verilmesine 29/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/1489
Karar No : 1982/1355

Özeti : Haritası ile ada dağıtım cetveli düzenlenmeyen ve parselasyon planının tescil edilmek üzere tapu sicil muhafızlığına gönderilmeyen parselasyon işleminin davacı parseli ile ilgili bölümünün iptali ve komşu parsele verilen inşaat ruhsatının İmar Yönetmeliğinin 3.13. maddesine aykırı olduğu sonucuna varıldığı Hk.

Davacı : Ali Aşuk
Davalı : Denizli Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Abdullah Kuzu

Davanın Özeti : Davacıya ait 56 pafta, 88 ada, 59 parsel sayılı taşınmazı da içeren parselasyon planının ve 557 parsel sayılı taşınmaza verilen inşaat ruhsatının; ada dağıtım cetvellerinin tanzim edilmediği, parselasyonla ilgili herhangi bir tebligat yapılamadığı, parselasyon planın ilanı ve tapuya tescil işlemlerinin yapılmadığı, 557 sayılı parsele verilen ruhsatla yapımına başlanılan inşaatın imar yönetmeliği hükümlerine uygun olmadığı belirtilerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma süresinde verilmemiştir.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi: Dava, 56 pafta, 88 ada, 59 parsel sayılı taşınmazın bulunduğu adada yapılan parselasyon plan ile bu parselasyon sonucu oluşan 557 sayılı parsele verilen inşaat ruhsatının iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 42. maddesine ilişkin yönetmeliğin 12 ve 22 maddelerinde yapılacak düzenlemelerde düzenleme sahasına ait uygulama haritasının ve ada aplikasyonu işleminden sonra anılan uygulama haritasına göre araziye uygulanan imar adalarının rôleve alımı ölçülerine uygun olarak parselasyon haritasının yapılacağı kurala bağlanmıştır.

Ayrıca aynı yönetmeliğin 38. maddesindede imar adaları içerisinde yerleştirilen parsel sayısının, bunların yüzölçümlerine ve hangi kadastro parseline karşılık verildiğini gösterir ada dağıtım cetvelinin düzenleneceği belirtilmiştir.

Olayda ise davalı idarece 88 sayılı adada yapılan parselasyon işleminde anılan yönetmelik kurallarına uygun olarak parselasyon haritası yapılıp, imar adasının içerisine yerleştirilen parsellerin durumunu belirten ada dağıtımı cetvelinin düzenlenmediği ve parselasyon planlarının imar tüzüğünün 31 ve imar yasasının 45 nci maddesi uyarınca tescil edilmek üzere tapu sicil muhafızlığına gönderilmediği ve alakalılara tebligat yapılmadığı sadece sözü geçen yönetmeliğin 12. maddesi uyarınca uygulama haritası yapılmakla yetinildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu durumda yasa, tüzük ve yönetmelik kurallarına uygun olarak yapılıp katileşen bir parselasyon planından bahsedilemiyeceği gibi bunun sonucunda meydana gelen 557 sayılı parsele inşaat hursatı verilmesinde de imar mevzuatına uyarlık bulunmamaktadır.

Kaldı ki, dosyada mevcut 2/5/1980 günlü bilirkişi raporunda inşaat izninin imar yönetmeliğinin 3.13 ncü maddesine aykırı olduğunun belirtilmesine karşın davalı idarece bilahare yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen 3/5/1980 günlü bilirkişi raporunda bu konuda bir açıklama bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu parselasyon işleminin ve komşu parsele verilen inşaat izninin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 4/5/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacı Ali Aşuk ve davalı idare temsilcisi Av. Abdullah Kuzu'nun geldiği anlaşılmakla, duruşma yapılıp Savcı Aynur Şahinok'un düşüncesi alındıktan ve Tetkik Hakimi Nüket Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlenip dosya içinde yer alan tüm belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait 56 pafta, 88 ada, 59 parsel sayılı taşınmazıda içeren parselasyon planı ile 557 parsel sayılı taşınmaza verilen inşaat ruhsatının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla değişik 42. maddesiyle ilgili uygulama yönetmeliğinin 12. maddesinde düzenleme sahasına ait uygulama haritasının ve 22. maddesinde de bu uygulama haritasının göre araziye uygulanan imar adalarının rôleve alım ölçülerine dayanılarak parselasyon haritasının yapılacağı, 38. maddesinde de imar adaları içerisinde yerleştirilen parsel sayısı ve her parselin yüzölçümü ile hangi kadastro ve varsa eski imar parseline karşılık olarak verildiğinin düzenlenecek ada dağıtım cetvelleri üzerinde gösterileceği kurala bağlanmıştır.

Dava dosyası ve ekli belgelerle 27/10/1980 günlü ara kararına davalı idarece verilen cevabın incelenmesinden; yukarıda belirtilen hususların yerine getirilmediği ve 42. maddeye uygun bir parselasyon yapılmadığı ve imar tüzüğünün 31 ve imar kanununun 45 maddesi uyarınca da parselasyon planının tescil edilmek üzere tapu sicil muhafızlığına gönderilmediği anlaşılmıştır.

Komşu parsele verilen inşaat ruhsatının iptali istemine gelince; davacı inşaat ruhsatının imar yönetmeliğinin 3/13 maddesine aykırı olduğunu belirtmiş, buna ilişkin bilirkişi raporunda da bu durum doğrulanmış olduğu halde, davalı idarece verilen savunmada ve eki bilirkişi raporunda inşaatın durumu sadece kamşu parsellere tecavüzlü olup olmadığı yönünden incelenmiş, 3/13 maddeye aykırılık tartışma konusu yapılarak açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu durumda davacının iddialarının doğru olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu parselasyon planının davacının parseliyle ilgili kısmı ile 557 parsele verilen inşaat ruhsatının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 382.— lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 4/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/685
Karar No : 1982/44

Özeti : Belediye Başkanının kendisini ilgilendiren bir konunun müzakeresine katılıp, kararda oyunu kullanmasının mevzuata aykırı olduğu Hk.

Davacı : Şevket Onay
Vekili : Av. Faruk Aksoy
Davalı : Marmaris Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Marmaris, Kemeraltı Mahallesi, 34 ada, 12 parsel üzerinde M. sadık Işık tarafından yapılan ek inşaatın, 28/9/1979 günlü 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmeliğin geçici (a) ve (e) fıkralarına istinaden İmar Yasasının 6 ve 7. maddelerine göre yeniden ruhsata bağlanması hakkında Belediye Encümenince verilen 7/1/1980 günlü, 24 sayılı kararın, Belediye başkanının ilâve inşaatı yapan kişinin oğlu olduğu ve bu kişinin Danıştay'ın ilave inşaat hakkında verildiği yıkım ve ruhsat iptali kararından sonra vefat ettiği, belediye başkanının belediye encümeni başkanı olarak kendisinin malik olduğu taşınmazla ilgili karara katılmasının kararı sakatladığı, ayrıca yapılan ilave inşaatın pencerelerini kapatarak mülkiyet hakkını ihlâl ettiği ve yapı sahibinin yönetmeliğin öngördüğü süre içinde yönetmelikten yararlanmak için başvurusu bulunmadığı, bu nedenlerle verilen kararın hukuka aykırı olduğu iddialarıyla iptali ve yargılama giderlerinin davalı tarafa yüklenmesine karar verilmesini istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Davacının inşaatının bir katını ruhsatlı diğer katlarını da ruhsatsız yaptığı, birinci katta bitişik nizam olduğu için plan ve yönetmeliğe göre pencere açma hakkı bulunmadığı, bu nedenle ilâve inşaatın davacının penceresini

kapattığı yolundaki iddianın yerinde olmadığı, öte yandan ilave inşaat hakkında Danıştay'a dava açıldığından yönetmelikten yararlanmak için 30/11/1979 tarihine kadar başvurma şartının da aranmayacağı, Belediye Başkanının Belediye Encümenine verilen dava konusu karara katılmasının da sözkonusu encümen kararını sakatlamıyacağı savunularak davanın reddi istenmiştir.

Savcı Onur Özelçi'nin Düşüncesi : Dava, Marmaris Kemeraltı Mahallesi 34 ada, 12 parselde kayıtlı M. Sadık Işık'a ait ek inşaatın 28 Eylül 1978 tarihli 16418 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliğin geçici (a) ve (c) fıkralarına istinaden imar yasasının 6 ve 7 nci maddelerine göre yeniden ruhsata bağlanması hakkında Belediye Encümenince verilen 7/1/1980 günlü, 24 sayılı kararın iptali talebi ile açılmıştır.

Dava konusu ek inşaata daha önce verilen 5/11/1976 günlü ruhsatname, Danıştay Altıncı Dairesinin 22/5/1979 günlü, E : 77/4278, K : 1979/1970 sayılı kararı ile yapının arsası imar yönetmeliğinin parsel büyüklüğü ölçülerine uymadığı gibi bitişiğinde imar mevzuatına uygun binada bulunmadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Aynı ek inşaatın dava konusu kararla 28/4/1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Belediyelerin İmar Yönetmeliklerindeki çatı ve çatı katı ya da çekme kat yapılmasına ve müştemilatlara ilişkin maddelerin değiştirilmesine ek madde ve bir geçici madde eklemesine dair yönetmelik kapsamında kalması nedeniyle, yeniden ruhsata bağlanmasına karar verilmiştir.

1580 sayılı Belediye Kanununun 77 nci maddesinde, belediye encümeni, belediye başkanı ile seçilmiş encümen üyesinden ve 88 nci maddede yazılı daire başkanlarından teşekkül edeceği belirtilmiş ve anılan yasanın 80 nci maddesinde de, encümen üyelerinin özel surette ilgili oldukları meselelerin müzakkeresinde bulunamıyacakları hükme bağlanmıştır.

Olayda, yeniden ruhsata bağlanmasına karar verilen ek inşaatın, encümene başkanlık eden Hasan Işık'ın vefat eden babasına ait olduğu ve bu şahsın özel surette ilgili olduğu meselenin müzakkeresine ve çözümüne katıldığı anlaşılmaktadır.

Halböyle olunca, Belediye Başkanının kendisini ilgilendiren bir konunun müzakeresine katılıp, kararda oyunu kullanması yasa hükümlerine hukuken temel ilkelerine aykırıdır.

Bu nedenle, dava konusu Belediye Encümen kararının iptalinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay altıncı dairesince duruşma için önceden belli edilen 26/1/1982 gününde davacı vekili Av. Faruk Aksoy'un geldiği, davalı idareyi temsilen kimsenin gelmediği görüldü. Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin katılmasıyla duruşma yapılarak Tetkik Hakimi Fettah Oton'un açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü.

Dava, Marmaris Kemeraltı Mahallesi 34 ada, 12 parsel sayılı taşınmaz üzerinde yapılan ek inşaatın 28/9/1978 tarihli 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmeliğin geçici (a) ve (c) fıkralarına dayanarak imar yasasının 6 ve 7 nci maddelerine göre yeniden ruhsata bağlanması hakkında Belediye Encümenince verilen 7/1/1980 günlü, 24 sayılı kararın iptali isteğiyle açılmıştır.

1580 sayılı Belediye Yasasının 77 nci maddesinde, belediye encümeninin belediye başkanı ,ile seçilmiş encümen üyelerinden ve 88 nci maddede yazılı daire başkanlarından teşekkül edeceği öngörülmüş ve aynı Yasanın 80 inci maddesinde de, encümen üyelerinin özel surette ilgili oldukları meselelerin müzakeresinde bulunamıyacakları kurala bağlanmıştır.

Olayda, dava konusu ek inşaata daha önce verilen 5/11/1976 günlü ruhsatın, Danıştay Altıncı Dairesinin 22/5/1979 günlü, E: 1977/4278, K· 1979/1970 sayılı kararı ile iptal edildiği, ancak aynı ek inşaatın Belediye Encümeni kararıyla Belediyelerin İmar Yönetmeliklerindeki çatı ve çatı katı yada çekme kat yapılmasına ve müştemilatlara ilişkin maddelerin değiştirilmesine, ek madde ve bir geçici madde eklenmesine dair yönetmelik kapsamında kalması nedeniyle yeniden ruhsata bağlanmasına karar verildiği ve bu ek inşaatın Belediye Encümenine başkanlık eden Hasan Işık'ın vefat eden babasına ait olduğu adı geçen bu şahsın babasından kendisine intikal eden taşınmazla ilgili konunun müzakeresine ve çözümüne katıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Belediye Başkanının kendisini ilgilendiren bir konunun müzakeresine katılıp, kararda oyunu kullanması yukarıda anılan yasa hükümlerine ve hukukun temel ilkelerine aykırı bulunduğundan, dava konusu Belediye Encümeni kararının iptaline, aşağıda toplamı yazılı 380 lira yargılama gideri ile, 1400 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 26/1/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1978/3209
Karar No : 1982/118

Özeti : Kıyıda yapı yapılmasını öngören inşaat ruhsatının iptalinde ve yapının yıktırılmasına karar verilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Rüştü Birlik

Davalı : Muğla Valiliği

Davanın Özeti : Davacı, Milas ilçesi, Güllük köyü mevkiinde bulunan 2 pafta, 598 sayılı parsele verilen inşaat ruhsatının İmar ve İskan Bakanlığının 28/3/1978 günlü, 3620 sayılı yazısı uyarınca iptaline ilişkin 25/4/1978 günlü, İl İmar Müdürlüğü işlemi ile bu yerde yapılmakta olan inşaatın İmar Kanununun Ek 7 ve Ek 8. maddelerine ilişkin Yönetmeliğin 1.07 nci maddesine ve belediye mücavir saha sınırları dışında kalan köylerin ve mezraların yerleşik alanlarında uygulanacak Yönetmeliğin 5. maddesine aykırı olması nedeniyle yıktırılmasına ilişkin 1/6/1978 günlü, 605 sayılı il idare kurulu kararının; idarece verilmiş ruhsata dayanılarak ve bu ruhsata uygun şekilde başlanılan insaatın kazanıldığı hak bahşetmesi gerekirken halihazırdaki durumuyla kalmasına dahi izin verilmeyip yıkma kararı alınmasının hakkaniyet prensibine uygun düşmediğini, şayet yürürlükteki mevzuata aykırı ruhsat verilmişse bunun sorumlusunun kendisi değil idare olması gerektiğini, Güllük köyü yerleşim alanının Milas belediyesi mücavir alanına alınmasına belediyece karar verilmiş olduğunu öne sürerek iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Davacı tarafından 30 m. lik kıyı şeridi dahilinde ruhsatla yapılan yapının, imar yasasına ek 7 ve 8. maddelerine ilişkin yönetmeliğin 1.07, 1.08 nci ve köylerin ve mezraların yerleşik alanlarında uygulanacak yönetmeliğin 5. maddesine aykırı bulunması nedeniyle ruhsatının iptali ve yapının yıkılmasına karar verilmesinde bir kanunsuzluk olmadığından davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 9/2/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacının ve davalı idareyi temsilen İl İmar Müdürlüğü elemanlarından E. Kadir Arık'ın geldikleri anlaşılmakla Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın katılmasıyla duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Milas ilçesi, Güllük Köyiçi mevkiinde bulunan 2 pafta 598 sayılı parsele verilen inşaat ruhsatının İmar ve İskân Bakanlığının 28/3/1978 günlü, 3620 sayılı yazısı uyarınca iptaline ilişkin 25/4/1978 günlü İl İmar Müdürlüğü işlemi ile bu yerde yapılmakta olan inşaatın İmar Kanununun Ek 7 ve Ek 8. maddelerine ilişkin Yönetmeliğin 1.07 nci maddesine ve belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan köylerin ve mezraların yerleşik alanlarında uygulanacak Yönetmeliğin 5. maddesine aykırı olması nedeniyle yıktırılmasına ilişkin 1/6/1978 günlü, 605 sayılı İl İdare Kurulu kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar Kanununun Ek 7 ve Ek 8. maddelerine ilişkin Yönetmeliğin 1.07 nci maddesinde; deniz. göl ve nehirlerden herkesin mutlak bir eşitlik ve serbestlikle yararlanmasını sağlamak için kıyılardan ve kıyının 30 metreden dar olduğu yerlerde ülke nivelman ağına göre saptanmış sıfır kotlu doğal eş yükselti eğrisinden kara yönünde en az 30 metre içinde hiçbir yapı, yapılamıyacağı;

İmar Kanununun Ek 7 ve Ek 8 nci maddelerine ilişkin Yönetmeliğin kapsamına giren alanlardaki belediye ve mücavir saha sınırları dışında kalan köylerin ve mezraların yerleşik alanlarında uygulanacak Yönetmeliğin 5. maddesinde de, köy ve mezraların dağınık yerleşik alanlarında planlama yapılmadıkça deniz, göl ve nehir kenarlarından 30 metre içerisinde hiçbir yapı yapılamıyacağı, yapılmış olanların değiştirilemiyeceği, bunlara ekleme yapılamıyacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda da, davacı tarafından yapılan inşaatın kıyıda kaldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmış olup, yukarıda anılan Yönetmelik kurallarına aykırı düştüğünden ruhsatının iptal edilerek, yıktırılmasına karar verilmesinde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan Güllük Köyünün Milas Belediyesi mücavir alanına alınması dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihten sonra olduğundan bu durum sözü edilen işlemleri kusurlandıracak bir neden olarak görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 9/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/770
Karar No : 1982/125

Özeti : 6785 sayılı Yasanın 11 ve 33. maddeleri kapsamına girmeyen ve üzerinde bir yapı daha bulunan parsel için verilen geçici ruhsatın imar mevzuatına uygun olmadığı Hk.

Davacı : Mehmet Çokyılmaz

Davalı : Çankırı Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Abdülhalik Mahallesi, 13 pafta, 405 ada, 47 parsel sayılı taşınmaza geçici inşaat ruhsatı verilmesine ilişkin 27/2/1978 günlü, 203 sayılı belediye encümeni kararı ile bu kararın iptali isteğiyle davacı tarafından yapılan başvurunun reddine ilişkin 20/3/1978 günlü, 331 sayılı belediye meclisi kararının; geçici inşaat ruhsatına dayanılarak yapılmakta olan dükkânın komşu sınırını ihlal ettiği ve ana yola yapışık yapıldığı, bu nedenlerle imar mevzuatına aykırı düştüğü öne sürülerek iptali ile yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Üzerinde geçici ruhsatla inşaat izin verilen parsel imar yasasının 11. ve 33. maddeleri kapsamına giren yerlerden olmadığından verilen geçici inşaat ruhsatının iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 9/2/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacının geldiği, davalı idare temsilcisinin gelmediği anlaşılmakla Danıştay Savcısı Osman Yaymacın'ın katılmasıyla duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü;

Dava, Abdülhalik mahallesi. 13 pafta, 405 ada, 47 parsel sayılı taşınmaza geçici inşaat ruhsatı verilmesine ilişkin 27/2/1978 günlü, 203 sayılı belediye encümeni kararı ile bu kararın iptali isteğiyle davacı tarafından yapılan başvurunun reddine ilişkin 20/3/1978 günlü, 331 sayılı belediye meclisi kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinde; geçici inşaat ruhsatı verilen 13 pafta, 405 ada, 47 sayılı parselin 6785 sayılı Yasanın 11 ve 33. maddeleri kapsamına giren yerlerde olmadığı ve aynı parselde bir yapı daha bulunduğundan verilen geçici inşaat ruhsatının İmar Yönetmeliğinin bir parsele birden çok yapı yapılamıyacağına ilişkin 3.10 ncu maddesine aykırı düştüğü anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle geçici inşaat ruhsatı verilmesine ilişkin 27/2/1978 günlü, 203 sayılı belediye encümeni kararının ve bu kararın iptali isteğiyle yapılan başvrunun reddine ilişkin 20/3/1978 günlü, 331 sayılı belediye meclisi kararının iptaline ve aşağıda dökümü yazılı 345.— lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 9/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/4313
Karar No : 1982/140-A

Özeti : 4 katlı yapı yapılması için alınan ruhsat üzerine inşaatı biten iki blokla, henüz 4 üncü katına başlanacak olan blokun; imar planı değişikliği ile kat yüksekliğinin 3'e indirildiği gerekçesiyle inşaat ruhsatının 4 üncü katı ile ilgili bölümünün geri alınmasının yerinde olmadığı Hk.

Davacı : Bağ-Kur Üyesi Küçük Esnaf Yapı Kooperatifine izafetle Kooperatif Başkanlığı
Vekili : Av. Mehmet Akalın
Davalı : Yenişehir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Ramazan Tokdemir

Davanın Özeti : 24 pafta, 113 ada, 114 parsel sayılı taşınmazda 4'er katlı 3 blok inşası için verilmiş olan 10/10/1976 günlü ruhsatın 4. katlara ilişkin bölümünün iptali yolunda davalı idarece tesis edilen 9/10/1979 günlü 362 sayılı işlemin; 6785 sayılı Yasanın 10. maddesinde belirtilen 4 yıllık sürenin henüz dolmadığı civarda 4 katlı olarak inşa edilen pek çok yapının bulunduğu belirtilerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : İmar planında yapılan değişiklikle kooperatifin inşaatının bulunduğu bölgede en çok 3 katlı inşaata izin verildiğinden ruhsatın bir katının iptal edilmesi yoluna gidildiği, yapılan işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Davacı yapı kooperatifi, maliki bulunduğu parselde, ortak sayısına göre herbiri dörder katlı olmak üzere, üç blok halinde inşaat yapmak için 1976 yılında gerekli ruhsatı belediyeden almıştır.

İki bloğun inşaatı bitip, ince kısımlar tamamlanmaktadır. Evvelce kooperatifin mahalli adliye mahkemesi eliyle yaptırdığı bilirkişi incelemesi sonucu; bilirkişinin raporundan ve dosyanın incelenmesinden, 3 ncü blokun son kısımlarının inşasını sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. 7/6/1979 onay tarihli kent planı tadiil nedeniyle belediye 4 ay sonra 9/10/1979 günlü yazıyla mezkür kooperatife; bu sahada binaların 3 katlı olabileceğini ve dolayısıyla blokların 4. katlarına ait ruhsatın iptal edildiğinin dildirmiştir. Dosyadan bu inşaatın hemen yakınından da 4 katlı lojmanların bulunduğu ve ruhsatın verilmesi gününden, 4 yıllık bir müddetin de geçmemiş olduğu anlaşılmaktadır.

Belediye, her ne kadar ruhsatın hatalı verildiğini savunarak geri alınabileceğini savunmakta ise de; bu ruhsatın hataen değil, zamanında meri plan icabı verildiğinin ve buna uygun olduğunun kabulü gerekir. İmar Yasasının 10. maddesi uyarınca; ruhsat müddeti ile birlikte inşaat ancak 4 yıl içinde bitirilmediği takdirde verilen rusatiye hükümsüzdür.

Böylece, kooperatifin bu konudaki mütesep hakkının bulunduğu, aşikardır. Bu nedenle dava konusu işlemde imar mevzuatına ve hukuka uyarlık görülmediğinden, iptalinin uygun olacağı, düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirtilen 16/2/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekili Av. Mehmet Akalın'ın geldiği, davalı idarenin temsilci göndermediği anlaşılmakla Savcı Orhan Dikbaş'ın katılmasıyla duruşma yapılıp Tetkik Hakimi Nüket Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlenip dosya içinde yer alan tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü:

Dava, Bursa, Yenişehir, Yenigün mahallesi 24 pafta, 113 ada, 114 parsel sayılı taşınmazda 4'er katlı 3 blok inşası için verilmiş olan 10/10/1976 günlü ruhsatın 4. katlara ilişkin bölümünün iptali yolunda davalı idarece tesis edilen 9/10/1979 günlü, 962 sayılı işlemin, davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı kooperatifin 10/10/1976 yılında 4'er katlı üç blok için inşaat ruhsatı aldığı, daha sonraki plan değişikliği ile parselin bulunduğu yerde kat adedinin 3 kat olarak belirlenmesi nedeniyle ruhsatın 4. kata ilişkin bölümünün iptal edildiği anlaşılmıştır.

Davacının mahalli Asliye Hukuk Hâkimliği aracılığı ile yaptırmış olduğu tesbitte, aynı ada, aynı pafta içinde davacı kooperatife ait inşaata tahmini 25 - 30 m. uzaklıkta aralarında yalnız yol bulunan hava meydanlarına ait lojmanlarında 4 kat olarak yapılıp bitirildiği, davacı kooperatife ait 3 bloktan ikisinin de 4 kat olarak tamamlandığı belirtilmektedir Bu durumda, civarda ve kendi arasasında yasal olarak teessüs etmiş nizamın 4 kat olması nedeniyle, 3. katı bitirilerek 4. katına başlanacak 3. blok için de bu nizama uygun olarak 4 kat inşaat yapılması teessüs etmiş nizama aykırı düşmeyecektir.

İnşaatları biten 1. ve 2. bloklar için kazanılmış hakları, 4. katına yeni başlanacak olan 3. blok içinde teşekkül etmiş nizam nedeniyle, yani planın uygulanarak ruhsatın 4. kata ilişkin bölümünün iptal edilmesi işleminde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenle, inşaatı biten 1. ve 2. blokların inşaat ruhsatının geri alınması işleminin oybirliği ile iptaline, üç katı bitip 4. katına başlanacak inşaatın ruhsatının geri alınmasına ilişkin işlemin oyçokluğu ile iptaline aşağıda dökümü yazılı 330.— lira yargılama gideri ile 3.000.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 16/2/1982 gününde karar verildi.

AZLIK OYU

3. Blokun henüz 4. katına başlanmadığına ve inşaat tamamen bitmediğine göre, ruhsat alındıktan sonra plan değişikliği yapılmış ve kat adedinin 3'e indirilmiş olması nedeniyle eski imar planına uygun olarak alınan ruhsat, davacıya 4 katlı yapı yapma hakkı vermeyeceğinden, bu blok için ruhsatın iptal edilmesi işleminde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır. Bu nedenle davanın bu konuya ilişkin kısmının reddi gerekeceği görüşü ile karara bu yönden karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/3683
Karar No : 1982/774

Özeti : İdarenin imar planına aykırı olarak verilen inşaat ruhsatının, belediye encümenince iptalinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Abdullah Tüzgen
Vekili : Av. Göker Yılmaz
Davalı : Eceabat Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Cengiz Tuğral

Davanın Özeti : Davacının paydaşı bulunduğu Eceabat, İsmetpaşa mahallesinde bulunan tapunun 77 cilt, 91 sahife ve 9 sıra sayısında kayıtlı taşınmaza verilen 24/5/1979 günlü, 7/6 sayılı inşaat ruhsatının iptaline ilişkin 11/6/1979 günlü, 108 sayılı belediye encümeni kararının; 24/5/1979 da mevcut eski yapının yıkılarak aynı gün ruhsat alındığı, ruhsata umumi vekilin adının geçmesi hususunun ruhsatın iptalini gerektirmeyeceği, işlemle kazanılmış hakkın ihlal edildiği öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Yüzölçümü 100 M² olan davacının 1/2 payına sahip taşınmaza imar planı uyarınca arsa yüzölçümünün % 40 oranında ve 3 katlı yapıya izin verilebileceği oysa parselin tamamını işgal edecek biçimde hatalı olarak ruhsat verildiği bu nedenlerle iptal edilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğ,lu'nun Düşüncesi : Çanakkale ili Eceabat ilçesi İsmetpaşa Mahallesi, Kilitbahir Sokağında bulunan 100 M² den ibaret taşınmaz malın 1/2 hissesine sahip davacı adına verilen inşaat ruhsatının geri alınmasına ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

Tamamı 100 M² olan taşınmaz mal üzerine yüzölçümünün % 40. nisbetinde ve 3. katlı olarak inşaat ruhsatı verilmesi mümkün iken, 1/2 hissesi Remzi Tüzgen'e ait olan ve üzerinde bu kişiye ait bina bulunan arsanın tamamını işgal edecek şekilde yapılan plana göre davacının vekili adına inşaat ruhsatı verildiğinin anlaşılması üzerine dava konusu kararla inşaat ruhsatının iptal edildiği anlaşılmaktadır.

İnşaat ruhsatnamesine davacının isim yerine vekilinin isminin yazılmış olması ile ilgili yanlışlığın düzeltilmesi mümkün ise de, tamamı 100 M² olan ve Eceabat Belediyesi İmar Yönetmeliğine göre ifrazı mümkün bulunmayan sözkonusu arsanın 1/2 hissesine sahip davacı adına inşaat ruhsatnamesi verilmesi mümkün olmadığına ve arsanın % 40 na inşaat yapılabilecek iken tamamının kapsar şekilde çizilen projeye göre verilen 24/5/1979 tarihli inşaat ruhsatının kısa bir süre sonra 1/6/1979 tarihinde iptal edilmesine mevzuata aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince 30/3/1982 gününde duruşma yapılacağı hakkında önceden yapılan tebligata rağmen tarafların gelmediği anlaşılmakla duruşma açılmadı.

Tetkik Hâkimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacının 1/2 payına sahip olduğu parselde yapı yapılmak üzere verilen 24/5/1979 günlü, 7/6 sayılı inşaat ruhsatının iptaline ilişkin 11/6/1979 günlü, 108 sayılı belediye encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar planına göre parsel büyüklüğünün % 40 ı oranında inşaat sahasına izin verilen ve yüzölçümü 100 M2 olan davacının 1/2 payına sahip taşınmazın üzerinde diğer Paydaş Remzi Tüzgen'e ait bir yapının bulunduğu buna rağmen davacının 24/5/1979 gününde parselin % 100 ünü işgal edecek şekilde yapı yapmaya izinli ruhsat aldığı, daha sonra 1/6/1979'da hata sonucu verildiği anlaşılan ruhsatın iptali, yoluna gidildiği bu hususta belediye encümenince 11/6/1979 günlü, 108 sayılı karar alındığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

İdarenin hatalı işleminden dönmesi idare hukukunun genel ilkelerinden olup imar planına aykırı olan inşaat ruhsatının iptal edilmesinde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerele davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 2000 lira avukatlık ücretinin daavcıdan alınarak davalı idareye verilmesine 30/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/3062
Karar No : 1982/1036

Özeti: Plana aykırı olarak yapılan çekme katın tam kata dönüştürülmesi nedeniyle bu ilâveye, 28/9/1978 günlü ve 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Yönetmelik kurallarının uygulanamıyacağından ruhsat verilmemesi işleminde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Sinan Sinangil
Vekili : Av. Suat Abanazır
Davalı : Konya Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Gülen Tezan - Av. Serpil Parlak

Davanın Özeti: Gazialemşah Mah. 31 pafta, 310 ada, 52 sayılı parselde yapılan çekme katın imar planına aykırı olması nedeniyle tam kata dönüştürülmesi için ruhsat verilmemesine ilişkin 14/12/1978 günlü, 7964 sayılı Belediye Başkanlığı işleminin; dava konusu yerde teşekkül etmiş ve davalı idarenin de kabul ettiği bir

çekme kat bulunduğu, bu katın tam kata dönüştürülmesinin 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelik kurallarına uygun düşeceği öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti: Davacıya ait taşınmazın İmar planında ticaret sahasında kaldığı ve çekme katı yapılmamak koşuluyla 4 kat inşaat hakkı tanındığı, bu yerde yapılan çekme kata imar planına yakırı olması nedeniyle 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Yönetmelik kurallarının uygulanamıyacağı öne sürülerek davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Türkan Savaş'ın Düşüncesi: Çekme katın tam kata iblağı için cezalı ruhsat verilmesi yolundaki istemin reddine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

Davacı 28/9/1978 gün ve 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmeliğe dayanılarak yapısına ruhsat verilmesini istemekte ise de söz konusu yönetmelik ancak imar planında açıklık bulunmayan hallerde uygulanabileceğinden, olayda ise davacıya ait yapının bulunduğu yerde çekme katların tam kat haline getirilemiyeceği yolunda planda açıklık bulunduğu anlaşıldığından, davacı yapısı hakkında uygulanan işlemde usul ve yasaya aykırılık görülmediğinden davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Konya, Gazialemşah Mah. 31 pafta, 310 ada, 52 sayılı parselde yapılan çekme katın imar planına aykırı olması nedeniyle tam kata dönüştürülmesi için ruhst verilmesine ilişkin 14/12/1978 günlü, 7964 sayılı belediye başkanlığı işleminin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yönetmelik kuralları uyarınca çekme katının tam kata dönüştürülmesi için ruhsat verilmesi yolundaki isteminin Belediye Başkanlığının dava konusu işlemi ile imar planında çekme kat yapımı yasaklanmış olduğundan sözü edilen yönetmelik kapsamına girmeyeceği nedeiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yönetmelik ancak imar planında açıklık bulunmayan durumlarda uygulanmakta olup, imar planına göre çekme kat yapılmamak koşuluyla 4 kat inşaat hakkı tanınan yerde plana aykırı olarak yapılan çekme kat anılan yönetmelik kapsamına girmeyeceğinden tam kata dönüştürülmesi için ruhsat verilmesine ilişkin dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır,

Açıklanan nedenle davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve 900 lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, 14/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/112
Karar No : 1982/2424

Özeti : 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yönetmelik hükümlerinden yararlanılması için 30/11/1978 gününe kadar başvuruda bulunulması gerektiği, davaya konu ilâve inşaat için sözü edilen yönetmelikle getirilen hakkı bertaraf edebilecek nitelikte plan notu olup olmadığının araştırılması ve buna göre bir işlem tesisi gerektiği Hk.

Davacı	: Necati İlban
Vekilleri	: Av. Lemi Necdet Polat Av. Yalçın Kasaroğlu Av. Doğan Tanyer
Davalı	: İstanbul Belediye Başkanlığı
Vekili	: Av. Bülent Kencebay

Davanın Özeti : Osmanağa Mahallesi, Piriçavuş Sokak, 14 pafta, 13 ada, 55 parsel sayılı taşınmazda bulunan mevcut binaya yapılan ilavenin ruhsata bağlanması yolundaki 3/10/1979 günlü, istemin, cevap verilmemek suretiyle reddine ilişkin davalı idare işleminin; Haziran 1978 de tamamlanan ve arka komşu hududuna 0,50 m. mesafede ilave inşaat için, 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikle getirilen müktesep hakkın, Belediyenin Bakanlığa başvurusu üzerine komşu mesafesinin 1 metre olarak kabulü suretiyle değiştirilerek ortadan kaldırılamıyacağı iddiasıyla iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacı tarafından ruhsatsız yapılan ilâve inşaatın arka komşu hududuna 0,50 m. yaklaşma bulunduğu, 28/9/1978 gün ve 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin uygulanmasına açıklık getiren 6/4/1979 gün ve 2937 sayılı İmar ve İskan Bakanlığı yazısında, arka komşu hududuna 1.00 m. den fazla yanaşmamak kaydı ile aykırılıkların ruhsata bağlanabileceği belirtildiğinden, Bakanlığın bu görüşüne uyularak, söz konusu ilave inşaata ruhsat verilmemesinde, İmar Yönetmeliğinin 1.04. maddesine ve mevzuata aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi istenilmektedir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : 28 Eylül 1978 tarih ve 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikte Ankara Belediyesi dışındaki Belediyelerin yönetmeliklerine eklenen geçici madde ile, İmar planı ya da yönetmelikle tayin edilmiş kat nizamına aykırı olmayan başkalarının mülkiyet haklarına tecavüz etmeyen yapıların bahçe mesafeleri için getirilmiş ölçülere bakılmaksızın belediyelerce İmar Kanununun 6 ve 7. maddelerine göre ruhsata bağlanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle davacı tarafından yönetmeliğin yürürlüğünden önce bahçe mesafesine tecavüzlü olarak yapılan merdivene yönetmelik hükmü gereğince ruhsat verilmesi gerekirken yönetmeliğin bu mutlak hükmünün bakanlık emriyle değiştirilerek merdivenin, 1 m den fazla arka bahçe mesafesine tecavüzlü olduğu nedeniyle ruhsata bağlanmasında kanuna uygunluk bulunmamaktadır.

Her ne kadar, İstanbul Belediyesi İmar Yönetmeliğinin 1.04. maddesinde tereddüt veya ihtilaf doğurması yüzünden İmar ve İskan Bakanlığına intikal eden konularda Bakanlığın mütalaasına uyulur denilmekte ise de, adı geçen Yönetmeliğin geçici maddesi hükmü açık olup tereddüt ve ihtilaf doğurması söz konusu değildir.

Bu nedenle dava konusu ruhsat verilmemesi işleminin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için belli edilen 22/6/1982 gününde, usulüne uygun tebligata karşın tarafların gelmedikleri görülmekle duruşma açılmıyarak, Tetkik Hakimi Taylan Aydın'ın açıklamaları dinlenildikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

Dava, davacı tarafından Kadıköy, Osmanağa Mahallesi, Piriçavuş Sokak, 14 pafta, 13 ada, 55 parsel sayılı yerde bulunan binaya yapılan ilâve inşaatın ruhsata bağlanması isteminin, cevap verilmemek suretiyle reddine ilişkin işlemin, davanın bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemi ile açılmıştır.

28/9/1978 gün ve 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmeliğin 3 üncü maddesi ile Ankara Belediyesi dışındaki belediyelerin İmar Yönetmeliklerine eklenen geçici maddede, bu maddenin (a) bendinde 7 bent halinde açıklanan koşullara uygun ve onanlı imar planı dahilinde olup, bu yönetmeliğin yayımı tarihine kadar ruhsatsız ya da ruhsatlı olup da, ruhsat ve eklerine aykırı olarak en az su basman seviyesine gelmiş yapıların, bahçe mesafeleri için getirilmiş ölçülere bakılmaksızın, Belediyelerce İmar Kanununun 6 ve 7 nci maddelerine göre ruhsata bağlanacağı kuralı değiştirilmiş ve bu kural ile sağlanan haktan yararlanmak, 15/11/1978 gün ve 16460 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin ek geçici maddesi ile 30/11/1978 gününe kadar başvurma koşuluna bağlanmıştır.

Yukarıda açıklanan yönetmelik kuralları uyarınca Haziran 1978 de yani bu yönetmeliğin yayımı tarihinden önce bitirilmiş yapı için, 29/11/1978 günlü dilekçe ile ruhsat talebinde bulunan davacının bu talebinin, söz konusu ilave inşaatın anılan yönetmelik uyarınca ruhsata bağlanabilmesini engelleyen bir plan notu olup olmadığı, hususu araştırılmaksızın, bu yönetmeliğin yayımı tarihinden sonra 10/11/1978 günlü, İmar ve İskan Bakanlığı görüşü esas alınarak reddedilmesinde mevzuata uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, imar planında söz konusu ilave inşaat için 28/9/1978 gün ve 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikte getirilen hakkı berataraf edebilecek nitelikte plan notu olup olmadığı hususu araştırılarak sonucuna göre bir işlem tesis edilmek üzere dava konusu işlemin iptaline, Aavukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca 2.000.— lira vekalet ücreti ile aşağıda dökümü yazılı yargılama gideri tutarı 1.102,— liranın davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 29/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

İmar planında, 28/9/1978 gün ve 16418 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin bahçe mesafeleri yönünden uyugulanmasını kısıtlayıcı not bulunup bulunmadığının davalı idareden sorularak alınacak cevaba göre esas hakkında bir karar verilmesi gerektiği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyız.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2104
Karar No : 1982/62

Özeti : Plan ve projede yer almayan toplu sığınağın yapılmamış olması, site ana giriş yolunun ifraz edilerek tapuda belediye adına terkedilmemesi ve inşaatın emniyeti bakımından yola kurulmuş olan bariyerin sitede inşaat devam ettiğinden henüz kaldırılmamış bulunması inşaası tamamlanmış site konutlarının kullanma izni verilmemesini gerektirmiyeceği Hk.

Davacı : Cemil Altan
Vekili : Av. Melih Pabuçcuoğlu
Davalı : Gömeç Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Gömeç Belediyesi mücavir alanında bulunan Arkent Tatil Sitesi Gemiyatağı koyu, 62 ada, 2 parselindeki yapıya ortakların müştereken kullanacağı toplu sığınağın henüz yapılmamış olması ve sitenin resmen ana giriş yolu bulunmaması nedeniyle kullanma izni verilemiyeceğine ilişkin 27/3/1979 günlü, sayısız Belediye Başkanlığı işleminin ve bu işleme dayanak gösterilen 15/2/1979 günlü, 978 - 141 sayılı belediye meclisi kararının; yapının İmar ve İskân Bakanlığınca onaylı imar planına, belediyece onaylı ve inşaat ruhsatına bağlanmış konut projesine uygun biçimde yapıldığı; fen ve sağlık kuralları yönünden de bir sakıncası olmadığı, kullanma izni verilebilmesi için 6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasa ile değişik 16. maddesinde öngörülen koşullara sahip bulunduğu; belediyenin işlemini dayandırdığı nedenlerin ise Yasa dışı olduğu, ne sitenin imar planında toplu sığınak, ne de konut projelerinde sığınak bulunmadığı, İmar ve İskan Bakanlığının 13/3/1979 günlü, 1-07-101493003/4342 sayılı yazısıyla da söz konusu konutların tek ve iki katlı olması nedeniyle kendilerinin sığınak olarak kullanılabileceği, ayrıca sığınağa gerek bulunmadığının bildirildiği; sitenin ana yolunun da onaylı imar planında öngörüldüğü gibi asfalt ve beton olarak inşa edildiği, yalnız sitenin girişine yakın bir yerde inşaat şantiyesine malzeme giriş çıkışını denetlemek ve deniz mevsimi dışında site boşaldığı için güvenliği sağlamak üzere bir bariyer kurulduğu, site ve plajların deniz mevsiminde herkese ve özellikle çevre halkına açık olduğu öne sürülerek iptali ile yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : İmar ve İskân Bakanlığı Belediyeler Teknik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Belediyeye gönderilen 29/3/1979 günlü, 5101 sayılı yazıda, Arkent Tatil Sitesinde imar planı ve mevzuat hükümlerine uygun yapılıp tamamlanmış ise inşaatın emniyeti bakımından yola kurulmuş olan bariyerin kaldırılmasından sonra kullanma izni verilmesinin Yasa gereği olduğu; 10/5/1979 günlü, 6795 sayılı yazıda da, bu yerdeki konutlara kullanma izni verilebilmesi için imar planlarına uygun ifrazın yapılması ve ayrıca plana göre yol, yeşil alan, otopark gibi kamu hizmetlerine ayrılan yerlerin de tapuda belediye adına terkedilmesi gerektiği hususlarının bildirildiği; Ar - Tur Turizm Endüstrisi Anomin Şirketinin

ise ortaklarına ait konut yerlerinin ifrazını yaparak ortaklarına arsa tapularını verdiği, ana giriş yolunun ifrazını yapmadığı, belediye adına tapuda terketmediği ve yola bariyer koyarak siteye girişi yasak ettiği, bu durumda Bakanlık emri doğrultusunda hareket eden belediyenin yaptığı işlemde Yasaya aykırılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Rana Tandoğan'ın Düşüncesi : Dava, belediyece yapı kullanma izni verilmemesi yolunda tesis edilen işlemin iptali talebiyle açılmıştır.

Dava konusu işlemin incelenmesinden, toplu sığınağın henüz yapılmamış olması ve sitenin resmen ana giriş yolunun bulunmaması nedenleriyle yapı kullanma izni talebinin kabul edilmediği anlaşılmaktadır.

İmar Kanununun 16. maddesinde «yapı, malsahibinin yazılı isteği üzerine fen ve sağlık mensuplarınca muayene edilerek, ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanmasında fen ve sağlık bakımlarından mahzur görülmediği takdirde, kullanma izni verilir.» denilmektedir. Buna göre bir binaya kullanma izni verilmemesi için yapının ruhsat ve eklerine aykırı olması ve kullanılmasına fen ve sağlık bakımlarından mahzur görülmesi icabetmektedir.

Dava konusu işlemin dayanağı olan nedenler, İmar Kanununun 16. maddesinde yapı kullanma izni verilmemesi için öngörülen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, dava konusu işlem kanuna aykırı olup, iptali gerekeceği düşünülmektedir .

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü.

Dava, Gömeç Belediyesi mücavir alanda bulunan Arkent Tatil Sitesi Gemiyatağı Koyu, 62 ada, 2 parseldeki yapıya kullanma izni verilemiyeceğine ilişkin 27/3/1979 günlü, sayısız Belediye Başkanlığı işleminin ve bu işleme dayanak gösterilen 15/2/1979 günlü, 978 - 141 sayılı belediye meclisi kararının davanın özeti bölümünde, belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasa ile değişik 16. maddesinde; «Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları ikmal edildiği takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için belediyeden izin alınması mecburidir. Yapı, mal sahibinin yazılı isteği üzerine fen ve sağlık mensuplarınca muayene edilerek, ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen ve sağlık bakımlarından mahzur görülmediği takdirde, kullanma izni verilir.» denilmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının Gömeç Belediyesi mücavir alanında Ar-Tur Turizm Endüstrisi Anomin Şirketince yapılan Arkent Tatil Sitesindeki konutuna kullanma izni verilmesi isteğiyle yaptığı başvurunun, dava konusu 27/3/1979 günlü Belediye Başkanlığı işlemi ile ortakların müştereken kullanacağı toplu sığınağın henüz yapılmadığı, imar planına göre kamuya açık olması gereken Site ana giriş yolunun ifraz edilerek tapuda belediye adına terkedilmediği ve bu yol üzerine bariyer kurularak siteye girişin yasaklanmış olduğu gerekçesiyle belediye meclisinin 15/2/1979 günlü, 978 - 141 sayılı kararı da dayanak gösterilmek suretiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

Yukarıda belirtilen yasa kuralına göre bitmiş bir yapıya kullanma izni verilmemesi ancak yapının ruhsat ve eklerine uygun olmaması ve kullanılmasında fen ve sağlık bakımından sakınca görülmesi halinde mümkündür. Plan ve projede yer almayan toplu sığınağın yapılmamış olması, site ana giriş yolunun ifraz edilerek tapuda belediye adına terkedilmemesi ve inşaatın emniyeti bakımından yola kurulmuş olan bariyerin sitede inşaat devam ettiğinden henüz kaldırılmamış bulunması, inşası tamamlanmış site konutlarına anılan Yasa kuralına göre kullanma izni verilmemesini gerektirmez.

Yukarıda açıklanan nedenle davacının yapısına kullanma ızni verilmemesine ilişkin 27/3/1979 günlü Belediye Başkanlığı işleminin ve bunun dayanağı olan 15/2/1979 günlü, 978-141 sayılı belediye meclisi kararının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 270,— lira yargılama gideri ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 4. maddesinin 2. fıkrası gereğince takdir olunan 300.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 5/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2888
Karar No : 1982/1675

Özeti : Mevcut binaya 1968 yılında yapılan ilâvelerin, 28/9/1978 günlü ve 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Yönetmelik uyarınca ruhsata bağlanabilmesi imkânı doğduğundan, bu tarihte yürürlükte olan otopark yönetmeliği uyarınca ilâve edilen kısımlar için otopark ücreti yatırılmaksızın iskân izni verilmeyeceği yolunda işlem tesisinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı	: Mehmet Acar
Vekili	: Av. İlhan Ünsal
Davalı	: Konya Belediye Başkanlığı
Vekili	: Av. Gülen Tezan - Av. Serpil Parlak

Davanın Özeti : 41 pafta, 410 ada, 6 parselde yapılan binada otopark bulunmaması nedeniyle otopark ücreti yatırılmadan iskan izni verilemeyeceğine ilişkin 14/6/1979 günlü, 3547 sayılı işlemin; yapının 1967 yılında alınan ruhsata dayanılarak yapıldığı, o tarihteki projede günün koşullarına göre otopark ayrılmasının söz konusu olmadığı ,ruhsat tarihine göre de otopark yönetmeliğine tabi olmaması gerektiği belirtilerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Davacının ruhsat dışı yaptığı ilâveler ancak af yönetmeliği ile muhafaza edilebilir hale geldiği, ruhsat verilebilir hale geldiği tarihte yürürlükte olan yönetmeliğin uygulanmasının da doğal olduğu belirtilerek davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Rana Tandoğan'ın Düşüncesi: Dava, davacının maliki bulunduğu bina üzerine yapılan ilave kata otopark ücreti alınmaksızın ruhsat verilmemesine ilişkin belediye işleminin iptaln istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden ilâve katın 1968 yılında mevcut olduğu, fakat o zamanki mevzuata göre ruhsat vermek mümkün olmadığı için ruhsat alınamadığı 28/9/1978 tarihinde neşredilen yönetmelik ile ruhsat alma hakkının kazanlıdığı anlaşılmaktadır.

6785 sayılı Kanuna 1605 sayılı Kanunla eklenen Ek Madde 1 e göre otopark ücreti alınması öngörülmüş ise de, bu maddeye geriye yürüyeceğine dair bir hüküm bulunmadığından bu maddenin ancak 1605 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 20/7/1972 tarihinden sonra yapılan binalarda uygulanması gerekir.

Bu itibarla dava konusu işlem kanuna aykırı olup, iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Nükhet Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, 41 pafta, 410 ada, 6 parselde yapılan binada otopark bulunmaması nedeniyle otopark ücreti yatırılmadan iskân izni verilemeyeceğine ilişkin 14/6/1979 günlü, 3547 sayılı işlemin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

Otopark yönetmeliğinin 14. maddesi 2 .fıkrasında ,mevcut binaların ilave. tevsi ve kullanılış değişikliklerinde de söz konusu kısımlar için bu yönetmelik hükümlerinin uygulanacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda da, mevcut iik katlı binaya 1968 yılında ruhsatısız olarak ilaveler yapıldığı tesbit edilince belediye encümenince bu kısımlar için yıkım kararı alınmış ancak konu henüz bir sonuca ulaşamamışken 28 Eylül 1978 tarih ve 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik uyarınca ruhsatsız yapılan ilâvelerin muhafaza edilebilme ve ruhsata bağlanma imkânı doğmuştur. Bu arada 7/5/1976 yılında otopark yönetmeliğinin yürürlüğe girmiş olması nedeniyle 6785 sayılı yasanın ek 1 ve otopark yönetmeliğinin yukarıda açıklanan 14. maddesi uyarınca parselinde otopark yeri ayrılmamış olması nedeniyle kullanma izni verilebilmesi için otopark ücreti yatırma gereği doğmuştur.

Bu durumda davacının inşaatının ruhsat verilebilir, hale girdiği 1978 yılında yürürlükteki otapark yönetmeliği uyarınca işlem tesis edilmesinde ve yapılan ilâve kısımlar için otopark ücreti yatırmaksızın iskân izni verilmesi işleminde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle davanın reddine, peşin yatırılan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 2.000,— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 26/5/1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AYRIŞIK OY

Mevcut binaya ruhsatsız ilâvelerin 1968 yılında yapıldığı sabit olduğuna göre, bu ilâveler için 1978 yılında yürürlüğe giren otopark yönetmeliği hükümlerinin uygulanmasında isabet görülmemiştir.

Bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1978/94
Karar No : 1982/759

Özeti : Şuyulandırılan taşınmazın 6 ay içerisinde şuyuun giderilmemesi halinde, belediyece şuyuun giderilmesi için dava açılabileceği yolunda tesis edilen işlemin İmar Kanununun 46 ncı maddesine uygun olduğu Hk.

Davacı : Petek Koll. Şti. adına Osman Bülent Önuçan

Davalı : Muğla Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacı şirket, Orhaniye Mahallesindeki 36 pafta, 552 ada, 71 parsel sayılı taşınmazın başkasına ait 36 pafta, 552 ada, 61 parselle şüyulandırılmış olması nedeniyle 6 ay içerisinde şuyuun giderilmesi hakkında 6785 sayılı İmar Kanunun 46. maddesi gereğince işlem yapılacağı yolunda tesis edilen 15/11/1977 günlü, 15-470-3198-990 sayılı işlemin, şüyulandırma işleminin usulüne uygun olarak tebliğ edilmeden ve tapuya şerh kurulmadan şuyuun giderilmesinin istenmesinin yerinde olmadığını öne sürerek iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Davacı, şirket maliki bulunduğu 71 parselin, 61 parselle şuyulandırılması yolundaki, belediye encümeninin 13/7/1976 gün ve 1368 sayılı kararın müsteniden belediye başkanlığının bu kez 15/11/1977 gün ve 3198 sayılı yazısıyla bu yazının tebliği tarihinden itibaren 6 ay içerisinde şuyuun giderilmesi aksi takdirde, 6785 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uygulanacağına ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Davacı şirket daha önce kendilerine bu konuda bir tebligat yapılmadığını iddia etmekte isede, belediye encümeninin parsellerin şuyulandırılmasına ilişkin 13/7/1976 günlü kararından sonra, 13/10/1977 gününde bu yeri satın aldığı, dosyadaki tapu senedi suretleriyle anlaşılmaktadır. 6785 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca, taşınmaz mal sahipleri için, şuyuunun giderilmesi yolunda belediyece işlem tesisinde mevzuata bir aykırılık bulunmamaktadır.

Davacı şirketin iddiaları dava konusu işlemin iptalini gerektirir nitelikte bulunmadığından davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, davacı şirkete ait Orhaniye Mahallesindeki 36 pafta, 552 ada, 71 parsel sayılı taşınmazın başkasına ait 36 pafta, 552 ada, 61 parselle şuyulandırılması nedeniyle 6 ay içerisinde şuyuun giderilmesi halinde 6785 sayılı İmar Kanununun 46. maddesi gereğince işlem yapılacağı yolunda tesis edilen 15/11/1977 günlü, 15-470-3198-990 sayılı işlemin, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Kanunun 46. maddesinde; «bu kanun hükümlerine göre şuyulandırılan gayrimenkullerin sahipleri belediyenin tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde aralarında anlaşamadıkları veya şuyuun izalesi için mahkemeye müracaat edilmediği takdirde belediyeler hissedarmış gibi şuyuun izalesi davası açabilirler» kuralı öngörülmüştür.

Olayda da davacı şirkete ait taşınmazın aynı yerde başkasına ait taşınmazla şuyulandırıldığı anlaşıldığından, 6 ay içerisinde şuyuun giderilmemesi halinde belediyece şuyuun giderilmesi için dava açılabileceği yolunda tesis edilen işlemde anılan yasa kuralına aykırılık görülmemiştir.

Öte yandan, belediye encümeninin 13/7/1976 günlü, 1368 sayılı kararı ile şuyulandırmaya tabi tutulan parsel davacı şirket tarafından daha sonra 13/10/1977 tarihinde satın alındığından şuyulandırma işleminin davacı şirkete tebliği düşünülemeyeceği cihetle, buna yönelik sav da yerinde bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddine, peşin olarak yatırılan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 29/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KAMULAŞTIRMA İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1981/310
Karar No : 1982/548

Özeti : İmar planında Yabancı Konuklar Köşkü Kampüsüne tahsis edilen ve bu amaçla Dışişleri Bakanlığınca evvelce kamulaştırılan taşınmazın, imar planında tahsis amacının değişmemesi, iadesinin öngörüldüğü tarihte bedel uyuşmazlığının çözümlenmemiş bulunması nedeniyle sözkonusu taşınmazın iadesi konusunda 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 22 nci maddesinin uygulanamıyacağı Hk.

Davacı : Beria Gülsüm Aksoy
Vekilleri : Av. Kemal Kestelli, Av. Turan Güneş, Av. Şevket Çizmeli
Davalılar : 1 — Maliye Bakanlığı
2 — Dışişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacı, Ankara - Çankaya'da bulunan 5856 ada, 6 parsel sayılı (eski 5856 ada, 3 ve 4 parsel sayılı) taşınmazın imar planında Yabancı Konuklar Köşkü Kampüsüne tahsis edilmiş bulunması nedeniyle Dışişleri Bakanlığınca kamulaştırılmasından sonra, 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 22. maddesi gereğince kendisine iade edilebileceğinin öngörülmesine karşın, sözkonusu taşınmazın kamulaştırılmasından vazgeçme şartı olarak ileri sürülen yabancı şahıs ve misyonlara

satılamayacağı ve kiraya verilemeyeceği hususunun tapuya tesciline hukuken imkân olmadığının anlaşılması ve taşınmazın Cumhurbaşkanlığı ve Yabancı Konuklar Köşküne yakınlığı sebebiyle haber güvenliği açısından muhafazasının uygun görülmesi nedeniyle geri verilmesinden vazgeçilmesi yolunda Maliye Bakanlığının 16/9/1980 günlü, 7489-4372 sayılı ve Dışişleri Bakanlığının 7/10/1980 günlü, 06.7.TH. 751/13583 sayılı işlemlerinin, kamulaştırmadan vazgeçildiğinin ve esasen bedelin bankadan alınmaması nedeniyle 3 aylık beklemenin de söz konusu olmadığının Maliye Bakanlığınca bildirilmesi sebebiyle 6830 sayılı Yasanın 22. maddesi koşullarının oluştuğu, bundan rücu etmenin mümkün olmadığını, Cumhurbaşkanlığı ve Yabancı Konuklar Köşklerine yakın daha birçok sefarethane bulunduğunu, kaldı ki binasının iadeye karar verilmesinden önce yapıldığını, iade için herhangi bir koşul öne sürülmediğini, tarafların rıza ve muvafakatı ile tapuya her türlü şerhin verilebileceğini, bu nedenle davalıların talep edeceği her türlü şerhi vermeye hazır olduğunu öne sürerek iptalini ve yargılama giderlerinin davalılara yükletilmesine karar verilmesini istemektedir.

1. **Maliye Bakanlığı Savunmasının Özeti:** Davacıya ait taşınmazın planda değişiklik yapılarak Yabancı Konuklar Köşkü Kampüsüne tahsis edildiği, imar planına dayalı kamulaştırmanın Dışişleri Bakanlığınca yapıldığı, taşınmazın 1050 sayılı Yasanın 23. maddesi uyarınca hazine adına 11/9/1979 günlü, 8055 yevmiye numarası ile tescil edildiği, Dışişleri Bakanlığının 13/6/1980 günlü, 631 sayılı yazısının sarih bir vazgeçme beyanı olmadığı, imar planı değişmedikçe 6785 sayılı Yasanın 33. maddesine göre bu yerler üzerinde inşaata izin verilmediği gibi mevcut binalarda değişiklik dahi yapılamayacağı, imar planında bir değişiklik yapılıp o yer kamulaştırma amacı dışına çıkarılmadıkça, vazgeçmenin yasal dayanaktan yoksun olacağı, kamulaştırma işlemi tamamlandıktan sonra 6830 sayılı Yasanın 22. maddesine göre anlaşma yapılabileceği; tapu memuru huzurunda işlemin tekemmül ettirilmediği, kamulaştırılan taşınmazın iadesi yolundaki talebin adli yargının görevine girdiği, vazgeçmenin adli yargıda kabul edilmediği, savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

2. **Dışişleri Bakanlığı Savunmasının Özeti:** Davacıya ait taşınmazın imar planında değişiklik yapıldıktan sonra Bakanlıklarınca kamulaştırıldığı, 1050 sayılı Yasanın 23. maddesi uyarınca taşınmazın hazine adına tescil edildiği, Bakanlıklarının 13/6/1980 günlü, 631 sayılı yazısının sarih bir vazgeçme olmadığı, imar planında bir değişiklik yapılarak o yer kamulaştırma amacı dışına çıkarılmadıkça vazgeçmenin yasal dayanaktan yoksun olacağı, bazı sakıncaların önlenmesi halinde kamulaştırmadan vazgeçilebileceği belirtilmiş, sakıncaların giderilmesinin mümkün olmadığı anlaşılınca da kamulaştırma kararının devamının zaruri görüldüğü, kamulaştırma işlemi tamamlanmadan 6830 sayılı Yasanın 22. maddesinin uygulanamayacağı, kaldı ki mal sahibine yetkisiz merci tarafından yapılan ve kanuni unsurları taşımayan öneri üzerine taşınmazın tapuda yeniden davacıya devredilmediği ve anlaşmanın tekevvün etmediği, taşınmazın iadesi yolundaki talebin ise adli yargının görevine girdiği, kamulaştırmadan vazgeçildiğinin adli yargıda kabul edilmediği savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları, kanunen ifasına memur oldukları amme hizmetlerinin yürütülmesine lüzumlu özel kişilere ait taşınmaz malları istimlâk edebilirler. Dosyanın incelenmesinden; davacıya ait taşınmaz malın, Ankara İl İdare Kurulunun 3/10/1977 günlü kararıyla Dışişleri Bakanlığı hizmetinde kullanılmak üzere, kamulaştırılmak istendiği anlaşılmaktadır.

Dışişleri Bakanlığının, Maliye Bakanlığına gönderdiği 13/6/1980 gün ve 631 sayılı yazıda, sözkonusu taşınmaz mala ihtiyaçlarının kalmadığını belirtmesi üzerine, hazineyi temsilen Maliye Bakanlığının 19/8/1980 gün ve 21600 sayılı yazısı ile keyfiyetin ilgilisine bildirilmesi istenmekle; noter vasıtasıyla Defterdarlıkça davacıya sözkonusu taşınmazla Dışişleri Bakanlığının (hazinenin) ihtiyacı kalmadığı ve bu gayrimenkulünü geri alabileceğine dair 22/8/1980 günlü tebligat yapılmamıştır.

Bilahare, istimlakten vaz geçme konusunda bazı koşulların hukuki durumu nedeni ile taşınmazın iade edilemeyeceği açıkça yine davacıya, dava konusu 7/10/1980 günlü işlemle bildirilmiştir.

Böylece dosyanın incelenmesinden; söz konusu Bakanlığın bu taşınmaz mala kesin ihtiyaç duymayıp, iadesi yolunda iradesini de beyan ettiği anlaşılmaktadır. Bakanlığın, istimlâkten vazgeçme konusundaki iradesi bu işlemlerle ortaya konulmuş bulunmaktadır. İstimlâk mevzuatına göre, bu durumda tekrar vazgeçme hususu düşünülemeyeceğinden dava konusu tasarrufun iptalinin uygun olacağı düşünülmektedir

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, 521 sayılı Danıştay Kanununun yürürlükte bulunduğu zamanda açılmış olmakla beraber dosyanın tekemmülünden sonra Danıştay Genel Evrak Kalemine 8/3/1982 gününde kaydedilen dilekçe ile davacı vekilleri tarafından vaki duruşma istemi, 20/1/1982 gününde yürürlüğe giren 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 17. maddesinin 3. bendinde, duruşma talebinin dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda yapılabileceği belirtilmiş olması nedeniyle kabul edilmediğinden ve dosyanın re'sen duruşmaya konulmasına da gerek görülmediğinden işin esasının incelenmesine geçildi.

Dava, Ankara - Çankaya'da bulunan davacıya ait 5856 ada, 6 parsel (eski 5856 ada, 3 ve 4 parsel) sayılı taşınmazın imar planında Yabancı Konuklar Köşkü Kampüsüne tahsis edilmiş olması nedeniyle Dışişleri Bakanlığınca kamulaştırılmasından sonra, 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 22. maddesi gereğince davacıya iade edilebileceğinin öngörülmesine karşın, söz konusu taşınmazın kamulaştırılmasından vazgeçme şartı olarak ileri sürülen yabancı şahıs ve misyonlara satılamayacağı ve kiraya verilemeyeceği hususunun tapuya tesciline hukuken imkân olmadığının anlaşılması ve taşınmazın Cumhurbaşkanlığı ve Yabancı Konuklar Köşküne yakınlığı sebebiyle haber güvenliği açısından muhafazasının uygun görülmesi nedeniyle geri verilmesinden vazgeçilmesi yolunda Maliye Bakanlığının 16/9/1980 günlü, 7489-4372 sayılı ve Dışişleri Bakanlığının 7/10/1978 günlü, 06.7.TH.751/13583 sayılı işlemlerinin davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacıya ait parselin imar planında Yabancı Konuklar Köşkü Kampüsüne tahsis edildiği, İl İdare Kurulunun 3/10/1977 günlü, 2341 sayılı kararı ile Dışişleri Bakanlığı ihtiyacı için kamulaştırıldığı, taşınmazın, 11/9/1979 günlü, 8055 yevmiye numarası ile tapuda hazine adına kaydedildiği, kamulaştırma tebligatı üzerine, davacının mahalli mahkemede bedel artırımı davası açtığı, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/5/1981 günlü, E: 1981/4467, K: 1981/5192 sayılı kararı ile kamulaştırmadan vazgeçme kabul edilmeyerek bedel artırılması yolundaki kararın onaylandığı, Dışişleri Bakanlığınca Maliye Bakanlığına yazılan 13/6/1980 günlü, 631 sayılı yazıda binanın mevkii itibariyle Cumhurbaşkanlığı ve Yabancı Konuklar Köşküne yakın bulunduğu, haber alma güvenliği bakımından başkalarının kullanmalarının sakıncalı olabileceği, bu nedenle de muhtemel sakıncayı önlemeye yeterli hukuki tedbirlerin ittihazı mümkün olduğu takdirde kamulaştırma işlemlerinden vazgeçilebileceğinin bildirildiği, bu yazıya Maliye Bakanlığınca verilen 19/8/1980 günlü, 21599 sayılı cevapta, taşınmazın yabancı misyonlara satılamayacağı veya kiraya verilemeyeceği konusunda tapuya şerh verilebileceğinin bildirilmesine rağmen aynı Bakanlıkça, Ankara Valiliğine aynı günlü, 21600 sayılı yazı ile de 6830 sayılı Yasanın 22. maddesi uyarınca işlem yapılması hususunda talimat verilmesi üzerine bu yolda davacıya Ankara Defterdarlığınca 22/8/1980 günlü, 06.7.TH.75.11856 sayılı yazı ile bildirimde bulunulduğu, kamulaştırmadan şartlı olarak vazgeçmenin mümkün olmadığının öğrenilmesinden sonra Dışişleri Bakanlığınca Maliye Bakanlığına yazılan 16/9/1980 günlü, 4372 sayılı yazıda, esasen kamulaştırma muameleleri ikmal edilmiş olan mezkûr binanın muhafazasının uygun olacağının belirtilmesi nedeniyle davacıya Maliye Bakanlığınca iadeden vazgeçildiğinin dava konusu işlemle belirtildiği, imar planında da taşınmazın tahsis amacının değiştirilmediği anlaşılmıştır.

6830 sayılı İstimlâk Kanununun 22. maddesinde «İstimlâkın tahakkukundan sonra gayrimenkulün istimlâk maksadına tahsisi lüzumu kalmaması halinde keyfiyet 13. madde hükümleri dairesinde mal sahibine veya mirasçılarına tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine mal sahibi veya mirasçısı aldığı istimlâk bedelini üç ay içinde ödeyerek gayrimenkulü geri alabilir» kuralı öngörülmüştür. Buna göre, tarafların anlaşması suretiyle taşınmazın eski malikine iade edilebilmesi, kamulaştırma işleminin ve kamulaştırma karşılığının kesinleşmesi ile taşınmazın kamulaştırma amacına tahsisine gerek kalmaması halinde mümkün bulunmaktadır.

Olayda ise dava konusu taşınmazın imar planındaki Yabancı Konuklar Köşkü Kampüsüne tahsis amacı değişmediğinden ve Dışişleri Bakanlığınca iade konusunda yukarıda belirtilen sakıncanın hukuka uygun biçimde önlenmesinin mümkün olmaması nedeniyle kamulaştırılmasında zorunluluk olduğundan, söz konusu Yasa maddesindeki «... gayrimenkulün istimlâk maksadına tahsisi lüzumu kalmaması hali...» koşulu gerçekleşmediği için iadesi mümkün bulunmamaktadır. Kaldı ki taşınmazın iadesini öngören yazı tarihinde bedel hakkındaki anlaşmazlığın çözümlenmemiş bulunması nedeniyle kamulaştırma işlemi de kesinleşmemiş olduğundan, sözkonusu taşınmazın iadesinde anılan 22. maddenin uygulanması da olanaksızdır.

Açıklanan nedenlerle dayanağı bulunmayan davanın reddine, peşin olarak yatırılan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 15/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/1042
Karar No : 1982/1242

Özeti : Davacıya ait taşınmazın bir bölümünün Türkiye Elektrik Kurumunca plon yeri olarak kamulaştırılmasında ve plonlar arasında kalan ve enerji nakil hattı altına isabet eden bölümü üzerinde de irtifak hakkı tesisinde mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Melek Üçerler
Vekili : Av. Nijat N. Üçerler
Davalılar : 1 — Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
2 — Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü

Davanın Özeti : Davacının paydaşı olduğu Bursa, Merkez İlçesi, Armut Köyü, Yüzkilelik mevkiinde bulunan 140 parsel sayılı taşınmaz malın T. E. K. tarafından tesis edilecek, Bursa Sanayi - Asilçelik - Döktaş enerji nakil hattı için 37 m².'lik bölümünün plon yeri olarak kamulaştırılmasına, plonlar arasında kalan ve enerji nakil hattı altına isabet eden 1.083 m².'lik bölümü üzerinde de irtifak hakkı kurulmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca onaylı 2/6/1978 günlü, 34-9 sayılı T. E. K. Yönetim Kurulu kararının; özel bir firmaya elektrik temini için yapılan işlemde kamu yararı bulunmadığı, elektrik hattının tarlaların tam ortasından geçmesi yerine tarlaların kenarından ve yola yakın yerinden geçmesinin daha uygun olacağı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Savunmasının Özeti : 1312 sayılı Yasa ile yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretini yapmak yetkisinin Türkiye Elektrik Kurumuna verildiği, enerji nakil hatlarının arazi şartları, teknik ve ekonomik şartlar gözönüne alınarak en uygun güzergâhı takip edecek şekilde projelendirildiği, bu nedenle güzergâh değişikliğinin daha büyük sakıncalar meydana getireceği, elektriğin dağıtım ve iletimi yapılırken kamu sektörü veya özel sektör ayırımı yapılamayacağı, dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Bursa İli, Merkez İlçesi Armut Köyü Yüzkilelik mevkiinde bulunan ve davacının da hissedarı olduğu 140 parsel sayılı taşınmaz malın; T. E. K. tarafından tesis edilecek Bursa Sanayi - Asilçelik Döktaş arası 154 kv.'lık enerji nakil hattı için, 37 m².'lik kısmının plon yeri olarak kamulaştırılmasına ve plonlar arasındaki 1.083 m².'lik kısımda da irtifak hakkı tesis edilmesine ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

Davacının, 7/1/1980 tarihinde süresinde açtığı dava dilekçesinin reddedilmesinden sonra davanın süresinde yenilenmiş olması nedeniyle davalı idarenin süre iddiası yerinde değildir.

Amme idareleri, yasa ile yapmaya zorunlu oldukları ame hizmetlerinin yürütülmesi için taşınmaz malları, 6830 sayılı Yasaya göre kamulaştırabilirler. 1312 sayılı Yasanın 3. maddesi, yurdun ihtiyacı olan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve

ticaretini yapmak yetkisini T. E. K.'na tanımıştır. Kurumun bu görevi yaparken, kamu ve özel sektör ayırımı yapması düşünülemez. Bu nedenle davacının, özel sektör için enerji nakil hattı yapılamayacağı yolundaki iddiası yerinde değildir.

Enerji nakil hattının, teknik ve ekonomik şartları gözönünde bulundurarak saptanan güzergâha göre davacının da hissedarı olduğu taşınmazın malın bir kısmının kamulaştırılmasında ve bir kısmı üzerinde irtifak hakkı tesisinde, 6830 sayılı Yasanın 4, 5 ve 6. maddelerine aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 27/4/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekili Av. Nijat Üçerler ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını temsilen Hukuk Müşaviri Sevim Argun'un geldikleri anlaşılmakla Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun katılmasıyla duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra 2577 sayılı Yasanın 15. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü de davalı mevkiine alınarak işin gereği düşünüldü:

Dava, davacının paydaşı olduğu Bursa, Merkez İlçesi, Armut Köyü, Yüzkilelik mevkiinde bulunan 140 parsel sayılı taşınmaz malın T. E. K. tarafından tesis edilecek **Bursa Sanayi - Asilçelik - Döktaş enerji nakil hattı için 37 m².'lik** bölümünün plon yeri olarak kamulaştırılmasına, plonlar arasında kalan ve enerji nakil hattı altına isabet eden 1083 m².'lik bölümü üzerinde de irtifak hakkı kurulmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca onaylı 2/6/1978 günlü 34 - 9 sayılı T. E. K. Yönetim Kurulu kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya 6830 sayılı Yasa kurallarına göre yetkilidirler.

1312 sayılı Yasanın 3. maddesi, yurdun gereksinmesi bulunan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretini yapmak ve bunun için her türlü yapı ve tesisler yapma, yaptırma görevini Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğüne verdiğine göre, bu görevi yerine getirmek için gerekli taşınmazları kamulaştırmaya ve kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı kurmaya adı geçen kurumun yetkili olduğu açıktır.

Olayda da, davacının paydaşı bulunduğu taşınmaz malın T. E. K. tarafından tesis edilecek Bursa Sanayi - Asilçelik - Döktaş enerji nakil hattı için 37 m².'lik bölümünün plon yeri olarak kamulaştırılmasında plonlar arasında kalan ve enerji nakil hattı altına isabet eden 1.083 m².'lik bölümü üzerinde de irtifak hakkı kurulmasında 6830 sayılı Yasa kurallarına aykırılık bulunmamaktadır.

Davacı her nekadar özel bir firmaya elektrik temini için yapılan işlemde kamu yararı bulunmadığını öne sürmekteyse de Türkiye Elektrik Kurumu kamu sektörü veya özel sektör ayırımı yapmadan dağıtım ve iletim yapmak durumunda olduğundan bu savı yerinde olmadığı gibi; enerji nakil hattı arazi koşulları, teknik ve ekonomik koşullar gözönüne alınarak en uygun güzergâhı takip edecek biçimde projelendirilmiş olup, güzergâh değişikliği büyük sakıncalar meydana getirebileceğinden bu konuya yönelik davacı savı da geçerli görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 27/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1981/792
Karar No : 1982/918

Özeti : Belediye Meclislerinin kamulaştırma kararı alma yetkilerinin bulunmadığı Hk.

Davacı	: Kemal Gökçen
Vekili	: Av. Emin Temizel
Davalı	: Kutlubey Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacıya ait taşınmazın belediye binası yapmak için kamulaştırılmasına ilişkin 7/6/1979 günlü, 29 sayılı Belediye Meclisi kararının, Belediye Meclisinin kamulaştırma kararı alma yetkisinin bulunmadığı, imar planı ve 4 yıllık imar proğramının olmadığı, belediyenin belediye binası yapmaya elverişli kendisine ait taşınmazları olduğu öne sürülerek iptali ve yargılama giderlerinin davalı idareye yüklenmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap süresinde verilmemiştir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : İstimlâk Kanununun 5. maddesine göre belediyeler lehine istimlâklerde Belediye Encümenleri yetkili olduğundan belediye meclisince alınan dava konusu istimlak kararının yetki yönünden iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 13/4/1982 gününde tarafların gelmediği görüldü. Duruşma açılmaksızın Tetkik Hâkimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava davacıya ait taşınmazın belediye binası yapmak amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 7/6/1979 günlü, 29 sayılı belediye meclisi kararının, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

1580 sayılı Belediye Yasasının «Encümenin vazifeleri» başlığını taşıyan 83. maddesinin 3. bendinde, kamulaştırılacak yerler hakkında özel kanuna göre karar verme yetkisi belediye encümenlerince görev olarak verilmiş; 6830 sayılı Kamulaştırma Yasasının 5 nci maddesinde de, belediyeler lehine kamulaştırmalarda belediye encümenlerince kamulaştırmaya karar verileceği kurala bağlanmıştır.

Olayda ise kamulaştırma kararının belediye encümenince alınması gerekirken, bu konuda karar vermeye yetkili olmayan belediye meclisince alındığı anlaşıldığından, dava konusu kamulaştırma kararında yetki yönünden yukarıda anılan yasa kurallarına uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu Belediye Meclisi kamulaştırma kararının iptaline, toplamı aşağıda yazılı 480.— lira yargılama gideri ile 2.000.— lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 13/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1981/2463
Karar No : 1982/1714

Özeti : Köylerin içme ve kullanma suyu ihtiyacı için ilçe idare kurullarının kamulaştırma yapma yetkilerinin bulunmadığı Hk.

Davacılar	: 1 — İsmail Aydemir 2 — Zeynep Işıkdoğan
Vekili	: Av. Haluk Nezihi Sancar
Davalı	: Ankara Valiliği
Vekili	: Av. Gürcün Türkşen

Davanın Özeti : Kızılcahamam ilçesine bağlı Bulak köyüne içme suyu sağlamak için Ayvacık köyü sınırları içerisindeki 162 parsel sayılı taşınmaz malın kamulaştırılmasına ilişkin 5/5/1981 günlü, 807 sayılı ilçe idare kurulu kararının; ilçe idare kurulunun köyü içme suyu sağlamak için kamulaştırma kararı alma yetkisi bulunmadığı, öne sürülerek iptali ile yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Daha önce aynı konuda açılan dava Danıştay Altıncı Dairesince reddedildiğinden bu davanın dayanaktan yoksun olduğu, kamulaştırma işleminde kamu yararının varlığı açık olup, yasa kurallarına da aykırılığı bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Köy içme ve kullanma suları hakkındaki 7478 sayılı Yasanın 12. maddesine göre, köylerin içme sularını, temin maksadıyla lüzumlu görülen kaynakların ve arazilerin istimlakinde DSİ. Genel Müdürlüğü 13. maddesine göre de, mezkür yasanın 1. maddesiyle, yapılması illere bırakılan köylerin içme su ve sulama ihtiyacını temin için, istimlâki ile idare kurulları yetkili kılınmıştır.

Dava konusu, istimlak kararının il idare kurulunca alınmadığı ve köyün içme suyu ihtiyacı için, bu istimlakın yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle, yasaya uyarlık bulunmayan istimlak tasarrufunun iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Kızılcahamam ilçesine bağlı Bulak köyüne içme suyu sağlamak için Ayvacık köyü sınırları içerisindeki 162 parsel sayılı taşınmaz malın kamulaştırılmasına ilişkin 5/5/1982 günlü, 807 sayılı ilçe idare kurulu kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

7478 sayılı köy içme suları hakkındaki Kanunun 1. maddesinde; köylerin içme ve kullanma suyu ihtiyacının DSİ. Genel Müdürlüğünce temin ve tedarik olunacağı belirtilmiş olup aynı yasanın 12. maddesinde bu görevin yerine getirilmesi için gerektiğinde kamulaştırma yapabilme yetkisinin DSİ Genel Müdürlüğüne, 13. maddesinde de bazı durumlarda il idare kurullarına ait olduğu kurala bağlanmıştır.

Olayda, yukarıda anılan yasa kuralına aykırı olarak ilçe idare kurulunca kamulaştırma kararı verilmişsede aynı taşınmazın Bulak Köyüne içme suyu sağlamak amacıyla 27/8/1974 günlü, 1158 sayılı il idare kurulu kararıyla da kamulaştırıldığı ve kamulaştırma işleminin kesinleştiği anlaşılmış olup, yetkisi olmadığı halde ilçe idare kurulunun aynı konuda yeniden aldığı kamulaştırma kararında mevzuata uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu 5/5/1981 günlü, 807 sayılı ilçe idare kurulu kararının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 2.650 lira yargılama gideri ile 3.400 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 27/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1980/2970
Karar No : 1982/151

Özeti : Köy İhtiyar Kurullarının köy merası için kamulaştırma yapma yetkisinin bulunmadığı Hk.

Davacı : Ahmet Meriç
Davalı : İbribey Köyü Muhtarlığı
Vekili : Av. Mehmet Atagün

Davanın Özeti : Tekirdağ İli, Malkara İlçesi, İbribey Köyü sınırları içinde bulunan 1763, 1764, 1765 parsel sayılı taşınmaz malların köy merası olarak kamulaştırılmasına ilişkin 16/5/1980 günlü, 164, 165, 166 sayılı köy ihtiyar kurulu kararının, köyün mera için kamulaştırma yetkisinin bulunmadığı, meraların mülkiyetinin devlete ait olduğu, kıymet takdir komisyonunca taşınmazlar hakkında rapor düzenlenmediği, köy ihtiyar kurulunun taşınmazlara değer saptadığı bu durumunda mevzuata aykırı olduğu öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma süresinde verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Ötedenberi köy hayvanlarının merası olarak kullanıldığı iddia edilen taşınmaz malın, davacının da dahil olduğu mirascılar adına tapulanması üzerine, buranın mera olarak kullanılabilmeleri amacıyla 6830 sayılı Yasa hükümlerine göre köy ihtiyar kurulunca kamulaştırılmak istendiği dosyadan anlaşılmaktadır.

Köy Kanunu, mera tesisi konusunda ihtiyar kuruluna bir yetki tanınmamıştır

Tapulama gören yerleşim yerlerinde, mera durumunun gözönünde tutulacağı tabiidir. Mera tesisi için taşınmaz malların istimlaki konusunda köy ihtiyar kurulunun yetkisi bulunmadığından, dava konusu kararın, bu taşınmaz ile ilgili kısmının yetki yönünden iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, İbribey Köyü sınırları içinde bulunan 1763, 1764, 1765 parsel sayılı taşınmaz malların köy merası için kamulaştırılmasına ilişkin 16/5/1980 günlü, 164, 165, 166 sayılı köy ihtiyar kurulu kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Yasada, mera, yaylak, kışlak gibi yerler için özel hükümler öngörülmüştür. 19/7/1982 gün ve 1617 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Kanununa göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca alınması gerekli önlemlere ilişkin 6/6/1978 gün ve 7/15817 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 1. maddesinin d fıkrası karşısında bir yerin mera olarak ayrılması adı geçen Müsteşarlığın görev ve yetkisi içerisindedir. Köy İhtiyar Kurulu bu konuda dolayısıyla kamulaştırma hususunda yetkili bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kamulaştırma kararının davacı ile ilgili kısmının yetkisizlik nedeniyle iptaline, aşağıda dökümü yazılı 206 lira yargılama giderlerinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 18/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1980/363
Karar No : 1982/28

Özeti : Davacıya ait taşınmazın, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı gereğince bitişiğindeki Piri Mehmet Paşa Camiine kalbedilmek üzere Vakıflar Genel Müdürlüğünce kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı	: İsmet Yılmaz Üskan
Vekilleri	: Av. Hamit Tanuğ, Av. Oktay Gündüz
Davalı	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
Vekili	: Av. Yıldız Erkmen

Davanın Özeti : Fatih, Nevbahar Mahallesi, 1785 ada, 37 parsel sayılı taşınmaz malın, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 8/9/1978 günlü ve 10639 sayılı kararı uyarınca bitişiğindeki Piri Mehmet Paşa Camiine kalbedilmek üzere Vakıflar Genel Müdürlüğünce kamulaştırılmasına ilişkin işlemin kamulaştırma kararı alınmadığı, tebligatta 1710 sayılı Kanunun 12. maddesine ve G. E. E. ve A. Y. kurulu kararına göre kamulaştırıldığının belirtildiği, bu kararının kamulaştırma kararı olmayıp bir öneri kararı olduğu, tebligatın 6830 sayılı Kanunun 11. maddesine uygun olmadığı kamulaştırma bedelinin bankaya kendi adlarına yatırılmayıp, Fatih Eski Eserleri ihya ve koruma derneğince davalı idare adına yatırıldığı,

kamulaştırmalarda hibeyi kabulün ancak belediyelerce mümkün olduğu, G. E. E. ve A. Y. kurulu kararının gerçeğe aykırı olduğu, parselinde hazine bulunmadığı öne sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti: 1785 ada, 6 parselde bulunan Piri Mehmet Paşa Camiinin Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olduğu, bitişiğindeki kamulaştırmaya konu olan parselin daha önce vakıf malı olduğu, üzerinde tarihi mezarlar bulunduğu halde davacının mülkiyetine geçtiği, parselde camiye hizmeti geçmiş 9 tekke şeyhine ait orijinal mezarlar bulunduğu, buranın Kültür Bakanlığınca açık müze olarak belirlendiği Anıtlar Yüksek Kurulunca mutlak korunması gereken eski eser olarak tescil edildiği, 37 parselde başlatılan hafriyat nedeniyle mezarların tahrip edilmeye başlandığı, cami duvarının çatladığı, Anıtlar Yüksek Kurulunca bu durumun önlenmesi istendiğinden 1710 sayılı Kanunun 12. maddesine göre kamulaştırıldığı, gerekli ilânın yapıldığı, Şeyhülislam Asir Efendi ve oğullarının hazinelerinin 50 yıl önce bu parsele taşındığı savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenmektedir.

Danıştay Tetkik Hâkimi Mustafa Atilla'nın Düşüncesi: Dava, davacıya ait taşınmaz malın gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurulu kararı uyarınca Vakıflar Genel Müdürlüğüne kamulaştırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

1710 sayılı Eski Eserler Kanununun 12. maddesinde taşınmaz eski harabelerin devlete intikalinin öngörülmüş olması, 5805 sayılı Kanununun 5. maddesinde de kurul kararlarının bağlayıcı olduğunun hükme bağlanması nedeniyle kurul kararı ile kamulaştırmaya yetkili kılınan davalı idare tarafından tesis edilen kamulaştırma işleminde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı H. Fevzi Karagözoğlu'nun Düşüncesi: 1710 sayılı Yasanın 12. maddesi ile 5805 sayılı Yasanın 5. maddesi hükümleri muvacehesinde davalı idarece tesis edilen kamulaştırma işlemi yerinde olup, davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 19/1/1982 gününde davacı vekili Av. Oktay Gündüz ile davalı idare vekili Av. Yıldız Erkmen'in geldiği görüldü. Danıştay Savcısı Fevzi Karagözoğlu'nun iştiraki ile duruşma yapılarak işin gereği görüşüldü:

Dava, Fatih, Nevbahar Mahallesi, 1785 ada, 37 parsel sayılı taşınmaz malın, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 8/9/1978 günlü ve 10639 sayılı kararı uyarınca bitişiğindeki Piri Mehmet Paşa Camiine kalbedilmek üzere Vakıflar Genel Müdürlüğünce kamulaştırılmasına ilişkin işlemin, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

1710 sayılı Eski Eserler Kanununun 12. maddesinde «Kale ve surları, şehir harabeleri, bu mahiyette diğer tarihi ve tabii anıtlardan kısmen veya tamamen tüzel ve özel kişilere intikal etmiş veya imar ve ihya yoluyla kişilerin uhdesine geçmiş olanlar, değer bedelleri üzerinden kamulaştırma veya değiştirme yoluyla devlete intikal ettirilirler.

Bunlardan kaynağı vakıf olan ve çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen tüzel ve özel kişilerin eline geçmiş bulunan taşınmaz eski eserlerle tarihi ve tabii anıtların kamulaştırılmaları ilgisi dolayısıyla Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır....»

hükmü öngörülmüş, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun Kuruluş ve işleyişini düzenleyen 5805 sayılı Kanunun 5. maddesinde de, hükümet teşkilleri ve tesisleri ile hakiki ve hükmi şahsiyetlerin kendilerini ilgilendiren hususlarda kurul kararlarına uymaya mecbur oldukları kurala bağlanmıştır.

Olayda Fatih Nevbahar Mahallesi, 1785 ada, 37 parsel sayılı taşınmaz malın bitişiğindeki Piri Mehmet Paşa Camiine kalbedilmek üzere kamulaştırılmasını öngören Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 8/9/1978 günlü ve 10639 sayılı kararı uyarınca ayrıca bir kamulaştırma kararı alınmaksızın noter aracılığı ile kamulaştırma tebligatı gönderilmek suretiyle kamulaştırıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

1710 sayılı Eski Eserler Kanununun 12. maddesinde taşınmaz eski harabelerin devlete intikal ettirilmesinin öngörülmesi, 5805 sayılı Kanunun 5. maddesininde kurul kararlarının bağlayıcı olduğunun hükme bağlanması ve kamulaştırmayı öngören kurul kararının iptali dileğiyle açılan davanın da Danıştay Altıncı Dairesinin 19/1/1982 günlü ve 1982/27 sayılı kararıyla reddedilmiş olması nedeniyle kamulaştırmaya yetkili kılınan Vakıflar Genel Müdürlüğünce ayrıca bir kamulaştırma kararı alınmasına gerek bulunmadığından kamulaştırma tebligatı gönderilmek suretiyle tesis edilen kamulaştırma işleminde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Öte yandan davacı tarafından öne sürülen diğer iddialar kamulaştırma işlemini sakatlayıcı nitelikte bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 2000 lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 19/1/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/3168
Karar No : 1982/914

Özeti : Ticaret Borsalarının kamulaştırma yapma yetkilerinin bulunmadığı Hk.

Davacı	: Adalet Dinçsoy
Vekili	: Av. Hasan Atasoy
Davalı	: Bursa Ticaret Borsası Başkanlığı
Vekili	: Av. Bünyamin Bayram

Davanın Özeti : Davacıya ait 9 pafta, 1421 parsel sayılı taşınmaz ile 264 pafta, 1097 ada, 3 parsel sayılı taşınmaz malın Ticaret Borsası Sitesi yapılması amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin Bursa Ticaret Borsası Yönetim Kurulunun 18/9/1980 günlü, 20 sayılı kararının, Ticaret Borsalarının kamu tüzel kişisi veya kamu kurumu olarak kabul etmek mümkün olmadığından alınan kamulaştırma kararının yetki yönünden sakat olduğu öne sürülerek iptali ve yargılama giderlerinin davalıya yüklenmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Ticaret Borsalarının birer kamu kurumu oldukları, Bursa Ticaret Borsasının yasayla kendisine yüklenen kamu görevlerini daha iyi bir şekilde ifa etmek amacı ve kamu yararı için sözü edilen kamulaştırma işlemine girişildiği savunularak davanın reddi istenmektedir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi: Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 38 ve 6830 sayılı İstimlak Kanununun 1. maddesine göre, ancak Devlet ve Kamu tüzel kişileri istimlake yetkilidir. Ticaret borsaları kamu tüzel kişisi olmayıp Anayasanın 122. maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde Meslek Teşekkülleri olduğundan istimlake yetkileri bulunmamaktadır. Bu nedenle, Bursa Ticaret Borsası tarafından yetki dışı verilmiş olan kamulaştırma işleminin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 13/4/1982 gününde davacı vekili Av. Hasan Atasoy ile davalı vekili Av. Bünyamin Bayram'ın geldikleri görüldü. Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın katılmasıyla duruşma yapılarak Tetkik Hâkimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait taşınmazların Ticaret Borsası Sitesi yapılması amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin Bursa Ticaret Borsası Yönetim Kurulunun 18/9/1980 günlü, 20 sayılı kararının, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Taşınmaz malların kamulaştırılması sahiplerinin rızasına bakılmadan taşınmazın bir zor alımıdır. Böyle bir alım yetkisi kanunla verilebilir. Anayasanın 38. maddesiyle bu yetki yalnız devlete ve kamu tüzel kişilerine tanınmış ve kamulaştırma esas ve usullerinin de kanunlarla belirtileceği açıklanmıştır.

6830 sayılı Yasa kurallarına göre de, ancak kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya yetkilidirler.

Ticaret Borsaları Anayasa'nın 38. ve 112. maddelerinde sözü geçen kamu tüzel kişisi olmayıp, 122 maddesinde sözü edilen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olduğundan, kamulaştırma kararı almaya yetkileri bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kamulaştırma kararının yetkisizlik yönünden iptaline, aşağıda toplamı yazılı 500.— lira yargılama gideri ile 3.000.— lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 13/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1981/1270
Karar No : 1982/1050

Özeti: Kamulaştırmanın hangi amaçla yapıldığının belirtilmemesinin mevzuata aykırı olduğu Hk.

Davacı : Uztaş A. Ş.
Vekili : Av. Cengiz Tuğral
Davalı : Umurbey Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti: Davacı şirkete ait, Umurbey, 20 pafta, 4043 parsel sayılı taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin 16/3/1981 gün ve 118 sayılı belediye encümeni

kararının; kamulaştırma kararının tebliğ edilmediği, yalnız bir krokinin tebliğ edildiği, bunda parselin neresinin ve ne kadarının kamulaştırıldığının, kamulaştırma amacının bile belli olmadığı ve takdir komisyonu raporunun da bildirilmediği öne sürülerek iptali ile yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları ancak, kanunen ifasına memur oldukları amme hizmetlerinin yürütülmesine lüzumlu özel kişilere ait taşınmaz malları kamulaştırabilirler, Davacı şirkete ait taşınmaz mal belediyece istimlâk edilmek istenmiş ise de, noter tebligatında bu istimlakin hangi maksatla yapıldığı, belirtilmediği gibi, encümenin bu konuda herhangibir kararı da tebliğ edilmemiştir.

Halbuki 6830 sayılı Yasanın 13. maddesinde noter tebligatına eklenecek evrak belirtilmiştir. Anayasanın idarenin hertürlü eylem ve işlemine karşı, yargı yolunun açık bulunduğuna dair hükmü karşısında Danıştay'ın bu konuda karar verebilmesi için, istimlakin belediyenin yasal görevlerinden sayılan hizmet içinmi yapıldığının da bilinmesi gerekir. Böylece dava konusu tasarrufta yasaya uyarlık görülmediğinden iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Sinan Tunca'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, davacı şirkete ait umurbey, 20 pafta, 4043 parsel sayılı taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin 16/3/1981 gün ve 118 sayılı belediye encümeni kararının, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali dileği ile açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetleri için özel mülkiyette bulunan taşınmazların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya, 6830 sayılı yasa kurallarına göre yetkilidirler.

Olay ise, davacıya kamulaştırma kararının tebliğ edilmediği, yapılan bildirim ile ekindeki belgelerde de kamulaştırmanın hangi amaçla ve hangi kamu hizmetinin yerine getirilmesi için yapıldığının belirtilmediği ve davalı idarenin de savunma vermemek suretiyle bu konuya açıklık getirmediği, aynı nedenle kamulaştırma konusu taşınmazın neresinin ve ne miktarının kamulaştırıldığının da belli olmadığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Kamulaştırmanın ne amaçla yapıldığının, bu amacın belediyenin yasal görevleri arasında bulunup bulunmadığının ve kamulaştırma işleminin kapsamının bilinmesi gerekir. İşlemdeki bu eksikliklerin ise, yasaların kamu idarelerine verdiği kamulaştırma yetkisinin amacına uygun olarak kullanılmış olup olmadığını denetleme ve amacına uygun olarak kullanılması halinde de 6830 sayılı Yasanın 23 üncü maddesi ile mal sahibine tanınan taşınmazı geri alma hakkını kullanma olanağını ortadan kaldıracağı açıktır.

Belirtilen nedenlerle yasaya aykırı biçimde tesis edilen belediye kararının, davacının taşınmazı ile ilgili kısmının iptaline, aşağıda dökümü yazılı 2660 lira yargılama gideri ile 2000 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 15/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1980/2500
Karar No : 1982/1023

Özeti : Mersin - Çavuşlu Köyünde bulunan davacıya ait taşınmazın, Mersin kentinin çöplerinin değerlendirilmesi ve yokedilmesi için kurulacak olan çöp değerlendirme fabrikası ile ilgili olarak belediye encümenince, vali tarafından onaylanan kamu yararı kararı üzerine kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Perihan Demir

Vekili : Av. Hicran Özgül

Davalı : Mersin Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Habibe Özay

Davanın Özeti : Mersin, Çavuşlu Köyünde davacıya ait 132 parsel sayılı taşınmazın çöp Değerlendirme Fabrikası kurmak amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 11/6/1980 günlü, 3107 sayılı Belediye Encümeni kararının, daha önce söz konusu tesislerin yapımı için yeterli miktarda kamulaştırma yapıldığı, kamu yararı kararı alınmadığı, taşınmazın Mersin Belediye sınırları dışında olması nedeniyle Mersin Belediye Encümeninin bu konuda karar alma yetkisi bulunmadığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Mersin şehrinin günden güne artan ve yokedilmesi sorun teşkil eden çöplerin hem değerlendirilmesi, hem de yokedilmesi amacıyla kurulması düşünülen çöp fabrikası için en uygun yer olarak saptanan Çavuşlu ve Buluklu köyleri civarında daha önce yapılan kamulaştırmanın yeterli olmaması nedeniyle alınan kamu yararı kararı doğrultusunda davacının taşınmazının kamulaştırıldığı, davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Mersin kentinin günden güne çoğalan nüfusunun yarattığı çöp sorununa en iyi çözüm yolu bulmak ve bunların değerlendirilmesi konusunda yapılan araştırma ve incelemeler sonucu, en uygun yer olarak Çavuşlu ve Buluklu köyleri civarının saptandığı dosyada anlaşılmaktadır. Davacıya ait söz konusu taşınmaz mal, belediye sınırları dışında bulunmaktadır .

İstimlak Yasanın, istimlak kararı verecek merciler başlıklı 5 inci maddesinde, kamu tüzel kişilerinden hangilerinin, istimlak konusunda karar verebilecekleri belirtilmiştir. Belediyeler lehine istimlaklerde belediye encümenleri yetkili kılınmış bulunmaktadır. Muvakkat Encümenin bu maddeye ilişkin mazbatasında; açıkça istimlakin idari safhasında mümkün olan hususun birisi, istimlakte kamu menfaatinin mevcudiyetidir. Bu ilkeden hareket edilerek, bu merciler; taşınmaz malın, köy, belediye, özel idare sınırları içerisinde bulunması bakımından değil; lehine istimlak yapılacak idare bakımından, tayin ve tespit edilmiştir, danılmektedir.

Böylece, belediyenin kamu görevini ifa zımmında, lüzum ve zaruret gördüğü hallerde, kendi hudutlarıyla bağlı kalmaksızın da, taşınmaz mal istimlakine yetkisi bulunmaktadır. Belediye encümeninin, istimlak kararı vali tarafından da onaylanmıştır. Davacının iddiaları, yasaya uygun istimlak tasarısının iptalini gerektirir nitelikte bulunmadığından, davanın reddine uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait Mersin - Çavuşlu köyünde bulunan 132 parsel sayılı taşınmazın Çöp Değerlendirme Fabrikası kurmak amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 11/6/1980 günlü, 3107 sayılı Belediye Encümeni kararının davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteği ile açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları, yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya 6830 sayılı Yasa kurallarına göre yetkilidirler.

Ayrıca 1580 sayılı Belediye Yasasının 15. maddesinin 24. bendiyle umumi ve hususi yerlerin süprüntülerini muntazam ve fenni vasıtalarla toplatmak, kaldırmak, ve ifna etmek görevi belediyelere verilmiş bulunmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden Mersin kentinin gittikçe artan ve yokedilmesi sorun olmaya başlayan çöplerinin hem değerlendirilmesi hem de yokedilmesi amacıyla bir Çöp Değerlendirme Fabrikası kurulmasına karar verilip, bu iş için en uygun yer olarak saptanan Çavuşlu ve Buluklu köyleri civarında bazı taşınmazların kamulaştırılması cihetine gidildiği, ancak İller Bankasınca mahallinde yapılan incelemede bir kısım taşınmazın daha kamulaştırılması gerektiğinin belirtilmesi üzerine dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşılmaktadır.

Belediyelere yasayla verilmiş bulunan kenti temiz tutma ve çöpleri yok etme görevi günümüzde özellikle de büyük kentlerde gittikçe zorlaşmış, çöplerin yokedilmemesi halinde de insan ve toplum sağlığını olumsuz yönde etkileyen hatta tehdit eden bir boyut almış bulunmaktadır.

Bu fiili durum ve yukarıda sözü edilen yasa kuralları karşısında belediyenin çöpleri yok etme ve ayrıca değerlendirme amacına yönelik fabrikayı kurabilmek için gerektiğinde kendi sınırları dışındaki taşınmazları da kamulaştırabileceğini kabul etmek zorunludur. Başka bir deyişle çöpleri yok etmek için belediyenin sınırlarının dışına götürülmesi kesin bir zorunluluk haline gelmiş ve belediye sınırları içinde bu işe elverişli taşınmaz bulunamamış ise yasa ile verilen bir görevin yerine getirilmesi amacıyla belde sınırları dışında yapılacak göreve uygun nitelikte taşınmaz mal kamulaştırılabilir.

Olayda, davalı belediyenin çöplerin değerlendirilmesi ve yokedilmesi için bir Çöp Fabrikası kurmaya karar verdiği, sulama imkanı bulunmayıp kıraç araziler olduğu için en uygun yer olarak saptanan Çavuşlu - Buluklu köyleri civarında kamulaştırma cihetine gilidiği, ancak İller Bankasınca yaptırılan inleceme sonucu kamulaştırılan yerlerin kurulması düşünülen Çöp Fabrikası için yeterli olmayacağının tesbiti üzerine Valilikçe onaylanan 18/2/1980 günlü ve 625 sayılı kamu yararı kararı alınarak ek kamulaştırmalar yapıldığı, bu arada davacının 132

parsel sayılı taşınmazının da kamulaştırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum tesis edilen işlemde mevzuata, kamu yararına ve kamu hizmetinin gereklerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 2.000.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 14/4/1982 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2942
Karar No : 1982/570

Özeti : İmar planında entegre sanayi yeri olarak belirlenen davacıya ait taşınmazın bir bölümünün, orman köylerini kalkındırma projesinin uygulanması amacıyla entegre kereste fabrikası tesisleri kuruluş yeri için kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Ömer Dörtköşe

Davalı : 1. Orman Bakanlığı
2. Kastamonu Valiliği

Davanın Özeti : Davacıya ait taşınmazın bir bölümünün Orkop Projesi Entegre Kereste Fabrikası tesisleri kuruluş yeri için Kastamonu il idare kurulunun 15/6/1979 gün ve 1296 sayılı kamu yararı kararına dayanılarak devlet adına kamulaştırılmasına ilişkin olarak Orman Bakanlığı Orköy Genel Müdürlüğünce tesis edilen 6/7/1979 gün ve 1066 sayılı işlemin; il idare kurulunca alınan kamu yararı kararının yetki yönünden yasaya aykırı olduğu, istimlakine karar verilen taşınmazın tapulu olduğu, 6830 sayılı Yasanın 19. uncu maddesine göre yürütülen istimlak işleminin yasaya aykırı olduğu, imar planına göre kamulaştırılmasına karar verilen 1 parsel sayılı taşınmazın imar planı içinde, ancak iskan sahası dışında kaldığı, iskan sahası dışında kalan taşınmazlarda yapı yapılması 6785 sayılı Yasa ile yasaklandığından, böyle bir yerde Fabrika kurulmasının 6785 sayılı Yasaya da aykırı düşeceği iddialarıyla iptali isteminden ibarettir.

Orman Bakanlığı'nın Savunmasının Özeti : Orköy Genel Müdürlüğünün Orman Bakanlığı bünyesinde bir kuruluş olduğu, Orman Bakanlığı adına yapılan kamulaştırma işleminde, kamu yararı kararının il idare kurulunca alınmasının yasaya uygun olduğu, esasen onaylı plan ve proje uyarınca yapılan kamulaştırmalarda kamu yararı kararı alınmasına gerek olmadığı, dava konusu yerin Entegre Sanayi yeri olarak plan değişikliğine ilişkin İnebolu Belediye Meclisince verilen 8/6/1979 gün ve 19 sayılı kararın İmar ve İskan Bakanlığınca onaylandığı ileri sürülerek davanın reddi istenilmektedir.

Kastamonu Valiliğinin Savunmasının Özeti : Yasal dayanaktan yoksun bulunan davacı iddiasının reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi: Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları, ifasına memur oldukları amme hizmetlerinin yürütülmesine lüzumlu özel kişilere ait taşınmaz malları, istimlak edebilirler. Davacıya ait parsel de, Orkop Projesi, tesis kuruluş yeri için, İl İdare Heyetinin dava konusu 1296 sayılı kararıyla, kamulaştırılmak istenmiş olup, karar vali tarafından da onaylanmıştır.

Orman Bakanlığına bağlı, genel müdürlükçe yürütülecek hizmet icabı yapılan istimlak, iddianın aksine; Devlet lehine olup, 6830 sayılı Yasanın 5. maddesine göre, bu konuda, il idare heyetleri karar vermeğe yetkilidir.

Proje uyarınca, entegre kereste fabrikası tesislerinin, kuruluş yeri için, geniş arazi kamulaştırılması gerektiğinden; istimlak dosyasında mevcut kroki ve cetvelde gösterilen taşınmaz malların, istimlak edileceğinin belirtilmesi, bu kararın, kusurlu sayılmasını gerektirmez.

Dosyanın incelenmesinden; bu yerlerin tapulu olmadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki, yüzölçümüyle ilgili maddi hatalar nedeniyle, mahalli adliye mahkemesinde dava açılabilir. Kent planında, evvelce iskan sahası dışında bulunan, bu sahayla ilgili plan tadilinin belediye meclisince kabul edilip İmar ve İskan Bakanlığınca da 3/11/1979 gününde onaylanıp kesinleştiği anlaşılmaktadır. Esasen, İmar Yasasının 49. maddesi de bu sahalarda özel maksatlı Sanayi tesislerinin yapılmasına olanak tanımaktadır. İstimlak tasarrufuna ilişkin tebligatlar usule uygun şekilde yapılmıştır.

Açıklanan bu nedenlerle, davacı iddiaları usul ve mevzuata uygun, dava konusu tasarrufun iptalini gerektirir nitelikte görülmediğinden; davanın reddinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen günde davalı idareler temsilcisi gelmediğinden davacının açıklamaları dinlenilip, savcı Orhan Dikbaş'ın düşüncesi alındıktan ve Tetkik Hakimi Taylan Aydının açıklamaları dinlenilip dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait taşınmazın bir bölümünün Orkop Projesi Entegre Kereste Fabrikası tesisleri için kamulaştırılmasına ilişkin 15/6/1979 gün ve 1296 sayılı İl İdare Kurulu kararı ile bu karara dayanılarak Orman Bakanlığı Orköy Genel Müdürlüğünce tesis edilen 6/9/1979 gün, 1066 sayılı işlemin; davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemi ile açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetleri için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya 6830 sayılı yasa kurallarına göre yetkilidirler.

Orman Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 17 nci maddesinde, ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi için Devlet ormanları içinde veya bitişiğinde oturan köylülerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerini sağlamak maksadıyla kalkınma havzalarında yapılacak etüd, araştırma, plan, proje ve programlarının hazırlanması işlerine katılmak ve hizmetleriyle ilgili olanlarını uygulamak Orman Bakanlığı'nın görevleri arasında sayılmıştır.

Olayda, davacıya ait taşınmazın Orman Köylerini Kalkındırma projesinin uygulanması amacıyla Entegre Kereste Fabrikası tesisleri kuruluş yeri olarak, İl

İdare Kurulunca alınan kamu yararı kararına dayanılarak Orman Bakanlığı adına Orköy Genel Müdürlüğünce kamulaştırılmasında, 6830 sayılı Yasa kurallarına aykırılık bulunmadığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Kamulaştırma devlet lehine yapıldığından, İstimlâk Yasasının 5 inci maddesinin (d) bendi uyarınca İl İdare Kurulunca alınan kamu yararı kararında yetki yönünden yasaya aykırılık bulunmamaktadır.

İşlem dosyasında mevcut 8/6/1979 günlü Tapu Memurluğu yazısı ile kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazın tapuda kayıtlı olmadığı belirtildiğinden, davacının, kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazın tapulu olduğu, Istimlâk Yasasının 19 uncu maddesine göre işlem yapılmaması gerektiği yolundaki iddiası yerinde görülmemiştir.

İmar Yasasının 49 uncu maddesi ile, iskan hududu dışında kalan yerlerde, hususi maksatlı işlere ait bina ve tesislerin yapılmasına izin verilebileceği belirtildiği, gibi, taşınmazın bulunduğu yerin, kent imar planında evvelce iskan sahası dışında bulunduğu, ancak İmar ve İskan Bakanlığınca 3/11/1979 gününde onaylanan plan değişikliği ile Entegre Sanayi Yeri olarak belirlendiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından davacının bu hususa ilişkin iddialarının da kabulü olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 16/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/3675
Karar No : 1982/777

Özeti : İmar planında ilkokul yerine ayrılan taşınmazın bu amaçla il daimi encümeni kararı ile kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacılar : Mediha Anıl (Seçkin), Naile Seçkin
Vekilleri : Av. Rıza Ekit
Davalı : Bolu Valiliği
Vekili : Av. Neşe Aktepe

Davanın Özeti : Davacıların paydaşı bulundukları Düzce tapusuna kayıtlı 3 pafta, 72 parsel sayılı taşınmaz malın imar planı uyarınca ilkokul yeri için kamulaştırılmasına ilişkin 17/7/1979 günlü, 249 sayılı il daimi encümeni kararının, kamulaştırma kararının daha önce tebliğ edildiği, bu kararın iptali hakkında Danıştay 6. Dairesinin E. 1979/3400 sayısına kayıtlı bir davanın açıldığı, aynı kararın tekrar tebliğ edilmesinde mevzuata uyarlık bulunmadığı, 13/8/1979 gününde Bakanlıkça onaylanan imar planının ilan edilmesinden önce kamulaştırmanın yapıldığı, kamulaştırma kararının plan değişikliği işleminden önce alınması nedeniyle sakat olduğu öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti: Kamulaştırmanın onaylı imar planına uygun olarak yapıldığı bu nedenle Danıştay'da dava konusu edilemeyeceği kamulaştırma kararının valilikçe onaylandığı, işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi: Davacıların hissedar olduğu Bolu ili Düzce ilçesi Karahacımusa Köyünde bulunan 72 nolu parselin, imar planı uyarınca okul yeri olarak kamulaştırılmasına ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

Davacılar, kamulaştırma kararının kesinleşmiş imar planına dayanmadığını ileri sürmekte ise de, 13/8/1979 tarihinde bakanlıkça tasdik edilen imar planına göre anlaşmazlık konusu yerin ilkokul yeri olarak ayrıldığı ve netice olarak kamulaştırma kararının imar planına uygun hale geldiği dava dosyasındaki belgelerden anlaşılmaktadır.

Davacıların, imar planına ilişkin bir davaları da bulunmadığına göre 6830 sayılı yasanın 5 ve 6. maddelerine uygun şekilde tesis edildiği anlaşılan karara yönelik davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince 30/3/1982 gününle duruşma yapılacağı hakkında önceden yapılan tebligat üzerine davacılar vekili Av. Rıza Ekit'in geldiği, davalı idarenin temsilci göndermediği anlaşılmakla davacılar vekilinin savunması dinlenip Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun düşüncesi alınarak gelen tarafa tekrar söz verildikten ve Tetkik Hakimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten sonra dava dosyasında yer alan tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü:

6830 sayılı Yasanın 122 sayılı Yasa ile değişik 14. maddesinin ikinci fıkrasındaki «Altıncı Maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumi menfaat kararı alınmasına ve tastikine lüzum olmıyan hususlardan dolayı Danıştay'a dava açılamaz» kuralı devlet tüzel kişiliği tarafından onaylı İmar planları ile aynı şekilde onaylı özel plan ve projesine göre yapılacak işlerde kamu yararının anılan planların onanması suretiyle Devlet tüzel kişiliğince saptanmış olduğu diğer bir deyişle onama işleminin kamu yararının varlığını da kendiliğinden içerdiği ve bu nedenle bu planlara göre yapılacak işlere ilişkin işlemlere karşı «O işte kamu yararının bulunmadığı, işlemden önce kamu yararı kararı alınmadığı ve onaylatılmadığı» iddiasıyla Danıştay'a dava açılamayacağını öngörmesi nedeniyle, belirtilen çerçeve dışında kalan davanın incelenmesine yasal engel bulunmadığından bu konuya ilişkin davalı savı yerinde görülmeyerek işin esası incelendi.

Dava, daavcıların paydaşı bulundukları 3 pafta, 72 parsel sayılı taşınmaz malın imar planı uyarınca ilkokul yeri için kamulaştırılmasına ilişkin 17/7/1979 günlü 249 sayılı il daimi encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya 6830 sayılı yasa kurallarına göre yetkilidirler.

222 sayılı Yasanın 63. maddesinde şehir ve kasaba okulları için özel idarenin kamulaştırmaya yetkili olduğu, 6830 sayılı Yasanın 5. maddesinin (C) ben-

dinde ise il özel idareleri lehine kamulaştırmalarda il daimi encümeninin karar vereceği kurala bağlanmıştır.

Bu kurallar uyarınca 13/8/1979 gününde imar ve iskan Bakanlığınca onaylanan imar planında ilkokul yerine ayrılan davacılara ait taşınmaz malın bu amaçla il daimi encümenince kamulaştırılmasında mevzuta aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle ve davacıların diğer iddialarında işlemin iptalini gerektirir nitelikte bulunmadığından davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 2000 lira avukatlık ücretinin davacılardan alınarak davalı idareye verilmesine 30/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1981/1762
Karar No : 1982/916

Özeti : Köy garajı yapılması köyün zorunlu görevleri arasında sayılmaması ve köyün ihtiyaca yetecek kadar meydan yeri bulunduğu anlaşılması karşısında yapılan kamulaştırmada kamu yararı bulunmadığı Hk.

Davacılar : 1 — Süleyman Uysal
2 — Melahat Uysal
3 — Şerife Çam
4 — Mahmut Akar
5 — Hurşit Akar

Vekili : Av. Kayahan Berk

Davalı : Büyükdere Köyü Muhtarlığı - HAVRAN

Davanın Özeti : Davacılara ait dört parsel taşınmaz malın köy meydanı ve köy garajı yapılması amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 26/4/1981 günlü, 6 sayılı Köy İhtiyar Kurulu kararının, Havran Asliye Hukuk Mahkemesinin yaptığı tesbit sonucu çekilen fotoğraf ve krokiden de anlaşılacağı gibi, köyün halen ihtiyacından fazlasını karşılayacak iki büyük meydanın olduğu, mevcut iki büyük meydana ilave olarak üzerinde emek verilerek yetiştirilen, bedem, incir ve zeytin ağaçlarının bulunduğu toplam 32.590 m^2 genişliğindeki dört parselin köymeydanı ve köy garajı yapılması için kamulaştırılmasının, kamulaştırmanın kamu yararı amacıyla yapıldığını açıkça gösterdiği, köy meydanının gösterdiği, köy meydanının köyün ortasında olacağı, oysa kamulaştırılan yerin ekli fotoğrafların incelenmesinden anlaşılacağı üzere köyün dışında olduğu, ayrıca garaj yapımının köyün mecburi hizmetleri arasında da sayılmadığı iddialarıyla iptali ve yargılama giderlerinin davalıya yüklenmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi: Köy kanununda; köyün büyüklüğüne göre orta yerinde ve mümkün olmazsa kenarında bir meydan açmak köyün mecburi işleri arasında sayılmış, köyde garaj yapmak ise köyün mecburi ve ihtiyari işleri arasında sayılmamıştır. Davalı köyün ortasında iki büyük meydanı olduğu, köy meydanı ve garaj için kamulaştırılan yerin ise yol kenarında bulunduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan 32.590 m² olan taşınmazın köy meydanı için gereğinden çok büyük olduğu açıktır. Bu nedenle bu amaçla yapılan kamulaştırma işleminde kanuna uygunluk bulunmadığından iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 13/4/1982 gününde davacılar vekili Av. İsmail H. Bıyıkoğlu ile davalı idareyi temsilen Av. Kayhan Üstündağ'ın geldikleri görüldü. Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın katılmasıyla duruşma yapılarak Tetkik Hakimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dosyadaki bilgi ve belgeler karar vermeye yeterli olduğundan keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması isteği yerinde görülmeyerek işin esasının incelenmesine geçildi.

Dava, davacılara ait dört parsel taşınmaz malın köy meydanı ve köy garajı yapılması amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 26/4/1981 günlü, 6 sayılı Köy İhtiyar Kurulu kararının, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya 6830 sayılı Yasa kurallarına göre yetkilidirler.

Ayrıca, 442 sayılı Köy Yasasının 13. maddesinin 11. fırasında, köyün büyüklüğüne göre orta yerinde ve mümkün olmazsa kenarında bir meydan açmak köy ihtiyar kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

Dava konusu olayda, Köy İhtiyar Kurulunca üzeride badem, incir, ve zeytin ağaçlarının bulunduğu, davacılara ait toplam 32.590 m² genişliğindeki dört parsel taşınmazın köy meydanı ve köy garajı yapılması amacıyla kamulaştırıldığı, kamulaştırılan yerin köy dışında geniş bir arazi bölümünü içine aldığı, köyün içinde ise iki meydan yerinin bulunduğu dava dosyasında mevcut Havran Asliye Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi tespit fotoğrafları ve diğer belgelerin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

442 sayılı köy Yasasında köy garajı yapılması köyün zorunlu görevleri arasında sayılmadığından ve ayrıca incelenen bilirkişi tespit fotoğraflarından, köyün ortasında ihtiyacına yetecek ölçüde meydan yerine sahip olduğu sonucuna varıldığından, köy dışında üzerinde meyve ağaçlarının bulunduğu 32.590 m² genişliğindeki arazi parçasının köy meydanı ve köy garajı yapılması amacıyla kamulaştırılmasında kamu yararı yönünden isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kamulaştırma kararının iptaline, aşağıda toplamı yazılı 2.950.— lira yargılama gideri ile 3.000.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine 13/4/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2433
Karar No : 1982/565

Özeti : Side imar planı içinde bulunan Bingeşik yerleşme alanı ile Antik Side Ören yeri üzerinde kurulu Selimiye Köyünün nakli ile ilgili olarak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca verilen kararı gereği taşınmazın kamulaştırılmasında ilişkin il idare kurulu kararında isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacılar : Mustafa İsmet Özdemir, Naciye Cengiz, Şadiye Cengiz, Kadriye Cengiz, Sabriye Cengiz, M. Sadi Cengiz.

Vekili : Av. M. Durmuş Kahvecioğlu

Davalı : 1 — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı
2 — Antalya Valiliği

Davanın Özeti : Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca açılan yarışma sonucunda, jürice kabul edilen Side ve çevresi Turistik Düzenleme projesinin, özel yapılar için ayrılmış kısmında, davacılara ait 1398 m^2 lik taşınmazın; Side imar planı içerisinde bulunması sebebiyle Bingeşik yerleşme alanı ile Antik Side Ören yeri üzerine kurulu Selimiye köyünün nakli için 6830 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak kamulaştırılması hususunda Antalya İl İdare Kurulunca alınan 20/2/1974 ve 61 sayılı kararın; kamulaştırma yetkisinin İmar ve İskan Bakanlığına ait olduğu, istimlak kararında istimlak bedelinin bloke edilip edilmediği hususunda bir açıklık bulunmadığı, iddialarıyla iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti :

1 — **Turizm ve Tanıtma Bakanlığının Savunması :** 265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kuruluş Kanununun 2 nci maddesi ve Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı uyarınca yapılan kamulaştırma işleminde mevzuata aykırılık bulunmadığı savunularak davanın reddi istenilmektedir.

2 — **Antalya Valiliği Savunması :** Cevap verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Antik Side kentinin bulunduğu Selimiye Köyü, Manavgat Belediyesi mücavir sahasına alınmıştır. 1/5.000 ölçekli Manavgat - Side mücavir sahe nazım imar ve yerleşme planı 1972 yılında onanmıştır. Böylece köyün tarihi eser alanında kalmasından dolayı, kesin inşaat yasağı kabul edildiği halde köy o tarihten beri başka bir sahaya nakledilmemesi ve dolayısıyla, köy sakinlerince bu yasağa uyulması üzerine Anıtlar Kurulunca, köyün boşaltılmasına ve eski eserlerle bağdaşmayacak vaziyetteki binaların yıktırılmasına karar verilmiştir.

İlgili Bakanlıklarca, konunun bütünü itibariyle yerinde ve plan yapımcılarının da katılmasıyla incelenerek alınan kararlar ve düzenlenen protokolla ve söz konusu köyün yeni iskan sahasında nakli ve böylece antik şehri tahribattan kur-

tarmak ve arkeolojik alanın korunması için, Anıtlar Yüksek Kurulu da köyün tamamının istimlakini uygun görmüştür.

Bunun üzerine, davacıların maliki bulundukları Denizbükü mevkiindeki 116 sayılı parsellerini de kapsayan saha İl İdare Kurulunca, 1974 yılında, 61 sayılı kararla istimlak edilmiştir.

1/5.000 ölçekli planın bilahare 1/1.000 ölçekli uygulama planı da düzenlenip İmar ve İskan Bakanlığınca onanmış bulunmaktadır.

265 sayılı Yasa, ülkenin turizme elverişli bütün olanaklarını değerlendirmek, bu konuyla ilgili işleri yapmak, yaptırmak, düzenlemek, teşvik ve koordine etmek vazifesini, Turizm ve Tanıtma Bakanlığına vermiştir. Bakanlığında yasal görevini ifa zımmında yaptığı bu tasarruflarda, kamu menfaatının bulunduğu aşikardır.

Ayrıca Anıtlar Yüksek Kurulunun teşkiline dair 5805 sayılı Yasa hükümlerine göre, bu kurulun kararlarına idareler uymak mecburiyetindedirler. Yasal bu durumlar muvacehesinde, Devlet lehine olan bu istimlak tasarrufu zımmında, İl İdare kurulunca alınan, dava konusu kararda, usul ve mevzuata bir aykırılık bulunmadığı gibi, davacıların iddiaları, bu tasarrufun iptalini gerektirir nitelikte de görülmediğinden, davanın reddinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince önceden belli edilen 16/3/1982 gününde davacılar vekili Av. Durmuş Kahvecioğlu'nun gelmediği, davalı Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi 1. Hukuk Müşaviri A. Şükrü Akgün ile davalı Antalya Valiliği temsilcisi Av. Mustafa Yamanoğlu'nun geldiği anlaşılmakla, Savcı Orhan Dikbaş'ın katılmasıyla duruşma yapılıp, Tetkik Hakimi Taylan Aydın'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Davacılar, İmar ve İskan Bakanlığınca onaylı Side imar planı içinde bulunan Bingeşik yerleşme alanı ile Antik Side Ören yeri üzerine kurulu Selimiye Köyünün nakli için bir kısım taşınmaz malların 6830 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak kamulaştırılması hususunda Antalya İl İdare Kurulunca verilen 20/2/1974 gün ve 61 sayılı kararın kendi taşınmazları ile ilgili kısmının iptalini istemektedir.

1/5000 ölçekli Manavgat, Side mücavir saha Nazım, İmar ve yerleşim planının 9/8/1972 tarihinde onararak yürürlüğe girmesinden sonra 1965 yılında Selimiye Köyünün Manavgat Belediye Mücavir sahasına alınması köyün tarihi eser alanında kalmasından dolayı kesin inşaat yasağı getirildiği, köy o tarihten beri başka bir alana da nakledilmediğinden köy halkınca bu yasağa uyulmadığı, Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurlunun 11/3/1972 gün ve 6310 sayılı kararı ile köyün boşaltılması ve eski eserlerle bağdaşmıyacak durumda olan bütün binaların yıkılmasının istenmesi ve köy sakinlerinin İmar ve İskan ile Turizm Bakanlığına 1973 senesi içerisinde başvurmaları üzerine iki Bakanlık elemanlarınca durumun incelenip bu konuda bir rapor hazırlandığı, daha sonra 24/5/1973 tarihinde Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, İmar ve İskan Bakanlığı, Köyişleri ve Turizm Tanıtma Bakanlığı ilgililerince konunun bütünü itibariyle yerinde ve plan yapımcılarının da iştiraki ile incelenerek verilen görüş, birliği sonucu daha önce kısmen eski eser sahası, kısmen de özel yapılar alanı içinde takriben 18 ha. lık bir alanın, Selimiye Köyünün yeni iskan alanı olarak değiştirildiği, Ulusal varlığımı-

zın bir parçasını tahribattan kurtarmak ve Side Arkeolojik alanı'nın korunabilmesi için; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun almış olduğu 14/9/1973 gün ve 7323 sayılı Selimiye Köyünün tamamının Turizm Tanıtma Bakanlığınca kamulaştırılarak, köyün bu günkü kapasitesiyle plan değişikliği yapılarak tesbit edilen sahaya taşınmasına ilişkin kararı uyarınca Turizm ve Tanıtma Bakanlığının koordinasyonu altında görülen faaliyetler cümlesinden olarak davacılara ait taşınmazın da bulunduğu bölgenin kamulaştırılmış olduğu dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın kuruluşuna ilişkin 2/7/1973 gün ve 265 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile Turizm ile ilgili işlemi yapmak, yaptırmak, düzenleyip, teşvik ve koordine etmekle görevlendirilen Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yukarıda açıklanan ön çalışmalar ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun bağlayıcı nitelikleri kararlarının uygulanmasını temin için vaki olan isteği üzerine Antalya İl İdare Kurulunca alınan kamulaştırma kararında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Davacı, kamulaştırma bedelinin bankaya bloke edilip edilmediği hususunda kararda bir açıklık bulunmadığını öne sürmekte ise de, taşınmazın karşılığının peşin olarak tam ödenmesi Anayasa gereğince kamulaştırma işleminin bir unsurunu teşkil ettiğinden ve bedel ödenmedikçe taşınmaza el atılması esasen mükün olmadığından bu savın karşılanmasına gerek görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 16/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1980/1976
Karar No : 1982/912

Özeti : Davacıya ait yerin muhtaç ailelere dağıtılmak üzere Köy İhtiyar Kurulunca kamulaştırılamıyacağı Hk.

Davacılar : 1 — Mehmet Ertunç, 2 — ve diğerleri.
Vekilleri : Av. Burhan Cahit Gündüz - Av. Ahmet Hıfzı Gözübüyük
Davalı : Uzunburun Köyü Muhtarlığı
Vekili : Av. Fuat Ateşoğlu - Bergama/İZMİR

Davanın Özeti : İzmir İli, Dikili İlçesi, Uzunburun Köyü sınırları içinde bulunan davacılara ait taşınmaz malın köydeki muhtaç ailelere dağıtılmak üzere kamulaştırılmasına ilişkin 3/4/1980 günlü, 10 sayılı Köy İhtiyar Kurulu kararının, muhtaç köylüye arazi dağıtmanın köy tüzel kişiliğinin görevleri arasında bulunmadığı, kamulaştırılan taşınmazın davalı köy sınırları dışında olduğu, taşınmaza kıymet takdirinin de usulüne uygun yapılmadığı öne sürülerek iptali ve yargılama giderlerinin davalıya yüklenmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Davanın süresi içinde açılmadığı, dava konusu kararın 442 sayılı Köy Yasasının 44. maddesinin 2 ve 3. fıkralarına göre alındığı ve kamulaştırma işleminde usul ve yasa kurallarına aykırılık bulunmadığı savunularak davanın usul ve esas yönünden reddi istenmiştir.

Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Davacıya ait taşınmazın köy ihtiyar kurulunca 442 sayılı Köy Kanununun 44. maddesinin 2 ve 3. fıkralarına dayanılarak kamulaştırılmıştır.

Köy Kanunundan sonra yürürlüğe giren, 6830 sayılı İstimlak Kanunu, köy ihtiyar kurulunca, ancak köyün ihtiyari ve mecburi işleri için gerekli taşınmazları istimlak etme yetkisi vermiştir. Bu nedenle köy ihtiyar kuruluna bu gibi işler için köy sınırı içindeki taşınmazları değer pahasına satın alma ve uzlaşma olmadığı takdirde il ve ilçe idare kurullarına kamulaştırma yapma yetkisi veren 442 sayılı Köy Kanununun 44. maddesinin 2. fıkrası hükmünün uygulama kabiliyeti kalmamıştır. Esasen, köyde iskan için toprak dağıtımı köyün ihtiyari ve mecburi işleri arasında sayılmamıştır. Diğer taraftan Köy Kanununun 44. maddesinin 3. fıkrasiyle köye verilen toprak dağıtımı yetkisi ise, 4753 sayılı Kanunun 64. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle dava konusu kamulaştırma işleminin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için tayin edilen 13/4/1982 gününde davacılar vekili Av. Ahmet Hıfzı Gözübüyük ile idareyi temsilen Köy muhtarı Mehmet Akgün'ün geldikleri görüldü : Danıştay Savcısı Osman Yaymacı'nın katılmasıyla duruşma yapılarak Tetkik Hakimi Fettah Oto'nun açıklamaları dinlenip, dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Davalı idarenin öne sürdüğü süre itirazı yerinde görülmeyerek işin esasının incelenmesine geçildi :

Dava, Uzunburun Köyü sınırları içinde bulunan davacılara ait taşınmazın köydeki muhtaç ailelere dağıtılmak üzere kamulaştırılmasına ilişkin 3/4/1980 günlü, 10 sayılı Köy İhtiyar kurulu kararının, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, dava konusu kamulaştırma kararının 442 sayılı Köy Yasasının 44. maddesinin 2 ve 3. fıkralarına dayanılarak alındığı anlaşılmaktadır.

Köy ihtiyar Kurulunun, Köyün zorunlu ve köylünün isteğine bağlı işleri yapmak için gerekli gördüğü taşınmaz malları değerini ödeyerek satın alabileceğine ilişkin anılan yasanın 44. maddesinin 2. fıkrası hükmünün köy yasasından sonra yürürlüğe giren 6830 sayılı Kamulaştırma Yasası kuralları karşısında uygulama niteliği bulunmadığından ve aynı maddenin 3. fıkrasıyla köye verilen toprak dağıtma yetkisi de 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunun 64. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış olduğundan davacılara ait taşınmazın Köy İhtiyar Kurulunca muhtaç ailelere dağıtılmak amacıyla kamulaştırılmasında usul ve yasa kurallarına uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu 3/4/1980 günlü, 10 sayılı Köy İhtiyar Kurulu Kararının iptaline, aşağıda toplamı yazılı 360 lira yargılama gideri ile 3000 lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacılara verilmesine 13/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1980/2360
Karar No : 1982/297

Özeti : Adana imar planında Organize Sanayi Bölgesinde kalan taşınmazın bu amaçla İl Daimî Komisyonunca kamulaştırılmasında isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı	: Mehmet Okur, Medine Karatop, Recep Uluç, Hüseyin Uluç, Hasan Ak, Raziye Okur, Dede Karateke
Vekili	: Av. Ali Rıza Akpınar
Davalı	: Adana Valiliği
Vekili	: Av. Zahit Öztekin

Davanın Özeti : Davacıya ait 1 pafta, 5 parsel sayılı taşınmaz malın İmar ve İskan Bakanlığınca 20/4/1977 gününde onaylanan Adana İmar planında Organize Sanayi Bölgesi olarak ayrılan saha içerisinde kalması nedeniyle İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununun 78. maddesinin 8. bendi uyarınca özel idare adına kamulaştırılmasına ilişkin Adana İl Daimi Komisyonunun 17/12/1979 günlü ve 581 sayılı kararının; kamulaştırılan arazinin birinci derecede verimli tarım arazisi olduğundan kamulaştırılamıyacağı, Adana İlinin onaylı imar planı bulunmadığı, kamulaştırmanın mevzuata aykırı olduğu öne sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Davanın süresinde açılmadığı, sanayi bölgesi kurulacak arazinin verimlilik durumu hakkında ilgili bakanlıkların görüşü alınarak tarım dışı amaca tahsisine karar verildiği, imar planı değişikliğinin bakanlıkça onandığı savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesi istenmektedir.

Savcı Türkan Savaş'ın Düşüncesi : Adana imar planında Organize Sanayi Bölgesi olarak ayrılan saha içinde kalan taşınmaz malın bu gaye ile kamulaştırılmasına usul ve yasaya aykırılık görülmediğinden davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Mustafa Atilla'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Davalı idarenin süre def'i yerinde görülmüyerek işin esasına geçildi.

Dava, davacıya ait 1 pafta, 5 parsel sayılı taşınmaz malın İmar ve İskan Bakanlığınca 20/4/1977 gününde onaylanan Adana İmar planında Organize Sanayi Bölgesi olarak ayrılması nedeniyle İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununun 78. maddesinin 8. bendi uyarınca özel idare adına kamulaştırılmasına ilişkin Adana İl Daimi Komisyonunun 17/12/1979 günlü ve 581 sayılı kararının, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Kamu tüzel kişileri ve kamu kurumları yasalar gereğince yapmakla yükümlü oldukları hizmetler için özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya

6830 sayılı yasa kurallarına göre yetkili olup, İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununun 78. maddesinin 8. bendine göre sanayi sitesi kurmak Özel İdarelerin görevleri arasındadır.

Olayda, davacıya ait taşınmaz malın İmar ve İskan Bakanlığınca 20/4/1977 tarihinde onaylanan Adana İmar Planında Organize Sanayi Bölgesi olarak ayrılan saha içerisinde kalması nedeniyle Adana İl Daimi Komisyonunun 17/12/1979 günlü ve 581 sayılı kararı ile kamulaştırılmasına karar verildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılacağından, tesis olunan işlemde usul ve yasa kurallarına aykırılık görülmemiştir.

Öte yandan, davacı tarafından, kamulaştırılan taşınmazın tarım arazisi olduğu ve bu sebeple 1757 sayılı Yasanın bu tür kamulaştırmaları engellendiği öne sürülmekte ise de, 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu Anayasa Mahkemesinin 19/10/1978 günlü, E : 1973/42, K : 1976/48 sayılı kararı ile iptal edildiğinden davacının bu iddiası da yerinde bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 4. maddesinin 2. fıkrası uyarınca takdir edilen 1.000,— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 26/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1981/2215
Karar No : 1982/1757

Özeti : Müşterek mülkiyete konu olan taşınmazın kamulaştırılması işlemine karşı, hissedarlardan birinin dava açması üzerine, taşınmazın o hissedarla ilgili bölümünün Danıştay'ca iptal edilmesi nedeniyle dava açmayan diğer hissedarların bu iptal kararından yararlanamıyacağı Hk.

Davacılar : Arif Yılmazer, Yüksel Yılmazer, Birsel Yılmazer, Gürsel Yılmazer, İhsan Yılmazer, Ayten Yılmazer.

Davalı : İstanbul Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Musa Hacıömeroğlu

Davanın Özeti : Sekiz paydan ibaret olup, daha önce kamulaştırılmasına karar verilen Üsküdar, Hayrettin Çavuş Mahallesi 253 ada, 60 parsel sayılı taşınmazın, paydaşlarından sadece Erol Yılmazer'in açtığı dava sonucu kamulaştırma işleminin bu paydaşın hissesiyle ilgili olarak Dairemizce iptal edilmesi üzerine, dava açmamış bulunan davacıların payları hakkında da yeniden kamulaştırma işlemi tesis edilmesi ve bedel takdiri yapılması isteğini reddeden 20/2/1981 günlü, 1928 sayılı davalı idare işleminin, taşınmazın 8 hisseden ibaret olup ifraz ve taksiminin yapılmadığı, müşterek mülkiyet nedeniyle, malik sıfatıyla hareket eden Erol Yılmazer'in tüm malikleri temsil edebileceğinin nazara alınması gerektiği öne sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Kamulaştırma işleminin dava açmamaları nedeniyle davacılar hakkında kesinleştiği, payların terkin edilerek taşınmazın imar planındaki amacına tahsis edildiği, Erol Yılmazer'in kendi payı için açtığı davada Danıştay'ın bu pay hakkında iptal kararı verdiği, bu kişinin avukatları olmaması nedeniyle Danıştay'daki davada davacıları temsil etmesinin sözkonusu olamayacağı, davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Mehmet Bulut'un Düşüncesi: Dava, 8 hisseden ibaret olup daha önce davalı idarece kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazın paydaşlarından sadece birisinin açtığı dava sonucu bu paydaşa ait kamulaştırma işleminin Danıştay'ca iptaline karar verilmesi üzerine dava açmamış olan öteki paydaşların (davacıların) payları hakkında da yeniden kamulaştırma işlemi tesis edilmesi ve bedel takdiri yapılması isteğini reddeden davalı idare işleminin iptali isteğiyle açılmıştır.

Kamulaştırılmasına karar verilen taşınmaza iştirak halinde malik bulunan paydaşların tamamının ya da yetkili vekillerinin yasalarla belirlenmiş süre içinde yargı yerinde dava açmaları gerekmektedir.

Olayda, davacılar, paydaş bulundukları taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin işlemi iptali isteğiyle, yasal süresinde dava açmadıklarından kamulaştırma işlemi payları itibariyle kesinleşmiş bulunmaktadır. Bu durumda, kesinleşmiş bir işlemin yeniden ihyasını istemelerine ve rayiç bedel esasına göre yeniden kamulaştırma işlemi oluşturulmasına olanak yoktur.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, sekiz paydan ibaret olup daha önce kamulaştırılmasına karar verilen Üsküdar, Hayrettin Çavuş Mahallesi, 253 ada, 60 parsel sayılı taşınmazın paydaşlarından sadece Erol Yılmazer'in açtığı dava sonucu, kamulaştırma işleminin bu paydaşın hissesiyle ilgili olarak Dairemizce iptal edilmesi üzerine, dava açmamış bulunan davacıların payları hakkında da yeniden kamulaştırma işlemi tesis edilmesi ve bedel takdiri yapılması isteğini reddeden 20/2/1981 günlü, 1928 sayılı davalı idare işleminin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

6830 sayılı Kanunun 122 sayılı Kanunla değişik 14. maddesinde, kamulaştırılacak taşınmazın sahibi, zilyet ve diğer ilgililerin ikametgahta tebliğ tarihinden itibaren, 15 veya son ilan tarihinden itibaren 30 gün içinde kamulaştırma işlemine karşı Danıştay'da dava açabilecekleri belirtilmiş bulunmaktadır. Müşterek mülkiyet halinde malikler hisseleri oranında kamulaştırma işleminin iptalini isteyebilirler.

1977/1222 esas sayılı dava dosyasında mevcut Üsküdar Tapu Sicil Muhafızlığından verilmiş 28/8/1973 tarihli belgeye göre davacılardan Arif Yılmazer'in 2/8, Yüksel Yılmazer'in 1/8, Birsel Yılmazer'in 1/8, Gürsel Yılmazer'in 1/8, İhsan Yılmazer'in 1/8, Ayten Yılmazer'in 1/8 oranında paydaşı bulundukları sözkonusu taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin işlem 25/1/1977 tarihinde tebliğ edildiği halde, işlemin iptali için dava açmadıkları, Erol Yılmazer isimli paydaşın açmış olduğu davada ise, Anayasanın 38. maddesinin 2. ve 3. fıkralarının Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olması karşısında, taşınmazın vergi değeri üzerinden kamulaştırılma-

sının mevzuata aykırı olması nedeniyle Dairemizin 7/6/1978 gün ve 1977/1222 esas, 1978/2624 karar sayılı kararıyla işlemin, Erol Yılmazer'in hissesi ile ilgili kısmının iptal edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda kamulaştırma işlemi davacıların hisseleri bakımından kesinleşmiş olup, davalı belediyenin iptal kararımız doğrultusunda Erol Yılmazer'in 1/8 hissesi oranında yeniden bedel takdiri cihetine gidip yeniden kamulaştırma işlemi tesis ederek, davacıların da bundan yararlanmak için yaptıkları başvuruyu reddetmesi işleminde isabetsizlik görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dayanaktan yoksun davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 2.000.— lira avukatlık ücretinin davacılardan alınarak davalı idareye verilmesine 31/5/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/2030
Karar No : 1982/235

Özeti : Bodrum katı belediyeye, birinci katı ise davacıya ait olan binanın, bodrum katının taşıyıcı özelliğe sahip olmaması nedeniyle yıkılması sonucu davacının uğradığı zararın tazmini gerektiği Hk.

Davacı : Hasan Güleş

Vekilleri : Av. A. Kadir Baş
Av. Mustafa Eceviz
Av. A. Cahit Demir

Davalı : Ürgüp Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacı, Ürgüp İlçesi, Sivritaş Mahallesinde 8 parta, 56 ada, 35 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bodrum katı belediyeye, birinci katı kendisine ait olan binanın 11/5/1978 gününde bodrum katın taşıyıcı özelliğe sahip olmaması nedeniyle yıkılması sonucunda uğranılan 173.400,— liralık zararının, önceden belediye tarafından yapılan bodrum katın taşıyıcı özelliğe sahip olmadığının ve teknik şartlara uygun bulunmadığının bilirkişilerce saptandığını, binanın bu nedenle tümden yıkıldığını, gerekli önlemleri almayan belediyenin hizmet kusuru olduğunu, Ürgüp Sulh Hukuk Mahkemesinde yaptırılan tespite göre binanın yıkılması nedeniyle 158.400,— liralık zararı ile bu yerin Askerlik Şubesine kiraya verilmesi nedeniyle kira kaybı 15.000,— lira olmak üzere toplam 173.400,— liralık zararının olduğu öne sürülerek olay tarihinden itibaren işlenecek faiziyle birlikte tazminine ve yargılama giderlerinin davalıya yükletilmesine karar verilmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Dava, hizmet kusuru nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılmış bulunmaktadır.

Davacının ihale suretiyle yapılan satıştan satınaldığı taşınmaz malın inşaat tekniğine uygun olarak yapılmaması ve bu yerin bitişiğindeki arsaya davalı idarece dozer gibi ağır vasıtaların sokularak hafriyat yapılması ve bu nedenle de binanın çökmesi sonucu davacının zarara uğradığı dosyadaki belgelerin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu durumda davalı idarenin bu konuda gerekli önlemleri almadığı ve hizmeti zamanında ve yerinde iyi işletmediği anlaşılmakta ve aksi de davalı idare tarafından kanıtlanmamış bulunmakta olduğu cihetle davanın kabulü ile davacının zararının tazmini gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 23/2/1982 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekilleri Av. A. Kadir Baş ile Av. Mustafa Eceviz'in geldikleri, davalı idare temsilcisinin ise gelmediği anlaşılmakla Savcı Orhan Dikbaş'ın katılmasıyla gelen taraf dinlenilmek suretiyle duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hâkimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Ürgüp İlçesi, Sivritaş Mahallesinde 8 pafta, 56 ada, 35 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bodrum katı belediyeye, birinci katı ise davacıya ait olan binanın 11/5/1978 gününde bodrum katın taşıyıcı özelliğe sahip olmaması nedeniyle yıkılması sonucunda uğranılan toplam 173.400,— liralık zararın davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden 8 pafta, 56 ada, 35 parsel sayılı taşınmaz üzerinde belediyece tek katlı (bodrum) yapı yapıldığı, başkaları tarafından yapılan zemin kat üzerine davacının birinci katı inşa ettiği, yapının 11/5/1978'de yıkıldığı, bu konu ile ilgili olarak 18/5/1978 tarihinde Ürgüp Sulh Hukuk Mahkemesinde 1978 - 15 D. İş. sayılı tespit yaptırıldığı, Bayındırlık Müdürlüğünden İnş. Müh. Cem Gürsoy, İnş. Müh. Bekir Dölen ve İnş. Müh. Orhan Düzleyen tarafından düzenlenen raporda; yapının bodrum, zemin ve birinci kattan oluştuğu, bodrum katın taşıyıcı hiçbir özelliği olmayan yapı taşı ile işçilikten yoksun şekilde yapıldığı, duvarlarda gerekli bağlantıların bulunmadığı, belediyeye ait dozerin duvara çarpması sırasında binada bazı çatlamaların meydana geldiği, belediyenin bu konuda önlem almadığı, zemin kattaki dükkânların ön cephelerinin karkas sistemle, arka cephelerinin ise yığma sistemle inşa edildiği, bu durumun ise teknik şartnamelere uygun olmadığı, bodrum katın 11 yıl önce inşa edilen zemin kat ile 21/4/1972 tarihli ruhsatla davacı tarafından inşa edilen birinci katı taşıyıp taşıyamayacağı konusunun belediyece araştırılmadığı, binanın; bodrum katının taşıyıcı sistemi haiz olmaması, belediyeye ait dozerle yapılan çalışmanın duvarlarda çatlamalara neden olması, ardıya olarak kullanılan bodrum kata belediyece ağır vasıtalar konularak zemininin zorlanması ve Tekel Binası yönünde belediyece yapılmış olan hafriyattan dolayı açılan büyük çukurlara yağmur ve kar sularının dolması nedeniyle yıkıldığı, çökme olayında belediyenin büyük ihmalinin olduğu belirtilmiş, davacı tarafından Ürgüp Sulh Hukuk Mahkemesinde yaptırılan tespit üzerine E: 1976/45 sayılı dosyaya bilirkişi İnş. Müh. M. İlhan Parmaksız tarafından verilen 30/11/1976 günlü raporda yapının bedelinin 158.400,— lira olduğu açıklanmış, ancak yıkımdan önce davacıya ait katın yıllık 15.000,— lira bedelle Askerlik Şubesine kiraya verildiği konusunda davacı tarafından dosyaya bir belge ibraz edilmediği anlaşılmıştır.

Belediyenin; fenni koşullara aykırı olarak yaptığı bodrum üzerine davacı ile üçüncü şahıslara ilâve katlar yaptırması, binanın yan tarafında çukur açması sırasında sözü edilen binanın korunması amacıyla gerekli önlemleri almaması ve yine sözü edilen binanın bakım ve onarımı ile ilgili olarak üzerine düşeni yapmaması hizmet kusuru teşkil ettiğinden ve Anayasanın 114. maddesine göre de idare kendi eylem ve işleminden doğan zararları ödemekle yükümlü bulunduğundan yıkım nedeniyle uğranılan zararın idarece tazmini gerekmektedir.

Bu nedenle 30/11/1976 günlü bilirkişi raporu ile saptanan 158.400,— lira bina bedelinin davanın açıldığı tarih olan 10/5/1979 gününden itibaren % 5 yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, yapının kiraya verildiğine ilişkin herhangi bir belge ibraz edilmediğinden mahrum kalındığı belirtilen kira gelirine ilişkin tazminat isteminin reddine, hükmedilen 158.400,— liranın harcı olan 4.752,— liradan, peşin olarak yatırılan 1.293,— liranın mahsubuyla kalan 3.459,— liralık harcın davacıdan alınmasına, 4.752,— liralık karar harcının davalıdan alınarak davacıya verilmesine, aşağıda dökümü yazılı 246,— liranın % 8'i olan 20,— liranın davacı üzerinde bırakılmasına, 246,— liranın % 92'si olan 226,— liranın davalıdan alınarak davacıya verilmesine, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hükmedilen tazminat miktarına göre 14.672,— lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, 23/2/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Davacı talebinin aynen kabulü gerektiği görüşü ile tazminat talebinin bir kısmının kabulü yolundaki karara karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1978/4027
Karar No : 1982/676

Özeti : Mahalli mahkeme aracılığı ile yaptırılan tesbit sonucu yıkılacak derecede tehlikeli olmadığı belirlenen yapının, belediyece yıktırılmasından dolayı doğan zararın tazmini gerektiği Hk.

Davacı : Süleyman Gülcüoğlu
Vekili : Av. M. Ali Tuna
Davalı : İzmir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Ayhan Akdemir

Davanın Özeti : Davacı, İzmir - Ahmetağa Mahallesinde 59 pafta, 21 ada, 15 parsel üzerindeki binasının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu gerekçesiyle 6875 sayılı İmar Kanununun 50. maddesi uyarınca belediyece yıktırılmasından dolayı 448.395,— lira bina bedeli ile 1 yıllık kira karşılığı 250.000,— lira olmak üzere toplam 698.395,— lira zararının, yapısının sağlam olduğunu, yol açılması için belediyenin 50. maddeyi uyguladığını öne sürerek yasal faiziyle birlikte tazminini ve yargılama giderlerinin davalıya yükletilmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti: 11/9/1978 günlü belediye fen kurulu raporunda yapının yıkılacak derecede tehlikeli olduğunun belirtildiği, 24 saat içerisinde mal sahibi tarafından yıkılmadığı için yıkım kararı alındığı ve bu nedenle de kararın infaz edildiği, bu yerde imar uygulaması yapılmadığı, işlemin yasal olduğu savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Türkan Savaş'ın Düşüncesi: Davacı, yapısının yıkılacak derecede tehlikeli olmadığı halde 6785 sayılı Yasanın 50. maddesi uyarınca yıktırılmasından doğan zararının tazminini istemektedir.

Davacı tarafından ibraz edilen bilirkişi tespit raporu ve yapıya ait fotoğrafların incelenmesinden sözkonusu yapının yıkılacak derecede tehlikeli olmadığı kanısına varılmış olup, idare, hatalı işlem ve eyleminden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğundan davacının uğradığı zararın tazmin edilmesi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait İzmir - Ahmetağa Mahallesi 59 pafta, 211 ada, 15 parsel üzerindeki yapının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu gerekçesiyle 6785 sayılı İmar Kanununun 50. maddesi uyarınca belediyece yıktırılmasından dolayı 448.395,— lira bina bedeli ile 1 yıllık kira karşılığı 250.000,— lira olmak üzere toplam 698.395,— lira zararın yasal faiziyle birlikte tazmini isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, biri İnşaat Yüksek Mühendisi, biri İnşaat Mühendisi ve biri de Mimardan oluşan üç kişilik belediye fen kurulu tarafından düzenlenen 11/9/1978 günlü raporda; halen işyeri olarak kullanılan iki kattan ibaret eski mevcut binanın arka beden duvarının yer yer çatlamış olduğu, diğer duvarların da taşıyıcı vasfını yitirdiği, tüm duvarların şakuliyetini kaybettiği ve harap bir durumda olduğu, binanın tamamının bu haliyle yıkılacak derecede tehlike arzettiği ve binanın 24 saat içerisinde sahibi tarafından yıkılmaması halinde 6785 sayılı İmar Kanununun 50. maddesi uyarınca belediyece yıktırılması gerektiği belirtilmiş, yapılan bildirime karşın yıktırılmadığı için belediye encümeninin 12/9/1978 günlü, 7350 sayılı kararı üzerine binanın belediyece yıktırıldığı, davacının İzmir 2. Sulh Hukuk Mahkemesinde (E: 1978/821 - 765 sayılı dosya) tespit yaptırdığı, ikisi Yüksek Mimar, birisi İnşaat Yüksek Mühendisi olan üç kişilik bilirkişi kurulunca düzenlenen 1/9/1978 günlü raporda özetle; binanın iki mahalden oluştuğu, depo olan kısmın tavanının 6 metre yükseklikte, çatısının ahşap ve üstünün eternitle kaplı olduğu, bir katlı olan bu bölümün duvarlarında herhangi bir çatlak, yarık ve şakulünden kayma görülmediği, diğeri mahallin iki katlı betonarme yapı olduğu, yazıhane olarak kullanıldığı, iki kattaki ahşap doğramaların yeni ve birinci sınıf nitelikte bulunduğu, iki katlı betonarme büro binasında da herhangi bir çatlak, yarık ve duvarlarında şakülden kayma görülmediği, binanın bütün olarak sağlam durumda olduğu, yıkılma tehlikesinin sözkonusu bulunmadığı açıklanmış ve sözü edilen raporda yapının yıpranma payı düşüldükten sonra değerinin 448.395,— lira olduğu sonucuna varıldığı, davacının yapıyı 1/3/1978 de bir yıllığına 250.000,— liraya kiraladığı, kiracının yapının yıkılmasını sözkonusu edilmesi nedeniyle 1/9/1978'de binayı tahliye ettiği, kira bedelinin ise 125.000,— liralık bölümünün davacı tarafından tahsil edildiği, istenilen zararın ödenmemesi üzerine de davacının bu davayı açtığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu yapının yıktırılmasına dayanak olan rapor; mahalli mahkemede yaptırılan tespit sonucu düzenlenen rapor karşısında kapsamı açısından yetersiz görüldüğünden bu rapora itibar edilerek yapının yıkılacak derecede tehlikeli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anayasanın 114. maddesine göre idare kendi eylem ve işleminden doğan zararları ödemekle yükümlüdür.

İdare Hukukunun genel esaslarına göre, idarece yasalara aykırı şekilde karar verilmesi ve bu kararın uygulanması bir hizmet kusurudur. Olayda da yukarıda mevzuata aykırı olduğu saptanan kararı almakla ve bu kararı uygulamakla davalı belediye kusurlu hareket etmiştir. O halde, hatalı idari kararın uygulanması sonucu meydana gelen zararın davalı belediye tarafından ödenmesi zorunludur. Bu nedenle 1/9/1978 günlü bilirkişi raporu ile saptanan 448.395,— lira bina bedelinin binanın yıkım tarihi olan 28/9/1978 tarihinden itibaren % 5 yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, binanın 1/3/1978 de bir yıllığına kiraya verildiği, mukavelenin 1/3/1979 da sona erdiği, kiranın 6 aylık bölümünün (125.000,— liranın) davacı tarafından tahsil edildiği gözönünde bulundurularak kira gelirinden yoksun kalınan 125.000,— liranın ise 1/9/1978 (tahliye tarihi) tarihinden itibaren % 5 yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin istemin reddine, davacı tarafından peşin olarak yatırılan 2.193,— lira nisbi harcın hükmedilen tazminat miktarına tekabül eden 17.201,— lira karar harcından mahsubuyla kalan 15.008,— liranın davacıya tamamlattırılmasına, 17.201,— lira karar harcının davalıdan alınarak davacıya verilmesine, aşağıda dökümü yazılı 240,— lira yargılama giderinin % 91'i olan 218,— liranın davalı idareden alınıp davacıya verilmesine, % 9'u olan 22,— liranın da davacı üzerinde bırakılmasına 32.435,— lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, reddedilen kısma tekabül eden 11.500,— lira avukatlık ücretinin de davacıdan alınarak davalıya verilmesine, işlem dosyasının davalıya geri gönderilmesine 22/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YIKMA İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1978/1502
Karar No : 1982/134

Özeti : İmar planında genişletilecek imar yoluna tahsisli bölümünde kalan fabrikanın bahçe duvarının kamulaştırılmadan yıktırılamıyacağı Hk.

Davacı : Can İthalat İhracat Kontuarı Alaaddin Hamdi Can ve Hasan Can Koll. Şti.

Vekili : Av. Esat Berksan

Davalı : İstanbul Belediye Başkanlığı (Küçükköy Belediye Şube Müdürlüğü)

Davanın Özeti : İstanbul, Küçükköy 12 pafta, 2685 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan fabrikanın genişletilecek imar yoluna rastlayan bahçe duvarlarının

yıktırılmasına ilişkin 14/4/1978 günlü, 3-2587/1063 sayılı Küçükköy Belediye Başkanlığı işlemi ile, duvarın belediyece yıktırılarak malzeme masrafının şirkete ödenmesine ilişkin 9/5/1978 günlü, 636 sayılı adı geçen belediye encümeni kararının ve bu kararın tebliğine ilişkin 5/6/1978 günlü işlemin; olayda İmar Yasasının 52 ve 54. maddelerinin uygulanmasını gerektiren bir durum olmadığı, bahçe duvarının geri çekilerek beton tretuvar yapılmasının kamulaştırmaya konu teşkil etmesi gerektiği belirtilerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti: Savunma süresinde verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi: İmar mevzuatına göre, yoldan 5 metrelik ön bahçe mesafesi, bırakılması gereken yerde, davacı şirket tarafından yaptırılmış olan, bahçe duvarının geri çekilmesini, İmar Yasası hükümleri uyarınca belediye dava konusu tasarrufla şirketten istemiştir.

Dosyanın incelenmesinde; yola tecavüzlü olarak yapılan bu duvarın şirketçe geriye çekilip ortadan kaldırıldığı anlaşılmakta olup; davacı şirketin bu hususta aksi bir beyanı da bulunmamaktadır. Bu nedenle konusu kalmayan davanın esası hakkında bir karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belirlenen 16/2/1982 gününde yapılan tebligata rağmen tarafların gelmedikleri anlaşılmakla duruşma açılmayarak Tetkik Hâkimi Nükhet Yoklamacıoğlu'nun açıklamaları dinlenip dosya içinde yer alan tüm belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Esas: 1978/1502 ve Esas: 1978/2397 sayılı dosyaların konusu ve tarafları aynı olduğundan Dairemizin 12/7/1978 günlü kararı ile birleştirilmiş olmaları nedeniyle dosyalar birlikte incelenerek işin esasına geçildi.

Dava, İstanbul, Küçükköy 12 pafta, 2685 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan fabrikanın genişletilecek imar yoluna rastlayan ön kısmında bulunan ve yoldan çekilen 5 m.'lik tretuvar olarak bırakılması gereken yerdeki duvarın 6785 sayılı Yasanın 52 ve 54. ve Ek 4. ve 5. maddeleri uyarınca yıkılması ve beton kaldırım olarak yapılmasına ilişkin 14/4/1978 günlü, 3-2587/1063 sayılı Küçükköy Belediye Başkanlığı işlemi ile sözkonusu duvarların belediyece yıktırılarak malzeme masrafının şirkete ödenmesine ilişkin 9/5/1978 günlü, 636 sayılı adı geçen belediye encümeni kararının ve bu kararın tebliğine ilişkin 5/6/1978 günlü işlemin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali istemiyle açılmıştır.

İmar planında umumi hizmetlere ayrılmış olup da özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların yetkili idarelerce kamulaştırılmaksızın plandaki amacına tahsis edilmesi 6785 ve 6830 sayılı Yasalar uyarınca mümkün değildir.

Bu durumda, dava konusu olayda olduğu gibi herhangi bir kamulaştırma işlemine girişilmeksizin yolun genişletileceği gerekçesiyle bahçe duvarının yıktırılması gerektiği yolunda tebligat yapılması da yukarıda anılan yasa hükümlerine uygun düşmemektedir.

Her nekadar bahçe duvarının malzeme masrafının ödenmesi hususunda encümen kararı varsa da, bu usulüne uygun bir kamulaştırma kararı niteliğinde bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemlerin iptaline, aşağıda dökümü yazılı 434,— lira yargılama gideri ile 900,— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 16/2/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1978/3943
Karar No : 1982/109

Özeti : 6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasayla eklenen Ek 7 ve 8 nci maddelerine ilişkin Yönetmelik kurallarına aykırı biçimde ruhsatsız olarak yapılan yapının yıktırılmasına karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : İnceoğlu Makina Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi
Davalı : Denizli Valiliği

Davanın Özeti : Davacı tarafından Denizli - İzmir karayolu üzerinde bulunan 4 pafta, 896 parsel sayılı taşınmaz üzerinde ruhsatsız olarak yapılan B. M. C. servis istasyonunun 6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasayla eklenen ek 8. madde uyarınca yıktırılmasına ilişkin 6/11/1978 günlü, 3908 sayılı Denizli İl İdare Kurulu kararının, yapıya 1975 yılında başlandığı, ek 7 ve 8. maddelere ilişkin yönetmeliğin yürürlüğe girmesi üzerine İmar ve İskân Bakanlığından ön izin istendiği, Bakanlıkça isteğin kabul edilmediği, bu yerin kesinleşmiş bir planının bulunmadığı, yapının ruhsatsız olmasının yıkım nedeni olamayacağı taşınmazın 2765 m^2. yüzölçümü olduğu ve inşaatın 420 m^2. üzerine yapıldığı bu durumda imar yönetmeliklerine eklenen geçici madde uyarınca ruhsatsız bu yapının ruhsata bağlanabileceği öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Rana Tandoğan'ın Düşüncesi : Ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak yapılmış bulunan bir inşaatın yıktırılması için verilecek kararlarda, inşaatın İmar Kanunu, tüzüğü ve yönetmeliğinin ve yol ve istikamet planlarının hangi madde ve esaslarına aykırılık teşkil ettiğinin mahzurlarının neler olduğunun ve ıslahının ne sebeple mümkün olmadığının etraflı bir şekilde belirtilmesi gerekir.

Hal böyle iken, dava konusu kararda genel plan ve prensipleri açısından servis istasyonu inşaat yerinin uygun görülmediği gerekçesiyle yıkma kararı verilmiş fakat genel plan ve prensiplerine ne bakımdan aykırı olduğu ve ıslahının ne sebeple mümkün olmadığı açıklanmamıştır.

Dosyanın incelenmesinden de bu husus anlaşılamamaktadır.

Bu itibarla iyi inceleme yapılmadan karar verilmiş bulunduğundan yeniden inceleme yapılarak vazıh bir karar verilmek üzere dava konusu İl İdare Kurulu kararının iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Denizli - İzmir Karayolu üzerinde Denizli Belediyesine 3 Km. uzaklıkta Kaya Köyü sınırları içinde bulunan 4 pafta, 896 parsel sayılı taşınmaz üzerinde ruhsatsız olarak yapılan B. M. C. servis istasyonunun 6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasayla eklenen ek 8. madde uyarınca yıktırılmasına ilişkin 6/11/1978 günlü, 3908 sayılı Denizli İli İdare Kurulu kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Kanuna 1605 sayılı Kanunla eklenen ek 8. maddenin (d) fıkrasının birinci bendinde belediye sınırları ve mücavir sahalar dışında bulunupta İmar ve İskân Bakanlığının önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile imar düzenine tabi kılınan yerlerde yapı yapılabilmesi için valiliklerden izin (ruhsat) alınacağı, aynı maddenin C bendinde de bu yerlerde yapılacak yapıların plana uygun olma zorunluluğu, plan ve yönetmelik kurallarına uymayan yapıların valiliklerce yapılacak tebligat üzerine yıktırılacağı yine sözü edilen maddenin (d) ve (i) bendinde kurala bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden belediye sınırları dışında Kaya Köyü içinde bulunan taşınmaz üzerinde davacı tarafından ruhsatsız olarak yapılan yapının İmar ve İskân Bakanlığı Belediyeler Teknik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 11/10/1978 günlü yazısı ile genel plan ve prensipleri açısından servis istasyonu inşaat yerinin uygun görülmediğinin belirtilmesi nedeniyle İl İdare Kurulunca yıktırılmasına karar verildiği, dava konusu yerin İller Bankasınca hazırlanmakta olan 1/25000 ölçekli çevre düzeni planında resmi kuruluşlara ayrıldığı anlaşılmıştır.

6785 sayılı Yasanın ek 7 ve 8. maddelerine ilişkin yönetmeliğin 4.02 maddesinde, imar planı yapılmamış olan yerlerde bahçe mesafelerine uymak ve yapım alanı katsayısı yüzde beşi geçmemek üzere yapı yapılabileceği, bu gibi yerlerde parsel alanı ne olursa olsun yapım alanının 250 M^2 yi ve yapı yüksekliğinin 6.50 metreyi geçemiyeceği düzenlenmiştir.

Dava dilekçesinin incelenmesinden ruhsatsız yapının yapıldığı parselin yüzölçümünün 2765 M^2 olduğu bunun 420 M^2 sine inşaat yapıldığı anlaşılmış olup bu durumda yukarıda sözü edilen yönetmelik maddesine aykırılık açıktır.

Ayrıca bu yer yukardan beri sözü edilen yönetmeliğin 3.04 maddesi uyarınca hazırlanmakta olan 1/25000 ölçekli çevre düzeni planında resmi kuruluşlara ayrılmıştır.

Açıklanan nedenlerle iptali istenilen 6/11/1978 günlü, 3908 sayılı il idare kurulu kararında mevzuata aykırılık bulunmadığından davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 5/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1982/147
Karar No : 1982/2030

Özeti : Nazım imar planı ile metropoliten imar planında fuar ve rekreasyon sahasında kalan yerde ruhsatsız olarak yapılan dalyan duvarlarının ve diğer tesislerin yıktırılmasına karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacılar : 1 — Süraş Su Ürünleri A. Ş.
2 — Aydın Kaymak.

Vekilleri : Av. Yavuz Erinal, Av. Cengiz İlhan

Davalı : İzmir Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Oya Ülgen

Davanın Özeti : Davacılar, paydaşı ve işletme hakkı sahibi bulundukları İzmir - Karşıyaka, Küçük Çiğli köyündeki Ragıp Paşa Dalyanında ruhsatsız olarak yapılan yapıların (dalyan duvarları ile diğer tesislerin) belediye mücavir sahasında imar planında fuar ve rekreasyon alanında bulunması nedeniyle 6785 sayılı İmar Kanununun 6/B maddesi uyarınca yıktırılmasına ilişkin belediye encümeninin 18/2/1981 günlü, 10144 sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddi yolunda verilen il idare kurulunun 28/5/1981 günlü, 1026 sayılı kararının; yıktırılmasına karar verilen duvarların dalyanın kuruluşundan beri mevcut olduğunu, resmi belgelerin duvarların en azından 1966 yılından bu yana varlığını kanıtladığını, ihata duvarı olmadan dalyan olamıyacağını, eskiden yapılmış olan bu duvarlar hakkında 6785 sayılı Yasanın uygulanamıyacağını, mücavir saha kısmında duvar bulunmadığını, dalyanların 1380 sayılı Yasaya tabi olması nedeniyle yıkım işinde belediyenin yetkisi bulunmadığını, dalyanın körfezi ve sirkülasyonu engellediğinin henüz açıklığa kavuşmadığını öne sürerek bozulmasını ve yargılama giderlerinin davalıya yükletilmesine karar verilmesini istemektedirler.

Savunmanın Özeti : Mücavir sahada bulunan dalyanın etrafının taş duvarla çevrildiğinin 23/12/1980 günlü tutanakla saptandığı, gerekli tebligatın ilânen yapıldığı, imar planı ile metropoliten imar planlarına göre fuar ve rekreasyon sahası içinde kalan dalyan üzerinde yeni veya ilave inşaatın yapılamıyacağı, bu nedenle yapılan duvarın belediye encümeninin 18/2/1981 günlü, 10144 sayılı kararı ile yıktırılmasına karar verildiği, itirazın il idare kurulunca reddedildiği, önceki belediye encümeni kararının sehven başka birisi adına alındığı, belediye mücavir sahasında 6785 sayılı Yasanın uygulanmasının zorunlu olduğu, sözü edilen Yasanın 1. maddesine göre yıkım kararının alındığı, ihata duvarlarının ruhsata tabi bulunduğu, davacıların sadece balık avcılığı yapabilecekleri dalyanın sınırlarını taş duvarlarla ve çeşitli yapısal tesislerle genişlettiklerinin raporlarla sabit olduğu, yerinde yapılan tesbit sonucu düzenlenen 25/12/1978 günlü raporda dalyan sahasının çok genişletildiğinin, taş duvarlarla çevrilerek dalyanlık vasfının yitirildiğinin, taş duvarların deniz sirkülasyonunu engellediğinin, sığlaşan yerlerin tahkim edilerek denize

doğru ilerlediğinin, taş duvarların dalyan özelliği ile bağdaşmadığının açıklandığı, fotoğrafların yapı ve tesislerin yeni olduğunu gösterdiği, dalyanda yapılan yapı ve tesislerin körfezin daha çabuk kirlenmesine neden olduğu, dalyanın 1380 sayılı Su Ürünleri Yasasının 23. maddesi ile Su Ürünleri İç Tüzüğünün 16. maddesine ters düştüğü savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacılara yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi: İzmir Belediyesi mücavir sahası içinde ve fuar rekreasyon alanında kalan, Gediz nehrinin denize döküldüğü kısımda, İzmir körfezinde bulunan Ragıp Paşa dalyanında ruhsatsız olarak inşa edilen yapıların, 6785 sayılı Yasanın değişik 22 ve 23. maddeleri uyarınca yıktırılmasına ilişkin karar dava konusu edilmiştir.

1380 sayılı Su Ürünleri Yasasının 2 nci maddesi, denizlerde ve iç sularda su ürünleri istihsal etmek için kazık, çit, çubuk, tel, taş veya beton ve benzeri manialarla çevrilmek suretiyle, sınırları değişmeyecek şekilde kurulan veya tabii olarak çevrilmiş su sahalarından meydana getirilen diple irtibatlı tesisleri, sabit dalyan olarak tanımlamıştır.

6785 sayılı İmar Yasasının 1 ve 2. maddelerinde ise, karada ve suda daimi veya muvakkat, resmi ve hususi, yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklikler ve tamirlerine, sabit ve müteharrik tesislere yapı denildiği, belediye sınırları içinde inşa edilecek bütün yapılar için belediyeden ruhsatiye alınması gerektiği hükme bağlanmış ve aynı Yasanın 3. maddesinde, derz, sıva, badana ve boya gibi işler için ruhsat gerekmediği belirtilmiştir.

1380 sayılı Yasanın 2. maddesinde tanımı yapılan dalyanın, kurulması, ilave ve değişiklikler yapılmasının, 6785 sayılı Yasa uyarınca yapı tabirine girdiği ve ruhsata tabi olduğu açıktır.

Diğer taraftan, deniz ve göl yatakları, Medeni Kanunun 641. maddesi uyarınca devletin hüküm ve tasarrufu altında olup bunların başkaları tarafından iktisabı da mümkün değildir. Ancak, 2644 sayılı Tapulama Kanununun 8 ve 9. maddeleri önceden izin almak suretiyle denizden doldurma yapmağa olanak tanımışsa da, daha sonra yürürlüğe giren ve 6785 sayılı Yasada değişiklik yapan 1605 sayılı Yasanın Ek 7. maddesi, denizlerden doldurma ve bataklık kurutma suretiyle özel mülkiyet adına arazi ve arsa kazanılmasını ortadan kaldırmıştır.

Hal böyle olunca, denizde dalyan'a sahip davacıların, dalyan duvarlarını bütünleştirerek denizi doldurmağa ve denizin dolmasına sebep olmağa da hakları yoktur. Kaldı ki 2644 sayılı Yasanın uygulandığı dönemle davacılara denizden doldurma yapmağa izin verilmiş de değildir.

Dava dosyasındaki belge ve bilgilerden, dalyan sahibi davacıların, deniz içerisinde ruhsatsız olarak sabit duvar inşaatı yaptıkları, bu inşaat faaliyetlerinin halen de devam ettiği, yapılan bu inşaat sonucu Gediz nehrinden gelen teressübat ile ufak bir adacığın oluştuğu, bu adacık üzerinde ruhsatsız olarak inşa edilmiş bina ve tesislerin bulunduğu, halende yapılmakta olan duvarlar nedeniyle dalyanın dalyan olma vasfını kaybettiği, nehirden gelen teressübattan deniz kenarında bataklık oluştuğu anlaşılmaktadır.

6785 sayılı Yasanın 1. maddesi uyarınca yapı tabirine giren deniz içindeki sözkonusu ruhsatsız duvar inşaatı hakkında tesis edilen yıkım kararında, aynı yasanın 6, 22 ve 23. maddelerine aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince davacıların keşif ve duruşma yapılması yolundaki istekleri dosyada yer alan bilgi ve belgelere göre yerinde görülmeyerek Tetkik Hakimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, davacıların paydaşı ve işletme hakkı sahibi bulundukları İzmir - Karşıyaka, Küçük Çiğli Köyündeki Ragıp Paşa Dalyanında ruhsatsız olarak yapılan yapıların (dalyan duvarları ile diğer tesislerin) belediye mücavir sahasında imar planında fuar ve rekreasyon alanında bulunması nedeniyle 6785 sayılı İmar Kanununun 6/B maddesi uyarınca yıktırılmasına ilişkin belediye encümeninin 18/2/1981 günlü, 10144 sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddi yolunda verilen İl İdare Kurulunun 28/5/1981 günlü, 1026 sayılı kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle bozulması isteğiyle açılmıştır.

16/1/1957 tarihinde yürürlüğe giren 6785 sayılı İmar Kanununun 1. maddesinde, karada ve suda, daimi ve muvakkat resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklikleri ve tamirleri, sabit ve müteharrik tesisleri yapı olarak tanımlanmış, belediye sınırları içindeki, (47. maddesinde mücavir sahalarda da bu kanun kurallarının uygulanacağı belirtilmiştir) resmi ve özel bütün yapıların bu kanun kurallarına tabi olduğu açıklanmış, aynı Kanunun 2. maddesinde belediye sınırları içinde yapılacak bütün yapılar için belediyeden ruhsatiye alınmasının zorunlu olduğu belirtilmiş bulunduğuna göre ve Karşıyaka 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E : 1980/356 sayısına kayıtlı dava ile ilgili olarak 11/7/1981 tarihinde yapılan keşif nedeniyle bilirkişilerce; taş duvarların geçtiği yerde eskiden kazıklar olduğu, taş duvarların tahminen 15 sene önce yapıldığı ifade edildiğinden, davacıların; taş duvarlar ile diğer tesisler hakkında 6785 sayılı İmar Kanununun uygulanamıyacağı yolundaki iddiaları yerinde görülmeyerek esasın incelenmesine geçildi :

Ruhsatsız yapılan ve Yasa,Tüzük ve Yönetmelik kuralları ile imar ve istikamet planlarına aykırı olan ve düzeltilmesi mümkün bulunmayan veya düzeltilmesi mümkün olmakla beraber belediyece yapılan bildirime karşın mal sahibi tarafından düzeltilmemiş olan yapıların tamamının ya da uygun görülmeyen bölümlerinin yıktırılması 6785 sayılı Yasanın 6/B maddesi gereğidir.

6785 sayılı İmar Kanununa 1605 sayılı Kanunla eklenen Ek 7. ve 8. maddelerin uygulanmasına ilişkin Yönetmeliğin 1.05. maddesinde, kıyının deniz, göl (doğal ve yapay) ve nehirlerin kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçası olduğu, deniz, göl (doğal ve yapay) ve nehirlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu için bunların tamamlayıcı parçası (mütemmim cüzü) ve uzantısı olan kıyıların da bir ayrıcalık ve tekel sözkonusu olmaksızın herkesin ücret ödemeksizin mutlak olarak eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık bulunduğu açıklanmış, kıyıların fiilen kullanılması olanağının sağlanmasına ilişkin hukuksal önlemler adı geçen

Yönetmeliğin 1.06 ve 1.07. maddelerinde gösterilmiştir. 1.06. maddesinin birinci fıkrasıyla, kıyıda mutlak bir yapı yasağı ilkesi getirilmiş, maddede kıyının herkesin mutlak bir eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık bulunduğu ve bu nedenle üzerinde hiçbir yapı yapılamıyacağı, 1.07. maddesinde yer alan «Deniz, göl ve nehirlerden herkesin mutlak bir eşitlik ve serbestlikle yararlanmasını sağlamak için.... hiçbir yapı ya da duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık v.b. engeller yapılamaz» kuralı ile kıyının özel kişilerce kamunun yararlanmasını önleyecek şekilde çevrilmesi ve kapatılması yasaklanmış bulunmaktadır.

Öte yandan; 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 2. maddesinde; Dalyan, «Denizlerde ve içsularda su ürünleri istihsal etmek için kazık, çit, çubuk, tel, taş veya beton ve benzeri manialarla çevrilmek suretiyle, sınırları değişmiyecek şekilde kurulan veya tabii olarak çevrilmiş su sahalarından meydana getirilen diple irtibatlı tesisler» şeklinde tanımlanmış bulunmaktadır.

Olayda da, davaya konu edilen dalyanın bulunduğu yerin belediye mücavir sahası dahilinde, nazım imar planı ile metropoliten imar planına göre fuar - rekreasyon alanına tahsisli bulunduğu, dosyada mevcut belgelerin incelenmesinden de dalyan sahasının genişletildiği, dalyan etrafına çekilen bir metreden fazla genişlikteki taş duvarının Gediz yatağı ağzının açıldığı yere isabet etmesi nedeniyle sığlaşma meydana geldiği, bu duvarların deniz sirkülasyonunu büyük ölçüde engellediği, sığlaşan yerlerin ilgililerce tahkim edilerek denize doğru ilerlendiği, taş duvarlarının dalyan özelliğiyle bağdaşmadığı anlaşıldığından 23/12/1980 günlü tesbit tutanağına konu olan duvarlarla diğer tesislerin yıktırılmasına karar verilmesinde anılan Yasa, Yönetmelik ve İmar planı esaslarına aykırılık görülmemiştir.

Ayrıca Su Ürünleri Tüzüğünün 16. maddesinin birinci fıkrasında, «1380 sayılı Kanunun 2. maddesinde tarifi yapılan üretme ve yetiştirme yerleriyle dalyanlar ve benzerleri ulaşımı engelleyecek şekilde kurulamaz» denildiğinden, yapılan duvarlarla diğer tesislerin ulaşımı engelleyeceği, bu yapılan anılan Tüzük kuralına da aykırı düştüğü açıktır.

Davacılar herne kadar sözü edilen duvarların çok önceden inşa edildiğini, yıktırılmasına karar verilmesinde bu nedenle isabet bulunmadığını öne sürmekte iseler de, kıyılar doğal niteliği sonucu herkesin ortak kullanımına açık ve Medeni Kanunun 641. maddesine göre doğrudan doğruya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğundan, ayrıca üzerinde her hangi bir biçimde özel mülkiyet kurulması da olanaksız olduğundan, kıyıda kazanılmış hakkın varlığı sözkonusu değildir. Nitekim anılan Yönetmeliğin kazanılmış hakkın deniz, göl ve nehir kenarlarından, yani deniz, göl ve nehir kıyılarının kara yönünden bittiği çizgiden başladığı belirtilerek kıyıda kazanılmış hak kabul edilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin olarak alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, bu dava temyiz davası olduğundan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca davalı lehine avukatlık ücreti hükmedilmesine yer olmadığına 16/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/834
Karar No : 1982/126

Özeti : 6785 Sayılı Yasaya Ek 7 ve 8 maddeleri hükümlerine göre imar düzenine tabi iller arasında gösterilmeyen Siirt ilinde, bu maddelere dayanılarak yıkma kararı verilemiyeceği Hk.

Davacı : Emin Yolbaş
Vekili : Av. Nedim Seçkin
Davalı : Siirt Valiliği

Davanın Özeti : Davacı, Siirt Merkez İlçesine bağlı Sağlarca Köyü sınırları içerisinde bulunan Sağlarca (Billoris) kaplıcası turistik tesisleri yanındaki yapısının Valilikten izin alınmadan yapılmış olması nedeniyle 6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasa ile eklenen ek 8. madde uyarınca yıktırılmasına ilişkin 22/1/1979 günlü, 56 sayılı davalı idare işleminin; yapının bulunduğu yerin kendi tapulu mülkü olduğunu, bu yerden çıkan şifali suyun işletme hakkı devlete ait bulunduğundan özel idarenin kamulaştırma yapmadan ve bedel ödemeden tesisler ve dinlenme evleri yaptığını, bu konuda özel idare aleyhine açılan meni müdahale davasının derdest olduğunu, yapının fen ve sağlık yönünden sakıncalı bulunduğu saptanmadan ve bir karar alınmadan yıktırılması yoluna gidilmesinin yasaya aykırı düştüğünü öne sürerek iptalini ve yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Sağlarca Kaplıcası Turistik tesisleri yanına davacı tarafından yapılan inşaatın belediye sınırları dışında kaldığı, İmar Kanununun Ek 7 ve 8. maddelerine ilişkin olarak çıkarılan 7/9163 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yönetmelik Siirt ilini imar düzenine tabi iller arasına almadığından il idare kurulunca yapının yıkımı için karar alınmasına gerek bulunmadığı, 6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasa ile değişik ek 8. maddenin (f) ve (g) bentleri gereğince valilerin yıktırmaya yetkileri olduğu, 775 sayılı Yasanın 18. maddesinin de buna imkan verdiği, dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : İmar Yasasına ek 8. maddesinin (f) fıkrası; Valilere, 7/9163 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile imar düzenine tabi tutulmuş illerdeki talimatname esaslarına uygun olmayan yapıları yıkma yetkisi tanımıştır. Dava konusu yapının bulunduğu Siirt ili adı geçen bakanlar kurulu kararında imar düzenine tabi iller arasında gösterilmediğinden yapının valilikten izin alınmadığı gerekçesiyle yıkılması yolunda işlem tesisinde kanuna uygunluk bulunmadığından işlemin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 9/2/1982 gününde yapılan tebligat üzerine tarafların gelmedikleri anlaşılmakla duruşma yapılmadı. Aynı gün Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Siirt Merkez ilçesine bağlı Sağlarca Köyü sınırları içerisinde bulunan Sağlarca (Billoris) kaplıcası turistik tesisleri yanındaki davacıya ait yapının valilikten izin alınmadan yapılmış olması nedeniyle 6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı yasa ile eklenen ek 8. madde uyarınca yıktırılmasına ilişkin 22/1/1979 günlü, 56 sayılı davalı idare işleminin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

10/1/1975 günlü, 15114 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 17/12/1974 günlü, 7/9163 sayılı Bakanlar Kurulu kararında Siirt ili, 6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasa ile eklenen ek 7 ve 8. maddeler hükümlerine göre imar düzenine tabi iller arasında gösterilmediğinden davalı valiliğin Sağlarca Kaplıcası turistik tesisleri yanında davacı tarafından inşa edilen yapının izinsiz yapıldığı gerekçesiyle ek 8. maddeye dayanarak yıktırılması yolunda işlem tesis etmeye yetkisi bulunmamaktadır.

Öte yandan savunmada, 775 sayılı Yasanın 18. maddesi uyarınca da valiliğin dava konusu yapıyı yıktırmaya yetkisi olduğu öne sürülmekteyse de, sözkonusu yapının üzerinde bulunduğu taşınmaz malın davacı adına tapuda kayıtlı bulunduğu, bu nedenle 775 sayılı Yasa kapsamına girmediği anlaşıldığından bu konuya yönelik sav da yerinde görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle dava konusu 22/1/1979 günlü, 56 sayılı davalı idare işleminin iptaline, aşağıda dökümü yazılı 360 lira yargılama gideriyle 900 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 9/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/1245
Karar No : 1982/533

Özeti : İmar planında yola ayrılan yerde ruhsatsız olarak yapılan ve 4 yıllık imar programında olmadığı sonucuna varılan dükkanların, geçici ruhsata bağlanıp bağlanmıyacağı araştırılmadan yıktırılmalarına karar verilmesinin yerinde olmadığı Hk.

Davacı : Osman Ağrağ
Davalı : Salihli Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Nüzhet Aksan

Davanın Özeti : Davacı, Salihli, 5 Eylül Mahallesi, 46 pafta, 60 ada, 64 parsel sayılı yerde ruhsatsız yapılan dükkanların, 13/7/1973 onay tarihi imar planında yola isabet etmesi ve 6785 sayılı Yasanın 33. maddesi uyarınca ruhsata bağlanmasının mümkün olmaması nedeniyle yıktırılmasına ilişkin Belediye Encümeninin

21/9/1978 günlü, 702 sayılı kararına karşı yapılan itirazı reddeden, İlçe İdare Kurulunun 13/10/1978 günlü, 2113 sayılı kararının yol yapımının 4 yıllık imar programına alınmadığını ve inşaata geçici ruhsat verilip verilemeyeceğinin araştırılmadığını öne sürerek bozulmasını istemektedir.

Savunmanın Özeti: Dava konusu kararda yasa kurallarına aykırılık bulunmadığı belirtilerek davanın reddi istenmektedir.

Savcı Kemal Eröz'ün Düşüncesi: Davacı yapısının yıkılması hakkında Belediye encümenince verilen yıkma kararını onaylıyan ilçe idare kurulu kararının bozulmasını istemektedir.

Davacı tarafından imar planında yola tahsis edilmiş sahada kaçak olarak yapılan dükkanların, imar mevzuatına aykırı olduğu, bu hali ile ıslahı ve ruhsata bağlanmasıda imkansız görüldüğünden 6785 sayılı Kanunun 1605 sayılı Kanunla değişik 6/B 22 ve 23. maddelerine göre yıkılmaları hakkında Belediye Encümenlerince verilen kararın itiraz üzerine ilçe idare kurulun onanmasına ve itirazın reddine karar verilmesinde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Levendoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Salihli 5 Eylül Mahallesi, 46 pafta, 60 ada, 64 parsel sayılı yerde ruhsatsız yapılan dükkanların imar planına gore yola isabet etmesi ve 6785 sayılı Yasanın 33. maddesi uyarınca ruhsata bağlanmasının mümkün olması nedeniyle yıktırılmasına ilişkin Belediye Encümeninin 21/9/1978 günlü, 702 sayılı kararına karşı yapılan itirazı reddeden, İlçe İdare kurulunun 13/10/1978 günlü 2113 sayılı kararının davanın özeti bölümünde öne sürulen nedenlerle bozulması istemiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 33. maddesinde imar ve yol istikamet planlarında genel hizmetlere ayrılmış yerlerde inşaat yapılmasına izin verilemeyeceği ancak bu gibi yerlerin iskan hudutları içinde bulunanlardan dört yıllık imar programına dahil edilmiş olan yerler müddeti içerisinde, dört yıllık programa dahil bulunmayan yerler ise sahiplerinin yazılı müracaat gününden itibaren 5 yıllık içerisinde istimlak edilmediği takdirde, talimatname hükümlerine uygun inşaat yapılmasına izin verileceği; bunlardan dört yıllık program dışında bulunan yerlerde sahiplerinin isteği halinde bu madde tatbik olunmayıp 5 yıllık müddet beklenmeksizin 11. madde hükümlerinin uygulanabileceği öngörülmüş bulunmaktadır.

Olayda ise, davacının üzerinde inşaat yapılan ve imar planında yola isabet eden taşınmazının kamulaştırılması işleminin 4 yıllık imar programına alınmadığını öne sürmüş olmasına karşın davalı idare savunma vererek bu konuya açıklık getirmediğinden dava konusu inşaatın yukarıda anılan yasa kuralları uyrınca geçici ruhsata bağlanıp bağlanamayacağı araştırılmaksızın yıktırılmasına karar verildiği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle ruhsatsız yapıya geçici ruhsat verilip verilemeyeceği yolunda yeniden inceleme yapılarak bir karar verilmek üzere dava konusu ilçe idare kurulu kararının bozulmasına, 2577 sayılı Yasanın 49. maddesi uyarınca incelenen belediye encümeni kararınında iptaline, istem bulunmadığından yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 12/3/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

6785 sayılı İmar Kanununun değişik 33. maddesinde «imar ve yol istikamet planlarında yol, meydan, otopark, yeşil saha gibi amme hizmet ve tesislerine ayrılmış yerlerde inşaata ve mevcut binalarda ise, esaslı değişiklik ve ilaveler yapılmasına izin verilmez» hükmü yer almıştır.

Olayda, 5 adet dükkânın ruhsatiye alınmadan 1978 yılında yapıldığı ve bu dükkanların yer aldığı alanında 4 yıllık imar programına dahil bulunmadığı tartışmasızdır.

Muvakkat yapıların, parsel sahiplerinin yazılı istekleri üzerine hangi yerlerde, hangi maksat için kullanılmak üzere ve ne şekilde yapılabileceği ölçü ve vasıfların neler olacağı ve bu maddenin tatbiki ile ilgili diğer hususların talimatnamede belirtileceği ve 10 yıllık muvakkatlık müddetinin tapu kaydına işaret verildiği günden başlayacağı yukarıda değinilen yasanın 11. maddesinde açıklanmıştır.

Oysa, dava konusu dükkanların geçici inşaat ruhsatına bağlanması yolunda davacı tarafından belediye encümenine yapılmış bir başvurunun var olmadığı açıktır.

Bu durum karşısında, yasanın zorunlu saydığı yazılı başvurma koşuluna davacının uymadığı ve bu koşulu gerçekleştirmediği belirgin bir biçimde ortadadır.

Öte yandan, çoğunluk kararıyle, 6785 sayılı Yasanın 11. maddesinde belirlenen 10 yıllık mucakkatlık süresinin davacı lehine değiştirilip uzatıldığı böylece 1978 yılında yapılmış olan dükkanlar için gelecek günlerde tapu kaydına işaret edilecek tarihten itibaren gerçeli olmak üzere 10 yıllık bir sürenin eklenmiş olduğuda kuşkusuzdur. Böyle bir sonucun ise anılan yasa hükmüne aykırı düşeceği açıktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerden ötürü davanın reddi gerektiği görüşüyle çoğunluk kararına karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1979/95
Karar No : 1982/760

Özeti : İmar planında yolda kalan ve protokol bölgesi içerisinde bulunan parsel üzerindeki yapıya, ruhsatsız olarak yapılan ilavelerin yıktırılmasına karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Kemal Altınpınar
Vekili : Av. Ömer Yalçın Dokuzoğuz
Davalı : Antalya Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Erhan Damgacı

Davanın Özeti : Davacı, Antalya - Kılıçaslan Mahallesinde 96 ada, 32 parsel üzerindeki binaya ruhsatsız olarak yapılan ilâvenin, bölgenin İmar ve İskân Bakanlığınca protokol sahası olarak ayrılması nedeniyle yıktırılmasına ilişkin belediye encümeninin 23/1/1978 günlü, 583 sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddi yolun-

da verilen İl İdare Kurulunun 2/5/1978 günlü, 416 sayılı kararının, mevcut üst katın iç duvarları ile tavanın tezyini maksadıyla lambiri yapıldığını, bu durumun bilirkişi incelemesi ile anlaşılacağını, aynı bina hakkında verilen yıkım kararının Danıştay'ca 1973 yılında iptal edildiğini öne sürerek bozulmasını istemektedir.

Savunmanın Özeti : Mevcut binanın üst katına ruhsatsız inşaat yapıldığı, protokol bölgesi olması nedeniyle yıkma kararının yerinde olduğu, bilirkişi incelemesine gerek bulunmadığı savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Osman Yaymacı'nın Düşüncesi : Davacı 96 ada, 32 parsel sayılı taşınmaz üzerindeki binasına kaçak ilâve inşaat yapmadığı, yapılan işin tezyinattan ibaret olduğunu iddia etmektedir. İdare ilâve inşaatla ilgili olarak tutulduğu bildirilen 10/1/1978 günlü tutanağı içeren işlem dosyasının istenilmesine rağmen göndermemiştir. Bu durumda davacı iddiasının doğru olduğu, dava konusu kararın ise dayanaksız bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır. Bu nedenle kararın iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra davacının keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması yolundaki isteği yerinde görülmeyerek işin gereği düşünüldü :

Dava, Antalya - Kılıçarslan Mahallesinde 96 ada, 32 parsel üzerindeki binaya ruhsatsız olarak yapılan ilâvenin bölgenin İmar ve İskân Bakanlığınca protokol sahası olarak ayrılması nedeniyle yıktırılmasına ilişkin belediye encümeninin 23/1/1978 günlü, 583 sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddi yolunda verilen İl İdare Kurulunun 2/5/1978 günlü, 416 sayılı kararının davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle bozulması isteğiyle açılmıştır.

Ruhsatsız yapılan ve Yasa, Tüzük ve Yönetmelik kuralları ile imar ve istikamet planlarına aykırı olan ve düzeltilmesi mümkün bulunmayan veya düzeltilmesi mümkün olmakla beraber belediyece yapılan bildirime karşın mal sahibi tarafından düzeltilmemiş olan yapıların tamamının ya da uygun görülmeyen bölümlerinin yıktırılması 6785 sayılı Yasanın 6/B maddesi gereğidir.

6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla değişik 33. maddesinde, imar ve yol istikamet planlarında yol, meydan, otopark, yeşil saha, park, çocuk bahçesi, pazar yeri, hal, mezbaha, elektrik santrali, trafo ve itfaiye binası gibi kamu hizmet ve tesislerine ayrılmış yerlerde inşaata ve mevcut binalarda ise esaslı değişiklik ve ilâveler yapılmasına izin verilmeyeceği kuralı öngörülmüş ve İmar ve Yol İstikamet Planlarının Tanzim Tarzları ile Teknik Şartlarına ve Bu İşleri Yapacak Uzmanlarda Aranacak Ehliyete Dair Yönetmeliğin 2.01. maddesinde de protokol bölgesi içinde detay planlarında gösterildiği şekilde yeni inşaatın ya tamamen yasaklanacağı, ya da inşaata belirli hallerde kısıtlı olarak izin verileceği belirtilmiş bulunmaktadır.

Olayda da onaylı imar planına göre yolda kalan parsel üzerindeki yapıya ruhsatsız olarak çatı katı ve ilâve yapıldığı, bu yerin aynı zamanda her türlü inşaat, tamirat ve tadilat yapılması yasaklanan protokol bölgesi içerisinde kaldığı anlaşıldığından, ruhsatsız olarak yapılan ilâvelerin yıktırılmasına karar verilmesinde anılan Yasa ve Yönetmelik kurallarına aykırılık görülmemiştir.

Dairemizin 17/2/1978 günlü, E: 1971/3705, K: 1973/633 sayılı bozma kararına konu olan encümen kararı davacıya ait parsel üzerindeki esas yapıya ilişkin olduğu anlaşıldığından davacının aynı bina hakkında daha önce verilen yıkma kararının iptal edilerek kesinleştiği yolundaki savı geçerli bulunmamıştır.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddine, peşin olarak alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, bu dava temyiz davası olduğundan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca davalı lehine avukatlık ücreti hükmedilmesine yer olmadığına 29/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1980/433
Karar No : 1982/323

Özeti: Binanın yıkılacak derecede tehlikeli olan üst katının yıktırılmasına karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı	: Ö. Lütfü Uluğ
Vekili	: Av. Nur Canan Soysal
Davalı	: İstanbul Belediye Başkanlığı
Vekili	: Av. Bora Tümerkan
Müdahil	: Cahit Aygen

Davanın Özeti: 139 ada, 17 parsel sayılı yerdeki binanın tehlikeli en üst katının 6785 sayılı Yasanın 50. maddesi uyarınca yıktırılmasına ilişkin 9/4/1979 günlü, 453 - 22724 sayılı Belediye Encümeni kararının, 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelik kurallarından yararlanmak için davalı idareye başvurulduğu öne sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Savunma süresinden sonra verilmiştir.

Müdahil Savunmasının Özeti: Dava konusu kararın mevzuata uygun olduğu öne sürülerek davanın reddi istenilmektedir.

Savcı Onur Özelçi'nin Düşüncesi: Dava, davacı tarafından mevcut binanın çatı katına tam kat yapmak amacı ile ruhsatsız olarak ilâve edilen inşaat kısmı ve bunun üzerine yapılan kademeli kat inşaatının alt kat kolonlarında verdiği yük dolayısıyla asıl bina için tehlikeli olduğu belediye fen heyeti raporu ile tespit edildikten sonra, davacıya tehlikenin giderilmesi için bir aylık mehil verildiği halde, verilen süre içinde tehlikenin giderilmemesi üzerine, 6785 sayılı Yasanın 50. maddesi gereğince kaçak yapılan inşaat kısmının yıktırılması hakkında Belediye Encümenince verilen yıkma kararının iptali talebi ile açılmıştır.

Davacının dava dilekçesine eklediği inşaat mühendisi tarafından düzenlenen raporda, mevcut bina üzerine yapılan ilâvenin bina emniyeti bakımından bir sakınca bulunmadığı belirtilmekte ise de, Mahkeme eliyle yaptırılmayan bu rapora itibar edilemez.

Davaya davalı idare yanında müdahil olarak katılmasına karar verilen kişi tarafından ibraz edilen Sarıyer Asliye Hukuk Hâkimliği eliyle yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda bilirkişilerce düzenlenen raporda, dava konusu ilâvelerin binanın statiğini zedeleyici nitelik gösterdiği belirtilmiştir.

Hal böyle olunca, Belediye Encümeninin dava konusu yıkma kararı yerin dedir.

Bu nedenle, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Zehra Birden'in açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait 139 ada, 17 parsel sayılı taşınmaz üzerindeki binanın en üst katının 6785 sayılı Yasanın 50. maddesi uyarınca yıktırılmasına ilişkin 9/4/1979 günlü, 453 - 22724 sayılı Belediye Encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 50. maddesinde, bir kısmı veya tamamı yıkılacak derecede tehlikeli olduğu, Belediye Fen Kurulu, yoksa fen adamı tarafından raporla saptanan yerlerin sahiplerine tehlike derecesine göre bunun giderilmesi için Belediye Zabıtasınca süreli tebligat yapılacağı, bu sırada mal sahibi bulunmazsa içindekilere tebliğ edileceği, onlarda bulunmazsa tebliğ belgelerinin tebligat yerine geçmek üzere tehlikeli yere asılacağı ve durumun muhtarında katıldığı bir tutanakla saptanacağı, tebligatı izleyen süre içerisinde mal sahibi tarafından onarılarak veya yıktırılarak tehlike ortadan kaldırılmazsa, Belediye Encümeni kararıyla yıktırılacağı kurala bağlanmıştır.

Hiçbir hesaba dayanmayan ve alt kat kolonlarına verdiği yük nedeniyle bu kolonları tehlikeye düşürebilecek nitelikte olduğu iki yüksek inşaat mühendisi ile bir inşaat mühendisi tarafından düzenlenen 15/1/1979 günlü raporla saptanan sözkonusu üst katın yarattığı tehlikenin giderilmesi için davacıya süreli tebligat yapıldığı, verilen süre içerisinde tehlike giderilmediğinden Belediye Encümenince anılan katın yıktırılması suretiyle tehlikenin giderilmesine karar verildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmış olup, sözkonusu kararda yukarıda anılan yasa kuralına aykırılık görülmemiştir.

Davacı, 28/9/1978 günlü, 16418 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelik kurallarından yararlanmak için idareye başvurduğunu öne sürmüş ise de, 6785 sayılı Yasanın 50. maddesi uyarınca yıkılması gereken bir yapı nedeniyle anılan yönetmelik kurallarından yararlanamayacağı açıktır.

Belirtilen nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerine bırakılmasına 26/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1979/3666
Karar No : 1982/1656

Özeti : 1966 yılında dükkan olarak kullanma iznine bağlanan ve kat mülkiyetine de bu şekilde geçirilen 4 adet bağımsız bölümün projede otogarajı olarak kayıtlı olduğu gerekçesiyle projede gösterilen amacında kullanılmasının temini için boşaltılması yolunda tesis edilen işlemde isabet bulunmadığı Hk.

Davacı : Ahmet Altınökçe
Vekili : Av. Müjgan Lodos
Davalı : İzmir Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : İzmir, Alsancak, 186 pafta, 1182 ada, 17 sayılı parsel üzerinde bulunan 6 nolu apartmanın zemin katındaki 6/A, 6/B, 6/C, 6/D numaralı dört dükkânın, binanın tasdikli projesinde otogarajı olarak kayıtlı olması nedeniyle, proje uyarınca amacında kullanılması için boşaltılması yolunda davalı idarece tesis edilen 1/6/1979 günlü, 1794 sayılı işlemin, sözkonusu yerler için belediyeden dükkân olarak yapı kullanma izni belgesi alındığı ve 1968 yılında tapu kütüğüne dört ayrı dükkân olarak tescil olunduğu, esasında bu yerlerin projesinde de dükkân olarak gösterildiği ancak projedeki mühür ve imza üzerine dükkân olmamak kaydı ibaresinin konulduğu, bu durumun ise gerçeği yansıtmadığı öne sürülerek iptali ile yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Türkan Savaş'ın Düşüncesi : Bina projesinde oto garajı olarak görünen 4 adet dükkânın boşaltılarak projesine uygun hale getirilmesi yolundaki işlemin iptali istenilmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, 1965 yılında inşa edilen yapının zemin katında, projede garaj olup, dükkân olarak kullanılan kısımların tapuya da müstakil bölüm olarak bu şekilde tescil edildiği o tarihten beri dükkân olarak kullanıldığı anlaşılmış olup kanunen tescil görmüş mülkiyet hakkının hukuken korunması gerekeceğinden bu kısımların boşaltılması yolundaki işlemin iptali gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Mustafa Dıraz'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki tüm belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, İzmir, Alsancak, 186 pafta, 1182 ada, 17 sayılı parsel üzerinde bulunan 6 numaralı apartmanın zemin katındaki 6/A, 6/B, 6/C, 6/D numaralı dört dükkânın, binanın tasdikli projesinde otogarajı olarak kayıtlı olması nedeniyle projede gösterilen amacında kullanılmasının temini için boşaltılması yolunda davalı idarece tesis olunan 1/6/1979 günlü, 1794 sayılı işlemin, davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, dava konusu 4 adet dükkânın da bulunduğu binanın projesinin 22/5/1965 gün, 1965/251 sayı ile belediye imar müdürlüğünce onaylandığı, binanın tamamlanmasından sonra 27/6/1966 gününde binanın projesine uygun yapılmış olması, fen ve sağlık koşullarına aykırı bir durumun bulunmaması nedenleriyle dört adet dükkân için belediyece yapı kullanma izin belgesi verildiği ve dükkânların tapuya da bağımsız bölüm olarak tescil olunduğu, o tarihten itibaren bu yerlerin dükkân olarak kullanıldığı ancak sonradan yapılan incelemede yapı kullanma izninin hataen verildiği, sözkonusu dükkânların binanın projesinde otogarajı olarak gösterildiği, bu nedenle de projede gösterilen amacında kullanılmak üzere 4 adet dükkânın boşaltılması gerektiği yolunda davalı idarece dava konusu işlemin tesis olunduğu anlaşılmıştır.

Bir bina veya bir binanın bağımsız bölümlerinin üzerinde şahsi irtifak hakları veya 634 sayılı Yasa kuralları uyarınca mülkiyet hakkı kurulması ve bu hakların tapu kayıtlarında tescil olunmasından sonra sözkonusu hakların veya bu hakların konularını teşkil eden mülklerin tapu kayıtlarında belirtilen nitelikleri ile beraber kabulü ve korunması zorunludur. Tapu idarelerinin işlemleri ile bu niteliği kazanmış bir hakkın daha sonraki bir zamanda değişmiş olan koşullar nedeniyle İmar Yönetmeliği kurallarına uymadığı nedeniyle ortadan kaldırılması gayrimenkul hukukunun özelliklerine uygun düşmediği gibi kamu idarelerine karşi güvenin sarsılmasına da neden olur.

Açıklanan nedenle 1966 yılında dükkân olarak yapı kullanma izni belgesi alınan, tapu kayıtlarına bağımsız bölüm (dükkân) olarak tescil olunan ve o tarihlerden beri de dükkân olarak kullanılan yerin otogarajı olarak kullanılması gerektiği için boşaltılması yolundaki 1/6/1979 günlü, 1794 sayılı davalı idare işleminin iptaline, aşağıda dökümü yazılı 254,— lira yargılama gideri ile 2.000,— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 26/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No : 1981/512
Karar No : 1982/673

Özeti : Belediyeye ait olan ve özel şahıslara kiraya verilen dükkanların, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı gereğince kira mukavelesinin feshi ile boşaltılması yolunda encümence verilen kararın iptaline ilişkin uyuşmazlığın görüm ve çözümünün adli yargının görevine girdiği Hk.

Davacı : M. Mehmet Özbıyık

Vekili : Av. Cahit Uluğ

Davalı : Kayseri Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacı, Kayseri - Kaleiçinde kiracı olarak bulunduğu dükkanın Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 11/7/1980 günlü, A-2316 sayılı kararı gereğince kira mukavelesinin feshine ve 15 günden itibaren boşaltıl-

masına ilişkin belediye encümeninin 28/11/1980 günlü, 6732 sayılı kararının, 6570 sayılı Yasanın 7/b maddesine göre; belediyenin, kiralanan yerleri kullanma ihtiyacında ise kira süresinin bitiminden itibaren bir ay içinde akdin feshini ve tahliyesini hukuk mahkemesinde dava açarak sağlayabileceği yerde, bu yola başvurmayarak kendiliğinden dükkanın tahliyesini kararlaştırmasının görev gasbı olduğunu, Anıtlar Yüksek Kurulu kararının varlığından bahsedilmesinin belediye encümenin tahliye kararı vermesine bir sebep teşkil etmeyeceğini öne sürerek iptalini ve yargılama giderlerinin davalıya yükletilmesine karar verilmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 11/7/1980 günlü, A-2316 sayılı kararı ile kale içinde ve dışında yapılan tecavüzlerin yıktırılması ve yasaklaması öngörüldüğünden belediye encümenince dava konusu kararın alındığı, mevcut dükkânların büyük bir kısmının kale duvarlarına bitişik olması nedeniyle 1710 sayılı Kanuna aykırı düştüğü, 5805 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince Anıtlar Yüksek Kurulu kararlarına uymak gerektiği, belediye encümeni kararının bir tahliye kararı olmayıp, kira akdinin feshine ilişkin bulunduğu, kira akdinin devamının imkansızlığı sözkonusu olduğu için tek taraflı olarak feshedildiği, işlemin yasaya uygun olduğu savunularak davanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesine karar verilmesi istenmektedir.

Savcı Kemal Eröz'ün Düşüncesi : Davanın durumuna göre, yürütmenin durdurulması isteminin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Ali Öztürk'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

Dava, Kayseri - Kaleiçinde belediye tarafından davacıya kiralanan dükkânın Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 11/7/1980 günlü, A-2316 sayılı kararı gereğince kira mukavelesinin feshine ve 15 günden itibaren boşaltılmasına ilişkin belediye encümeninin 28/11/1980 günlü, 6732 sayılı kararının davanın özeti bölümünde öne sürülen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, mülkiyeti hazineye ait Kayseri kalesinin intifa hakkının Belediyeye bırakılması nedeniyle kale içine belediyece yapılan dükkânların özel şahıslara ihale suretiyle kira mukavelesi yapılarak kiraya verildiği, Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca 11/7/1980 günlü, A-2316 sayılı kararlar «... iç kale ile Talas-İstanbul Caddesinde yeralan sur (kale) duvarlarının korunması gerekli önemli eski eserlerden olduğuna, Belediyesince burada yapılması düşünülen profil doğrama dükkânların uygun olmadığına, yoğun Burç, Talas ve İstanbul Caddesi ile Kale duvarları arasında kalan alanların yeşil alan olarak düzenlemesinin yapılmasının uygun olacağına, kale duvarları dışı ve içinde yapılan hertür tecavüzlerin (briket dükkân, dolmuş durağı, çöplüklerin v.b. gibi) acele olarak yıktırılmasına ve yasaklanmasına.....» karar verilmesi üzerine de belediye encümeninin dava konusu kararıyla«.... dükkânların kira mukavelelerinin feshine ve 15 günden itibaren 1710 sayılı Kanun ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararının uygulanması amacıyla boşaltılmasına...» karar verildiği anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlık, Belediyeye ait dükkânları kiralayan özel şahıslar ile belediye arasındaki kira mukavelesinin feshine ve bu dükkânların boşaltılmasına ilişkin olduğundan özel hukuku ilgilendiren bu uyuşmazlığın görüm ve çözümü adli yargının görevine girmektedir.

Bu nedenle davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15. maddesi uyarınca görev yönünden reddine, peşin olarak alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 19/3/1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU :

Dava konusu belediye encümeni kararı 5805 sayılı Yasa gereğince uyulması zorunlu olan Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 11/7/1980 günlü, A-2316 sayılı kararı üzerine alınan idari bir karar olduğundan uyuşmazlığın görev yönünden reddi yolundaki karara karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Altıncı Daire
Esas No : 1981/2221
Karar No : 1982/130

Özeti : İmar mevzuatına dayanmayan toprak döküm cezasına ilişkin davanın görüm ve çözümünün adli yargının görevine girdiği Hk.

Davacı : Şahin Sayın
Davalı : İstanbul Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Ayfer Coşkun

Davanın Özeti : Bakırköy, Osmaniye 69/1 pafta, 808 ada, 583 sayılı parsel üzerinde toprak hafriyatı yapılması nedeniyle davacıdan istenilen 75.000,— lira toprak döküm cezasının, 4/11/1976 günlü yapı izin belgesi ile toprak hafriyatı yapılıp inşaata başlandığı, inşaatın karkas durumunun 1977 yılı sonunda tamamlandığı, para cezasının yasal dayanağının bulunmadığı öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma süresinde verilmemiştir.

Savcı Kemal Eröz'ün Düşüncesi : Davanın durumuna göre, yürütmenin durdurulması isteminin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü :

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14. maddesi uyarınca dava dilekçesi incelendi.

Dava, Bakırköy, Osmaniye 69/1 pafta, 808 ada, 583 sayılı parsel üzerinde ruhsatsız toprak hafriyatı yapılması nedeniyle davacıdan istenilen 75.000,— lira toprak döküm cezasının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenle iptali isteğiyle açılmıştır.

22/10/1981 günlü ara kararına davalı idarece verilen cevaptan dava konusu para cezasının imar yasası uyarınca tahakkuk ettirilmediği, imar durumu, ruhsat, proje, iskan müsaadesi, harita, plan kote detay verilmesi halinde uygulanacak ücret tarifesinin 22. maddesinin 3. fıkrası hükmü gereğince verildiği anlaşılmıştır. Sözü edilen tarifenin 22. maddesinin 3. fıkrası belediyece her türlü hafriyat, hedmiyat ve inşaatlardan çıkarılacak moloz ve toprağın dökülmesi için ayrılan yerler dışında mahalleye dökülen toprak ve molozların tahsis olunan yerlere nakli için yapılacak yükleme boşaltma, tesviye ve yol işleri karşılığının saptanmasına ilişkindir.

Açıklanan durum karşısında belde zabıta yönetmeliği gereğince tarifeye göre saptanan para cezasının davacıya ödettirilmesi yoluna gidildiği sonucuna varılmıştır.

1608 sayılı Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Kanununun 5. maddesi ceza kararlarına karşı, bu kararların tebliğinden itibaren beş gün içinde adli yargı yerlerine itiraz edebileceğini kurala bağlamıştır.

İmar mevzuatına dayanmayan toprak döküm cezası ile ilgili davanın görülüp çözümlenmesi adli yargıya ait olduğundan davanın görev yönünden reddine, yürütmenin durdurulması hususunda bir karar verilmemiş olduğundan 30.— lira yürütmenin durdurulması harcının istendiğinde davacıya geri verilmesine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 10/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YEDİNCİ DAİRE KARARLARI

AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Yedinci Daire
Esas No : 1980/1487
Karar No : 1982/671

Özeti : Ödeme emrine itiraz üzerine vergi hatalarının düzeltilmesi yoluna gidilemiyeceği Hk.

Davacı : . . . . . A. Ş.
Vekili : Av. . . . . .
Davalı : . . . . . Vergileri Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Yükümlü adına istihsal vergilerini zamanında ödememesinden dolayı düzenlenen ödeme emrini «6183 sayılı Kanunun 58 inci maddesinde kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde itirazda bulunabilir denilmek suretiyle ödeme emirlerine ilişkin itirazın konusu ve usulü açıklanmış olup, olayda istihsal vergisi tahakkukunda maddi hata bulundu ğundan bahisle ödeme emri dolayısıyla böyle bir borcu olmadığı yolundaki itirazın, 58. madde hükmü karşısında incelenmesine kanuni olanak bulunmadığı gerekçesiyle onayan İtiraz Komisyonunun 14/10/1980 gün ve 1980/1407 sayılı kararının; vergiyi doğuran olayın gerçekleşmediği, 1978 Mart dönemi için hatalı olarak beyanname verildiği ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dayanağı bulunmadığından bahisle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Zeynep Erarslan'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık, yükümlü adına istihsal vergilerinin zamanında ödenmemesinden dolayı düzenlenen ödeme emrini onayan İtiraz Komisyonu kararının bozulması isteminden ibarettir.

Davacı hatalı ödendiğinden bahisle 115.936,— liralık vergiden dolayı vergi borcunun bulunmadığını ileri sürmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununda vergi hatalarının şikayet yoluyla düzeltilmesini düzenleyen hükümlere yer verilmiş olmakla beraber bu kabil hataların itiraz ve temyiz komisyonlarında da inceleme konusu yapılarak düzeltilmesine cevaz verilmiştir.

Ancak İtiraz ve Temyiz Komisyonları nezdinde düzeltilmesi istenen vergi hatalarının tahakkuka itiraz safhasında, inceleme konusu yapılması mümkün sayılmak icabeder.

Zira 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleriyle mükelleflerin vergi tahakkuklarına karşı İtiraz ve Temyiz Komisyonlarına başvurmalarına olanak tanınmıştır. Ödeme emrine vaki itirazlara ilişkin hususları düzenleyen 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında'ki Kanunda ödeme emrine itiraz dolayısıyla vergi hatalarının düzeltilmesine cevaz veren bir hükmün yer almamış olması ve Verği Usul Kanunu hükümlerinin ödeme emrine itiraz safhasında kıyas yoluyla uygulanmasına hukuki olanak bulunmaması karşısında, ödeme emrine itiraz üzerine vergi hatalarının düzeltilmesi yoluna gidilmeyeceği açıktır.

Diğer taraftan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 58. maddesinde kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan Vergi İtiraz Komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir.

İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur» hükmü yer almaktadır.

Olayda yükümlü beyanına göre ödeme emri çıkarıldığına ve beyan ettiği kısma daha önce itiraz etmediğine göre kesinleşmiş bir amme alacağı için bu safhada düzeltme istenemeyecektir.

6183 sayılı Kanunun 58. maddesindeki ödeme emrine itiraz sebeplerinden herhangi biri de bulunamadığına göre itiraz komisyonu kararında yasa hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, 1000,— lira maktu ilam harcının 750,— lirası peşin alındığından kalan 250,— lira harcın davacıdan alınmasına 2/4/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1982/502
Karar No : 1982/523

Özeti : İlan yolu ile tebliğ edilen ihbarnamenin yükümlüye ancak ilân tarihinden bir ay sonra tebliğ edilmiş sayılacağı ve zamanaşımı süresinin bu esasa göre hesaplanması gerektiği Hk.

Davacı : . . . . . .

Davalı : . . . . . Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Davacıya yapılan hibe dolayısıyle salınan veraset ve intikal vergisinin süresi içinde ödenmemesi üzerine düzenlenen ödeme emrini; 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 114 üncü maddesi hükmü uyarınca beş sene içinde vergi idaresince takdir komisyonuna başvurulduğu takdirde zamanaşımının duracağı, hibe edilen taşınmazın gerçek değeri takdir komisyonu tarafından tesbit edildiğinden bu değer üzerinden salınan veraset ve intikal vergisinin süresi içinde ödenmemesi üzerine 6183 sayılı Kanunun 55 inci maddesi hükmü uyarınca ödeme emri düzenlenmesinin yasaya uygun olduğu gerekçesi ile onayan itiraz komisyonunun 14/2/1980 tarih ve 1538 sayılı kararının; hibenin 1970 yılında yapıldığı, verginin ise Vergi Usul Kanununda yazılı olan sürenin geçirilmesinden sonra salındığı iddiası ile bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 114 üncü maddesinde doğduğundan itibaren beş yıl içinde tarh ve tebliğ edilmeyen vergilerin zamanaşımına uğrayacağı hükme bağlanmışsada aynı maddede bu süre içinde takdir komisyonuna başvurulması halinde zaman aşımının duracağı da hüküm altına alındığından, bu hükme uygun olarak tebliğ edilen veraset ve intikal vergisinde sözü geçen yasaya aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır .

Danıştay Savcısı Muhittin Tancı'nın Düşüncesi : Dava, davalı mükellef adına salınan intikal vergisini muhtevi ödeme emrine vaki mükellef itirazını red ile ödeme emrini onayan itiraz komisyonu kararının bozulması dileği ile açılmıştır.

Dosya içindeki belgelere göre; tarafların iddia ve savunmalarının komisyonlarca usulüne uygun olarak incelendiği, gerek 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve gerekse 6183 sayılı Kanunun dava konusu uyuşmazlıkla ilgili maddelerinin isabetle uygulandığı anlaşılmaktadır.

Bu davada ileri sürülen iddialar, dava konusu komisyon kararının gerekçesini kusurlandıracak nitelikte görülmediğinden davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Öcal Beningtan'ın sözlü açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Davacı mükellefe 1970 yılı içinde hibe yapıldığı, ilgili vergi dairesince 11/11/1975 tarihinde matrah takdiri için takdir komisyonuna başvurulduğu, takdir komisyonu kararının 25/10/1976 tarihinde ilgili vergi dairesine tevdi edildiği, mükellefin gösterdiği adreste bulunamaması üzerine saptanan vergi ve cezanın 27/11/1976 tarihinde ilan yolu ile tebliğ edildiği, cezalı verginin süresinde ödenmemesi üzerine düzelenen ödeme emrinin 1979 yılında mükellefe tebliğ edildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 114 üncü maddesinde «Vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlıyarak beş yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar.

Şu kadarki vergi dairesince matrah takdiri için takdir komisyonuna başvurulması zamanaşımını durdurur. Duran zamanaşımı mezkûr komisyon kararının vergi dairesine tevdiini takip eden günden tibaren işlemeye devam eder...» hükmü getirilmiş ve yine aynı Kanunun 106 ncı maddesinin son fıkrasında «... ilân tarihinden başlıyarak bir ay içinde ne vergi dairesine müracaat yapmış ve ne de adresinin bildirmiş olanlara bir ayın sonunda tebliğ yapılmış sayılır» şeklinde hüküm sevkedilmiştir.

Davacı mükellefe 1970 yılı içinde hibe yapıldığına göre, 213 sayılı Kanunun yukarıda metni açıklanan 114 üncü maddesi hükmüne göre bu vergi alacağına ilişkin zamanaşımı 1/1/1971 tarihinden başlamakta ve 1/1/1976 tarihinden sona ermektedir. Ancak vergi dairesi 11/11/1975 tarihinde yani bu vergi alacağının tabi olduğu zamanaşımının bitmesine 1 ay 19 gün kala matrah takdiri için takdir komisyonuna başvurarak zamanaşımını durdurmuştur. Takdir Komisyonu kararı 25/10/1976 tarihinde vergi dairesine tevdi edildiğine göre zamanaşımına uğramaması için salınan verginin 25/10/1976 tarihinden itbaren 1 ay 19 gün içinde ve en geç 14/12/1976 tarihine kadar mükellefe tebliğ edilmesi 213 sayılı Kanunun 114 üncü maddesi hükmü icabıdır.

Mükellefin gösterdiği adreste bulunmaması üzerine ilan yolu ile 27/11/1976 tarihinde yapılan tebligatın hüküm ifade etmesi için 213 sayılı kanunun yukarıda metni açıklanan 106 ncı maddesinin son fıkrası hükmüne göre bir ay geçmesi gerekli olduğundan bu tebligat ancak 27/12/1976 tarihinden yapılmış sayılacaktır. Davada ise, en geç 14/12/1976 tarihinde mükellefe tebliğ edilmesi gerekli olan ihbarname 27/12/1976 tarihinde tebliğ edilmiş olduğundan ve böylece 213 sayılı Kanunun 114 üncü maddesinde öngörülen süre geçirildiğinden tahakkuk zamanaşımı sebebiyle vergi alacağı ortadan kalkmış bulunmaktadır. Dolayısiyle ödeme emrinin dayanağı da kalkmıştır. İtiraz Komisyonunun dava konusu 14/2/1980 tarih ve 1538 sayılı kararı bu nedenle yerinde görülmediğinden kararın bozulmasına ve salınan kusur cezalı veraset ve intikal vergisinin re'sen ve nihai olarak terkinine, aşağıda dökümü gösterilen 100,— lira yargılama giderinin davalı idareden alınıp davacıya verilmesine 22/3/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Yedinci Daire
Esas No : 1981/2339
Karar No : 1982/209

Özeti : Gofret, pasta, kraker imalathanesinin bina inşaat vergisine tabi olmayacağı Hk.

Davacı : . . . . . Vergi Dairesi Müdürlüğü
Davalı : . . . . . .

Davanın Özeti : Akhisar Ragıpbey Mahallesi 397 ada, 62 parsel noda kayıtlı arsa üzerine yükümlü tarafından yaptırılan gofret, pasta, kraker imalathanesi nedeniyle 1977 dönemi için salınan bina inşaat vergisini terkin eden İtiraz Komisyonu kararını; «İhtilafın gofret pasta kraker imalathanesinin 1318 sayılı Finansman Kanununun bina inşaat vergisine ilişkin ek 2. maddesinde zikri geçen vergiden istisna edilen inmalathaneler kapsamına girip girmediğinin tesbitine ilişkin olduğu, Meydan Larusse Ansiklopedisinde imalathane önceden hazırlanmış hammaddeleri, piyasaya sürülebilecek işlenmiş madde haline getirme amacını güden sınai kuruluş olarak tarif edilmiş olduğu, ihtilaflı işyerinin, inşaat ruhsatı imalathane olarak alındığına ve yukarıdaki tarife uygun olarak işyerinde pasta, gofret kraker imal edildiği ihtilafsız olduğuna göre söz konusu yerin imalathane olarak kabulünün zorunlu olduğu, dolayısıyla bina inşaat vergisi kanununun ek 2. maddesi gereğince bina inşaat vergisinden istisna tutularak tarhiyatın terkinine dair itiraz Komisyonunca verilen kararın yerinde olduğu» gerekçes ile onayan Temyiz Komisyonu Beşinci Dairesinin 18/9/1980 tarih ve 2951 sayılı kararının; Maliye Bakanlığının 21/8/1970 tarihli yazısında imalathanelerin ne olduğunun açıklandığı, buna göre kanunda vergiden müstesna olduğu belirtilen imalathanelerin sınai imalathane olduğu ve fırın, pasta, sandeviç suçuk ve benzeri yeyecek maddelerine ait imalathanelerin bu istisnanın kapsamı dışında kaldığı, bu nedenle yükümlü tarafından inşa ettirilen pasta, gofret ve kraker imalathanesinin vergi kapsamı dışında bırakılmasının mümkün olmadığı ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülmediğinden davanın reddine, karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Aylâ Perktaş'ın açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüşüldü :

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa 1318 sayılı Finansman Kanunu ile eklenen ek 1. maddede; bu kanuna bağlı V. sayılı tabloda yazılı olup, belediye sınırları içinde yapılan her türlü bina inşaatının (ilave ve tadiller dahil) inşaat

ruhsatının alınmasında mezkûr tabloda gösterilen nisbet ve hadlerde bina inşaat vergisine tabi olduğu hükme bağlanmış, aynı Kanunun istisnaları düzenleyen ek 2. maddesinde ise; «genel, katma, özel idare ve belediye bütçelerinden karşılanan her türlü bina inşaatı ile hastane provantoryum, sanatoryum, parasız dispanserler, fabrika, değirmen, imalathaneler ile Devlet Planlama Teşkilatı Teşvik ve Uygulama Dairesince teşviki karara bağlanmış oteller, moteller ve kooperatifler eliyle yapılan sanayi ve küçük sanat siteleri ve esnaf çarşıları ve Devlete veya derneklere devrolunmak üzere inşa edilen okullar, talebe yutları ve 100 m^2 yi aşmayan konut birimleri ile nüfusu 20 binden az olan belediye sınırları içindeki her türlü inşaat bina inşaat vergisinden müstesnadır» hükmü yer almış bulunmaktadır.

Yukarıya aynen alınan madde metninde de görüleceği üzere imalathaneler bina inşaat vergisinden müstesna tutulmuş olup, kanunkoyucu imalathaneler konusunda sınai veya sınai olmayan şeklinde bir ayırım yapmamıştır.

Kaldıki lügat anlamı ile de imalathane önceden hazırlanmış hammaddeleri piyasaya sürülebilecek işlenmiş madde haline getirme amacıyla kurulmuş sınai bir kurtuluştur.

Bu durumda imalathane ruhsatı alınmak sureti ile yükümlü tarafından yaptırılan gofret, pasta, kraker imalathanesinin yukarıda açıklanan madde hükmü uyarınca bina inşaat vergisinden müstesna tutulması yolundaki komisyon kararlarında bir kanunsuzluk görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine 4/3/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1980/798
Karar No : 1982/610

Özeti : Muafiyet ve istisna hükümlerinin uygulanmasında, ilân edilmiş olmasa bile nüfus sayımının yapıldığı tarihteki nüfus miktarının esas alınması gerektiği Hk.

Davacı : .....
Davalı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Beyanname verilmemesi nedeniyle 1975 yılı için salınan kusur cezalı bina inşaat vergisini; 1318 sayılı Finansman Kanununun bina inşaat vergisine ilişkin ek. 2. maddesinde bina inşaat vergisinden istisnalar açıklanmış olup «nüfusu 20.000 den az olan belediye sınırları içindeki her türlü inşaat, bina inşaat vergisinden müstesnidır» dendiği, il ilçe ve belediye sınırları içindeki nüfusun 5 yılda bir yapılan nüfus sayımı ile belli olduğu, buna göre bir yerin nüfusunun, sayımın yapıldığı tarihteki insan sayısını ifade ettiği ve bu sayımı müteakip sayımın yapılacağı tarihe kadar nüfus sayımı neticelerinin ise resmen ilân edildiği tarihten değil sayımın yapıldığı tarihten geçerli olduğu, istisna hükmünün tatbikinde esas alınacak nüfusun, sayımın yaptığı tarihteki nüflus olduğu 1970 yılı sayım sonuçlarının değil, 1975 yılı sonuçlarının dikkate alınması gerektiği, incelenen dosyada inşaat alanının 280 M^2 olmayıp 258 M^2 olduğu anlaşıldığından verginin buna göre tadilinin

yerinde olduğu, kusur cezasının ise tadil edilen miktar üzerinden hesaplanması gerektiği gerekçesiyle değiştirerek onayan Temyiz Komisyonu Beşinci Dairesinin 25/12/1979 gün ve 1979/4734 sayılı kararının; nüfus sayımının yaptığı tarihin esas alınamayacağı ileri sürülerek bozulması istemine ilişkindir.

Savunmanın Özeti: Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin Düşüncesi: Dava 30/10/1975 günlü ruhsatnameye istinaden inşasına başlanan bina için kusur cezalı olarak salınan bina inşaat vergisini tadil eden ve kusur cezasını terkin eden itiraz komisyonu kararını, vergi aslını tadil edilmiş şekliyle aynen onayan kusur cezasının terkin edilmesine ilişkin hüküm fıkrasını bozarak, kusur cezasının itiraz komisyonunca tadil edilen vergi üzerinden hesaplanmasına karar veren Temyiz Komisyonu 5. Dairesinin 25/12/1979 gün ve 79-4734 sayılı kararının bozulması talebi ile açılmıştır.

26/10/1975 tarihinde yapılan Genel Nüfus sayımı sonuçlarına göre, Erbaa İlçesinin nüfusu 20.000'i aştığı ve vergiyi doğuran olayın inşaat ruhsatnamesinin alındığı 30/10/1975 tarihinde meydana geldiğine göre, davacının bu ruhsatnameye istinaden inşasına başladığı binadan dolayı bina inşaat vergisi mükellefi olarak kebul edilip; adına kusur cezalı vergi sayılmasından bir isabetsizlik görülmemiştir.

Bu nedenle, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Ahmet Kırman'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği düşünüldü:

1318 sayılı Finansman Kanununun Bina İnşaat Vergisine ilişkin ek. 2. maddesinde, nüfusu 20 binden az olan belediye sınırları içindeki her türlü inşaatın Bina İnşaat Vergisinden müstesna olduğu belirtilmiştir.

Olayda; 1970 Genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Erbaa İlçesi Belediye nüfusunun 20 binin altında olması nedeniyle davacılara 30/10/1975 tarihinde Bina İnşaat Vergisi aranmadan inşaat ruhsatı verildiği, daha sonra 26/10/1975 te yapılan nüfus sayımında belediye nüfusunun 20 bini geçtiğinin anlaşılması üzerine beyanname verilmemesi nedeniyle kusur cezalı bina inşaat vergisi alındığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlık 26/10/1975 tarihinde yapılan nüfus sayımının kesin sonuçlarının, nüfus sayımının yapıldığı tarihten itibaren mi, yoksa yayınlandığı tarihten itibaren mi geçerli olacağı hususunun belirlenmesine ilişkin bulunmaktadır.

Belirli dönemlerde yapılan genel nüfus sayımları ile, ülke nüfusu bölgeler itibarıyla saptanmakta ancak sayım işlemlerinin özelliği nedeniyle daha sonraki tarihlerde ilân edilen resmi sonuçlara göre sayımın yapıldığı tarihteki sayısal nüfusu ortaya çıkmaktadır.

Şu hale göre, 26/10/1975 tarihinde yapılan genel nüfus sayımı ile, sayım tarihindeki nüfus miktarı belirlenmiş bulunmasına ve sonradan ilân olunan resmi sayım sonuçları bu tarihteki nüfusu aksettirmekte olmasına binaen sayım sonuçları 26/10/1975 tarihinden itibaren geçerli sayılmak gerekir.

Olayda yükümlülüğe konu teşkil eden inşaat ruhsatının sayımın yapıldığı tarihten sonra alınmış olması karşısında sayım sonuçlarının yükümlünün durumunu etkileyeceği, dolayısıyla nüfus miktarı yönünden bina inşaat vergisi yükümlülüğü tesisi yoluna gidilmesi zorunluluğu ortadadır.

Bu nedenle Temyiz Komisyonu kararının vergi aslına ilişkin hüküm fıkrasında isabetsizlik görülmediğinden davanın bu hususa yönelik kısmının reddine, cezaya gelince; olayın niteliğine göre yükümlüye kusur izafesi yerinde görülmediğinden cezanın re'sen ve nihai olarak terkinine 26/3/1982 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AYRIŞIK OY

Dava konusu olayda uyuşmazlığın çözümü, 26/10/1975 tarihinde yapılan nüfus sayımı kesin sonuçlarının nüfus sayımının yapıldığı tarihten mi yoksa yayınlandığı tarihten itibaren mi geçerli olacağının sonuçlandırılması ile mümkündür.

53 sayılı Devlet İstatistik Enstitüsünün görev, yetki ve Kuruluşu Hakkında Kanunun 27. maddesinde, «Kişisel ve özel nitelikte olmasa dahi, Devlet İstatistik Enstitüsünce toplanan istatistik bilgileri, yayınlanmadan önce, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı dışında hiçbir görevli herhangi bir şahsa veya makama veremez. Bu bilgiler istatistik amaçları dışında kullanılamaz ve subut vasıtası olamaz» kuralı yer almıştır. Bu kurala göre inşaat ruhsatlarının alındığı tarihlerde 1975 genel nüfus sayımı sonuçları yayınlanmadığından, bu sonuçların subut vasıtası olarak alınması mümkün bulunmamakta, dolayısıyla 1970 yılı sayım sonuçlarına itibar edilmesi gerekmektedir.

Bu durumda 1970 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Erbaa'nın nüfusu 20 binden az olduğundan ve inşaat ruhsatının alındığı tarihte 1975 genel nüfus sayımı sonuçları yayınlanmadığından salınan verginin onanması yolunda Temyiz Komisyonunca verilen kararın bozulması gerektiği görüşü ile verilen karara karşıyız.

GİDER VERGİSİ (BİNA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ)

T. C.
D A N I Ş T A Y
Yedinci Daire
Esas No : 1980/1364
Karar No : 1982/230

Özeti : Çiftçi olmayan (memur) kişilere açılan zirai krediler dolayısıyla banka lehine tahakkuk eden paranın gider vergisine tabi olacağı Hk.

Davacı : . . . . . .
Vekili : Av. . . . . .
Davalı : . . . . . Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Çiftçi olmayan (memur) kişilere şubelerinde açılan zirai kredi dolayısıyla banka lehine tahakkuk ettirilen miktar üzerinden baka ve sigorta muameleleri vergisi kesilmediğinin inceleme raporu ile tespis edilmesi nedeniyle müvekkili banka adına 1972 dönemi için ikmalen salınan gider vergisini onayan İtiraz Komisyonu kararını «6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun banka ve sigorta muameleleri ile ilgili 28. maddesinde, Banka ve Sigorta şirketlerinin her ne şekilde

olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduklarının hükme bağlandığı, her ne kadar ödevli 3202 sayılı Kanunun 50. maddesi ile ziraat bankasının çiftçiye ve tarım kredi ve satış kooperatifleriyle birliklerine yapıcağı her nevi krediler ve bu kredilerin tevziinden dolayı bankanın dahili muamelelerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi olmadığı iddia etmekte ise de; madde hükmünde münhasıran çiftçilere, işçilere ve göçmenlere ait verilecek zirai krediler vergiden ayrık tutulmuş olup hakiki çiftçi olmayan kişilere memurlara verilen krediler dolasıyla bankanın almış olduğu faiz diğer gelirlerin verğiden aylık tutulmasına imkan olmadığı, 6802 sayılı kanunun istisnalarla ilgili 29. maddesinde bu kabil işlemlerin vergiden istisna edileceğine dair bir hüküm de bulunmadığı, dolasıyla çiftçi olmıyan şahıslara açılan zirai krediler dolayısıyla bu işlemlerin ifası sırasında elde ettiği faiz ve diğer gelirlerden dolayı tahakkuk ettirilen verginin İtiraz Komisyonunca yazılı gerekçe ile tastikinde isabetsizlik olmadığı» gerekçesiyle onayan Temyiz Komisyonu Beşinci Dairesinin 27/6/1980 tarih ve 1980/2257 sayılı kararının; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4. bölümündeki «Yasaklar» başlığını taşıyan 28. maddesinde, memurun zirai faaliyette bulunmasının engellenmediği gibi Türk Ticaret Kanunu ile Türk Medeni Kanununda ve diğer kanunlarda aksine bir hüküm bulunmadığı 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 52. maddesinde geniş bir şekilde tarifi yapılan tarım faaliyetini ticari muhasebe kayıtları tutmayı gerektirmiyecek bir hacimde yapan bir memurun tarım kredisinden yararlanması ve dolayısıyla bu kredi için düzenlenen belgelerin Banka ve Sigorta Muameleleri vergisinden muaf tutulması gerektiği bu nedenle yasal dayanaktan yoksun kararın bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Memurlara tarım kredisi adı altında verilen kredilerin, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 50. maddesi hükmüne dayanılarak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden muaf tutulabilmesi için bu kredilerin, aynı kanunun 3. maddesinde tanımı yapılan çiftçiye, tarım kredi ve satış kooperatifleri ve birliklerine verilmesi koşulunun bulunması gerektiği, oysa kredi verilen şahısların hepsinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kimseler olduğu ve meslekleri memur olup geçimlerini maaşla temin ettikleri, bu kişilere verilen kredilerin zirai olamıyacağı bu nedenle Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden muaf olmalarının mümkün olmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi: 3202 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun değişik 50. maddesinde, T.C. Ziraat Bankasının Tarımsal amaçlı kooperatiflerle üst kuruluşlarına ve çiftçilere kullandıracakları her çeşit kredilerin banka muameleleri vergisinden muaf olduğu yazılıdır.

Maddeye göre, çiftçilere kullandırılan her çeşit krediler banka muamele vergisinden muaf olacaktır.

Gelir Vergisi Kanununun 52. maddesi, çiftçiyi, zirai faaliyette bulunan, yani «arazide. deniz, göl ve nehirlerde ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yollarında veyahut doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle nebat, orman, hayvan, balık ve bunların mahsullerinin istihsalini, avlanmasını, avcıları ve yetiştiricileri tarafından muhafazasını, taşınmasını, satılmasını veya bu mahsullerden sair bir şekilde faydalanılmasını sağlayan kişi» olarak tarif etmiştir.

Bu duruma göre, çiftçi, maddede yazılı olan işleri yapan ve bu işi meslek haline getiren kişi olacaktır.

Uyuşmazlık konusu krediler, 52. maddede yazılı işleri meslek halinde yürüten kişilere verilmemiş bulunduğundan, salınan cezalı verginin yazılı olduğu şekilde onanması yolunda verilen kararda kanuna aykırı bir durum görülmemiştir.

Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Ahmet Kırman'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava, T.C. Ziraat Bankası tarafından çiftçi olmıyan (memur) kişilere açılan zirai krediler nedeniyle ikmalen salınan gider vergisini onayan Temyiz Komisyonu kararının bozulması istemiyle açılmıştır.

3202 sayılı T.C. Ziraat Bankası Kanununun 3. maddesinde «Kendisinin ve ailesinin geçimini temin maksadıyla ve ziraati esas meslek edinerek sevk ve idaresi ile tatbikattaki bütün işleri aile reisi veya aile efradıyla temin ve ifa olunan vüs'at ve ehemmiyette bir zirai işletmeye bu esaslar dahilinde işletene bu kanuna göre (küçük çiftçi) denir »hükmü yer almıştır. Yine aynı maddenin (b) bendinde işletmenin vüs'at ve gelirce kıyafetsizliği dolayısıyla aile geçimine yardım maksadıyla zirai işletme haricinde diğer işlerle uğraşılmasının küçük çiftçi vasfını gideremiyeceği belirtilmiş, 3. madde hükmü dışında kalan zirai işletme sahiplerinin küçük çftçi sayılmıyacağı da hüküm altına alınmıştır .

Aynı kanunun 8. maddesinde zirai kredilerin temelinin memleket içinde veya dışında sürüm ve satış kabiliyeti bulunan zirai maddelerin istihsali olduğu, bu amacı gütmiyen her tür zirai kredi taleplerinin gösterilecek teminat ne olursa olsun kabul edilemiyeceği belirtilmiştir.

3202 sayılı T.C. Ziraat Bankası Kanununun bu hükümleri karşısında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlara verilecek zirai kredinin çiftçiye verilmiş olarak kabulü mümkün değildir. Zirat Kanunun 3. maddesinde tanımlanan küçük çiftçinin kendisinin ve ailesinin geçimini temin maksadıyla ve ziraati esas edinen kişi olduğu buna karşılık memurun yaptığı zirai faaliyeti esas mesleği olan memurluğun yanında ikinci bir iş olarak yaptığı ve bu işi meslek edinmediği hususlarının tartışılması mümkün değildir. Bu nedenle de zirai kredilerin verilmesinde aynı kanunun 8. maddesi gereği amaçlanan memleket içinde veya dışında sürüm ve satış kabiliyeti bulunan maddelerin istihsali hususunun gerçekleşmesi mümkün değildir.

Memurların zirai faaliyetlerle uğraşmaları 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun yasaklar düzenliyen 28. maddesi kapsamına girmekle beraber bu kişilerin küçük çiftçi niteliğinde olmamaları ve bunlara verilen zirai kredilerin amaçlanan hususları kapsamaması nedeniyle 3202 sayılı T. C. Ziraat Bankası Kanununun 50. maddesinin bankanın tarımsal amaçlı kooperatiflerle üst kuruluşlarına ve çiftçilere kullandaracakları her çeşit kredilerin banka ve sigorta muameleleri vergisinden muaf tutulmalarına ilişkin hükmünden yararlanamıyacakları açıktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle çiftçi olmıyan kişilere (memurlara) açılan zirai krediler nedeniyle ikmalen salınan gider vergisini onayan Temyiz Komisyonu 5. Daire kararında mevzuata aykırılık görülmediğinden yasal dayanaktan yoksun davanın reddine; 20,— lira nisbi ilâm harcının davacıdan alınmasına 5/3/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Yedinci Daire
Esas No : 1981/3169
Karar No : 1982/1400

Özeti : 6802 sayılı Yasanın 27 nci maddesinde yer alan «ilk madde indirim oranlarının iki yılda bir gözden geçirileceği» yolundaki hükmün, ekonomik süreç içerisinde satış bedelini oluşturan unsurlarda meydana gelecek değişikliklerin sürekli izlenerek indirim oranlarının ayarlanması gerektiğini ortaya koyduğu Hk.

Davacı : ..... Ticaret ve Sanayi A. Ş.
Vekili : Av. .....
Davalılar : 1 — **Maliye Bakanlığı**
2 — Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Davanın Özeti : 19/3/1981 gün ve 17284 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 309 sayılı Gider Vergilerine Ait İlk Madde İndirim Tebliğinin 3. bendinde, «imalatında vergili olarak tedarik edilmiş maddeler yanısıra plastifiyan madde kullanmaksızın (rijit imalatta bulunanlar) ya da diğer vergili maddeler yanısıra plastifiyan imalatçısı müesseselerden vergi olarak temin edilmiş plastifiyan maddeler kullanılan PVC Compaund toz (kuru karışım) için» tayin edilen % 69 ilk madde indirim oranının; PVC Compaun kuru karışımı içinde % 95 oranında vergili ilk madde bulunduğu, bu nedenle 1971 yılında Maliye Bakanlığı Baş Hesap Uzmanı tarafından hazırlanan raporda % 94 ilk madde indirimi oranı önerildiği, 1978 yılında yayımlanan 282 sayılı Tebliğde bu orana yakın olan % 92 oranının saptandığı, gerçek durumun böyle iken 309 numaralı Tebliğde % 69 oranının saptanmış olmasında maddi hata bulunduğu, söz konusu tebliğdeki oranın, pis ve temiz su borusu imal eden firmalarda sektör incelemesi yapılmadan sadece satıcı firma olan Petkim nezdinde inceleme yapılarak saptandığı, hesaplamanın, Petkim tarafından satılan PVC'lerin bir kısmının vergiden muaf olarak ithal edildiği noktasından hareketle yapıldığı, oysa kendilerinin PVC'yi vergili olarak satın aldıkları öne sürülerek iptali istenmektedir.

Davalı Maliye Bakanlığının Savunması Özeti : 309 sayılı Tebliğin, PVC Compaund maddesinin bütün türlerini kullanan yedi müessesede yapılan incelemeler sonucunda saptandığı, davacının tesbit edilen oranın fiili duruma uymadığı gerekçesiyle yeniden gözden geçirilmesi yolundaki başvurusu üzerine yapılan incelemede maddi hata bulunmadığının anlaşıldığı bu nedenle davanın reddi gerektiği yolundadır.

Davalı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Savunması Özeti : Yasal dayanağı bulunmadığından bahisle davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Gündüz Haşmetoğlu'nun Düşüncesi: Dava, 19/3/1981 gün ve 17284 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan gider vergisine ait 309 sayılı ilk madde indirimi tebliğinin PVC Compaund toz (kuru karışım) türü için % 69 oranındaki ilk madde indirimi öngören 3. bendinin iptali isteğine ilişkin bulunmaktadır.

Davacı vekili tarafından, anılan madde için ilk madde indirim oranı 19/11/1978 tarihli tebliğde % 92 olarak tesbit edildiği halde, dava konusu tebliğde % 69 olarak tesbitinin doğru olmadığı, bu tebliğe esas olan inceleme elemanı raporunu düzenleyen uzmanın pis ve temiz su borusu imal eden firmalarda bir inceleme yapmadığı, sadece PETKİM'de inceleme yaptığı, oysa PETKİM'de yapılan inceleme ile ilk madde indirim oranının tesbit edilemeyeceği, çünkü PETKİM'in PVC'nın tamamını üretmediği, bir kısmını vergisiz olarak ithal ettiği ileri sürülmüştür.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 27/2 maddesinin olay tarihinde yürürlükte bulunan ve 17/4/1981 gün ve 2447 sayılı Kanunun 5. maddesiyle değiştirilmeden önceki şeklinde, istihsal vergisine tabi tutulmuş maddelerle imal edilen istihsal vergisine tabi maddelerin her biri için bu maksatla uygulanacak ilk madde indirim oranlarının Maliye ve İktisat ve Ticaret Bakanlıklarınca müştereken tesbit ve ilân olunacağı, bu oranların en geç iki yılda bir gözden geçirileceği ve mamulün maliyet ve satış bedellerine giren unsurların kıymetlerindeki azalış ve artışlar dolayısıyla bozulan oranların yeniden tesbit ve ilan olunacağı, ancak vücüde getirdiği, mamul için upgulanan indirim oranının fiili duruma uymadığını beyan eden imalatçıların yazılı müracaatlarının, yukarıda zikrolunan müddete bakılmaksızın nazara alınacağı ve inceleme neticesinde o nevi mamüller için bu beyanın doğruluğunun anlaşılması halinde indirim oranının değiştirilebileceği hükme bağlanmıştır.

Olayda, ilgili Bakanlıkların yetkili uzmanlarınca, ... Sanayi A. Ş. ..... İnşaat Malzemeleri A. Ş. ve ..... A. Ş.'nde yapılan incelemeler sonucunda P.V.C. Compaund kuru karışımı plastifiyan madde kullanmaksızın ya da imalatçı Müesseselerden vergili olarak satın aldıkları plastifiyan maddeleri kullanarak imal eden müesseselerdeki ilk madde indirim oranının % 69 olarak tesbit edildiği, bunun üzerine dava konusu tebliğ ile % 69 luk ilk madde indirim oranının yürürlüğe konulması ile önceki % 92 lik ilk madde indirim oranı uygulamasının sona erdiği, davacı ile birlikte PVC Compaund maddesinin imali ile iştigal eden bir çok müessesenin % 69 luk ilk madde indirim oranının fiili duruma uymadığı iddiası ile vaki başvuruları üzerine, Maliye Bakanlığı yetkili uzmanınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda, ... dava konusu ilk madde indirim tebliğine mesnet teşkil eden inceleme raporunda herhangi bir maddi hata bulunmadığının ve yükümlülerin bu konudaki iddialarının yersiz olduğunun belirtildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda % 69 luk ilk madde indirim oranının tesbitinde yasaya aykırılık bulunmadığı gibi davacı vekili tarafından ileri sürülen iddialar da yerinde değildir.

Açıklanan nedenlede davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince duruşma için belli edilen günde gelen davacı vekili Av. ..... ile davalı Maliye Bakanlığı vekili Hazine Avukatı Cemile İrdem ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temsilcisi Tülin Kurt dinlenip Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraf temsilcilerine yeniden söz verildikten sonra Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenilerek gereği görüşüldü:

Davacı; daha önce hesap uzmanlarınca hazırlanan raporlarda PVC Compaund kuru karşımı için % 94 ve % 92 lik madde indirim oranı saptanmış iken 19/3/1981 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan 309 numaralı tebliğin 3. bendinde bu oranın % 69 olarak saptanmış olmasının son tebliğde maddi hata bulunduğunu gösterdiğini, kendileri ile aynı imalatı yapan ..... firmalarında inceleme yapılmadan sadece PVC Petrokimya AŞ. nezdinde inceleme yapılarak söz konusu tebliğin yayımlandığını, oysa sektör incelemesi yapılmadan indirim oranının saptanamıyacağını, Petkim tarafından satılan PVC reçinesinin bir kısmının, vergisiz ithal edildiği gerekçesiyle ilk madde indiriminde nazara alınmadığını ileri sürerek 309 sayılı İlk Madde İndirim Tebliğinin 3. bendinin iptalini istemektedir.

309 numaralı tebliğin dayanağını oluşturan ve Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Uzmanlarınca hazırlanan 4/10/1979 gün ve 230/509 - 2 sayılı vergi tekniği raporunun incelenmesinden; PVC Compaund kuru karışım türüne ilişkin ilk madde indirim oranının saptanabilmesi için bu maddeyi üreten beş firmanın Ekim 1978 - Mart 1979 dönemindeki hesaplarının incelendiği, bu firmalardan birinin davacı ile aynı malı üreten ve davacının incelenmesini istediği İnşaat Malzemeleri A. Ş. olduğu ve bu firmanın imalat hacmi itibariyle 309 numaralı tebliğin 3. bendindeki oranın saptanmasında büyük ölçüde etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu itibarla davacının, sektör incelemesi yapılmadığı, sadece Petkim'in incelendiği yolundaki idiasının dayanağı bulunmamaktadır.

İthal malı PVC reçinesinin tamamen vergisiz kabul edildiği iddiasına gelince; inceleme raporunda Petkim'in 15/3/1978 - 31/12/1978 döneminde sattığı suspansiyon tipi (ki davacı şirket imalat tekniği gereği bu türü kullanmaktadır) PVC reçinesinin % 49,34 ünün ithal malı, % 50,66 sının ise yerli üretim olduğu ve ithal malı PVC nin ithal maliyetinin % 74,50 sinin vergili maliyet bedelini oluşturduğu saptanmıştır. İncelenen firmaların satın aldığı PVC reçinesi içindeki ithal malı olan kısım bu orantıya göre tayin edilmiş ve ithal malı PVC bedelinin % 74.50'si vergi li maliyet olarak hesaba katılmıştır. Her firma için ayrı ayrı ilk madde indirim oranı saptanamıyacağına ve tebliğlerdeki oranlar o sektördeki tüm firmalar için genel bir nitelik taşıdığına göre vergili maliyetin gerçeğe en yakın biçimde saptanabilmesi amacıyla böyle bir oranlamaya gitmenin zorunluluğu açıktır.

Açıklandığı üzere ithal malı PVC reçinesi tamamen vergisiz olarak kabul edilmemiş ancak ithal maliyetinin % 74,50 si vergili maliyet olarak hesaba katılmıştır. Zira ithal maliyetinin içinde istihsal vergisi matrahını oluşturan unsurlar ile bunlar üzerinden hesabedilen istihsal vergisi toplamı vergili maliyeti oluşturmakta artakalan kısımdan istihsal vergisi alınmadığı için bu kısım 6802 sayılı Kanunun 27. maddesi hükmü uyarınca hesaba katılmamaktadır.

Daha önce yayımlanan 828 sayılı tebliğde PVC Compaund kuru karışım için % 92 ilk madde indirim oranı saptanmış iken 309 numaralı tebliğde % 69 olarak saptanmış olması ikinci tebliğin hatalı olduğu anlamına gelmemektedir. 6802 sayılı

Kanunun 27. maddesinde, ilk madde indirim oranlarının iki yılda bir gözden geçirileceği hükme bağlanmıştır. Bu hüküm, ekonomik süreç içerisinde satış bedelini oluşturan unsarlarda meydana gelecek değişikliklerin sürekli izlenerek indirim oranlarının ayarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. İkinci olarak, % 92 ilk madde indirimini öngören rapor, sadece davacı firma nezdinde inceleme yapılarak ve PVC reçinesi ile stabilizan ve diğer katkı maddelerinin tümünün vergili olarak satın alındığı esasından hareketle hazırlanmış bulunmaktadır. 309 numaralı tebliğde ise, beş firmada yapılan inceleme sonucunda PVC Compaund bünyesindeki ilk maddelerin niteliğine ve temin şekline göre ayrı ayrı oranlar saptanmıştır. PVC Compaund üretiminde kullanılan katkı maddeleri, PVC reçinesine nazaran daha pahalı maddeler olup bunların vergiye tabi olup olmaması indirim oranını önemli ölçüde etkilemektedir. PVC Compaund yapımında kullanılan stabilizanlar ile katkı ve boya maddelerinin bir kısmı vergiye tabi değildir. 309 numaralı tebliğin davanağı olan raporda, bunlardan sadece vergiye tabi olanlarının vergili madde olarak hesaba katılması sonucu indirim oranı düşmüştür ve yapılan hesaplamada maddi hata bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, dava dilekçesinde ileri sürülen iddialar yerinde görülmediğinden ve dava konusu tebliğin iptalini gerekli kılacak başkaca bir husus bulunmadığından davanın reddine, 1.000,— lira maktu ilâm harcı peşin alındığından ayrıca harç alınmasına gerek olmadığına, davalı vekiline duruşma için takdir edilen 5.000,— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 11/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1980/976
Karar No : 1982/1003

Özeti : Yurt içinde döviz karşılığı yapılan satışlara ilişkin istihsal vergisinin ödenmesi gerektiği Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü
Davalı : ..... San. A. Ş.

Davanın Özeti : Yurt içindeki yabancılara serbest döviz karşılığı yapılan satışlara isabet edip Mayıs - Kasım 1973 dönemi beyannamelerinden mahsup edilen istihsal vergileri için ikmalen salınan kusur cezalı istihsal vergisini, «uyuşmazlığın, yurt içindeki yabancılara serbest dövizle yapılan satışlar dolayısiyle teklif dönemi için verilen beyannamelerden mahsup edilen istihsal vergisinin kusur cezalı olarak mükelleften istenilmesinden doğduğu, 6/11904 sayılı kararnamenin, 7/1115 sayılı kararnameyle kaldırılması karşısında yukarıda sözü edilen satışların ihracat olarak kabul edilip edilmeyeceği hususunun uyuşmazlığın esasını oluşturduğu, 261 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 6/11904 sayılı kararnamenin 3. maddesinde yurt içinde döviz karşılığında bir yabancıya mamul satanların belirli koşulları yerine getirmeleri halinde vergi iadesinden yararlanabileceğinin belirtildiği, söz konusu kararname 7/1115 sayılı kararname ile yürürlükten kaldırılmış ise de yeni kararnamenin 3. maddesinde aynı hükmün yer aldığı, bu nedenle ikmal tarhiyatının dayanaksız olduğu» gerekçesiyle terkin eden Temyiz Komisyonu 5. Dairesinin 2/9/1980 gün ve 1980/1177 sayılı kararının; yurt içinde dövizle

yapılan satışların, 6802 sayılı Kanunun 6. maddesinde öngörülen ihracatta vergi muaflığı kapsamına girmediği, bu tür satışların ihraç olarak nitelenemiyeceği, kaldı ki 6/11904 sayılı kararnamenin 7/1115 sayılı kararname ile yürürlükten kaldırıldığı öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Yanıtlanmamıştır.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi : Uyuşmazlık yurt içindeki yabancı uyruklu şahıslara dövizle yaptığı satışlara ait istihsal vergisinin mahsup edilmesi yüzünden salınan cezalı vergiyi terkin eden komisyon kararının bozulması istemine ilişkindir.

İhracatta Vergi İadesi uygulanmasına dair 7/1115 sayılı kararın 3. maddesinin 2. fıkrasında, «Yurt içinde travellers çek veya yetkili bir banka kanalı ile yurda getirilmiş döviz mukabilinde bir yabancıya mamul satanların, mamulün satış bedeline tekabül eden dövizin veya travellers çekin yetkili bir bankada bozdurulduğunu gösteren döviz alım bordrosunu, T. C. Merkez Bankası Merkez veya Şubelerine ibraz etmeleri üzerine Mezkûr Bankaca ihracatcıya iade edilecek vergi miktarı aşağıda gösterildiği şekilde hesaplanır» hükmü mevcut ise de, bu hükmün, 6802 sayılı Kanunun 6 ncı 8 nci maddelerinde yazılı olan ve bu maddelerde belirtilen kayıt ve şartlarla imalat ve istihsalatını yurt dışına çıkaran mükelleflere verginin tecili ve terkini şeklinde uygulanan ihracat muaflığı hükümleri ile ilgisinin olmaması gerekir.

Bu yüzden, mükellefin, yurt içindeki yabancı uyruklu şahıslara dövizle yaptığı satışlara ait istihsal vergisinin doğrudan doğruya mahsup edilmesi yüzünden salınan cezalı verginin terkini yolunda verilen karar kanuna uygun bulunmadığından bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü :

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 6, 8 ve 9. maddelerinde öngörülen ihracat muaflığı, yalnızca yurt dışına yapılan satışları kapsamaktadır.

261 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan gerek 6/11904 ve gerekse 7/1115 sayılı kararnameler ise, yurt içinde yabancılara serbest dövizle yapılan satışlar için vergi iadesi yapılmasına olanak sağlamaktadır.

6802 sayılı Kanunla tanınan ihracat muaflığı ile 261 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan kararnamelere göre yapılan vergi iadeleri aynı amaca yönelik bulunmakta ve hatta bu amacın gerçekleşebilmesi için 7/1115 sayılı kararnamenin 5/a maddesinde belirtilen durumlarda hem 6802 sayılı Kanun ve hem de kararname hükümleri birlikte uygulanabilmekte ise de yurt içinde yabancılara serbest dövizle yapılan satışlar için 6802 sayılı Kanunda herhangi bir muafiyet öngörülmediğinden bu tür satışların, istihsal vergisi beyannamelerine dahil edilerek vergisinin ödenmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda vergi muafiyeti ancak, 7/1115 sayılı kararnamenn 3. maddesindeki usule göre T. C. Merkez Bankasınca vergi iadesi yapılmak suretiyle sağlanabilir. Dolayısıyle yabancılara dövizle yapılan satışlara isabeteden verginin 7/1115 sayılı kararnameden bahisle terkin edilmesi 6802 sayılı Kanunun 6. maddesine aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu Temyiz Komisyonu kararının bozulmasına, 140,— lira posta pulu giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 21/4/1982 günü oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1981/3306
Karar No : 1982/1626

Özeti: Beyannamenin tescili sırasındaki normal fiyat tesbit edilirken kat'i satış akdi tarihine nazaran geçecek zaman unsuru ile fiyata etkili olabilecek diğer faktörlerin de gözönünde bulundurulması, başka bir ifade ile objektif olarak sıhhatli incelenebilecek hususlara dayanılarak normal fiyatın tesbit edilmiş olması gerektiği Hk.

Davacı : ..... Sanayi ve Ticaret Koll. Şti.
Vekilleri : Av. ..... - Av. .....
Davalı :.Gümrük ve Tekel Bakanlığı

Davanın Özeti: Mersin Giriş Gümrüğünde tescili yapılan 29/12/1978 gün ve 1846 sayılı giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın beyan edilen kıymetinin noksan bulunması üzerine yapılan ek tahakkuka vaki itirazı; mükellef, beyan edilen fiatın eşyanın normal kıymeti olduğunu, kanuni unsurları taşıdığını ve akit tarihindeki fiatın fatura fiatı olduğunu iddia etmekte ise de, gümrük idaresinin kıymet araştırmasını İthal Malları Fiat Tetkik ve Tescil Dairesi nezdinde yaptığı, kıymet farkını oradan aldığı bilgiye göre tesbit ettiği, bu durumda gümrük idaresince yapılan işlemde 1615 sayılı Gümrük Kanununun 65 ve 3 üncü maddelerine aykırı bir husus bulunmadığı gerekçesiyle reddederek ek tahakkuku onayan Gümrük Hakem Kurulunun 13/1/1981 gün ve 1980/100 sayılı kararının; beyan edilen fiatın Gümrük Kanununun 65 inci maddesinde tanımı yapılan normal fiat olduğu, 6449 sayılı Yasa ile kabul edilen Brüksel Kıymet Sözleşmesinde de eşyanın gümrük vergisi ödeme yükümlülüğünün başladığı tarihten önceki bir dönemde satın alınmış olması halinde, satış akdinde yazılı fiatın normal fiat olarak kabul edileceğinin belirlendiği, tam ve serbest rekabet koşulları altında yapılan ve sözleşmeye dayanan satışlarda aksi idarece kanıtlanmadıkça beyan edilen fiatın normal fiat olarak kabulü gerekeceği ve İthal Malları Fiat Tetkik ve Tescil Dairesinin beyanlarının gümrük idarelerini bağlayıcı nitelikte bulunmadığı ileri sürülerek bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti: İthal edilen eşyanın beyan edilen kıymetinin İthal Malları Fiat Tetkik ve Tescil Dairesinden alınan yazıya göre beyannamenin tescil edildiği tarihteki kıymetinden eksik bulunması üzerine 5/6/1979 gün ve 1979/81 sayılı genelgenin 1/b ve 2 nci maddeleri hükümleri uyarınca ek tahukkuk yapıldığı, sözü edilen daire yazısına göre eşyanın akit tarihindeki fiatının dahi faturadaki kıymetten yüksek olduğunun anlaşıldığı, tarhiyatın mevzuata uygun olduğu ve davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin Düşüncesi: Dava, Mersin Giriş Gümrük Müdürlüğünün 29/12/1978 günlü 1846 sayılı beyannamesi ile ithal edilen çiğ kakao çekirdeğinin vergiye esas olan kıymetinin noksan beyan edilmiş olduğu İthal Malları

Fiat Tescil ve Tetkik Dairesinden alınan bilgiye dayanılarak saptanması üzerine, davacı şirket adına ek olarak tahakkuk ettirilen gümrük vergi ve resimlerine yapılan itirazı reddeden Gümrük Hakem Kurulu kararının bozulması dileği ile açılmıştır.

1615 sayılı Gümrük Kanununun 65. maddesi 1. bendi hükmüne göre, ithal eşyasının gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki normal fiatıdır. Anılan maddenin 5. bendinde, «Kat'i satış akdine müsteniden yurda ithal edilecek eşyanın gümrük vergisi bu akde uygun olarak beyan olunan ve gümrükçe ilk nazarda şüpheli görünmeyerek kabul edilen fiat üzerinden tahakkuk ettirilir. Şu kadar ki, satış akdinin yukarıdaki fıkralarda yazılı şartlara uygun olarak yapılmamış bulunması halinde gümrük vergisi, mezkûr fıkralara göre tespit olunacak kıymet üzerinden hesaplanır.

Olayda, ithal edilen eşyanın ticari faturasında gösterilen fiyatının, fatura ve beyannamenin tescil edildiği tarihteki fiyatından düşük gösterildiği resmi bir kuruluş olan İthal Malları Fiat Tescil ve Tetkik Dairesinin dosyada bulunan 21/6/1979 günlü 130.01/9127 sayılı yazılarının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Hal böyle olunca, davacı şirket adına ek olarak tahakkuk ettirilen gümrük vergi ve resimlerine yapılan itirazı reddeden dava konusu Gümrük Hakem Kurulu kararında usul ve yasa hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince duruşma için belli edilen günde davacı vekili Av. ..... ile davalı idareyi temsilen Raife Ocak'ın geldikleri görülerek tarafların iddia ve savunmaları dinlenip Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara yeniden söz verildikten sonra Tetkik Hâkimi Işın Esen'in açıklamaları dinlenilerek gereği görüşüldü :

Dava, Mersin Giriş Gümrüğünde tescili yapılan 29/12/1978 gün ve 1846 sayılı giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın beyan edilen kıymetinin, İthal Malları Fiat Tetkik ve Tescil Dairesinden alınan yazıya göre beyannamenin tescil edildiği tarihteki kıymetinden noksan bulunması üzerine yapılan ek tahakkuka vaki itirazın reddine ilişkin Gümrük Hakem Kurulu kararının bozulması isteği ile açılmıştır.

1615 sayılı Gümrük Kanununun «Eşyanın Kıymeti» başlığını taşıyan 65 inci maddesinin 1 inci fıkrasında; «İthal eşyasının gümrük vergisine esas olan kıymeti, gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki normal fiyatıdır» denilmiş, 2 nci fıkrasında; «Normal fiat, birbirinden mustakil bir alıcı ile bir satıcının tam ve serbest rekabet şartları içinde uyuştuğu farz olunan fiattır.

Bu fiat tesbit olunurken :

a) Eşyanın alıcıya Türkiye'de giriş liman veya mahallinde teslim edildiği;

b) Eşyanın satışına ve Türkiye'de giriş liman veya mahallinde teslimine müteallik bütün masrafların satıcıya ait bulnduğu, dolayısıyla normal fiata dahil olduğu;

c) Türkiye'de ödenmesi gereken vergi ve resimlerin alıcıya ait olduğu, dolayısıyla eşyanın normal fiyatına dahil bulunmadığı farz olunur.» denilmek suretiyle ithal eşyasının gümrük vergisine esas kıymeti olan «normal fiatın» tanımı yapılmıştır.

Yine aynı Kanunun 3 üncü maddesinde, gümrüğün denetlemesi altına (her çeşit antrepolardakiler de dahil) konmuş eşyanın vergi ödeme mükellefiyatinin beyannamenin tescil edildiği tarihte başlayacağı belirtilmiştir.

Şu halde asıl ilke ithal eşyasının gümrük vergisine esas olan kıymetinin beyannamenin tescil edildiği tarihteki normal fiatı olduğudur.

Ancak 1615 sayılı Gümrük Kanununun 65 inci maddesinin 5 inci fıkrasında; «Kat'i satış akdine müsteniden yurda ithal edilecek eşyanın gümrük vergisi, bu akde uygun olarak beyan olunan ve gümrükçe ilk nazarda şüpheli görünmeyerek kabul edilen fiat üzerinden tahakkuk ettirilir.

«Şu kadar ki, satış akdinin yukardaki fıkralarda yazılı şartlara uygun olarak yapılmamış bulunması halinde gümrük vergisi, mezkur fıkralara göre tesbit olunacak kıymet üzerinden hesaplanır» hükmü yer almak suretiyle kat'i satış akdine dayanılarak yurda ithal edilecek eşya için yükümlünün akit gereği ödediği veya ödeyeceği fiatın da kabul edilebileceği belirtilmiş bulunmaktadır. Şu kadarki akitde yazılı bedelin kabulü için beyan edilen kıymetin normal fiat olduğu hususunda gümrük idaresince herhangi bir şüpheye düşülmemiş bulunması gereklidir.

Her ne kadar gümrük vergisine esas kıymet, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki normal fiat ise de, uygulamada satış akdi tarihi ile vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarih arasında eşyanın sevk, nakliye ve ithali muamelelerinin tamamlanabilmesi için zamana ihtiyaç olduğu ve bu süre içerisinde eşya fiatında artışlar meydana geldiği gerçektir.

Nitekim «zaman» faktörü, 6449 sayılı Kanunla kabul edilmiş olan ve Brüksel'de imza edilen «Gümrük Tarifelerindeki Eşya Tasnif Nomanklatürüne Mütedair Mukavelename» ile de eşya kıymetine etkili unsurlar arasında kabul edilmiş ve sözü edilen sözleşmenin 1 inci maddesine ek 5 nolu ihtar hükmü ile de ithal eşyasının hüsniniyetle yapılan bir satışa mevzu teşkil etmesi ve eşyanın gümrük vergisi ödeme yükümlülüğünün başladığı tarihten önceki bir dönemde satın alınmış olması halinde satış akdinde yazılı fiatın normal fiat olarak kabul edilmesi gümrük idarelerine tavsiye edilmiştir.

Davalı Bakanlıkça yayınlanan 5/6/1979 gün ve 81 sayılı ve 18/3/1982 gün ve 63 sayılı genelgelerle de eşya kıymetinin tesbitinde zaman unsurunun gözönünde tutulması gerektiğinin kabul edildiği görülmektedir.

Buna göre beyannamenin tescili sırasındaki normal fiat tesbit edilirken kat'i satış akit tarihine nazaran geçecek zaman unsuru ile fiata etkili olabilecek diğer faktörlerin de gözönünde bulundurulması, başka bir ifade ile objektif olarak sıhhati incelenebilecek hususlara dayanılarak normal fiatın tesbit edilmiş olması gerekmektedir.

Olayda ise yukarıdaki unsurlar araştırılıp, tartışılmadan, fiata etkili olabilecek zaman unsuru ve diğer faktörler gözönünde tutulmadan mücerret İthal Malları Fiat Tetkik ve Tescil Dairesince tesbit edilen kıymetin akit tarihine nazaran farklı bulunduğu gerekçesine dayanılarak verilen dava konusu Gümrük Hâkem Kurulu kararında isabet görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle dava konusu Gümrük Hakem Kurulu kararının bozulmasına, aşağıda dökümü gösterilen yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, 25/5/1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

Davada ileri sürülen hususlar Gümrük Hâkem Kurulu kararının dayandığı gerekçeler karşısında yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak durumda olmadığından davanın reddi gerekeceği düşüncesiyle karara karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1980/1361
Karar No : 1982/130

Özeti : Gelir ve kurumlar vergisi mükellefi tarafından işletilen ve belediye hudutları dışında bulunan kaplıcaların işletme vergisine tâbi olacağı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : ..... Kaplıcaları Ltd. Şti.

Davanın Özeti : Yükümlü tarafından itiraz edebilme kaydıyla verilen beyanname üzerinden 1978 Ekim dönemi için salınan işletme vergisini onayan İtiraz Komisyonu kararını «1318 sayılı Finansman Kanununun II. maddesinde; I numaralı tabloda gösterilen hizmet işletmelerinin aynı tabloda gösterilen hadlerde işletme vergisi ödeyeceklerinin belirtildiği, I numaralı tablonun 10. bendinde ise; otel ve motel, mokampların (Belediye hudutları dışında kalıpta gelir ve kurumlar vergileri mükellefleri tarafından işletilen işletmeler) işletme vergisi kapsamına alındığı, ayrıca Maliye Bakanlığınca çıkarılan işletme vergisini genel tebliğlerinde de işletme vergisine tabi olduklarının belirtildiği, ara kararı üzerine alınan bilgilerden, Belediye hudutları dışında bulunan kaplıcada otel ve motel olarak işletilmek üzere ruhsat almış bir tesis bulunmadığının anlaşıldığı, bu nedenle I numaralı tabloda gösterilen işletmelerden sayılmak suretiyle işletme vergisine tabi tutulamayacağı» gerekçesiyle bozarak tarhiyatı terkin eden 6/6/1980 tarih ve 1990/1868 sayılı Temyiz Komisyonu kararının; mükellefin hizmet verilen binalar için verdiği emlâk beyannamelerinde bunların otel olarak beyan edildiği ve diğer şartlara da uygun olduklarından salınan vergide kanuna aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacı vergi dairesince kaplıcaların mahiyeti icabı otel olup olmadığı hususunun araştırılmadığı, işletmelerinin niteliği itibarı ile otel olmadığı ve bu nedenle işletme vergisi kapsamına alınmaması gerektiği ileri sürülerek yasal dayanaktan yoksun davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi : 1318 sayılı işletme vergisine bağlı I No. lu Tablonun 10. pozisyonu «otel, motel ve mokamplar (Belediye hudutları dışında kalıpta gelir veya kurumlar vergileri mükellefleri tarafından işletilen işletmeler)»in işletme vergisine tabi olduğunu açıklamıştır.

Davacı şirketin, kaplıca işletmesi nedeniyle kurumlar vergisi mükellefi bulunduğundan, kaplıcaya gelen müşterilerin, işletmeye ait otel, motel ve mokamplarda konakladığında taraflar arasında bir anlaşmazlık olmamaktadır.

Gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından işletilen kaplıcalara ait olup, kaplıca müşterilerinin konaklamasına yarayan binalar, otel, motel ve mokamp niteliğinde olduğundan, salınan işletme vergisinin yazılı bulunduğu şekilde terkini yolunda verilen kararda kanuna uygunluk görülmemiştir.

Davanın kabulü ile, Temyiz Komisyonu kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Ahmet Kırman'ın açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Olayda belediye hudutları dışında kaplıca işleten, gelir ve kurumlar vergisi yükümlüsü davalı adına 1978 Ekim dönemi için salınan işletme vergisinin itiraz komisyonunca onandığı ancak bu binaların otel ruhsatlarının bulunmadığı gerekçesi ile Temyiz Komisyonunca tarhiyatının kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

1318 sayılı Finansman Kanununun 11. maddesinin 1. bendinde I No. lu tabloda gösterilen hizmet işletmelerini işletenlerin mezkür tabloda gösterilen hadlerde işletme vergisine tabi oldukları belirtilmiştir. Belediye sınırları dışında bulunan otel, motel ve mokampların işletme vergisi kapsamına alınmaları için bunların gelir ve kurumlar vergisine tabi olan yükümlüler tarafından işletilmesi de gerekmektedir.

Davalının söz konusu işletmesinin de belediye sınırları dışında, gelir ve kurumlar vergisine tabi yükümlüler tarafından işletildiği ihtilafsızdır. Temyiz Komisyonu kararında bu işletmenin otel ruhsatı almadığı gerekçesine dayanılmışsa da 1580 sayılı Belediye Kanununun 15/3. maddesinde belediye hudutları içindeki otel ve emsali yerlere belediye tarafından ruhsat verileceği belirtilmiştir. Kanunda belediye hudutları dışındaki otel veya emsali yerlere ruhsat alınması zorunluluğu getirilmediğinden sırf bu nedene dayanılması mümkün değildir. Ayrıca yükümlü şirket tarafından yaptırılan ve hizmete açılan binaların emlâk vergisi beyannamelerinde otel olarak beyan edildiği vergi dairesince belirtilmiş, davalı tarafından da aksi yönde herhangi bir iddia ileri sürülmediği dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle söz konusu işletme, belediye hudutları dışında olup, gelir ve kurumlar vergisi yükümlüleri tarafından işletilmekte bulunduğundan bunların işletme vergisi yükümlülüğü için ayrıca ruhsat almaları şartı söz konusu değildir. Bu itibarla Temyiz Komisyonunun dava konusu edilen kararı yerinde olmadığından kararın bozulmasına 25/2/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Yedinci Daire
Esas No : 1980/877
Karar No : 1982/198

Özeti: Turizm müessesesi belgesi ile işletilmekte olan tatil köyünün işletme vergisine tabi olduğu Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : ..... Turistik Tesisleri A. Ş.

Davanın Özeti: 1977 dönemine ait götürü işletme vergisi birinci ve ikinci taksitlerinin yasal süre içerisinde ödenmemesi nedeniyle davalı şirket adına salınan işletme vergisi ve kesilen kusur cezasını; 1318 sayılı Finansman Kanununun işletme vergisiyle ilgili 11 inci maddesinde bu kanuna bağlı bir nolu tablodaki işletme ver-

gisine tabi işletmeler meyanında tatil köylerinin yer almadığı ve tablonun 10 uncu sırasında yazılı otel, motel ve mokamplarla bir benzerlik arzetmediğinden işletme vergisi kapsamına alınamayacağı, diğer taraftan aynı kanunun 12 nci maddesinde, nüfusu 30000 ve daha aşağı olan yerlerde faaliyet gösteren mükelleflerin işletme vergisinden muaf olduklarının hükme bağlandığı, hadisede nüfusu 30000 den az olan belediye hudutları dışında ..... turistik tatil köyünde faaliyette bulunan müessesenin faaliyetinin sözkonusu madde hükmü karşısında işletme vergisinden muaf olduğu, ödevli müessesenin faaliyeti bahis konusu maddenin parantez içi hükmü kapsamına girmemesi ve aksine bir tespit de bulunmaması nedeniyle kanuni dayanağı olmayan tarhiyatın terkini gerekeceği gerekçesiyle terkin eden Vergiler Temyiz Komisyonu 2 nci Dairesinin 13/3/1980 günlü ve 1980/140 sayılı kararının; kurumlar vergisi mükellefi olan ödevli şirket tarafından Antalya belediye hudutları dışında işletilmekte olan ..... Tatil Köyü'nün otel, motel ve mokamplarla benzer özelliklere ve tesislere sahip olması nedeniyle 1318 sayılı Finansman Kanununun 1 nolu tablosunun 10 uncu pozisyonuna göre işletme vergisine tabi tutulması gerekeceği, götürü usulde işletme vergisi ödemeyi tercih eden ödevli şirket tarafından işletme vergisi beyannamesi yasal süre içerisinde verilmiş ise de, dereceye intibak işleminin yapılabilmesi için çıkartılan davet yazısının ilgililere tebliğ edilemediği, mezkûr davet yazısının ancak 16/5/1977 tarihinde P. T. T. kanalıyla tebliğ edilebildiği, bunun üzerine kurum yetkilisinin 10/6/1977 tarihinde dairelerine gelerek intibak işleminin yapılabildiği, işletme vergisi tahakkukunu zamanında yaptırmayarak vergi ziyaına sebebiyet veren ödevli adına kesilen kusur cezasının yerinde bulunduğu ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Onur Özelçi'nin Düşüncesi: Dava, nüfusu 30.000 den az olan ve belediye hudutları dışındaki ..... tatil köyünde faaliyette bulunan davalı şirkete ait işletmenin, işletme vergisinden muaf olduğu gerekçesiyle davalı şirket adına salınan kusur cezalı işletme vergisi tarhiyatını terkin eden Temyiz Komisyonu 2. Dairesinin 13/3/1980 gün ve 1980/140 sayılı kararının bozulması talebi ile açılmıştır.

1318 sayılı Kanunun 12. maddesinde «son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 30.000 ve daha aşağı olan yerlerde faaliyet gösteren mükellefler işletme vergisinden muaftır.» denilmekte ise de, bu kanuna bağlı 1 numaralı tablonun 10. pozisyonunda, otel, motel ve mokamplar (Belediye hudutları dışında kalıp da gelir veya kurumlar vergileri mükellefleri tarafından işletilen işletmeler) götürü veya gerçek usulde işletme vergisine tabi tutulacağı öngörülmüştür.

Olayda da, davalı şirketin kurumlar vergisine tabi olarak belediye hudutları dışında otel, motel ve mokamplardan oluşan ..... Tatil Köyünü işlettiği anlaşılmaktadır. Bu işletmenin anılan pozisyona göre, işletme vergisine tabi tutulması gerekir.

İşletme Vergisi beyannamesi kanuni süresi içinde posta ile gönderen mükellef şirkete verginin geç tahakkuk ettirilmesinde kusur izafe edilemeyeceğinden, kusur cezasının terkininde bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yukarda açıklanan nedenlerle dava konusu Temyiz Komisyonu kararının vergi aslı yönünden bozulması kusur cezası yönünden onanması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Işın Esen'in açıklamaları dinlenerek işin gereği görüşüldü:

Dava, 1977 dönemine ait götürü işletme vergisi birinci ve ikinci taksitlerinin yasal süre içerisinde ödenmediği gerekçesiyle yükümlü şirket adına salınan kusur cezalı işletme vergisini terkin eden Temyiz Komisyonu kararının bozulması istemi ile açılmıştır.

1318 sayılı Finansman Kanununun işletme vergisi ile ilgili 11 inci maddesinde; «Bu kanuna bağlı 1 numaralı tabloda gösterilen hizmet işletmelerini işletenler, mezkûr tabloda gösterilen hadlerde işletme vergisini ödemeye mecburdurlar» hükmü yer almış, sözü edilen kanuna bağlı 1 nolu tablonun 10 numaralı pozisyonunda otel, motel ve mokamplar işletme vergisi mevzuu içine alınmış ve belediye hudutları dışında kalıp da gelir veya kurumlar vergileri mükellefleri tarafından işletilen işletmelerin de işletme vergisine tabi oldukları parantez içi hükmü olarak tabloda yer almış bulunmaktadır.

Diğer taraftan 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanununun 1 inci maddesinde; nitelikleri bu kanun hükümleri uyarınca belirlenecek (otel, pansiyon, gazino, lokanta, plaj, kamping) eğlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıcalar, istirahat ve tedavi müesseseleri ile benzerlerinin turizm müessesesi sayılması kabul edilmiş, 2 nci maddesinde bu müesseselerin taşıyacakları niteliklerin neler olacağının bir yönetmelikle saptanması öngörülmüş ve 26/3/1965 günlü ve 11961 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Turizm Müesseselerine Ait Vasıflar Yönetmeliğinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca «Turizm Müessesesi» belgesi verilecek otel, motel, mokamp ve benzeri tesislerde ne gibi niteliklerin bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda sözü edilen yasa ve yönetmelik hükümleri karşısında yükümlü şirket tarafından Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca verilen «turizm müessesesi» belgesi ile işletilmekte olan ..... Tatil Köyünün otel, motel, mokamp gibi hizmet birimlerinin birini veya birkaçını bünyesinde bulundurduğu açıktır.

Bu durumda yükümlü şirket tarafından ticarî gaye ile işletilen ve işletme vergisi uyuşmazlığına konu olan tesisin, «tabloda işletme vergisine tabi işletmeler meyanında tatil köylerinin yer almadığı» gerekçesiyle işletme vergisi kapsamı dışında bırakılması 1318 sayılı Finansman Kanunu ile öngörülen işletme vergisinin ruh ve maksadına aykırı düşmekte, sözü edilen kanunun 1 numaralı tablosunun 10 numaralı bendi gereğince Antalya belediye hudutları dışında kalmakla birlikte kurumlar vergisi mükellefi olan yükümlü şirket tarafından ticarî amaçla işletilen tesisin işletme vergisi kapsamına alınması zorunlu bulunmaktadır.

Ancak, götürü usulde işletme vergisi ödemeyi tercih eden ödevli şirket tarafından işletme vergisi beyannamesinin Ocak ayı içinde ve süresinde vergi dairesine verildiği, intibak işleminin yapılabilmesi için vergi dairesince çıkarılan davet yazısının şirket yetkililerince P. T. T. kanalıyla 16/5/1977 tarihinde tebliğ edilebildiği, bunun üzerine bir yetkilinin 10/6/1977 tarihinde vergi dairesine gelerek intibak işleminin yapıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından «... verginin geç tahakkuk etmesi karşısında yükümlüye kusur izafe edilemeyeceği cihetle kusur cezasının komisyonlarca terkinine karar verilmesi yerinde görülmüştür.

Yukarıda açıklanan nedenlerle ödevli şirket adına salınan kusur cezalı işletme vergisini terkin eden dava konusu temyiz komisyonu kararının vergi aslına iliş-

kin kısmının bozularak vergi dairesince yapılan tarhiyatın re'sen nihai olarak onanmasına oyçokluğu ile, davanın kusur cezasına ilişkin kısmının ise reddine ve davanın kısmen kabulü, kısmen reddi nedeniyle 122,— lira posta ücreti giderinin yarısı olan 61,— liranın davalıdan alınarak davacıya verilmesine 3/3/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

AZLIK OYU

Dava dilekçesinde ileri sürülen iddialar, komisyon kararının dayandığı gerekçeler karşısında bozulmasını sağlayacak durumda bulunmadığından davanın reddi gerekeceği oyu ile karara karşıyım.

VERGİ USULÜ

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1982/1073
Karar No : 1982/1765

Özeti : Takdir komisyonunca takdir olunan matrah üzerinden salınan vergi ve cezalar için taraflar arasında sağlanan uzlaşmanın, vergi dairesinin ayrıca matrahın tezyidini istemesine engel teşkil etmiyeceği ve vergi dairesinin tezyid isteminde bulunabileceği Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti : 2/1/1978 tarihinde ölen .....'den intikal eden taşınmaza takdir olunan rayiç değerin artırılması isteğini yaptırdığı bilirkişi incelemesi sonucuna göre reddeden itiraz komisyonu kararını; uyuşmazlığın talebin altında matrah takdir eden takdir komisyonu kararına dayanılarak salınan vergi ve ceza için taraflar arasında uzlaşma sağlandıktan sonra vergi dairesinin bu matrahın tezyidi yolundaki talebinden doğduğu, yasakoyucunun 213 sayılı Vergi Usul Kanununa 205 sayılı Kanunun 22. maddesi ile eklenen uzlaşma hükümleri ile getirmek istediği amacın re'sen ve ikmalen tarh olunan vergi ve cezalardan doğan uyuşmazlıkların taraflar arasında ve mahallinde çözümlenmesi olduğu, olayda vergi dairesince uzlaşma kabul edilmek suretiyle uyuşmazlık sona erdiği halde uyuşmazlığı mali kaza mercilerinde devam ettirmek, anılan Kanunun getirmek istediği amaca ters düştüğü gibi uzlaşma tüm gayrimenkul malların değerine ilişkin vergi ve cezayı kapsadığından vergi dairesinin itirazında yasal isabet bulunmadığı, bu nedenlerle hem anlaşmayı kabul etmek hem takdir matrahına itiraz etmek yukarıda açıklanan nedenlerle mümkün bulunmadığından matrahın tezyidi talebinin reddi gerektiği gerekçesi ile onayan Temyiz Komisyonu Yedinci Dairesinin 16/9/1980 tarih ve 3170 sayılı kararının; vergi dairesinin itirazının esasını matrahın yükseltilmesi teşkil ettiğinden ve bu itiraza göre verilecek kararlarla belirlenecek yeni matrah üzerinden ödevli adına yeniden ihbarname tebliğ edileceğinden, ilk tebliğ edilen ihbarnamelerle salınan vergilerin uzlaşma konusu yapılmasında ve yeniden tezyit tale-

binde bulunulmasında bir kanunsuzluk bulunmadığı, bu nedenle yaptırılan tespit ve emsal taşınmaz değerleri esas alınarak 438.000,— lira değer takdir olunan tarlanın rayiç değerinin 876.000,— liraya, 176.000,— lira değer takdir olunan bahçenin rayiç değerinin 352.000,— liraya yükseltilmesi gerektiği ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Faruk Kaymakçı'nın Düşüncesi: İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak durumda görülmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Ayla Perktaş'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava konusu uyuşmazlığın çözümü takdir komisyonunca takdir olunan matrah üzerinden salınan vergi ve ceza için taraflar arasında uzlaşma sağlanması halinde vergi dairesi müdürlüğünce takdir komisyonu kararına itiraz edilerek matrahın tezyidinin istenilip istenilemeyeceği hususunun saptanmasına ilişkin bulunmaktadır.

Vergi hukukumuza 1963 yılında 205 sayılı Yasa ile girmiş bulunan uzlaşma müessesesi, ikmalen veya re'sen salınan vergilerle bunların cezaları konusunda, itiraz yoluna başvurulmadan yükümlü ile vergi dairelerinin anlaşmalarını öngörmekle beraber, uzlaşma; tarhiyata esas alınan matrah veya matrah farkı üzerinden salınan vergide, ancak Vergi Usul Yasasının 116 - 117 ve 118. maddelerinde yazılı vergi katları ile hertürlü maddi hatanın varlığı halinde mümkün olabilmekte, cezada ise yanılma hali ve yasa hükümleri gereğince nüfuz edememe gibi, yine belli koşulların bulunması ile gerçekleşebilmektedir. O halde uzlaşma komisyonlarının verecekleri kararların vergi ve cezaların tümünü kapsaması gerekeceği görüşü, sadece takdir edilen matrah üzerinden salınan vergi ve cezalar için geçerli olabilir. Takdir edilmeyen meblağ hakkında salınmış bir vergiden söz edilemeyeceği için uzlaşma konusu olamayacağından, bu kararların takdir edilmeyen meblağı da içerdiğinin kabul edilmesi olanağı yoktur.

Nitekim 213 sayılı Vergi Usul Kanununa 205 sayılı Kanunla eklenen bölümün ek 7. maddesinin 3. fıkrasında, uzlaşmanın vaki olması halinde mükellefin üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya itiraz edemeyeceği öngörülmüş olmasına rağmen uzlaşmaya varılan vergi ve cezanın dayanağını teşkil eden takdir komisyonu kararına karşı 213 sayılı Kanunun 377. maddesinin 2 fıkrası hükmü uyarınca itiraza yetkili bulunan vergi dairesinin takdir olunan matrahın tezyidini istemek için itiraz komisyonuna gidemeyeceği hakkında anılan kanunda bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu itibarla takdir komisyonunca takdir olunan matrah üzerinden salınan vergi ve cezalar için taraflar arasında sağlanan uzlaşmanın tüm gayrimenkul malların değerine ilişkin vergi ve cezayı kapsadığı gerekçesi ile vergi dairesinin matrahın tezyidi yolundaki isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın kabulü ile işin esası incelenmek suretiyle yeniden bir karar verilmek üzere dava konusu Temyiz Komisyonu kararının bozulmasına, 120,— lira posta pulu giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 31/5/1982 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Yedinci Daire
Esas No : 1980/1292
Karar No : 1982/492

Özeti : 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 18 inci maddesinde yer alan sürelere ilişkin genel kuralların ceza zamanaşımına uygulanamıyacağı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : ..... Sanayi ve Ticaret A. Ş.

Davanın Özeti : Kendi işletmesinde kükürtten imal ettiği ve esas iştigal konusu olan nişasta, glikoz, mısırözü yağı, yem, küspe ve dekstrin gibi maddelerin ilk imalatı safhasında yardımcı madde olarak kullandığı sülfüre asit adlı maddeyi gider vergisine tabi tutmadığının ve beyan etmediğinin inceleme ile tespiti üzerine yükümlü adına 1975 Ekim dönemi için salınan kaçakçılık cezalı gider vergisini vergi aslını tasdik, cezayı ise; «mükellef şirketin ihtilaflı dönem gider vergisi matrahı mükellef şirketin defter ve belgelerinden tespit edildiğinden cezanın kusura tahvilinin yerinde olduğu, ancak ihtilaflı dönem gider vergisine ilişkin olarak düzenlenen ceza ihbarnamesi mükellefe 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 374. maddesinde kusur cezası için öngörülen üç yıllık ceza zamanaşımı süresi dolduktan sonra 2/1/1979 tarihinde tebliğ edildiğinden cezanın tamamen terkini icabettiği» gerekçesiyle terkin eden Temyiz Komisyonu Beşinci Dairesinin 17/6/1980 tarih ve 2016 sayılı kararının; yükümlünün noksan beyanda bulunmakla vergi ziyaına sebep olduğu ve miktarın 10.000,— liranın üzerinde olması nedeniyle kesilen kaçakçılık cezasının yerinde olduğu, bu nedenle kaçakçılık cezasının kusura tahvilinin isabetsiz olduğu, diğer taraftan kusur cezasının zamanaşımı nedeniyle terkininde de isabet bulunmadığı, zira cezaya ilişkin ihbarnamenin zamanaşımının son günü olan 1978 yılının son gününün resmî tatil olması nedeniyle tatili takip eden ilk iş günü olan 2/1/1979 tarihinde tebliğ edildiği, bu nedenle olayda zamanaşımından söz edilemeyeceği ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak durumda görülmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Aylâ Perktaş'ın açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dosyanın incelenmesinden, mükellef şirketin gider vergisi matrahının şirkete ait defter ve belgelerden tespit edildiği ve olayda vergi kaçırma kastının olmadığı anlaşıldığından kaçakçılık cezasının, kusur cezasına tahvilinde herhangi bir kanunsuzluk görülmemiştir.

Diğer taraftan, 213 sayılı Yasanın 374. maddesinin 1. bendinde cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın birinci gününden başlayarak kusurda üç yıl geçtikten sonra vergi cezası kesilmeyeceği hükme bağlanmış olup, aynı maddenin son bendinde ise bu süreler içinde ceza ihbarnamesi tebliğ edilmekle zamanaşımının kesilmiş olacağı belirtilmiştir.

Her nekadar davacı, Vergi Usul Kanununun sürelerin hesaplanması ile ilgili 18. maddesinin 4. bendi hükmüne göre zamanaşımı süresinin son gününün resmî tatile rastgelmesi nedeniyle cezaya ilişkin ihbarnamenin 2/1/1979 tarihinde tebliğ edildiğini ve cezanın zamanaşımına uğramadığını iddia etmekte ise de, uyuşmazlık konusu zamanaşımı süresi, uygulamada doğurduğu hüküm ve sonuç bakımından hak düşürücü sürelerle eşit tutulmuş bulunduğu, Vergi Usul Kanununda bu sürelerin, başlangıcı, işleyişi ve engelleri ile ilgili kurallar ayrıntılı olarak diğer sürelerden ayrı düzenlenmiş olduğu cihetle mezkûr Kanunun 18 inci maddesinde yer alan sürelere ilişkin genel kuralların bu süreye uygulanması suretiyle uzatılması mümkün değildir. Ayrıca olayda zamanaşımı süresini kesen veya durduran kanuni bir neden de bulunmadığından cezanın zamanaşımı nedeniyle terkininde yukarıda açıklanan madde hükümleri karşısında herhangi bir kanunsuzluk görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine 18/3/1982 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

X — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 344. maddesinde kaçakçılık, mükellef veya sorumlu tarafından kasten vergi ziyaına sebebiyet verilmesi şeklinde tanımlanmış; aynı maddenin 1., 2., 3 üncü fıkrasında yazılı hallerde kastın mevcudiyeti kabul edilmiştir. Kuşkusuz yükümlü yargı mercilerinde kastının mevcut olmadığını kanıtlamak hakkına sahiptir.

Ancak dava konusu Temyiz Komisyonu kararında matrah farkının defter kayıtlarının incelenmesi ile bulunmuş olması yükümlünün vergi kaçırmak kastını bertaraf etmeye yeterli değildir. Şayet defterler incelenmemiş olsaydı vergilendirilmesi gereken matrah farkının teklif dışı kalacağı tabiidir. Bu nedenle kararın kaçakçılık cezasının yazılı gerekçe ile kusur cezasına çevrilmesine ilişkin kısmına bu yönden karşıyım.

XX — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında «Vergi muamelelerinde ve vergi ihtilaflarında süreler Vergi Kanunu ile belli edilir» hükmü yer almış olup, vergi kanunlarındaki bu sürelerin ne şekilde hesaplanacağını belirleyen 213 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin 4 nolu bendinde, genel bir hüküm olarak, «resmi tatil günleri süreye dahil değildir. Şu kadar ki, sürenin son günü resmî tatile rastlarsa tatili takibeden ilk iş gününün tatil saatinde biter» denilmektedir. Aynı Kanunun üçüncü maddesinde; bu kanunda kullanılan «Vergi Kanunu» tabirinin, işbu Kanun ile bu Kanun hükümlerine tabi, vergi resim ve harç kanunlarını ifade edeceği açıktır.

18 inci maddenin başlığı «vergi kanunlarında yazılı süreler» dir. Bu hükmün uygulanacağı muameleler de yukarda değinildiği gibi vergi muameleleridir.

Şu halde 14. ve 18. maddelerin bütün vergi muamelelerindeki süreleri kapsayacak hükümler taşıdığı açıktır.

Vergi Dairesince yükümlülere yapılan tahakkuk tebliğlerinin bir «vergi muamelesi» olduğu da kuşkusuzdur.

Hal böyle olunca üç yıllık ceza zamanaşımı süresinin son gününün resmî tatile rastladığı ihtilafsız olan bu davada, Vergi Dairesince ihbarnamenin tatili takibeden ilk iş gününde tebliğ edilmesiyle sürenin kesilmesi gerekmektedir.

Hak düşürücü süreler ile hak düşürücü olmayan süreler arasında Vergi Usul Kanununun 18 inci maddesi yönünden herhangi bir fark bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu madde böyle bir ayırım yapmamıştır. Bu şekilde bir yoruma müsait de değildir. Bu itibarla ceza zamanaşımının hak düşürücü sürelerle eşit tutulduğu, hak düşürücü sürelere 18 inci madde hükümlerinin uygulanamayacağı görüşüne katılmak mümkün değildir.

213 sayılı Kanunun 374 üncü maddesinin son bendinde vergi cezaları için ceza ihbarnamesi tebliğ edilmekle zamanaşımının kesileceği belirtilmişse de sürenin son gününün resmî tatile rastlaması halinde ne yapılacağı hakkında maddede bir açıklamaya yer verilmemiştir. Keza 213 sayılı Kanunun 114 üncü maddesinde de vergiler için 374 üncü maddedekine benzer hükümler sevkedilmiş, bu maddenin ikinci fıkrasında, vergi dairesinin matrah takdiri için takdir komisyonuna başvurması halinde zamanaşımının duracağına hükmolunmuş, zamanaşımının son gününün resmî tatile rastlaması halinde ne olacağı yazılmamıştır.

Bunun gibi süre ile ilgili olarak gerek 213 sayılı Kanunda, gerekse diğer Vergi Kanunlarında yer alan diğer bazı maddelerde de süreyi kesen yada durduran nedenler açıklanmış, son günün resmî tatile rastlaması halinde sürenin uzatılıp uzatılmayacağı belirtilmemiştir.

Şu halde Vergi Usul Kanununda sürelerin başlangıcı, işleyişi ve engelleri ile ilgili kurallar ayrı ayrı düzenlenmiş ve fakat hiçbirinde son günün tatile rastlaması halinde yapılacak işleme yer verilmemiştir.

Bu işlem yalnız 18 inci maddede düzenlenmiştir. Yani bütün sürelerin son gününün resmî tatile rastlaması halinde yapılacak işlem sadece 18 inci maddede yer almıştır. Bu madde yukarıda da açıklandığı üzere genel bir hüküm taşıması ve bu konuyu düzenleyen yegâne madde olması itibariyle, benzer durumların tümüne bu hükmün uygulanması zorunludur.

Vergi Kanunlarından herhangi birinde, zamanaşımı süresiyle ilgili herhangi bir hükümde sürenin son gününün resmî tatile rastlaması halinde yapılacak işlem belirtilmiş olsaydı o takdirde, 213 sayılı Kanunun 374 üncü maddesinde, benzer bir hüküm bulunmadığından bu madde kapsamına giren zamanaşımının resmî tatilden etkilenmeyeceği sonucuna belki varılabilirdi.

Daire kararı gerekçesi esas alınırsa 18 inci maddenin nerede uygulanacağını anlamak mümkün olmamaktadır.

Bu nedenlerle Temyiz Komisyonu kararının bozulması gerekeceği oyuyla kararara karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1980/1458
Karar No : 1982/819

Özeti : İptal edilen sigorta muamelesine isabet eden ve poliçenin iptal edildiği dönem vergi matrahından indirilmeyen gider vergisinin yükümlüye iadesi gerektiği Hk.

Davacı : ..... İnşaat Sanayi ve Ticaret A. Ş.

Vekili : Av. .....

Davalı : Maliye Bakanlığı

Davanın Özeti : Fuzulen ödendiği iddiası ile 36.718,— lira tutarındaki banka ve sigorta muameleleri vergisinin düzeltme yolu ile iadesi talebiyle vaki müracaatlarının reddine dair Maliye Bakanlığınca 1/8/1980 tarih ve 28221 - 248/55586 sayı ile tesis edilip Vergi Dairesi Müdürlüğü tarafından tebliğ edilen işlemin; 6802 sayılı Kanunda müteakip dönemde iptal edilen poliçelere ait verginin iade edileceğine dair bir hüküm bulunmaması dolayısıyla iadenin mümkün olmadığı yolundaki görüşün geçerli olamayacağı, zira burada haksız alınan bir verginin düzeltme yolu ile iadesinin istendiği ileri sürülerek iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 406. maddesine göre bu ihtilafların Danıştay'da tetkik edilebilmesi için ihtilâfın İtiraz ve Temyiz Komisyonlarından geçmesi gerektiği, bu nedenle hadisede merci tecavüzü olduğu; fuzulen ödendiği iddiası ile iadesi istenen verginin mükellefinin ..... Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Ankara Acentesi olduğu bu nedenle olayda ..... İnşaat Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin düzeltme talebinde bulunmasının mümkün olmadığı, vergiye matrah olan bir meblağın bir kısmının her ne sebeple olursa olsun iptali halinde bu kısma tekabül eden verginin usul hükümlerine göre iadesinin imkânsız olduğu ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi : 6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında; «sigorta şirketlerinin vergi dönemi içinde iptal ettikleri sigorta muamelelerine ait meblağları o dönemin vergi matrahından indirebilirler» hükmü mevcuttur.

Mükellef şirketin iptal ettiği sigorta muamelesine ait meblağları, o dönemin vergi matrahından indirmediğinden, istemin reddi yolunda yapılan işlemde kanuna aykırı bir durum görülmemiştir.

Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Aylâ Perktaş'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Davalı idarenin usule ilişkin def'ileri varit görülmeyerek işin esasına geçildi

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 31. maddesinin son fıkrasında, «Sigorta şirketlerinin vergi dönemi içinde iptal ettikleri sigorta muamelelerine ait meblağları o dönemin vergi matrahından indirebilecekleri» hükme bağlanmıştır. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun Hesap Hataları başlıklı 117. maddesinin 2. bendinde ise; «vergi miktarında hatalar vergi nisbet ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması birinci bentte yazılı vesikalarda verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olması» hesap hatası olarak kabul edilmiş olup, aynı Kanunun 122. maddesinde ise, «vergi muamelelerindeki hataların düzeltilmesini mükelleflerin yazı ile istiyebilecekleri» belirtilmiştir.

Olayda, davacı şirketin sigorta acentası sıfatı ile 1977 Ekim ayında düzenlediği sigorta poliçesi muamelesinden dolayı alınmış olup da, 1977 Kasım ayında bu muamelelerin iptali üzerine evvelce tahsil edilmiş olan banka ve sigorta muameleleri vergisinin sözü geçen meblağın muamelenin iptal edildiği dönem vergi matrahından indirilmemesi sebebi ile iade edilmemesinin adalet ve hakkaniyet esaslarına uygun düşmeyeceğine binaen verginin yukarıda açıklanan madde hükümleri uyarınca düzeltme yolu ile iade edilmesi gerekirken aksi yolda tesis edilen dava konusu işlemde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenle davanın kabulü ile dava konusu işlemin iptaline, 2329 sayılı Yasa uyarınca davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari tarifesi uyarınca 2.000,— (ikibin) lira avukatlık ücreti ile aşağıda dökümü yapılan 150,— lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 9/4/1982 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 31 inci maddesinin son fıkrasıyla sigorta şirketlerinin vergi dönemi içersinde iptal ettikleri sigorta muamelelerine ait meblağları o dönemin vergi matrahından indirmelerine cevaz verilmiştir.

Davacı şirket tarafından 1977 yılının Ekim ayında düzenlenen sigorta poliçesinin aynı yılın Kasım ayında iptal edildiği anlaşılmaktadır. Sözü geçen kanun hükmü uyarınca daha önce ödenmiş bulunan banka ve sigorta muameleleri vergisinin poliçenin iptal edildiği dönemden sonraki dönemlerde vergi matrahından indirilmesine hukuki olanak bulunmadığı gibi bir başka şekilde iadesi de mümkün değilidr.

Olayda Vergi Usul Kanunu hükümleri kapsamına giren bir vergilendirme hatasının mevcudiyeti de söz konusu edilemeyeceğinden davanın reddi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne karşıyım.

SEKİZİNCİ DAİRE KARARLARI

ASKER AİLELERİNE YARDIM İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Esas No : 1982/380 (11. D. E : 1980/1941)
Karar No : 1982/745

Özeti : Aylık asgari maişet haddi üzerinde Bağ Kur aylığı aldığı saptanan davacının asker ailesine yardım isteğinin reddedilmesinde 4109 sayılı Yasaya aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Memnune Alev (kendi adına asaleten küçük oğlu Murat Alev'e velayeten)

Davalı : İstanbul Valiliği

Davanın Özeti : Davacıların asker ailesine yardım talebinin reddine ilişkin olarak tesis edilen işleme karşı yapılan itirazın reddine dair İstanbul İl İdare Kurulunun 4/6/1980 günlü ve 84 sayılı kararının bozulması istenilmektedir.

Davanın Özeti : Davacıların asgari maişed haddi üzerinde gelirlerinin olduğunun saptandığı öne sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Hüseyin Çelikkol

Danıştay Savcısı Nihat Asyalı'nın Düşüncesi : Dava konusu uyuşmazlık; davacının 4109 sayılı Kanuna göre yardım yapılmak isteğinin, emekli aylığı olarak evin geçimini sağladıkları gerekçesi ile reddedilmesinden doğmuş bulunmaktadır.

Dosya içindeki belgelerin incelenmesi sonucunda; davacının 4109 sayılı Kanun uyarınca, yardıma muhtaç olup olmadığı hususunun araştırıldığı, emekli aylığı aldıklarının saptandığı ve bu gelirin en az geçim sınırı ile kıyaslaması yapılarak karar verildiği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle dayanağı bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava; Askere gidenin annesi ve küçük kardeşi olan davacıların yardım isteminin reddine ilişkin olarak İstanbul Belediye Encümenince tesis edilen işleme karşı yapılan itirazın reddine dair İl İdare Kurulu kararının bozulması istemiyle açılmıştır.

4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında «yardım miktarı, her yerde asker ailelerini, en az orandaki asgari maişed haddi içinde geçindirecek derecede olacaktır» denilmektedir.

Dosyanın incelenmesinden ise, davacıların, İstanbul İl İdare Kurulu Tarafından saptanan 2 nüfus için aylık asgari maişed haddi olan 595.— liranın üzerinde Bağ-Kur Genel Müdürlüğünden aylık aldıkları anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle dayanağı bulunmayan davanın reddine; 4109 sayılı Kanunun 10 ncu maddesi uyarınca harç alınmasına yer olmadığına ve fazladan ödendiği anlaşılan 90.— lira harcın istendiğinde davacıya geri verilmesine 25/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/750 (11. D. E : 1981/568)
Karar No : 1982/216

Özeti : Eşinin askere sevkinden sonra ikametgah değiştiren er eşine yardım yapılmamasında isabetsizlik olmadığı Hk.

Davacı : Hatice Kaplan
Davalı : Ankara Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Gönül Karaçal

Davanın Özeti : Kocasının askere alınması sebebiyle 4109 sayılı Yasa uyarınca yardım yapılması yolundaki isteğini reddeden Ankara Belediye Encümeni kararını; yardım isteyenin erin askere sevkinden sonra Ankara'ya geldiğinin saptandığı gerekçesiyle onayan Ankara İl İdare Kurulu'nun 17/2/1981 gün ve 5/776/2545 sayılı kararının; 20 senedir Ankara'da bulunduğu, köyü ile hiçbir ilişkisinin kalmadığı ileri sürülerek bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacının eşinin 7/11/1979 tarihinde askere sevkedildiği davacının ise 5/12/1979 tarihinde Ankara'ya geldiğinin saptandığı, bu nedenle yardım isteğinin reddine dair belediye encümeni kararı ile bu kararın onanmasına ilişkin dava konusu İl İdare Kurulu kararında mevzuata aykırılık bulunmadığından bahisle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Cenker Karaoğlu

Danıştay Savcısı Faruk Kaymakçı'nın Düşüncesi : Dava konusu işleme esas alınan belgelerin incelenmesinden dava konusu işlemin tesisinde mevzuata göre bir aykırılık bulunmadığının anlaşılması sebebiyle davanın reddi düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Yapılması Hakkında Kanuna göre, erin muhtaçlarına sevkedildiği Askerlik Şubesinin bulunduğu yer belediyesince yardım yapılacağının kabulü zorunlu olup, dosyanın incelenmesinden davacının, kocasının askere sevkinden sonra Ankara'ya gelmiş olduğunun anlaşılması sebebiyle, bozulması istenilen Ankara İl İdare Kurulunun 17/2/1981 gün ve 5/776/2545 sayılı kararında 4109 sayılı Yasa Hükümlerine aykırılık bulunmadığından dayanağı olmayan davanın reddine, aynı Yasanın 10. maddesi hükmü uyarınca harç alınmasına yer olmadığına, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 18/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/449 (11. D. E: 1980/2368)
Karar No : 1982/746

Özeti: Muhtaç durumda olduğu anlaşılan davacıya kayınpederinin bakma yükümlülüğü bulunmadığı Hk.

Davacı : Elazığ Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Asuman Ayhan
Davalı : Hatice Yılmaz

Davanın Özeti: Asker ailesi olan davalının yardım talebinin reddine ilişkin Belediye Encümeni işleminin iptaline ve davacıya maaş bağlanmasına dair Elazığ İl İdare Kurulu'nun 22/7/1980 günlü ve 3101 sayılı kararının; kayınpederi tarafından geçimi temin edilen davacının muhtaç durumda olmadığı öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Cevap verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Hüseyin Çelikkol

Danıştay Savcısı Nihat Asyalı'nın Düşüncesi: Dava konusu uyuşmazlık, davalının 4109 sayılı Kanuna göre yardım yapılması isteğinin reddine ilişkin Belediye Encümeni kararının İl İdare Kurulunca bozulmasından doğmuştur.

Dosyadaki belgelere göre; davalının yardıma muhtaç olduğunun yaptırılan araştırma sonucunda saptanmış bulunduğu ve bu hususun aksi de isbat edilmediği anlaşıldığından davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava; asker ailesi olan davalının yardım talebinin reddine ilişkin işlemin iptaline dair Elazığ İl İdare Kurulunca verilen kararın bozulması istemiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacının iki çocuğu ile birlikte muhtaç durumda olduğu anlaşıldığı gibi, kayınpederinin de kendilerine bakma zorunluluğu bulunmadığından davanın reddine ve 4109 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca harç alınmasına yer olmadığına, fazladan ödenmiş olan 40,— lira harcın istendiğinde davacıya geri verilmesine 25/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/386 (11. D. E : 1980/2030)
Karar No : 1982/969

Özeti : Muhtaç durumda olduğu anlaşılan er annesine yardım yapılması gerektiği Hk.

Davacı	: Ankara Belediye Başkanlığı
Vekili	: Av. Oya Özbek
Davalı	: Nahide Ziylân

Davanın Özeti : Davalının asker ailesi yardımının reddine ilişkin Belediye Encümeninin 11/1/1980 gün ve 279 - 284 sayılı kararını bozan Ankara İl İdare Kurulunun 22/4/1980 gün ve 1139 sayılı kararının; davalının yeterli gelire sahip olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nesrin Irmak

Danıştay Savcısı Nihat Asyalı'nın Düşüncesi : Dava konusu uyuşmazlık; davalının 4109 sayılı Kanuna göre yardım yapılması isteğinin reddine ilişkin Belediye Encümeni kararının, İl İdare Kurulu kararı ile bozulmasından doğmuştur.

Dosyadaki belgelere göre; davalının yardıma muhtaç olduğunun yaptırılan araştırma sonucunda saptanmış bulunduğu ve bu hususun aksi de isbat edilmediği anlaşıldığından davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, Nahide Ziylan'ın asker ailesi yardımı yapılması istemini reddeden Ankara Belediye Encümeni kararının bozulmasına ilişkin Ankara İl İdare Kurulu kararının bozulması istemiyle açmış bulunmaktadır.

4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Yapılması Hakkında Kanunun 2/C maddesi hem askere gidenin hem de yardım isteminde bulunanların yerel rayice göre geçim vasıtalarının ve olanaklarının bulunmaması gerektiği kuralını 3 üncü maddesi ise yardım istemlerinin kent ve kasabalarda belediye encümenleri, köylerde ise ihtiyar heyetlerince incelenerek karara varılacağı kuralını getirmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı hakkında Cebeci Karakol Amirliğince yapılan incelemeye göre davalının muhtaç durumda olduğu anlaşıldığından davalının asker ailesi yardımı istemini reddeden Belediye Encümeni kararının bozulmasına ilişkin İl İdare Kurulu kararında yukarıda yer alan yasa hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, 4109 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca harç alınmasına yer olmadığına ve fazladan ödenmiş olan 90,— lira harcın istendiğinde davacıya geri verilmesine 30/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1213
Karar No : 1982/184

Özeti : Resmî dairelerdeki işlerin üçüncü kişiler tarafından vekaletname ile takip edilebileceği Hk.

Davacı : Ahmet Cemal Keskin
Vekili : Av. Yaşar Bitlisli
Davalı : Manisa Valiliği

Davanın Özeti : Davacının resmi dairelerde iş takipçiliği yapamıyacağına ilişkin valilik işleminin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Atillâ Bilgez

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi : Davacı, resmi dairelerde iş takipçiliği yapamayacağına ilişkin davalı valilik işleminin iptalini istemektedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1238 sayılı Kanunla değişik 35. maddesinin 1. fıkrası, «Kanun işlerinde ve hukuki meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.» hükmünü taşımaktadır.

Böylece, dava dosyasına sunulan Adalet Bakanlığının resmî dairelerde iş takibine ilişkin genelgesinde de belirtildiği gibi, anılan fıkrada sayılan daireler dışındaki resmi dairelerde, herhangi bir kimse vekâleten iş takip edebileceğinden, kanuna aykırılığı açık olan dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Davacı, iş sahiplerinin otolarına ait işlemleri takip edemeyeceğine dair valilik işleminin iptalini istemektedir.

1136 sayılı Yasanın 1238 sayılı Yasa ile değişik 35 inci maddesinin birinci fıkrasında kanun işlerinde ve hukuki meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem ve yargı yetkisi olan diğer organlarda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek yetkisinin sadece avukatlara verildiği belirtildikten sonra ikinci fıkrada «Baroda yazılı avukatlar birinci fıkradakiler dışında kalan resmî dairelerdeki bütün işleri de takip edebilirler.» hükmü getirilmiş bulunmaktadır. Yasada avukatlar dışında kalan kişilerin vekâletnameye dayanarak resmi dairelerde iş takibini yasaklayan ve bu yetkiyi yalnızca avukatlara tanıyan bir hüküm yoktur.

Bunun yanısıra Adalet Bakanlığı da aynı konuda bir genelge yayınlayarak 1136 sayılı Yasanın 1238 sayılı Yasa ile değişik 35 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan yerler dışında kalan diğer resmî dairelerdeki işlerin vekâletname ile üçüncü kişiler tarafından takip edilebileceğini belirlemiştir.

Bu duruma göre; davacının vekâletname ile anılan yasa maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen diğer resmî dairelerde iş takibini yasaklayan işlemde yukarıda anılan Yasa maddesine uyarlılık görülmemektedir.

Belirtilen nedenlerle dava konusu işlemin iptaline 2.550,— lira (ikibinbeşyüzelli lira) yargılama gideri ile 3.400,— lira (üçbindörtyüz lira) avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 17/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

———●———

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1091
Karar No : 1982/192

Özeti : Ceza Kanununun 354/2 maddesine göre verilen cezanın, para cezasına çevrilmiş olmasının baro levhasına yazılma imkanını vermiyeceği Hk.

Davacı : Ümmet Öğünç
Vekili : Av. Senih Özay
Davalı : Adalet Bakanlığı

Davanın Özeti : Müvekkilinin, Manisa barosu levhasına avukat olarak yazılmasına ilişkin anılan baro yönetim kurulu kararını onaylamayan Adalet Bakanlığının 18/2/1981 gün ve 142.4-44-3462 sayılı kararının iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu yapılan işlemin hukuka uygun olduğu öne sürülerek istemin reddi savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tezcan Çakır

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Davacı, 1979 yılında 6 ay mahkemeler nezdinde ve 48 gün de avukat yanında staj yaptıktan sonra isteği ile 5/10/1979 tarihinde hakimlik stajına başlamış ve avukatlık staj listesinden kaydı silinmiştir. Hakimlik stajı sırasında hasta olmadığı halde rapor alıp ilgili merci'e ibraz etmek suçundan yargılanıp ağır para cezasına mahkum edilen davacının hâkim adaylığı görevine son verilmesinden sonra isteği ile yeniden altı ay avukat yanında staj yaptığı ve Manisa baro levhasına yazılmasına ilişkin baro yönetim kurulu kararının dava konusu bakanlık kararı ile onanmadığı anlaşılmaktadır.

1136 sayılı Yasanın 23. maddesi stajın kesintisiz olarak yapılacağını, haklı nedenlerle staja devam edememe halinde izin verileceğini hükme bağlamış ve söz konusu Yasanın 5. maddesinin ikinci fıkrasında, sahtecilik suçundan hüküm giymiş olanların avukatlığa kabul edilemeyecekleri belirtilmiştir.

İsteği ile avukatlık stajından ayrılan davacının, haklı sebeple staja devam edemediğini kabul etmeğe imkân bulunmadığı gibi mahkemece ağır para cezasına mahkûm edilmiş olması da avukatlığa kabul edilmeye engeldir.

Açıklanan nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirtilen 8/3/1982 Pazartesi günü davacı vekilinin geldiği, önceden yapılan bildirime karşın davalı temsilcisinin gelmediği, anlaşıldıktan davacı vekilinin iddiaları ile Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra mahkûmiyet kararının niteliği üzerinde yapılan araştırma nedeniyle görüşülmesi ertelenen dava dosyası incelenerek işin gereği görüşüldü

Altı ay mahkemeler ve bir süre de avukat yanında avukatlık stajı yaptıktan sonra hâkim adaylığına atanması nedeniyle avukatlık stajyer listesinden kaydı silinmesi kararlaştırılan davacının, hâkimlik stajına devam ederken hasta olmadığı halde gerçeğe uymayan rapor alıp ilgili mercie vermesi üzerine yargılanıp mahkûm edildiği ve cezasının ertelendiği, bu dava nedeniyle hâkim adaylığı görevinin sona erdirilmesini takiben yeniden altı ay avukat yanında staj yaptıktan sonra Manisa barosu levhasına yazılmasına ilişkin baro yönetim kurulu kararının; Avukatlık Kanununun 23. maddesi uyarınca stajyer listesinden kaydı silindiğinden bir yıllık staj yapılması gerektiği, ayrıca gerçeğe aykırı raporun kullanılması nedeniyle aldığı mahkûmiyet kararının anılan Kanunun 5/a maddesi karşısında baro levhasına yazılmasına engel olduğu gerekçeleriyle Bakanlıkça onaylanmadığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Davacının T. C. Kanunu'nun 354/2. maddesi uyarınca 12 gün hapis cezası ile cezalandırıldığı tartışmasızdır. Cezanın para cezasına çevrildikten sonra ertelenmek suretiyle uygulanmasının kaldırılmış olması, ceza adli sicilden silinmedikçe davacının bu suçtan hükümlü sayılmasına engel değildir.

Bu nedenle davalı Bakanlıkça yapılan işlemde yasalara aykırı bir yön bulunmadığından, davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 18/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1849
Karar No : 1982/435

Özeti : Avukatlık stajı ile birleşmeyen bir görevde çalışmış olmanın stajın geçersiz sayılmasını gerektireceği Hk.

Davacı : Oğuz Oymak

Davalı : Adalet Bakanlığı

Davanın Özeti : Avukat olan davacının, Baro levhasından silinmesine ilişkin 7/5/1981 gün ve 64 sayılı Antalya Barosu Yönetim Kurulu kararına karşı yapılan itirazın reddi yolundaki 9/8/1981 gün ve 8 sayılı Barolar Birliği kararını onaylayan Adalet Bakanlığının 4/9/1981 gün ve 33302 sayılı kararının; stajı sırasında stajının geçersiz sayılmasını gerektirir nedenin Baro tarafından bilinmekte olduğu, buna göre işlem tesis edilmeyip avukatlık ruhsatının alınmasından sonra levhadan silinmesinin 1136 sayılı Yasanın 72 nci maddesi (b) bendine aykırı olacağı, Avukatlık Kanununun 11 ve 12 nci maddelerinin uygulanmasını sağlayan aynı Yasanın 16 ve

17/2 nci maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu, avukatlık stajını memuriyetleri sırasında yapanlara Devlet Memurları Kanunu'nun ek geçici 49 uncu maddesine göre kıdem verilmesi karşısında staj sırasında DSİ'de çalışmış olmasının stajının geçersiz sayılmasını gerektirmeyeceği ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: 1136 sayılı Yasanın 5. maddesi (d) bendi ve 11. maddelerine göre ücretle çalışılan bir işin avukatlıkla birleşemeyeceği, 657 sayılı Yasanın geçici 49 uncu maddesinin 1136 sayılı Yasanın 12 nci maddesinde sayılan avukatlıkla birleşebilecek bir işte çalışmış olanlar hakkında uygulanabileceği, staja başlarken, avukatlıkla bağdaşmayan bir işte çalışmadığını bildiren davacının staj sırasında DSİ'de çalışmakta olduğunun anlaşılması üzerine stajının geçersiz sayılarak levhadan kaydının silinmesinde yasaya aykırılık bulunmadığı, davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Nesrin Irmak

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi: Davacının adının Baro levhasından silinmesine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 11 inci maddesinde; aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hizmet ve görevlerin avukatlıkla birleşemeyeceği belirtilmiştir. Aynı Kanunun 16 ncı maddesine göre avukatlık mesleği ile birleşemeyen bir işle uğraşanların staj yapmaları da mümkün değildir. Bu yasaya riayetsizliğin sonradan tespiti halinde ise Kanunun 72 nci maddesinin (b) bendine göre avukatın adının levhadan silinmesi gerekmektedir.

Davacının, staj sırasında avukatlıkla birleşemeyen bir işte çalışmış olduğunda uyuşmazlık bulunmadığından, bu durumun tespiti üzerine adının levhadan silinmesinde Kanunun belirtilen hükümlerine aykırılık yoktur.

Öte yandan Devlet Memurları Kanununun kıdeme ilişkin hükmüne dayanılarak davacının stajını geçerli saymak mümkün değildir.

Davanın belirtilen nedenlerle reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirlenen 12/4/1982 gününde davacının geldiği, davalı taraf temsilcisinin gelmediği görülmekle davacı ve Danıştay Savcısı dinlenildikten, davacıya tekrar söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek işin gereği görüşüldü:

Anayasaya aykırılık iddiası üyelerden, Sami Akural ve Güler Mermut'un ayrışık görüşlerine karşın, yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi;

Dava, avukatlık stajını tamamlayarak Baroya kaydolan davacının, stajının bir kesiminde Devlet Su İşleri 13. Bölge Müdürlüğünde işçi statüsünde çalışmakta olması nedeniyle Avukatlık Kanunu'nun 72 nci maddesi (b) bendi uyarınca Baro Levhasından kaydının silinmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Avukatlık Kanunu'nun 72 nci maddesi (b) bendinde ruhsatnamenin verildiği tarihte onun verilmesini gerekli kılan sebeplerin varlığının sonradan tespit edilmiş olmasının levhadan silinmeyi gerektireceği hükme bağlanmış, aynı Yasanın 16 ncı maddesinde staja başlamak için aranacak koşullar konusunda Yasanın 5 inci maddesinde gösterilen engellerin bulunmaması öngörülmüş, sözkonusu 5 inci maddede ise avukatlık mesleği ile birleşemeyen bir işle uğraşmama koşulu getirilmiştir.

Avukatlıkla birleşemeyen işler ise Yasanın 11 inci maddesinde sayılmış bunlar arasında aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığı görülen hizmet ve görevlerin avukatlıkla birleşemeyeceği açıkca gösterilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden davacının DSİ 13. Bölge Müdürlüğünde işçi statüsünde çalışmakta iken 13/1/1979 tarihinde staja başladığı, 30/6/1979 tarihinde emekli olduğu, dolayısıyla bu süreler arasında yukarıda yer alan Yasa hükmüne göre avukatlık stajı ile birleşmeyen bir görevde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Davacı, her nekadar stajı sırasında söz konusu görevde çalıştığı ve 30/6/1979 tarihinde görevinden ayrıldığının Baronun 10/7/1979 günlü yazısına kurumunca verilen cevabi yazı uyarınca Baro yönetimince bilinmekte olduğunu, o zaman stajının geçersiz sayılması gerektiğini Yasanın 72 nci maddesi (b) bendinde öngörülen bu durumun sonradan ortaya çıkmadığını ileri sürmekte isede yukarıda yer alan Yasa hükümlerinin açıklığı karşısında davacının iddiasına itibar olunacağı bulunmamaktadır.

Davacının diğer iddiaları da işin esasını etkileyecek nitelikte görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davacının Baro levhasından kaydının silinmesinde yasaya aykırılık bulunmadığından davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 12/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Avukatlık Kanunu'nun 72 nci maddesi (b) bendinde, ruhsatnamenin verildiği tarihte onun verilmesini gerekli kılan sebeplerin varlığının sonradan tespit edilmiş bulunmasının baro levhasından silinmeyi gerektireceği hükme bağlanmıştır.

Yasa maddesinin bu açık hükmüne göre levhadan silinmeyi gerektirir neden ancak avukatın Baro levhasına kaydı yapıldıktan sonra ortaya çıkmış ise kaydın silinmesini gerektirebilecektir.

Olayda ise, Yasanın 11 inci maddesine göre avukatlıkla birleşmeyen bir işte çalıştığı sabit olan davacının bu durumunun stajı sırasında ilgili Baro yönetmeliğince bilinmekte olduğu, Baro tarafından yazılan 10/7/1979 gün ve 279 sayılı yazı ve bu yazıya davacının çalışmakta olduğu DSİ Bölge Müdürlüğü'nce verilen 16/7/1981 gün ve 933/5206 sayılı cevabi yazıdan anlaşılmaktadır.

Bu durumda davacı hakkında söz konusu cevabi yazı uyarınca işlem tesis edilerek stajının geçersiz sayılması gerekirken, herhangi bir işlem yapılmaksızın birbuçuk yıllık stajını tamamlayan ve avukatlık ruhsatnamesi alarak baroya kaydolunan davacının önceden varlığı bilinen bir nedenle baro levhasından kaydının silinmesinde yasa maddesine uyarlık görülmemiştir.

Bu durum uyarınca davacının stajla bağdaşmayacak bir görevde çalıştığı süre kadar stajının tekrarlatılması gerekirken tüm stajının geçersiz sayılarak levhadan kaydının silinmesi işleminin iptali gerekeceği görüşü ile karara karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/2050
Karar No : 1982/744

Özeti : Avukatlık stajı yaptığı sırada avukatlık stajı ile bağdaşmıyan aylık karşılığı hizmet yaptığı saptanan ve stajını yaptığı yerde ikametgâhı olmayan davacının baro levhasına yazılma isteğinin reddinde yasal isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Ali İhsan Yıldırım

Davalı : Adalet Bakanlığı

Davanın Özeti : Mardin Vali Yardımcısı olduğu sırada 13/3/1971 - 13/3/1972 tarihleri arasında Gaziantep'de avukatlık stajı yaparak staj bitim belgesi alan davacının 16/3/1981 tarihinde baro levhasına yazılma isteminin reddine ilişkin işlemin onanmasına dair davacının 27/7/1981 günlü ve 19464 sayılı işleminin; staj bitim belgesi aldığına göre, stajın kanuna uygun biçimde yapılmadığı şeklindeki düşüncelere itibar olunamayacağı, durumunun 1803 sayılı Af Kanunu'nun 14/A maddesi kapsamına girdiği öne sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Staj bitim belgesi alınmış olmasının baro levhasına mutlaka yazılmayı sağlayamayacağı, 1803 sayılı Af Kanunu'nun 14/A maddesinden yararlanılabilmesi için ortada fiilen yapılmış bir staj bulunmaması gerektiği, davacı staj süresi içinde kullandığı 30 günlük yıllık izni dışında Mardin'deki görevi başında bulunduğundan Gaziantep'te fiilen staj yapmasının imkânsız olduğu, davacının staj yapılan yerde ikametgâhının da olmadığı belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Hüseyin Çelikkol

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi : Davacı, avukat olarak İzmir Barosuna yazılması isteminin Baro Yönetim Kurulunca reddedilmesi üzerine yaptığı itirazın reddi yolundaki Türkiye Barolar Birliği Kararının davalı bakanlıkça onanmasına ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden; avukatlık stajı yaptığı sırada Mardin Vali Yardımcılığı görevinde bulunduğu çekişmeli olmayan davacının, toplam 51 günlük yıllık ve Sıhhi izni dışında Gaziantep'te fiilen avukatlık stajı yapması olanağı yoktur. Çünkü, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16 ve 3. maddeleri, staj yapan kişinin ikametgâhının stajın yapıldığı yerde bulunması öngörmektedir.

Öte yandan salt staj bitim belgesinin varlığı, davacının 1803 sayılı Af Kanununun 14/a maddesinden yararlanmasını gerektirmez. Zira anılan madde hükmünden yararlanmanın ön koşulu, fiilen yapılmış bir stajın varlığıdır.

Davanın bu nedenle reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava; Mardin Vali yardımcısı iken, 13/3/1971 - 13/3/1972 tarihleri arasında Gaziantep'te avukatlık stajı yaptığı yolunda staj bitim belgesi alan davacının, 16/3/1981 tarihinde İzmir Baro levhasına kaydedilmesi istemiyle yaptığı başvurusunun İzmir Baro ve Barolar Birliği Yönetim Kurullarınca reddedilmesine ilişkin işlemin onanmasına dair Adalet Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1238 sayılı Kanunla değişik 16. maddesinde «Bu Kanunu'un 3. maddesinin (a), (b) ve (e) bentlerinde yazılı şartları haiz olanlar ve 5. maddede gösterilen engeli bulunmıyanlar staj yapacakları yer barosuna bir dilekçe ile başvururlar» denilmektedir.

Yukarıdaki maddede belirtilen hükümlerle ilgili olarak aynı Kanun'un 5. maddesinin (d) bendi ve dolayısiyle II. maddesi nedeniyle aylık karşılığında görülen hizmetin (12. maddede sayılan İstisnalar dışında) avukatlık stajı ile bağdaşmıyacağı ve 3. maddenin(e) bendi hükmü nedeniyle de, avukatlık stajı yapmak istiyen kişinin, stajın yapılacağı yerde ikametgahının bulunması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Davacının avukatlık stajını yaptığı sırada Mardin Vali Yardımcısı olduğu ve stajın yapıldığı yer olan Gaziantep'de ikametgâhının bulunmadığı konularında uyuşmazlık bulunmadığından, davacının stajı Avukatlık Kanunu'nun yukarıda belirtilen ve 3-e maddeleri yönünden Kanuna aykırıdır.

Davacının durumunun 1803 sayılı Af Kanunu'nun 14/A maddesi kapsamına girip girmediğine gelince;

1803 sayılı Af Kanunu'nun 14. maddesinin (A) bendi, yapmış oldukları stajları 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun II. maddesine aykırılığı nedeniyle iptal edilenlerin, başvurdukları takdirde başka engelleri yoksa baro levhasına yazılabilecekleri hükmünü içermektedir.

Davacının stajı ise sadece II. madde yönünden değil, 16. ve dolayısiyle 3. maddenin (e) bendi yönünden de kanuna aykırı bulunduğundan, 1803 sayılı Af Kanununun kapsamı dışında kalmaktadır.

Bu nedenlerle hukuki dayanağı bulunmıyan davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 25/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

1803 sayılı Af Kanunu'nun uygulanması yönünden, stajın yapıldığı yerde ikametgahı olanla olmıyan arasında ayırım yapılmasını haklı gösterecek hiçbir hukuki neden bulunmadığından, dava konusu işlemin iptali gerektiği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/2294
Karar No : 1982/874

Özeti : Babasının doktor raporu ile sabit hastalığının, avukat yanında yapılan stajın kesintiye uğramasında haklı bir neden olarak kabul edileceği Hk.

Davacı : Münir Marangoz

Davalı : Adalet Bakanlığı

Davanın Özeti : Avukatlık Stajını tamamlayarak Antalya Barosu Levhasına yönetim kurulunca yazılmasına karar verildiği halde, staja ara verildiğinden bahisle onanmaması ve stajın geçersiz sayılmasına ilişkin Bakanlık kararının iptali dileğidir.

Savunmanın Özeti : Kendisi ile ilgili olmayan bir durumda haklı neden sayılamılacağı bu nedenle staja ara verilerek 1136 sayılı Yasanın 23. maddesine aykırı hareket edildiği öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Tetkik Hâkimi : Tezcan Çakır

Danıştay Savcısı Harun Çetintemel'in Düşüncesi : Davacının, stajını tamamladıktan sonra Antalya Baro Levhasına avukat olarak yazılması hakkında bu yer Barosu Yönetim Kurulu kararı, stajına beş ay ondört gün ara vermiş olmasının davalı Bakanlıkça haklı bir nedene dayanmadığı önesürülerek stajının tümü geçersiz sayılarak onaylanmamış ve dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 23 üncü maddesinde, stajın kesintisiz olarak yapılacağı belirtildikten sonra stajyerin haklı nedenlere dayanarak devam edemediği günlerin tamamlattırılacağı öngörüldüğünden dava da çözümü gereken sorun, kuşkusuz davacının stajına devamsızlığının haklı bir nedene dayalı olup olmadığının irdelenip saptanmasına bağlıdır.

Dava dosyasındaki bilgi ve belgelerden, davacının babasının doktor raporu ile belirli rahatsızlığı ve refakatçiye kesin zorunluluğu nedeniyle yanında kalmasından dolayı avukat yanındaki stajına beşay ondört gün ara verdiği anlaşıldığından, kanımızca bu ailevi ve insani göreve dayalı devamsızlığının toplumsal değer anlayışımıza göre sözü geçen maddede öngörülen haklı bir neden sayılması gerekir.

Açıklanan esaslarla sebep ve maksat yönlerinden hukuka aykırı olan dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirtilen 14/6/1982 Pazartesi günü davacının geldiği, önceden yapılan tebligata rağmen davalının gelmediği anlaşıldıktan davacının iddialariyla Danıştay Savcısı düşüncesi alındıktan sonra dava dosyası da incelenerek işin gereği görüşüldü :

Dava, Davacının yaptığı avukatlık stajının kesintisiz yapılmadığı gerekçesiyle sayılmasına ilişkin kararın iptali istemiyle açılmıştır.

1136 sayılı Avukatlık Yasasının 23. maddesinde, avukatlık stajının kesintisiz olarak yapılacağı stajyerin haklı sebeplere dayanarak devam edemediği günlerin ise, engelin kalkmasından sonraki bir ay içinde başvurduğu takdirde mahkeme staj sırasında Adalet Komisyonunca, avukat yanındaki staj sırasında baro yönetim kurulunca tamamlattırılacağı kurula bağlanmıştır.

Davacının avukat yanındaki stajına babasının doktor raporu ile belirli rahatsızlığı ve refakatçiye kesin zorunluluğu nedeniyle ara verdiği anlaşılmaktadır.

Bu durumun stajyerin bizzat kendisi ile ilgili olmasa dahi stajın kesintiye uğramasında haklı bir neden olarak kabulü hak ve adalet ilkelerine uygun düşer. Ayrıca davacı engelin kalktığı andan itibaren bir ay içinde baro yönetim kurulu kararı ile eksik kalan stajını (yani 25 günü) tamamlamış bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kararın iptaline, 2750 lira yargılama gideri ile 200 liralık posta giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 24/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Davacı beş aydan fazla süren hasta bakımını üstlenecek bir başka aile ferdinin bulunmadığını kanıtlayamadığı gibi, 1136 sayılı Yasanın 23. maddesinde öngörülen haklı nedenin, bizzat stajyerin kendisiyle ilgili devamını engelleyen ve idaresine tabi olmayan durumları kapsadığı düşüncesiyle çoğunluk kararına karşıyım.

———•———

BELEDİYE İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/425 (11. D. E : 1980/2264)
Karar No : 1982/687

Özeti : Satılan mallar üzerine etiket koymama durumunun tekerrür etmesi üzerine işyerinin üçgün süreyle kapatılmasına karar verilmesinde Yasaya aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Kemal Dedeoğlu

Davalı : İstanbul Valiliği (Dava İstanbul Belediye Başkanlığına karşı açılmıştır.)

Davanın Özeti : Davacının yerinde satılan malların üzerinde satış fiyatlarını gösteren etiketlerin bulundurulmadığının, ikinci kez saptanması sebebiyle 600.— lira para cezası ile cezalandırılmasına ve iş yerinin 3 gün süreyle kapatılmasına ilişkin olan ve davacının itirazı üzerine İstanbul Valiliğinin 16/4/1980 gün ve 1980/45 sayılı işlemiyle onanan İstanbul Belediye Encümeninin 22/11/1979 gün ve 5010/6090 sayılı kararının, cezanın haksız olduğu ileri sürülerek iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Cenker Karaoğlu

Danıştay Savcısı Nihat Asyalı'nın Düşüncesi: Dava konusu uyuşmazlık; davacıya ait işyerinin 3409 sayılı Kanuna dayanılarak 3 gün kapatılması yolundaki Belediye Encümeni kararına karşı davacıya itirazının Valilikçe reddedilmesinden doğmuş bulunmaktadır.

Dosya içindeki belgelerin incelenmesi sonucunda; davacının dükkânında satışa arzettiği mallardan bazılarına etiket koymadığının yapılan kontroller sırasında tesbit edildiği anlaşıldığı cihetle dava konusu kararda mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenle dayanağı bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, 3489 sayılı Yasaya aykırı davranan davacının para cezası ile birlikte işyerinin üç gün süreyle kapatılmasına ilişkin olan ve İstanbul Valiliği'nce de onanan İstanbul Belediye Encümeni kararının iptali istemiyle açılmıştır.

3489 sayılı Pazarlıksız Satış Mecburiyetine Dair Kanunun 2 nci maddesinde, perakende satış yapılan dükkânlar ve mağazalarla diğer satış yerlerinde satılan mallar üzerine bunların fiatlarını ve ayırıcı niteliklerini gösteren bir etiket veya bir işaret konulacağı ve 6 ncı maddesinde de, 2nci madde hükmüne uymayanlardan hafif para cezası alınacağı, fiilin tekerrürü halinde ise, para cezası yanında dükkân, mağaza veya ticarethanenin bir haftaya kadar kapatılmasına karar verileceği hükme bağlanmıştır.

Olayda davacının sattığı mallar üzerine etiket koymadığının ve bu hususun tekerrür ettiğinin dava dosyasının incelenmesinden anlaşılması sebebiyle dava konusu kararda mevzuata aykırılık yoktur.

Bu sebeple dayanağı olmayan davanın reddine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 13/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/894 (11. D. E : 1981/1371)
Karar No : 1982/230

Özeti: Umumun yararlanmasına açık bulunan yerlerin ruhsata tabi olacağı Hk.

Davacı : Türkân Ozan
Davalı : Ankara Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Oya Özbek

Davanın Özeti: Altındağ Adliye binası içinde, küşat ruhsatı almadan büfe işlettiği gerekçesiyle 1580 sayılı Yasa'nın 113 üncü maddesine göre davacının çalış-

masının yasaklanmasına ilişkin 4/3/1981 gün ve 2921/2506 sayılı Belediye Encümeni kararının; çalıştırmakta olduğu büfenin, adliye mensublarının ihtiyacını karşılamakta olup umuma açık bulunmadığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Dava konusu işlemin 1580 sayılı Yasa'nın 113 üncü maddesi ve Ankara Belediyesi Küşat Yönetmeliği hükümlerine uygun olduğu, davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Nesrin Irmak

Danıştay Savcısı Gündüz Haştemoğlu'nun Düşüncesi: Dava, adliye binası içinde bulunup, davacı tarafından işletilen büfenin küşat ruhsatı mevcut olmadığından bahisle anılan ruhsat alınıncaya kadar faaliyetinin yasaklanmasına dair belediye encümeni kararı ile tesis edilen işlemin iptali isteğine ilişkin bulunmaktadır.

Davacı tarafından, büfenin sadece adliye personelinin ihtiyaçlarını giderme amacı ile faaliyette bulunduğu ve büfeden anılan personel dışındaki kişilere satış yapılmadığı ileri sürülmektedir.

1580 sayılı Belediye Kanununun 15/3 maddesinde umumun yiyip içmesine mahsus yerlerin işletilmeleri için ruhsatname vermenin belediyenin görevi olduğu hükme bağlanmıştır.

Bu hükme göre ancak umumun yiyip, içmesine mahsus olan yerlerin işletilebilmeleri için belediyeden ruhsatname alınması zorunlu olup, münhasıran bir resmi müessesenin personelinin yiyip, içme ile ilgili ihtiyacını giderme amacıyla faaliyette bulunacak bir iş yerinin işletilebilmesi için belediyeden küşat ruhsatı alınması gerekli değildir.

Dosyadaki belgelerden, davacının adliye binası içindeki büfesinden sadece adliye personeline satış yaptığının anlaşılması sebebiyle bahse konu işyeri için belediyeden küşat ruhsatı alması zorunlu olmadığından, dava konusu işlemde yasaya uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenle dava konusu işlemin iptali düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, Altındağ Adliye binası içinde büfe işleten davacının, belediyeden küşat ruhsatı almadığı gerekçesiyle, 1580 sayılı Yasanın 113 üncü maddesi uyarınca çalışmasının yasaklanmasına ilişkin Belediye Encümeni kararının iptali istemiyle açılmıştır.

1580 sayılı Belediye Yasası'nın 15 inci maddesi 3 üncü bendinde; umumun yiyip içmesine mahsus yerlere ruhsat vermenin belediyenin görevleri içinde bulunduğu belirtilmiş, aynı yasa'nın 113 üncü maddesinde de ruhsata tabi işleri ruhsat almadan görenler hakkında yapılacak işlem gösterilmiştir.

Davacıya ait ve adliye binası içinde bulunan büfenin belediyece ruhsat verilmeden çalıştırılmakta olduğu sabit ise de yukarıda yer alan yasa hükümlerine göre ancak umumun yararlanmasına açık bulunan yerlerin ruhsata tabi olacağı ve bu gibi yerler ruhsatsız açılmış ise çalışmalarının yasaklanacağı anlaşılmaktadır.

Danıştay 11 inci Dairesinin 15/7/1981 günlü ara kararına Altındağ Cumhuriyet Savcılığınca verilen cevapta davacıya ait işyerinin, umuma açık olmayıp yalnız Altındağ Adliyesi Personelinin ihtiyaçları için ve Maliye Bakanlığı Milli Emlâk genel Müdürlüğü'nün 5/5/1982 gün ve 10873 sayılı genelgesi uyarınca işletildiği belirtilmiş olmasına göre esasen ruhsata tabi işyeri niteliğinde olmayan davacıya ait işyerinin çalışmasının yasaklanmasında yasaya uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kararın iptaline, 2750.— (ikibinyediyüzelli) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, 24/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/736 (11. D. E : 1981/505)
Karar No : 1982/970

Özeti : Mücavir alanı içinde olan işyerlerinin, bulundukları bölgeye belediye hizmetlerinin götürülmüş olması halinde belediyelerden küşat ruhsatı almaksızın çalıştırılamayacakları gibi 2464 sayılı Kanun uyarınca da mücavir alanda bulunan işyerlerinin küşat ruhsatı almak zorunda oldukları Hk.

Davacı : Kamil Eren
Vekili : Av. Turgut Perçin
Davalı : Ankara Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Gönül Karaçal

Davanın Özeti : Ankara İstanbul Karayolunun 8 nci kilometresinde Karagülle Petrol ve Ticaret Limited Şirketine ait benzin istasyonu içinde davacının işletmekte olduğu otel ve lokantanın küşat ruhsatının bulunmaması nedeniyle ruhsat alınıncaya kadar çalışmaktan alıkonulacağına ilişkin 28/1/1981 gün ve 876/822 sayılı Ankara Belediye Encümeni kararının; otel ve lokantanın belediye sınırları dışında ve mücavir alan içinde bulunduğu bu nedenle 1580 sayılı Belediye Yasası hükümlerinin uygulanamıyacağı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : 6785 sayılı İmar Yasası mücavir alanlarda da uygulandığından Belediye'ce buralara hizmet götürülmesinin yasal zorunluluk olduğu, bu nedenle belediye hizmetlerinin götürüldüğü yerlerdeki işyerlerinin denetiminde belediyeye ait olacağı, 1580 sayılı Yasa'dan sonra yürürlüğe giren İmar Yasası'nın belediye sınırlarını genişlettiğinin kabulü gerekeceği belirtilerek davanın reddi savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nesrin Irmak

Danıştay Savcısı Faruk Kaymakçı'nın Düşüncesi : Dava konusu işleme esas alınan belgelerin incelenmesinden dava konusu işlemin tesisinde mevzuata göre bir aykırılık bulunmadığının anlaşılması sebebiyle davanın reddi düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava Ankara-İstanbul kara yolunun 8 inci kilometresinde bulunan benzin istasyonunda davacının işletmekte olduğu otel ve lokantanın küşat ruhsatı bulunmadığı gerekçesiyle 1580 sayılı Belediye Yasası'nın 15/19 uncu maddesi uyarınca çalışmasının yasaklanmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Uyuşmazlık konusu tesislerin bulunduğu yerin Ankara Belediye hudutları dışında ancak mücavir alan içinde olduğu tartışmasızdır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 104 ncü maddesinde, mücavir alanlardaki işyerlerinden işyeri açma izni harcı alınabilmesi için belediye hizmetlerinin bu yerlere götürülmüş olmasının şart olduğu, mücavir alanlara götürülmesi gerekli bulunan hizmetlerin kapsam ve niteliğinin ise İçişleri Bakanlığınca tayin ve tesbit olunacağı hükme bağlanmıştır.

Bu madde uyarınca 16/9/1981 gün ve 17460 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İçişleri Bakanlığı'nın (2) seri numaralı Belediye gelirleri Kanunu Genel Tebliğinin 2 nci maddesinde mücavir alanlara belediyelerce götürülmesi gereken belediye hizmetleri;

a) Taşıtların mahalin özelliklerine göre gidebileceği yolun yapılmış, bakıma alınmış olması,

b) Mücavir alanda temiz ve sağlığa uygun içme ve kullanma suyu bulunması, olarak belirlenmiştir.

Aynı Tebliğin 3 ncü maddesinde de yukarıdaki maddede yazılı genel şartların yerine getirilmesi halinde mücavir alanda ilgili belediyece başka bir şart aranmaksızın işyeri açma izni harcı alınabileceğinin hükme bağlandığı görülmektedir.

Dairemizin 1982-585 esas sayılı dosyasında 7/4/1982 gününde verilen ara kararına Ankara Belediye Başkanlığı Hukuk İşleri Müdürlüğünce gönderilen 14/6/1982 gün ve 80/612-3289/82 sayılı yazıda, Ankara İstanbul Karayolunun 13 üncü kilometresinde bulunan işyerinin Ankara-İstanbul Karayolundan yararlandığı, Belediye Otobüslerinin bu güzergahta işlediği, 1954 yılından beri Belediyece elektiriğinin karşılandığı, davacının su verilmesi için herhangi bir talepte bulunmadığı belirtilmektedir.

Bu durumda 13 üncü kilometreye kadar götürülen hizmetlerin davacının işyerinin bulunduğu 8 inci kilometreye de götürüldüğünün kabulü zorunludur.

Belirtilen nedenlerle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'na göre işyeri açma izni harcı ödemek durumunda olan davacının bu işyeri için belediyeden küşad ruhsatı alması sonradan yasal zorunluluk haline geldiğinden, davanın bu sebeple reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerine bırakılmasına 30/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1980/3283
Karar No : 1982/489

Özeti : 2510 sayılı İskân Kanunu uyarınca iskân edilecek kimselerin ihtiyaçsızlık durumlarının iskan edildikleri zamanki durumlarına göre saptanacağı Hk.

Davacı : Dile Güler

Davalı : Tunceli Valiliği

Davanın Özeti : 1954 yılında yapılması kararlaştırılan iskan yardımının kaldırılması yolunda tesis olunan 28/10/1980 gün ve 4169 sayılı kararın; ancak kendisini geçindirebilen ve birlikte oturmadığı oğlunu elde ettiği gelirin kendisinin hakkını ortadan kıldıramıyacağı iddiasıyla iptali dilediğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : İlgili genelge uyarınca yapılan değerlendirme sonucunda ihtiyaçsız olduğunun saptanarak tesis olunan işlemin yerinde olduğu öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tezcan Çakır

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi : Davacı, 28/10/1980 gün ve 4169/59 sayılı Tunceli İl İskân Komisyonu kararının iptalini istemektedir.

Dava dosyası ile savunmaya ekli olarak sunulan işlem dosyasının incelenmesinden; Tunceli İli Hozat İlçesinin Bilekli köyüne iskân edildiği halde topraklandırılmayan davacının, Elazığ ilinde bir ev verilmek suretiyle nakil ve iskân edilmesi isteminin, evli ve 3 çocuklu olup 25 yıldan beri ayrı yaşadığı yolundaki davacı iddiası savunmada karşılanmayan oğlu Ali Güler'in Elazığ ili PTT Abonmanında 9158 TL. aylık ücretle çalıştığından bahisle davacının ihtiyaçsız duruma düştüğü gerekçesiyle reddedilmesi işleminde, İskân Kanunu hükümlerine ve huhuka uyarlık yoktur.

Dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

1938 yılında Tunceli ili Hozat ilçesi Hamzapınar köyünden zorunlu olarak naklolunurak Manisa ili Gördes ilçesi Tüpüler köyünde iskânı sağlanan davacının, 5098 sayılı Yasadan faydalanarak eski yerine döndüğü, durumunun incelenerek 30/4/1954 gün 1089 - 2090 sayılı kararla iskânına karar verildiği, bölgede hazine arazisi bulunmadığından topraklandırılamadığı, geçimini sağlamak için gittiği Elazığ'da tüm iskân haklarına karşılık bir ev verilerek yerleştirilmesi için başvuruda bulunması üzeine yeniden ihtiyaçlılık durumunun saptandığı, ancak sonradan oğlunun 9.158.— lira aylık geliri olduğu öne sürülerek ihtiyaçsız sayıldığı ve Elazığ iline nakil isteminin reddolunduğu, davanın da buna ilişkin 28/10/1980 günlü ve 4169 sayılı kararın iptali istemiyle açıldığı anlaşılmaktadır.

2510 sayılı İskan Kanunun uyarınca iskân edilecek kimselerin, ihtiyaçsızlık durumlarının iskân edildikleri zamanki durumlarına göre saptanması 19/12/1964 gün ve 964/498 sayılı içtihadı birleştirme kararı gereğidir.

İskân yardımı yapıldığı andaki durumu itibariyle ihtiyaçlı olduğu saptanan davacıya yıllar sonra oğlunun geliri bulunduğundan bahisle evvel verilmiş ihtiyaçlılık kararının kaldırılmasında hukuki isabet yoktur.

Bu nedenle dava konusu kararın iptaline, 150.— liralık yargılama giderlerinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, işlem dosyasının yerine gönderilmesine 22/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1063
Karar No : 1982/922

Özeti : İlgilinin gerçek dışı beyanı ve hilesi olmaksızın aradan geçen uzunca bir zaman dolayısıyla elde edilmiş hakkın ortadan kaldırılması idari istikrar ilkesini zedeleyeceği Hk.

Davacı : 1) Niyazi Bilici
2) Şaban Bilgin

Vekili : Av. Erdoğan Köksal

Davalı : Çorlu Kaymakamlığı

Davanın Özeti : İskanen verilen taşınmaz malın tahsis ve temlik kaydının iptali yolunda verilen İskan Komisyonunun 12/2/1981 gün ve 1 sayılı kararının iptali dileğidir.

Savunmanın Özeti : İkinci kez iskan yardımı yapıldığının anlaşılması üzerine tesis olunan dava konusu kararın hukuka uygunluğu öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi : Tezcan Çakır

Danıştay Savcısı Harun Çetintemel'in Düşüncesi : Çorlu ilçesinin Kâzimiye mahallesine yerleşik 1935 yılı Romanya göçmenlerinden Nesten oğlu Ahmet ve ailesi bireylerine 1951 yılında iskânen tahsis, temlik ve adlarına tescil edilen taşınmaz malın, mükerrer olarak verildiğinin saptanması üzerine bu taşınmaz malın tahsis ve temlikine ilişkin iskân kaydının iptaline karar verilmiş ve dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Gerek öğreti gerek uygulamada, idarenin ilgilinin gerçek dışı beyanına ve hilesine yada açık yanılgıya dayalı hukuka aykırı (sakat) işlemini bir süre koşuluna bağlı olmaksızın geçmişe etkili olarak geri alabileceği ve bu tür işlemlerin ilgilileri lehine kazanılmış hak doğurmayacağı benimsenmiş ve yerleşmiş bulunmaktadır.

Dava ve işlem dosyasındaki bilgi ve belgelerden, sözügeçen aile ve bireylerinin evvelce 1937-1938 yıllarında iskânen taşınmaz mal verilmek suretiyle iskânları sağlanmasına karşın aynı aile ve bireyleriyle yine iskânen ve iskân kanunu'na açıkça aykırı olarak 1951 yılında anlaşmazlık konusu taşınmaz malın'da verildiği anlaşıldığından sözkonusu taşınmaz malın ve temlikine ilişkin iskân kaydının iptaline ilişkin dava konusu işlemde, açıklanan esaslarla hukuka aykırılık görülmemiştir.

Belirtilen nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirlenen 14/6/1982 Pazartesi günü davacı vekili ile davalı idare temsilcisi hazine avukatı Cemile İrdem'in geldikleri anlaşıldıktan tarafların iddia ve savunmaları ile Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra işlem dosyası da incelenerek işin gereği görüşüldü:

Dava ve işlem dosyasının incelenmesinden, 1935 yılında altı nüfus olarak Romanya'dan yurda gelen davacı ve ailesinden sadece üç kişi dikkate alınarak Çorlu ilçesi Kazimiye mahallesinde 224 metrekarelik ev yeri verilmek suretiyle iskân yardımının yapıldığı, 1951 yılında aynı ilçenin Şahsinan mahallesinde bu kez altı nüfus dikkate alınarak ikinci kez 759 metrekarelik ev yeri verildiği, iskân mevzuatına göre iskânlı bir aileye birden fazla ev veya ev yeri tahsis edilmiyeceği gerekçesiyle ikinci kez verilen evin tahsis ve temlikinin geri alınmasının ilçe iskân komisyonunun 12/2/1981 gün ve 1 sayılı kararıyla kararlaştırıldığı ve davanın da bu işlemin iptali dileğiyle açıldığı anlaşılmaktadır.

2510 sayılı İskân Kanununun 16. maddesinde evlenmemiş çocukların, çocuksuz erkek ve kadının, dulların, ana ve baba ile veya bunların sağ olanı ile birlikte iskân görecekleri, 17. maddesinde de iskân yardımının türü ne olursa olsun ailenin nüfus ve ihtiyacına göre yapılacağı kuralı yer almıştır.

Davacı ve ailesi yurda altı nüfuslu olarak geldikleri halde sadece babası, ve babaannesi dikkate alınarak iskân yardımının yapıldığı, yurda geldiklerinde tartışma olmayan çocukların iskân yardımından yararlandırılmadığı anlaşılmaktadır. Bu duruma göre, 1951 yılında yapılan iskân yardımının, ilk iskân yardımının tamamlanması amacıyla yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan, ilgilinin gerçek dışı beyanı ve hilesi olmaksızın aradan geçen uzunca bir zaman dolayısıyla elde edilmiş hakkın ortadan kaldırılması idari istikrar ilkesini zedeliyeceğinden dava konusu karar da idare hukuku ilkelerine aykırılık açıktır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline 2050 lira yargılama giderleri ile, 1136 sayılı Kanuna, 4/11/1980 gününde yürürlüğe giren 2329 sayılı Kanunla değişik 168. maddesinin dördüncü fıkrası hükmü gereğince olaya uygulanması gereken ve davanın açıldığı, tarihte yürürlükte bulunan 1979 yılı avukatlık ücret tarifesine dayanılarak takdir olunan 3000 lira vekalet ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 24/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/518
Karar No : 1982/952

Özeti : Aradan uzunca bir zaman geçtikten sonra, iskân hakkının mevcut olmadığı ve temlik işleminin yapılamıyacağının kararlaştırılmasının, idari işlemlerde bulunan istikrar ilkesine aykırı olduğu Hk.

Davacı : Ali Cesur

Davalı : Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacıya iskanen verilen taşınmazların adına tapuya tescil edilemeyeceğine ilişkin 30/5/1980 gün ve İsk. TB. 882-4-1148/9241 sayılı işlemin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacının, 2510 sayılı Kanun uyarınca iskân talebinde bulunmadığı ve tabiyet beyannamesi doldurmadığından muhacir kağıdı almadığı, ayrıca kendisine herhangi bir gayrimenkul verildiği yolunda da kayda rastlanmadığı, bu nedenle yerli halk durumunda olduğunun anlaşıldığı, dolayısıyle dava konusu işlemde mevzuata aykırılık olmadığı öne sürülerek davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nurben Arıkan

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi : Davacı, iskân yoluyla verilen taşınmazların tapuya tescil edilemeyeceğine ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

İdare, yanılgıya dayalı işlemlerini, aradan istikrarın sözkonusu edilebileceği bir süre geçmeden geri alabilir.

Oysa dava konusu olayda, davacının 1948 yılında Yunanistan'dan yurda geldiği, aynı yıl kendisine muhacir muafiyet belgesi verildiği, Foça İskân Komisyonunun 22/3/1954 gün ve 61 sayılı kararıyla 1000 TL. inşaat yardımı yapıldığı, arsa ve taşınmaz tevzi edildiği, verilen parayla davacının bu arsa üzerine o tarihte ev yaptırdığı, davacının 1959 yılında Türk vatandaşlığına alındığı, taşınmazların tapuya tescil işleminin davacının başvurularına karşın gerçekleştirilmediği, en önemlisi de, tevziye ilişkin Foça İskân Komisyonu kararının halen yürürlükte olduğu anlaşıldığından, davalının bu işlemin usulsüz olduğu yolundaki gerekçesi hukuka aykırı düşmektedir.

Dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

1948 yılında Yunanistan'dan muhacir olarak gelen ve Foça İlçesi Geren köyüne yerleştirilen davacıya, davalı Bakanlığın İsk. T.S. 882-4-1140/9241 sayılı işlemi ile, iskan yolu ile verilen taşınmazların tapuya tescil edilemeyeceği bildirilmiş; dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava ve işlem dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, davacının 1950 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerle aynı muameleye tabi tutularak iskân komisyonunun 23/3/1954 gün ve 61 sayılı kararıyla ev inşaatı için 1000 lira yardım yapıldığı ve Hazine adına tescili arsa üzerinde evini yaptığı, 1953 yılında Bugaristan göçmenleriyle birlikte kaza idare heyetine 10 dönüm arazi tahsis edildiği ve bu yerlerle herhangi bir şahsın ilgisinin bulunmadığının anlaşılması üzerine, İmar ve İskân Bakanlığı Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünün 12/3/1964 gün ve 04785 sayılı yazısı ile söz konusu taşınmazların 2510 sayılı kanun hükümleri uyarınca mahalli iskan komisyonunca temlik ve tapuya tescilinin uygun görüldüğünün İzmir Valiliğine bildirildiği anlaşılmıştır.

Bu durumda söz konusu tahsisin 1964 yılında sonuçlanarak temlik işleminin yapılması gerekirken aradan 16 yıl gibi uzunca bir süre geçtikten sonra, davacının iskân hakkının mevcut olmadığı ve temlik işleminin yapılamıyacağının kararlaştırılması idari işlemlerde bulunması gereken istikrar ilkesine açıkça aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, 2120 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine getirtilen belgelerin yerine gönderilmesine 29/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

2510 sayılı İskân Kanununun 3. maddesinin 6. fıkrasında, Türkiye'de yerleşmek maksadıyla ve hükümetten iskân yardımı istememek şartıyla dışardan gelmek isteyen Türk soyundan olan kimselerin serbest göçmen olarak kabul olunacakları belirtilmiştir.

Dava dosyasındaki 1948 yılına ait muhacir muafiyet belgesinden; davacının serbest göçmen olarak kabul edildiği anlaşıldığından, dava konusu işlemde isabetsizlik bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle, davanın reddi gerekeceği oyu ile karara karşıyım.

KARAYOLLARI TRAFİK İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/403 (11. D. E : 1980/2108) .
Karar No : 1982/556

Özeti : Aracı satın alan kişinin, aracın kaydını kendi üzerine geçirtmediği hususunun mahkeme kararı ile kanıtlanması gerektiği Hk.

Davacı : Ramiz Özübek
Vekili : Av. Ahmet Öztürk
Davalı : Eskişehir Valiliği

Davanın Özeti : Davacının sattığı aracının trafik kaydının üzerinden silinmesi isteminin reddi işleminin iptali isteminden ibaretir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Nihat Asyalı'nın Düşüncesi : Dava konusu uyuşmazlık; davacı adına kayıtlı olup başka bir kişiye satılmış bulunan taşıtın, trafik kaydının davacı üzerinden silinmesi yolundaki isteğin reddine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

Dosya içindeki belgelerin incelenmesi sonucunda; davacının uyuşmazlık konusu taşıtı 28/12/1977 günlü senedi ile başkasına satıtığı, mülkiyetin bu alıcıya geçtiğinin, kati satış senedi ve alıcıya ait Taşıt Alım Vergisi ödeme belgesi örneği ile isbat edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durum karşısında, trafik kaydının satış tarihinden başlayarak davacı üzerinden silinmesi zorunlu bulunduğu cihetle dava konusu işlemde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın kabulü gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Davacı, noter senedi ile sattığı kamyonun kaydının üzerinden silinmesi istemini reddi yolundaki işlemin iptali istemiyle dava açmış bulunmaktadır.

Karayolları Trafik Tüzüğünün 25 inci maddesinin kayıt silinmesi ile ilgili (B) bendi araç sahiplerinin bu konuda ilgili trafik şube ve bürosuna bir dilekçe ile başvurabileceklerini ve aracın trafik ruhsatnamesi ile plaka ve varsa çalışma karnesinin alınacağını ve trafik kaydının istemde bulunanın üzerinden işleneceğini hükme bağlamaktadır. Sözü edilen maddeye göre bu konuda bir istemde bulunurken aracın bir başka kişiye satıldığının, veya hurdaya çıkarıldığını kanıtlıyan belgenin verilmesi gerekir.

Dava konusu olayda ise davacı, sahibi bulunduğu kamyonu 30/12/1978 tarihinde noter - kati satış sözleşmesi ile bir başka kişiye satmış, ancak alıcının aracı kendi üzerine geçirmemesi nedeniyle aracın kaydının üzerinden silinmesi için trafik şube müdürlüğüne başvurmuş, müdürlük cevaben dava konusu işlemi vermiştir.

Dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden, davacının aracın satılığını ve aracı alan kişinin aracın kaydını kendi üzerine geçirtmediğini mahkeme kararı ile kanıtlanması gerekirken sadece özel satış senedi ile idareye başvurduğu anlaşılmaktadır. Dolayısı ile dava konusu işlemde mevzuata ve yönetmelik hükümlerine aykırılık görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 28/4/1982 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Aracın noter sözleşmesi ile satılmasının, mülkiyetin el değiştirdiğinin kanıtı olacağından dava konusu işlemin iptali gerekeceği görüşü ile karara karşıyım.

T. C
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/703 (11. D. E : 1981/250)
Karar No : 1982/734

Özeti : Davacı şirketin uyuşmazlık konusu taşıtı noter senedi ile satarak tasarrufundan çıkarttığı ve bu durum mahkeme kararı ile de saptandığına göre, satıcı üzerindeki trafik kaydının silinmesi gerektiğinden, alıcının trafik bürosuna başvurmasının istenilmesinde yasaya uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Oerlikon Kaynak Elektrotları ve Sanayi A. Ş.
Vekili : Av. Hilmi Özarpat - / v. Dr. Sahir Talat Akev
Davalı : İçileri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacı şirket tarafından, noter senedi ile satılan ve satıldığı mahkeme kararı ile sabit olan 34 NK 142 plaka numaralı taşıtın şirket üzerindeki trafik kaydının silinmesi için yapılan başvurunun, cevap verilmemek suretiyle reddine ilişkin işlemin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemin, kara yolları Trafik tüzüğünün 25. maddesine uygun olarak alındığı öne sürülerek davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nurben Arıkan

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, noter senedi ile satılan ve satıldığı mahkeme kararı ile sabit olan taşıdın eski malik üzerindeki kaydının silinmemesine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Karayolları trafik tüzüğünün 25. maddesinin (B) bendinde; araç sahiplerinin; satış, devir, nakil, trafikten çekme veya hurdaya çıkarma hallerinde araçlarının kaydının silinmesi için ilgili trafik şube ve bürosuna bir dilekçe ile başvuracakları hükme bağlanmıştır.

Bu hükme göre, noter senedi ile satılmak suretiyle davacının tasarrufundan çıktığı mahkeme kararı ile sabit bulunan taşıtın, müracaat üzerine davacı üzerindeki kaydının silinmesi gerekirken; kaydının silinmesi için alıcının trafik bürosuna müracaatının istenilmesinde isabet yoktur.

Belirtilen nedenle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci dairesince duruşma için belirlenen 24/5/1982 pazartesi günü davacı vekilinin geldiği davalı Bakanlık temsilcisinin ise gelmediği anlaşıldıktan davacı vekilinin savunması ile Danıştay savcısının düşüncesi dinlendikten sonra işin gereği görüşüldü :

Davacı şirket tarafından, noter senedi ile satılan ve satıldığı mahkeme kararı ile sabit olan 34 NK 142 plaka numaralı taşıdın, şirket üzerindeki trafik kaydının silinmesi için yapılan başvuru cevap verilmemek suretiyle reddedilmiş, dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Karayolları trafik tüzüğünün 25. maddesinin kayıt silinmesi başlıklı B. bendinde, araç sahıplerinin; satış, devir, nakil, trafikten çekme veya hurdaya çıkarma hallerinde araçlarının kaydının silinmesi için ilgili trafik şube veya bürosuna bir dilekçe ile müracaat edecekleri hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı şirketin uyuşmazlık konusu taşıtı noter senedi ile satarak tasarrufundan çıkarttığı ve bu durumun İstanbul Asliye 5. Ticaret mahkemesi kararı ile de tesbit edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda başvuru üzerine davacı üzerindeki kaydın silinmesi gerekirken bu işlem için alıcının da trafik bürosuna başvurusunun istenilmesinde yukarıda açıklanan hükme uyarlık bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, 2280 lira yargılama gideri ile 3000 lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 24/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/336 (11. D. E: 1979/4363)
Karar No : 1982/615

Özeti: Karayolları Trafik Yasasının verdiği yetkiye dayanılarak otoyol ve eksper yolların çevresinde trafiği etkileyen ilân ve reklâm panolarının kaldırılması ve yenilerinin konulmaması konusunda alınan il trafik komisyonu kararına dayanılarak tesis edilen işlemin, yasaya ve hizmetin gereklerine aykırı bulunmadığı Hk.

Davacı : Fruko - Tamek Meyve Suları San. A. Ş.
Vekili : Av. Cahit Arif Tunger
Davalı : Karayolları Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. M. Arif Delice

Davanın Özeti: Müvekkili Şirkete ait İstanbul Çevre yolundaki reklâm panolarının kaldırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti: Oto yol kenarına ve tamamen oto yoldan görülecek şekilde konulan reklâm panolarını trafik emniyeti yönünden kaldırılmasına karar verildiği belirtilerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Muhittin Tancı'nın Düşüncesi: Dava, İstanbul Çevre ve Boğaz Köprüsü Güney Yol Halıcıoğlu Köprü kavşağında bulunan davacı şirkete ait

reklam levhasının kaldırılmasına dair 21/9/1979 gün ve 614/13691 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü 17 inci Bölge Müdürlüğü yazısı ile tesis edilen işlemin iptali dileğiyle açılmıştır.

Dava konusu işlemin, mahalli icap ve ihtiyaçlara göre karayollarında trafik emniyetini sağlayacak gerekli kararları alma yetkisi 6085 sayılı Yasanın 7 nci maddesiyle kendilerine tanınmış bulunan trafik komisyonunun 6/3/1979 gün ve 1979/32 sayılı kararına dayalı bulunduğu incelenen dosyadan anlaşıldığı cihetle mesnedi bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, davacı şirkete ait İstanbul Çevre yolundaki reklâm panolarının kaldırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

6085 sayılı Karayolları Trafik Yasasının 232 sayılı Yasa ile değişik 7. maddesinde İl Trafik Komisyonlarına yasanın uygulanmasında yerel gereksinimlere göre trafik emniyetini sağlayacak kararlar alma yetkisi tanınmıştır.

Yasanın verdiği yetkiye dayanılarak otoyol ve ekspres yolların çevresinde trafiği etkiliyen ilân ve reklâm panolarının kaldırılması ve yenilerinin konulmaması konusunda İstanbul İl Trafik Komisyonunca alınan 6/3/1979 gün ve 32 sayılı karar uyarınca İstanbul Çevre yolu üzerinde davacı şirkete ait olup sürücülerin dikkatini çeken ve trafik akışı yönünden sakınca yaratan reklam panolarının kaldırılmasında yasaya ve hizmet gerekleriyle aykırılık bulunmamıştır.

Açıklanan nedenle dayanaksız davanın reddine, 2000.— (ikibin) lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine, yargılama giderlerinin davacı üzerine bırakılmasına 4/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KAMU KURUMU NİTELİĞİNDE MESLEK KURULUŞLARI

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1980/2739
Karar No : 1982/418

Özeti: Borsaya dahil maddelerden «Tereyağı» alım - satımında bulunan kurumun Borsaya resen üye kaydedilmesinde isabetsizlik olmadığı Hk.

Davacı	: Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü
Vekili	: Vedat Damar
Davalı	: Diyarbakır Ticaret Borsası Başkanlığı
Vekili	: Av. Ömer Ekinci

Davanın Özeti: Davacı Kuruma ait Diyarbakır Peynir ve Tereyağı Fabrikasının borsaya dahil maddelerden «tereyağı» alım - satımında bulunması nedeniyle

Borsaya resen üye kaydına ilişkin olarak tesisedilen işlemin; fabrikalarında üretilen mamüllerin fiatının 440 sayılı Kanunun 24. maddesi ve 7/9284 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca saptandığı, 25/1/1980 günlü ve 8/80 sayılı Kararname ile de fiat saptama yetkisinin yönetim kurullarına geçtiği, 5590 sayılı Kanunun 37. maddesine göre borsaya kayıtlı maddelerin müstahsil ve amillerinin borsaya kaydolmaksızın kendi mallarını borsada satabilecekleri iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: 5590 sayılı Kanunun 37. ve bu konudaki Tüzüğün 81. maddesi uyarınca davacı kuruma ait fabrikanın borsaya kaydının zorunlu olduğu belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Hüseyin Çelikkol

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi: Davacı kuruma bağlı Diyarbakır peynir ve tereyağı fabrikasının borsaya re'sen kaydına ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

5590 sayılı Kanunun, Borsaya Kayıt Mecburiyetinde Olanlar başlığını taşıyan 37 nci maddesine göre ticaret borsalarına dahil maddelerin alımı veya satımı ile uğraşanların bulundukları yerin ticaret borsasına kayıt zorunluluğu bulunmaktadır.

Ticaret odasına kayıtlı bulunan davacı kuruma bağlı işyeri borsaya dahil tereyağı satımı ile iştigal ettiğine göre borsaya re'sen kaydına ilişkin işlem yasa hükmüne uygundur.

Davanın belirtilen nedenle reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava; Davacı Kuruma ait Diyarbakır Peynir ve Tereyağı Fabrikasının borsaya dahil maddelerden tereyağı alım - satımında bulunması nedeniyle Borsaya resen üye kaydedilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, resen üye kaydına ilişkin Borsa Yönetim Kurulu Kararına karşı yapılan itirazın Borsa Meclisince reddedildiği anlaşılmaktadır.

5590 sayılı Kanun'un 37. maddesinde «Ticaret borsalarına dahil maddelerin alımı veya satımı ile iştigal edenler, bulundukları yerin ticaret borsalarına kaydolunmaya mecburdurlar.

Bu mecburiyete riayet etmiyenlerin kayıtları borsalarca resen yapılır ve kendilerine tebliğ edilir» denilmektedir.

Aynı Kanun'un 9. maddesi ile İktisadi devlet teşekküllerine ait fabrikaların bulundukları yerlerin odalarına kaydolunmaları zorunlu tutulduğundan, davacı kuruma ait fabrikanın Diyarbakır Ticaret Odasına ve ticaret siciline koydolunduğu anlaşılmaktadır.

Tacir sayılan ve 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakler Hakkında Kanun'un 1. maddesi uyarınca İktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermesi prensip olarak kabul edilen davacı kurumun fabrikanın borsaya dahil maddelerden tereyağı alım - satımında bulunduğu konusunda uyuşmazlık olmadığından bu nedenle Borsaya resen üye kaydında mevcut hukuk kurallarına aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Diğer taraftan 25/1/1980 günlü ve 8/180 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, Bakanlar Kurulunun, iktisadi Devlet Teşekküllerinin ürettikleri mal ve hizmetlerin (temel mallar dışında kalanların) fiatlarını saptama konusundaki yetkileri kaldırılmış bulunduğundan, davacı kurum tarafından üretilen mamüllerin fiatını, datamamen ticari esaslara göre belirlenen borsa fiatları gözönünde bulundurularak saptanmasında hukuki bir engel de kalmamıştır.

Bu nedenle davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hükmolunan 2000.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 13/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

5590 sayılı Kanun'un 56. maddesinde, borsalara ilk kaydedileceklerden alınacak kayıt ücretlerinin borsa meclislerince onanacak - tarife ile tesbit olunacağı hükme bağlanmaktadır.

Diyarbakır Borsa Meclisinin 1/2/1975 günlü ve 64 numaralı kararı ile sermaye miktarları esas alınarak yapılan tarife uyarınca davacı kuruma ait Fabrikanın fevkalade dereceye kaydı yapılarak 5000.— lira aidat alındığı anlaşılmaktadır.

Diyarbakır Peynir ve Tereyağı Fabrikasının Müstakil bir sermayesi olduğu kanıtlanamadığından, 5000.— lira aidat alınmasında isabet yoktur.

Çoğunluk kararına bu yönden karşıyım.

ÖĞRENCİ İŞLERİ (İLK - ORTA DERECE)

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : **1982/626 (11. D. E : 1980/4049)**
Karar No : 1982/770

Özeti : Öğretmen Lisesi orta kısım mezununun askeri liseye kaydının yapılmamasında hukuka aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı	: Uğur Ertuğrul'a velayeten Vedat Ertuğrul
Vekili	: Av. İbrahim Atabey
Davalı	: Milli Savunma Bakanlığı

Davanın Özeti : Müvekkilinin Kuleli Askeri Lisesine kesin kaydının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti : Askeri Liselere klasik ortaokul mezunları arasından öğrenci alınacağı, davacının ise mesleğe yönelik bir okul olan Öğretmen Lisesi orta kısmından mezun olduğu ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Harun Çetintemel'in Düşüncesi : Dava, Öğretmen Lisesi orta kısmından mezun olan ve Kuleli Askeri Lisesi giriş sınavını kazanan davacının, klâsik ortaokul çıkışlı olmadığı gerekçesiyle adıgeçen liseye kaydının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Dosyada mevcut bilgi ve belgelerden, Öğretmen liselerinin orta kısmında uygulanan müfredat programlarıyla klâsik ortaokulda uygulanan müfredat programları arasında gerek nicelik gerek kapsam ve içerik yönlerinden bir farklılık olmadığı gibi öğretmen liselerinin orta kısımlarının bir mesleğe yönelik bulunmadığı da anlaşıldığından, davaya konu yapılan sözkonusu kararda sebep ve maksat yönlerinden hukuka aykırılık açıktır.

Belirtilen nedenlerle, dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, Kuleli Askeri Lisesi giriş sınavını kazanan davacının kesin kaydının, mesleğe yönelik orta okul mezunu olduğu gerekçesiyle yapılmamasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Dosyada bulunan Milli Eğitim Bakanlığının 11/9/1982 günlü yazısından, ilköğretmen okullarının orta kısımlarının normal orta okulların dengi sayıldığı ve ortaokul mezunları ile aynı okulların üst kısmına kabul edildiği, öğretim programlarının aynı olduğu dolayısıyla öğretmen liselerinin mesleğe yönelik okul olmadığı anlaşıldığından Kilis Öğretmen Lisesi orta kısmından mezun olan davacının mesleğe yönelik orta okul mezunu olduğundan bahisle kesin kaydının yapılmamasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamıştır.

Açıklanan nedenle dava konusu işlemin iptaline, getirtilen belgenin yerine gönderilmesine, 2.000 lira avukatlık ücreti ile 2100 lira yargılama, giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 26/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/440 (11. D. E : 1980/2318)
Karar No : 1982/721

Özeti : Merkezi sistemle yapılan sınav sonucunda adayın, tercih sırasına göre kazanıp yerleştirildiği okuldan başkasının yedek listesinde yer alamıyacağı Hk.

Davacı : Kerem Güven'e velayeten Önder Güven

Davalı : Milli Eğitim Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının, 9/7/1980 tarihinde yapılan Özel Türk ve Özel Yabancı Okulların giriş sınavları sonucunda oğlunun aldığı puana göre Tevfik Fikret Lisesi yedek listesinde yer alması gerektiğinden bahisle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti : Tercihlerinden birini asil olarak kazanan öğrenciler için yedek listelerde göstermenin sözkonusu olamıyacağı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Faruk Kaymakçı'nın Düşüncesi : Mevzuata uygun olduğu görülen dava konusu işlemin iptali için açılan davanın reddi düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

9/7/1980 tarihinde yapılan Özel Türk ve Özel Yabancı Okullara giriş sınavına katılarak T. E. D. Kayseri Kol. Vakfı Özel Lisesini kazanan oğlunun aldığı puana göre Tevfik Fikret Lisesi yedek lisesinde de yer alması gerektiğinden bahisle davacı tarafından yapılan başvuru reddedilmiş, davada işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

16/7/1980 gün ve 17049 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 1/3/1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren «Özel Türk ve Özel Yabancı Okulların Hazırlık Sınıflarına, Hazırlık sınıfı olmayanların Temel Eğitim II. kademe (ortaokul) birinci sınıflarına alınacak öğrencilerin giriş ve yerleştirme imtihanları ile ilgili Yönetmeliğin 5. maddesinde, asil ve yedek listelerin düzenlenmesinde tercihlerin esas alınacağı; 7. maddesinde de, adayın sınav sonunda aldığı puan ne olursa olsun, belirttiği tercih sırasına göre yerleştirildiği okuldan başkasına kaydının yapılamıyacağı kuralı yer almıştır. Belirtilen düzenlemeye göre, tercihlerinden birini asil olarak kazanan adayın sadece o okula yerleştirilmesi gerekmektedir. Bu durum karşısında, merkezi sistemle yapılan sınav sonucunda T. E. D. Kayseri Kol. Vakfı Özel Lisesini asil olarak kazanıp belirtilen okula yerleştirilen oğlunun ayrıca Tevfik Fikret Lisesi yedek listesinde de yer alması gerektiği yolundaki davacı sav'ı hukuki dayanaktan yoksun kalmaktadır.

Öte yandan, merkezi sistemle öğrenci seçmede kural adayın 1. tercihinden başlıyarak sıra ile tüm tercihlerini denemek ve asil olarak kazanıp kazanmadığına bakmak olduğuna göre Yönetmelikle aynı doğrultuda yapılan düzenlemede hizmet gereklerine aykırılık da bulunmamıştır.

Açıklanan nedenlerle dayanaktan yoksun davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 18/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

ÖĞRENCİ İŞLERİ (YÜKSEK ÖĞRENİM)

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1379
Karar No : 1982/878

Özeti: Sınava alınmadan önce öne sürülmesi gereken koşulların, sınavlara alınıp başarılı olduktan sonra öne sürülemiyeceği Hk.

Davacı : Hadi Tülüncü

Davalı : Milli Eğitim Bakanlığı

Savunmanın Özeti: Davacının Gaziantep Eğitim Enstitüsünden aldığı mezuniyet belgesinin iptaline ilişkin işlemin; kazanılmış hakkının korunması gerekeceği ileri sürülerek iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti: Davacının 3. sınıfta öğrenimine devam etmesi gerekirken okul yönetimince bakanlık genelgesinin yanlış yorumlanması sonucunda kış dönemi sınavlarına alındığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi: Davacı 21/30 Mayıs 1980 tarihleri arasında girdiği sınavların bakanlık genelgesine aykırı yapıldığı gerekçesiyle mezuniyet belgesinin iptaline ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Yukarıda anılan bakanlık genelgesine göre, 21. 30 Mayıs 1980 tarihleri arasında yapılan sınavlar, daha önceki kış dönemi sınavlarına çeşitli nedenlerle katılmıyan öğrencilere tanınan ikinci bir sınav hakkı olup, Eğitim Enstitüsü Yönetmeliğinin 52. maddesi uyarınca da, kış dönemi sınavlarına son sınıftan başarısız dersi bulunan (beklemeli) öğrencilerle bir dönem devam eden öğrencilerin girebileceği kuşkusuzdur.

Bu hale görev davacının, son sınıfta noksan kalan iki aylık devamını sağlıyarak mezuniyet sınavlarına alınması normal izlenmesi gereken yoldur.

Ancak olayda, Gaziantep Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünce davalı Bakanlık genelgesi yanlış anlaşılmak suretiyle davacı doğrudan mezuniyet sınavına alınmış ve idarenin yanlış işleminde ilgilinin hile veya kusuru bulunmamıştır.

İdari işlemlerin; kamu yararına yönelik olacağı gibi, ilgilinin hile ve kusuruna dayalı olması halinde süre koşuluna bağlı olmaksızın idarece her zaman geri alınamayacağı idare hukuku ilkelerindendir.

Davacının, derslere devamını sağlamış bulunsa bile alındığı mezuniyet sınavında başarı sağladığı kuşkusuz bulunduğuna ve esasen derslere devam koşulu da başarı için arandığına göre, münhasıran devam koşulu yerine getirilmediğinden bahisle başarı sağlanan mezuniyet sınavının iptalinde kamu ve kişisel yarar olmadığı gibi hak nasafet ilkelerine uygunluk da yoktur.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerince Gaziantep Eğitim Enstitüsünde yapılan incelemeler sonucunda düzenlenen raporla, 21/30 Mayıs 1980 tarihleri arasında 3. sınıf beklemeli öğrencileri için açılan kış dönemi sınavına davacının yanlışlıkla alınarak mezun edildiğinin saptanması üzerine mezuniyet belgesi iptal edilmiş, davada bu işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Davacının 21 - 30 Mayıs 1980 tarihleri arasında yapılan kış dönemi sınavlarına alınmasında bir hilesi veya katkısının bulunduğu idarece iddia ve ispat edilemediği gibi, bu sınavlar sonucunda sorumlu olduğu tüm derslerden başarılı olduğu hususu da tartışmasızdır. Bu durumda, davacının sınava alınmasından önce öne sürülmesi gereken koşulların sınavlara alınıp başarılı olduktan sonra ileri sürülerek tesis edilen işlemde, hizmet gerekleri ile ölçme ve değerlendirme ilkelerine uyarlık bulunmadığı gibi, kamu yararının varlığından da söz etmek hukuken mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, yukarıda belirtilen ilkelere aykırı ve davacının kazanılmış hakkını ihlal eder nitelikte bulunan dava konusu kararın iptaline, 2250.— TL yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 15/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Eğitim Enstitüleri Yönetmeliğinin 52. maddesinin ikinci fıkrasında, kış döneminde yalnız tek sömestr okutulup bitirilen dersler ile son sınıfta bütünlemeli durumda bulunan öğrencilerin imtihanlarının yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

Davacının ise son sınıf bütünlemeli öğrencisi olmayıp, 3/3/1980 tarihinde başlayan son sınıf öğretimine devam etmesi gereken öğrenci olduğu halde, hiç okula devam etmeden, 21 - 30/5/1980 tarihleri arasında yapılan kış dönemi sınavlarına yanlışlıkla alınarak mezun edildiği anlaşılmaktadır.

Yönetmelik ve genelge hükümlerine aykırı olarak okul idaresince sınava alınarak verilen mezuniyet belgesinin iptalinde hukuka aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/516
Karar No : 1982/464

Özeti : Adresi araştırılarak savunma yapabilmesine olanağı tanınmayan ve hakkındaki soruşturma sonucu fezlekeye bağlanmayan davacı öğrenciye, disiplin cezası verilmesinde isabet bulunmadığı Hk.

Davacı : Mustafa Taşkın
Davalı : Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü
Vekili : Av. Burhan Alakuştekin

Davanın Özeti : Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenci olan davacıya 1 yarı yıl Üniversiteye devamdan yasaklanma cezası verilmesine ilişkin işlemin iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti : Verilen cezada yasaya aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi : Davacı, yarıyıl Üniversiteye devamdan men cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Dava dosyası ile ara kararı üzerine gönderilen belgelerin incelenmesinden; davalı Üniversitenin Edebiyat Fakültesi öğrencisi olan davacının, üzerine atılan eylem nedeniyle bir yarıyıl Üniversiteye devamdan men cezası ile cezalandırılması işleminde, Üniversite öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

Davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenci olan davacıya 1 yarıyıl Üniversiteye devamdan yasaklanma cezası verilmiş, dava da bu işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 64. maddesinde, hakkında kovuşturma yapılan öğrenciye savunma olanağı verileceği, tanınan süre içinde savunma yapmayan öğrencinin bu hakkında vazgeçmiş sayılacağı kuralı yer almıştır. Üniversite Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 8. maddesinde aynı kural ayrıntılı olarak düzenlenmiş; hakkında disiplin soruşturması açılan öğrenciye iddia ve belirtilen gün, saat ve yerde, savunmasını açıklamak üzere, hazır bulunmasının yazılı olarak bildirileceği ;bu davetiyenin sanık öğrencinin mensubu bulunduğu kuruluşun belirli yerlerinde de ayrıca ilân olunacağı; soruşturma sonucunun bir fezlekeye bağlanacağı belirtilmiştir.

Dava ve soruşturma dosyasındaki belgelerin incelenmesinden davacıya adresi araştırılarak yazılı savunmasını yapabilme olanağı tanınmadan ceza verildiği, davacıya ilgili soruşturma sonucunun fezlekeye bağlanmadığı dolayısıyla soruşturmanın yürütülmesinde yasa ve yönetmelikte belirtilen esaslara uyulmadığı anlaşıldığından dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamıştır.

Açıklanan nedenle dava konusu işlemin iptaline, 3000.— (üçbin) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 20/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Erzurum Emniyet Müdürlüğü yazısından, Yasa dışı bir örgüt adına zorla para toplama ve kendi görüşünde olmıyan kişileri tesbit ederek tehdit ve darp etme gibi eylemlerde bulunduğu anlaşılan davacıya adresinin bilinmemesi nedeniyle savunması alınmadan eyleminin takdir olunan ağırlığına göre 1 yarıyıl Üniversiteye devamdan yasaklanma cezası verilmesinde Üniversite Öğrenci Disiplin Yönetmeliğine aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği oyu ile karara karşıyız.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1178
Karar No : 1982/487

Özeti : ÜSYM sınavı sonucunda girmeye hak kazandıkları yüksek öğretim kurumlarına, kendi kusurları olmaksızın kesin kayıt süresi içinde başvuramayan öğrencilerin, kayıtlarının yapılmamasında isabet olmadığı Hk.

Davacı : Celal Hoş
Davalı : Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü
Vekili : Av. Tahire Karagöz

Davanın Özeti : Davalı Üniversite Fen Fakültesi Jeoloji Bölümüne kayıt yaptırma hakkını kazanan davacının süresi içinde başvurmaması nedeniyle kaydının yapılamamasına ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Davacının, belirlenen kayıt süresi içinde okula başvurmaması nedeniyle kaydının yapılamadığı gerekçesiyle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Atillâ Bilgez

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi: Dava, kayıt süresi içinde başvurmadığı gerekçesiyle davacının kaydının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasındaki bilgilere göre davacıya adresini değiştirdiği için sınav sonuç belgesinin tebliğ edilemediği anlaşılmaktadır. Bu durumda davacının zamanında gereken yerlere başvurarak sınav sonuç belgesini almak için girişimde bulunması gerekirdi. Olayda ise davacı, kayıtların kapandığı 17 Ekim 1980 tarihinden de çok sonra 24/11/1980 tarihinde harekete geçerek sınav sonuç belgesini almıştır.

Böylece, sınav sonuç belgesinin zamanında tebliğ edilememiş olmasının, tamamen davacının kusurlu davranışından ileri geldiği ortaya çıkmaktadır.

Bu duruma göre kayıt süresinin dolmasından sonra başvurduğu gerekçesiyle davacının kaydının yapılmamasında isabetsizlik bulunmadığından davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Davacı, ÜSYM Sınavları sonucu girmeye hak kazandığı davalı Üniversite Fen Fakültesi Jeoloji bölümüne kaydının yapılmaması yolundaki işlemin iptali istemiyle dava açmış bulunmaktadır.

Dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, 1980/81 ÜSYM Sınavları sonucunda kayıt hakkını kazanan davacının adres değişikliği yüzünden sınav sonuç belgesini 24/11/1981 tarihinde teslim aldığı, bundan sonra kayıt için başvurduğunda kesin kayıt süresini geçirdiği kaydının yapılamıyacağını öğrendiği anlaşılmaktadır. Üniversite Yönetim Kurulu, Fen Fakültesindeki kesin kayıtların 6/10/1980 17/10/1980 tarihleri arasında yapılacağı, bu tarihler arasında kesin kayıtlarını yaptırmayanların haklarını kaybedecekleri konusunda 26/8/1980 tarihinde bir karar almıştır. Ancak davacının kesin kayıt için süresi içinde başvurmamasında bir kusuru olmadığı, bu konuda adres değişikliği nedeniyle belgenin PTT merkezine geri gönderilmesi yüzünden belgeyi geç teslim aldığı anlaşılmaktadır. Davacı belge eline geçtikten hemen sonra üniversiteye başvurduğuna göre, kayıt süresini geçirmede kendisine bir kusur yüklenmesi sözkonusu değildir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline, 3200.— (Üçbinikiyüz) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, 21/4/1982 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Adresini değiştirdiği halde sınav sonuç belgesini gereği gibi takip etmeyen ve süresi içinde kayıt için başvurmayan davacının okula kaydedilmemesinin mevzuata uygun olduğu düşüncesiyle aksine alınan çoğunluk kararına karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/2049
Karar No : 1982/974

Özeti : ÜSYM sınavları sırasında asker olanların bu sınavlara girebilecekleri Hk.

Davacı : Erdoğan Aydın

Davalı : İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Başkanlığı Yıldız

Davanın Özeti : Davalı Akademi Elektrik Fakültesine giriş hakkını kazanan davacının, ÜSYM sınavları sırasında asker olduğundan bahisle kaydının yapılamıyacağına dair 25/9/1981 tarihli kararın iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemin ilgili yönetmeliklere uygun olduğu cihetle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, 1981 ÜSYM sınavına katılarak İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Elektrik Fakültesine kayıt hakkını kazanan davacının; asker olduğu gerekçesiyle fakülteye kaydının yapılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

1981 yılı ÜSYM klavuzunun «Temel ilkeler ve Koşullar» Başlıklı bölümünün 1.16 ncı maddesinde 1111 sayılı Askerlik Kanununa göre askerliklerinin ertelenmesi hakkını kaybedenlerin 1981 ÜSYM'ye girmelerinin gereksiz olduğu bu durumdaki adayların giriş hakkını kazanmış olsalar bile yüksek öğretim programlarına kayıtlarının yapılamıyacağı, bu durumdaki adayların ÜSYM'deki başarılarını ileri sürerek Askerlik Şubelerinden askerlik ilişkileri bulunmadığını gösteren belge istemeye hakları olmadığı belirtilmiş D.M.M.A. Mühendislik ve Mimarlık Öğretim Yönetmeliğinin 7. maddesinin (d) bendinde de; bir bölüme kayıt için, 19 ve daha yukarıda yaşı doldurmuş olanların askerlikle ilişiği bulunamadığına dair şubelerinden belge almaları öngörülmüştür.

Adalar Askerlik Şubesinden alınan 22/9/1981 gün ve 4400 - 81/43/6 sayılı belgeden, davacının askerlik yaptığı anlaşıldığı cihetle, davalı akademiye kaydının yapılmamasında yukarıda anılan klavuz ve yönetmelik hükümlerine aykırılık yoktur.

Dayanaksız davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Davacı, 1981 ÜSYS Sınavları sonucunda girmeye hak kazandığı davalı akademinin, Elektrik Fakültesinde, asker olduğu gerekçesiyle kaydının yapılamıyacağına dair işlemin iptali istemiyle dava açmış bulunmaktadır.

1981 yılı ÜSYM Kılavuzunun «Temel İlkeleri ve Koşulları başlıklı bölümünün 1.16 maddesi» 1111 sayılı Askerlik Kanunun ilgili hükümlerine göre askerliklerinin ertelenmesi hakkını kaybeden ve Asker alma teşkilatınca yoklama kaçağı

veya bakaye olarak aranan adayların 1981 ÜSYS'ye girmeleri gereksizdir. Bu durumdaki adayların, giriş hakkını kazanmış olsalar bile Yüksek öğretim programına kayıtları yapılmaz bu durumdaki adayların ÜSYS deki başarılarını ileri sürerek askerlik şubelerinden askerlik ilişkileri bulunmadığı gösteren bir belge istemeye hakları yoktur. Hükmünü getirmete olup davalı Akademinin öğretim ve ve lisans yönetmeliğinin 7. maddesinde de bir bölüme kayıt için 19 ve daha yukarı yaşta olanların askerlikle ilişkilerinin bulunmadığına dair askerlik şubelerinde belge almalarını öngörmektedir.

Yukarıda anılan hükümlerde belirtilmek istenen, askerlik yaşı geçmiş ancak henüz askere alınmamış olanların ÜSYS sınavlarına girmelerini engellemektir. Dava konusu olayda ise davacı askerliğini yapmakta iken 1 ve 2. basamak ÜSYS sınavlarına girmiş ve davalı akademiye giriş hakkını kazanmıştır. Yönetmeliklerde asker olanların ÜSYS sınavlarına girmemesi konusunda bir hüküm bulunmaktadır. Davacının askerliğinin kabul edilebilir bir özür sayılarak akademiye kaydının yapılması gerekirken, aksine bir işlemle kayıt isteminin reddedilmesinde yukarıda anılan hükümlere ve hakkaniyete uyarlılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline, 1800 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 1/7/1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

ÜSYS Kılavuzunda ve okul öğretim yönetmeliğinde askerlikle ilgili hükümlerin getirilmesinden amaç, askerlikle herhangi bir şekilde ilişkisi olanların sınava ve okula girmelerini engellemektedir. Davacının ise sınav sırasında asker olduğu Adalar Askerlik Şubesinin 22/9/1981 tarihli yazısı karşısında açık olduğundan davanın reddi gerekeceği görüşü ile aksine alınan karara karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1900
Karar No : 1982/851

Özeti : Orta okul mezunu iken Maliye kursunu ve Maliye Lisesini bitirenlerin Maliye Meslek Yüksek Okulu Yönetmeliğinin geçici 1. maddesinden yararlanabilecekleri Hk.

Davacı : Tevekkül Sadioğlu

Davalılar : 1 — Maliye Bakanlığı
2 — Maliye Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü

Davanın Özeti : Ortaokul mezunu iken maliye kursunu ve daha sonra da Maliye Lisesini bitirenlerin Maliye Meslek Yüksek Okulu fark sınavlarına alınamıyacağına ilişkin Maliye Bakanlığının 27/2/1981 günlü ve M.M.Y.O. 40053.1.15/58 sayılı işlemi ile bu işleme dayanak alınan Maliye Meslek Yüksek Okulu Yönetmeliği'nin geçici 1. maddesinin iptali istenilmektedir.

Maliye Bakanlığının Savunmasının Özeti : Cevap verilmemiştir.

Maliye Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğünün Savunmasının Özeti: Tesis edilen işlemin yönetmelik hükümlerine ve İdare Hukuku prensiplerine uygun olduğu öne sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Hüseyin Çelikkol

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi: Davacının Maliye Meslek Yüksek Okuluna alınmamasına ilişkin işlemin ve dayanağı yönetmelik hükmünün iptali istenmektedir.

Dava konusu işlem Maliye Meslek Yüksek Okulu Yönetmeliğinin geçici 1, maddesine dayandırılmıştır. Anılan maddede; lise dengi çıkışlı olup da iki yıllık Maliye Meslek Kursunu bitirenlerden halen Bakanlık örgütünde çalışanların fark derslerinden sınava girerek başarılı olmaları halinde okulun diplomasını almaya hak kazanacakları belirtilmektedir.

Ortaokul mezunu iken maliye meslek kursunu başarı ile tamamlayan ve daha sonra dışarıdan Maliye Meslek Lisesini bitiren davacı yönetmelik hükmü ile öngörülen tahsil düzeyine gelmiş olduuğ halde davacının Maliye Meslek Kursunu lise tahsilinden sonra bitirmiş olduğu gerekçesiyle işlem tesisinde hukuka uyarlık görülmediğinden işlemin bu nedenle iptali,

Yönetmelik hükmü ile yüksek okul diploması alma küzere fark sınavlarına girecek olanların belirli bir tahsil düzeyinde bulunmaları amaçlanmıştır. Maddede, meslek kursunun lise öğreniminden sonra bitirilmiş olmasını zorunlu kılan bir hüküm olmadığından yönetmeliğin geçici 1 inci maddesine yönelik davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava; Ortaokul mezunu olarak Maliye kursunu ve daha sonra da Maliye Lisesini bitirenlerin Maliye Meslek Yüksek okulu fark sınavlarına alınmayacağına ilişkin Maliye Bakanlığı işlemi ile bu işleme dayanak alınan Maliye Meslek Yüksek Okulu Yönetmeliğinin Geçiçi 1. maddesinin iptali istemiyle açılmıştır.

8/1/1979 günlü ve 16513 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Maliye Meslek Yüksek Okulu Yönetmeliği'nin Geçici 1. maddesinde «lise ve dengi okul çıkışlı olup da, iki yıllık Maliye kursunu bitirenlerden halen Bakanlık örgütünde çalışanlar, fark derslerden sınava girerler. Bu sınavda başarı gösterenler okulun diplomasını almaya hak kazanırlar» denilmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, davacının ortaokul mezunu olarak 1974 yılında (2) yıllık maliye kursunu ve 1977 - 1978 öğretim yılında da Maliye Meslek Lisesini bitirdiği anlaşılmaktadır.

Anılan Yönetmeliğin Geçici 1. maddesinde, maliye kursunu lise mezunu olarak bitirenlerin ancak fark sınavlarına alınacağı, ortaokul mezunu iken maliye kursunu bitirenlerin bu sınavlara alınmıyacağı yolunda açıklık bulunmadığından, dava konusu işlemde yönetmelik hükümlerine uyarlık yoktur.

Ancak, Maliye Meslek Yüksek Okulu Yönetmeliği'nin geçici 1. maddesi bu haliyle, davacının menfaatini ihlâl edici bir nitelik taşımaktadır.

Bu nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, Yönetmeliğin Geçici 1. maddesinin iptali istemiyle açılan davanın reddine, davada haklılık oranına göre hesaplanan 1500.— lira yargılama giderinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine, yargılama giderlerinin arta kalan kısmının davacı üzerinde bırakılmasına 7/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1980/2888
Karar No : 1982/967

Özeti : Özel bir doktordan alınmış rapora dayanılarak sınav hakkı verilmesinde isabetsizlik olmadığı Hk.

Davacı : Çiğdem Düzerdik
Vekili : Av. İsmet Lenger, Av. Mahir Mollaoğlu
Davalı : Milli Eğitim Bakanlığı

Davanın Özeti : Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu 2 nci sınıf öğrencisi olan davacının 1980 yılı eylül döneminde sınavına giremediği Giyim Tarihi dersi için yeni bir sınav hakkı verilmesine ilişkin isteminin reddi yolunda 25/9/1980 gün ve 500-2073 sayılı yazı ile bildirilen işlemin; sınava hastalığı nedeniyle giremediği buna dair özel doktordan alınmış raporunun bulunduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Hastalığını özel tabib raporu ile belgelendiren davacının raporunun geçerli sayılamıyacağı ve yönetmelik hükümlerine gore yeni bir sınav hakkı verilemiyeceğinden davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nesrin Irmak

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi : Hastalığı nedeniyle kullanamadığı sınav hakkı için, yeni bir sınav hakkı tanınması yolunda davacı tarafından yapılan başvurusunun reddine ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

Okul Yönetmeliği, hastalık halinde resmi hastahaneden rapor alınması gerektiğini hükme bağlandığından, özel doktordan rapor almış olan davacının hastalık özrünün kabul edilmemiş bulunması bu yönden yerindedir.

Davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu 2 nci sınıf öğrencisi olan davacının, 1980 yılı güz dönemi bütünleme sınavlarında giremediği Giyim Tarihi dersi için kendisine yeni bir sınav hakkı verilmesi yolundaki başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı, sınavın yapıldığı tarihte hasta olduğunu bildirmekte ve buna ilişkin olarak özel bir doktordan almış olduğu Sağlık raporunu mazeretini kanıtlar belge olarak eklemekte ve hastalık halinin mücbir bir neden olduğunu ileri sürerek sınav hakkı istemektedir.

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde resmi hastaneden alınmış raporların kabul edilebileceği hükmüne yer verilmiştir.

Davacının ise Resmî Hastaneden alınmış doktor raporu yerine özel bir doktor raporu ile mazeretini belgelendirmiş olması karşısında raporunun kabul edilmemesi ile kendisine sınav hakkı verilmemesi yolundaki işlemde sözü edilen yönetmelik hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 30/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1281
Karar No : 1982/488

Özeti : Yurt dışında dövizli özel öğrenci statüsünde olan davacının, öğrenimini düzenli bir şekilde yürütemediğinin saptanması sonucunda dövizinin kesilmesinde isabetsizlik olmadığı Hk.

Davacı : Ata Erdoğan

Vekili : Av. Halis Erdoğan

Davalı : Milli Eğitim Bakanlığı

Davanın Özeti : Yurt dışında dövizli özel öğrenci olan davacının dövizinin kesilmesine ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacının ilgili yönetmeliğin 11. maddesine aykırı hareket etmesi nedeniyle dövizinin kesilmesi işleminin hukuka uygun olduğu cihetle davanın reddine gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, yurt dışında dövizli özel öğrenci olan davacının dövizinin kesilmesine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Davacının 2/1/1975 - 24/10/1975 tarihleri arasında Almanya'da dil öğrenimini yaptığı, 11/4/1976'da İsny'da Naturwissenchaptlisehe Tevhniche Akademie'de elektronik-Fizik öğrenimine başladığı bu okulda iki sömestre okuduktan sonra Kenstanz Fachhechsckule'ye geçerek orada öğrenimine başladığı ve bu okulda 1978 - 1979 kış sömestresinde ikinci sömestreyi okuduğu, bu arada defalarca istendiği halde kaçıncı sömestrede olduğunu bildirmediği ve öğrenci müfettişliğine haber vermeden İsviçre bölgesine geçerek 14/1/1980 - 13/7/1980 tarihleri arasında Esoher Wyss firmasında pratik yaptığı dava dosyasında mevcut belgelerden anlaşılmaktadır.

1416 sayılı «Ecnebi Memleketlere gönderilecek Talebe Hakkında Kanun» uyarınca hazırlanan «Türk öğrencilerinin yabancı Memleketlerde okumaları ile ilgili Talimatname»nin 11. maddesinde meşru ve zaruri nedenler bulunmadığı halde öğrenimini muntazam yürütemeyenler ile zamanında bitirmiyenlerin dövizlerinin kesileceği öngörülmüş, devamı maddelerde de; öğrencilerin her sömestre başında öğrenci müfettişliğine başvurarak öğrenimine devam ettiklerini tevsik etmeleri gerektiği, öğrenim yaptıkları memleketlerden başka memleketlere gitmek isteyen öğrincilerin öğrenci müfettişliğinden izin almaları icabettiği gidiş ve dönüşlerini Müfettişlere bildirmek zorunda bulundukları belirtilmiştir.

Davacı öğrencinin, öğrenci müfettişliğince defalarca istenildiği halde Kontanz Fachochschule'de kaçıncı sömestrede okuduğunu bildirmediği gibi, müfettişlikten izin almadan İsviçre'ye geçtiği anlaşıldığından; dövizinin kesilmesi yolundaki dava konusu işlemde anılan talimatname hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, yurt dışında dövizli özel öğrenci olan davacının dövizinin kesilmesi yolundaki işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Türk Öğrencilerinin yabancı ülkelerde okumaları ile ilgili yönergenin 11. maddesi kabul edilebilir ve zaruri nedenler olmadığı halde öğrenimini düzenli yürütemiyenler ile öğrenimlerini zamanında bitiremiyenlerin dövizlerinin kesileceğini hükme bağlamaktadır.

Dava dosyasındaki belgelerin inncelenmesinden; 1974 yılında Almanya'ya giden davacının 1975 yılında makina mühendisliği öğrenimine başladığı, 1976 yılında ise elektronik dalına dönmesinin Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edildiği anlaşılmaktadır. Davacı bu tarihten sonra İsviçrede, staj yapmaya başlamış ancak ısrarlı istemlere karşın hangi okulun kaçıncı sınıfında okuduğunu belgelendirmemiştir. Dosyadaki belgelere göre davacı yurt dışında öğrenimini, yukarıda anılan yönergeye göre düzenli bir şekilde sürdürememiş, bunun üzerine bakanlık yönergenin 11. maddesine dayanarak davacının dövizli özel öğrenci statüsünü iptal etmiştir.

Bu duruma göre; Yurt dışında öğrenimini düzenli bir şekilde yürütemiyen ve bunun aksinide kanıtlamıyan davacı hakkında yapılan işlemde mevzuata ve yönerge hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 21/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1457
Karar No : 1982/796

Özeti: Fakülteye kayıt tarihine göre 7.5 yıllık süre içinde öğrenimi tamamlayamadığı anlaşılan davacının ilişkisinin kesilebileceği Hk.

Davacı : Abbas Arslan
Vekilleri : Av. İsmet Cantürk, Av. Ahmet Başpınar
Davalı : Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı

Davanın Özeti: Davalı Fakültede öğrenci olan müvekkilinin kaydının silinmesine ilişkin işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Öğretim süresi içerisinde öğrenimini tamamlayamayan davacının ilişiğinin kesilmesinde yasaya aykırılık bulunmadığından bahisle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Cenker Karaoğlu

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi: Davacının öğrenim süresini doldurduğu halde öğrenimini tamamlayamadığı gerekçesiyle fakülteden kaydının silinmesine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 54 üncü maddesine göre normal öğrenim süresi beş yıl olan fakültenin en çok yedibuçuk yılda tamamlanması gerekmektedir. Olayda ise davacının belirtilen sürede öğrenimini tamamlayamadığı anlaşıldığından kayıt silme işleminde isabetsizlik görülmemiştir.

Davacının devamsızlıktan kalmış olduğu ders bulunmadığı ve aldığı tüm derslerden sınavlara katılmış olduğu göz önünde tutulduğunda, başarısızlığın can güvenliği sorununa bağlanması mümkün değildir. Bu itibarla can güvenliği sorunu davacı yönünden öğrenim süresinin uzatılmasını gerektirecek meşru ve makbul bir neden olarak kabul edilemez.

Davanın belirtilen nedenlerle reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde öğrenci olan davacının 1750 sayılı yasanın 54. maddesi hüküm uyarınca kaydının silinmesine ilişki nişlemin; can güvenliğinin bulunmaması sebebiyle öğrenimini tamamlayamadığı ileri sürülerek iptali isteğinden ibarettir.

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 54. maddesinde, bir öğrencinin üniversite öğrenimini kural olarak, içinde bulunduğu öğretim kademesi için öngörülen normal öğretim süresinin en fazla yarısı kadar ek bir süre içerisinde bitirmekle yükümlü olduğu; bu süre içinde öğrenimini, ilgili yönetmeliklerde belirtilen meşru ve makbul bir sebeb olmaksızın tamamlayamayan veya tamamlayamayacakları anlaşılanların ise üniversite ile ilişkilerinin kesileceği hükme bağlanmıştır.

Olayda, dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, öğrenim süresi boyunca bütün derslerden devam aldığı ve sınav haklarınıda kullandığı halde, adı geçen fakülteye kayıt tarihine göre 7,5 yıllık süre içerisinde öğrenimini tamamlayamadığı anlaşılan davacının, ilişiğinin kesilmesinde yasaya aykırılık yoktur.

Öte yandan davacının can güvenliği nedeniyle öğrenimini süresinde tamamlayamadığı yolundaki savı, tüm sınav haklarını kullanması karşısında soyut nitelikte bulunduğundan yerinde görülmemiştir.

Bu nedenle dayanağı bulunmayan davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 31/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/2434
Karar No : 1982/946

Özeti: Süresinde öğrenimini tamamlayamayan öğrencinin ilişiğinin kesilmesine karar verebilme yetkisinin doğrudan fakülte kuruluna ait olmadığı Hk.

Davacı : Mustafa Kahraman

Vekili : Av. Semih Özay

Davalı : Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı

Davanın Özeti: Davalı Fakültede öğrenci olan müvekkilinin süresi içinde öğrenimini tamamlayamaması nedeniyle ilişiğinin kesilmesine ilişkin Ziraat Fakültesi Fakülte Kurulunun 3/7/1981 gün ve 20/4 sayılı kararının, can güvenliği bulunmadığı için öğrenimini süresi içinde tamamlayamadığı ileri sürülerek iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti: Dava konusu kararda 1750 sayılı Yasanın 54. maddesine aykırılık bulunmadığ ileri sürülerek reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi: Davacı, davalı fakültede okuma süresini doldurduğu halde başarılı olmadığı gerekçesiyle ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, 27/11/1973 tarihinde davalı fakülteye kaydını yaptıran ve olay tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Kanunun 54. maddesinde öngörülen 7,5 yıllık öğrenim süresini 1981 yaz dönemi sınavları sonunda tamamlama durumunda olan davacının yasal öğrenim süresi içinde, 5/3/1981 günlü dilekçe ile ve can güvenliği bulunmaması nedeniyle kullanmadığı sınav haklarının verilmesi istemiyle yaptığı başvuruya davalı fakülte dekanlığı, «Fakülte Yönetim Kurulunun 7/4/1981 gün ve 11/1 sayılı oturumunda, 1981 yaz, güz ve 1982 kış dönemlerinin birisinde, her ders için bir defaya mahsus olmak üzere sınavlara girme hakkı verildiğini» 10/4/1981 gün ve 000926 sayılı yazısıyla davacıya üstelik yetkisiz olan fakülte kurulunca tesis ettiği işlemle, yasal öğrenim süresini durdurduğu gerekçesiyle davasının ilişiğini kesmesinde anılyan nedenlerle hukuka uyarlık bulunmadığından, dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirlenen 28/6/1982 Pazartesi günü davacı ile davalı Fakülte Dekanının geldikleri görüldükten, tarafların açıklamalarıyla Danıştay Savcısının düşüncesi dinlendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde öğrenci olan davacının süresi içinde öğrenimini tamamlıyamaması nedeniyle ilişiğinin kesilmesine ilişkin Fakülte Kurulu kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 54. maddesinde, öğrencilerin öğrenimlerini içinde bulundukları öğretim kademesi için öngörülen normal öğretim süresinin en fazla yarısı kadar ek bir süre içinde bitirmekle yükümlü oldukları bu süre içinde öğrenimlerini ilgili yönetmeliklerin belirttikleri meşru ve makbul bir sebeb olmaksızın tamamlayamayan ve tamamlayamayacakları anlaşılan öğrencilerin ilişikliklerinin kesileceği kuralı yer almıştır.

Davacının 1973 yılında kayıt olduğu Ziraat Fakültesini 7,5 yıllık öğrenim sşresi içinde bitiremediği hususu tartışmasızdır. Davacı süresi içinde Fakülteyi bitirememesinin can güvenliğinin bulunmaması nedenine dayalı olduğunun ileri sürmektedir.

Davacının bu iddiası Fakülte Yönetim Kurulunca da kabul edilmiş ve davacıya 7/4/1981 gün ve 11/1 sayılı Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile 1981 yılı yaz, 1981 yılı güz ve 1982 yılı kış dönemlerinden birisinde her ders için bir defaya mahsus olmak sınavlara girme hakkı tanınmıştır. Ancak, daha sonra Üniversite Yönetim Kurulunun Can güvenliğinin 1750 sayılı yasanın 54. maddesinde belirtilen «Meşru ve Makbul mazeret» kapsamına girmediğine karar vermesi üzerine Fakülte Kurulu dava konusu yapılan kararıyla davacının okuldan ilişiğini kesmiş bulunmaktadır. Dava konusu karar yetki dışı verilmiş bir karardır. Zira, 1750 sayılı Yasanın 15. maddesine göre, öğrencilerin yazılma, çıkarılma, öğretim ve sınavlara ait olan işlemleri hakkında karar verme yetkisi Fakülte Yönetim Kurullarına ait olup, bu

kararlara itiraz mercii ise fakülte kurullarıdır. Bu yasal durum karşısında, Üniversite Yönetim Kurulunun sözkonusu kararı üzerine, davacı hakkında Fakülte Yönetim Kurulunca karar alınması ve bu kararın itiraz halinde Fakülte kurulunca incelenmesi gerekirken doğrudan Fakülte Kurulunca alınan dava konusu kararda yetki yönünden yasaya aykırılık açıktır.

Belirtilen nedenle yetkisiz organ tarafından verilmiş bulunan dava konusu kararın iptaline, 3.400.— lira avukatlık ücreti ile 2.850.— lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 28/6/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 54. maddesinde, bir öğrencinin kural olarak, üniversite içerisindeki öğrenimini, içinde bulunduğu öğrenim kademesi için öngörülen normal öğrenim süresinin en fazla yarısı kadar ek bir süre içerisinde bitirmekle yükümlü olduğu, bu süre içerisinde öğrenimlerini ilgili yönetmeliklerin belirttikleri meşru ve makbul bir sebep olmaksızın tamamlayamıyan veya tamamlıyamıyacakları anlaşılan öğrencilerin üniversite ile ilişiklerinin kesilmesi hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden öğrenim süresi boyunca bütün derslerden devam aldığı ve sınav haklarının çoğunu girmek suretiyle kullanılmasına rağmen 7,5 yıllık süre içerisinde öğrenimini tamamlayamadığı anlaşılan davacının ilişiğinin kesilmesinde yasaya aykırılık bulunmamıştır.

Açıklanan nedenle davanın reddi gerekeceği oyu ile karara karşıyız.

SINIR İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/2256
Karar No : 1982/881

Özeti : Bölgenin coğrafi konumuna, tarafların ekonomik ve toplumsal koşullarına ve kamu hizmetlerinin gereklerine uygun olarak değişmez ve belirli noktalardan geçirilen sınırın çiziminde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Engiz Köyü Muhtarlığı
Vekili : Av. Şefik Kırcı
Davalı : Dereköy Muhtarlığı

Davanın Özeti : Samsun İli Merkez İlçe Taflan Bucağına bağlı Engiz Köyü ile Dereköy arasındaki sınırın saptanmasına ilişkin Samsun İli İl İdare Kurulunun 5/8/1981 gün ve 2520 sayılı kararının, Danıştay'ın bozma kararına uyulmadığı, sınırın sabit ve değişmez noktalardan geçirilmediği, müvekkili köye ait Yalı Mahallesinin karşı köyün sınırları içinde kaldığı iddiasıyla bozulması isteğidir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, Samsun İli Merkez İlçe Taflan Bucağına bağlı Engiz köyü ile Dereköy arasındaki sınır hattının tesbitine ilişkin il idare kurulu kararının bozulması isteğiyle açılmıştır.

Engiz Köyünün 1946 yılında Dereköy'den ayrılarak müstakil köy haline gelmesi üzerine her iki köy arasındaki sınırın 1953 yılından itibaren il idare kurulunca müteaddit defalar çizildiği, il idare kurulunca verilen kararların; Danıştay 8. Dairesince, sınırın belirli ve sabit noktalardan geçirilmediği gerekçesiyle bozulduğu, son bozma kararı üzerine tesis edilen dava konusu il idare kurulu kararıyla, sınır anlaşmazlığının bulunduğu bölgedeki sabit ve belirli noktalar olmaması nedeniyle sınır noktalarının beton direkler dikilerek saptandığı dava dosyasından anlaşılmaktadır.

442 sayılı Köy Kanununun 4. maddesinin 4. bendinde; bir köyün sınırını derelerden tepelerden, yollardan veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçirmek mümkün olmazsa o halde sınırın mümkün olduğu kadar düz yapılacağı ve büyük taşlar dikilerek sınırın gösterileceği hükme bağlanmıştır.

Olayda; köyler arasındaki arazinin düz olması nedeniyle sınırın belirtilen maddede öngörüldüğü şekilde beton taşlar dikilerek çizildiği ve sınır çizimi sırasında taraf köylerin iktisadi, içtimai ve coğrafi durumları nazara alınmadığından dava konusu kararda isabetsizlik yoktur .

Dayanaksız davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, Samsun ili Merkez ilçe Taflan Bucağına bağlı Engiz Köyü ile Dereköy arasındaki sınırın saptanmasına ilişkin Samsun ili İl İdare Kurulunca 5/8/1981 gün ve 2520 sayılı kararının bozulması isteğiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden; İl İdare Kurulunca saptanan sınırın, bölgenin coğrafi konumu tarafların ekonomik ve toplumsal koşullarına ve kamu hizmetinin gereklerine uygun olduğu, taraf köyler arasındaki arazinin düz olması nedeniyle beton taşlar dikilerek arazide gösterilmek suretiyle sınırın değişmez ve belirli noktalardan geçirildiği anlaşıldığından, bozulması istenilen kararda, gerek Danıştay Sekizinci Dairesinin 29/6/1977 gün ve 4904 sayılı bozma kararındaki esaslara, gerekse 442 sayılı Köy Yasasının 4 ve 5. maddelerine aykırılık bulunmamıştır.

Açıklanan nedenlerle dayanaktan yoksun davanın reddine yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 15/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1980/2467
Karar No : 1982/771

Özeti : Lise Müdürlüğünce ÜSYM'ye belgelerin gönderilmemesi nedeniyle sınavlara katılamayan davacının, maddi ve manevi zararının tazmininin gerekeceği Hk.

Davacı : Emine Şanlıya velayeten Ali Şanlı

Vekilleri : Av. Necda Baltacıoğlu Av. Zeki Baltacıoğlu

Davalı : Milli Eğitim Bakanlığı

Davanın Özeti : 100.000,— maddi, 100.000,— lira manevi olmak üzere toplam 200.000.— liranın tazminen tahsili isteğidir.

Savunmanın Özeti : Olayda tazmini gereken bir zararın bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Sinan Yörükoğlu

Danıştay Savcısı Taner Gelegen'in Düşüncesi : Davacı ÜSS. başvurusunun merkeze gönderilmemesi nedeniyle maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmakta ise de; 1980 ÜSS Kılavuzunun 15 inci sayfasında ve değişik renkte ok işareti yapılarak sınava gireceklere «Başvurma belgenizin gönderildiğini, belgelerinizi teslim ettiğiniz lise veya dengi okulda asılı listeden kontrol ediniz» ikazı yapıldığı ve söz konusu liste iki hafta asılı kaldığı halde davacının herhangibir başvurusunun olmadığı dosya içeriğinden anlaşılmış olup, 1980 ÜSS Aday fişindeki yazı ve imzaların müdür yardımcısı Fuat Ustaoğluna ait olduğu da tartışma konusudur. Ayrıca davacının o yıl seçme sınavlarına katılsaydı kazanacağı da varsayıma dayanmaktadır.

Böyle olunca; idarenin hizmet kusurunun varlığı kanıtlandığı gibi zarar ile idare işlem arasında mevcut olması gereken illiyet bağı da bulunmaktadır.

Belirtilen nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, davacının 13/6/1980 günü yapılan ÜSS. sınavına katılmak üzere Bolu lisesi Müdürlüğü'ne yaptığı başvurunun ÜSYM'ye gönderilmemesi nedeniyle o yıl yapılan sınava katılması sonucu uğradığı 100.000.— lira maddi, 100.000.— lira da manavi olmak üzere toplam 200.000.— lira zararın tazminen tahsili isteğiyle açılmıştır.

Anayasanın 114. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür. Gerek olay tarihinde yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununda, gerekse 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda, ilgililerin haklarını ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştay'da tam yargı davası açabilecekleri kuralına yer verilmiştir.

Diğer yandan idare hukuku ilkelerine göre iderenin hizmet kusuru esası uyarınca tazmin borcunun doğabilmesi için zarar doğurucu bir davranışın olması ve zarar ile işlem arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir.

Olayda, 1980 yılında yapılan ÜSS sınavına, belgelerinin Bolu Lisesi Müdürlüğünce ÜSYM Merkezine gönderilmemesi nedeniyle katılamadığı açıkça anlaşılan davacının uğradığı zararın hizmet kusuru esaslarına göre tazmini zorunludur.

Bu nedenle, hizmetinin kötü işlemesinden dolayı ortaya çıkan maddi ve manevi zararın karşılığı olarak toplam 25.000.— liranın davacıya tazminen ödenmesine, fazlaya ilişkin istemin reddine, 2.500.— (ikibinbeşyüz) lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 26/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Davacının, idarenin kusuru nedeniyle 1980 yılında yapılan ÜS. Sınavına giremediği hususu dosyanın incelenmesinden açıkça anlaşılmaktadır. Ancak davacının da sınava girmek için kendisine düşen tüm ödevleri bizzat Ü. S. Y. Merkezine başvurmak gibi yerine getirdiğini de söylemek mümkün değildir. Ayrıca, İdarenin davranışı sonunda meydana gelen zararın tazminata sebeb olabilmesi için ortada belli ve gerçek bir zararın bulunması gerekmektedir.

Bu nedenle, davacıya sınav harcı olarak yatırdığı 600. — liranın maddi tazminat, takdiren 5.000 — liranın da manevi tazminat olarak ödenmesi gerekeceği oyu ile karara karşıyım.

TAŞOCAĞI İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1981/1320
Karar No : 1982/897

Özeti : Sürekli bir şekilde özürsüz olarak 3 yıl taşocağını terk ve tatil edenlerin, ruhsatlarının iptal edilebileceği Hk.

Davacı : Celâl Karlankuş
Davalı : İstanbul Valiliği
Vekili : Av. Ecmel Sezgin

Davanın Özeti : Gaziosmanpaşa İlçesi, Cebeci Köyü sınırları içinde 4 yıl süreyle taşocağı işletmek üzere verilen ruhsatın iptaline ilişkin 2/6/1981 gün ve 562/576 sayılı il daimi encümeni kararının iptali istemidir.

Savunmanın Özeti: Uyuşmazlık konusu ocakta, yaptırılan inceleme sonucunda faaliyetin durdurulduğunun saptanması sonucunda, davacının, fuzuli olarak rüsüm ödememesi için dava konusu kararın alındığı öne sürülerek davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Nurben Arıkan

Danıştay Savcısı Harun Çetintemel'in Düşüncesi: Davacının, taşocağı ruhsatı, ocağın işletilmediği ve işletilmiyeceğinin anlaşıldığı öne sürülerek iptal edilmiş ve dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Taşocakları tüzüğünün 28 nci maddesine göre, bir taşocağı ruhsatının iptali, ocağın ancak sürekli ve özürsüz olarak üç yıl süre ile işletilmemesi halinde olasıdır.

Olayda, sözkonusu madde de öngörülen üç yıllık koşul gerçekleşmemiş olmasına karşın, bir takım varsayım ve olasılıklara dayanılarak ocağın işletilmiyeceği kanısıyla davacının taşocağı ruhsatının iptal edildiği anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kararın iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Davacının, Gaziosmanpaşa ilçesi, Cebeci köyü sınırları içinde taşocağı işletmek üzere 4 yıl süreyle verilen ruhsatı, il daimi encümeninin 2/6/1981 gün ve 562/576 sayılı kararı ile ocakta faaliyetin durdurulduğu ve bundan sonrada çalıştırılmayacağının anlaşıldığı gerekçesiyle iptal edilmiş, dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Taş ocakları tüzüğünün 28 nci maddesinde, arazii emriyede ve köylere ve kasabalara ait arazii metrukede, ocak açmak ve işletmek için ruhsat alanların, ruhsatnamede belirtilen süre içinde ocağı açmaması veya açıpta sürekli bir şekilde özürsüz 3 sene terk ve tatil ederse işletme hakkının düşeceği hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, ruhsatnamenin, davacıya 10/7/1979 gününde verlidiği, ancak yukarıda açıklanan kuralda öngörülen 3 yıllık koşul gerçekleşmeden, faaliyetin durdurulduğu ve bundan sonra çalıştırılmayacağının bahisle 2/6/1981 günü iptal edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, dava konusu kararda taş ocakları tüzüğünün 28 nci maddesine aykırılık açıktır.

Belirtilen nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, 2750 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya, verilmesine 16/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1979/3606
Karar No : 1982/514

Özeti : Sınır tespiti ile ilgili toprak üstü uygulama tutanağının, idari bir işlem niteliğinde olmadığı Hk.

Davacı : Adıyaman Yaylakonak (Balyan) Köyü Muhtarlığı

Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın özeti : İki il sınırının tesbitine ilişkin kararnamenin toprak üstü uygulaması sonucu düzenlenen tutanağın iptali isteğidir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Fevzi Özgeneller

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi : Dava, iki il arası sınırı tespit eden Bakanlık kararının, toprak üstü uygulamasına ilişkin uygulama tutanağının iptali isteğiyle açılmıştır.

Davacı tutanakta 2138 rakımlı isimsiz tepe olarak söz edilen tepenin aslında Bağlıgedik adıyla bilinen nokta olduğunu iddia etmektedir.

2138 rakımlı isimsiz tepe, iki İl arası sınırı tesbit eden 9 Aralık 1976 günlü ve 17397 sayılı kararnamede sınırın başlangıç noktası olarak belirtilmiştir. Bu duruma göre söz konusu tepenin isimsiz tepe olmadığı, bağlıgedik noktası olduğu, sınırı belirten kararnamenin iptali için açılacak davada öne sürülmek gerekirken, kararnamenin toprak üstü uygulamasının yapılmasından sonra sınır noktasının yanlış olduğundan söz edilerek uygulama tutanağının iptali isteğiyle açılan davanın inceleme olanağı bulunmamaktadır.

Davanın bu nedenle reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Olayda, Yaylakonak Köyü Muhtarlığınca, Adıyaman İli Merkez Bucağına bağlı Yaylakonak Köyü ile, Malatya ile Doğanşehir İlçesi Sürgü Bucağına bağlı Erkenek Belediyesi arasındaki iki İl sınırını belirleyen 9/12/1976 gün ve 17397 sayılı kararnamenin toprak üstü uygulamasına ilişkin 13/6/1979 günlü uygulama tutanağının iptali istemiyle dava açılmış ise de; Danıştay da ancak kesin ve yürütülmesi zorunlu idari işlemlere karşı dava açılabilir.

İptali isteneen uygulama tutanağı iki İl sınırını belirleyen idari bir işlem olmayıp kararname ile belirlenen iki İl sınırının geçiş yerlerinin taraflara toprak üzerinde gösterildiğine dair bir belgedir.

Bu nedenle toprak üstü uygulama tutanağının iptali istemiyle açılan bu davanın inceleme olanağı bulunmadığından reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 23/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/2697
Karar No : 1982/823

Özeti : 1608 sayılı Yasa'ya göre verilen cezalara ilişkin uyuşmazlıkların çözüm yerinin adli yargı olduğu Hk.

Davacı : Osman Çelik

Davalı : Kayseri Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Fırıncı olan davacının üç gün sanat ve ticaretten men'ine ilişkin 18/2/1982 günlü ve 578 sayılı işlemin iptali istenmektedir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Hüseyin Çelikkol

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava; 1608 sayılı Kanun uyarınca davacının üç gün sanat ve ticaretten menine ilişkin belediye encümeni kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Belediye cezaları ile ilgili 1608 sayılı Kanun'un 1. maddesinde; belediye emirlerine aykırı hareket edenlerin belediye encümeni kararı ile, üç günden onbeş güne kadar ticaret ve sanat icrasından men edilebileceği belirtilmekte olup, aynı kanun'un 5. maddesinde de «ceza kararlarına tebliği tarihinden itibaren beş gün içinde mahsus hakimlere ve bulunmıyan yerlerde sulh hakimliğine müracaat ile şifahi veya yazılı itiraz olunabilir» denilmektedir.

Bu nedenlerle, dava konusu uyuşmazlığın çözümü Adliye Mahkemelerinin görevine girdiğinden, davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin 1/a bendi uyarınca görev yönünden reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 1/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

DOKUZUNCU DAİRE KARARLARI

AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1980/5510
Karar No : 1982/727

Özeti : 213 sayılı Kanunun 94. maddesine göre mükellefin gelinine yapılan tebligat mükellefi bağlamayacağı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti : Mükellefin, Emlâk Alım Vergisi borcuna ilişkin ödeme emrini, vergi ve ceza ihbarnamelerinin yükümlünün gelinine tebliğ edildiğinin anlaşıldığı, vergi usul kanununun 94. maddesinde tebliğ yapılabilecek kişiler sayılmış olup bunların dışındaki kimselere yapılan tebligatın geçerli olamıyacağı, yükümlünün gelinine yapılan tebligatın geçersiz olması nedeniyle ihbarnamelerin yükümlüye tebliğ edilmediği sonucuna varılacağı, dolayısıyla kesinleşmiş bir amme alacağından söz edilemiyeceği, usulsüz tebligata dayanılarak tanzim ve tebliğ edilen ödeme emrinde isabet bulunmadığı gerekçesiyle iptal eden Antalya 1. Vergiler Muvazzaf itiraz Komisyonunun 9/6/1980 gün ve 1980/263 sayılı kararının; yapılan tebligatın usulüne uygun olduğu dolayısıyla ödeme emrinin iptali gerektiği iddiasıyla bozulması isteminden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Yuva Ertan'ın Düşüncesi : Vergi ve ceza ihbarnamelerinin yükümlünün gelinine tebliğin 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 94 üncü maddesine aykırı bulunması nedeniyle tebligatın geçersiz kabulü sonucu ödeme emrinin iptal eden İtiraz Komisyonu kararı yerinde olup, bu durumun aksinin kanıtlanamadığından vergi dairesince açılan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Ayla Alkıvımın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü :

Davada ileri sürülen iddialar, usul ve esas yönlerinden kanun hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı İtiraz Komisyonunun 9/6/1980 gün ve 1980/263 sayılı kararının bozulmasını sağlıyacak nitelikte görülmediğinden davanın reddine 11/2/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/2202
Karar No : 1982/2658

Özeti: 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 30. maddesi hükmü ve bu konuda çıkartılan yönetmelik uyarınca, bir taşınmaz hakkında kısıtlı vergi uygulanabilmesi için gerekli olan koşulların yerine getirilip getirilmediğinin araştırılması ve belirlenen süreyi tüketip tüketmediğinin bilinmesinin gerekeceği Hk.

Davacı : .....Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti: 1977 - 1978 yıllarına ait ödenmiyen 9/10 nisbetindeki emlak vergisi için düzenlenen ödeme emrini, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 30. maddesinin 4. fıkrası konular veya diğer kamu düzeni koyan mevzuatla, tasarrufu kısıtlanan, bina arsa ve arazinin vergisinin kısıtlanmasının devam ettiği sürece 1/10 oranında tahsil olunacağı 5 .fıkrasında kısıtlamanın kaldırılması halinde, kaldırma tarihini takip eden bütçe yılından itibaren emlakın tüm vergi değeri üzerinden ödeneceğinin hükme bağlandığı, dosyada mevcut Edremit belediyesinin 12/5/1977 gün ve 645 sayılı yazısından ihtilaflı arsanın okul ve spor sahası olarak istimlake tabi olduğu dolayısıyla kısıtlılık durumunun devam ettiğinin anlaşıldığı, vergi dairesince de kısıtlılık halinin devam etmediğinin belge ile ispatlanamaması nedeniyle 1977 ve 1978 yılları vergilerinin tamamının ödevliden istenilmesinde huhuka uyarlık bulunmadığı gerekçesi ile iptal eden 25/12/1980 gün ve 986 sayılı itiraz Komisyonu kararının, mükellefin imar Kanununun 33. maddesine göre yazılı başvurusunun bulunmadığı, taşınmazın dört yıllık imar programına dahil olmadığı iddiasıyla bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Cevap verilmemiştir.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi: Uyuşmazlık; süresinde ödenmeyen arsa vergisinden dolayı yükümlü adına düzenlenen ödeme emrine ilişkin bulunmaktadır.

Tasarrufu kısıtlanan bina, arsa ve arazi yönetmeliğinin 2. maddesinde, imar ve yol istikamet planlarında yol, meydan, yeşil saha park, otopark gibi kamu hizmetlerine veya hal, mezbaha, elektrik santralı trafo, okul hastane, cami, itfaiye binası gibi yapı ve tesislere ayrılması nedeniyle üzerine inşaat yapılmasına izin verilmeyen arsaların tasarrufunun kısıtlı sayılacağı hükme bağlanmakla beraber, 6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla değişik 33 üncü maddesinde öngörüldüğü üzere, bir gayrimenkulün tasarrufunun kısıtlı sayılabilmesi için dört yıllık imar planına alınması veya gayrimenkulün kamulaştırılması veya maliki tarafından imar mevzuatı dahilinde inşaat izni verilmesi için yetkili mercilere başvurulması, emlak vergisi beyannamesi ile birlikte bu belgenin vergi dairesine ibraz edilmesi, 5 yıllık bekleme süresinin geçirilmemiş olması da zorunlu bulunmaktadır.

Olayda, vergiye konu gayrimenkulün 4 yıllık imar planına dahil olup olmadığı ve inşaat izni için gayrimenkul sahibinin yetkili mercilere başvurup vurmadığı üzerinde durulmaksızın yazılı gerekçe ile ödeme emrinin iptalinde isabet görülmediğinden, Komisyon kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Faruk Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 1610 sayılı Kanunula değişik 30. maddesi hükmü uyarınca çıkartılan «Tasarrufu kısıtlanan Bina - Arsa ve Arazi Hakkında Yönetmeliğin» 2. maddesinde İmar ve yol istikamet planlarında yol, meydan, yeşil saha, park, otopark gibi kamu hizmetlerine veya hal, mezbaha, elektrik santralı, trafo, okul, hastane, cami, itfaiye binası gibi resmi yapı ve tesislere ayrılmış olması sebebiyle üzerine inşaat yapılmasına izin verilmeyen arsaların tasarrufunun kısıtlanmış sayılacağı belirtilmiştir.

Sözü edilen yönetmelik gereğince bir arsanın imar planlarında yukarıda sayılan hizmetlere ayrılmış yerlerden olması o arsanın emlak vergisi yönünden tasarrufunun kısıtlı sayılması için yeterli değildir. Bir taşınmazın tasarrufunun kısıtlı sayılabilmesi için, anılan madde de sayılan nedenlerle üzerine inşaat yapılmasına izin verilmemiş olmakla beraber 6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla değişik 33. maddesine göre dört yıllık imar planına alınması veya kanun gereğince sahibi tarafından taşınmaz malın kamulaştırılması veya kendisine imar mevzuatı dahilinde inşaat izni verilmesi için yetkili mercilere başvurulması ve emlak vergisi beyannamesi ile birlikte bu belgenin vergi dairesine ibrazı gerekmektedir. Bundan başka bir İmar Kanununun yukarıda değinilen hükümleri gereğince daha önce başvurularak 5 yıllık bekleme süresinin tüketilmiş olması başka bir anlatımla hukuken söz konusu taşınmazın kısıtlılık durumunun sona ermemiş olması gereklidir.

Olayda, vergiye konu taşınmazın 4 yıllık program haricinde kaldığı tartışmasız olup, anılan taşınmaz hakkında kısıtlı vergilemenin uygulanabilmesi için İmar Kanununun 33. maddesine göre yetkili mercilere başvuruda bulunulup bulunulmadığı ve beş yıllık bekleme süresinin tüketilmiş olup olmadığı ve ayrıca mükellef kısıtlı vergi ödemesi yapmış ise bu ödemenin hangi yıldan beri yapıldığı hususunun araştırılması gereklidir. Dosyanın incelenmesinden, bu hususların tesbiti mümkün bulunmadığından anılan hususların araştırılmasından sonra yeniden bir karar verilmek üzere 25/12/1980 gün ve 986 sayılı itiraz komisyonu kararının bozulmasına ve 110 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 12/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1980/5413
Karar No : 1982/2752

Özeti : Davacı tarafından ödeme emrinin tebliğ tarihi ile ilgili olarak ileri sürülen iddiaların, davalı idarece bu konudaki ara kararına cevap verilmemesi nedeniyle doğruluğunun kabulünün gerekeceği Hk.

Davacı : İstanbul Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Mehmet Danışman

Davalı : İstanbul Valiliği

Davanın Özeti : Davalı adına arsa vergisi borcu nedeniyle düzenlenen ödeme emrini; olayda zamanaşımı bulunmadığı gerekçesiyle onayan 1/8/1980 gün ve 1980/42 sayılı İtiraz Komisyonu kararının; ödeme emri içinde yer alan vergilerin belediyeye tebliğ edilemediği, ödeme emrinin ise 1979 yılında tebliğ edilmesi nedeniyle vergilerin tahsil zamanaşımına uğradığı iddiası ile bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Savcı M. Kenan Eren'in Düşüncesi : Yükümlü tarafından açılan davada; 1833 sayılı yasa uyarınca tahakkuk eden arazi vergisi için çıkarılan ödeme emrine yapılan itirazın redine ilişkin kararın bozulması istenilmektedir.

2350 sayılı Yasanın 11/12/1980 tarihinde yürürlüğe giren geçici 13. maddesinde; özel idarece tarh ve tahakkuk ettirilen ve henüz tahsil edilmeyen arazi vergilerinin tahsil edilemiyeceği, uyuşmazlıkların geri alınacağı, cebri kovuşturmaya ilişkin işlemlerin kaldırılacağı açıklanmıştır.

Sözü geçen madde hümüne göre tahsil imkânı kalmayan vergiyle ilgili dosya kaydının kapatılmasına karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Yıldız Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü :

6183 sayılı Amme alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanunun 102. maddesinde «Amme alacağının, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrayacağı hükmü yer almaktadır.

Davacı İstanbul Belediye Başkanlığı ödeme emrinin 1979 yılında tebliğ edildiğini iddia etmiş ve dairemizce 23/2/1979 günlü ara kararı ile ödeme emrinin yükümlüye tebliğ tarihini içeren işlem dosyası istenilmiş ise de davalı idare bu ara kararımıza cevap vermiş olduğundan ödeme emri tebliğ tarihinin 1979 yılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu durumda 1964 - 1971 yılları vergileri yukarıda açıklanan madde uyarınca tahsil zamanaşımına uğramış bulunmaktadır.

Yukarda açıklanan nedenlerle davanın kabulü ile uyuşmazlık konusu ödeme emrini onayan dava konusu 1/8/1980 gün ve 1980/42 sayılı İtiraz Komisyonu kararının bozulmasına, ve ödeme emrinin resen nihai olarak iptaline, 270 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 14/5/1982 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1980/6439
Karar No : 1982/1249

Özeti : Elden verilmeyen tahakkuk fişi yükümlüye tebliğ edilmeden ödeme emri çıkarılmasının yerinde olmadığı Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü
Davalı : .....

Davanın Özeti : Gayrimenkul kıymet artışı vergisi borcu dolayısıyle davalı adına çıkarılan ödeme emrini 1318 sayılı Finansman Kanununun 45. maddesinde, Finansman Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere vergi usul kanununun gayrimenkul kıymet artış vergisi hakkında da uygulanacağı, vergi usul kanununun 25. maddesinde ise vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergilerin tahakkuk fişi ile tarh ve tahakkuk ettirilerek, fişin bir nüshasının beyannameyi vergi dairesine tevdi edene verileceği ve bu suretle verginin tahakkuk etmiş olacağı, lüzum görülen hallerde ise tahakkuk fişi yerine ihbarname ile tebliğ yapılabileceği finansman kanununun 41. maddesinde gayrimenkul kıymet artış vergisi için beyan esasının kabul edildiği, sözü edilen hükümler birlikte incelenerek olaya uyğulandığında, beyan üzerinden tarh olunan verginin tahakkuk fişi veya ihbarname tebliği sureti ile tahakkuk ettirilmesi gerekirken, vergi dairesince bu zorunluluğa uyulmadığının anlaşıldığı ve verginin tahakkukunu sağlıyan işlemler yapılmadan kesinleşmeyen bir amme alacağı için doğrudan doğruya ödeme emri düzenlenerek tebliğinde kanuna uyarlık görülmediği gerekçesiyle iptal eden 16/7/1980 gün ve 433 sayılı 2 nolu muvazzaf itiraz komisyonu kararının; beyan üzerine 213 sayılı Yasanın 27 ve 28. maddeleri hükmü gereği tahakkuk fişi kesildiği ve ilgisine adi posta ile gönderildiği yapılan işlemin tamamen kanuna uygun olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Savcı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi : İtiraz Komisyonu kararında belirtilen gerekçe ile ödeme emrinin iptalinde yasaya aykırılık bulunmadığından geçersiz iddialara dayanılarak açılan davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Murat Doğan'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

1318 sayılı Finansman Kanununun 45. maddesinde, Finansman Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere 213 sayılı Vergi Usul Kanununun gayrimenkul kıymet artışı vergisi hakkında da uygulanacağı, Vergi Usul Kanununun 25. maddesinde, vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergilerin tahakkuk fişi ile tarh ve tahakkuk ettirileceği, bu esasa göre vergi dairesince beyannamenin alınması üzerine bir tahakkuk fişi düzenleneceği ve bunun bir nüshasının mükellefe veyahut beyannameyi mükellef namına vergi dairesine getirene verileceği, bu suretle verginin tahakkuk etmiş sayılacağı, aynı kanunun 28. maddesinde ise beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde de tahakkuk fişinin kesileceği, bu takdirde tahakkuk fişinin mükellefe verilecek nüshasının kapalı bir zarf içinde, mükellefin beyannamede gösterdiği adrese gönderileceği ve fişin dairede kalan nüshasına posta zimmet defterinin tarih ve numarasının işaret olunacağı yazılıdır. Maddede tahakkuk fişinin postaya verilmesinin bu fişin mükellefe tebliğ yerine geçeceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bu itibarla tahakkuk fişinin 100. madde gereğince bizzat muhatabına tebliği gerekmektedir.

Öte yandan, mükelleflerin 213 sayılı Kanunun 378. maddesinin ikinci fıkrasına dayanarak beyana dayanan tarhlara karşı da itirazda bulunma haklarına sahip bulunmaları nedeniyle bu hakkın kullanılabilmesi için tarh edilen verginin kendilerine tebliğ edilmiş veya bu vergiye ilişkin olup tebliğ yerine geçen bir işlemin yapılmış olması da zorunludur. Bu takdirde de 93. madde uyarınca, tahakkuk fişinin de diğer vergilendirme ile ilgili belge ve yazılar gibi posta vasıtasıyla ve ilmühaberli taahhütlü olarak bilinen adreslere tebliği ve bu hallerde vergi usul kanununun posta ile tebliğ usulü ve muhatapları hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Ödeme emri, usulüne uygun olarak tahakkuk edip vadesinde ödenmeyen amme alacağı için düzenlenip tebliğ olunabilir. Olayda uyuşmazlık konusu ödeme emri, dava konusu kararla daha önce tahakkuk fişinin yükümlüye tebliğ edildiğine ilişkin bir belge olmaması nedeniyle iptal edilmiştir. Davacı idare beyana dayalı tarhiyata ilişkin tahakkuk fişinin tebliğ edildiğini iddaa ediyorsa da belge ibrazı suretiyle iddiasını kanıtlayamadığından usul ve esas yönlerinden yasaya uygun 16/7/1980 gün ve 433 sayılı İtiraz Komiyonu kararının bozulması isteğiyle açılan davanın reddine 5/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/2666
Karar No : 1982/2228

Özeti : Taş Ocakları Nizamnamesinin 17. maddesi hükmü uyarınca açık artırma suretiyle ihaleye çıkartılan taş ocağını en fazla nisbi rüsmu ödiyerek işletme hakkını alan yükümlü bir yıl sonra ocaktan çıkan taş ve çakıl miktarının azaldığından bahisle ocak resminin azaltılmasını isteyemeyeceği Hk.

Davacı : .....
Vekili : Av. .....
Davalı : Özel İdare Memurluğu
Vekili : Av. Latif Saraç

Davanın Özeti: Kum ve çakıl ocağı resmine ilişkin ödeme emrini; Ereğli İlçesi Alaplı bucağı Kavuk kavla deresi mevkiindeki kum ve çakıl ocağının Taşocakları Nizamnamesinin 17. maddesi gereğince ihaleye çıkarıldığı mutariz ..... ile birlikte 8 kişi tarafından kabul edilip ihalesi muteriz üzerinde kalan kum çakıl ocağı şartnamesinin 1. maddesinde «Ocak sahasının 30.000 M² olduğu» 6. maddesinde «5 yıllık ruhsata bağlanacağı ve her yıl için 50.000 M² kum - çakıl çıkarılacağı, M² için 2.5 liraolan rüsumu nisbinin artırılarak miktarı üzerinden ödeneceğinin şart koşulduğu, yılda alınması gereken 50.000 M² miktar artırılmamış olmakla beraber bu miktarın nisbinin ..... tarafından yıllık 155.000 lira, ... tarafından 280.000 lira ..... tarafından 561.100 lira ..... tarafından 1.102.000 lira ..... tarafından 1.105.000 lira ..... tarafından 2.115.000 lira ..... tarafından 2.200.065 lira ve müteris ..... tarafından 2.200.100 liraya kadar artırıldığı ve en fazla rüsumu artırdığından muteris üzerine ihale olunduğu, yukarıda açıklandığı üzere, muterise yapılan ödeme emri ihale için düzenlenen şartname gereğince ve ihale sonuçlarına göre tanzim ve tebliğ olunduğundan bu konudaki iddialarının tümünün yersiz olduğu rüsumu nisbi arttırılmak suretiyle 7/3/1979 tarihinde muteriz ..... üzerine ihale olunan kum çakıl ocağının bir sene müddetle çalışıldıktan sonra alanı ve çıkarılacak kum ve çakıl miktarının azaltılması mükün görülmediğinden olayda vergilendirme hatası bulunmadığı, ayrıca usulüne ve yasaya uygun olarak düzenlenip mükellefe tebliğ edilen ödeme emrinin iptalini haklı gösterecek bir husus bulunmadığı gerekçesiyle onayan 11/3/1981 gün ve 1981/2 sayılı İtiraz Komisyonu kararının; istihsal edilen kum ve çakıl beyannamelerinin idarece alınması ve buna göre tahakkuk yapılarak ödevliye tebliğ edilip kesinleştirilmesi sonucu ödeme emri düzenlenmesi gerekirken beyanname talep edilmediği tahakkukta yapılamadığı rusumu esas alınıp ihale yapıldığına göre rusumu maktu tayini ile ödeme emri tebliğ edilemiyeceği, olayda maktu rusum koşullarının gerçekleşmediği, ihale sahasının miktarı üzerinde hata olduğu, ihalede 30.000 M² olarak belirtilmekte ise de. mahkemece yapılan tesbitte bu alanın 14.595 M² olduğu ve ancak 10.000 M² den kum çakıl çıkarılabileceği iddiaları ile bozulması isteğinden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti: Rusumu nisbisi araştırılmak suretiyle 7/3/1979 tarihinde müsteriz ..... üzerine ihale olunan kum çakıl ocağının bir senelik müddetle çalıştırıldıktan sonra mesahası ve alınacak kum miktarının azaltılmasının mümkün olmadığı ayrıca ihale sırasında ocak sahasının mevkii mesahası ve çıkarılması gereken kum miktarının açıkça belirtildiği ve müterizin bütün bu şartları kabul ederek ihaleye girdiği ve 1 sene çalıştırıldıktan sonra ödeme safhasında itiraz yolunu seçmiş olmasının oylama takdiğinden başka bir şey olamıyacağı, komisyon kararının yerinde olduğu, dayanağı bulunmayan davanın reddi gerekeceği savunulmaktadır.

Savcı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi: Taşocağı nisbi resmine ilişkin ödeme emrine yapılan itirazın reddi hakkındaki itiraz komisyonu kararının; ocaktan çıkarılacak kum ve çakıl miktarı tesbit edilip tahakkuk ettirilecek resim tebliğ olunmadan ödeme emri tebliğinin yasal omadığı; ihalenin nisbi resim üzerinden yapılması gerekirken maktu resim esasının ya da hem maktu hem nisbi resmin birlikte uygulanamıyacağı, olayda maktu resim koşullarının da gerçekleşmemiş olduğu, buna karşın ödeme emrinde maktu resim ibaresinin yer aldığı, ihaleye esas şartname de ihale kararında ocağın yüzölçümü ve çıkartılabilecek madde miktarında fahiş hataya düşüldüğü iddialarıyla bozulması istenilmiştir

Taşocakları Nizamnamesinin 17. maddesinde, kamuya ait boş arazide açılacak ocaklar için birden çok kişi tarafından ruhsat konusunda dilekçe verilirse istekliler arasında yapılacak artırma sonucunda en yüksek resmi teklif ödeme verileceği hükmü öngörülmüştür. Dava konusu olayda bu madde hükmüne göre yapılan açık arttırmada itirazlı kum çakıl ocağının istenilmesi yıllık 2.200.100 lira karşılığında yükümlüye ihale edilmiş ve 14/3/1979 gününde 5 yıllık küşat ve imal ruhsatı verilmiştir. Taşocağı nisbi resminin vade tarihi ve yıllık resim miktarı olayda davacı tarafça bilinmektedir. Gerçekten kararlaştırılan yıllık nisbi resmin mikları 2.200.100 lira ve vadesi 14/3/1980 tarihli olmaktadır. Bu durumda, davacıya bir ihbarname tebliğine gerek kalmamakta ve itirazlı resmin belirtilen tarihte ödenmiş olması gerekmektedir. Yükümlüce böyle bir ödeme yapılmadığına göre kesinleşen kamu alacağının ödeme emriyle kovalanması yasaya uygundur.

Ödeme emrine dayanak olan ihale işleminin Nizamnameye uygun olup olmadığı; ayrıca, ihaleye esas şartnamede ve ihale kararında hatalar yapıldığı iddiasının bu temyiz istemi dolayısıyla incelenmesi olanaksızdır. Bu iddiaların ihale işleminden sonra yasal süre içinde bir iptal davası biçiminde öne sürülmesi gerekirdi. Kaldı ki, istemde bulunan kişinin ihale şartnamesi içeriğini tamamen okuyup anladıktan, sonra kendi açısından bir etüd ve değerlendirme yapılmadan ihaleye katılması düşünülemez.

Sonuç olarak, ödeme emri tebliğ esaslarına ilişkin iddia 6183 sayılı Yasanın 1 ve 55 inci maddeleri hükümleri karşısında geçersiz olduğu gibi, diğer iddialar da aynı yasanın 58. maddesinde yazılı itiraz sebeplerinden hiçbirine uymadığından itirazın reddin de yasaya aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenlerle istemin reddiyle hukuka ve usul hükümlerine uygun olarak verilen itiraz komisyonu kararının onanması gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince duruşma için tayin edilen gün ve saatte davacı vekili Av. ..... ile davalı idareyi temsilen Av. .....'ıngeldikleri görüldü. Savcı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun iştirakı ile açık duruşmaya başlandı. Taraf vekillerinin iddia ve savunmaları dinlenip sevcının düşüncesi alınıp taraflara yeniden söz verildikten ve Tetkik Hakimi Yıldız Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

Davada ileri sürülen iddialar, usul ve esas yönlerinden kanun hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı İtiraz Komisyonunun 11/3/1981 gün ve 1981/2 sayılı kararının bozulmasını sağlıyacak nitelikte görülmediğinden davanın reddine 8800 (Sekizbin sekizyüz lira) ilân harcının davalıdan alınmasına, 24/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE GELİRLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/2170
Karar No : 1982/2865

Özeti: Açılış ruhsat harcı alınacak işyerleri 1580 sayılı Kanunun 15. maddesinde sayılmış olup bu sıralamada yer almayan kuyumcuların açılış ruhsat harcına tabi olmadıkları Hk.

Davacı : .....

Davalı : Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti: Açılış ruhsat harcına ilişkin Karabük Belediye Meclisinin 20/2/1980 gün ve 607 sayılı ve 21/2/1980 gün ve 608 sayılı tarife kararlarının kuyumculardan 37.500 lira açılış ruhsat harcı alınmasına ilişkin kısmının istenilen bu harcın Belediye Kanununun 110. maddesinin 2. ve 3 maddesi kapsamı dışında bulunduğu gibi aynı yasanın 70. maddesinin 8. bendi uyarınca bir hizmette yapılmadığı, böyle bir harcın alınması hakkında Belediye Kanununda bir hüküm bulunmadığı iddialarıyla iptali isteminden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti: Cevap verilmemiştir.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi: Dava; kuyumculardan açılış ruhsat harcı alınmasına ilişkin Belediye Meclisi kararının iptali isteminden ibarettir.

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 39. maddesinde, 1580 sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinin 3. 8. 9. 56. 73. fıkraları ile 19. maddesinin 4 ve 5 fıkralarına göre alınacak harçlar hükme bağlanmış olup; kuyumculuk; anılan maddelerin kapsamına girmediği gibi 1580 sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinde belirtilen umuma açık, belediyenin denetlediği ve hizmet gösterdiği yerlerden de sayılamıyacağından, uyuşmazlık konusu harcın alınmasını haklı kılan yasal bir neden ve hüküm bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Ayla Alkıvılcım'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

1580 sayılı Yasanın 110. maddesinin 2. fıkrasında «Bu kanun mucibinde belediyenin ruhsata mütevakkıf olan işleri için meclisce tanzim ve 70. maddenin 8. fıkrası delaletiyle 71. maddeye tevfikan tasdik edilen tarife ve talimat dairesinde alınacak ruhsat harçları» belediyenin gelirleri arasında sayılmıştır.

Belediyelerce alınacak ruhsat harçları ile açılmalarına izin verilecek işyerleri ve faaliyetler ise aynı yasanın 15. maddesinde belirtilmiş olup maddenin 3, 13, 56, 73 ve 75. fıkralarında gösterilen, açılmalarına izin verilecek yerler arasında Kuyumcular Sayılmadığından madde kapsamına göre tarife düzenlenmesi yerinde görülmemiştir.

Öte yandan; 1580 sayılı Belediye Kanununun 70. maddesinin 8. bendine dayanılarak belediyelerin, belediye vergi ve resimlerinin taalluk ettiği hususat haricinde belediye dairesince ifa olunacak hizmetlere mukabil ücret almaya yetkisi vardır.

Açıklanan nedenlerle kuyumculardan küşat ruhsat harcı alınması anılan hükümler dışında kaldığından konusu Karabük Belediye Meclisinin 20/2/1980 21/2/1980 gün ve 607-608 sayılı tarife kararlarının kuyumculardan 37.500 (otuzyedi bin beşyüz) lira küşat ruhsat harcı alınmasına ilişkin kısmının iptaline, 1110 (Binyüzon) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 18/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/2484
Karar No : 1982/1711

Özeti: Yangın sigortasının % 10'nu yangın söndürme masraflarına iştirak payı olarak sigortalanan binanın bulunduğu belediyeye ödeneceği ve fabrika binası ile birlikte makinalarında bu paya dahil olduğu Hk.

Davacı : ..... Sigorta Şirketi

Vekili : .....

Davalı : Köseköy Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti: Davacı şirketin sigortaladığı binalar nedeniyle salınan yangın söndürme masraflarına iştirak payını tastik eden itiraz komisyonu kararının; 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 15. maddesinde yangın söndürme vasıtalarını tamamlamak veya devam ettirmek üzere belediyelerin kendi sınırları içindeki binalar için yapılan muamelelerden dolayı yangın sigorta ve mükerrer sigorta şirketlerinin aldıkları primler üzerinden % 10 nisbetinde yangın söndürme masraflarına iştirak payı alacaklarının hükme bağlandığı, Kanunun bu açık hükmü karşısında yetkili belediyenin itfaiye teşkilatının bulunmaması payın ödenmiyeceğine sebep teşkil etmiyeceği mükellef şirket Köseköy belediye sınırları içinde

bulunduğundan iştirak payının İzmit Belediyesine ödenmesinin hatalı olduğu, Pak Holding A. Ş. nin Belediyeye verdiği ve dosyada mevcut olan yazıdan Fabrika binası ve makinalarda yapılan sigortaların 1974 - 1977 yılları için 465.323.08 TL olduğunun anlaşıldığı bu miktar üzerinden aslının 46.523 lira tutarındaki % 10 payda kanunda aykırılık bulunmadığı, İzmit Belediyesine hataen ödenen payın zamanaşımına uğramıyan yıllarının düzeltme yoluyla red ve iadesini isteyebileceği gerekçesiyle onayan 30/9/1980 gün ve 1980/4100 sayılı Temyiz Komisyonu 6. Daire kararının; iştirak payı İzmit Belediyesine ödendiğinden oradan istenilmesi ve iştirak payının sadece bina sigorta tutarları üzerinden alınması gerektiği iddialarıyla bozulması isteminden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti: Yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi: İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Ayla Alkıvılcım'ın yazılı ve sözlü, görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

Davada ileri sürülen iddialar, usul ve esas yönlerinden kanun hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı Temyiz Komisyonunun 30/9/1980 gün ve 1980/4100 sayılı kararının bozulmasını sağlıyacak nitelikte görülmediğinden davanın reddine 188 lira ilam harcının davacıdan alınmasına 30/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/3930
Karar No : 1982/2233

Özeti: 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 533. maddesi ile yapı ruhsat ve denetleme harcı miktar olarak belirlendiğinden belediye meclislerince bu miktarları aşan tarife düzenleyemiyecekleri Hk.

Davacı : .....
Vekili : Av. .....
Davalı : Adana Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Güner Toplam

Davanın Özeti: Yapı Ruhsat Harcı alınması hakkındaki Adana Belediye Encümeninin 29/5/1981 gün ve 7300 sayılı tarife kararı ile buna dayalı olarak 17/7/1981 gün ve 847/0.22 sayılı yazı ile tesis edilen işlemin; yıllar önce yapılmış ve kullanılmış binalar için 1981 yılında yapı ruhsatı almaya zorlamanın yasal olmadığı, istenilen harcın çok fahiş olduğu ve 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 33. maddesiyle harç miktarının belirlendiği bu konuda belediye encümenince tarife düzenlenmesinin olanaksız olduğu ileri sürülerek iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Encümen kararının ve 70/7. 8. ve 110. maddeleri ile 6785 sayılı İmar Yasasının 1605 sayılı Yasa ile değişik 1. ve 2. maddelerine uygun olduğu, davanın reddi gerekeceği savunulmaktadır.

Savcı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi: Rusatsız yapılar hakkında uygulanacak işlemleri ve harç miktarlarını belirleyen 29/5/1981 gün ve 7300 sayılı Adana Belediye Encümeni kararı ile bu kararın gereklerini davacıya bildiren Belediye Başkanlığı yazısının iptali istenilmiştir.

2303 sayılı Yasa ile Belediye Meclisi yerine geçen Adana Belediye Encümeninin dava konusu kararı şu hususları içermektedir.

a) İmar mevzuatındaki şartlara uygun hale getirilmiş, veya getirilecek olan fabrika ve tesislerden, daha önce yapı ruhsatiyesi almış oldukları halde sonradan kaçak olarak tevsi yoluna gitmiş bulunan yerlere gerekli incelemeler yapıldıktan sonra ruhsat verilecektir.

b) Belediye Meclisinin 13/2/1981 gün ve 1536 sayılı kararıyla saptanan ruhsat harçları aynı kalmakla birlikte; bir def'aya mahsus ve sözü edilen fabrika ve tesislere münhasır olmak üzere kabul edilen tarifeye göre ruhsat harçları alınacaktır.

c) Bu haktan yararlanabilmek için 31/12/1981 tarihine kadar işlemlerin tamamlanması ve ruhsatiye harçlarının tamamen ödenmiş olması gerekmektedir.

Bu karar üzerine, Belediye Başkanlığı iptal istemine konu yazısı ile, ilişik ödeme emrine göre ruhsat harcı yatırılarak ruhsatın alınması hususunu ve belirtilen işler yapılmadığı takdirde uygulanacak işlemleri davacıya bildirmiştir.

Davacı, içerik ve nitelikleri yukarda özetlenen bu işlemlerin; yapı ruhsat harcı 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 33. maddesiyle miktarı belirlenmiş bir harcı olduğundan bu konuda belediye encümeninin tarife düzenlenmesinin yasal açıdan olanaksız bulunduğu iddiasıyla iptallerini istemekte; davalı idare ise işlemlerin 6785 sayılı Yasanın değişik 1 ve 2 inci maddeleri ile 1580 sayılı yasanın 70/7 - 8 ve 110 uncu maddeleri hükümlerine uygunluğunu savunmaktadır.

Olay tarihinde yürürlükte olan 5237 sayılı Yasanın 33 üncü maddesinde her tür yapılardan ve ilavelerden M^2 başına alınacak Yapı Ruhsat Harcı'nın miktarları gösterilmiş olduğundan bu konuda Belediye Meclisinin tarife düzenleme yetkisi bulunmamaktadır. Herne kadar 1580 sayılı Belediye Kanununun 110/2 inci maddesinde bu kanun gereğince belediyenin ruhsatına bağlı olan işler için meclisce düzenlenen ve usulüne göre onaylanan tarifeler üzerinden alınacak ruhsat harçları söz konusu edilmekte ise de; «meclisce tanzim edilen tarife» deyiminden, yasanın belediye meclislerine yetki verdiği konularda düzenlenecek tarifelerin anlaşılması gerekir. Nitekim, 5237 sayılı yasanın 26 ncı maddesinde eğlence yerleri açılmasına ait ruhsat harcının üst sınırları gösterilmek suretiyle, oranlarının saptanması yani tarife düzenlenmesi yetkisi belediye meclislerine açıkça verilmiştir. Ancak, yukarıda da değindiğimiz gibi, Yapı Ruhsat ve Denetleme Harcının konusu, kapsamı ve miktarları kanunkoyucu tarafından belirlendiğine ve bu konuda belediye meclisine tarife düzenleme yetkisi verilmediğine göre Belediye Encümenince yapılan işlem yetki bakımından hukuka aykırıdır.

Davada iptali istenilen Belediye Başkanlığı yazısı ile, Belediye Encümeni kararı gereklerinin ve yaptırımlarının ilgiliye bildirilmesine ilişkin olup Danıştay'da iptal davasına konu olabilecek kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlemlerden sayılamaz.

Açıklanan bu nedenlerle davanın kısmen kabulü ile Belediye Encümeni kararının iptaline; Belediye Başkanlığı yazısının iptali isteminin ise reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince duruşma için belli edilen gün ve saatte davacı Av, Fikret Sezgin'in geldiği yapılan tebligata rağmen davalı idareyi temsilen kimsenin gelmediği görüldü:

Savcı Ülkümen Osmanoğlu'nun iştirakiyle açık duruşmaya başlandı. Davacı vekilinin iddiaları dinlenip savcının düşüncesi alındıktan, davacı vekiline yeniden söz verildikten ve Tetkik Hakimi Yıldız Öztürkün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

Dava; inşaat izni alınmadan yapılan yapılar hakkında uygulanacak işlemleri ve harç miktarlarını belirleyen 2303 sayılı Yasa ile belediye meclisi yerine geçen Adana Belediye Encümeninin 29/5/1981 gün ve 7300 sayılı kararı ile bu kararı davacıya bildiren 17/7/1981 gün ve 8471/0.22 sayılı yazı ile tesis olunan idari işlemin iptali isteği ile açılmıştır.

2575 sayılı Danıştay Kanununun 23. maddesinin (b) fıkrasında bu kanunda yazılı idari davaların ilk ve son derece mahkemesi olarak Danıştayda karara bağlanacağı ve 25777 sayılı İdari Yargılama Usulü Hakkındaki Kanunun 2(a) maddesinde de idari işlemlerin iptal davasına konu olabileceği hükme bağlanmıştır.

İptali istenilen ve belediye encümen kararıyla ilgili bulunan 17/7/1981 gün ve 847/0.22 sayılı Adana Belediye Başkanlığı yazısı Danıştayda iptal davasına konu olabilecek kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlem niteliğinde değildir. Yükümlüye daha önce tebliğ edilen ödeme emrinin bir örneğinin bu yazıya ekli olmasıda yazının bu niteligini değiştirmeyeceğinden, davanın bu yazının iptaline yönelik kısmının incelenmeksizin reddine, karar verilmesi gerekir.

29/5/1981 gün ve 7300 sayılı Adana Belediye Encümen kararının iptali istemine gelince; Olay tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 33. maddesinde «Her nevi yapılardan ve ilavelerden her pay için bunların işgal ettiği M^2 başına,

A — Demir ve kâgir yapılarda 15,

B — Yarısı kâgir yapılarda 10,

C — Hımış veya yarım ahşap ve kerpiç yapılarda beş kuruş yapı ruhsat ve denetleme harcı alınacağı,» belirtilerek bu konuda Belediye Meclislerine tarife düzenleme yetkisi verilmemiştir.

Herne kadar 1580 sayılı Belediye Kanununun 110/2 nci maddesinde belediyenin ruhsatına bağlı olan işler için meclisçe düzenlenen ve usulüne uygun olarak onaylanan tarifeler üzerinden alınacak ruhsat harçlarından söz edilmekte ise de bu şekilde tarife düzenlenmesi ancak alınacak harç ve resim miktarlarının yasalarca saptanmamış bulunan haller için söz konusu olabilir.

Olayımızda olduğu gibi konusu kapsamı ve miktarı yasalarca belirlenmiş bulunan yapı ruhsat ve denetleme harcında belediye meclislerinin tarife düzenleme yetkisinden söz edilemez. Bu itibarla belediye encümeninde yapılan işlem yetki bakımından hukuka aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle Adana Belediye Başkanlığının 17/7/1981 gün ve 847/0.22 sayılı yazıya yönelik davanın incelenmeksizin reddine, 29/5/1981 gün ve 7300 sayılı tarife kararının iptaline; Avukatlık Ücret tarifesinin 4. maddesine göre takdiren 750 lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye ve 2500 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 2750 lira yargılama giderinin yarısı olan 1285 liranın davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, karar harcı peşin alındığından ayrıca harç alınmasına yer olmadığına 21/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1980/6234
Karar No : 1982/1264

Özeti : Bina İnşaatında Emlak Alım Vergisi mükellefinin, adına yapı kullanma izni verilen kişinin olduğu Hk.

Davacı : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti : Arsası üzerine bina inşa ettiğinden dolayı mükellef adına salınan Emlak Alım Vergisini, terkin eden İtiraz Komisyonu kararını; 1318 sayılı Kanunun 81. maddesiyle değişik 198 sayılı Kanunun 1. maddesiyle arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle binalar, bağımsız bölümler veya katlar meydana getirilmesi Emlak Vergisi konusuna alındığı, aynı kanunun 2. maddesinde de arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle binalar, bağımsız bölümler veya katlar meydana getirilmesinde mükellefin, adlarına kullanma izni verilenler olduğunun belirtildiği, olayda mükellefçe inşa olunan binanın iskan ruhsatı alınmadan satıldığı ve satın alanlar tarafından iskan belgesi alınıp 2. nolu Emlak Alım Vergisi Beyannamesi verilmek suretiyle bina inşaatından dolayı emlak alım vergisinin ödendiği anlaşılmakta olup aynı gayrimenkul nedeniyle mükellef adına tarhiyat yapılmasında isabet bulunmadığı gerekçesiyle onayan 14/7/1980 gün ve 1980/2366 sayılı Temyiz Komisyonu 5. Daire kararının; inşaatın mükellef tarafından bitirildikten sonra satıldığı bu nedenle Emlak Alım Vergisi mükellefi olduğu ve yapılan tarhiyatın tasdiki gerektiği iddiasıyla bozulması isteminden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı olmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülmediğinden davanın reddine, karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Ayla Alkıvılcım'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü :

Davada ileri sürülen iddialar, usul ve esas yönlerinden kanun hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı Temyiz Komisyonunun 14/7/1980 gün ve 1980/2366 sayılı kararının bozulmasını sağlıyacak nitelikte görülmediğinden davanın reddine 9/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

EMLAK VERGİSİ (BİNA VERGİSİ)

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1980/5852
Karar No : 1982/1530

Özeti : Emlak vergisinin 4. maddesindeki dernekler deyiminden, Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre kurulmuş dernekler kastedilmiş olup, merkezi yabancı ülkede bulunan derneğe ait özel okula ait hizmet binasının emlak vergisine tabi olduğu Hk.

Davacı : .....
Davalı : ..... Emlak Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Hizmet binası sebebiyle adına salınan emlak vergisini onayan İtiraz Komisyonu kararını; 1319 sayılı Kanunun 4. maddesinin (e) bendinde kamu yararına çalışan derneklere ait binaların muaflığına genel olarak yer verilmiş (m) fıkrasında da kiraya verilmemek koşuluyla genel eğitime ve kamu menfaatlerine yararlı dernekler ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ait binaların (Derneklerde kazanç temini amacı bulunmamak ve vakıflarda vakıf senedindeki cihete tahsis edilmek şartıyle) bina vergilerinden sürekli olarak muaf olacağının belirttiği, fıkranın son parantezli cümlesinin «Derneklerde.....» deyimiyle başlaması karşısında iddia edildiği gibi derneğin genel eğitim sağlamasının yeterli sayılması halinde kazanç sağlıyan gerçek ve tüzel kişilere ait özel okul binalarını vergiden muaf tutmak ve kamu yararına çalışan derneğin sadece kazanç sağlama amacı bulunmayan okul binsından vergi almamak sonucunun doğacağı konunkoyucunun böyle bir ayrıcalık yaratmayı düşünmediği, Emlak Vergisi Kanununda Türk kanunlarına göre kurulmuş dernekler kasdedilmiş olduğundan sözkonusu okulun merkezi Amerikada bulunan yakın şark kolleji derneği üyesi olmasının durumu değiştirmeyeceği ve Bina vergisi kanununun yanlış uygulanmasının yükümlü yönünden müktesap hak yaratmıyacağı, genel eğitim sağlıyan her derecedeki özel okul binalarına kiraya verilmemek şartı dışında bir şart koymadan muaflık tanıyan tasarının T.B.M.M. de benimsenmediğine ve kanunun bugünkü metninin benimsendiği, Danıştay kararlarının da bu yönde olduğu, bu nedenle itiraz komisyonu kararını kusurlandıracak bir neden bulunmadığı gerekçesiyle onayan 18/4/1980 gün ve 1980/1387 - 1388 - 1389 - 1390 - 1391 sayılı Temyiz Komisyonu 6. Daire kararlarının; okulun İtalyan Katolik hayır cemiyetine ait olduğu 80 yıllık bir geçmişi bulunduğu 1319 sayılı Yasadan önceki Bina Vergisi Kanununa göre vergiden muaf tutulduğu ve 1519 sayılı Yasanın 4. maddesindeki şartlarıda taşıdığı Lozan Andlaşmasının 2. maddesine göre de muafiyetten yararlanması gerektiği ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Kararın bozulmasını gerektiren bir neden bulunmadığın-

Savcı Ülkümen Osman'ağaoğlunun Düşüncesi : Özel İtalyan Ana ve İlkokulunun emlak vergisi muaflığından yararlanamıyacağına ilişkin Temyiz Komisyonu kararının bozulması istenilmektedir.

1319 sayılı Yasanın 4. maddesinde yazılı emlak vergisi daimi muaflığı, maddenin (m) fıkrasında bazı koşullarla dernek ve vakıf binalarına da tanınmıştır.

Bu muaflıktan yararlanabilmek için binanın kiraya verilmeme genel kuşulu yanında, bina malikinin genel eğitime ve kamuya bir dernek ya da Bakanlar Kurulunca vergi muaflığı kapsamına alınan bir vakıf olması gerekmektedir. Ayrıca, dernekte kazanç sağlama amacının bulunmaması; vakıfta ise binanın vakıf senedinde yazılı işlere ayrılmış bulunması da zorunludur.

Fıkra metninde yer alan ve muaflıktan yararlanacak derneklerin iki niteliğinden birini oluşturan «genel eğitim» deyimini başlı başına bir hak süjesi olarak kabul etmek olanaksızdır. Aksi halde, genel eğitime ait tüm binalar kazanç sağlama amaçları bulunsa bile salt kiraya verilmemekle bu muaflıktan yararlanabilirlerdi. Ancak Yasakoyucunun, pek yaygın bir ticaret kolu haline gelen özel okul işletmelerini emlak vergisi konusu dışında tutmayı düşündüğü söylenemiyeceğine göre, özellikle genel eğitimle uğraşıp kamu yararına çalıştıkları kabul edilen ve kazanç sağlama amacı bulunmayan derneklerin kiraya verilmeyen binaları emlak vergisinden daimi olarak muaf tutacaklardır. Maddenin bir bütün olarak amaçsal yorumundan böyle bir sonucu ulaşılmaktadır.

Türk yasalarına göre kurulmuş bir dernek okulu olmadığından, vergi konusuna giren özel İtalyan Ana ve İlkokulunun İtalyadaki Katolik Hayır Derneğinin bir kuruluşu olmasının Türk yasaları karşısındaki durumunu etkilemiyeceği açıktır. Öte yandan, Lozan belgelerininde bu gibi azınlık okullarına Türk benzerlerinden ayrıcalıklı bir işlem yapılamıyacağı vurgulanmıştır.

Açıklanan nedenlerle, emlak vergisi tarhiyatının onanmasında yasaya aykırılık görülmediğinden davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Murat Doğan'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

Davada ileri sürülen iddialar, usul ve esas yönlerinden kanun hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı Temyiz Komisyonunun 18/4/1980 gün ve 1980/1387 1388 - 1389 - 1390 - 1391 sayılı kararlarının bozulmasını sağlıyacak nitelikte görülmediğinden davanın reddine, ve 400 lira nisbi ilan harcının davacıdan alınmasına 17/3/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/418
Karar No : 1982/2245

Özeti : İmar planı ile iskan sahası içinde kalmayan taşınmazın arsa sayılamayacağı Hk.

Davacı : ..... Emlak Vergi Dairesi

Davalı : .....

Davanın Özeti : Emlak vergisi beyannamesinde arazi olarak beyan edilen taşınmaz malın arsa sayılması nedeniyle ikmalen salınan emlak (arsa) vergisini, yükümlünün vergisi uyuşmazlık konusu taşınmazmalın mücavir saha ve belediye sınırları dışında kaldığını kanunen geçerli bir belge ile kanıtlayamadığı gerekçe-

siyle onayan İtiraz Komisyonu kararını, dosyanın incelenmesinden uyuşmazlığın yükümlüye ait taşınmazmalın arsa mı arazi mi olarak vergilendirileceği hususundan doğduğunun anlaşıldığı, 1972, 1974, 1976 ve 1978 yıllarında çıkarılan kararnamelerde imar planı ile iskan sahası olarak ayrılan yerlerdeki arazi parçalarının arsa sayılacağının belirtildiği, Belediye İmar Müdürlüğünün 24/9/1976 gün ve 313/3 sayılı yazısıyla vergisi uyuşmazlık konusu taşınmazmalın belediye hudutları dışında, mücavir saha içinde, iskan sahası haricinde kaldığı belirlendiğinden taşınmazmalın arsa sayılamıyacağı gerekçesiyle bozarak ikmal tarhiyatını re'sen ve nihai olarak kaldıran 2/6/1980 gün ve 1980/2111 sayılı Temyiz Komisyonu 6. Daire kararının, yasaya uygun olarak verilmiş olan itiraz komisyonu kararının bozulmasında isabet bulunmadığı ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Cevap verilmemiştir.

Savcı E. Kenan Eren'in Düşüncesi: İleri sürülen iddialar, dava konusu kararın dayanağı gerekçesiyle karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlıyacak durumda görülemediğinden davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Oğuz Özkan'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık, arazi olarak beyan olunan taşınmazmalın arsa saılarak 1974 yılı için arsa vergi oranı üzerinden ikmalen salınan emlak vergisinin Temyiz Komisyonunca kaldırılmasından doğmuş bulunmaktadır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 1610 sayılı Kanunla değişik 12 .maddesinin 3. fıkrasında, belediye sınırları içinde veya dışında bulunan parsellenmemiş araziden hangilerinin bu kanuna göre arsa sayılacağının Bakanlar Kurulu kararı ile belli edileceği öngörülmüş ve bu hüküm uyarınca çıkarılan ve 1974 vergilendirme döneminde yürürlükte olan 30/5/1974 gün ve 14900 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 16/5/1974 gün ve 7/2858 sayılı kararnamenin 1. maddesinde, nüfusu 100.000'in üstünde olan belediyelerin veya bu belediyelerin mücavir alanlarının sınırlarına bitişik belediyeler ve bunların mücavir alanlarının sınırları içinde imar planı ile iskan sahası olarak ayrılan yerlerdeki parsellenmemiş arazi ve arazi parçalarının arsa sayılacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

Dava konusu uyuşmazlıkta; Temyiz Komisyonunca, vergisi uyuşmazlık konusu taşınmazmalın belediye sınırları dışında, mücavir saha içinde, iskan sahası haricinde kaldığı hakkındaki Belediye İmar Müdürlüğünün 24/9/1976 gün ve 313/3 sayılı yazısında dayanılarak taşınmazmalın arsa sayılamıyacağının belirtildiği ve ikmal tarhiyatının kaldırılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

Anılan kararname hükmüne göre, imar planı ile iskan sahası olarak ayrılan yerlerde bulunan taşınmaz malların arsa sayılması mümkün olup belediye imar müdürlüğü yazısına dayanılarak iskan sahası dışında kalan vergisi uyuşmazlık konusu taşınmazmalın arsa sayılmaması yolunda verilen dava konusu kararda yasaya ve anılan kararname hükmüne aykırılık arzeden herhangi bir cihte görülmemiştir.

Diğer taraftan davacı vergi dairesince belge ibraz edilmek suretiyle taşınmazın arsa sayılması gerektiğini kanıtlayamadığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, ileri sürülen iddialar usul ve esas yönlerinden yasa hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı Temyiz Komisyonunun 2/6/1980 gün ve 1980/2111 sayılı kararının bozulmasını sağlıyacak nitelikte görülmediğinden davanın reddine 21/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1981/240
Karar No : 1982/1895

Özeti : Taşocağının üretim miktarı ile giderler ve ekonomik etkenleri ayrıntılı bir biçimde incelenmeksizin yıllık resim miktarının tesbit edilemiyeceği Hk.

Davacı : .....
Vekili : Av. .....
Davalı : Elazığ Valiliği

Davanın Özeti : Müvekkilinin işletmekte olduğu toprak ocağı için yıllık 125.000 lira maktu resim alınmasına ilişkin İl Daimi Encümeninin 10/7/1980 gün ve 1980/399 sayılı kararının. yıllık resmin taşocakları nizamnamesine aykırı olarak karşılıklı müzakere yapılmaksızın fahiş mitarda artırıldığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Kararın günün koşullarına uygun olduğu ve tesbit edilen rüsmun da ödendiği ileri sürülerek dayanaksız davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Yuva Ertan'ın Düşüncesi : Dava, işlettiği toprak ocağından alınan maktu resmi 125.000 liraya çıkarmak suretiyle ruhsat verilmesine ilişkin 10/7/1980 gün ve 203 sayılı Elazığ İl Daimi Encümeni kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

Davalı Belediyenin süre defi, kararın yükümlüye uygulama tarihi itibarıyla yerinde görülmemiştir. Esasa gelince;

Müzakere sonunda tesbit edilmesi gereken resim miktarının dosyamız incelenmesinden tek taraflı olarak tesbit edildiği anlaşıldığından Taşocakları Nizamnamesinin 19 uncu maddesine aykırı olan dava konusu kararın iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Faruk Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüşüldü :

Davalının süre def'i yerinde görülmeyerek için esası incelendi :

Taşocakları Nizamnamesinin 18. maddesinde ocak işletmek için ruhsat veya ilmuhaber alanlardan ocak hasılatının vapur iskelesi veya demiryolu istasyonunda veya ocak mahallinde ki kıymetinden nakil giderleri ve mamul olduğu halde üretim giderleri düşünüldükten sonra yüzde beş nisbi resmin alınacağı hükmü getirilmiş, 19. maddesinde de, ocaklardan çıkarılacak maddelerden alınacak rüsumun en çok beş sanayi geçmemek üzere maktu resme bağlanabileceği, ancak bu usulün uygulanabilmesinin, ocağın açılışından itibaren ilk iki sene hesaba katılmaksızın üç yıl süre ile imal, iade ve miktarının açıklığa kavuşmasına ve vilayetle ruhsat sahibi arasında müzakere sonucu verilecek kararın maden idaresince onanmasına bağlı olduğu belirtilmiştir.

Tüzük hükümlerine göre taşocaklarından nisbi resim alınması genel ilke olup maktu resim uygulanması istisnadır. İşletmenin maktu resme bağlanabilmesi için öncelikle açılışından itibaren beş yılın geçmiş olması ve idare ile ruhsat sahibinin karşılıklı müzakerede bulunmuş olması gerekmektedir.

Anlaşmanın mümkün olmaması halinde ocaktan alınacak maktu resmin miktarının tesbitinde, ocağın nisbi resme bağlanabilmesi için aranılan unsurların aranması diğer bir deyişle ocak üretiminin gerçekleştirilmesi için yapılan tüm giderlerin ve ekonomik etkenlerin gözönüne alınması ve bu yönde inceleme sonucuna göre resim miktarının saptanması gerekir.

Dava dosyasının incelenmesinden, 1971 yılından beri maktu resme bağlanmış olan mülkiyeti davacıya ait taşocağının 1977 yılında anlaşma suretiyle üç yıl süreli olarak ve yıllık 12.500 lira karşılığı maktu resme bağlandığı bu defa ruhsat süresinin sona ermesi nedeniyle maktu resmin herhangi bir müzakere yapılmaksızın ve tüzüğün sözü edilen 18. ve 19. maddeleri uyarınca ocağın üretim miktarı ile gidreleri ve ekonomik etkenler ayrıntılı bir şekilde incelenmeksizin yıllık 125.000 lira olarak tesbit edildiği anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, taşocakları tüzüğünün belirtilen hükümlerine göre ayrıntılı bir inceleme yapılmadan yıllık resim miktarının tesbitine ilişkin dava konusu karar yasal dayanaktan yoksun görüldüğünden iptaline, istenmediğinden yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve işlem dosyasının yerine gönderilmesine 7/4/1982 gününde esasta oybirliği, gerekçede oyçokluğuyla karar verildi.

ARTIRMA - EKSİLTME VE İHALE İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/3310
Karar No : 1982/1363

Özeti : 2490 sayılı Yasa'nın 14. maddesi hükmü uyarınca, usulüne uygun ilânı yapılmamış olan ihalelerin fesholunacağı Hk.

Davacı : Osman Çağlar

Vekili : Av. Hakkı Aslan

Davalı : Sivaslı Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davalı idarenin yaptırarak 2490 sayılı Yasa hükümlerine göre ihale yolu ile satmış olduğu dükkanlardan üç adedini usulüne uygun olarak 13/12/1978 gününde satın aldığından bahisle aradan iki yıllık bir süre geçtikten sonra davalı idarece ihalenin feshi yolunda yapılan işlemin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : 2490 sayılı Yasanın 7. maddesi tahmini bedeli 15.000 lirayı geçen işlerde mahalli bir gazeteden başka iki gazetede daha ilan yapılacağı ve 14. madde 7, 8, 9, maddelerdeki koşullara uyulmadan yapılan ihalelerin fesholunacağı hükümlerine getirdiğinden ve ihale dosyasında böyle bir ilanın yapıldığına ilişkin bir belge olmadığı ayrıca tahmini bedel ile ilgili zabıt varakası bulunmadığı, ihale komisyonunun teşekkülü hatalı olduğu, dükkan bedellerinin 30 gün içinde yatırılacağı şartnamede yer aldığı halde buna uyulmadığı anlaşıldığından sözkonusu ihalenin fesh edilmesi işleminde yasa hükümlerine aykırılık olmadığı savunulmuştur.

D. Tetkik Hâkimi : Fahrünnisa Kılıçhan

D. Savcısı : Ahmet Kocabıyıkoğlu

Düşüncesi : Dava, Sivaslı Belediye Encümenince alınan 9/3/1981 gün ve 181 sayılı ihalenin feshine ilişkin işlemin, 2490 sayılı kanuna aykırı bulunduğu iddiasıyla iptali istemiyle açılmıştır.

2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve ihale Kanununun 7 nci maddesinin (B) fıkrasında «Tahmin edilen bedeli on beş bin lirayı aşan artırma ve eksiltme ve pazarlıklarda mahalli bir gazeteden başka büyük şehirlerde çıkan ve hükümetçe intihap olunan gazetelerin ikisinde (A) fıkrasındaki şartlar içinde ilan edilir. Bu iki gazeteden biri Devlet Merkezinde çıkan gazete olur...» denilmiş 14 üncü madde de «7, 8, ve 9. uncu maddelerdeki kayıt ve şartlara uymayarak yapılan ilanlar hükümsüzdür. Bu takdirde ilanın yeniden yapılması lazımdır. Aksi halde yapılan ihaleler....»in fesholunacağı hükme bağlanmıştır.

İhtilaflı olayda da; davalı Belediye Başkanlığının 13/12/1978 gününde yapılan dükkan satışlarıyla ilgili ihale ilanının mezkür maddede belirtilen esaslara göre yapılmadığı anlaşıldığından ve bu ihalede görülen, muhammen bedelin tesbiti, geçici teminatın ve satış bedellerinin ödenmesindeki usulsüzlükler dışında, mücerret olarak ilanın usulsüzlüğü ihalenin feshi için yeterli olduğundan bu yolda tesis edilen encümen kararında bir isabetsizlik görülmemiştir.

Diğer taraftan, idare hatalı işlemine her zaman geri almak ve düzelmek hakkına sahiptir. Bu nev'i bidayeten sakat ve usulsüz olan idari işlemler ilgilisine müktesap bir hak bahşetmez.

Davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

2490 Sayılı Arttırma, Eksiltme ve İhale Kanununun 7. maddesinin (B) bendinde «Tahmin edilen bedeli onbeş bin lirayı aşan artırma ve eksiltme ve pazarlıklarda mahalli bir gazeteden başka büyük şehirlerde çıkan ve hükümetçe ihtihap olunan gazetelerin ikisinde (A) fıkrasındaki şartlar içinde ilan edilir. Bu iki gazeteden biri Devlet Merkezinde çıkan gazete olur» 14. maddesinde «7, 8, ve 9. uncu maddelerdeki kayıt ve şartlara uymıyarak yapılan ilanlar hükümsüzdür. Bu takdirde ilânın yeniden yapılması lazımdır. Aksi halde yapılan ihaleler fesholunur...» hükümleri yer almıştır.

Sivaslı İlçesinde Davalı Belediye Başkanlığı tarafından yaptırılıp 2490 sayılı Yasa uyarınca açık artırma sonunda 13/12/1978 gününde satılan dükkanlarla ilgili ihale ilanının yukarıda anılan 7. maddedeki koşula uygun olarak yapılmamış olduğu ayrıca dükkanlar için saptanacak tahmini bedele ilişkin zabıt varakasının bulunmadığı ihale komisyonunun teşekkülünün hatalı olduğu, şartnamede yer alan satılan dükkan bedellerinin otuz gün zarfında yatırılmış olması koşulunun yerine getirilmediği gibi usulsüzlükler bulunduğunun davalı Belediye Başkanlığınca anlaşılması üzerine yukarıda yer alan 14. maddenin buyurucu hükmüne göre yapılan ihalenin feshedilmiş olduğu dava ve gönderilen işlem dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır. 14. maddede usulüne uygun ilan yapılmaması nedeniyle bu ilana dayanılarak yapılan ihalenin fesholunacağı ayrıca bunun herhangi bir süreyle kayıtlı tutulmadığı da açık olduğundan 13/12/1978 günü davacıya satışı yapılan dükkanların ihalesinin 9/3/1981 günlü Encümen kararı ile fesholunması işlemi anılan yasa hükümlerine uygun olmaktadır.

Açıklanan nedenle yasal dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine. 20/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

— Davalı Belediyece 2490 sayılı yasanın ilgi maddeleri gereğince yapılan ihaleye iştirak ederek belediyece satışa çıkarılan taşınmaz malı almış ve satış bedelinin tamamını yatırarak bu taşınmaz malın mülkiyetini iktisap etmiştir. Davalı Belediyece ferağ verilerek Tapu'ya tesçil yapılmıştır. Nizasız ve itirazsız olarak davacı bu taşınmaz'a (3) sene müddetle Tasarruf ettikten sonra ihalenin yasaya uygun olarak ilan edilmediği ve bedelin tamamının 30 günlük süre içinde yatırılmadığı gibi bazı sebeplerle ihalenin feshine gidildiği ve davanın bu fesh işlemine karşı açıldığı anlaşılmaktadır.

2490 sayılı Yasanın 57 inci maddesi (İhalenin iktisabi katiyetinden sonra Tekerrür eden bedele zam ve Tenzil) yapılamıyacağını hükme bağlamıştır. Bir süreye bağlı olmaksızın ihalenin katiyetinden hemen sonrası için getirilen bu hükmün, taşınmazın ihalesinden 3 sene sonra noksan bedel takdir edildiği ileri sürülerek fesih yoluna gidilmesi karşısında yasaya aykırılığı bir yana idari kararlara karşı güven sarsıcı ve istikrar prensiplerine de aykırıdır.

Komisyonun tam teşekkül etmediği ihale ile ilgili ilanların noksan veya yanlış yapıldığı gibi idarenin kendi kusuru veya ajanların kusuru sonucu sahiplerini zarara sokacak ve onları mağdur edecek biçimde yeni kararlara neden olmasıda düşünülemez Hele bunun 3 sene gibi uzun bir zaman sonra yapılması ve bunun sonucu olarak Tapuda tesçil edilmiş ve ilgilisi tarafından Tasarruf edilmekte olan malla ilgili olması kararın hatalı olduğunu ve iptale mahküm bulunduğunu açık ve seçik olarak ortaya koymaktadır.

Açıklanan nedenlerde davanın reddi yolundaki karar iştirak etmiyoruz.

BASIN İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/539
Karar No : 1982/1602

Özeti : Basın İlân Kurumu Yönetmeliğinin değişik 83. ve 84. maddeleri ile 85. maddesinde mevkutelerin resmi alan yayınlama hakkının doğup doğmadığı veya devam edip etmediğinin karara bağlanması yetki ve ödevinin kurum şubesi bulunan yerlerde kurum Genel Müdürlüğüne bulunmayan yerlerde Valiliklere ait olduğu, kontrol kurullarının düzenlediği raporlara göre verilen kararlara karşı yapılacak itirazların usulünün konuya ilişkin Genel Kurul Kararında belirtileceği Hk.

Davacı : Mehmet Özgür
Vekili : Av. Sadi Ercan
Davalı : Basın İlân Kurumu Genel Müdürlüğü
Vekilleri : Av. Atalay Peköz - Av. Ertan Cillov

Davanın Özeti : Bilecik İlinde yayınlanan ve sahibi olduğu «Yarın» isimli gazetenin 1980 yılında oluşturulan ve husumet iddiasında bulundugu İl Basın Kontrol Kurulu ile Geçici Kontrol Kurulu tarafından denetlenmesi sonucu düzenlenen raporda asgari kadro unsurunun ihlal edildiğinin yer alması üzerine Bilecik Valiliğince alınan vasıflılık niteliğinin düştüğü yolundaki kararın yapılan itiraza rağmen değiştirilmediği davalı idareye Valiliğin kararının kaldırılması istemiyle yapılan başvuruya isteminin reddi yolunda verilen 27/6/1980 günlü karar ile Bi-

lecik ilinde yayınlanan «Bilecik» gazetesinin kendisine telafi ilan verme tarihinin 1/3/1979 günü olarak düzeltilmesi isteminin kabulü yolundaki davalı idarenin 20/6/1980 günlü kararlarının İl Kontrol Kuruluna denetleme konusunda emir verilmemiş olduğu, kadro konusunda Emniyet Müdürlüğünce hazırlanan bir tarassut tutanağının esas tutulduğu oysa beden işçisi olarak ileri sürülen kişinin fikir işçisi olduğu konusunda gerekli belgelerin bulunduğu, «Bilecik» gazetesinin matbaaya gidilmeden denetlemesinin yapıldığı bu gazetenin Genel Kurul Kararının 75. maddesinin (d) fıkrasında yer alan hiç bir koşulu taşımadığından bahisle iptali istemidir.

Savunmanın Özeti: Davacının gazetesi hakkında Valilikçe verilen «vasıfsızlık» kararı ile «Bilecik» gazetesine ilân verilmesi kararlarının kaldırılması istemiyle yapmış olduğu başvuru üzerine muhabirlik görevi yanında dizgi işlerinde çalışan ve eskiden beden işçisi olarak çalışmış bir kişinin fikir işçisi olarak kabul edilemeyeceği ve «Bilecik» gazetesi hakkındaki iddalarının Basın İlan Kurumu Yönetmeliği ve Genel Kurul Kararı uyarınca Valilikçe incelenmesi gerektiği yolundaki 27/6/1980 günlü kararının 195 sayılı Basın İlan Kurumu Yönetmeliğinin 31. maddesinin kurumun şubesi bulunmayan yerlerde resmi ilanların yayınlanmasına Valiliklerin aracı olacağı yolundaki hükmüne uygun olduğu, «Bilecik» gazetesinin davacının sahibi olduğu «Yarın» gazetesinin «vasıflılık» niteliğinin kadro unsurunun ihlal edildiği 1/3/1979 gününden itibaren düşmesi gerektiği iddiası ile yaptığı başvuru üzerine verilen 20/6/1980 günlü kararın 67 sayılı Genel Kurul Kararının 9. maddesinde yer alan reklam yayınlama hakkında vücut veren unsurlardan herhangi birinin ihlali halinde bu hakkın kendiliğinden düşeceği hükmüne uygun olduğu bu nedenlerle davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

D. Tetkik Hâkimi: Fahrünnisa Kılıçhan

D. Savcısı: Nihat Özelçi

Düşüncesi: Bilecik'te yayınlanmakta olan, davacının sahibi bulunduğu, (YARIN) Gazetesiyle ilgili olarak Valilikçe 11/4/1980 tarihinde verilen Vasıfsızlık kararının, resmi ilân yayınlama hakkına olanak veren niteliklerden birisi olan en az kadro eksikliğinin 1/3/1979 tarihinde saptanmış olduğundan bahisle ve de 67 sayılı Genel Kurul kararının 8. maddesi uyarınca 1 Mart 1979 tarihinden başlattırılmasına ilişkin 2/7/1980 gün ve İl Kont: 770/863 sayılı ve davacının, Valilikçe kurulmasına karar verilen geçici kontrol kurulunun çevre illerden görevlendirilmesi, Ertan Özcan'ın fikir işçisi olarak kabul edilmesi ve aynı İl Merkezinde yayımlanan ve 67 sayılı Genel Kurul kararının 75/d. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediğinin öne sürüldüğü (Bilecik) Gazetesi'ne resmi ilan verilmemesi yolundaki istemlerinin, muhabirlik görevine ek olarak dizgi işlerinde bedensel olarak 12/6/1980 tarihli geçici kontrol kurulu raporuyla da ortaya konulan bir kimsenin sahip olduğu koşullarında sözkonusu genel kurul Kararının 20. maddesinin öngördüğü koşullara uygunluğunun kabulüne olanak bulunmadığından, Bilecik Gazetesi ile ilgili iddiaların Kurulun inceleme konusu dışında kaldığından ve gerek 195 sayılı Basın İlân Kurumu yasasının 31 .ve gerekse yönetmeliğin 84. maddeleri uyarınca valilikçe incelenip bir karara bağlanması gerektiğinden bahisle reddine ilişkin 4/7/1980 gün ve İl Kont. 782/1453 sayılı Basın İlân Kurumu Genel Müdürlüğü işlemlerinin iptalleri dileğiyle açılmış bulunan davada, yarın gazetesi'nin sahibi olan davacı iptal nedenleri olarak, kurum Genel Kurulu'na çeşitli tarihlerde yaptığı başvurularda öne sürdüğü hususları bu kez biraz daha ayrıntıları ile yinelemiş ise de;

Valilikçe kurulmasına karar verilen geçici kontrol kurulunun çevre illerden görevlendirilmesi isteği. Kurum Yönetmeliğinin 83 ve 67 sayılı Genel Kurul Kararının 79. maddeleri uyarınca konunun yine valilikçe incelenip karara bağlanması gerekeceğinden bahisle, itiraza karşın valiliğin ısrar ettiği vasıfsızlık konusunun Kurum Yönetim Kurulunca incelenmesi isteği ise, sözkonusu Genel Kurul Kararının 20. maddesi hükmü karşısında, muhabirlik görevine ek olarak gazetenin dizgi işlerinde de çalışan bir kimsenin fikir işçisi olarak (fiilen çalışma) koşulunu yerine getirmiş olamayacağından ve Ertan Özcan'ın bedenen çalışmayı meslek edindiğinin 12/6/1980 günlü Geçici Kontrol Kurulu Raporu ile de ayrıca saptanmış bulunduğundan, bu kimsenin daha önce asgari kadroda kabul edilmiş olmasının kazanılmış hak oluşturamayacağından ve Genel Kurul kararının 42. maddesi açıklığı karşısında da ayrışık oyun raporu etkilemiyeceğinden ve de Bilecik Gazetesi hakkındaki idiaların ise 195 sayılı Yasanın 31 ve yönetmeliğin 84. maddelerine uyarınca, Valiliğin yönetilmesi gerektiğinden bahisle, çeşitli tarihlerde ve de usul ve yasalara uygun olarak reddedilmiş bulunan ve hakkında düzenlenmiş olan kontrol kurulu raporuna göre de, asgari kadro yönünden, resmi ilân yayınlama hakkına vücut veren niteliklerden birini 1/3/1979 da kaybetmesi nedeniyle ilân yayınlama hakkında bu tarihte yitirip vasıfsız duruma düşmesinden dolayı, yine sözkonusu Kurul Kararının 14. maddesi uyarınca, Bilecik gazetesine uygulanacak telafi işlemine neden olan davacının, kadro yönünden kesinlikle noksanlık saptanan ve Ertan Özcan'dan kaynaklanan bu noksanlık nedeniyle de 1/3/1979 da kesilmesi gerekirken almaya devam ettiği resmi ilânlardan dolayı Bilecik Gazetesine telâfi (ek ilân verilmesi) işlemine neden olan gazete konusunda tesis olunan işlemlerde usul ve yasalara ters düşen bir husus olmadığından, belirtilen tüm bu nedenlerle hukuki dayanaktan yoksun kalan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için gün konularak taraflara yazılı çağrıda bulunulmuş olup belli edilen günde davacı ile davalı idare avukatı Ertan Cillov'un geldikleri davacının avukatının gelmediği anlaşılmakla Danıştay Savcısının huzuru ile açık olarak duruşmaya başlandı. araflara usulüne uygun olarak söz verilip dinlendikten ve Savcının düşüncesi alındıktan taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilip dosya incelenerek işin gereği düşünüldü :

Dava, Bilecik İlinde yayınlanan ve davacının sahibi olduğu «Yarın» gazetesi hakkında Basın İlan Kurumu Yönetmeliği ve Genel Kurul Kararları uyarınca Bilecik Valiliğince verilen «Vasıfsızlık» kararı ile aynı ilde yayınlanan vasıfsız «Bilecik» gazetesinin ilan alabilmek için gerekli asgari koşulları taşıdığı kararına karşı davalı idareye yapılan itirazın reddi yolundaki 27/6/1980 günlü işlem ile «Bilecik» gazetesinin «Yarın» gaztesinin vasıflılık niteliğinin 1/3/1979 gününden itibaren kaybolduğu telafi ilan verme işleminin bu tarihten itibaren başlatılması yolundaki isteminin kabulü yolundaki 20/6/1980 günlü işlemin iptali istemlerinden doğmuş bulunmaktadır.

2/6/1978 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan Basın İlan Kurumu Yönetmeliğinin değişik 83. ve 84. maddeleri ile 85. maddesinin değiştirilmesine ilişkin Yönetmelikte mevkutelerin resmi ilan yayınlama hakkının doğup doğmadığının veya devam edip etmediğinin karara bağlanması yetki ve ödevi kurum şubesi bulunan yerlerde kurum Genel Müdürlüğüne bulunmayan yerlerde Valiliklere ait olduğu, bu kararla ilgili belge ve bilgileri toplamak üzere durum tesbitiyle görevli olmak üzere kontrol kurullarının oluşturulacağı, bu kurulların düzenleyecekleri raporlara göre Genel Müdürlüğün veya Valiliğin karar vereceği, bu kararlara karşı yapılacak itirazların konuya ilişkin Genel Kurul Kararında belli edileceği, genel Müdürlük veya valiliğin kontrol kurulunun raporunun içeriğine olan itirazlarda doğrudan doğruya, raporlara dayanılarak ittihaz olunan kararlara ilişkin itirazlarda Yönetim Kurulu Kararı üzerine geçici kontrol kuruluna mevkuteyi denetlettireceği; bu denetleme sonucuna göre düzenlenecek rapora göre verilen karara yapılan itiraz ile Yönetim Kurulu Kararı ile oluşturulan geçici kontrol kurulunun düzenlediği raporun Yönetim Kurulunda karara bağlanacağı hükümleri yer almaktadır. 5/3/1977 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan 67 Sayılı Genel Kurul Kararının 8. maddesi mevkutelerin Resmi ilan yayınlama hakkının doğabilmesi için gerekli koşul ve vasıfları haiz olmaları, 9. maddesi unsurlardan herhangi birinin ihlali halinde bu hakkın kendiliğinden düşeceği, 11. madde yayınlama hakkının düşmesi kararı verilmesi üzerine on gün içinde bu kararı veren mercie ve kararlarında ısrar etmeleri halinde Kurum Yönetim Kuruluna itiraz edileceğini hükme bağlanmıştır. Kurum Şubesi bulunmayan yerlerde yayınlanan günlük gaztelerin resmi ilan yayınlayabilmeleri genel kurallarla birlikte kararın 70, 71, 72, 73, 74. maddelerindeki koşulların gerçekleşmesine bağlı olup dava konusu ile ilgili 73. madde gazetelerin yüzölçümlerine göre belirlenen sayıda sarı basın kartı taşıyan veya yeterliliği kontrol kurulları yahut mesleki teşekküllerce kabul edilen fikir işçisi kadrosu bulundurmak zorunda olduklarını belirlemiştir. Fikir işçisi kadrosunda bulunanlarla çalışma mevzuatı esaslarına uygun olarak sözleşmeler yapılıp ücret ödenmesi sigorta primleri ile vergileri ödenmiş veya üç ay içinde ödenmek şartıyla tahakkuları yaptırılmış ve fiilen çalışmakta olmaları koşulu da 20. maddenin hükmü gereğidir.

Dava dosyasının incelenmesinden Bilecik ilinde yayınlanmakta olan «Yarın» Gazetesinin sahibi olan davacının 1980 yılında kurulan İl Basın Kontrol Kurulu ile geçici Basın Kontrol Başkanları ile ilgili husumet iddiasının Valilikçe gözönüne alınmadığı ve Basın kontrol Kurulunun 27/2/1980 gün ve 18/3/1980 günlü denetleme raporlarında «Yarın» gazetesinin fikir işçisi bulunmadığından asgari kadro unsurunun ihlal edilmiş olduğunun belirlenmesi üzerine 11/4/1980 gününde gazetenin vasıfsız olduğuna karar verildiği, davacının yapmış olduğu itiraz üzerine İl Basın Geçici Kontrol Kurulunca yaptırılan denetleme sonucu düzenlenen 12/6/1980 günlü denetleme raporunda da muhabir olarak gösterilen Ertan'ın Emniyet Müdürlüğünün tarassut tutanağından ve ayrıca kurul üyesi öğretmenin beyanında beden işçisi olarak çalıştığının anlaşıldığının yer aldığı ve Va-

lilikçe «vasıfsızlık» kararının devam ettirildiğinin bildirilmesi bu arada «Bilecik» gazetesinin başvurusu üzerine yaptırılan denetleme sonucunda Genel Kurul Kararının 75. maddesinin (a) fıkrasının resmi ilanların vasıflı gazete çıkmayan yerlerde asgari yüzölçümü 0,23 m^2 olmak ve en az yarısını mahalli haberlere ayırmak için asgari koşulları taşıyan günlük gazeteler arasında eşit olarak dağıtılacağı hükmüne uygun olduğu yolunda rapor düzenlendiği ve Bilecik Valiliğince 30/5/1980 gününde bu gazetenin asgari koşulları taşıdığı anlaşıldığından ilan verilmesi gerektiği kararı verilmesi üzerine davalı idare Yönetim Kuruluna yapılan itiraza karşılık davalı idarece davacının gazetesinde fikir işçisi bulunmadığı hususunun doğru olduğu, «Bilecik» Gazetesi ile ilgili iddianın ise Valilikçe incelenmesi gerektiği yolunda karar verildiği anlaşılmıştır.

Denetleme raporlarında beden işçisi olarak çalıştığı belirlenen Ertan Özcan'ın 1/3/1979 gününde ve 1/5/1979 gününde çalışma mevzuatı esaslarına uygun yapılmış sözleşmelerinin bulunduğu, Eskişehir Bölge Çalışma Müdürlüğünün 22/7/1980 günlü yazısından da çalışma müdürlüğüne durumu bildirilmiş olduğu «Yarın» Gazetesinin 30/7/1979 günlü denetlenmesine ilişkin raporda adı geçenin fikir işçisi olarak belirlendiği, ayrıca mesai içerisinde babasının hamamında görev yaptığı ileri sürülen Yusuf Oruç'un 28/7/1976 - 20/3/1978 günleri arasında sözleşmeli olarak gazetenin fikir işçisi kadrosunda görev yaptığının ve askerlik dönüşü 2/6/1980 günü de bu göreve tekrar başladığının yukarıda yer alan Eskişehir Bölge Müdürlüğünün yazısında yer aldığı anlaşılmış olup Emniyet Müdürlüğünce 25/1/1980 günü düzenlenmiş olan Tarassut tutanağında ifade edildiği gibi Ertan Özcan'ın günün belli bir saatinde harf dizmekte olduğunun görülmesi veya daha önce bir başka matbaada beden işçisi olarak çalışmış olmasının bilinmesi gibi durumlar ilginin fikir işçisi kadrosunda yer alamıyacağı iddiasına dayanak olamaz. Ayrıca Nüfusu fazla olmayan bir il gazetesinin muhabirinin günün belli saatlerinde yeteneğ olduğu konuda bir uğraş vermesi de onu mevzuat hükmünün aradığı muhabirlik görevinde «fiilen çalışma» şartının yerine getirmesini engellemez.

Açıklanan bu gerekçeyle davacının yayınlanmakta oluduğu «Yarın» gazetesinin asgari kadro unsurunu ihlal ettiğinin kabulüne olanak bulunmamakta olup Bilecik Valiliğinin bu yolda almış olduğu karara karşı davacının davalı idareye yapmış olduğu itirazının kabul edilmesi gerekirken reddi yolunda tesis edilen işlem ile buna dayalı olarak «Yarın» gazetesinin kadro unsurunu ihlal etmemiş olduğu açık olduğu halde «vasıfsız» kabul edilerek ilde yayınlanan diğer gazete olan «Bilecik» gazetesine ilan verilip verilmeme hususunun incelenmemesi ve telafi ilan verme tarihinin 1/3/1979 günlü olması istemiyle «Bilecik» gazetesi sahibinin yapmış olduğu başvurunun kabul edilmesi yolundaki işlemler yasa hükümlerine aykırı bulunduğundan iptaline, aşağıda ayrıntıları gösterilen 500-(Beşyüz) lira yargılama giderleri tutarı ile 2000 - (ikibin) lira avukatlık ücretinin davacıya verilmek üzere davalı idareden alınmasına 8/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/1724
Karar No : 1982/746

Özeti : Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliği ile Müsabaka Yönetmeliğine göre usule ve süreye uygun bir itiraz olmadığı müddetçe davalı idarenin re'sen ceza vermesinin mümkün olmadığı ve bu şekilde bir itiraz olmadığı halde davacı kulübün idari tedbirli oyuncu oynattığı iki maç nedeniyle hükmen yenik sayılmasında mevzuata uygunluk bulunmadığı Hk.

Davacı : Galatasaray Spor Kulübü adına Ferruh Dereli - Jerfi Fıratlı

Vekilleri : Av. Doğan Tanyer - Av. Turan Tanyer

Davalı : Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü

Davanın Özeti : Galatasaray Basketbol takımının 24/11/1978 tarihinde oynanan Tofaş Sas ve 3/12/1978 tarihinde oynanan Karşıyaka maçlarında hükmen yenik sayılması hakkındaki Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Basketbol Federasyonunun 18/2/1979 günlü ve 160/5 sayılı kararının; Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliği ile Basketbol Ceza Yönetmeliği ile Basketbol Müsabaka Yönetmeliği hükümlerine aykırı olduğu, 11/11/1978 tarihinde oynanan Galatasaray Taç Spor Basketbol maçında rakibine tekme atması nedeniyle oyundan çıkarılan oyuncunun bu oyunu izleyen 18/11/1978 günlü Galatasaray Ziraat Fakültesi müsabakasında oynatılmadığı, ancak, idari tedbirli olan bu oyuncunun 24/11/1978 tarihinde lisansının kulübe geri verilmesi nedeniyle 25/11/1978 günlü ve 3/12/1978 günlü maçlarda oynatıldığı, idari tedbirin anlamının kişinin yarışmaktan men edilmesi olduğu idari tedbirin gereğinin de eylemli yarışmayı izleyen yarışmada sporcunun oynamaması ile birlikte hemen yerine getirilmiş olduğu, Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 32. maddesinin 3. fıkrasında yer alan süreler geçtikten sonra oyuncu ve basketbol takımı hakkında olumsuz işlem yapmaya hukuksal olanağı bulunmadığı, idarenin üzerinde durduğu 25/11/1978 tarihli ve 3/12/1978 tarihli maçlarda da idari tedbirli oyuncunun oynamaması için karşı takımın buna yönetmeliğin 26. ve 24. maddeleri uyarınca oyun başlamadan önce ya da en geç müsabaka sonuna kadar itiraz etmesi gerektiği, maçtan 1.5 ay sonra 17/1/1979 tarihinde yapılan itiraz geçersiz olduğundan bu itiraza dayanarak ceza verilmesinin Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 27. maddesine göre mümkün olmadığı, bu madde hükmüne göre itiraz yapılmadığı halde federasyonun resen ceza kararı vermesine olanak bulunmadığı, 24/11/1978 tarihinde lisans geri verilerek yapılan tebligatın geçerli olmadığı, bunu idarenin de fark ederek 4/12/1978 tarihinde tebliği tekrarlattığı, idari tedbiirn resmen tebliğ edildiği tarih olan 4/12/1978 ile kaldırıldığı 23/1/1979 tarihine kadar olan sürede de oyuncunun oynatılmadığı, böylece 3 yarışmaya katılmama cezasının da yerine getirildiği, idarenin bütün işlemlerinde yönetmelikteki sürülere uymadığı iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Tedbir kararının Galatasaray Kulubüne tebliğ edilip edilmediği hususunda Beden Terbiyesi İstanbul Bölge Müdürlüğü nezdinde yapılan soruşturma sonucunda tebliğ formunun Galatasaray Kulubü yetkililerinden Hayrettin Bahtoğlu tarafından 24/11/1978 tarihinde tebellüğ edildiğinin anlaşıldığı, idari tedbir kararı alınmasına neden olan fiilin spor kurallarına aykırılıktan doğduğu, artık 24/11/1978 tarihinden itibaren Galatasaray Kulubünün idari tedbirli sporcusu Stephan Stanfort Garrol'u oynatmama yükümlülüğünün başlamış olduğu, adı geçen sporcu hakkındaki idari tedbir 5/12/1978 tarihinde kalkmış olduğundan oyuncunun 24/11/1978 ile 5/12/1978 tarihleri arasındaki hiç bir maçta oynamaması gerekirken hem 25/11/1978 hem de 3 Aralık 1978 tarihindeki maçlarda oynatıldığı, Merkez Ceza Kurulu Başkanlığının 11/2/1979 tarihli yazısı ile bu halin federasyona ihbar edildiği, lisansın idari tedbir kararının tebliğ ile birlikte iade edilmesinin oyuncunun oynatılması anlamını taşımadığı, idari tedbir kararı kalkar kakmaz oyuncunun ilk maçta oynama hakkı doğacağından uygulamada meydan gelebilecek aksaklıklarının önlenmesi için yönetimin tedbir kararını takiben lisansı da iade etmesinin zorunlu olduğu, davacı vekilinin Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 26. maddesi hükmüne dayanılarak rakip kulüpler tarafından aynı yönetmeliğin 26. maddesine uygun olarak bir itiraz yapılmamış olması nedeniyle idari tedbirli oyuncunun oynatılabileceği ve kulubün hükmen yenik sayılamayacağı iddiasının yönetmeliğin amacına ters düştüğü aynı yönetmeliiğn 27. maddesinin 2. cümlesine göre itiraz olmadan da cezanın verilebileceği, resen hükmen yenik sayılma yetkisinin ortadan kaldırılması halinde sporcuların suç işlemeye özendirilmiş olacağı, yönetmeliğin 19. ve 26. maddelerinin uygulama açısından birbirini bütünleyen iki madde olduğu, cezalı oyuncu oynatmanın kamu düzenini ilgilendirdiği, federasyonun resen hareket etmesinin mümkün bulunduğu belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

D. Tetkik Hâkimi : F. Günsel Taner

D. Savcısı : Yılmaz Taşdelen

Düşüncesi : Dava, Galatasaray Basketbol takımının 25/11/1978 tarihinde oynanan Karşıyaka maçlarında hükmen yenik sayılmasına ilişkin Basketbol Federasyonu kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Galatasaray Basketbol Takımının Amerikalı oyuncusu S. Stanford Carrol'un 11/11/1978 tarihinde oynanan Taçspor Galatasaray basketbol müsabaskasında hakem tarafından oyundan çıkarılan lisansının alındığı, bu nedenle Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 32. maddesi uyarınca bir sonraki müsabakada oynamadığı, ancak idari tedbir kararı 24/11/1978 günü tebliğ olunup 5/12/1978 günü kaldırıldığı halde S. Stanford Carrol'un bu tarihler arasında hiçbir müsabakada oynatılmaması gerekirken 25/11/1978 günü Tofaş Sas 2/12/1978 tarihinde Karşıyaka müsabakasında oynatıldığı gerekçesiyle dava konusu işlem tesis olunmuştur.

Dava ve işlem dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, adı geçen oyuncu hakkındaki idari tedbir kararının Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 78. maddesinde öngörüldüğü biçimde davacı kulübe tebliğ olunmadığı, ancak 25/11/1978 ve 3/12/1978 günlü maçlar oynandıktan sonra bölgenin 27/11/1978 gün ve 950 sayılı yazısı ile 4/12/1978 gününde usule uygun tebligat yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bu koşullarda söz konusu karşılaşmalar yapılmadan önce davacı kulübe bildirimde bulunulmadığı gibi, Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 24. maddesinde öngörüldüğü biçimde bu müsabakalar başlamadan önce itiraz da bulunulmamış

olması karşısında dava konusu işlemin hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Ancak cezalı oyuncu oynatıldığının sonradan belirlenmesi halinde Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 20. maddesi uyarınca işlem yapılabileceği cihetle dava konusu hükmen yenik sayılma kararının iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava dosyasının incelenmesinden 11 Kasım 1978 günü İstanbul da Galatasaray Kulübü ile Taçspor Kulübü arasında oynanan Basketbol 1. Deplasmanlı lig müsabakasında davacı Galatasaray Kulübü sporcularından Stephan Stanford Carlos'un rakip takım oyuncusuna tekme atması nedeniyle hakem tarafından oyun dışı edildiği, adı geçen sporcunun Basketbol Federasyonu tarafından söz konusu müsabaka raporları ile Ceza Yönetmeliğinin bu fiili cezalandıran hükümlerine dayanılarak 20/11/1978 tarihinde ve 12 Kasım 1978 tarihinden geçerli olmak üzere Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kuruluna idari tedbirli olarak sevk edildiği, söz konusu idari tedbir kararının davacı kulüp yöneticisine 24/11/1978 tarihinde tebliğ edildiği, bu tebliğ sırasında uygulama gereği olarak lisansının geri verildiği, Merkez Ceza Kurulunun adı geçen sporcunun tedbirini 5/12/1978 tarihinde kaldırdığı, daha sonra yine aynı kurulun 3/1/1979 tarihli ve 1979/12 sayılı kararı ile adı geçen sporcunun üç yarışmadan men cezası ile cezalandırıldığı, bu arada yani cezalı oyuncunun idari tedbirli olduğu ve Ceza Yönetmeliğinin 9/B maddesi ile Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 32. maddesinde öngörüldüğü gibi adı geçen sporcunun oyun dışı edildiği müsabakayı takip eden 18 Kasım 1978 tarihinde İstanbul da oynanan Galatasaray Ziraat Fakültesi müsabakasında oynatılmadığı, ancak yine idari tedbirli olduğu sırada ve idari tedbirin kulübe tebliğinin ertesi günü oynanan 25/11/1978 tarihli Galatasaray Tofaş Sas maçında ve bir sonraki 3/12/1978 günlü Galatasaray Karşıyaka basketbol müsabakasında oynatıldığının yapılan soruşturma ve yasal incelemeler sonucunda saptanması ve 17/1/1979 tarihinde Karşıyaka kulübünün bu duruma itirazı üzerine davacı kulübün oyuncusunun idari tedbirli olduğu dönemde de oynatılmış olduğu, 25/11/1978 günlü ve 3/12/1978 günlü iki müsabakada Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 19. maddesinin I bendine göre hükmen yenik sayılması yolundaki Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Basketbol Federasyonunun 18/2/1979 gün ve 160/5 sayılı kararının tesis edildiği,davanın da bu kararın iptali istemiyle açıldığı anlaşılmaktadır.

Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 9. maddesinin B-a bendi «Oyun disiplini veya ceza nitelikteki bir fiili dolayısıyla hakem tarafından oyundan çıkarılan sporcu; ....., Resmi yarışmadan çıkarılma halinde, o yarışmayı takip eden, aynı spor branşının ilgili federasyonca tesbit edilecek ilk yarışmasına... katılamaz. Hükmünü, Basketabol müsabaka Yönetmeliğinin aynı konu ile ilgili olan «cezalar» başlığını taşıyan 32. maddesi ilk fıkrasında Müsabakalarda Yönetmeliğe aykırı harekette bulunan sporcu ve Yöneticilerin Ceza Yönetmeliği hükümlerine göre ceza göreceği bildirildikten sonra aynı maddenin ikinci fıkrası «Resmi bir müsabaka esnasında hakem tarafından oyundan çıkarılan sporcu ile saha dışı edilen antrenör, antrenör yardımcısı ve idareci hakkında bir ceza verilmezse dahi sonraki müsabakaya katılamaz» hükmünü taşımaktadır. Yine 32. maddeye göre müsabakaya hakemi oyundan çıkarılan sporcuyu lisansı ile birlikte raporunda belirtmek suretiyle maçın ertesi günü Basketbol ajanına ve federasyona bildirmekle yükümlüdür. Ajan veya federasyonda bilgi edinildiği tarihten itibaren 48 saat içinde oyuncuları ve yöneticileri haberdar etmek amacıyla durumu ilgili kulüplere bildirmek mecburiyetindedir.

Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin VIII Bölümü ise itirazlar başlığını taşımakta bu bölümde yer alan 24. madde itirazın yer zaman ve şekli konusunda genel bir hüküm koymakla beraber 26. maddede bu halin istisnaları gösterilmektedir. Bu iki maddeden çıkan sonuç şudur: İtirazlar müsabakanın başlamasından önce oyun yerinde karşı taraf kaptan veya idarecisi önünde nizamsızlığı iddia olunan hususun açıklanması suretiyle takım kaptanı veya idareci tarafından yazılı olarak hakeme yapılabilir, müsabaka başladıktan sonra hiç bir suretle itiraz yapılamaz, yapılsa da makbul sayılmaz, yalnız 26. maddenin (A) bölümünde düzenlenen Takımlar hakkındaki 5 hale ve (B) bölümünde yer alan oyuncular hakkındaki 4 hale müsabakanın sonuna kadar itiraz etmek mümkündür. Oyuncular hakkındaki itirazlardan olup sporcunun cezalı bulunması haline de en geç müsabaka sonuna kadar itiraz söz konusu olur. Aynı Yönetmeliğin «İtirazın sabit olması halinde tatbik olunacak hükümler» başlığını taşıyan 27. maddesinde ise aynen şu hükme yer verilmiştir. «26. madde ile ilgili olarak yapılan itirazların sabit olması halinde 19 .madde hükümleri tatbik olunacağı gibi hareketin Ceza Yönetmeliği ile ilgili noktaları hakkında adı geçen Yönetmelik hükümleri uygulanır»

Yine aynı yönetmeliğin madde metninde bahsi geçen 19. maddesinin I bendi cezalı oyuncu oynatma halini hükmen yenik sayılmayı gerektiren hallerden biri olarak saymaktadır .

İdari Tedbir Müessesesi ise Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 68, 77 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Yönetmelik maddesinde idari tedbir, «İlgili Bölge görevlilerince uygulanır ve görevli Ceza Kurulunun tedbirin kaldırılması kararına veya kesinleşen cezanın infaz sonuna kadar idari tedbirli teşekkül veya kişinin yarışmaktan veya yönetmekten men edilmesine» denir şeklinde tanımlanmıştır. İdari tedbirle ilgili Tebligatın düzenlendiği 78. maddenin 2. fıkrasında yetkili Bölge Müdürlerinin idari tedbir ile diğer yetkili üst mercilerce verilip derhal Bölgeye duyurulması zorunluğu olan kararların Bölge görevlileri tarafından ilgili teşekkül ve kişiye veya yetkili temsilcilerine veya yöneticilerine derhal iadeli taahhütlü posta ile veya bu surette olmadığı takdirde ilk resmi yarışma yerinde tebliğ edileceği ve yarışmadan önce idari tedbir kararının görevli hakeme duyurulacağı öngörülmüş olup «kararların Tebliği» başlığını taşıyan ve genel düzenleme tarzı getiren 83. madenin son fıkrası da «genel Müdürlük Ceza Kurulunun cezalı kişi veya teşekkül hakkındaki idari tedbiri hemen ve ceza kararını dört gün iiçnde ilgili Federasyona duyurması üzerine Federasyonlar cezalı veya idari tedbirli yöneticileri, ceza süresi içindeki veya tedbirin devamı sırasındaki ilgili müteakip yarışma yerlerinin saha komiserlerine cezalı veya idari tedbirli sporcuları da cezalı süre içindeki veya tedbirin devamı sırasındaki kendilerinin veya takımlarının müteakip yarışmalarını yönetecek hakemlere bildirirler» hükmünü içermektedir.

Dava konusu olayın oluşumunda cezadan önce davacı kulubün idari tedbirli oyuncusunun 25/11/1978 tarihli Galatasaray - Tofaş Sas maçında ve 3/12/1978 tarihli Galatasaray Karşıyaka maçında oynaması üzerine Basketbol müsabaka Yönetmeliğinin 26. maddesi gereğince ne maçların başında ne de en geç maçların sonuna kadar herhangi bir itiraz vukubulmamıştır.

Ayrıca Federasyon ve Ceza Kurulunun Ceza Yönetmeliğinin 78 ve 83. madde hükümlerine göre söz konusu müsabaka hakemlerine yapılacak gerekli bildirim işlemlerine de uymadığı görülmektedir. Bu itibarla Basketbol Müsabaka Yönetmeliğinin 26. maddesinin getirdiği açık düzenleme ve 27. maddenin metni karşısında

davalı idarenin itiraz olmadan da resen ceza verilmesinin mümkün bulunduğu yolundaki savunmasını geçerli saymak olanaksızdır. Söz konusu 27. maddeye davalı idarenin ileri sürdüğü biçimde anlam verilemez. Bu nedenle de dava konusu olayda usule ve süreye uygun bir itiraz olmadığından 19. madde hükümlerinin tatbiki yoluyla davacı kulubü idari tedbirli oyuncu oynattığı iki maçta hükmen yenik saymağa olanak yoktur.

Kaldı ki idare yönetmelik hükümlerinin gereksinmelere uygun düşmediğini tesbit ettiği her an bu hükümleri değiştirmek yetkisine sahiptir.

Spor yazışmaları önceden belli kurallara göre yapılır; yenen ve yenilen de bu kurallarda öngörülen şekil, esas ve süreler içinde saptanır ve ilan edilir. Yarışma sonuçları yazışmanın bittiği anda hakem tarafından hemen tescil ve ilan olunur.» Bu sonucun sonradan değiştirilmesi çok istisnai hallere ve yönetmelikte belirtilen usullere uyularak yine yönetmelikte belirtilen süreler içinde mümkün olabilir. Aksi hal genel olarak idari istikrar ilkesiyle ve özel olarak da sporda güdülen amaçla bağdaştırılamaz.

Yukarda bütün ayrıntılarıyla açıklanan nedenlerle hukuka uygun olmayan davalı idare işleminin iptaline, aşağıda ayrıntıları gösterilen 255 (ikiyüzellibeş) lira yargılama gideri ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret tarifesine göre hesap edilen 900 lira (Dokuzyüzlira) vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, işlem dosyalarının yerine gönderilmesine 8/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Dava ve işlem dosyasının incelenmesinde, davacı Galatasaray Spor Kulubünün yöneticilerinden Hayrettin Bahtoğluna, Basketbol Federasyonu Başkanlığı tarafından bir maçta rakibine tekme atan Galatasaray takımı elemanlarından S. Stanford Carrol'un merkez ceza kuruluna sevkiyle ilgili ve Beden Terbiyesi veza yönetmeliğinin 80. maddesi gereğince tebligat yapıldığı ve sözü edilen kişinin bu yazı altına elden lisansı aldım dedikten sonra imzaladığı görülmektedir.

Basketbol müsabaka yönetmeliğinin hükmen yenik sayılması gerektiren halleri belirten 19. maddesinin 1 bendi (cezalı oyuncu oynatmak veya cezalı Antrenöre takımı idare ettirmek, cezalı bir oyuncuya antrenörlük yaptırmak) hükmünü amirdir.

Bu durum karşısında davacı kulubün bilerek cezalı oyuncuyu oynattığı anlaşılmakta ve bunun aksine iddiaların dayanağı bulunmamaktadır.

İdari tedbirli olan sporcunun 25/11/1978 günlü ve 3/12/1978 günlü maçlarda oynamaması gerekirken bu maçlarda oynadığı hususunda taraflar arasında bir anlaşmazlık yoktur. İdari tedbir kararı 5/12/1978 gününde kalkmış olduğuna göre bundan evvel yönetmeliklerin amir hükümlerine uymayan ve tebligata rağmen cezalı sporcuyu bilerek oynatan takımın hükmen yenik sayılması yerinde ve yönetmelik hükümlerine uygundur.

Davacının yönetmeliğin 24. maddesi gereğince süresinde bir itiraz olmadığı yolundaki iddiasının bir dayanağı yoktur.

İdare durumu öğrendiği takdirde resen hareket etmek durumundadır. 19. madde idareye bu yetkiyi tanımaktadır. Aksi bir durum sonuçta menfaatleri bulunan diğer takımların mağduriyetini de doğurabilir. Bunların haklarının korunmasına imkan vermez,

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerektiği kanısı ile çokluk kararına karşıyız

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/516
Karar No : 1982/1337

Özeti : Cezası, Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinde belirlenen usule uygun olarak tebliğ edilmemiş bir sporcuyu müsabakaya çıkaran ve oynatan bir klübün hükmen yenik sayılmasının mümkün olmadığı Hk.

Davacı : Göztepe Gençlik ve Spor Kulübü

Vekili : Av. Metin Orkun

Davalı : Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü

Vekilleri : Av. Rahmi Magat - Av. Kemal Kaya

Davanın Özeti : Davacı kulüp, 27/4/1980 gün Gaziantep İlinde Gaziantepspor ile yaptığı Türkiye 1. ligi futbol müsabakasında rakibi Gaziantepspor'un cezalı bir futbolcuyu oynatması nedeniyle hükmen yenik sayılması gerekirken, davalı idarece bu yolda bir işlem tesis edilmemesi nedeniyle bir sonraki 1980 - 1981 futbol sezonunda da bu takımı haksız olarak 1. ligde oynıyan takımlar arasında gösteren ve 30/7/1980 gün ve 17065 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Futbol Federasyonu Başkanlığının 1980 - 1981 dönemi Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri Statüsünün iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : 27/4/1980 tarihinde yapılan Gaziantepspor - Göztepe futbol müsabakasında cezalı olduğu öne sürülen Gaziantepspor Kulübü sporcusunun, hernekadar 17/2/1980 tarihinde oynanan Kayserispor - Gaziantepspor maçındaki hareketi nedeniyle 21/3/1980 tarihinde verilen 3 maç oynama cezası bulunuyorsa da, bu cezanın usulüne uygun olarak ne klübe ne de sporcuya tebliğ edilmemiş olması nedeniyle Gaziantepspor kulübünün hükmen yenik sayılmasına imkân bulunmadığı, iptali istenen statünün doğru olduğu, iptalini gerektirecek bir husus da bulunmadığı, davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hâkimi : K. Fikret Çelik

D. Savcısı : Yılmaz Taşdelen

Düşüncesi : Dava, 30/7/1980 günlü Resmî Gazete'de yayınlanmış olan 1980-1981 dönemi Türkiye Profesyonel Futbol ligleri Statüsünün, cezalı oyuncu oynatıldığı öne sürülerek iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı, 27/4/1980 tarihinde Gaziantep'de oynanan ve 2 - 0 Gaziantepspor lehine sonuçlanan Gaziantepspor - Göztepe Türkiye birinci lig Futbol müsabakasında, Gaziantepspor kulübü profesyonel futbolcularından Ahmet Yılmaz'ın cezalı olduğu halde oynatıldığını, bu durumda hükmen yenik sayılması gereken bu takımın, haksız olarak statünün birinci ligi karşılaşmalarında yer aldığını öne sürmektedir.

Davacının başvuruda bulunması üzerine yaptırılan incelemede; adı geçen futbolcunun 17 Şubat 1980 tarihi Kayserispor - Gaziantepspor müsabakası bittik-

ten sonra rakip takım futbolcusu ile kavga ettiği için tedbirsiz olarak ceza kuruluna sevkedildiği, bu eyleminden dolayı ceza kurulunun vermiş bulunduğu 21/3/1980 gün ve 1980/78 - 12 sayılı Üç Resmî müsabakadan men cezasına ilişkin kararın, Gaziantepspor kulübüne tebliğ edilmediği ve tebligatın ancak 24/7/1980 tarihinde yani itiraz olunan müsabakadan sonra yapıldığı anlaşılmaktadır.

Hernekadar 21/3/1980 günlü ceza kurulu kararı ile ilgili tebligat işleminde idarenin hatasından dolayı bir gecikme olduğu ve usulüne uygun yapılmadığı anlaşılmakta ise de; bütün sorun Gaziantepspor kulübünün bu fotbolcunun cezalı olduğunu resmen bilerek oynatıp oynatmadığından toplanmaktadır. Ahmet Yılmaz hakkında ceza kurulunca verilen ceza kararının söz konusu karşılaşmadan önce tebliğ olunmadığı ve bu müsabakadan önceden tarafların sporcularına herhangi bir itirazda bulunulmadığı tartışmasız olduğundan, cezalı olduğu bilinmeyen veya cezalandırıldığı resmen tebliğ edilmeyen futbolcuyu oynattığı iddiasıyla bir takımı hükmen yenik saymaya hukuken olanak bulunmamaktadır.

Bu durumda usul ve mevzuata uygun biçimde düzenlendiği anlaşılan statünün iptali istemiyle açılan ve hukuka dayanaktan yoksun bulunan davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için önceden taraflara tebliğ olunan 18/5/1982 Salı günü davacı vekili Av. Metin Orhun ile davalı idare vekili Av. Rahmi Magat'ın geldikleri, Danıştay Savcısının hazır bulunduğu anlaşılarak açık duruşmaya başlandı. Taraflar dinlenip Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek dosyadaki tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü:

Dava, 30/7/1980 gün ve 17065 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Futbol Federasyonu Başkanlığının 1980 - 1981 dönemi Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri Statüsü'nün iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı spor kulübü 27/4/1980 tarihinde Gaziantepspor kulübü ile yaptığı futbol müsabakasında rakip kulübün cezalı bir futbolcuyu oynattığı ve bu nedenle mevzuat hükümlerine göre hükmen yenik sayılması gerekirken bu yolda bir karar alınmıyarak, iptali istenen statüde bu kulübün haksız bir şekilde 1980 - 1981 futbol sezonunda Türkiye Birinci Profesyonel Futbol liginde oynıyacak takımlar arasında yer aldığını ileri sürmektedir.

Futbol müsabaka yönetmeliğinin 36. maddesinin (b) bendinin birinci fıkrası oyuncular, takımlar ve sair müsabakaya ait hususlar hakkında yapılabilecek itirazlar arasında, futbolcunun cezalı bulunması veya hakkında tedbir kararı alınmış olmasını da saymıştır.

Aynı yönetmeliğin 37. maddesi ise, 36. maddede sayılan itirazlardan birinin sabit olması halinde, söz konusu yönetmeliğin müsabaka yapan takımların hükmen yenik sayılması hallerini düzenleyen 29. maddesinin uygulanacağına, yeni bir diğer anlatımla müsabaka sırasında hakkında verilmiş bir ceza veya tedbir kararı bulunan bir futbolcuyu oynatan kulübün hükmen yenik sayılacağını amirdir.

Bir sporcunun hangi tarihten itiraben cezalı sayılacağı ve verilen bir cezanın hangi tarihten itibaren uygulanmaya başlıyacağı ise Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 83. ve 84. maddelerinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliğinin 84. maddesinde cezaların infasında bölge görevlilerinin sorumluluğu belirlendikten sonra, cezalı sürenin aynı Yönetmeliğinin 83. maddesindeki usule göre cezanın tebliğ edildiği veya kişi veya teşekkül idari tedbirli ise tedbirin fiilen uygulandığı tarihte işlemeye başlayacağı hükme bağlanmıştır. Madde metninde sözü edilen 83. maddede ise Genel Müdürlük Ceza Kurulunca verilen ceza kararlarının cezalandırılanlara bağlı olduğu Bölge Başkanlığı adına iadeli taahhütlü olarak postaya verileceğini, bölge görevlilerinin ise gelen bu ceza kararlarını spor branşı faal ise, aynı gün kararda yazılı ve teşekküle veya kişiye tebliğ için iadeli taahhütlü olarak postaya verecekleri veya ilk resmi yarışmadan önce teşekkülün yetkili temsilcisine veya yöneticisine veya cezalı kişiye doğrudan yazılı olarak tebliğ edecekleri belirtilmiştir. Aynı madde, kararın yukarıda belirtilen yöntem ile tebliğinin mümkün olmadığı veya posta alındısının ilk resmi müsabakadan önce gelmemesi halinde, kararın resmi yarışma yerinde ve yarışma başlamadan bölgenin iki görevlisi tarafından ilgililere tebliğ edileceğini ve durumun yarışma hakimine duyurulacağını da ayrı bir tebliğ yöntemi olarak belirlemiştir.

Bütün bunlardan görüleceği üzere bir takımın Futbol Müsabaka Yönetmeliğinin 36. maddesinin (b) bendi birinci fıkrası uyarınca hükmen yenik sayılabilmesi için sözkonusu oyuncunun bu cezasının kendisine usulüne uygun bir şekilde tebliğ edilmiş olması ve kulübün bu sporcusunu cezalı olduğunu bile bile müsabakaya çıkarmış olması gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının başvurusu üzerine yapılan soruşturma sonucu cezalı olarak oynatşldığı öne sürülen Gaziantepsporlu Futbolcunun, 17/2/1980 tarihinde oynanan Kayserispor - Gaziantepspor müsabakası sonraki takım futbolcusu ile kavga etmesi nedeniyle tedbirsiz olarak sevkedildiği Merkez Ceza Kurulunca 21/3/1980 gün ve 1980/78 - 12 sayılı kararla üç resmi maçtan men cezası ile cezalandırıldığı, ancak bu ceza kararının yukarıda aktarılan yönetmelik hükümlerine aykırı olarak Bölge Müdürlüğüne iadeli taahhütlü posta yerine adî posta ile yollandığı ve bu nedenle söz konusu cezanın ne cezalı sporcuya ne de Gaziantepspor Kulübüne müsabakanın yapıldığı 27/4/1980 tarihine kadar tebliğ edilip edilmeliğinin anlaşılamadığı, durumun maç sonrası davacı Kulüpçe şikayet konusu yapılması üzerine yapılan araştırmada söz konusu cezanın usulüne uygun olarak tebliğ edilemediğinin belirlenerek tebligatın tekrarlandığı ve 24/7/1980 tarihinde gerçekleştirildiğini ve sorumlular hakkında gerekli kovuşturmaya başlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durum karşısında hakkında verilen ceza kararının Gaziantepspor - Göztepe müsabakasının yapıldığı 27/4/1980 gününe kadar ne sporcuya ne de bağlı olduğu Gaziantepspor Kulübüne tebliğ edilememesi ve verilen bir cezanın ancak tebliğinden itibaren sonuçlarını doğurmaya başlıyacağının yönetmelikte belirlenmiş olması nedeniyle, cezalı olduğu bilinmeyen ve cezalandırıldığı usulüne uygun olarak tebliğ edilmiyen bir oyuncusunu oynatması nedeniyle Gaziantepspor kulübünü hükmen yenik saymaya hukuken olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle başkaca iptalini gerektirecek bir hukuki sakatlığıda bulunmayan ve usul ve mevzuata uygun bir şekilde düzenlendiği anlaşılan dava konusu 1980 - 1981 dönemi Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri Statüsü'nün iptali istemiyle açılan ve hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3000 lira (üçbin) vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 18/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/475
Karar No : 1982/1173

Özeti : Düşek defterine göre, henüz sırası gelmeyen bir düşekte ekim yapmak isteyen kişilere Çeltik Komisyonunca ekim izni verilmemesinde 3039 sayılı Yasaya aykırı bir yön bulunmadığı Hk.

Davacılar : Yaşar Canpolat ve Ahmet Taşdemir
Vekilleri : Av. Mehmet Göker - Av. Faruk Göker
Davalı : Kahramanmaraş Valiliği

Davanın Özeti : Davacıların çeltik ekim taleplerinin reddine ilişkin davalı idare Çeltik Komisyonunun 29/4/1980 gün ve 17 sayılı kararının, çeltik ekim sırası ekim yapılacak düşekte olmamasına rağmen, ekim sırası olan düşekte taşınmazı bulunan kişilerin haklarını devrettikleri ayrıca bu düşektekilerin 1980 yılında çeltik ekimi yapmıyacakları, bu konuda komisyona herhangi bir başvurularının da olmadığı, bu nedenle sıranın ekim yapacakları düşekte olmaması nedeniyle çeltik ekim izninin verilmesinin yerinde olmadığı ,davalı idarenin geçmiş yıllarda bu tür talepleri uygun gören kararları bulunduğu, çeltik ekimi için büyük masraflar yaptıkları karar nedeniyle su verilemeyeceğinden telafisi mümkün olmayan zarara uğradıkları kararın yasal olmadığı ileri sürülerek iptali istenmektedir.

Davalı İdarenin Savunmasının Özeti : Ekim yapılmak istenen düşeğin sırasının 1991 yılında geleceği sırası gelmeyen düşeği çeltik ekim izni verilmesinin yöredeki köyler ve düşekler arasında uyuşmazlık ve ihtilaflara yol açacağı ayrıca Danıştay'ın kira sözleşmesine dayanılarak su tahsis edilmeyeceği yolunda kararları bulunduğu belirtilerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

D. Tetkik Hâkimi : K. Fikret Çelik

D. Savcısı : Ahmet Özeren

Düşüncesi : Dava, davacıların çeltik ekimi izni almak için yaptıkları başvurusunun reddine ilişkin Kahramanmaraş Çeltik Komisyonunun 29/4/1980 günlü ve 17 sayılı kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Gerek dava dosyasının gerekse Danıştay Onikinci Dairesinin 28/5/1980 günlü ara kararı üzerine gönderilen işlem dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, Kahramanmaraş ilinde çeltik ekiminin düzenlenmesi için düşük defteri adıyla bir defter tutulacak ekim işinin zaman ve sahalarının sıra esasına göre bu deftere yazıldığı uzun yıllardan beri bu sıraya uyulduğu uyuşmazlığın çıktığı 1980 yılında sıranın Çınar düşeği arazisinde olduğu, davacıların çeltik ekmek istedikleri arazinin ise Hüyük düşeğinde bulunduğu, bu düşeğe 1991 yılında sıra geleceği anlaşılmaktadır.

Bu sıranın bozulması sırası gelmeyene ekim izni verilmesi ilgili köyler ve düşekler arasında çatışmalara ve huzursuzluklara yol açabilir. Çeltik komisyonunca bu hususlarda gözönünde tutularak davacılara çeltik ekimi için ruhsat verilmesinde kamu hizmeti gereklerine ve 3039 sayılı Çeltik Kanunu hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan denelrele davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıların çeltik ekimi yapmak istedikleri düşekte, bu ekimi yapmaları için yasa gereği bulunması gerekli işin verilmesi için yaptıkları başvurunun Kahramanmaraş Çeltik komisyonunca reddi üzerine, bu red kararının iptali istemiyle açılmıştır.

3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanununun 2. maddesinin birinci fıkrası «Çeltik ekecekler çeltik komisyonundan izin almaya mecburdurlar Yağışlı ve kurak yıllara göre çeltik ekimine ayrılacak alanın çeltik ekmek isteyenlere göre tayin edilmesi ve ona göre su dağıtılmasının idaresi ve gereğinde parça ekim ve su nöbetlerinin düzene konulması çeltik komisyonlarının vazife ve selahiyeti arasındadır. Çeltik komisyonu kendisine verilen dilekçeler üzerine gerek yeniden yapılacak ve gerek ötedenberi bulunan çeltiklikler hakkında yerinde araştırmalar yapar, dilekleri bu kanun hükümlerine uygun olanlara izin verir» hükmünü taşımaktadır.

Görüldüğü üzere çeltik komisyonları genel olarak çeltik ekimi yapılmak istenen alanların ekime uygun olup olmadığını, bu alanların miktarını ve yerini tespit etmeye ve su dağıtımını idare ve düzenlemeye görevli ve yetkilidir.

Dava dosyasından ve Danıştay Onikinci Dairesince verilen 28/5/1980 günlü ara kararı ile getirilen işlem dosyasından Kahramanmaraş ilinde çeltik ekiminin düzenlenmesi amacıyla çeltik ekilecek alanları belirleyen, bu alanlardaki çeltik ekimini bir sıraya bağlayan ve uzun yıllardan beri tutularak teamüli bir geçerlilik kazanmış olan ve düşek defteri adıyla bilinen bir defter tutulduğu, bu deftere göre, Deliçay suyundan yararlanarak çeltik ekimiyapılan 18 adet düşek bulunduğu, uyuşmazlığın ortaya çıktığı 1980 yılında sıranın bu sudan yararlanarak çeltik ekimi yapılan Çınar Düşeğinde olduğu, davacıların ise deftere göre sırası 1991 yılında gelecek Hüyük Düşeğinde çeltik ekimi yapmak istedikleri anlaşılmaktadır.

Davacılar, Çınar düşeğinde taşınmazı bulunanların 1980 yılında çeltik ekimi yapmayacaklarını komisyona bildirdiklerini, kendilerine ait su hakkını bedeli karşılığında kiraladıklarını ve buna ilişkin kira sözleşmesini komisyona verdiklerini öne sürmekteiselerde, Çınar düşeğinde çeltik ekimi yapmayacaklarını bildiren kişilerin bu düşekte taşınmazı bulunanların tümü olmadığı, yukarıda tarih ve sayısı belirtilen ara kararına davalı idarece verilen cevaptan anlaşılmakta olup, ayrıca Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan suları kullanma hakkı bulunan kişilerin bu haklarını başka kişilere her ne nam altında olursa olsun bir sözleşme ile devretmiş olmalarından dolayı çeltik komisyonlarının bu sözleşme hükümlerine uymak zorunluluğunda olduklarını ve bu sözleşmeye dayanarak su tahsis edeceklerini kabul etmeye de olanak bulunmamaktadır.

Öte yandan davacılar ekimin Hüyük düşeğinde yapılacak olmasına hiç bir itiraz ve şikayetin vaki olmadığını iddia etmektedirler. Oysa getirilen işlem dosyasından gerek ekim yapılmak istenen Hüyük düşeği gerekse sudan faydalanma sırası gelen Çınar düşeği maliklerinden gelen itiraz ve şikayet dilekçeleri bulunmakta ve bu dilekçeler içeriğinde, tutulan düşek defterindeki sıraya uyulması talep edilmektedir.

Bu durum karşısında, sırası gelmeyen Hüyük düşeğine sıra harici çeltik ekim izni verilmesinin doğurabileceği uyuşmazlık ve anlaşmazlıklarında gözönünne alarak davacıların çeltik ekim izni taleplerinin reddedilmesine ilişkin dava konusu kararda 3039 sayılı yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine, getirilen işlem dosysının yerine geri gönderilmesine 6/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

DERNEK İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/2703
Karar No : 1982/1781

Özeti : Sokaklarda dolaşmak ve evlere ve işyerlerine gitmek suretiyle derneklere yardım toplanmasının yasaklanmasına ilişkin valilik genelgesinde mevzuata aykırı bir husus bulunmadığı Hk.

Davacı : Adem Işık

Vekilleri : Av. Tahsin Erdinç - Av. H. Avni Balçı - Av. A Bütüner

Davalı : Edirne Valiliği

Davanın Özeti : Davalı Edirne Valiliğince yayınlanan izinsiz para toplayan kişilere karşı uygulanacak yasal önlemleri belirleyen 27/8/1979 gün ve Ks. Mah. İd. B. - D. 30 - (79) - 372 sayılı genelgenin, dernek kurma ve yaşatma özgürlüğünü kısıtladığı, kişilerin Türk Hava Kurumu Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu dışında kurulmuş bulunan derneklere yapmak istedikleri yardımı engelleyici nitelikte olduğu, bu üç kurumun ayrık tutulması ile eşitlik ilkesinin zedelendiği, genelgenin yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Süresinde savunma verilmemiştir.

D. Tetkik Hâkimi : K. Fikret Çelik

D. Savcısı : Yılmaz Taşdelen

Düşüncesi : Dava izinsiz para toplayan kişiler hakkında yasal işlem yapılacağına ilişkin 27/8/1979 gün ve 13.30 (79) 372 sayılı davalı valilik genelgesinin iptali istemiyle açılmış olup, davalının süre itirazı yerinde görülmemiştir.

Bazı derneklerin temsilcileri olduğu iddia eden kişilerce yardım toplanmak istendiği, halkın bu durumdan yakındığı saptanmakla, İçişleri Bakanlığının 11/4/1978 gün ve 430-311-1/2439 sayılı genel emrinden esinlenerek ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 9. maddesinin verdiği yetki doğrultusunda davalı valilikçe bu genelgenin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Sözkonusu genelge, bazı kişi ve kuruluşların Cem-i İannat Nizamnamesinin 14. maddesinde öngörülen izni almaksızın caddelerde dolaşmak evlere ve işyerlerine gitmek suretiyle ve hatta zor kullanarak para toplayanlara karşı olup; genelgede Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay ve Türk Hava Kurumunun hariç tutulmaları bunların kamu yararına çalışan dernekler olmaları ve her türlü yardım ve bağışı belirli yerlerde kabul etmelerindendir. Bunlar dışında kalan kuruluşların ancak sahibi oldukları kurumların işyerlerinde yapılacak bağış ve yardımı kabul edebilecekleri de açıklanmıştır.

Genel Güvenlik ve düzeni sağlamak için düzenlendiği anlaşılan ve 5442 sayılı yasanın 9. maddesinin verdiği yetki doğrultusunda bulunduğu belirlenen genelgenin iptali istemiyle açılan ve hukuki dayanaktan yoksun bulunan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava davalı Edirne Valiliğince ilde bulunan tüm idari birimlere duyurulmak üzere yayılanan ve Türk Hava Kurumu, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu dışında kalan dernek ve kuruluşların faaliyet gösterdikleri taşınmaz dışında izinsiz olarak yardım ve para toplıyamıyacaklarına ve bu tür eylemleri görülenler hakkında yasal kovuşturulmaya geçilmesine ilişkin 27/8/1979 gün ve KS-Mah. İd. B. D-30-(79)-372 sayılı genelgenin iptali istemiyle açılmıştır.

5442 Sayılı İl İdaresi Kununun 9. uncu maddesi valinin ilde davletin ve hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümesili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtası olduğunu belirtikten sonra (C) bendinde valilinin bakanlıkların talimat ve emirlerine yürütmekle görevli ve bunu gerçekleştirmek amacıyla gerekli bütün önlemleri almaya yetkili olduklarını belirtmiştir. Sözü edilen maddenin (Ç) bendinde «Kanun, tüzük, yönetmelik ve hükümet kararlarının verdiği yetkiyi kullanmak ve bunların yüklediği ödevleri yerine getirmek için valiler genel emirler çıkarabilir ve bunları ilan ederler »hükmünü taşımaktadır.

Ayrıca adı geçen kanunun 11 inci maddesinin (C) bendi «İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa mütealik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindendir.

Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır. Bu hususta alınan ve ilan olunan karar ve tedbirlere uymayanlar hakkında 66 ncı madde hükmü uygulanır» hükmünü sevketmiştir. Maddede sözü edilen 66 ncı madde ise bunlara aykırı hareketler halinde Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi hükmünün uygulanacağını emirdir.

Dava konusu edilen valilik genelgesinin, yukarıda belirtilen yasa hükümlerine uygun olduğu ve Cem'i İanata Nizamnamesinin 14 üncü maddesinde belirtilen izin alınmaksızın umuma mahsus yerlerde dolaşmak veya evlere ve işyerlerine gitmek suretiyle halkın yardım yapma duygularına suistimal edecek şekilde, yardım toplanmasını önlemek ve kamu esenliğini, huzurunu sağlamak amacına yönelik olarak çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Davacı tarafından sözkonusu genelge ile Türk Hava Kurumu Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumunun ayrık tutulması suretiyle eşitlik ilkesinin zedelendiği öne sürülmekte ise de, adı geçen bu kurumların kamu yararına çalışan dernek ve kurumlardan olmaları, sağlıyacakları yardım ve gelirleri genel merkezlerden gelen emirlere göre temin etmeleri ve bu konudaki eylemlerini mahallin en büyük mülki amirinin bilgisi içinde gerçekleştirmeleri nedeniyle dikkate alınacak nitelikte bulunmamaktadır.

Hakkın derneklere yardım yapmak isteğinin ve derneklere yapılacak yardımların dava konusu genelge ile önlendiği yolundaki iddia ise, derneklerin faaliyet göstermedikleri ve ikamet ettikleri taşınmazlara gelinerek yapılacak yardımların engellenmemiş ve engellenemez olması ve dava konuşu genelgenin sadece gerekli izin alınmaksızın dolaşılarak yapılacak yardım toplama faaliyetinin önlenmesini amaçlaması karşısında gerçeklerle bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle mevzuata uygun bulunan dava konusu genelgenin iptali istemiyle açılan ve hukuki dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine, 24/6/1982 günü oybirliğiyle karar verildi.

DIŞ TİCARET VE TÜRK PARASININ KIYMETİNİ KORUMA

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/1746
Karar No : 1982/1714

Özeti : İthal izni verildiğine ilişkin belge kendisine tebliğ edilmeyen davacıdan, ithal izni süresi içinde ithal işlemini yapmadığı gerekçesiyle Seri III. No : 18 sayılı Tebliğ uyarınca ithal izni süresinin uzatılması için prim istenmesinin yerinde olmadığı Hk.

Davacı : Nurseren Aslan

Davalılar : 1 — Maliye Bakanlığı
2 — Gümrük ve Tekel Bakanlığı

Davanın Özeti : Almanya'da işçi olarak çalışırken ölen eşinden kalan ve bedelsiz ithal yolu ile yurda getirdiği otomobil için Seri III No : 18 sayılı tebliğ uyarınca beher ay karşılığı 10.000 lira prim istenmesine ilişkin Maliye Bakanlığının 4/1/1980 gün ve BED - 593582 - 06 - A - 3 - 517 sayılı ve Gümrük ve Tekel Bakanlığının 15/2/1980 gün ve İYSK - 1 - 29772 sayılı kararlarının, bedelsiz ithal yoluyla getirdiği otomobili ve gerekli belgeleri Samsun Gümrüğüne teslim ettiği ve ithal izni için sonucu beklediği, bu arada verilmiş olan ithal izninin kendisine ve umumi vekili olan babasına tebliğ edilmediği, çeşitli başvuruları sonunda ithal izninin verildiği ve süresinin geçtiği, bu nedenle de sürenin uzatılabilmesi için her aya 10.000 lira gecikme primi istendiği, ithal izni verildiğine ilişkin belgenin kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle meydana gelen durumdan sorumlu tutulamayacakları ve kendisinden prim istenemeyeceği iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Maliye Bakanlığı Savunmasının Özeti: Husumetin Gümrük ve Tekel Bakanlığına yönetilmesi gerektiği, Seri III No: 18 sayılı tebliğin 25/f ve 27. maddelerine göre işlem tesis edildiği, 3/7/1979 tarihine kadar geçerli ithal izninin davacının umum vekiline gönderildiği ancak, Gümrük ve Tekel Bakanlığının 15/2/1980 günlü yazısından, davacının umumi vekilinin vekâleti bulunmaması nedeniyle tebligat yapılmadığı ve sürenin bu nedenle geçtiğinin belirtildiği, ithal izninin süresi içinde kullanılmaması nedeniyle ithalatın ancak prim tahsili suretiyle mümkün olduğu, dava konusu her iki işleminde yerinde olduğu iddialarıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı Savunmasının Özeti: 4/5/1979 günlü ve 3/7/1979 gününe kadar geçerlilik süresi kaydı taşıyan ithal izninin, Trabzon Gümrükler Başmüdürlüğünden Samsun Müdürlüğüne geliişnden sonra davacı tarafından aranılmadığından ve ithal izninin süresi dolduğundan Merkez Bankası Samsun Şubesine iade edildiği, Seri III, No: 18 sayılı tebliğin 25/f maddesinde, her bir aya kadarki süre için 10.000 lira prim tahsilinin öngörüldüğü, Azmi Atasoy'un yetkili olduğunu gösterir vekaletnamesi bulunmadığından kendisine tebligat yapılmadığı ve sürenin bu nedenle geçtiğinin 24/9/1979 günlü yazısıyla bildirildiği iddialarıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hâkimi: Tülin Özdemir

D. Savcısı: Yılmaz Taşdelen

Düşüncesi: Dava, Almanya'da çalışmakta iken ölen kocasından kalan otomobilin yurda ithali sırasında seri III No: 18 sayılı tebliğ uyarınca, geçirilen beher ay ek süre için 10.000 TL. prim istenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Seri III No: 18 sayılı tebliğin 25/f maddesi, 27 nci maddede belirtilen müracaat ve ithal sürelerinin geçirilmesinde, geç kalınan beher bir aya kadar süre için 10.000 lira prim tahsilini öngörmektedir. Sözü edilen 27 nci maddede ise, bedelsiz ithalatta müracaatların Türkiye'ye kesin dönüşten itibaren 4 ay içinde yapılmasını, T.C. Merkez Bankası Şubeleri tarafından verilen ithal müsadesini kullanma süresini ise 2 ay olarak belirlemiştir.

Uyuşmazlık konusu olayda, söz konusu otomobil için Davacı Nurseren Arslan adına 3/7/1979 tarihine kadar geçerli bedelsiz ithal müsaadesi düzenlenerek 11/5/1979 gününde Trabzon Gümrükleri Başmüdürlüğüne gönderildiği ve ayrıca işlemlerini tamamlanması için aynı gün davacının babası Azmi Atasoyun adresine irsaliye ve pasaporta eklenmek suretiyle bildirimde bulunulduğu açıklanmakta, öte yandan davacının umumi vekili olan Babasının 8/8/1979 gününde Merkez Bankası Samsun Şube Müdürlüğüne verdiği dilekçe içeriğinden, Merkez Bankasının bedelsiz ithal iznine ilişkin 11/5/199 gün 1116 sayılı yazısına 14/5/1979 gününde muttali olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bu koşullarda Gümrük idaresince aranılan belgelerle birlikte ithal müsaadesinin yürülük süresi içerisinde başvurmayan ve sürelerle sınırlandırılmış bir konudaki başvurusunu ciddi bir şekilde izlemiyen davacının; ithal müsaade süresinin prim tahsil edilmeksizin uzatılmamasında yukarıda açıklanan tebliğ hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle hukuki dayanaktan yoksun bulunan davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği görüşüldü:

Davalı Maliye Bakanlığının husumet def'i yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi.

Dava; davacının Almanya'da işçi olarak çalışırken ölen eşinden kalan ve bedelsiz ithal yolu ile yurda getirdiği otomobil için seri III. No: 18 sayılı tebliğ uyarınca, beher ay karşılığı 10.000 lira prim istenmesine ilişkin Maliye Bakanlığının 4/1/1980 gün ve BED - 593582 - 06 - A - 3 - 517 sayılı ve Gümrük ve Tekel Bakanlığının 15/2/1980 gün ve İYSK - 1 - 29772 sayılı kararlarının iptali istemiyle açılmıştır.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 17 sayılı karara ve 7/13948 sayılı karara ilişkin seri III. No: 18 sayılı Bedelsiz İthal Tebliğinin 27 nci maddesi (A) bendi «Müracaatın Türkiye'ye kesin dönüşten itibaren 4 ay içinde yapılması zorunludur. Merkez Bankası tarafından verilen ithal müsaadesini kullanma süresi ise 2 aydır.» hükmünü taşımaktadır. Aynı tebliğin 25 inci maddesi de; Bu tebliğin otomobil ile ilgili bölümünde kayıtlı şartlara aykırılık olması ya da şartların yerine getirilmesinde eksiklik bulunması halinde, 7/13948 sayılı kararname uyarınca Bakanlığımıza verilen yetkiye istinaden, ilgililerin talepleri üzerine aşağıda gösterilen tutarlarda primler tahsil edilerek, bedelsiz ithal izni verilebilir.» denildikten sonra (f) bendinde, 27 nci maddede belirtilen müracaat ve ithal sürelerinin geçirilmesinde, geç kalınan her 1 aya kadar süre için 10.000 TL. sı prim alınacağı belirtilmiştir.

Dava konusu uyuşmazlıkta, davacının bedelsiz ithal izninden yararlanmak üzere getirdiği otomobil için, bedelsiz ithal izni istemiyle Samsun Gümrük Müdürlüğüne başvurduğu ve gerekli belgeleri ibraz ettiği, Merkez Bankası Samsun Şubesi tarafından 4/5/1979 günlü ve 3/7/1979 gününe kadar geçerli ithal izninin verildiği kuşkusuzdur.

Ancak, dava dosyasının ve 28/10/1980 günlü ara kararına Merkez Bankasınca verilen 23/12/1980 günlü ve 82904 sayılı cevabın incelenmesinden, bedelsiz ithal izni verildiğine ilişkin yazının davacıya tebliğ edilmediği ve davacının bu nedenle süresi içinde otomobilini ithal edemediği anlaşılmaktadır .

İthal izni verildiğine ilişkin belge kendisine tebliğ edilmeyen davacıyı ithal izni süresi içinde ithal işlemini yapmadığı gerekçesiyle Seri III. No: 18 sayılı tebliğin 25 inci maddesi (f) bendi kapsamında kabul edip, ithal izni süresinin, davacının her bir aya 10.000 lira prim ödemesi yoluyla uzatılabileceğini kabul etmek mümkün bulunmamaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, davacıya verilen ithal izni süresinin ancak prim ödemek suretiyle yapılabileceği yolundaki, hukuki dayanağı bulunmayan davalı idareler işlemlerinin iptaline, aşağıda dökümü gösterilen 310 (üçyüzon) lira yargılama giderinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine, işlem dosyasının yerine gönderilmesine 21/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/1659
Karar No : 1982/1716

Özeti : Satın alındığı 1980 yılında dördüncü model yılı içinde olan 1977 model arabanın ithali için prim alınmasının yerinde olduğu Hk.

Davacı : Doç. Dr. Beşir Hamitoğulları
Davalı : Maliye Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının yurt dışından bedelsiz ithal izninden yararlanmak amacıyla getirmiş olduğu otomobil için ödeneği primin iadesi istemiyle yaptığı başvuru üzerine, Türk Parası Kıymetini koruma hakkında 17 sayılı karara ilişkin Seri III No : 18 sayılı Tebliğin 7. maddesi ile, ithal edilecek otomobillerin modellerinin ithal talebinde bulunan kişiler tarafından satın alındıkları tarihte, imal yılları itibarilye 3 yıldan eski olamayacağı nedeniyle aynı tebliğin 25/c maddesine göre üç yıldan eski olan otomobiller için prim ödenmek suretiyle ithal imkanı tanındığı, bundan yararlanarak ithal edilen otomobil için ödenen primin iadesine olanak bulunmadığı yolunda davalı idarece tesis edilen 6/3/1981 gün ve HAZMİİT : Bed/ 593582 - 06 - H/33 - 14253 sayılı işlemin; 1977 model otomobili 29/10/1980 tarihinde satın aldığı, 1977 model bir arabanın 1980 yılında üç yaşında olacağı, bakanlığın he sabının yanlış olduğu, Gümrük ve Tekel Bakanlığınca da arabanın üç yaşında telakki edildiği, üç yaşında olan araba için prim alınmaması gerektiği iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Bedelsiz ithalattan yararlanarak otomobil ithal izni almakla, ithal edilecek otomobilin Gümrük Vergi ve resimlerinin ödenmesinin ayrı konuları olduğu birisinin TPKK mevzuatı esasları çerçevesinde, diğerinin ise Gümrük Kanun ve Mevzuatı çerçevesinde işlem gördüğü tüm bedelsiz ithalat tebliğlerinde «satınalma ve model yılı dahil» 3 yıldan eski olamayacağının hükme bağlandığı, bu uygulama karşısında davacının 1977 model otomobilinin 3 yıldan eski olduğu, davacının prim ödeme yolunu seçerek fazla olan bir yıl için prim ödemek suretiyle ithal izni aldığı, otomobilin gümrük vergi ve resimlerinin gümrük mevzuatına göre hesaplandığı ve otomobilin imal yılı ile gümrük idaresine teslim edildiği yılın dikkate alındığı, gümrük vergisi hesaplanırken model yılından sonra gelen ilk yıl için otomobilin (FOB) değerinden eskime payı düşünüldüğü, eskime paylarının model yılından sonraki yıllar için hesaplanması nedeniyle gümrük mevzuatına göre arabanın üç yaşında telakki edildiği, Seri III No : 18 sayılı tebliğin 7. maddesi hükmüne göre ise, model yılı ve satın alma yılının dahil edilerek hesaplandığı, prim ödemeyi kabul etmese ithal iznini hiçbir zaman alamayacağı, söz konusu hükmünden anlaşılacağı gibi otomobilin yaşının kast edilmediği modelden söz edildiği, yapılan işlemin mevzuata uygun bulunduğu iddialarıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tülin Özdemir

Danıştay Savcısı Nihat Özelçi'nin Düşüncesi: Dava, 29/10/1980 tarihinde satın alıp bedelsiz ithal yoluyla dış alımını yaptığı 1977 model Renault Otomobil için ödemek zorunda kaldığı 50.000 lira tutarındaki primin iadesi istemiyle davacı tarafından yapılan başvurunun reddine ilişkin 6/3/1981 gün ve BED/593582 - 06/H 33 - 14253 sayılı Maliye Bakanlığı işleminin iptali dileğiyle açılmış bulunmaktadır.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 17 sayılı karara ve 7/13948 sayılı Bakanlar Kurulu kararına ilişkin Seri III No: 18 Tebliğin «ithal edilecek otomobillerin modelleri, ithal talebinde bulunan kişiler tarafından satın alındıkları tarihte imal yılları itibariyle üç yıldan eski olamaz» hükmünü içeren 7. maddesinin açıklığı karşısında üç yıllık süresi davacının önerdiği gibi arabanın yaşına göre değil model yılına göre ele almak gerektiğinden ve bu durumda da 1977, 1978 ve 1979 gibi 3 yıllık model yıllarını geride bıraktıktan sonra, dördüncü yılı olan 1980 de satın alınmış olan araba için aynı tebliğin 25/C maddesi hükmü uyarınca tahsili zorunlu bulunan primin iadesi söz konusu olamayacağı cihetle hukken tutarsız bulunan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Dava, davacının yurt dışından bedelsiz ithal izninden yararlanmak amacıyla getirmiş olduğu otomobil için ödediği primin iadesi istemiyle yaptığı başvuru üzerine ürk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 17 sayılı karara ilişkin Seri III No: 18 sayılı tebliğin 7. maddesi ile ithal edilecek otomobillerin modellerinin ithal talebinde bulunan kişiler tarafından satın alındıkları tarihte imal yolları itibariyle üç yıldan eski olamayacağı nedeniyle aynı tebliğin 25/C maddesine göre üçyıldan eski olan otomobiller için prim ödenmek suretiyle ithal imkanı tanıdığı, bundan yararlanarak ithal edilen otomobil için ödenen primin iadesine olanak bulunmadığı yolunda davalı idarece tesis edilen 6/3/1981 gün ve HAZMİİT BED/593582 - 06 H/33 14253 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı her ne kadar 1977 model bir otomobilin 1980 yılında Gümrük ve Tekel Bakanlığınca üçyaşında telakki edildiğini ve üç yaş üzerinden işleminin yapılacağının bu bakanlıkça belirtildiğini, davalı Maliye Bakanlığınca yapılan hesaplamanın hatalı olduğunu ileri sürmekte ise de; Gümrük ve Tekel Bakanlığının sözkonusu işlemi Gümrük Kanunu ve Mevzuatına ilişkin olup Gümrük vergi ve resimlerinin hesaplanmasını içermekte, diğer taraftan dava konusu edilen işlem ise, Türk Parası kıymetini koruma mevzuatına ilişkin Seri III No: 18 sayılı Bedelsiz İthalat Tebliğinin uygulanmasından doğmakta ve her iki konuda yapılmış olan hukuki düzenlemeler ve uygulamalar farklılık göstermektedir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 17 sayılı Karara ve 7/13948 sayılı karara ilişkin Seri III No: 18 sayılı Bedelsiz İthalat Tebliğinin 7. maddesi «ithal edilecek otomobillerin modelleri, ithal talebinde bulunan kişiler tarafından satın alındıkları tarihte, imal yılları itibariyle üç yıldan eski olamaz.» hükmünü taşımaktadır.

Aynı tebliğin 25. maddesinde «Bu tebliğin otomobil ile ilgili bölümünde kayıtlı şartlara aykırılık olması yada şartların yerine getirilmesinde eksiklik bulunması halinde 7/13948 sayılı kararname uyarınca Bakanlığımıza verilen yetkiye istinaden ilgililerin talepleri üzerine aşağıda gösterilen tutarlarda primler tahsil edilerek bedelsiz ithal izni verilebilir» denildikten sonra bu maddenin C bendinde de, 7. maddede kayıtlı otomobil imal yılından azami 3 yıla kadar vuku bulabilecek her

ıla tekabül eden yaş farkı için 50.000 Türk Lirası prim ödeneceği belirtilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda anılan Tebliğ hükümlerine göre, arabanın eskiliği «Model yılı» ve «satın alındığı» yıl dikkate alınarak hesaplanacağından ve üç yıldan eski model otomobiller ancak 50.000 lira prim ödendiği takdirde ithal edilebileceğinden; davacının 29/10/1980 tarihinde satın almış olduğu 1977 model otomobil, satın alındığı 1980 yılında dördüncü model yılı içinde olduğundan, Seri III No: 18 sayılı Bedelsiz ithalat tebliğinin 25. maddesi (C) bendi uyarınca bir model yılı eskiliği nedeniyle otomobilin ithal edilebilmesi için 50.000 lira prim alınması yerindedir.

Davacı tarafından bu prim ödenmek suretiyle yapılmış olan ithalattan sonra davacının, otomobilinin ithalinde prim alınmaması gerektiğinden bahisle alınan primin iadesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemin yukarıda açıklanan nedenlerle lgili mevzuata uygun bulunduğundan, hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine 21/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/3472
Karar No : 1982/1439

Özeti: Bedelsiz ithal izni verilmesi konusunda uyuşmazlık doğmasına ve bedelsiz ithal izni verilmemesi yolundaki işlemin iptali istemiyle Danıştay'da açılan davanın henüz sonuçlanmamasına rağmen davacı tarafından ithal edilmek istenilen otomobilin gümrüğe terkedilmiş sayılmasında mevzuata uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Ahmet Cöcü

Vekilleri : Av. Hayati Tuncel Av. Cemil Hamzaoğlu

Davalı : Gümrük ve Tekel Bakanlığı

Davanın Özeti: Müvekkilince bedelsiz ithal yoluyla yurda sokulmak istenen otomobilin 2419 sayılı Yasayla değişik 1615 sayılı Yasaya göre gümrüğe terkedilmiş sayıldığına ilişkin davalı idarece tesis olunan 27/7/1981 gün ve Güm. İş. Şb. Md. K: 4 12399 sayılı işlemin müvekkilinin bedelsiz ithal izni verilmesi isteminin reddi yolundaki işlemin iptali istemiyle Danıştay'da açılan davanın sonuçlanmadığı, ithal konusunda çıkan uyuşmazlığın yargı yerine intikali ve henüz çözümlenmemesi karşısında söz konusu otomobilin gümrüğe terkedilmiş sayılamayacağı, işlemin 2419 sayılı Yasayla değişik 1715 sayılı Yasaya aykırı olduğu iddialarıyla iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti: 2419 sayılı Yasayla 1615 sayılı Yasaya eklenen geçici 6. madde hükmünde öngörülen süre içinde, süre uzatma isteminde bulunulmadığı, halde, ithal veya ihraç edilmeyen davacıya ait otomobilin gümrüğe terkedilmiş sayılmasının zorunlu bulunduğu, dava konusu işlemin yasaya aykırı olmadığı belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Mehmet Ünlüçay

Danıştay Savcısı Ahmet Kocabıyıkoğlu'nun Düşüncesi: Dava, davacının bedelsiz ithal yoluyla gümrüklere gelen ve 1/2/1979 tarihinde ambara konan otomobilin kanuni süre içinde ithal edilmediğinden bahisle gümrüğe terkedilmiş sayılarak tasfiyeye tabi tutulması yolundaki işlemin elinde olmayan nedenlerle süresinde ithalatı gerçekleştiremediği iddiasıyla iptali istemiyle açılmıştır.

1615 sayılı Gümrük Kanununun 2419 sayılı Kanunla değişik 140. maddesinde tasfiye edilecek eşya aşağıda gösterilmiştir denildikten sonra 1. fıkrasında «aşağıda yazılı eşya sahip veya taşıyıcılarınca ilgili maddelerinde belirtilen kanuni bekleme süresi sonuna kadar ithal veya yurt dışı edilmediği takdirde bu süre sonunda gümrüğe terk edilmiş sayılır.» denmiş fıkranın a bendinde bunun giriş ve çıkış eşyasından antrepo ve sundurmalarda ve gümrük denetlemesi altında bulunan yerlerde bu kanunda yazılı sürelerden fazla kalmış eşya» olduğu belirtilmiş, mezkür kanunun 52. maddesinde de, yukarıdaki maddede gösterilen (sundurma) yerlere konulan eşya bir gümrük rejimi beyanında bulunulmak üzere buralarda ancak iki ay ve rejim beyanından itibaren de iki ay kalabilir. Bu süreler içinde çekilmeyen eşyanın tasfiye olunacağı hükme bağlanmış, ayrıca mezkür Kanuna 2419 sayılı Kanunla eklenen geçici madde 6 da «Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bekleme süresini doldurmuş eşya ile iki ay içinde doldurulacak olan eşya kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ithal veya ihraç edilmediği takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılır.» Bu madde gereğince verilmiş iki aylık süre içinde durum eşit aralıklarla en az dört kez radyo ve televizyon vasıtasıyla ilgililere duyurulur. Bu duyurma tebligat yerine geçer» denilmiş, Kanunun 175. maddesinde yapılan değişiklikle 140. madde kapsamına giren eşya için kanuni sürelerin bitiminden evvel olmak kaydıyla zorlayıcı sebepleri gösteren bir yazıyla başvurulması halinde Bakanlığa üç ay geçmemek üzere süre uzatımı yapılabilme hakkı tanınmış bulunmaktadır.

İhtilaflı olayda da davacı tarafından bedelsiz ithal hükümlerinden yararlanarak yurda ithal edilmek istenen ve 1/2/1979 tarihinde TCDD ambarına konan otomobilin gerek gümrük Kanununun 52. maddesinde yazılı 2 aylık sundurma bekleme süresi bitimine ve gerekse kanunun geçici 6. maddesiyle tanınan süre içinde 27/4/1981 tarihine kadar gümrükten çekilerek ithalatın gerçekleştirilmediği ve ilgilinin bu süreler içinde davalı Bakanlığa süre uzatma talebinde de bulunmadığı anlaşıldığından, eşyanın gümrüğe terkedilmiş sayılması ve bunun tabii bir sonucu olarakta tasfiye tabi tutulması yolunda tesis edilen işlemde bir kanunsuzluk görülmemiştir.

Diğer taraftan davacının mezkür süreler içinde Maliye Bakanlığından bedelsiz ithal izni alamamış olması ve hasıl olan uyuşmazlığın Danıştay'a intikali gümrük Kanunu ile tayin edilen mezkür sürelerin otomatikman uzatılmasına intaç etmez. Belki bu hal süresi içinde davalı Bakanlığa başvurulmak kaydıyla tayin edilen kanuni sürenin 3 ayı geçmemek üzere uzatılmasına vesile teşkil edebilir. Olayda ise süre uzatma istemi mezkür sürenin bitiminden sonradır.

Davanın açıklanan sebeplerle reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Almanya'da işçi olarak çalışan davacı, yurda ithal etmek amacıyla getirdiği, 1/2/1979 tarihinde gümrük anbarına teslim ettiği otomobili için bedelsiz ithal izni alamayınca, ithal izni verilmemesi yolundaki Maliye Bakanlığınca tesis edilen işlemin iptali istemiyle Danıştay'da 21/5/1980 tarihinde dava açmıştır.

Danıştay'da açtığı dava sonuçlanmadan, 1615 sayılı Yasayı değiştiren 2419 sayılı yasanın 27/2/1981 tarihinde yürürlüğe girmesi üzerine davacı, 10/6/1981 tarihinde, Danıştay'da açtığı davanın henüz sonuçlanmadığından bahisle gümrüğe terk işlemi yapılmaması, otomobilinin gümrükte bekleme süresinin uzatılması isteminde bulunmuş; ancak davalı idare, yasal süresi içinde otomobilinin ithal veya ihracını yapmaması süresi içinde süre uzatımı isteminde de bulunmaması nedeniyle otomobilinin gümrüğe terkedilmiş sayıldığını davacıya bildirilmiştir. Dava da, Gümrük ve Tekel Bakanlığının 27/7/1981 gün 12399 sayılı bu işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

1615 sayılı Yasada, düzenlenen gümrük rejimleriyle, gümrüğe gelen eşyaların, birikimin önlenmesi amacıyla belli süreler içinde çekilmesi öngörülmüş; gümrüğe gelen eşyanın sundurma ve antrepolarda gümrük yönetimindeki yerlerde kalabileceği süreler gösterilmiştir.

27/2/1981 tarihinde yürürlüğe giren 2419 sayılı Yasa ile değiştirilen 1615 sayılı Yasanın 140. maddesinde de antrepo ve sundurmalarda gümrük denetimi altındaki yerlerde bulunan eşyanın yasa da belirtilen bekleme süresi sonuna kadar ithali veya ihracı gerçekleştirilmediği takdirde gümrüğe terkedilmiş sayılmayacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca 1615 sayılı Yasaya 2419 sayılı Yasayla eklenen geçici 6. maddede 2419 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 27/2/1981 tarihinde yasada belirtilen bekleme süresini dolduran eşya ile iki ay içinde ithali veya ihraçı gerçekleştirilmediği takdirde gümrüğe terkedilmiş sayılacağı belirtilmektedir.

1615 sayılı Yasayla düzenlenen gümrük rejimlerini ithal ve ihraç rejimleri dışında düşünmek olanaksızdır. Söz konusu gümrük rejimleri ithal veya ihraç rejimlerinin tamamlayıcısı olup, gümrük rejimlerinin bu rejimlerle uyum halinde bulunması gerekir.

Nitekim, yukarıda belirtilen yasal düzenlemeyle de, gümrüğe gelen eşyanın sundurma ve antrepolarda kalış süreleri saptanırken, söz konusu eşyanın ithal veya ihracının bir an önce gerçekleştirilmesi amaçlanması; gümrükteki eşyanın ithal veya ihraç rejimlerine göre işleme tabi tutulması esas alınmıştır.

Bir eşyanın gürmükte kalma süresi sonuna kadar ithal vea ihraçının yapılmadığı sonucuna varabilmek için de, söz konusu eşyanın ithal veya ihracı konusunda ithalat veya ihracaat rejimleri uyarınca yetkili mercilerce kesin bir işlem tesis edilmesi, uyuşmazlık bulunmaması gerektiği açıktır. Bu itibarla gümrükteki eşyanın ithal veya ihracı konusunda yetkili mercilerce bir işlem tesis edilmemesi veya uyuşmazlık doğması halinde gümrükte bekleme süresinin işlem tesisine veya uyuşmazlığın çözümüne kadar işlemiyeceğinin kabulü zorunlu olup; ithal veya ihracı konusunda uyuşmazlık bulunan gümrükteki eşyanın, sadece yasada belirtilen süreler geçtiğinden bahisle, ithal veya ihraç edilip edilmeyeceği belirsiz bulunmasına rağmen, gümrüğe terkedilmiş sayılması yoluna gidilmesini 2419 sayılı Yasa ile değişik 1615 sayılı Yasa hükümleriyle bağdaştırmaya olanak bulunmamaktadır. Zira anılan 2419 sayılı Yasayla değişik 1615 sayılı Yasada, bir eşyanın gümrüğe terk-

edilmiş sayılmasının eşyanın yasada belirtilen sürelerin sonuna kadar ithal veya ihraç edilmemesine bağlanması karşısında, ithal veya ihraç edilip edilemeyeceği belirsiz bulunan eşyanın gümrükteki bekleme süresini doldurduğundan, gümrüğe terkedilmiş sayılacağından söz edilemez.

Dava konusu olayda da, davacının 1979 yılında gümrüğe getirdiği otomobilin ithal edilip edilmeyeceğinin belirsiz olmasına, davacı tarafından bedelsiz ithal izni verilmemesi yolundaki Maliye Bakanlığı işleminin iptal istemiyle açılan dava henüz sonuçlanmamasına rağmen, söz konusu otomobilin gümrüğe terkedilmiş sayılmasında mevzuata uyarlık bulunmamaktadır.

Davacıya ait otomobilin ithal edilmeyeceği konusunda yargı yerine intikal eden uyuşmazlığın çözümünün beklenmesi, yargı yerine verilecek karardan sonra yasada belirtilen bekleme sürelerinin işletilmesi ve işlem tesisi 2419 sayılı Yasayla değişik 1615 sayılı Yasa hükümlerinin gereğidir.

Maliye Bakanlığının davacının bedelsiz ithal izni isteminin reddi yolundaki işlemide 21/5/1980 tarihinde açılan dava sonunda Danıştay Onuncu Dairesince verilen 26/5/1982 tarihi K : 1438 sayılı kararla iptal edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle davacıya ait otomobilin gümrüğe terkedilmiş sayıldığı yolundaki davalı idarece tesis olunan 27/7/1981 gün ve 12399 sayılı kararın iptaline ayrıntıları aşağıda yazılı yargılama giderleri tutarı 2850 (ikibin sekizyüzelli) lira ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre 3400 (üçbindörtyüz) lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 26/5/1982 günü oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/989
Karar No : 1982/1281

Özeti : Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 17 Sayılı Karar ile 7/5399 ve 7/100062 sayılı Kararnamelere ilişkin 9/1 sayılı Maliye Bakanlığı Tebliğinin iptali istemiyle açılan davanın reddine dair kararın düzeltilmesi isteminin kısman kabulü ile anılan tebliğdeki «Transfer anındaki» sözcüklerinin iptali Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : Pemko Profilo Elektrik Motorları ve Kompresör Sanayi A. Ş. Mecidiyeköy

Karşı taraf : Maliye Bakanlığı

İstemin Özeti : 16/2/1978 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 9-1 sayılı Maliye Bakanlığı tebliğinin 1. maddesinin iptali istemiyle davacı şirketçe açılan davanın reddine dair Danıştay Onikinci Dairesinin 17/4/1980 gün E : 1978 - 1947, K : 1980-1679 sayılı kararın; kararda belirtilenin aksine 6 sayılı tebliğin kararnameye aykırı bir yönü olmadığı aslında kararnamede sözü edilen trasfer garantisinin kur garantisinden başka bir anlam içermediği, bir düzenleyici tasarruf kaldırılırken kazanılmış hakların korunması gerektiği, kazanılmış hakları korumayan 9 - 1 sayılı tebliğin 1. maddesinin iptali gerektiği iddialarıyla düzeltilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti: Kararın usul ve yasaya uygun olduğu belirtilerek düzeltme isteminin reddi savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Zümrüt Öden

Danıştay Savcısı Nihat Özelçi'nin Düşüncesi: Karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen hususlar, 521 sayılı Danıştay Kanununun 98. maddesinde yazılı sebeplerden hiçbirisine uymadığından talebin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Davacı Şirket tarafından ileri sürülen kararın düzeltilmesi nedenleri 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54 üncü maddesinin (c) bendine uygun bulunduğundan karar düzeltme istemi kabul edilerek Danıştay Onikinci Dairesinin 17/4/1980 günlü, E: 1978-1947. K: 1980/1679 sayılı kararı kaldırılarak işin esası yeniden görüşüldü :

Dava, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 17 sayılı karar ile özel dış krediler ve faiz eşlendirme fonu hakkındaki 7-5399 sayılı ve 7-10062 sayılı kararnamelere ilişkin Maliye Bakanlığının, 9-1 sayılı tebliğin 1. maddesinin iptali istemiyle açılmıştır.

9 ve 9-1 sayılı tebliğin dayalı bulunduğu 7-5399 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile özel dış kredi esasları düzenlenmiştir.

Kararnamenin 3. maddesi, özel dış kredi kullanılmasını Maliye Bakanlığının müsaadesine bağlı tutarken, aynı zamanda müsadenin verilmesinde aranacak şartları herhangi bir kısıtlama yapmaksızın Maliye Bakanlığının çıkaracağı tebliğde tayin ve tesbit edeceğini açıklıkla belirtmiştir. Kararnamenin 4 ncü maddesinde ise;

1 — Özel dış kredi için Devlet adına kefalet verilemiyeceği,

2 — Maliye Bakanlığının transfer garantisi vermeye yetkili olduğu,

3 — Bu garantinin borcun ana parası ile faiz taksitlerinin vadesinde cari kambiyo rayici üzerinden borçlu tarafından Merkez Bankasına yatırılacak Türk Lirası Karşılıklarının transferini kapsadığı esasları hükme bağlanmıştır.

19/6/1975 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 7-10062 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile de, bu esaslara ek olarak bankaların alacağı özel dış kredilerin ilgili bazı hükümler getirilmiştir.

Daha sonra, bu iki kararnameye dayalı olarak Maliye Bakanlığınca çıkarılan ve 14/9/1976 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 6 sayılı tebliğin 3 ncü maddesi 'le kur garantisi getirilmiş; aynı tebliğin 4 üncü maddesinde de; bu kur garantisi için % 1 teminat yatırılması esası kabul edilmiştir.

Fakat 31/12/1977 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 7-5399 ve 7-10062 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamelerine dayalı 9 sayılı Maliye Bakanlığı tebliği ile 6 sayılı tebliğ yürürlükten kaldırılarak bu tebliğin ek 1. maddesi ile iki istisna dışında kur garantisi kaldırılmıştır. Bu iki istisna;

1 — Bu tebliğin yayımı tarihinden önce yatırılmış bulunan % 1'lere tekabül eden dönem içerisinde kur garantisinin son defa uygulanacağı,

2 — Bu tebliğin yayımı tarihine kadar usulüne uygun müsaadeye bağlanmış bulunan krediler ile 6 nolu tebliğe göre % 1 garantileri % 7 olarak yatırılmasına devam eden kredilerdir.

16/2/1978 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 9-1 sayılı dava kanunu tebliği ile de, kur farkı garantisi tamamen kaldırılıp evvelce yatırılmış bulunan % 1 ve % 7 teminatların sahiplerine iadesi esası getirilmiştir. Bahsi geçen 6 sayılı ve 9 sayılı 9-1 sayılı tebliğlerin 7-5399 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile 7-10062 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre 7-5399 sayılı kararnamenin 3 ncü maddesi ile verilen yetkiye dayalı olarak çıkarıldıkları ve amaçlarının bu kararname ile esasları getirilmiş bulunan özel dış kredileri ayrıntılarını düzenlemek olduğu kuşkusuzdur. Ancak, bahsi geçen tebliğlerin dayalı bulundukları Bakanlar Kurulu Kararnamelerine ve onların getirdiği esaslara uygun hükümler taşınması gerekmekte; diğer bir deyişle tebliğlerin, dayanaklarını oluşturan Bakanlar Kurulu Kararnamelerine aykırı hükümler taşınması zorunlu bulunmaktadır.

Yukarıda ayrıntılarıyla açıklandığı gibi, 7-5399 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile, özel dış krediler için Devlet adına kefalet verilemiyeceği, Maliye Bakanlığının sadece transfer garantisi vermeye yetkili olduğu ve söz konusu bu garantinin ise 4 üncü madde ikinci fıkrada yazılı biçimde borcun ana parası ile faiz taksitlerinin vadesinde cari kambiyo rayici üzerinden borçlu tarafından Merkez Bankasına yatırılarak Türk Lirası karşılıklarının transferini kapsadığı esası kabul edildiği halde, yine bu kararnameye dayalı 6 sayılı tebliğin 3 ncü maddesi ile cari kambiyo rayici esasından ayrılmarak kredinin alındığı tarihteki kambiyo rayici esası kabul edilmiş ve krediyi alanların yatıracağı % 1 teminatlar ile kur farkı karşılanmak istenmiştir. Bu suretle 6 sayılı tebliğ ile bu tebliğin dayalı olduğu kararnamenin 4 ncü maddesinde uyulması zorunlu olarak belirlenmiş bulunan esaslara uymayan bir düzenleme getirilmiş olmaktadır.

Konuya bu açıdan bakınca, davada ileri sürüldüğü gibi 6 sayılı tebliğin uygulanması sonucu kazanılmış bir hakkın doğduğundan bahsetmek olanaksızdır. Zira Tebliğler güç aldıkları kararnamelere uygun oldukları oranda geçerli sayılabilir ve kararnamelere aykırı biçimde tebliğlerle getirilen düzenlemelerin normlar hiyeraşisi içinde kazanılmış bir hakkı vücut vermesi düşünülemez. Bu haliyle 9 ve 9-1 sayılı tebliğlerle, 6 sayılı tebliğler kararnameye aykırı biçimde tanınan kur garantisinin kaldırılmasında isabetsizlik bulunmamaktadır.

Anılan tebliğlerle kur garantisi kaldırılmak suretiyle dış kredi sağlama esasları bu kredilerin alınmasına olanak sağlayan kararnamelere özellikle 7-5399 sayılı kararnameye uygun hale getirilmektedir.

Ancak dava konusu 9-1 sayılı tebliğin 1. maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan «bu tebliğin yayımı tarihinden itibaren 6 nolu tebliğ esaslarına göre alınmış kredilere ait taksitler transfer anındaki cari kur üzerinde karşılığı Türk Liraları tahsil edilmek suretiyle transfer olunur» hükmü, 7-5399 sayılı kararnamenin 4 ncü maddesinde tanımlanan transfer garantisini kaldırması nedeniyle, kararnamede saptanan esaslara açık biçimde aykırı bulunmaktadır.

Nitekim 9-1 sayılı tebliğin iptali istemiyle açılan dava sonunda, Danıştay Onikinci Daresince 9-1 sayılı tebliğin 1 inci maddesinde yer alan «transfer anındaki» sözcüklerinin iptaline karar verilmiştir. 13/4/1981 gün ve E: 1979/3689, K: 1981/766 sayılı bu kararın düzeltilmesi istemide Danıştay Onuncu Dairesince reddedilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, davanın 9-1 sayılı tebliğin 1 inci maddesinde yer alan transfer anındaki «sözcüklerinin iptali istemine yönelik kısmı hakkında kesin hüküm nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına, 9-1 sayılı tebliğin 1 inci maddesinin transfer anındaki sözcükleri dışında hükmünün iptaline önelik dayanaktan yoksun davanın ise reddine, ayrıntıları aşağıda yazılı yargılama giderleri tutarı 338 liradan davanın kısmen kabulü nedeniyle 169 liranın davalı idareden alınmasına 13/5/1982 günü oyçokluğuyla karar verildi.

Özel sektör ile kamu sektörünün kendi imkanları ile belli projelerin finansmanı için sağlayacakları «Özel dış kredilerin» şartları ve kullanılış biçimleri 7-5399 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile düzenlenmiştir. Bu konuda özel dış kredinin kullanılması Maliye Bakanlığının iznine bağlanmış ve izin verilmesi koşullarının Maliye Bakanlığınca çıkarılacak tebliğle belirtilip saptanması öngörülmüştür.

Maliye Bakanlığı da 14/5/1975 günlü Resmî Gazete'de yayınlanan 6 sayılı tebliğ ile konuyu düzenlemiştir. Tebliğin adı aynen «Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki 17 sayılı karar özel dış krediler ve faiz eşlendirme fonu hakkındaki 7 - 5399 ve 7 - 10062 sayılı kararlara ilişkin tebliğ'dir. Ardından da açıkça anlaşılacağı gibi Maliye Bakanlığı bu tebliği 17 sayılı karar ile 7 - 5399 ve 7 - 10062 sayılı kararların verdiği yetkiye dayanarak yürürlüğe koymuştur.

Nitekim, 17 sayılı Kararın 21. maddesi «... ithalat bedellerinin Maliye Bakanlığınca tesbit edilecek esaslara göre...» ödeneceği 37 nci maddesinde... «haritçen her türlü kısa, orta ve uzun vadeli kredi temini, istikraz anlaşanları yapılması, ödeme şartları vadeleri, taksitleri ve faiz masrafları bakımından Maliye Bakanlığının müsaadesine »tabi olacağı nihayet 50 nci maddesinde «Maliye Bakanlığının Türk parasının kıymetini korumak maksadıyla luzümlü göreceği bilcümle tedbirleri almaya...» yetkili olduğu belirtilmiştir.

7 - 5399 sayılı kararla Maliye Bakanlığına düzenleme yetkisi verilirken yetkili olmadığı hususlar açıkça belirtilmiştir. 4 ncü madde de yer alan... «devlet adına kefalet verilemez...» hükmü gibi kur garantisi verme yetkisi Maliye Bakanlığından esirgeme idi, bununda açıklıkla belirtilmesi gerekli ve olanaklı idi. 6 sayılı tebliğ, 14/9/1976 gününden 31/12/1977 gününe kadar aynen 16/2/1978 gününe kadar da 9 sayılı tebliğle değişen şekliyle Bakanlar Kurulunun bilgisi altında kalmış ve uygulanmıştır. Bakanlar Kurulu, Maliye Bakanlığına verdiği yetkilerin açıldığı öne sürerek düzeltme girişiminde bulunmamıştır. Bu durumda 6 sayılı tebliğin Bakanlar Kurulunca örtülü olarak (zımman) onaylandığı anlamına gelir.

Şu hale göre, Maliye Bakanlığı tebliğinin 7 - 5399 sayılı kararla öngörülmeyen «kur garantisi»ni vermesinin geçersiz sayılması görüşüne katılmaya olanak yoktur.

Hukuk Devleti ilkesi; Devlet adına yürütülen işlem ve eylemlerin önceden belli hukuk kurallarına uygun cereyan etmesini öngörür. Bu ilke vatandaş yönünden güvence ve idare yönünden bu güvenceyi aramama yükümlülüğünü beraberinde getirir.

Bu hukuk kararları ister yasama organınca yürürlüğe konulsun, isterse idarenin düzenleme yetkisine dayansın, üstün hukuk kurallarına, aykırı olarak yurt daşın hak ve menfaatinin ihlal ederse, bunlara karşı yargı yerlerine başvurularak hak ve menfaatin korunması mümkündür. Ancak metinleri yürürlüğe koyan Devlet organları için bu yol kapalıdır. Çünkü bu organlar söz konusu aykırılığı giderme olarak ve yetkisine sahiptir.

Yürürlükte bulunan idari işlemler bakımından doğruluk ve hukuka uygunluk karinesi, idare hukukunun ve idare yargının önemli ilkelerindendir. Bu ilkenin sonucu olarak üçüncü kişilerin kazanılmış hakları saklı tutulur. 6 sayılı tebliğ hükmünün dayanağı kararnamelere aykırı olarak üçüncü şahıslar lehine «kur garantisi» verdiği kabul edilse bile, bu durum bu tebliğe göre uygula-

maya konulmuş işlemlerin ortadan kaldırılmasına, yapılmış sayılmasına olanak vermez. Tebliğle kendisine hak tanınan üçüncü şahsın hilesi, kötü niyeti sözkonusu olmadan idarenin resen yürürlüğe koyduğu düzenleyici işlemin üst düzeydeki düzenlemeye aykırılığı öne sürülerek ve geriye geçerli olarak yürürlükten kaldırılması hukuk ilkeleriyle bağdaşmaz. İdare, kendi hatasını, davada dayanak olarak ileri süremiyeceği gibi, yargı yerinde de bu hata idarenin haklılığına dayanak sayılmaz.

Tebliği kararnameye yada mevcut koşullara aykırı bulan idare bunun düzeltme olanaklarına sahiptir. Nitekim 9 sayılı tebliğ 6 sayılı tebliği yürürlükten kaldırmış; ancak başlamış bulunan işlemleri saklı tutmuştur. 9-1 sayılı tebliğ ise 9 sayılı tebliğin saklı tuttuğu kazanılmış hakları ortadan kaldırmıştır.

7-5399 sayılı kararda «kur garantisi verilmesini yasaklayan bir hüküm mevcut değildir. Kararın 4 ncü maddesinde özel dış krediler için Devlet adına kefalet verilmez» denilmekte ise de «Kefalet ile kur garantisi »aynı şey değildir. «Kefalet» krediyi veren yabancı firmaya karşı borcun üstlenilmesini ifade ettiği halde, «Kur garantisi» krediyi alan firmaya karşı borcun tutarının belli bu kur üzerinden transferini garanti eder, nitelikleri ve muhatapları değişik olan bu iki hukuki müesseseyi aynı anlamda kabul ederek kararnamenin «kur garantisi»ni yasakladığı sonucuna varılamaz.

Açıklanan nedenlerle, kararnamelere aykırı bulunan ve geriye geçerli hükümler getirerek kazanılmış hakları ortadan kaldıran 9-1 sayılı tebliğin 1 nci maddesinin tümüyle iptali gerekeceği oyuyla çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

ELEKTRİK İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/491
Karar No : 1982/1169

Özeti : Belediye sınırları içinde olupda dağıtım tesisleri belediye tarafından kurulmayan veya sonradan belediye sınırları içerisine alınan işyerlerine, elektrik satış hakkının 1327 sayılı Yasanın 27 nci maddesine göre belediyelere devrinin gerekmediği Hk.

Davacı : İzmit Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Ahmet Aydın
Davalı : Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Turgut Ayer

Davanın Özeti : Müvekkili Belediyenin belediye sınırları içinde bulunan SEKA. Kordsa. Lassa, Boru Fabrikası, Klor Fabrikası, Petrol Ofisi Tarım Korıma, Shell Tesisleri, Türk Kablo A. Ş. Demirel A. Ş. Susanbaş Un Fabrikası, Derince DDY İşletmesi, Trantürk Kimya A. Ş., Nezih Mobilya, Kimsan-Kimya Sanayi A. Ş., Pet-

kim, Su pompa Tesisleri, Seka Mezbaha yanı Su pomba Tesisleri, Seka su pompa tesisleri. Tekfen A. Ş. ve Deniz Kuvvetleri Mayın Arama Tarama Teknik Okul Komutanlıklarına Türkiye Elektrik Kurumu tarafından yapılan elektrik enerjisi dağıtım ve satışı işinin Belediyeye devri yolundaki başvuruya cevap verilmemek suretiyle tesis edilen red işleminin; 1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 27. maddesine göre belediye sınırları içinde dağıtım şebekeleri kurma ve bunlardan elektrik enerjisi satılması hakkının belediyeye ait olduğu, adı geçen Kanunun 3. maddesi ile bu kanunda yazılı istisnalar dışında tekeli altında olmak üzere yurdun ihtiyacı olan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretinin yapılmasını Türkiye Elektrik Kurumuna bırakmakla beraber 27. madde ile dağıtım tesisleri bakımından istisna geçirildiği, bu hükümden Türkiye Elektrik Kurumuna tanınan tekel hakkının mutlak olmadığının anlaşıldığı iddiasıyla iptali istemidir.

Savunmanın Özeti: Davanın süresi içinde açılmadığı, dağıtım tesislerinin devri, istenen, Lassa Lastik Sanayi ve Ticaret T. A. Ş. ne ait Lastik Fabrikası ile Kordsa Kord Bezi Sanayi ve Ticaret A.Ş. ait Kord Bezi fabrikasının davacı İzmit Belediyesi sınırları içinde değil Köseköy Belediyesi sınırları içinde olduğu ve adı geçen Belediyece bu iki tesise kurumları tarafından elektrik satılmasına izin verildiği, Nezih Burgu Metal ve Ağaç Sanayi, Kimya Sanayi Limited Şirketi ile Petkim Su Pompa tesislerine kurumlarınca elektrik verilmesine davacı belediyece izin verildiği, 1312 sayılı Yasanın 3. maddesi ile bütün yurtda elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticaretini yapma hak ve görevinin tekel şeklinde kurumlarına verildiği yasanın genel gerekçesinden kurumun dağıtım hakkının belediye sınırlarını da kapsadığının anlaşıldığı, 1312 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra kurulacak belediyeler dağıtım şebekelerini kendileri kurup işlettikleri takdirde dağıtım hakkına sahip olabilecekleri, bu hakkın kullanılmaması halinde ise Yasanın 3. maddesi gereği bu görevin kuruma düştüğü, aynı şekilde sınırları içinde dağıtım hizmetini yürüten bir belediyenin sınırları içinde kurulacak bir sınai tesisin elektriğini karşılıyamaması durumunda Kurumun dağıtım da dahil olmak üzere gerekli şebekeyi yaparak elektriği karşılamak zorunda olduğu ve bu suretle tesisle sınırlı olarak kurumun dağıtım hakkının doğacağı, olayda Belediyece kurulup işletilmekte olan bir tesis söz konusu olmadığı gibi tesisi kurma olanak ve niyeti de bulunmadığından belediyenin doğmuş dağıtım hakkından söz edilemeyeceği, dağıtım hakkı doğmuş olan bir belediyenin dağıtım tesislerini devretmesi halinde yeniden bu hakka sahip olmasını önleyen yasanın tesis kuramadığı ve kurmak istemediği için dağıtım hakkı doğmamış ve karşı kurumun yasanın 3. maddesinden kaynaklanan dağıtım hakkına dayanarak hizmeti yürütmeye başlamasından sonra belediyenin tek yanlı olarak kurumun bu yasal hakkını ortadan kaldırabilmesinin yasanın amacı ile bağdaşmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Ali Güven

Danıştay Savcısı Ahmet Özeren'in Düşüncesi: Dava, İzmit Belediyesi sınırları içinde bulunan Kuruluşlara TEK tarafından yapılan elektrik enerjisi satışının belediyeye devri için yapılan başvurunun reddi yolunda davalı idarece tesis olunan işlemin iptali dileğiyle açılmıştır.

Davacının devir istemi 13/12/1979 gününde idareye ulaştığına; idarece bir cevap verilmemesi nedeniyle olay tarihinde yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 69. maddesi gereğince üç ay beklenilip ondan sonraki 90 gün bitmeden 9/6/1979 tarihinde dava açılmış olduğuna nazaran davalı idarenin süre def'i yerinde görülmemiştir.

Esasa gelince: 1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 3. maddesinde yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretim, iletim dağıtım ve ticareti TEK'in tekeline verilmiş, yine aynı maddede bu yasada yazılı istisnalar bu tekelin dışında tutulmuştur.

Aynı yasanın 27. maddesi «belediyeler, köyler ve diğer amme hüviyetindeki hükmi şahıslar dağıtım şebekelerini kendi sınırları içinde kalmak üzere kendileri kurabilir ve işletebilirler» demek suretiyle 3. madde sözü edilen istisnalardan birini açıklamış bulunmaktadır.

Anılan yasa hükümlerinin birlikte incelenmesinden 1312 sayılı Yasanın 3. maddesi ile TEK'e tanınan tekelin mutlak olmadığı, belediye, köy ve diğer kamu tüzel kişilerine 27. madde ile tanınan hakla sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda. 1312 sayılı Yasanın 27. maddesinin getirdiği istisna hükmü ile belediyelere kendi sınırları içinde elektrik şebekeleri kurup işletme hakkı tanındığına göre, dağıtım hizmeti niteliğindeki elektrik enerjisi satışı işinin de davacı İzmit Belediyesi tarafından yapılması anılan yasa hükmü gereğidir.

Ancak, uyuşmazlıkta, sözü geçen LASSA ve KORDS firmalarına ait tesislerin İzmit Belediyesi sınırları içinde olup olmadığı taraflar arasında ihtilaflı bulunduğundan ve bu husus davacının ibraz ettiği krokilerden de net olarak anlaşılamadığından gerektiğinde Yüksek Kurulca yaptırılacak inceleme sonucuna göre şayet bu kuruluşlar belediye sınırları içinde iseler bunlar yönünden de devrin yapılması zorunlu olacaktır.

Açıklanan nedenlerle ve LASSA ile KORDS yönünden belirtilen kayıtla dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için belli edilip taraflara tebliğ edilmiş olan 27/4/1982 Salı günü davacı vekili ile davalı idare vekilinin geldiği, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülerek açık duruşmaya başlandı. Taraflar dinlenildikten, savcının düşüncesi alındıktan ve taraf vekillerine son söz verildikten sonra duruşmanın bittiği bildirildi.

Duruşma yapıldıktan sonra kurulca dava konusu dosyası tetkike alındığından aynı gün karar verilmeyip 6/5/1982 tarihinde dava dosyasındaki belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü:

Davalı idare vekili, davacı Belediye tarafından 26/12/1978 tarihli dilekçe ile kurumlarına başvurarak Boru Fabrikası, Klor Fabrikası, Petrol Ofisi, Tarım Koruma Shell Tesisleri, Türk Kablo A. Ş., Demirel A. Ş. Makina Sanayii, Susambaş ve Derince DDY İşletmesine elektrik satışına son verilmesi ve bu müşterilere yapılmış olan elektrik sözleşmelerinin feshedilmesi isteminde bulunulduğunu, 26/12/1978 tarihli başvuruya nazaran 521 sayılı Yasanın 69. maddesine göre 3 ay beklenmesi ve bu sürenin bitiminden itibaren 90 gün içinde davanın açılması gerektiği halde bu süre geçirildikten sonra 9/6/1980 tarihinde açılan davanın, yukarıda adı geçen elektrik müşterileri bakımından süre aşımı yönünden reddi gerektiğini ileri sürmekte ise de, elektrik satışı devamlılık arzeden bir hizmet olduğundan dağıtım tesislerinin devri için her zaman davalı kuruma başvurularak işlem tesis ettirmek mümkündür. Bu itibarla davacının yeni başvurusu halinde dava açma süresi o dönem bakımından yeniden işlemeye başlar.

Davalı idare vekili, diğer taraftan, davacı belediyenin kurumlarına muhatap yazılarının 17/7/1979 tarihini taşıdığını, bu yazıda isimleri belirtilen 20 adet müşteriye elektrik satışına son verilmesinin istendiğini bu başvuru tarihine nazaran üç ay artı 90 gün içinde davanın açılması gerekirken bu süreler geçirildikten sonra 9/6/1980 tarihinde davanın açıldığından bahisle yukarıda adı geçen elektrik müşterileri dışında kalan 11 müşteri bakımından da davanın süre aşımı yönünden reddini savunmakta ise de, dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, İzmit Belediye Başkanlığının davalı Kuruma muhatap elektrik satış işinin belediyeye devri istemini içeren 17/7/1979 tarihli yazısı davacı vekilinin 11/12/1979 tarihli dilekçesi ekinde davalı kuruma gönderilip 13/12/1979 tarihinde davalı kurumun eline ulaştığı, 13/12/1979 tarihli başvuruya nazaranda 3 ay artı 90 günlük süre içinde ve 9/6/1980 tarihinde kayda geçen dilekçe ile iş bu davanın açıldığı anlaşıldığından davalı idarenin süre def'i yerinde görülmeyerek esasın incelenmesine geçildi.

1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 3. maddesinde, bu kanunda yazılı istisnalar dışında tekeli altında olmak üzere yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretini yapmanın TEK'in faaliyet konuları arasında olduğu belirtilmiştir. Adı geçen Kanunun 27. maddesinde «Belediyeler, köyler ve diğer amme hüviyetindeki hükmi şahıslar dağıtım şebekelerini kendi sınırları içerisinde kalmak üzere kendileri kurabilir ve işletebilirler. Ancak kendi yetkili organlarının kararı ve TEK'in idare meclisinin kabulü şartıyla işletmelerini tesisleriyle beraber devir zamanındaki kıymetleri üzerinden TEK'e devredebilirler. Bu tesisler herhangi bir suretle geri verilemez ve devredenler yeniden dağıtım tesisi kuramazlar »hükmünü içermektedir.

Yukarıdaki hükümlerin bir arada incelenmesinden anılan kanunda yazılı istisnalar dışında yurdun ihtiyacı bulunan elektirik üretim, iletim dağıtım ve ticaretini yapmanın Türkiye Elektrik Kurumunun tekeli altında olduğu adı geçen kanunun 27. maddesi ile bu genel kurulu istisna getirilerek belediyelerin dağıtım şebekelerini kendi sınırları içerisinde kalmak üzere kendilerinin kurabilecekleri ve işletebilecekleri anlaşılmaktadır.

1312 sayılı Yasanın 3. maddesiyle getirtilen düzenlemenin amacı, kalkınma ve sanayileşme çabasında olan ülkemizin gereksinimi olan elektrik enerjisinin tek elden bir plan ve proje dahilinde değerlendirilmesini sağlamaktadır. Nitekim, bu husus adı geçen yasanın genel gerekçesinde kuşkuya yer vermiyerek bir biçimde açıkca belirtilmiştir.

Genel Kural elektiriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretinde TEK'in tekelidir, Yasanın 27. maddesindeki hüküm bu kurala sınırlı bir istisna getirmektedir. Bu istisna hükmünün belediyeleri 1312 sayılı Yasanın yürürlüğünden önce kurup işlettikleri dağıtım tesisleriyle 1312 sayılı Yasadan sonra TEK'in kurup işletmediği konularda kendi olanakları ile kurup işlettikleri veya kurup işletecekleri dağıtım tesislerini içerdiğini yasanın da bunu amaçladığını kabul etmek yasanın düzenleniş biçimine göre zorunlu olmaktadır. Yasa koyucu belediye sınırları içindeki dağıtım hizmetinin mutlak surette belediyelerce yapılacağını düşünmüş olsa idi belediye sınırları içerisinde olupta dağıtım şebekesinin Türkiye Elektrik Kurumu veya başka kuruluşlarca yapılıp yapılmamasına bakmaksızın belediyelere devrini öngören bir hüküm sevkederdir.

Nitekim, 1312 sayılı Yasadan önce belediye sınırları içinde elektrik üreten ileten ve dağıtan çeşitli kuruluşların üretim ileti ve dağıtım tesislerinin TEK'e devri öngörülmüş olup bu kuruluşlara ait dağıtım tesislerinin sınırları içerisinde bulunan belediyelere devri yolunda herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

Türkiyenin yerel yönetim yapısına bakıldığında; ülkenin belediyeler ve köyler olarak idari ünitelere ayrıldığı ve sınırlar çizilerek köy ve belediyelerin yönetim alanlarının belirlendiği ve bu alanlar dışında elektrik dağıtılabilecek coğrafik bir alan bulunmadığı görülür. 1312 sayılı Yasanın 27. maddesinin mutlak olarak anlaşılması ve davacanın iddiaları doğrultusunda yorumlanması halinde TEK'e tekel alarak verilen dağıtım hizmeti istisnaya dönüşecek belki de hiç işlemeyecektir.

Yasanın bunu amaçladığı düşünülemez.

Yasa, 2. madde hükmü ile evvelce dağıtım şebekesini kurmuş veya yeni kurulacak olan tesislerde belediye sınırları içinde kalmak kaydıyla ve mahalli idareleri gelirlerinden mahrum etmemek amacıyla onlara sınırlı bir hak,, önceden yapmakta oldukları dağıtım hizmetleri konusunda bir müktesep hak tanımıştır.

İzmit Belediyesince devri istenilen ve kendilerine Türkiye Elektrik Kurumu tarafından elektrik satılmakta olan kuruluşların dağıtım şebekelerinin davacı Belediye tarafından yapılmadığı hususunda taraflar arasında bir uyuşmazlık bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemde 1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununa aykırılık bulunmadığından dayanaktan yoksun davanın reddine, 2329 sayılı Yasa hükmü nazara alınarak Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre 3000 (üçbin) lira avukatlık ücretinin davacı belediyeden alınarak davalı idareye verilmesine 6/5/1982 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Uyuşmazlık, 1312 sayılı Yasanın 3 ve 27. maddeleri karşısında, Türkiye Elektrik Kurumunun, belediye sınırları içerisinde bulunan kuruluşlara elektrik satmaya yetkili olup olmadığına ilişkin bulunmaktadır. Davacı, 1312 sayılı Yasanın 27. maddesine göre belediye sınırları içinde dağıtım şebekesi kurma ve burada elektrik enerjisi satılması hakkının belediyeye ait olduğunu, davalı ise adı geçen yasanın 27. maddesinin mutlak bir hak vermediğini, belediyelere, belediye sınırları içerisinde dağıtım şebekelerini kurup işletme olanağı tanıdığını, 1312 sayılı Yasanın 3. maddesi ile elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticaretinin TEK'in tekeline verildiğini bu hüküm karşısında dava dilekçesinde sözü edilen kuruluşlara elektrik enerjisi satmakta bir sakınca bulunmadığı gibi adı geçen kuruluşlar için kurulmuş dağıtım tesislerinin Belediyeye devri için de bir neden bulunmadığını ileri sürmektedirler.

1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 3. maddesi, bu yasada yazılı istisnalar dışında tekeli altında olmak üzere yurdun ihtiyacı olan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretinin yapılmasını Türkiye Elektrik Kurumuna bırakmakla beraber, maddede sözü edilen istisnalardan biri olarak 27. maddesi; belediyeler, köyler ve diğer amme hüviyetindeki hükmü şahısların dağıtım şebekelerini kendi sınırları içerisinde kalmak üzere kendilerinin kurabileceklerini ve işletebilecekleri hükmünü getirmiştir. Anılan Yasa hükümlerinin birlikte incelenmesinden 1312 sayılı Yasanın 3. maddesi ile Türkiye Elektrik Kurumuna tanınan tekelin mutlak olmadığı, belediyeler ve diğer kamu tüzel kişilerine 27. madde ile tanınan dağıtım şebekesi kurma ve işletme hakkı ile sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 1312 sayılı Yasanın 27. maddesi ile getirilen istisna hükmü ile belediyelere kendi sınırları içerisinde dağıtım şebekesi kurup işletme hakkı ta-

nındığına göre, dağıtım hizmeti niteliğinde olan ve davacı belediye sınırları içerisinde bulunan kuruluşlara elektrik enerjisi satış işinin de davacı İzmit Belediyesi tarafından yapılması anılan yasa hükmü gereği bulunmakta ve belediye sınırları içerisindeki kuruluşlara yapılacak elektrik satışı TEK'in tekeli dışında kalmaktadır.

Adı geçen kuruluşlara ait Elektrik dağıtım tesisisinin mülkiyetinin TEK'e veya kuruluşlara ait olması anılan yasa hükmü ile belediyeye tanınan hakkın kullanılmasına engel değildir. Aksi halde 27. madde ile belediye sınırları içinde dağıtım şebekesini kurup işletme belediyelere tanınmış olduğu halde belediye sınırları içinde dağıtım hizmetinin bir kısmını TEK bir kısmını ise belediye yapmış olacaktır ki, 27. maddenin açık hükmü karşısında yasakoyucunun dağıtım hizmeti açısından böyle bir ikileni amaçladığı düşünülemez.

Belirtilen nedenle dava konusu işlemde 1312 sayılı Yasanın 27. maddesine uyarlık bulunmadığından iptaline karar verilmesi gerektiği görüşü ile çoğunluğun davanın reddine ilişkin kararına katılmıyorum.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/429
Karar No : 1982/913

Özeti : Hatay Defne Hidro Elektrik Birliği ile Belediyelere ait elektrik üretim ve iletim tesislerinin bedeli mukabili TEK'e devredilmesine ilişkin işlemde 1312 sayılı Yasanın 3, 26 ve 27 nci maddeleri ile geçici 2 nci ve 6 ncı maddelerinin amir hükmüne aykırılık bulunmadığı; ancak davacı Birliğin elektrik üretim ve iletim tesislerinin dışında kalan tesis ve mallarının da devir kapsamına alınmasında hukuki isabet bulunmadığından devir işleminin bu noktaya hasren iptali Hk.

Davacı : Orhan Koraman
Vekili : Av. M. Emin Değer
Davalı : T. C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Davanın Özeti : Hatay Defne Hidro Elektrik Birliği ile Belediyelere ait elektrik üretim ve iletim tesislerinin Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğüne devredileceği, 1312 sayılı Yasa ve Devir Yönetmeliği uyarınca TEK'ce hazırlanan devir programının onayladığı ve Devir Yönetmeliğinin 1. ve 3 ncü maddesine göre bu devir çalışmalarında uygulanacak usul ve programın tesbiti için Maliye Bakanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Elektrik Kurumu ve Hatay Defne Hidro Elektrik Birliği temsilcilerinin katılacağı bir devir kurulu teşkil edileceği yolundaki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 16/5/1979 günlü ve 164/714-31-5973 31563 sayılı işleminin; 1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca devir işlemlerinin Yasanın yürürlüğe girdiği 25 Temmuz 1970 tarihinden itibaren 2 yıl içinde yapılması gerektiği, yine bu maddeye göre gerek-

tiğinde ve zaruri hallerde TEK'in mütalaası ve Bakanlığın kararı ile üretim ve iletim tesislerinin devredilmeyebileceği yani Bakanlığın devir işleminden vazgeçme yetkisine sahip bulunduğu, dava konusu olayda ise 1972 yılında başlanan müvekkili birliğin devri konusundaki incelemelerin durdurulması ile üretim ve iletim tesislerinin devralınmasından vazgeçilmesi sonucunda Bakanlık tarafından bu yetkinin kullanılmış olduğu, devir işlemlerinin yapılabilmesi için birliğin yetkili organlarının kararı ile seçilecek temsilcilerinin devir kurulu ile birlikte çalışması gerektiği ve müvekkil birliğinin tüzüğüne göre bu çalışmalara katılacak üyelerin seçiminin Bakanlığın belirttiği süre içinde olanaksız bulunduğu halde idarece birliğin bu konudaki 7/6/1979 günlü yazısının dikkate alınmıyarak tek yanlı bir işlemle devir işlerinin yürütülmeğe başlandığı, bu halde de devir işleminin tek yanlı bir zoralıma dönüştüğü, 1312 sayılı Yasanın 26 ncı 27 nci ve geçici 6 ncı maddeleri gereğince imtiyaz hakkı verilmiş şirketlerin devrinin imtiyaz süresi sonunda olabileceği, müvekkili Birliğede elektrik üretim ve iletim hizmetinin imtiyaz hakkı olarak verildiği, Esas Tüzüklerinin 4 üncü maddesinde yazılı olduğu üzere 50 yıl süreli olan müvekkili Birliğin devir işlemininde 50 yılın sonunda yapılabileceği, devri istenen tesisler arasında turistik, otel ve gazino gibi üretim ve iletim tesisi olmayan tesislerinde bulunduğu, Birliğin yan faaliyet olarak kurduğu bu turistik tesisler ile elektrik üretim ve iletim tesisleri arasında hizmet ilişkisi bulunmadığı, Bakanlık uygulamasının 1312 sayılı Yasaya uygun düşmediği, eğer uygulamanın 1312 sayılı Yasaya uygun olduğuna karar verilirse bu seferde uygulamanın dayandığı yasa hükmünün Anayasaya aykırılık durumunun sözkonusu olacağı ve bu halde de konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi gerektiği nedenleriyle yetki, şekil, sebep ve amaç yönlerinden mevzuata aykırı düştüğü ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: 1312 sayılı Yasa ile yurdun gereksinimi bulunan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretinin yasa da yazılı ayrıcalıklar dışında TEK'e verildiği, yine aynı yasa da Belediyeler ve Belediyelerce kurulan birliklere ait üretim ve iletim tesislerinin TEK'e devrinin öngörülmüş bulunduğu, davacı Birliğin TEK'e devri konusunda 1972 yılında bazı ön çalışmalar yapılmışsada bu ilin arzettiği özel nedenlerle devir işlemine başlanılamadığı, ancak birliğin iddia ettiği şekilde 1312 sayılı Yasanın 26 ncı maddesinin (a) bendi gereğince Bakanlıkça verilmiş özel bir iznin de mevcut olmadığı, Hatay ilinin Çukurova Eelektrik A. Ş. imtiyaz sınırları içerisinde alınmasına olanak veren Bakanlar Kurulu Kararının ve bu şirkete Hatay ili içinde iletim ve dağıtım tesisleri kurmak ve elektrik satış hakkı veren imtiyaz sözleşmesinin Danıştay Dava Daireleri Kurulu kararlarıyla iptal edilmesi üzerine Hatay ilinin de 1312 sayılı Yasa kapsamına girdiği ve Hatay ili sınırları içinde bulunan davacı Birliğe ait üretim ve iletim tesislerinin TEK'e devredilmesi gerektiği, 1312 sayılı Yasanın geçici ikinci maddesinde öngörülen iki yıllık sürenin yürütmeye yol göstermek için konulmuş bir hüküm olduğu, yasada iki yıllık sürenin geçmesinden sonra devrin yapılamıyacağına dair bir hüküm olmadığı, davacı birliğin kasıtlı olarak devir kurulu çalışmalarına katılmadığı, devir yönetmeliğinin 1-4 ncü maddelerinde devir kurullarının üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanıp mevcudun oyçokluğu ile karar verileceği öngörüldüğünden bu kurala uyularak yapılan toplantılar sonucunda alınan kararların geçerli bulunduğu, Hatay ilindeki üretim ve iletim tesislerinin enterkonnekte sisteme bağlanmış bulunduğu, bu nedenle olayda 1312 sayılı Yasanın 26 ncı maddesinin (b) bendinin uygulanamıyacağı, bir kamu kuruluşu olan Hatay Defne HEB'ne imtiyaz verilemiyeceğinden Yasanın geçici 6 ncı maddesindeki ayrıcalığında sözkonusu olamıyacağı, üretim ve iletim tesislerinin TEK'e devrinin isteğe bağlı olmayıp yasa gereği olduğu,

yasaya aykırı olarak el konulduğundan söz edilen turistik tesislerin, üretim tesisinin ayrılmaz parçası olan sale kanalı ve biriktirme havuzunun etrafında yapılmış gazino ve otel olarak kullanılan taşınmazlar olduğu, santralın işletme güvenliği yönünden bu tesislerinde TEK'e devrinin devir kurulunca zorunlu görüldüğü, davacı Birliğinin elektrik satışına aracılık yaptığı ve bu nedenlede yerel yönetimlerin elektiriği daha pahalıya kullanmalarına neden olduğu, asıl Birlik tesislerinin TEK'e devir ile yerel yönetimlere daha ucuz hizmet görme olanaklarının sağlandığı belirtilerek devir işleminin yetki, şekil, sebep ve amaç yönlerinden sakat olmadığından bahisle davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: F. Günsel Taner

Danıştay Savcısı Yılmaz Taşdelen'in Düşüncesi: Dava; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından, Defne Hidro Elektrik Birliği ile Belediyelere ait üretim ve iletim tesislerinin T. E. K. Genel Müdürlüğüne devrine ilişkin 16/5/1979 tarih ve 164 - 714 - 31 - 5973 - 31563 sayılı işlemin iptali talebiyle açılmıştır.

1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 3. maddesi «TEK'in faaliyet konularını göstermiştir.

Bu konuda yazılı istisnalar dışında tekeli altında olmak üzere yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretim, iletim ve dağıtım ve ticaretini yapmak», aynı kanunun 27. maddesinde de «Belediyeler, köyler ve diğer amme hüviyetindeki hükmi şahıslar dağıtım şebekelerini kendi sınırları içerisinde kalmak üzere kendileri kurabilir ve işletebilirler denilmektedir. Bu madde hükümlerinden açıkça görüldüğü gibi Türkiye'de elektrik üretimi, nakli ve dağıtımı ve satımı 1312 sayılı Kanunda tesbit edilen ve sayılan istisnalar dışında Türkiye Eelektrik Kurumuna aittir.

Aynı kanunda bu kanunun yayınlanmasından önce çeşitli kurum ve şirketlerce kurulup işletilmekte olan elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin ne olacağı da hükme bağlanmış bulunmaktadır. Nitekim Kanunun geçici 2. maddesinde «Belediyelere ve belediyelerce kurulan kurum, birlik ve ortaklıklar ile özel bir kanunla kurularak işletilmesi belediyelere bırakılan veya belediyelere bağlanan elektrik idaresine ait üretim ve iletim tesisleri (Zaruri hallerde TEK'in mütealası alınmak suretiyle Bakanlıkça verilecek özel izinli iletim ve üretim tesisleri hariç)

İller Bankasına ait üretim ve iletim tesisleri devir sırasındaki kıymetler üzerinden bütün hak ve vecibeleri ile birlikte TEK'e devrolunur» hükmünü koymuş aynı Kanunun geçici 6. maddesi de «bu kanunun yayınlanmasından önce belediye elektrik işletmelerine intikal etmiş bulunan imtiyaz hakları vecibeleri ve tesisleri bu işletmelerin devri ile devletçe verilmiş imtiyaz sahibi şirketlere ait imtiyaz hukuk ve vecibeleri ile tesisleri imtiyaz sözleşmesinin herhangi bir suretle sona ermesi halinde TEK'e geçer hükmünü koymuş bulunmaktadır.

Herne kadar Çukurova Elektrik A. Ş. ne Hatay ili sınırları içinde elektrik satış hakkına ilişkin 7/1682 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi çıkarılarak bu kararnameye dayalı imtiyaz sözleşmesi imzalanmış ise de, adı geçen şirkete Hatay ili sınırları içinde elektrik satış hakkı veren bu kararname Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 13/5/1977 tarih ve Esas No: 76 - 170 K: 77/253 sayılı kararı ile imtiyaz sözleşmesi ise aynı kurulun 13/5/1977 tarih ve Esas No: 76 - 456 K. No: 77/254 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu durumda Defne Hidro elektrik Birliğinin Hatay ili sınırları içinde bulunan iletim ve dağıtım tesislerinin bedeli mukabili TEK'e devredilmesi 1312 sayılı Kanunun yukarıda yazılı 3. ve 27 nci maddeleri ile geçici 2 nci ve 6 ncı maddeleri amir hükmüne uygun bulunmaktadır.

Ancak, bu arada Defne Hidro Elektrik Birliği tesislerinden bazılarının elektrik üretim ve iletim tesisi olmadığı. bu sebeple 1312 sayılı kanuna göre TEK'na devrinin mümkün bulunmadığı iddia edildiğinden, Danıştay Onikinci Dairesince verilen 3/10/1979 tarih ve E. No : 79/3471 sayılı ara kararına dayalı olarak mahallinde bilirkişi incelemesi yapılmış inceleme sonunda verilen ve taraflara da tebliğ edilmiş bulunan 4/5/1980 tarihli bilirkişi raporunda;

1 — Hatay ili Antakya ilçesi Çamusayna köyü Fevkelsıkir mevkiindeki tarla vasıflı 502 parsel nolu tapuda 834 yevmiye 4 cilt ve 504 sıra numarasıyla Hatay Belediyeler Birliği adına kayıtlı 2366 metrekare gayrımenkulun (Bilirkişi raporu ek 1 inde tapu senedi ekli)

2 — Hatay ili Antakya İlçesi 1. Bölge Cebrail Tepesi Mahallesinde bahçe vasıflı 18 ada 12 parsel nolu tapuda 1765 yevmiye 8 cilt 741 sıra numarası ile Hatay Belediyeler Birliği adına kayıtlı üzerinde 1312 sayılı Kanunun 27. maddesi kapsamında mütalaa edilen Hacıhasan dağıtım transformatör merkezi bulunan gayrimenkulün (Bilirkişi raporu ek 2 de tapu senedi ekli)

3 — Tapuları Hatay Defne Hidro - Elektrik Birliği'nde mahfuz ekli krokide kaba yerleşim planı verilen bir kısmında davacı birliğin Esas Tüzüğünün 7. maddesinin 7. fıkrasında kayıtlı amaçla tesis edilmiş bulunan gazino ve otel, açık kanal ve biriktirme havuzu, su alma ağzı dolu savak ve taşma kanalı bulunan gayrimenkullerden gene ekli krokide kırmızı kalemle taralı gayrimenkuller dışındaki taşınmazların (Bilirkişi raporu ek 3 de krokisi ekli)

4 — Terfi pompa istasyonu diye anılan tesisin Harbiye Nahiyesi Belediyesi hudutları içindeki meyve ve sebze bahçelerini sulamak maksadiyle tesis edilmiş kısmının devir kapsamı dışında bırakılması konusunda görüş birliğine varıldığı belirtilmiştir.

Bu durumda dava konusu işlemin, bilirkişi raporunda açıklanan taşınmazların devir kapsamına alınmasına ilişkin kısmında hukuki isabet bulunmadığından iptali, devir konusu diğer hususlar yönünden ise davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Oonuncu Dairesince duruşma için önceden belli edilip taraflara teblğ edilmiş olan 20/4/1982 gün Salı günü davacı vekili Avukat M. Emin Değer'in ve davalı idare temsilcisi Mehmet Demirtola'nın geldikleri Danıştay Savcısının hazır olduğu görülerek açık duruşmaya başlandı. Taraflar dinlendikten Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek dosyadaki tüm belgeler incelenip işin gereği düşünüldü :

Dava, Hatay - Defne Hidro Elektrik Birliği ile Belediyelere ait elektrik üretim ve iletim tesislerinin Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğüne devrine lişkin bulunan Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığının 16/5/1979 günlü ve 164-714-31 - 5973 - 31563 sayılı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı vekilinin duruşmada ileri sürdüğü TEK Yasa tasarısının Danışma Meclisi gündemine alındığı, sözkonusu tasarı ile tüzel kişiliği haiz kamu kuruluşları ile ticari şirketlere müstakilen veya TEK'in iştirakiyle üretim tesisi kurma hakkının sağlanması nedeniyle yeni politikalara göre oluşturulacak yasaların çıkmasının konunun çözümünde bekletici ön sorun olarak kabul edilmesi ve davanın ertelenmesi yolundaki iddiasında; yürürlükte bulunan mevzuatın değişeceği varsayımına dayanılarak davanın görülmesinin ertelenmesi sözkonusu olamıyacağından itibar edilemez.

1312 Sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun 3 ncü maddeside, bu kanunda yazılı istisnalar dışında tekeli altında olmak üzere yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretini yapmanın TEK'in faaliyet konuları arasında olduğu belirtilmiştir. Adı geçen Kanunun 27. maddesinde de «Belediyeler, köyler ve diğer amme hüviyetindeki hükmi şahıslar dağıtım şebekelerini kendi sınırları içerisinde kalmak üzere kendileri kurabilir ve işletebilirler. Ancak kendi yetkili organlarının kararı ve TEK'in idare meclisinin kabulü şartıyla işletmelerini tesisleriyle beraber devir zamanındaki kıymetleri üzerinden TEK'e devredebilirler. Bu tesisler herhangi bir suretle geri verilemez ve devredenler yeniden dağıtım tesisi kuramazlar »hükmünü içermektedir. Bu madde hükümlerinden de açıkça anlaşıldığı üzere Türkiye'de elektrik üretimi, iletimi (nakli) dağıtımı ve ticareti (satımı) 1312 sayılı Yasada tesbit edilen ve sayılan istisnalar dışında Türkiye Elektrik Kurumu'na (TEK'e) aittir. Yani Genel Kural, elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretinde TEK'in tekelidir. Yasanın 26. maddesinde de bu kanunun yayımından sonra TEK'in dışında elektrik tesisleri kurulup işletilmesi elektrik üretimi ve iletimi konusu düzenlenmş olup, yasanın 27. maddesi ise elektriğin dağıtımı ve dağıtım tesislerinin işletilmesi konusunda genel kurula getirilen sınırlı bir istisna hükmünü içermektedir.

1312 sayılı Yasanın 3. maddesiyle getirilen düzenlemenin amacı, kalkınma ve sanayileşme çabasında olan ülkemizin gereksinimi olan elektrik enerjisinin tek elden bir plan ve proje dahilinde değerlendirilmesini sağlamakdır. Nitekim, bu husus adı geçen yasanın genel gerekçesinde kuşkuya yer vermiyecek bir biçimde açıkca belirtilmiştir.

Aynı kanunda bu kanunun yayınlanmasından önce çeşitli kurum ve şirketlerce kurulup işletilmekte olan elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin ne olacağıda hükme bağlanmış bulunmaktadır. Nitekim Kanunun «Belediyeler ve iller Bankasından TEK'e devredilecek tesisler» başlığını taşıyan geçici 2. maddesi «A) Belediyelere ve belediyelerce kurulan kurum, birlik ve ortaklıklar ile özel bir kanunla kurularak işletilmesi belediyelere bırakılan veya belediyelere bağlanan elektrik idarelerine ait üretim ve iletim tesisleri (zaruri hallerde TEK'in mütalaası alınmak suretiyle Bakanlıkça verilecek özel izinli iletim ve üretim tesisleri hariç)

b) İller Bankasına ait üretim ve iletim tesisleri, Devir sırasındaki kıymetler üzerinden bütün hak ve vecibeleri ile birlikte TEK'e devrolunur. Bu devirler Bakanlıkça onaylanacak program gereğince bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 2 yıl içinde tamamlanır. Ancak, henüz inşası bitirilmemiş tesisler, bu süreye bakılmaksızın kesin kabulü yapılarak tamamlanmalarından sonra devrolunur» hükmünü koymuş, aynı kanunun geçici 6. maddesi de «Bu kanunun yayınlanmasından önce belediye elektrik işletmelerine intikal etmiş bulunan imtiyaz hakları vecibeleri ve tesisleri bu işletmelerin devri ile; Devletçe verilmiş imtiyaz sahibi şirketlere ait imtiyaz hukuk ve vecibeleri ile tesisleri imtiyaz sözleşmesinin herhangi bir suretle sona ermesi halinde TEK'e geçer» hükmünü koymuş bulunmaktadır.

Herne kadar Çukurova Elektrik A. Ş. ne Hatay ili sınırları içinde elektrik satış hakkına ilişkin 7/1682 sayılı Bakanlar kurulu kararnamesi çıkarılarak bu kararnameye dayalı imtiyaz sözleşmesi imzalanmış ise de, dava konusu kararda da belirtildiği gibi adı geçen şirkete Hatay ili sınırları içinde elektrik satış hakkı veren bu kararname Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 13/5/1977 tarih ve Esas No: 76/170 Karar No: 77/253 sayılı kararı ile imtiyaz sözleşmesi ise aynı kurulun 13/5/1977 tarih ve Esas No: 1976 - 456 Karar No: 77/254 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu halde de Hatay ili 1312 sayılı Yasa kapsamına girmiş bulunmaktadır.

Davacı Birliğin; devir işleminin iptaline neden olarak ileri sürdüğü, 1312 sayılı Yasanın devir için öngördüğü iki yıllık sürenin geçirildiği yolundaki iddiasına gelince; 1312 sayılı Yasanın geçici ikinci maddesinde öngörülen iki yıllık süre devir işlemlerinin bir an önce bitirilmesini temin amacıyla konulmuş olup, bu sürenin geçirilmesinden sonra devrin yapılamıyacağı yolunda engelleyici bir hüküm olmadığı, anılan iki yıllık süre de devir konusunda hak düşürü bir süre kabul edilemiyeceğinden bu konuya ilişkin iddiada isabet bulunmamaktadır. Ayrıca yasada öngörülen bu iki yıllık süre içinde Hatay ili sınırları içindeki belediyeler ve bunlarca kurulmuş davacı Hatay-Defne Hidroelektrik birliği üretim ve iletim tesislerinin kurumlarına devri yolunda TEK'ce 1972 yılında bazı ön çalışmalar yapıldığı ancak bu il dahilinde imtiyazının genişletileceği vaadi ile Çukurova Elektrik A. Ş. tarafından bazı iletim tesislerinin yapılması ve enerji satışınında bu adı geçen şirketçe istlenilmiş bulunması, Hatay ilinin enterkonnekte sistemden kopuk olması gibi nedenlerle devir işlemine başlanamadığı gibi 1312 sayılı Yasanın 26. maddesinin a bendi gereğince bu konuda davacı birliğe Bakanlık tarafından verilmiş özel bir izninde bulunmadığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Öte yandan Devir kurullarının teşekkül ve çalışma tarzı 1312 sayılı Yasanın geçici 4. maddesinin 2. fıkrası ile bu maddenin 3 ve 4. fıkraları gereğince ilgili Bakanlıklarca hazırlanıp 11/4/1971 günlü 13806 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Devir Yönetmeliğinde açıklanmaktadır. Bu hükümlerde devir kurulunun, davacı Birlik tarafından seçilecek bir üye ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve TEK tarafından seçilecek birer üyeden kurulacağı ve devir kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanıp mevcudun oyçokluğu ile karar verebileceği öngörülmüştür. Ancak müteahhit yazışmalara ve her toplantıda yapılan çağrıya rağmen davacı birliğin yasa ile kendisine verilen görevi yerine getirmiyerek ve yasanın uygulanmasını engellemek gibi hukuken tasvip edilmiyecek bir tutumla üyeyi seçmekten ısrarla kaçındığının ve bu süre içinde üye seçmesinin olanaksız olduğu yolunda itirazda bulunduğunun dava dosyasında mevcut işlem dosyasının incelenmesinden saptanmasına göre, 1312 sayılı Yasanın emrettiği devir işlemlerini yapabilmek için davacı birlik temsilcisi olmadan devir kurulunun toplanmasında ve çalışmalarında davacı Birlik temsilcisi olmaksızın Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabi kaynaklar Bakanlığı ve TEK temsilcisinin katılmasıyla yapılmasında bir isabetsizlik bulunmadığı gibi devir kurulu çalışmalarının yasa ve yönetmeliğe uygun bulunduğu anlaşıldığından davacı birliğin bu konuya ilişkin bulunan iddiaları da yerinde görülmemiştir.

Bu durumda Antakya - İskenderun - Kırıkhan - Belen ve Harbiye Belediyeleri tarafından 1580 sayılı Yasanın 133 ve devamı maddelerine dayanılarak kurulmuş hükmü şahsiyeti haiz kamu kuruluşu olan davacı Hatay - Defne Hidro Elektrik Birliğinin Hatay ili sınırları içinde bulunan üretim ve iletim tesislerinin bedeli mukabili TEK'e devredilmesi 1312 sayılı Yasanın 3. 26. ve 27. maddeleri ile geçici 2. ve 6. maddeleri amir hükmüne uygun bulunmaktadır.

Ancak, bu arada Hatay-Defne Hidro Elektrik Birliği tesislerinden bazılarının elektrik üretim ve iletim tesisi olmadığı, bu nedenle 1312 sayılı Yasaya göre TEK'e devrinin mümkün bulunmadığı iddia edildiğinden, Danıştay Onikinci Dairesince verilen 3/10/1979 tarih ve Esas No : 79/3471 sayılı ara kararına dayalı olarak davalı idarenin davacı birliğin elektrik üretim ve iletim tesisleri dışında kalan tesis ve varlığına da el koyup koymadığının tesbiti yolunda mahallinde bilirkişi incelemesi yapılmış ve taraflarca seçiminde anlaşılan üç bilirkişi tarafından düzenlenen, taraflarada tebliğ edilmiş bulunan 4/5/1980 günlü bilirkişi raporunda;

Davacı Birliğin kullanılma maksatı itibariyle elektrik enerjisi üretim iletim ve dağıtım tesisleri kurmak ve işletmek maksadı dışında varlıklara da sahip olduğunun tesbit edildiği, bu durumun Birlik Esas Tüzüğünün 7. maddesinin 7. fıkrası hükümleri içinde bir usulsüzlük teşkil etmediği ve fakat devir dosyasının tanziminde bu hususun gözönünde bulundurulmaması nedeniyle Birliğin bütün varlıklarının devir kapsamına alındığı kanaatine ve sonucuna varıldığı ve davacı birliğin anılan konuda haklı olduğu belirtilerek;

a) Hatay İli Antakya İlçesi Camusayna Köyü Fevkelsikir mevkiindeki tarla vasıflı 502 parsel nolu tapuda 834 yevmiye 4 cilt ve 504 sıra numarasıyla Hatay Belediyeler Birliği adına kayıtlı 2366 metrekare gayrimenkulun, (Bilirkişi raporu ekinde tapu senedi ekli)

b) Hatay İli Antakya İlçesi 1. Bölge Cebrail Tepesi Mahallesinde bahçe vasıflı 18 ada 12 parsel nolu tapuda 1765 yevmiye 8 cilt, 741 sıra numarası ile Hatay Belediyeler Birliği adına kayıtlı üzerinde 1312 sayılı Kanunun 27. maddesi kapsamında mütelaa edilen Hacıhasan dağıtım transformatör merkezi bulunan gayrimenkulun, (Bilirkişi raporu ek 2 de tapu senedi ekli)

c) Tapuları Hatay Defne Hidro-Elektrik Birliği'nde mahfuz ekli krokide kaba yerleşim planı verilen bir kısmında davacı birliğin esas tüzüğünün 7. maddesinin 7. fıkrasında kayıtlı amaçla tesis edilmiş bulunan gazino ve otel, açık kanal ve biriktirme havuzu, su alma ağzı dolu savak ve taşma kanalı bulunan gayrimenkullerden gene ekli krokide kırmızı kalemle taralı gayrimenkuller dışındaki taşınmazların (Bilirkişi raporu ek 3'de krokisi ekli)

d) Terfi pompa istasyonu diye anılan tesisin Harbiye Nahiyesi Belediyesi hudutları içindeki meyve ve sebze bahçelerini sulamak maksadiyle tesis edilmiş kısmının devir kapsamı dışında bırakılması konusunda görüş birliğine varıldığı açıklanmıştır. Davalı idarenin bu rapora yapmış olduğu itirazlar yerinde görülmeyerek ve bilirkişi raporu dayandığı gerekçeler bakımından yeterli görülerek Kurulumuzca hükme esas alınmıştır.

Açıklanan tüm bu nedenlerle 4/5/1980 günlü bilirkişi raporunun a, b, c, d, bendlerinde sayılan taşınmazların devir kapsamına alınmasında hukuki isabet bulunmadığından ve bu konuya ilişkin davacı iddiaları yerinde görüldüğünden Hatay-Defne Hidro Elektrik Birliğine ait elektrik üretim ve iletim tesislerinin TEK'e devrine ilişkin bulunan dava konusu işlemin bu noktaya hasren iptaline, davacının devir işleminin iptaline neden olarak ileri sürdüğü diğer iddiaları yerinde olmadığından ve dava konusu devri işlemi bu yönlerden usul ve yasaya uygun olduğundan davanın bu iddialara yönelik kısmının reddine, dökümü aşağıda gösterilen 45.516 (kırkbeşbin beşyüz on altı) lira tutarındaki yargılama giderinin yarısı olan 22.758 (yirmiikibin yediyüzellisekiz) lira ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret tarifesine göre hesaplanan 3.000 (üçbin) lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, bilirkişi incelemesi için avans olarak alınmış olan 100.000 liradan orta kalan 55.313 (ellibeşbin üçyüzonüç) liranın talep edilmesi halinde davacıya iadesine, işlem dosyasının yerine gönderilmesine 20/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Dava, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından Hatay - Defne Hidro Elektrik Birliğine ait iletim ve üretim tesislerinin Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğüne devredilmesine ilişkin olarak tesis olunan 16/5/1979 günlü ve 164-711 31-5973-31563 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı Birliğin, Birlik tesislerinden bazılarının elektrik üretim ve iletim tesisi olmadığı bu nedenle 1312 sayılı Yasaya göre TEK'e devrinin mümkün olamıyacağı iddiası dikkate alınarak Danıştay Onikinci Dairesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen 4/5/1980 günlü bilirkişi raporu ile eki belgelerin ve bu rapora karşı ileri sürülen iddia ve itirazların incelenmesinden; bilirkişi raporunda devir kapsamı dışında bırakılması gerektiği öne sürülerek sayılan 4 taşınmazdan ilk sırada yer alan ve tapuda Hatay Belediyeler Birliği adına kayıtlı 502 parsel sayılı 2366 m^2 lik gayrimenkul ile son sırada yer alan terfi pomba istasyonunun meyva ve sebze bahçelerini sulamak amacıyla tesis edilmiş bulunan kısmının esasen devir kapsamı dışında tutulmuş olduğu, (b) bendinde sayılan Cebrail Tepesi Mahallesinde 2020 m^2 lik 18 ada 12 parsel taşınmazın ise sadece üzerinde Hacıhasan Trafo Merkezinin bulunduğu 500 m^2 lik kısmının devre dahil edilmiş olduğu, (c) bendinde bahis konusu edilen gazino otel gibi turistik tesislerinde devre dahil olan açık kanal, biriktirme havuzu ve sulama tesisleri ile iç içe bulunması nedeniyle tesisin işletme güvenliği açısından devir kurulunca devralınmasında zorunluk görülmesi üzerine devir kapsamına alındığı anlaşılmaktadır.

Bu hale göre bilirkişi raporunda yer alan 4 taşınmazın (a) ve (d) bentlerinde sayılanları zaten devir kapsamı dışında tutularak devir işleminin yapılmış olmasına göre diğer iki taşınmazdan 500 m^2 lik yerdeki transformatör merkezinin TEK'e devredilen iletim tesisinin ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle ve turistik tesislerin ise santralın işletme güvenliğinin sağlanması yönünden devir kapsamına alınmalarında zorunluluk bulunması karşısında sözkonusu taşınmazlarında TEK'e devrinde hukuki bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk kararına ret kısmına aynı gerekçelerle katılmakla beraber yukarıda belirtilen gerekçelerle davacının üretim ve iletim tesisi olmayan tesislerinde devir kapsamına alındığı yolundaki iddiasına da itibar edilemiyeceğinden davanın tüm iddialar yönünden reddi gerekeceği oyuyla aksi yoldaki çoğunluk kararının bu iddiaya yönelik bulunan bölümüne karşıyım.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/450
Karar No : 1982/919

Özeti : 1 — 13 Sayılı Tebliğ ile; gazete kağıdı, okul kitap kağıdı ve üçüncü hamur kağıdı dışında kalıp SEKA ca üretilen ve fiyatları yine bu kurum tarafından saptanıp tebliğe ekli listede adları ve yeni fiyatları açıkça belirtilen SEKA ürünlerinin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu kapsamına alınmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı,

2 — Maliye Bakanlığının 19/9/1979 günlü ve 13 sayılı tebliğinin; tebliğin devamı listede adları belirtilen SEKA ürünlerini 17/8/1979 gününden itibaren 21 sayılı karar kapsamına alınmasına olanak tanıyan kısmının iptali Hk.

Davacı : Defter Sanayi ve Ticaret Koll. Şti.

Vekilleri : Av. Doğan Bodur, Av. Ekrem Amaç

Davalı : Maliye Bakanlığı

Davanın Özeti : Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı Kararı değiştiren 7 - 14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının verdiği yetkiye dayanılarak Maliye Bakanlığınca 19/9/1979 günlü ve 16759 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 13 sayılı tebliğin; vergi, resim, harç ve benzeri her türlü mali yükümün Anayasa gereği kanunla konulabileceği, bazı kanunlarca atıflar yapılarak mali yükümlülük tesisi yoluna gitmenin mümkün olmadığı, 1567 sayılı Yasanın 1. maddesinin idareye ve hatta Bakanlar Kuruluna böyle bir yetki vermediği, dava konusu 13 sayılı tebliğ ile bir çeşit mali yüküm getirildiği, 1567 sayılı Yasaya dayanılarak yapılan düzenlemeler Anayasaya aykırı olduğu kadar bu düzenlemeler uyarınca yapılan tarhiyatın da Anayasa'ya aykırı düştüğü, 1567 sayılı Yasanın 1. maddesinin Bakanlar Kuruluna tanıdığı yetkinin paranın dışa karşı değerinin korunmasını amaçlayan bir nitelik taşıdığı, 13 sayılı tebliğe ekli listede yazılı ve mükellefiyete konu edilen malların fon kapsamına alınmamış olduğu, 13 sayılı Tebliğin bu maddeleri kapsama alan bir metin olmayıp listede saptanan mallar için mükellefiyetin başlangıcını, matrahını ve ödeme şekillerini gösteren bir bildiri olduğu, geçmişe yönelik uygulama ile yükümlülük tesisine yasal yolla dahi imkan yok iken 13 sayılı tebliğ ile böyle bir uygulama ve yükümlülük getirildiği, 19/9/1979 tarihinde yayımlanan 13 sayılı tebliğ yayım tarihinden dahi geçerli olmayacak bir nitelikte iken tebliğ ile getirilen yükümlülüğün 17/8/1979 tarihine kadar geri götürülerek evvelce satışı yapılmış olan maddelere teş-

mil edildiği, 17/8/1979 ile 19/9/1979 tarihleri arasında elden çıkarılan kağıtlar için fiyat farkı elde etmeyen kişilerden fona ödeme yapılmasının istenmesinin gerçeklere ve mevzuata aykırı olacağı, geriye yönelik yükümlülük getiren tasarrufların Danıştay'ca iptal edildiği, dava konusu tebliğin 3. maddesinin 3 ncü pragrafında Bakanlar Kurulunca saptanmış eski fiyatla yeni fiyat arasındaki farkın tahakkuka esas alınacağının belirtildiği, buna rağmen söz konusu karton ve kağıt çeşitleri hakkında Bakanlar Kurulunca saptanan herhangi bir fiyatın mevcut olmadığı iddialariyle iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: 1567 sayılı Yasanın 6258 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin Bakanlar Kuruluna ekonomik yasanın gereklerine göre ve acil durumlarda önlemler alma yetkisi tanıdığı, bu yetkiye dayanılarak çıkarılan ve Türk Parasının değerinin iç fiyat değişikliklerinden etkilenmesini önleme amacı güden 21 sayılı Kararın 1567 sayılı Yasanın amacına uygun olduğu, 1567 sayılı Yasanın söz konusu 1 nci maddesinin Anayasa'ya aykırı bulunmadığının Anayasa Mahkemesinin 28/3/1963 günlü E.: 1963-4 Karar 1963-71 sayılı kararıyla sabit bulunduğu, Devletin ekonomik hayata müdahalesinin günümüz ekonomik gerçeklerinden biri olarak kabul edildiği, ekonomik önlemleri büyük olan kayıt gibi malların fiyatlarının yetkili organlarca ayarlanması sonucu ortaya çıkan haksız ve normalin üstündeki kârların, spekülatif faaliyetler ve bunların yol açabileceği fiyat istikrarsızlığının önlenmesi ve sonuç olarak Türk Parasının Kıymetinin korunması amacıyla yayımlanan 21 sayılı kararla kurulan fona aktarılması gerektiği, fonun üretim arttırıcı tedbirlerle desteklenerek fiyat istikrarını sağlama amacına yönelik olduğu, bu nedenle 19/9/1979 günlü ve 16759 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan dava konusu 13 sayılı tebliğle 17/8/1979 tarihinde SEKA ürünlerinin fiyatlarının yeniden ayarlanması üzerine, yapılan bu ayarlamanın amacına ulaşabilmesi için 7-14832 sayılı Kararnameye uygun olarak fiyat farkı tutarının ilgili malları bu tarihlerde elinde bulunduranlardan alınmasının sağladığı, bu uygulamanın bir adaletsizlik yarattığı iddia edilemiyeceği gibi tebliğ ile getirilen yükümlülüğün vergi, resim harç ve sair mali yükümlülük niteliğinde bulunmadığı, dava konusu tebliğine kısmen veya tamamen iptali halinde fiyat artışından doğan farkın haksız olarak davacı elinde kalması sonucunu doğuracağı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: F. Günsel Taner

Danıştay Savcısı Yılmaz Taşdelen'in Düşüncesi: Dava, 19/9/1979 günlü Resmî Gazete'de yayınlanmış olan TPKK Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı karara ilişkin, kağıt fiyatlarını yeniden düzenleyen 13 sayılı tebliğin iptali istemiyle açılmıştır.

1567 sayılı Yasanın değişik 1. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 21 sayılı kararla, bazı temel malları elinde bulunduran kişiler tarafından elde olunan fiyat farklarının özel bir fona yatırılması öngörülmüş olup, fonun amacı, Türk Parasının İç Fiyat Değişikliklerinden etkilenmesini önlemek için temal madde ve mamül fiyatlarının istikrar için de tutulması, fonun kaynağı da eski ve yeni fiyatlar arasındaki fark ile normal kazanç dışında elde edilen meblağdır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri ile, fiyat düzenleme ve destekleme fonunun kaynağını oluşturan ve vergi dairelerince tahakkuk ettirilip fona ödenmesi istenen fiyat farkları; vergi, resim, harç ve benzeri mali bir yüküm olarak kabul edilmeleri için gerekli unsurları içermemekte, oluşturulan fonun Anayasanın 61. maddesinde sözü edilen anlamda mali bir yüküm olarak kabul olanağı bulunmamaktadır.

Öte yandan fon yükümlülüğünün doğması, bu konudaki kararname veya bu kararname uyarınca verilecek yetki çerçevesinde çıkarılacak tebliğin yayınlanması ve yürürlüğe konulması halinde mümkün olabileceğinden, fonla ilgili ödemelerinde 13 sayılı tebliğin yayımı ve yürürlüğe girdiği tarihteki stoklara uygulanması gerekir. Oysa 19/9/1979 günlü ve 13 sayılı Maliye Bakanlığı tebliğinde , fona ödeme yükümlülüğünün 17/8/1979 günü başlayacağı öngörülmüştür .

Bu durumda, sözü edilen maddeleri imal eden veya piyasadan veyahut ithal yoluyla satın alarak, alım, satım, imalat ve taahhüt gibi her türlü ticari ve sanayi faaliyetleri için stoklarında bulunduran gerçek ve tüzel kişilerin, 21 sayılı kararda değişiklikler yapan 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, eski fiyatlarla yeniden saptanan fiyatlar arasındaki fark için fona ödeme yapmalarında mevzuata aykırılık bulunmamakta ise de; bunlara ait fiyat farklarının 17/8/1979 günündeki stoklara uygulanması halinin yükümlülüğü geriye yayan ve kazanılmış hakları ihlal eden nitelikte olduğu ortadadır.

Açıklanan nedenlerle 19/9/1979 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan bu tebliğin 1. maddesinde yer alan (17/8/1979 tarihi itibariyle) sözcüklerine ilişkin bulunan kısmının iptaline, bu kısım dışında kalan maddelere yönelik davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için önceden bildirilen 20/4/1982 Salı günü davacı vekili Av. Doğan Bodur ile davalı idareyi temsilen Hazine Avukatı Nursel Özaktaş'ın geldikleri Danıştay Savcısının hazır olduğu görülerek açık duruşmaya başlandı. Taraflar dinlendikten Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek dosydaki tüm belgeler incelenip işin gereği düşünüldü :

Dava; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı Kararı değiştiren 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının verdiği yetkiye dayanılarak Maliye Bakanlığınca çıkarılan 13 sayılı tebliğin mevzuata aykırılığından bahisle iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı, 1567 sayılı Kanunun Bakanlar Kuruluna sadece paranın dışa karşı değerinin korunması için yetki tanıdığı, 21 sayılı kararla Kurulan fona yatırılması istenen fiyat farkının mali bir yüküm olması nedeniyle bu yükümün Anayasa'nın 61 nci maddesine göre kanunla konması gerektiğini, 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 21 sayılı kararı değiştiren 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ilişkin olan 13 sayılı tebliğ ile mali yüküm getirildiği, 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin böyle bir yetki vermediğinden, buna dayanılarak yapılan düzenlemenin Anayasanın sözü geçen maddesi ile mevzuata aykırı olduğu ve bu düzenlemeler uyarınca yapılan fiyat farkı tahakkukunda Anayasa'ya aykırı düştüğünü iddia etmektedir.

Anayasa'ya aykırı olmadığı Anayasa Mahkemesinin muhtelif kararlarıyle saptanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 1567 sayılı Kanunun 6258 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesi «... Türk Parasının Kıymetinin Korunması zimninda kararlar ittihazına icra vekilleri heyeti selahiyetlidir» hükmünü taşımaktadır. Anılan madde ile Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin Türk Parasının dış değerinin korunması kadar iç değerinin korunmasını da kapsadığı açıktır. Zira bir paranın milli değerinin korumması söz konusu olunca bunun yalnız paranın dış değeri ile ilgili

olduğu söylenemez. Bu bakımdan Bakanlar Kurulunun Türk Parasının korunması için paranın iç satınalma gücünü etkileyecek ekonomik faktörler nedeniyle birtakım önlemler alması düzenlemelerde bulunması doğaldır. Bu önlemlerden birisi de uyuşmazlık konusu olayla ilgili olarak maliyet unsurlarındaki artış nedeniyle fiyatları yeniden düzenlenip artırılan temel mallardan dolayı ortaya çıkan fiyat farkının bu fonda toplanması bu maddelerle ilgili yatırım ve desteklemelerde kullanılmak suretiyle üretimin artırılması arz ve talebin dengede tutularak fiyat istikrarının sağlanması ve bunu gerçekleştirecek düzenlemeler yapılmasıdır. Bu itibarla 1567 sayılı Yasanın değişik 1 nci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 7/7877 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan daha sonra 7/13918 ve 7/13957 sayılı kararnamelerle ve en son olarak da 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilen 21 sayılı kararla fiyatları Bakanlar Kurulu Kararıyla veya 440 sayılı Yasa gereğince tesbit ve ilân edilen bazı temel malları elinde bulunduran kişiler tarafından elde olunan fiyat farklarının özel fona yatırılması öngörülmüştür. Nitekim 7/3/1978 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan 7/14832 sayılı kararname ile değişen 21 sayılı Kararın 1 nci maddesinde fonun amacının Türk Parası değerinin iç fiyat değişikliklerinden etkilenmesini önlemek için temel ürün fiyatlarının istikrar içnde tutulması olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan aynı kararın 3 ncü maddesine görede Fonun kaynağının; ilgililerin her nevi ticaret ve sınai faaliyetleri için stoklarında bulundurdukları 2 nci madde kapsamına giren ürünlerin fiyat farkları tutarı olduğu ve fiyat farkları tutarının da Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce saptanan fiyatlarla ilgililerin yasal defterlerine kaydolan faturalardaki fiyatlar (fatura olmayan hallerde eski resmi fiyatlar) arasındaki farkın stok miktarıyla çarpımı suretiyle hesaplanacağı açıkça öngörülmüştür. Bu hale göre de fonun kaynağını normal kazançlar dışında elde edilen meblağ teşkil etmektedir.

Açıklanan bu durum karşısında ve yukarıda belirtilen nitelikleri ile fiyat düzenleme ve destekleme fonunun kaynağını oluşturan vergi Dairelerince tahakkuk ettirilip fona ödenmesi istenen fiyat farkları; vergi resim, harç ve benzeri mali bir yüküm olarak kabul edilmeleri için gerekli unsurları içermemekte, oluşturulan fonun Anayasanın 61 nci maddesinde sözü edilen anlamda mali bir yüküm olarak kabul olanağı bulunmamaktadır. Bu itibarla 7/14832 sayılı kararla değiştirilen 21 sayılı karar ve buna ilişkin 13 sayılı tebliğle getirilen yükümün Anayasa ve Yasalara aykırı olduğu söylenemez.

Diğer yandan 5/3/1978 günlü ve 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değişik 21 sayılı Kararın Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonunun kapsamını dü zenleyen 2 nci maddesiyle, Maliye Bakanlığı Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce fiyatları saptanan kamu iktisadi teşebbüslerinin ürettikleri ürünlerle ilgili fiyat farklarını doğrudan doğruya, diğer kuruluşlarca üretilen Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce fiyatları tesbit edilen Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürettikleri ürünlerin eşit ve benzerlerine ilişkin fiyat farlarını ise ilgili Bakanlığın uygun görüşüne dayanarak fon kapsamına olmaya yetkili kılınmış, bu maddeye dayanılarak Maliye Bakanlığınca 19/9/1979 gün ve 16759 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 13 sayılı tebliğle; Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu hükümlerine göre çıkarılan 21 sayılı Kararla Kurulmuş olan «Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu» kapsamında bulunan ve Bakanlar Kurulunca fiyatları saptanan gazete kâğıdı, okul kitap kâğıdı ve üçüncü hamur kâğıdı dısında kalan SEKA (Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları işletmesince) üretilen ve fiyatları yine bu kurum tarafından saptanan tebliğe ekli listede adları ve yeri saptanan fiyatları açıkça belirtilen SEKA ürünleri, SEKA tarafından ürün fiyatlarının saptanma tarihi olan

17/8/1979 günü itibariyle «Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı Karar» kapsamına alınmıştır.

21 Sayılı Kararı yürürlüğe koyan 7/14832 sayılı Kararnamenin 2 nci maddesinde Maliye Bakanlığına tanınan 13 sayılı tebliğle kullanılan yetki temel mallardan dilediğini fon kapsamına almaya olanak veren veya Türk Parasının Kıymetini Koruma konusunda tek başına karar almayı sağlayan bir yetki olmayıp 21 sayılı karala sınırlandırılmış bir yetkidir. Bu düzenleme içinde 7/14832 sayılı kararın daha öncede sözü edilen 2 nci maddesi, 1567 sayılı yasanın değişik 1 nci maddesiyle Türk Parası Kıymetinin Korunması Hakkında Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin Maliye Bakanlığına devri anlamına gelebilecek bir hükmüde içermemektedir. Maliye Bakanlığı; söz konusu 2 nci madde ile Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce fiyatları saptanan Kamu iktisadi Teşebbüslerinin ürettikleri ürünlerle bunların diğer kuruluşlarca üretilen eşit ve benzerleri ile ilgili fiyat farklarını fon kapsamına almaya yetkili kılındığına ve olayda da dava konusu 13 sayılı tebliğ eki listede adları belirtilen ve SEKA tarafından üretilen kağıt ürünlerinin fiyatları yetkili kurum olan Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları işletmesince (SEKA'ca) yeniden saptanmış bulunduğuna göre 13 sayılı Tebliğin bu kağıtların fon kapsamına alınmasına ilişkin hükmünde yetki yönünden mevzuata aykırılık bulunmadığı gibi davacının bu konulara ilişkin olarak ileri sürdüğü mükellefiyete konu edilen kağıt ürünlerinin fon kapsamına alınmadığı ve tebliğin 3 ncü maddesine yönelik bulunan iddialarıda yerinde görülmemiştir.

Davacının diğer bir iddiası da 19/9/1979 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan dava konusu 13 sayılı tebliğ ile getirilen fon yükümlülüğünün fiyatların yeniden saptandığı 17/8/1979 tarihine kadar geri götürülerek geçmişe etkili uygulama yapıldığı ve bunun mevzuata ve kazanılmış haklar ilkesine aykırı olduğuna ilişkindir. Anılan iddia tebliğ ile getirilen fona ödeme yükümlülüğünün kapsamını yani başlangıcını tayin ve tesbite ilişkin olduğundan bu iddianın bu yönden incelenmesi gerekir.

Fon yükümlülüğünün doğması bu konudaki Kararname veya bu kararname uyarınca verilecek yetki çerçevesinde çıkarılacak tebliğin yayınlanması ve yürürlüğe konulması halinde mümkün olabileceğinden fonla ilgili ödemelerin de yalnızca 13 sayılı tebliğin yayını ve yürürlüğe girdiği tarihteki stoklara uygulanması gerekir. Zira 13 sayılı tebliğin devamı listede adları belirtilen kağıtlar 13 sayılı Tebliğ ile fon kapsamına alındığına ve bu kararla ilgililerin stoklarında bulundurdukları mallardan dolayı bu malların fiyatlarının artırılması sonucu elde edilen fiyat farklarının fona ödenmesi yükümlülüğü getirildiğine göre 13 sayılı tebliğin yayınlandığı 19/9/1979 gününde mevcut listede isimleri belli kağıt stoklarına uygulanması ve buna göre fiyat farkı tahakkuk ettirilmesi doğaldır. Oysa 19/9/1979 günlü 13 sayılı Maliye Bakanlığı tebliğine gazete kağıdı, okul kitap kağıdı ve üçüncü hamur kağıt dışında kalan ve tebliğin devamı listede yazılı SEKA ürünlerinden dolayı fona ödeme yükümlülüğünün SEKA tarafından listede yazılı ürünlerin fiyatlarının yeniden saptandığı tarih olan 17/8/1979 gününden başlayacağı öngörülmüş ve ilgililer 17/8/1979 günündeki stoklarını beyana davet edilmişlerdir.

Bu düzenlemenin ise, fona ödeme yükümlülüğünü, fiyatı yeniden saptanan ürünlerin bu kez fon kapsamına alınmış olmasına ve ilgililerin bu maddeleri stoklarında bulundurmaları esasına dayanan 21 sayılı karara aykırı, bu haliyle geriye yürüyen ve kazanılmış hakları zedeler nitelikte olduğu ortadadır.

Açıklanan tüm bu nedenlerle dava konusu 13 sayılı tebliğin devamı listede belirtilen SEKA ürünlerinin 17/8/1979 günü itibariyle 21 sayılı karar kapsamına alınmasına olanak sağlayan ve hükmün geriye yürüyerek kazanılmış hakların zedelenmesine yol açan 1 nci maddesinde yer alan «... 17/8/1979 günü itibariyle..» biçimindeki ve 5 nci maddesinde yer alan «17/8/1979 tarihinden sonra...» biçimindeki sözcüklerin iptaline; davacının dava konusu tebliğe ilişkin olarak ileri sürdüğü diğer iddiaları yerinde olmadığından ve dava konusu tebliğin diğer hükümlerinde de mevzuata aykırı herhangi bir yön bulunmadığından davanın bunlara ilişkin bölümünün reddine; dökümü aşağıda yazılı 525,— (beşyüzyirmibeş) lira tutarındaki yargılama giderinin yarısı olan 262,50 (ikiyüz altmış iki lira elli kuruş) lira ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3.000 (üçbin lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine ve 3.000 (üçbin) lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 20/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Davada; 19/9/1979 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı kararı değiştiren 7/14832 sayılı karara dayalı 13 sayılı Maliye Bakanlığı tebliğinin iptali istenilmektedir.

5/3/1978 günlü ve 7/14832 sayılı Kararnameye dayanak olarak gösterilen 1567 sayılı Yasanın 6258 sayılı Yasaya değişik 1 nci maddesi, «Kambiyo, nakut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarayan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinde tanzim ve tahdidine ve Türk Parasının Kıymetinin korunması zamnında kararlar ittihasına icra vekilleri Heyeti selahiyetlidir.» hükmüne taşımaktadır.

Bu hükümle verilen yetkinin, maddede sayılan eşya ve belgelere ilişkin olarak kullanılabileceğinde kuşku yoktur.

Türk Parasının Kıymetinin korunması zımnında kararlar ittihazına selahiyetli olmak, kişilerden ellerinde bulundurdukları mallar nedeniyle sınırı, ölçüsü, belli olmayan bir para almayı da kapsamaz.

Anayasanın 61 inci maddesi; Vergi, resim ve harç ve benzeri mali yükümlerin ancak kanunla konulabilmesini öngörmüştür.

Hükümetçe belirlenen mallar üzerinden yasal dayanağı olmayan bir miktar paranın tahsilinin, vergi resim harç ve benzeri yükün olmadığı ileri sürülmektedir. Verginin, harcın ve benzeri mali yükümlerin kanunla alınmasını emreden Anayasanın başka adlar altında para tahsiline cevap verdiği savunulamaz. Vergiden daha sert biçimde tahsil edilen bir paranın bir bağış veya hibe olduğu da söylenemiyeceğine göre; mali yüküm sayılmaması mümkün değildir.

Ekonomik bozukluğun sonucu, oluştuğu ve spekülatif olduğu ileri sürülen kazançların, bunu elde edenlerden zorla tahsiline; yürürlükte bulunan Anayasa ve yasalar karşısında olanak yoktur.

Açıklanan nedenlerle ilgililerden kağıt fiyat farkı adı altında binlerce lira tahsil edilmesi olanağını yaratan ve mali yüküm getirdiği açık bulunan dava konusu 13 sayılı Maliye Bakanlığı Tebliğinin tümüyle iptali gerekeceği oyuyla çoğunluğun aksi yoldaki kararına katılmıyorum.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/462
Karar No : 1982/921

Özeti : Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı karara ilişkin 13 sayılı tebliğin devamı listede belirtilen SEKA ürünleri için geçmişe uygulama yapılarak getirilen fon yükümlülüğünün 17/8/1979 tarihinde mevcut kağıt stoklarına yaymak suretiyle fiyat farkı tahakkuku yapılmasında hukuki isabet bulunmadığından davacı adına tahakkuk ettirilen kağıt fiyat farkı ve buna yapılan itirazın reddine ilişkin Maliye Bakanlığı işleminin bu kısma hasren iptali Hk.

Davacı : İsmail Aran
Vekili : Av. Doğan Bodur, Av. Ekrem Amaç
Davalı : Maliye Bakanlığı

Davanın Özeti : Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına Dair 21 sayılı Kararı değiştiren 7-14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ilişkin Maliye Bakanlığının 13 sayılı tebliği uyarınca davacı elinde bulunan kağıt stoku için ilgili Vergi Dairesince tahakkuk ettirilen kağıt fiyat farkına karşı şikayet yoluyla Maliye Bakanlığına yapılan başvurunun reddi yolundaki işlemin; 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu, dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesi gerektiği, vergi, resim, harç ve benzeri her türlü mali yükümün Anayasa gereği kanunla konulabileceği; bazı kanunlara atıflar yapılarak mali yükümlülük tesisi yoluna gitmenin mümkün olmadığı, 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin idareye ve hatta Bakanlar Kurulun böyle bir yetki vermediği,, 13 sayılı tebliğ ile ise bir çeşit mali yüküm getirildiği, 1567 sayılı Yasaya dayanılarak yapılan düzenlemeler Anayasaya aykırı olduğu kadar bu düzenlemeler uyarınca yapılan tarhiyatında Anayasa'ya aykırı düştüğü 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin Bakanlar Kuruluna tanıdığı yetkinin paranın dışa karşı değerinin korunmasını amaçlayan bir nitelik taşıdığı, 13 sayılı tebliğe ekli listede yazılı ve mükellefiyete konu edilen malların fon kapsamına alınmamış olduğu, 13 sayılı Tebliğin bu maddeleri kapsamı olan bir metin olmayıp listede saptanan malarlar için mükellefiyetin başlangıcını, matrahını ve ödeme şekillerini gösteren bir bildiri olduğu, geçmişe yönelik uygulama ile yükümlülük tesisine yasal yolla dahi imkan yok iken 13 sayılı tebliğ ile böyle bir uygulama ve yükümlülük getirildiği, 19/9/1979 tarihinde yayımlanan 13 sayılı tebliğ yayımı tarihinden dahi geçerli olmayacak bir nitelikte iken tebliğ ile getirilen yükümlülüğün 17/8/1979 tarihine kadar geri götürülerek evvelce satışı yıpılmış olan maddelere teşmil edildiği, 17/8/1979 ile 19/9/1979 tarihleri arasında elden çıkarılan kağıtlar için fiyat farkı

elde etmeyen kişilerden fona ödeme yapılmasının istenmesinin gerçeklere ve mevzuata aykırı olacağı, geriye yönelik yükümlülük getiren tasarrufların Danıştayca iptal edildiği, dava konusu tebliğn 3 ncü maddesinin 3 ncü paragrafından Bakanlar Kurulunca saptanmış eski fiyatla yeni fiyat arasındaki farkın tahakkuka esas alınacağının belirtildiği, buna rağmen sözkonusu karton ve kâğıt çeşitleri hakkında Bakanlar Kurulunca saptanan herhangi bir fiyatın mevcut olmadığı iddialarıyle iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: 1567 sayılı Yasanın 6258 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin Bakanlar Kuruluna ekenomik yaşamın gereklerine göre ve acil durumlarda önlemler alma yetkisi tanıdığı, bu yetkiye dayanılarak ve acil durumlarda önlemler alma yetkisi tanıdığı, bu yetkiye dayanılarak çıkarılan ve Türk Parasının değerinin iç fiyat değişikliklerinden etkilenmesini önleme amacı güden 21 sayılı Kararın 1567 sayılı Yasanın amacına uygun olduğu, 1567 sayılı Yasanın söz konusu 1 nci maddesinin Anayasa'ya aykırı bulunmadığınnı Anayasa Mahkemesinin 28/3/1963 günlü E: 1963/4, Karar 1963/71 sayılı kararıyla sabit bulunduğu, Devletin ekonomik hayata müdahalesinin günümüz ekonomik gerçeklerinden biri olarak kabul edildiği, ekonomik önlemleri büyük olan kâğıt gibi malların fiyatlarının yetkili organlarca ayarlanması sonucu ortaya çıkan haksız ve normalin üstündeki kârların, spekülatif faaliyetler ve bunların yol açabileceği fiyat istikrarsızlığının önlenmesi ve sonuç olarak Türk Parasının Kıymetinin korunması amacıyla yayımlanan 21 sayılı kararla kurulan fona aktarılması gerektiği, fonun üretimi arttırıcı tedbirlerle desteklenerek fiyat istikrarını sağlama amacına yönelik olduğu, bu nedenle 19/9/1979 günlü ve 16759 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 13 sayılı tebliğle 17/8/1979 tarihinde SEKA ürünlerinin fiyatlarının yeniden ayarlanması üzerine, yapılan bu ayarlamanın amacına ulaşabilmesi için 7/14832 sayılı Kararnameye uygun olarak fiyat farkı tutarının ilgili malları bu tarihlerde elinde bulunduranlardn alınmasının sağlandığı, bu uygulamanın bir adaletsizlik yarattığı iddia edilemiyeceği gibi tebliğ ile getirilen yükümlülüğün vergi, resim harç ve sair mali yükümlülük niteliğinde bulunmadığı, dava konusu tebliğin kısmen veya tamamen iptali halinde fiyat artışından doğan farkın haksız olarak davacı elinde kalması sonucunu doğuracağı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi: F. Günsel Taner

Danıştay Savcısı Yılmaz Taşdelen'in Düşüncesi: Dava, 19/9/1979 günlü Resmî Gazete'de yayınlanmış olan TPKK Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı Karara ilişkin 13 sayılı tebliğ uyarınca, davacı adına tahakkuk ettirilen kâğıt fiyat farkına, yapılan itirazın reddi hakkındaki işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

1567 sayılı yasanın değişik 1. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 21 sayılı kararla, bazı temel malları elinde bulunduran kişiler tarafından elde olunan fiyat farklarınnı özel bir fona yatırılması öngörülmüş olup, fonun amacı, Türk Parasınnı iç fiyat değişikliklerinden etkilenmesini önlemek için temel madde ve mamül fiyatlarının istikrar içinde tutulması, fonun kaynağı da eski ve yeni fiyatlar arasındaki fark ile normal kazanç dışında elde edilen meblağdır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri ile fiyat düzenleme ve destekleme fonunun kaynağını oluşturan ve vergi dairelerince tahakkuk ettirilip fona ödenmesi istenen fiyat farkları; vergi, resim, harç ve benzeri mali bir yüküm olarak kabul edilmeleri için gerekli unsurları içermekte, oluşturulan fonun Anayasanın 61 nci maddesinde sözü edilen anlamda mali bir yüküm olarak kabul olanağı bulunmamaktadır.

Öte yandan fon yükümlülüğünün doğması, bu konudaki kararname veya bu kararname uyarınca verilecek yetki çerçevesinde çıkarılacak tebliğin yayınlanması ve yürürlüğe konulması halinde mümkün olabileceğinden, fonla ilgili ödemelerinde 13 sayılı tebliğin yayımı ve yürürlüğe girdiği tarihteki stoklara uygulanması geerkir. Oysa 19/9/1979 günlü ve 13 sayılı Maliye Bakanlığı tebliğinde, fona ödeme yükümlülüğünün 17/8/1979 günü başlayacağı öngörülmüştür.

Bu durumda, sözü edilen maddeleri imal eden veya piyasadan veyahut ithal yoluyla satın alarak, alım, satım, imalat ve taahhüt gibi her türlü ticari ve sanayi faaliyetleri için stoklarında bulunduran gerçek ve tüzel kişilerin, 21 sayılı karara değişiklikler yapan 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, eski fiyatlarla yeniden saptanan fiyatlar arasındaki fark için fona ödeme yapmalarında mevzuata aykırılık bulunmamakta ise de; bunlara ait fiyat farklarının 17/8/1979 günündeki stoklara uygulanması halinin yükümlülüğü geriye yayan ve kazanılmış hakları ihlal eden nitelikte olduğu ortadadır.

Açıklanan nedenlerle 19/9/1979 günlü Resmi Gazete'de yayınlanmış olan 13 sayılı tebliğ ile, fon kapsamında bulunan ve Bakanlar Kurulunca fiyatları saptanan gazete kağıdı, okul kitap kağıdı ve üçüncü hamur kağıt dışında kalan SEKA (Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi Genel Müdürlüğü) ürünleri ile ilgili fon yükümlülüğünü 17/8/1979 tarihine kadar geriye götüren tebliğ hükümlerine yerindelik görülmemiştir.

Davacı ancak varsa tebliğin yayınlandığı 19/9/1979 gününde fon kapsamına giren kağıtları yönünden fiyat farkı ödemekle yükümlü kılınabileceğinden; uyuşmazlık konusu işlemin bu konuya ilişkin kısmında hukuki isabet bulunmadığı cihetle dava konusu tahakkukun ve işlemin bu yönden iptalinin gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için önceden bildirilen 20/4/1982 Salı günü davacı vekili Av. Doğan Bodur ile davalı idareyi temsilen hazine Avukatı Nursel Özaktaş'ın geldikleri Danıştay Savcısının hazır olduğu görülerek açık duruşmaya başlandı. Taraflar dinlendikten, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek dosyadaki tüm belgeler incelenip işin gereği düşünüldü.

Davacının, 1567 sayılı Yasanın 6258 sayılı Yasa ile değişik 1 nci maddesinin Anayasa'ya aykırılık iddiası, Anayasanın 151 nci maddesi 1 nci bendi gereğince ciddi görülmemiştir.

Dava, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına Dair 21 sayılı Kararı değiştiren 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ilişkin Maliye Bakanlığının 13 sayılı tebliği uyarınca davacı elinde bulunan kağıt stoku için ilgili Vergi Dairesince tahakkuk ettirilen kağıt fiyat farkına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin Maliye Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dilekçesinin incelenmesinden, davacının dava konusu işlemin sakatlığı ve bu nedenle iptali konusunda ileri sürdüğü iddiaları üç grupta toplamak mümkündür.

Bu iddialardan birisi; 1567 sayılı Kanunun Bakanlar Kuruluna sadece paranın dışa karşı değerinin korunması için yetki tanıdığı, 21 sayılı Kararla Kurulan fona yatırılması istenen fiyat farkının mali bir yüküm olması nedeniyle bu yükümün Anayasa'nın 61 nci maddesine göre kanunla konması gerektiği 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 21 sayılı Kararı değiştiren 7/14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ilişkin olan 13 sayılı tebliğ ile mali yüküm getirildiği, 1567 sayılı Yasanın 1 nci maddesinin böyle bir yetki vermediğinden buna dayanılarak yapılan düzenlemenin Anayasanın sözü geçen maddesine ve mevzuata aykırı olduğu ve bu düzenlemeler uyarınca yapılan fiyat farkı tahakkukunda Anaysa'ya aykırı düştüğü, diğeri ise 13 sayılı tebliğe ekli listede yazılı mükellefiyete konu edilen malların fon kapsamına alınmamış olduğu ve söz konusu tebliğin 3 ncü maddesinin 3 ncü paragrafında belirtildiği üzere mükellefiyete konu karton ve kağıt çeşitleri hakkında Bakanlar Kurulunca saptanan eski veya yeni herhangi bir fiyatın mevcut olmadığı, bir diğeri ise 19/9/1979 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan dava konusu 13 sayılı tebliğ ile getirilen fon yükümlülüğünün geçmişe etkili olarak (17/8/1979 tarihine kadar geriye yürütülerek) ihdas edilmek suretiyle kazanılmış hakların ve geçmişteki statünün ihlal edildiği iddialarıdır.

Anayasa'ya aykırı olmadığı Anayasa Mahkemesinin muhtelif kararlarıyla saptanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 1567 sayılı Kanunun 6258 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesi «... Türk Parasının Kıymetinin Korunması zımmında kararlar ittihazına icra vekilleri heyeti selâhiyetlidir.» hükmünü taşımaktadır. Anılan madde ile Bakanlar Kurulunu verilen yetkinin Türk Parasının dış değerinin korunması kadar iç değerinin korunmasını da kapsadığı açıktır. Zira bir paranın milli değerinin korunması söz konusu olunca bunun yalnız paranın dış değeri ile ilgili olduğu söylenemez. Bu bakımdan Bakanlar Kurulunun Türk Parasının korunması iç paranın iç satınalma gücünü etkileyecek ekonomik faktörler nedeniyle birtakım önlemler alması düzenlemelerde bulunması doğaldır. Bu önlemlerden birisi de uyuşmazlık konusu olayla ilgili olarak maliyet unsurlarındaki artış nedeniyle fiyatları yeniden düzenlenip artırılan temel mallardan dolayı ortaya çıkan fiyat farkının bu fonda toplanması bu maddelerle ilgili yatırım ve desteklemelerde kullanılmak suretiyle üretimin artırılması arz ve talebin dengede tutularak fiyat istikrarının sağlanması ve bunu gerçekleştirecek düzenlemeler yapılmasıdır. Bu itibarla 1567 sayılı Yasanın değişik 1nci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 7-7877 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan daha sonra 7-13918 ve 7-13957 sayılı Kararnamelerle ve en son olarak da 7-14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilen 21 sayılı kararla fiyatları Bakanlar Kurulu Kararıyla veya 440 sayılı Yasa gereğince tesbit ve ilân edilen bazı temel malları elinde bulunduran kişiler tarafından elde olunan fiyat farklarının özel bir fona yatırılması öngörülmüştür. Nitekim 7/3/1978 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 7/14832 sayılı kararname ile değişen 21 sayılı kararın 1nci maddesinde fonun amacının Türk Parası değerinin iç fiyat değişikliklerinden etkilenmesini önlemek için temel ürün fiyatlarının istikrar içinde tutulması olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan aynı kararın 3 üncü maddesine görede fonun kaynağının; ilgililerin her nevi ticaret ve sınai faaliyetleri için stoklarında bulundurdukları 2nci madde kapsamına giren ürünlerin fiyat farkları tutarı olduğu ve fiyat farkları tutarının da Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce saptanan fiyatlarla ilgililerin yasal defterlerine kaydolan faturalardaki fiyatlar (Fatura olmayan hallerde eski resmi fiyatlar) arasındaki farkın stok miktarıyla çarpımı suretiyle hesaplanacağı açıkça öngörülmüştür. Bu hale göre de fonun kaynağını normal kazançlar dışında elde edilen meblağ teşkil etmektedir.

Açıklanan bu durum karşısında ve yukarıda belirtilen nitelikleri ile fiyat düzenleme ve destekleme fonunun kaynağını oluşturan Vergi Dairelerince tahakkuk ettirilip fona ödenmesi istenen fiyat farkları; vergi, resim, harç ve benzeri mali bir yüküm olarak kabul edilmeleri için gerekli unsurları içermemekte, oluşturulan fonun Anayasanın 61 nci maddesinde sözü edilen anlamda mali bir yüküm olarak kabul olanağı bulunmamaktadır. Bu itibarla 7-14832 sayılı kararla değiştirilen 21 sayılı karar ve buna ilişkin 13 sayılı tebliğin getirilen yükümün ve bu düzenlemeler uyarınca yapılan tahakkukun Anayasaya ve Yasalara aykırı olduğu söylenemez.

Diğer yanında 5/3/1979 günlü ve 7-14832 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değişik 21 sayılı Kararın fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonunun kapsamını düzenleyen 2 nci maddesiyle, Maliye Bakanlığı Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce fiyatları saptanan kamu iktisadi teşebbüslerinin ürettikleri ürünlerle ilgili fiyat farklarını doğrudan doğruya, diğer kuruluşlarca üretilen Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce fiyatları tesbit edilen Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürettikleri ürünlerin eşit ve benzerlerine ilişkin fiyat farklarını ise ilgili Bakanlığın uygun görüşüne dayanarak fon kapsamına almaya yetkili kılınmış, bu maddeye dayanılarak Maliye Bakanlığınca 19/9/1979 gün ve 16759 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 13 sayılı tebliğle; Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu Hükümlerine göre çıkarılan 21 sayılı Kararla Kurulmuş olan «Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu» kapsamında bulunan ve Bakanlar Kurulunca fiyatları saptanan gazete kâğıdı, okul kitap ve üçüncü hamur kâğıdı dışında kalan SEKA'ca (Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi) üretilen malların fiyatları yine bu kurum tarafından saptanan tebliğe ekli listede adları ve yeni saptanan fiyatları açıkça belirtilen SEKA ürünleri, SEKA tarafından ürün fiyatlarının saptanma tarihi olan 17/8/1979 günü itibariyle «Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına dair 21 sayılı Karar» kapsamına alınmıştır.

21 sayılı Kararı yürürlüğe koyan 7-14832 sayılı Kararnamenin 2 nci maddesinde Maliye Bakanlığına tanınan 13 sayılı tebliğle kullanılan yetki temel mallardan dilediğini fon kapsamına almaya olanak veren veya Türk Parasının Kıymetini Koruma konusunda tek başına karar almayı sağlayan bir yetki olmayıp 21 sayılı kararla sınırlandırılmış bir yetkilidir. Bu düzenleme içinde 7-14832 sayılı kararın daha önceden sözü edilen 2 nci maddesi, 1567 sayılı Yasanın değişik 1nci maddesiyle Türk Parası Kıymetinin Korunması Hakkında Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin Maliye Bakanlığına devri anlamına gelebilecek bir hükmüde içermemektedir. Maliye Bakanlığı; söz konusu 2 nci maddesi ile Bakanlar Kurulu veya yetkili diğer mercilerce fiyatları saptanan Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürettikleri ürünlerle bunların diğer kuruluşlarca üretilen eşit ve benzerleri ile ilgili fiyat farklarını fon kapsamına almaya yetkili kılındığına ve olayda da dava konusu 13 sayılı tebliğ eki listede adları belirtilen ve SEKA tarafından üretilen kâğıt ürünlerinin fiyatları yetkili kurum olan Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesince (SEKA)'ca yeniden saptanmış bulunduğuna göre 13 sayılı Tebliğin bu kâğıtların fon kapsamına alınmasına ilişkin hükmünde yetki yönünden mevzuata aykırılık bulunmadığı gibi davacının bu konulara ilişkin olarak ileri sürdüğü 13 sayılı tebliğle mükellefiyete konu edilen kâğıt ürünlerinin fon kapsamına alınmadığı ve tebliğin 3 ncü maddesine yönelik bulunan iddialarıda yerinde görülmemiştir.

Davacının 19/9/1979 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan 13 sayılı tebliğ ile getirilen fon yükümlülüğünün fiyatların yeniden saptandığı 17/8/1979 tarihnie kadar geri götürülerek geçmişe etkili uygulama yapıldığı, bu durumun mevzuata ve ka-

zanılmış haklar ilkesine aykırı olduğu ve bu tahakkukun bu nedenle yerinde olmadığına ilişkin iddiasına gelince; anılan iddia bir noktada fon yükümlülüğünün kapsamını yani başlangıcını tayin ve tesbite ilişkin olduğundan bu iddianın bu yönden incelenmesi gerekmektedir.

Fon yükümlülüğün doğması, bu konudaki Kararname veya bu kararname uyarınca verilecek yetki çerçevesinde çıkarılacak tebliğin yayınlanması ve yürürlüğe konulması halinde mümkün olabileceğinden fonla ilgili ödemelerin de yalnızca 13 sayılı tebliğin yayımı ve yürürlüğe girdiği tarihteki stoklara uygulanması gerekir. Zira 13 sayılı tebliğin devamı listede adları belirtilen kağıtlar 13 sayılı Tebliğ ile fon kapsamına alındığına ve bu kararla ilgililerin stoklarında bulundurdukları mallardan dolayı bu malların fiyatlarının artırılması sonucu elde edilen fiyat farklarının fona ödenmesi yükümlülüğü getirildiğine göre 13 sayılı tebliğin yayınlandığı 19/9/1979 gününde mevcut listede isimleri belli kağıt stoklarına uygulanması ve buna göre fiyat farkı tahakkuk ettirilmesi doğaldır. Oysa 19/9/1979 günlü 13 sayılı Maliye Bakanlığı tebliğinde gazete kağıdı, okul kitap kağıdı ve üçüncü hamur kâğıt dışında kalan tebliğin devamı listede yazılı SEKA ürünlerinden dolayı fona ödeme yükümlülüğünün SEKA tarafından listede yazılı ürünlerin fiyatlarının yeniden saptandığı tarih olan 17/8/1979 gününden başlayacağı öngörülmüş ve ilgililer 17/8/1979 günündeki stoklarını beyana davet edilmişlerdir.

Bu düzenlemenin ve buna göre yapılan tahakkukun ise; fona ödeme yükümlülüğünü, fiyatı yeniden saptanan kağıt ürünlerinin bu kez fon kapsamına alınmış olmasına ve ilgililerin bu maddeleri stoklarında bulundurmaları esasına dayanan 21 sayılı karara aykırı, bu haliyle geriye yürüyen, yükümlülüğü geriye yayan ve kazanılmış hakları ihlal eden nitelikte olduğu ortadadır.

Dava konusu işlemle 17/8/1979 tarihindeki 13 sayılı tebliğin devamı listede adları belirtilen kâğıtlar stoku nzara alınarak yapılan tahakkuk onaylanarak yükümlülüğün geriye yürütülmesine olnak tanınmış ve kazanılmış haklar zedelenmiştir. 17/8/1979 tarihinde fona tabi olmayan ve stoklanmış haklar zedelenmiştir. 17/8/1979 tarihinde fona tabi olmayan ve stoktan çıkma olasılığı bulunan kağıtlar için yapılan tahakkukun onaylanması bu bakımdan yerinde olmayıp davacının bu konuya ilişkin iddiası haklı ve işlem bu yönüyle sakattır. Nitekim Dairemizin 20/4/1982 günlü E: 1982/450 K.: 1982/919 sayılı kararıyla 13 sayılı tebliğin konuya ilişkin hükümleri iptal edildiğinden 17/8/1979 gününde mevcut stoklar için yapılan fiyat farkı tahakkuklarının da dayanağı kalmamıştır.

Açıklanan tüm bu nedenlerle davacının tahakkukuna konu fiyat farkının mali yüküm olduğu, fiyat farkına tabi tutulan kağıt ürünlerinin fon kapsamına alınmamış olduğu ve mükellefiyete konu karton ve kağıt çeşitler hakkında Bakanlar Kurulunca saptanan herhangi bir fiyatın bulunmadığı yolundaki iddiaları yerinde olmadığında ve dava konusu işlem bu noktalardan usul ve mevzuata uygun olduğundan davanın bu iddialara yönelik kısmının reddine; 13 sayılı tebliğin devamı listede belirtilen SEKA ürünleri için geçmişe etkili uygulama yapılarak fon yükümlülüğünün 17/8/1979 tarihinde mevcut kağıt stoklarına yaymak suretiyle yapılan tahakkuk ve buna yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin bu kısımında hukuki isabet bulunmadığından işlemin bu noktalara hasren iptaline, dökümü aşağıda yazılı 425,— (dörtyüzyirbeş) lira tutarındaki yargılama giderinin yarısı olan 212,50 (ikiyüzoniki ilra elli kuruş) ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3.000,— (üçbin) lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine ve yine aynı avukatlık asagri ücret tarifesi uyarınca 3.000,— (üçbin) lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 20/4/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

19/9/1979 günlü Resmi Gazetede yayınlanan 13 sayılı tebliğle Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu Hükümlerine göre çıkarılan 21 sayılı kararla Kurulmuş olan «Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu» kapsamında bulunan ve Bakanlar Kurulunca fiyatları saptanan gazete kâğıdı, okul kitap kâğıdı ve üçüncü hamur kâğıdı dışında kalan SEKA (Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi) ürünlerinden tebliğin devamı listede belirtilmiş olan kâğıt cinsleri fon kapsamına alınmıştır.

13 sayılı tebliğin 1 nci maddesi isimleri açıkça tebliğe ekli listede sayılan kâğıt ürünlerini 17/8/1979 tarihi itibariyle, stoklarında bulunduran ve fiyat farkı elde eden ve edecek olan kişileri yeniden beyanname vermekle ve 17/8/1979 tarihi itibariyle fiyat farkı ödemekle yükümlü tutmuştur.

Açıklıkla görülmektedir. ki; ödenecek fiyat farkı 17/8/1979 tarihinde stoklarda bulunan ve fiyatları yeniden saptanan SEKA ürünlerine münhasırdır. Bu tarihten sonrası için beyanname vermek ve fiyat farkı ödemek söz konusu değildir.

Dava konusu olay da, yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda cereyan etmiş ve davacıya 17/8/1979 tarihinde stokunda bulunan kâğıt ürünleri için fiyat farkı tahakkuk ettirilmiştir. Davada, bu tahakkukun ve buna karşı Maliye Bakanlığına yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

13 sayılı tebliğin geriye geçerli yükümlülük getiren ve kazanılmış hakları ortadan kaldıran hükümleri Dairemizin 20/4/1982gün ve E: 1982/450 K: 1982/919 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

Şu duruma göre; davacıya stokunda bulundurduğu kâğıt ürünleri için fiyat farkı tahakkuk ettirilmesinin yasal dayanağı kalmamıştır.

Bu nedenle, davaya konu ola ntahakkuk işleminin ve buna karşı yapılan itirazı reddeden Maliye Bakanlığı işleminin tümüyle iptali gerekmektedir.

Dava dilekçesinde; işlemin sakatlığını kanıtlamak ve iptalini sağlamak amacıyla özetle şu iddialar ileri sürülmektedir.

— İstenen fiyat farkının mali yüküm olduğu, bunun ancak yasayla konulabileceği ve işlemin Anayasa'ya aykırı olduğu,

— Tahakkuka konu Kâğıt ürünlerinin fon kapsamına alınmadığı,

— 13 sayılı tebliğ ile getirilen yükümlülüğün geriye geçerli olması nedeniyle kazanılmış hakları ortadan kaldırdığı,

Çoğunluk kararında, bu iddialardan ilk ikisi geçerli bulunmamış ve bu nedenle davanın kısmen reddine, son iddia tutarlı görülerek işlemin kısmen iptaline karar verilmiştir.

Oysa işlem; 17/8/1979 tarihinde stoklarda bulunan kâğıtlar için fiyat farkı istenmesinden ibarettir. Geriye geçerlilik gerekçesine dayalı olarak işlemi ikiye bölmek ve bir bölümüne yönelen davayı red, öbür bölümünü amaçlayan dava için iptal kararı verme olanağı bulunmamaktadır.

İddialardan birinin, davaya konu işlemin iptalini gerektirecek ciddiyet ve ağırlılık bulunması halinde işlemin iptaline karar verilerek, öteki iddiaların yerinde görülmediğinin belirtilmesi ile yetinilmesinin uygun olacağı kanısındayım.

Esasen dava 17/8/1979 tarihinden geçerli tahakkuka ve buna yapılan itirazın reddi yolundaki Maliye Bakanlığı işlemine karşı açılmış olduğuna göre; kısmen reddin bir sonuç doğurması da olanaksızdır.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk kararının davanın kısmen reddine ilişkin bölümüne katılmıyorum.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/4028
Karar No : 1982/736

Özet: % 50 belediye hissesi, % 50 Petrol Ofisi hissesi ile kurulan ortaklığın sivil savunma fonu yükümlüsü sayılamıyacağı Hk.

Davacı : Bel-Pet Akaryakıt ve Müştakları Tic. Ltd. Şti.
Vekilleri : Av. Haile Karaçengel, Av. Bora Tümerkan
Davalı : İstanbul Valiliği

Davanın Özeti: Davacı şirketin sivil savunma fonu yükümlüsü sayılmasına ilişkin olarak davalı İstanbul Valiliğince tesis olunan 6/3/1980 gün ve 13 28 488/80 sayılı 14/3/1980 gün ve 13.35.548/80 sayılı ve 26/3/1980 gün ve 13.35.548 sayılı işlemlerinin; şirketin, ortaklarının ortaklık hisseleri gözönüne alındığında söz konusu fon kapsamında olmadığı savıyla iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti: Merkezi yönetim birimleri kadar, mahalli idarelerinde Devlet kavramına dahil olduğu, Petrol Ofisinin ise tamamen kamu sermayesi ile teşekkül ettiği, bu itibarla % 50 belediye % 50 petrol ifis sermayesi ile kurulan davacı şirketin 7126 sayılı Yasa gereğince fon yükümlüsü olduğu, dayanaktan yoksun davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: K. Fikret Çelik

Danıştay Savcısı Yılmaz Taşdelen'in Düşüncesi: Dava, davacı ortaklığın sivil savunma fonu yükümlüsü sayılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

7126 sayılı Yasanın 107. sayılı Yasa ile değişik 37. maddesinin (C) bendi, hangi kuruluşların sivil savunma fonu yükümlüsü sayılacağı belirlenmiştir.

% 50 belediye hissesi % 50 Petrol Ofisi hissesi ile kurulmuş bulunan davacı ortaklığın, anılan yasa hükmü uyarınca fonu tabi kılınmasına olanak bulunmadığından, aksi yolda tesis edilen işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Dava, davacı şirketin 7126 sayılı Yasa uyarınca sivil savunma fonu yükümlüsü sayılmasına ilişkin davalı İstanbul Valiliği işlemlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

7126 sayılı Yasanın 37 nci maddesinin (c) bendi sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen ve sermayesinde Devletin iştiraki olan teşekkül, müessese ve şirketlerle resmi ve hususi bankalar ve özel kanunlarla kurulan kurum ve teşekküller ile sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştirakı suretiyle tesis edilen ortaklıkların bütçelerinin veya bilançolarındaki safi karların % yarımı'nın Sivil Savunma Fonuna kesileceği hüküm altına almıştır.

Madde metninden de anlaşılacağı gibi söz konusu fon yükümlülerin;

a) Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen teşekkül, müessese ve şirketler,

b) Sermayesinde Devletin iştiraki olan teşekkül, müessese ve şirketler,

c) Resmi ve hususi bankalar,

d) Özel Kanunlarla kurulan kurum ve teşekküller,

e) Sermayesinin % 50 sinden fazlası (d) fıkrasında belirtilen kurum ve teşekküllere ait olmak üzere kurulan ortaklıklar şeklinde tek tek sayılmış bulunmaktadır.

Davacı şirket % 50 İstanbul Belediyesi ve % 50 Petrol Ofisi iştirakiyle kurulmuştur.

Uyuşmazlık, davacı şirketin, bu ortakları ve hisse oranları karşısında fon yükümlüsü sayılıp sayılamıyacağı noktasından doğmaktadır.

Bir yerel yönetim birimi olan belediyeleri, genel ve katma bütçeli idarelerden olmaması nedeniyle yukarda aktarılan yasa hükmünde sözü geçen Devlet kavramı içinde düşünmek ve buna bağlı olarak davacı şirket % 50 belediye hissesi nedeniyle sermayesinde Devletin iştiraki olan şirketlerden saymak mümkün değildir.

Öte yandan diğer ortak Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünün de 14/2/1941 tarih ve 15169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 3780 sayılı Milli Koruma Kanununa dayanılarak kurulmuş olması nedeniyle Devlet Kavramı içinde değil, öncelikle yasada fon yükümlüleri arasında sayılan özel kanunlarla kurulmuş kurum ve teşekküller arasında mütaala edilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla davacı şirket ne sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen nede sermayesinde Devletin iştiraki olan bir şirkettir.

Şirketin banka veya özel kanunla kurulan kurum ve teşekkül olmadığı ise açıktır.

Diğer yandan davacı şirketin fon yükümlüsü sayılabilmesi için sermayesinin yarısından fazlasına özel kanunlarla kurulan kurum ve teşekküllerin sahip olması koşuluda, olayda Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünün davacı şirketteki sermaye payının % 50 yi aşmaması nedeniyle gerçekleşmiş değildir.

Bu durum karşısında davacının sivil savunma fonu yükümlüsü sayılabilmesi için 7126 sayılı Yasanın 37. maddesinin (c) bendinde belirtilen koşulların hiçbiri bulunmadığından, şirketin fon yükümlüsü sayılmasına ilişkin dava konusu işlemlerde yasaya uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemlerin iptaline, aşağıda dökümü yapılan 270,— (ikiyüzyetmiş) lira yargılama gideri ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 2.000,— lira vekalet ücretinnin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 7/4/1982 günü oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/535
Karar No : 1982/1341

Özeti : Devletin doğrudan doğruya ortağı olmadığı şirketin, sivil savunma fonu yükümlüsü olamıyacağı Hk.

Davacı	: Paşabahçe Ticaret Ltd. Şirketi
Vekilleri	: Av. Macide Alpen - Av. Nevin Karahan
Davalılar	: 1 — T. C. İçişleri Bakanlığı 2 — İstanbul Valiliği

Davanın Özeti : Davacı şirketin sivil savunma fonu yükümlüsü sayılmasına ilişkin olarak davalılardan İstanbul Valiliği Sivil Savunma Müdürlüğünce tesis edilen 13/6/1980 gün ve FON : 13 - 25/1145/80 sayılı işlemin; davacı şirketin, ortaklarının ortaklık hisseleri gözönüne alındığında söz konusu fon kapsamında olmadığı savıyla iptali istenmektedir.

Davalı İçişleri Bakanlığının Savunmasının Özeti : Davacı şirkete Devletin dolaylı olarak iştirakı bulunduğu, bu nedenle 7126 sayılı Yasanın 37/c maddesi kapmasında bulunan davacı şirketin fon yükümlüsü olduğu, işlemin mevzuata aykırı bir yönü bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Davalı İstanbul Valiliğinin Savunmasının Özeti : Davacı şirketin ortaklık payları gözönüne alındığından bu ortaklarda bulunan Devlet hissesi nedeniyle Devletin şirkete dolaylı iştirakı olduğunun kabulü gerektiği, işlemin yerinde olduğu ve davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : K. Fikret Çelik

Danıştay Savcısı Yılmaz Taşdelen'in Düşüncesi : Dava, davacı şirketin 7126 sayılı Yasanın 37 nci maddesi uyarınca sivil savunma fonuna pay ayırması gerektiği ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 107 sayılı Yasayla değişik 37 nci maddesinin (c) fıkrası, «Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen ve sermayesinde Devletin iştiraki olan teşekkül, müesse ve şirketlerle resmi ve hususi Bankalar ve özel kanunlarla kurum ve teşekküller ile sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştiraki suretiyle tesis edilen ortaklıların bütçelerinin veya bilançolarındaki safi karların % yarımı» oranında sivil savunma fonuna pay ödeyecekleri hükmünü taşımaktadır.

Devletin % 11 iştirakiyle Türkiye İş Bankası, İş Bankasının % 50 nin üzerinde iştirakiyle de Türkiye Şişe ve Cam Fabrikası A. Ş.nin kurulmuş bulunduğu ve her iki kuruluşunda fonla yükümlü kılındığı belirlendikten sonra, davacı Paşabahçe Limited Şirketinin % 99.750 oranında ortaklık payının Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A. Ş. ait olması sonucu Devletin dolaylı yoldan bu kuruluştada iştirakinin bulunduğu, bu nedenle anılan yasa hükmü gereği sivil savunma fonuna pay ayırmakla yükümlü kılındığı iddia edilmektedir.

Davacı Paşabahçe Limited Şirketinin % 99.750 oranında ortaklık payına salip olan Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Anonim Şirketinde, Türkiye İş Bankası Sermaye Hissesinin % 50 nin üzerinde bulunduğu tartışmasızdır.

Sözü edilen yasa hükmünde ancak, sermayesinde, doğrudan devletin iştirakı olan kuruluşlar ile sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştirakı suretiyle tesis edilen ortaklıkların sivil savunma fonuna pay ayıracakları öngörülmüştür. Bu durumda dolayı yoldan üzerinde Devlet iştiraki bulunan kuruluşlarıda anılan yasa hükmü kapsamında kabul etmek olanaksızdır.

Açıklanan nedenlerle, dolaylı yoldan devlet iştiraki bulunduğu gerekçesiyle davacı şirketin sivil savunma fonuna pay ayırmakla yükümlü kılınmasında kanuni isabet bulunmadığından, aksi yolda tesis edilen işlemin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için önceden taraflara tebliğ edilen 18/5/1982 Salı günü davacı vekili Av. Macide Alpen ile davalı idarelerden İçişleri Bakanlığı temsilcisi Süreyya Şehitoğlu'nun geldikleri, davalı İstanbul Valiliği temsilcisinin gelmediği, Danıştay Savcısının hazır bulunduğu anlaşılarak açık duruşmaya başlandı, Taraflar dinlenip Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek dosyadki tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü :

Dava davacı Şirketin 7126 sayılı Yasa uyarınca sivil savunma fonu yükümlüsü sayılmasına ilişkin davalı İstanbul Valiliği işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

7126 sayılı Yasanın 37 nci maddesinin (c) bendi «Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilen ve sermayesinde Devletin iştiraki olan teşekkül müessese ve şirketlerle resmi ve hususi bankalar ve özel kanunlarla kurulan kurum ve teşekküller ile sermayesinin yarısından fazlasına bunların iştirakı suretiyle tesis edilen ortaklıkların bütçelerinin veya bilançolarındaki safi karların % yarımı»nın Sivil Savunma Fonuna kesileceğini hüküm altına almıştır.

Görüldüğü üzere yasa koyucu fon yükümlüsü sayılacakları tek tek sayarak belirtmiş bulunmaktadır.

Davacı şirket % 99.750 Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A. Ş. % 0,250 Paşabahçe Cam San. A. Ş., % 0,250 Teknik Cam Sanayi A. Ş. iştirakı ile kurulmuş bulunmaktadır.

Davalı idare, şirkete Devletin dolaylı yoldan iştiraki bulunduğunu öne sürmekte, uyuşmazlık davacı şirketin, ortaklarından Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Anonim Şirketinin hisse oranı ve bu ortağın kuruluş biçimi karşısında fon yükümlüsü sayılıp sayılamıyacağı noktasından doğmaktadır.

Davacı şirketin, sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulmadığı, resmi veya hususi bir banka veya özel kanunla kurulmuş kurum ve teşekkül ayrıca bunların % 50 den fazla sermaye payına sahip olduğu bir şirkette olmadığı izahtan uzaktır.

Sorun şirketin sermayesinde devletin iştiraki olup olmadığı noktasında düğümlenmektedir.

Davalı idareler şirket ortağı Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Anonim Şirketinin sermayesinin % 50 sinden fazlasına Türkiye İş Bankası A. Ş., bu bankanın da % 11 hissesinin Devlete ait olduğunu belirterek, Devletin dolaylı yoldan davacı şirkete iştiraki olduğunu iddia etmektedirler.

Ancak yukarıda aktarılan madde metninden görüleceği üzere yasa koyucu dolaylı yoldan Devlet katkısı olan ortaklıkları fon kapsamına almış değildir. Yasakoyucunun öngördüğü, Devletin Türkiye İş Bankasındaki % 11 hissesine benzer şekilde davacı şirkete doğrudan doğruya bir katkısının olmasıdır.

Dava dosyasının incelenmesinde, devletin, davacı şirketin kuruluşunda doğrudan doğruya bir katkısının olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla davacı şirketi 7126 sayılı Yasanın 37/C maddesinde sayılan fon yükümlüleri arasında mütaala etmeye imkan yoktur.

Açıklanan nedenlerle mevzuata aykırı bulunan dava konusu işlemin iptaline, aşağıda dökümü yapılan 455,— (dörtyüz ellibeş) lira yargılama gideriyle, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3.000,— (üçbin) lira vekalet ücretinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine 18/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

GAYRİMENKULE TECAVÜZ İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/1815
Karar No : 1982/739

Özeti : Sözleşmesinde kira devir yetkisi bulunmayan kiracıdan taşınmazı kiralayan kişinin, 6570 sayılı Yasaya göre fuzulü şasil durumuna düşeceği ve bu kişi hakkında 5917 sayılı Yasanın uygulanabileceği Hk.

Davacı : Halil Hardal
Vekili : Av. Mehmet Okkaoğlu
Davalı : Bergama Kaymakamlığı

Davanın Özeti : Bergama Kaymakamlığınca 5917 sayılı Yasaya göre davacının gayrimenkule tecavüzünün men'ine ilişkin olarak verilen 20/11/1980 gün ve 1980/31 sayılı kararının; yerin 30 seneyi aşkın süreden beri Bergama Avcılar Klübünün zilyetliğinde bulunduğu, müvekkilinin yeri bu klüpten kiraladığı şikayetçinin bu yerde hiçbir zilyetliği bulunmadığı, zilyet olmayan şikayetçinin başvurusu üzerine 6570 sayılı Yasanın 12 nci maddesine dayanılarak 5917 sayılı Yasaya göre verilen dava konusu kararın usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek iptli istenmektedir.

Savunmanın Özeti: Dava konusu karara konu yerine Bergama Avcılar Klübünce tahliye olunduğu, tahliye sırasında yerin davacıya kiraya verildiği, şikayetçinin onayı dışında yapılan bu kiralamanın davacıyı 6570 sayılı Ysaya göre fuzulü şagil durumuna düşürdüğü, 5917 sayılı Yasaya uygun olarak yapılan soruşturma sonucu durumun anlaşılması üzerine davacının tecavüzünün men edildiği, kararın yasaya uygun olduğu, davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: K. Fikret Çelik

Danıştay Savcısı Ahmet Kocabıyıkoğlu'nun Düşüncesi: Dava, Bergama Kaymakamlığınca 5917 sayılı Kanuna göre ittihaz olunan 20/11/1980 gün ve 1980/31 sayılı kararın iptali istemiyle açılmıştır.

Taraflar sırasında kiralamaya ilişkin akdi bir münasebet bulunmadığından, lehine meni müdahale kararı verilen mal sahibinin mülkiyet hakkından doğan zilyedliğinin 6570 sayılı Kanunun 12. maddesinin son fıkrasındaki affa müsteniden 5917 sayılı Kanuna göre himayesi yerindedir.

Davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Dava, Bergama Kaymakamlığınca 5917 sayılı Yasaya göre verilen 20/11/1980 gün ve 1980/31 sayılı tecavüzün men'i hakkındaki kararın iptali istemiyle açılmıştır.

Gayrimenkule Tecavüzün Def'i Hakkındaki 5917 sayılı Yasanın 1 ve 3 ncü maddeleri, gerçek ve tüzel kişilerin zilyed bulundukları taşınmaza başkaları tarafından tecavüz ve müdahale edildiği takdirde bu yasa hükümleri çerçevesinde tecavüz ve müdahalenin önleneceği ve taşınmaz üzerindeki üstün hak iddialarının yetkili mahkemelerde ileri sürülebileceği hükmünü taşımaktadır.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanunun 12. maddesi de «Fuzuli Şagiller hakkında 5917 sayılı Yasa hükümlerinin tatbiki de istenebilir hükmünü getirmiştir.

Dava dosyasında mevcut belgelerin incelenmesinden uyuşmazlık konusu taşınmaz hakkında şikayetçi ile Bergama Avcılar Klubü arasında yaklaşık 30 yıl öncesine dayanak sözlü bir kira sözleşmesi bulunduğu, yerin şikayetçiye ait olduğu ve bu yerde avcılar klubünün uzun bir süreden beri sözlü kira sözleşmesine dayalı olarak kiracı sıfatı ile oturduğu, ancak sözü geçen klubün burayı tahliye ederek, başka bir taşımaza taşındığı ve bu taşınma sırasında şikayetçinin ceza hilafına taşınmazı davacıya kiraya verdiği anlaşılmaktadır.

Şikayetçinin bu kiralamayı onaylanmamasından, kendisi ile avcılar Klubü arasındaki sözlü anlaşmada kira devir yetkisi bulunmadığı ve davacının da aksini kanıtlıyamamakta olması karşısında davacının fuzulü şagil durumuna girdiği açıktır.

Açıklanan nedenle şikayetçiye ait yeri fuzulen işgal etmiş durumda bulunan davacının bu yerdeki tecavüzünün önlenmesine yönelik dava konusu kararda 5917 sayılı Yasa hükümlerine ve bu yasa ile güdülen amaca aykırılık bulunmadığından, yasal dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine 7/4/1982 günü oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire
Esas No : 1982/2448
Karar No : 1982/1311

Özeti : Şikayetçi ve şikayet edilenin her ikisinin birlikte zilyed olması karşısında, valilikçe gayrimenkulün her iki tarafa birlikte teslimi gerekirken, yalnız şikayetçiye tesliminin yasaya aykırı olduğu Hk.

Davacı : Samut Doğan

Davalı : Yozgat Valiliği

Davanın Özeti : Yozgat Valiliğince 5917 sayılı Yasaya göre verilen ve davacının tecavüzünün men'ine ilişkin bulunan 23/5/1979 gün ve 31 sayılı men'i müdahale kararının; uyuşmazlık konusu yerin zilyedliğinde bulunduğu. adli yargı yerinde derdest dava olduğundan 5917 sayılı Kanuna göre karar verilemiyeceği, kendisi ile birlikte şikâyetçininde menine karar verilmesi gerektiği iddialarıyla iptali istenlmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tülin Özdemir

Danıştay Savcısı Nihat Özelçi'nin Düşüncesi : Dava, uyuşmazlık konusu taşınmaza davacı tarafından yapıldığı ileri sürülen tecavüz ve müdahalenin, 5917 sayılı Yasa Hükümleri uyarınca, men'ine ilişkin 23/5/1979 tarih ve 31 sayılı Yozgat Valiliği işleminin iptali dileğiyle açılmış bulunmaktadır.

5917 sayılı Yasanın Zilyetliği koruyan bir yasa olması ve dava dosyası ve eki belgelerin incelenmesinden de davacının 1979 yılında kadastroda hazine arazisi olarak tesbit olunan uyuşmazlık konusu taşınmaz üzerinde kesinlikle kanıtlanan bir zilyetliğe sahip bulunmaması nedenleriyle, mahalli incelemeye ve tanık ifadelerine dayanan, idari işlem yerinde usul ve yasalara uygun bulunmuştur.

Belirtilen nedenlerle, hukuki dayanaktan yoksun kalan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Dava, Yozgat Valiliğince 5917 sayılı Yasaya göre verilen ve davacının tecavüzün men'ine ilişkin bulunan 23/5/1979 gün ve 31 sayılı men'i müdahale kararının iptali istemiyle açılmıştır.

5917 sayılı Yasanın amacı taşınmaz mallar üzerindeki tecavüz ve müdahale olaylarında yerel güvenlik ve düzeni sağlamak ve devam ettirmek amacıyla idari terbir alınmasından ibarettir .

Bu yasanın idari amirlere tanıdığı yetki, sadece zilliyetliğin korunmasına ilişkin olup bu konuda verilecek olan kararlar, uyuşmazlığın adli yargı yerlerine intikalinden önce alınmış geçici bir idari tedbir niteliğindedir.

Nitekim talep üzerine, idari mercilerce tecavüz ve müdahalenin defi ve taşınmazın zilyedine teslimi halinde, üstün hakkı olduğunu iddia eden kişilerin ait

olduğu mahkemeye müracaatta serbest oldukları, 5917 sayılı Yasanın 3 üncü maddesinde belirtilmektedir. Bu nedenle, anılan yasa taşınmaz mülkiyeti yönünden haklılığı tesbiti öngörmemektedir.

5917 sayılı Yasaya göre men'i müdahale isteminde bulunulan taşınmazla ilgili olarak adli yargı yerinde görülmekte olan davanın men'i müdahale davası olması halinde Vali veya Kaymakamlar adı geçen Yasaya göre bir karar veremezler. Dava dosyasına ekli işlem dosyasından, adli yargı yerindeki davanın ecrimisil davası olduğu anlaşıldığından, 5917 sayılı Yasaya göre karar verilmesinde isabetsizlik bulunmamaktadır.

Ancak, dava dosyası ile 9/6/1981 günlü ara kararı ile getirtilen anlaşmazlık konusu olayla ilgili soruşturma belgelerinide içeren işlem dosyasının incelenmesinden, uyuşmazlık konusu taşınmazın 1976 yılından beri şikayetçi ile men edilen Samut Doğan tarafından ortak olarak ekildiği, ürününde paylaşıldığı ve dava konusu gayrimenkulde her ikisinin birlikte zilyed olduğu anlaşılmaktadır.

Valilikçe yapılan inceleme sonucunda, herikisinin birlikte zilyet olduğu taşınmazın bu iki şahsa birlikte teslimi gerekirken, zilyedlerden birisi olan Samut Doğan'ın bu yerden men'i ile yalnızca şikayetçiye teslimine ilişkin karar, 5917 sayılı Yasaya aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, hukuki dayanağı bulunmayan davalı Valilik kararının iptaline, toplamı aşağıda gösterilen 350,— (üçyüzelli) lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, işlem dosyasının yerine gönderilmesine 17/5/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

MARKA İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/449
Karar No : 1982/709

Özeti : Fikir ve sanat eseri olarak korunması, 5846 sayılı Kanunla yürütülen kitap ve matbaanın basılış hizmetlerinin, bir marka ile korunmasının 551 sayılı Markalar Kanununun 46. maddesi karşısında mümkün olmadığı Hk.

Davacı : The Dinersi Club, İne vekili H. W. Stock Halefleri Douglas
Vekili : A. Kazım Dündar
Davalı : Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Davanın Özeti : Sınature adlı aylık dergide kullanılmak üzere tescili istenilen şeklin; markanın hizmet markası olarak kullanılacağının saptandığından bahisle 551 sayılı Markalar Kanununun 46 ncı maddesine göre kabulüne olanak bulunmadığı belirtilerek reddi yolundaki 8/10/1979 günlü ve 10-04-41/15321 sayılı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı işleminin; markanın mallarda kullanıldığı, hizmetin ayrımın-

da bulunması için istenmediği ve ticaret markası olduğu, derginin diğer benzerlerinden ayırımını sağladığı, dergiyi satarak ticaretini yaptığı, kitap ve benzeri emtianın fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre korunmalarının Markalar Kanununa göre korumaya engel olmadığı iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Markalar Kanununa göre, satışa çıkarılan her nevi emtiayı başkalarına ait emtialardan ayırdetmek üzere kullanılan işaretlerin himaye göreceği, matbaa ve kitapları birbirinden ayıran işretlerin neşriyatın ad ve alâmetleri olduğu, tescili istenilen işaretin bu nitelikte bir işaret olmadığı, bir neşriyatın veya matbuanın hizmetinin başka hizmetten ayıran bir işaret olacağı, söz konusu emtianın ticari emtia olmaktan ziyade hizmet mahsulü şeylerden olduğu, bu nedenle de hizmet markasının Markalar Kanununun 1. maddesindeki tarif içinde yer almayacağı gibi aynı Kanunun 46. maddesi ile de Markalar Kanunundan istisna edilmiş olduğu iddialarıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi: Tülin Özdemir

Danıştay Savcısı Ahmet Kocabıyıkoğlu'nun Düşüncesi: Dava, davacının neşriyat ve matbu malzemede kullanılmak üzere «SİGNATURE» kelimesini ve şeklini marka olarak tescili için yapılan müracaatın reddi yolundaki işlemin 551 sayılı Kanuna aykırı olduğundan bahisle iptali istemiyle açılmıştır.

551 sayılı Markalar Kanununun 1. maddesinde; «Sanayide, küçük sanatlarda, tarımda, imal, izhar, istihsal olunan veya ticarette satışa çıkarılan her nev'i emtiayı başkalarınınkinden ayırt etmek için bu emtia ve ambalaj üzerine konulan emtia üzerine konulmadığı takdirde ambalajına konan ve bu maksada elverişli bulunan işaretler marka sayılır» denilmiştir.

Bu hükme göre; bir emtiayı diğer bir emtiadan ayırt etmeğe matuf bir işaretin marka olarak tescili istenebileceğinden, neşriyat ve matbu malzeme kullanılmak istenen ve davacı tarafından ifa edilen bu neşriyat ve matbua hizmetini, başkası tarafından yapılan aynı nitelikleri hizmetten ayırt etme gayesine matuf olan bir işaretin «mezkûr Kanunun 46. maddesindeki hizmet markası bu kanunun hükümlerine tabi değildir »hükmü karşısında marka olarak tesciline imkan yoktur.

Bu yolda olan idari işlem yerindedir. Davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için önceden taraflara tebliğ edilen 6/4/1982 Salı günü davacı vekili Av. Kazım Dündar ile davalı idare temsilcisi Nergis Tanrıkulu'nun geldikleri, Danıştay Savcısının hazır bulunduğu anlaşılarak açık duruşmaya başlandı. Taraflar dinlenip Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilerek dosyadaki tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü :

Dava, şekil ibaresinin dergi üzerinde marka olarak kullanılmak üzere tescili istemini reddeden Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 8/10/1979 günlü ve 10-04-MR-41/15321 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

551 sayılı Markalar Kanununun 46. maddesi «Hizmet Markaları bu Kanun Hükümlerine tabi değildir» hükmünü taşımakta olup 5846 sayılı fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 1 inci maddesi ile «bu kanuna göre eser sahibinin hususiyetini taşıyan ve aşağıdaki hükümler uyarınca ilim ve edebiyat, musuki, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulüdür »hükmünü koymuş ve

yine aynı Yasanın 83 üncü maddesi ile «bir eserin ad ve alametleri ile çoğaltılmış nüshaların şekilleri iltibasa meydan verebilecek surette diğer bir eserde veya çoğaltılmış nüshalarda kullanılamaz.

Tecavüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete müteallik hükümler uygulanır» hükmünü koymuştur.

Madde metinlerinden açıkça görüldüğü gibi, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 1 inci maddesi ile bu maddenin gönderme yaptığı aynı Kanunun 2 nci, 3 üncü, 5 inci, 6 ncı ve 7 nci maddelerinde belirlenen her nevi ve her türde kitap ve benzeri matbua, fikir ve sanat eseri olup yine bu kanunun 83 üncü maddesi ile korunmakta ve hatta bu koruma kitabın sadece muhteviyatı ile değil aynı zamanda o eserin ad ve alametleri, hatta basılı bulunduğu şekil bakımından dahi olabilmektedir.

Fikir ve Sanat Eseri olarak korunması 5846 sayılı Kanunla yürütülen kitap ve matbuanın basılmış hizmetlerinin bir marka ile korunması ise yine metni yukarıda yazılı 551 sayılı Markalar Kanununun 46 ncı maddesi açık hükmü karşısında mümkün bulunmamaktadır .

Açıklanan nedenlerle şekil ibaresinin dergi için marka olarak tescili istemini reddeden dava konusu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı işlemin 551 sayılı Markalar Kanununun 46 ncı maddesi hükmüne uygun bulunduğundan, hukuki dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine, 6/4/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

SAĞLIK VE TIP İŞLERİ

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/781
Karar No : 1982/1015

Özeti : Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Tıbbı Teknoloji Yüksek Okulu mezunu olup, Tıp Fakültesinin Mikrobiyoloji ve Parazitoloji Öğretim Üyesi olanın, tıbbi tahlil labarotuvarı açamıyacağı Hk.

Davacı : Doç. Dr. Eralp Arıkan
Vekili : Av. Solmaz Özdoğan
Davalı : Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı

Davanın Özeti : Havettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Tıbbı Teknoloji Yüksek Okulu mezunu olup halen Diyarbakır Üniversitesi Tıp Fakültesinde mikrobiyoloji ve parazitoloji Kürsüsünde eylemli doçent olarak çalışan davacının tıbbi tahlil laboratuvarı açmak için yaptığı başvurunun 992 sayılı Yasa ile Tababet Uzmanlık Tüzüğündeki koşulları taşımadığından bahisle reddine ilişkin davalı idarenin 19/2/1981 tarihli ve 2217 sayılı işleminin; 1969 yılında Tıp Fakültesine asistan olarak atandığı, 1972 yılında doktorasını vererek «Tıbbi Mikrobiyoloji Bilim Doktoru, ünvanını aldığı, 1978 yılında doçent olarak Tıp Takültesinin Mikrobiyoloji ve

Parazitoloji Kursüsünde öğretim Üyesi olarak çalıştığı, bu durumda kendisinin uzman olarak kabul edilmesi gerektiği, 1750 sayılı Yasanın 19-a maddesine göre doçentliğin uzmanlığın bir aşaması olduğu, Danıştay Kararlarıylada bir bilim dalında yapılan doktora ile tıpta kazanılan uzmanlığın akademik kariyer bakımdan eş değerde kabul edildiği, bu durumda kendisinin Tababet Uzmanlık Tüzüğünün 6-B/b maddesi uyarınca uzmanlık belgesine sahip kişi durumunda olduğu, Danıştayın emsal kararları bulunduğu, 992 sayılı Yasa 1927 yılında yürürlüğe girdiğinden 1961 yılında kurulan fakültenin bölümlerinin bu yasada yer olmamasının doğal olduğu, kendilerine mikrobiyoloji konusunda laboratuvar açma hakkı verilen hekim ve veterinlerlerin esas özelliklerinin mikrobiyoloji bilim dalında uzmanlık belgesine sahip olmaları olup, bu meslek mensupları ile 992 sayılı Yasada Yer almayan Tıbbi Teknoloji Yüksek Okulunda Eğitim görmüş olanlar arasında klinik öncesi bilim dalında (biyoloji ve mikrobiyoloji v.s.) kariyere girme açısından ve belirli ünvana girerken sınırlar dahil tüm aşamalar bakımından farklılık bulunmadığı iddialarıyle iptali istemidir.

Savunmanın Özeti: 992 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarlarının ihtisas vesikasına sahip Türkiye'de sanatını yapmaya mezun tabip, baytar, eczacı veya kimyagerler tarfından açılabileceğinin tahdidi ve tadadi olarak sayıldığı, 992 sayılı Yasa yürürlüğe girdiğinde ihtisas dalları arasında mikrobiyoloji olmadığından bu dal yasada yer almadığı, ancak yürürlükte bulunan adı geçen yasanın da ihsal edilemiyeceğinden Tıbbı Teknoloji mezunu olarak mikrobiyoloji dalında doktora yapan davacıya laboratuvar açmak için ruhsatname ve-verilmemesinde yasaya aykırılık bulunmadığından bahisle davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi: Ali Güven

Danıştay Savcısı Ahmet Özeren'in Düşüncesi: Dava, Diyarbakır Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji ve Parazitoloji Kürsüsü Doçenti olan davacıya laboratuvar açma izni verilemiyeceğine ilişkin 19/2/1981 günlü ve 2217 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacıya özel laboratuvar açma izni verilmemesinin gerekçesi olarak dava konusu işlemde ve savunmada, davacının 992 sayılı Yasanın 1 nci mddesinde sayılan meslek gruplarına dahil olmaması ve uzmanlık belgesine de sahip bulunmaması gösterilmektedir.

Tıp fakültesinin Mikrobiyoloji ve Parazitoloji Kürsüsünde doçenlik seviyesine gelmiş olan davacının ilmi yeterliliğe sahip bulunduğu konusunda kuşku yoktur. Bu nedenle davacı mikrobiyoloji dalında bir laboratuvarı müstakillen idare edebilecek durumdadır.

Davacıya tek engel olarak gösterilen 992 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde doktor, veteriner, eczacı veya kimyagerlerin laboratuvar açabilecekleri öngörülmüş olup biyologlar bu maddede yer almamıştır. Ancak, bu kanunun yayınlandığı 1927 yılında biyoloji dersleri «tabii ilimler» adı altında sadece doktorlara okutulan bir ders iken sonraları müstakil bir ilim dalı haline getirilmiştir.

Nitekim 1219 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan Tababet Uzmanlık Tüzüğün 6 ncı maddesi biyoleji bölümü mezunlarının bu uzmanlık belgesi dalına asistan olabileceklerini öngörmüş, 30 ncu maddesi de uzmanlık belgesi alanların serbest çalışma hakkına sahip oldukları açıklanmıştır. Bilimsel gelişmeler göz önüne alınarak getirilmiş bulunan bu hükümler karşısındaki 992 sayılı yasadan bahisli davacıya laboratuvar açma izni verilmesinde isabet bulunmaktadır.

Davacının uzmanlık belgesine sahip bulnmadığı iddiasına gelince; 1750 sayılı Üniversiteler kanununa göre, tıpta doçent olabilmek için doktora yapmak veya uzmanlık yetkisini kazanmış olmak şart olduğundan doçent olan davacının aynı zamanda uzman olduğu bu yasa hükmü ile sabittir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için belli edilip taraflara tebliği edilmiş olan 27/4/1982 Salı günü davacı vekili Av. Solmaz Özdoğan ile davalı idare temsilcisi III ncü Hukuk Müşaviri Serpir Çatay'ın geldikleri,, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülerek açık duruşmaya başlandı, taraflar dinlendikten Savcının düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilip dava dosyası incelenmek suretiyle işin gereği düşünüldü :

Dava, Hacettepe Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi Tıbbi Teknoloji Yüksek Okulu Mezunu olup Diyarbakır Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji ve Parazitoloji Kürsüsünde eylemli doçent olarak öğretim üyeliğini yürüten davacıya tıbbi tahlil laboratuvarı açma izni verilemiyeceğine ilişkin davalı Bakanlığın 19/2/1981 tarihli ve 2217 sayılı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

992 sayılı Seriri ve Gıdai Teherriyat ve Tahlilât Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Lâboratuvarları Kanununun 1 nci maddesi «Muayyen ücret mukabilinde veya maccanen gıdai ve seriri taharriyat ve tahlilât yapılan masliteamüller aranılan umuma mahsus bakteriyoloji ve kimya lâboratuvarları, yapılacak tahlilât ve taharriyatın cinsine göre ihtisas vesikasına malik ve Türkiye'de icrayı sanata mezun tabip, baytar, eczası veya kimyagerler tarafından Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletinin müsadesi istihsal edilmek suretiyle açılır» hükmünü içermektedir.

Davacı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Tıbbi Teknoloji Yüksek Okulu mezunu olduğuna göre 992 sayılı Yasanın yukarıda metni yazılı 1 nci maddesinde sınırlı olarak sayılan Türkiye'de icrayı sanata mezun tabip, baytar, eczacı ve kimyagerler arasında yer almamaktadır.

Adıgeçen, yasanın yürürlüğe girdiği tarihte mevcut koşullar altında maddede sayılan meslek gruplarının ihtisas bölümleri arasında bulunan tıbbın bazı dalları henüz gelişmemiş bulunduğundan mikrobiyoloji ve biyokimya gibi tıp bilimi temel dallarına anılan maddede sayılan meslek grupları arasında yer verilmemesi doğaldır.

Ancak, daha sonra yürürlüğe giren 1219 sayılı Yasanın 9 ncu maddesine dayanılarak çıkartılan Tababet Uzmanlık Tüzüğünün 5 nci maddesinde mikrobiyoloji ve biyokimya dalı tıp ilminin lâboratuvar uzmanlıklarının bir dalı olarak kabul edilmiş ve aynı Tüzüğün 6 ncı maddesinin (B) fıkrasının (b) bendinde de mikrobiyoloji asistanlığı için fen fakültesi biyoloji bölümü veya veteriner fakültesinden mezun olma koşulu öngörülmüştür.

Bu durumda, davacı tıbbi tahlil lâboratuvarı, açmak için 992 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde yazılı Türkiye'de icrai sanata mezun tabip, baytar, eczası, veya kimyager olmadığı gibi Tababet Uzmanlık Tüzüğünün yukarıda değinilen 6 nci maddesinin (B) fıkrasınnı (b) bendinde yazılı fen fakültesi biyoloji bölümü veya veteriner fakültesi mezunu olmadığından davacının tıbbi tahlil labaratuvarı açma isteminin reddine ilişkin dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle yasal dayanaktan yoksun davanın reddine, 27/4/1982 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/2420
Karar No : 1982/1285

Özeti : Çorum Belediyesi sınırları içindeki Çimento Fabrikasına elektrik satışı işinin devredilmemesi nedeniyle davacı belediyece uğranılan zararın tazmini gerekeceği Hk.

Davacı : Çorum Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Faruk Küreli
Davalı : Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Erol Özdemir - Av. Gülgün Atalay

Davanın Özeti : Çorum Belediyesi sınırları içindeki çimento fabrikasına elektrik satışı işinin Belediyeye devredilmemesi yolundaki davalı idare işleminin açılan dava sonunda Danıştay Onikinci Dairesince iptal edildiği, işlemin tesis edildiği 14/1974 tarihi ile iptal kararının uygulandığı belirtilerek 31/1/1978 tarihi arasındaki dönemde; Belediyenin uğradığı ve o dönemde yürürlükte bulunan tarifelere göre hesaplanan 22.013.092,35 lira gelir kaybının ve yine aynı dönem için hesaplanan 159.101,46 lira yasal faizin, 31/1/1978 tarihinden sonra tahakkuk edecek faiz ile birlikte davalı idareden tahsiline karar verilmesi istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Çorum Belediyesinin, dava dilekçesinde ileri sürülen gelir kaybı söz konusu olsa bile, yoksun kalınan gelir tutarının TEK'nun mal varlığına katılmadığı, Belediye tarifesine göre elektrik enerjisi bedelini Türkiye Çimento Sanayii TAŞ ödeyecek olduğundan yoksun kalındığı ileri sürülen gelirin anılan şirketin mal varlığı içinde olduğu ve bu nedenle davanın Türkiye Çimento Sanayii TAŞ aleyhine açılması gerektiği, istemin hatalı hesaba dayandığı, Belediyenin bir gelir yoksunluğundan söz edilebilmesi için; çimento fabrikasına elektrik satışı 1974 yılında devredilseydi Belediyenin elektrik satış tarifelerinin hangi düzeyde kalacağının belirlenmesi, fabrikanın tükettiği enerjinin belediyece satış bedelinin hesaplanması ve bu satış bedelinden çimento fabrikasının elektrik tesislerinin kuruluş, bakım, onarım giderleri ile fabrikanın tükettiği elektrik enerjisinin TEK'den indirimsiz genel tarifeye göre hesaplanacak alış bedelinin düşülmesi gerektiği, ancak bu şekilde Belediye için bir zarar doğup doğmadığının saptanabileceği, belediyelerin kâr amacı taşımadıkları, Elektrik Tarifeleri Talimatnamesinin 8. maddesinde öngörülen kârın da, elektrik idarelerinin yatırım giderlerinin karşılanması amacına yönelik olduğu, davacı Çorum Belediyesinin Çimento fabrikasına elektrik satamaması sebebiyle bir gelir kaybına uğramadığı belirtilerek davanın reddi savunulmaktadır.

Danıştay Hâkimi : Mehmet Ünlüçay

Danıştay Savcısı Ahmet Kocabıyıkoğlu'nun Düşüncesi : Davacı Belediye, Çorum Çimento Fabrikasına elektrik satış yetkisinin kendilerine devri için TEK'e

yaptıkları başvurunun reddi yolundaki işlemin Kurulun 22/3/1977 gün ve E. 1976/1662 ve K. 1977/840 sayılı kararı ile iptal edildiğinden bahisle 1/4/1974 - 31/1/1978 tarihleri arasında elektriğin bu müesseseye Belediyece satılması halinde elde edeceğini ileri sürdüğü 22.013.092 lira gelir kaybının tazminini istemektedir.

Çorum Belediye hudutları içerisinde bulunan Çorum Çimento fabrikasına elektrik satış hakkının TEK İdaresine mi yoksa Belediyeye mi ait olduğu konusunda taraflar arasında çıkan hukuki ihtilaf Kurulun 22/3/1977 gün ve 1977/840 sayılı kararı ile çözümlenmiş ve davalı idare bu karar üzerine 11/11/1977 tarih ve 6694 sayılı yazı ile Çorum Çimento Fabrikası ile yapılan elektrik satış sözleşmesini feshetmiş ve fabrikanın Belediyeden elektrik alması gerektiğini bildirmiştir.

Bu duruma nazaran; davalı İdare, 31/1/1978 tarihine kadar 1312 sayılı TEK Kanununun 3. maddesinin kendisine verdiği yetkiye ve Çorum Çimento Fabrikası ile akteddiği sözleşmeye müsteniden elektrik satışı yaptığından ve Belediyenin elektrik satış hakkı içtihadi bir konu olan hukuki ihtilafı çözümleyen Danıştay kararı ile doğduğundan bu tarihten önce mahalli bir kamu hizmet kuruluşu olan davacı belediyenin yapmadığı bir hizmet ve iş nedeniyle, bu hizmeti benim yapmam lazımdı ve yaptığımda da şu kadar lira kazanç elde edecektim diye, bu hizmeti üst düzeyde ifa ile mükellef ve bu işin ticaretini yapmak hakkına sahip olan davalı idareden tazminat talep etmesine yasal olanak yoktur.

Yersiz açılan davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Oonuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü :

Danıştay Onikinci Dairesince, duruşma için saptanan 16/6/1980 günü davacı vekili, davalı idareyi temsilen Av. Gülgün Atalay ve Danıştay Savcısının huzuruyla yapılan açık duruşma sonucu, ara kararı ile bazı belgelerin davacı taraftan istenilmesine, ara kararı cevabı yerine getirildikten sonra da 30/1/1981 tarihli kararla tazmini istenilen zarar konusunda belirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmesi üzerine yapılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen 14/10/1981 tarihli bilirkişi raporu ve bilirkişilerden alınan 30/12/1981 tarihli ek repor taraflara tebliğ edilmiş olmakla işin esası incelendi:

Davacı Çorum Belediyesi; belediye sınırları içindeki Çorum Çimento fabrikasına yapılan elektrik satışının devredilmemesi yolundaki davalı TEK Genel Müdürlüğü işleminin Danıştay Onikinci Dairesince iptal edildiğinden bahisle, iptal edilen bu işlem nedeniyle 1/4/1974 - 31/1/1978 tarihleri arasında fabrikaya elektrik satışı yapılamaması sonucu 22.031.092,35 (yirmiikimilyon onüçbin doksaniki lira otuzbeşkuruş) gelir kaybına uğradığı iddiasıyla, bu gelir kaybının 1/4/1974 - 31/1/1978 tarihleri arasındaki yasal faizi olan 159.101,46 (yüzellidokuzbin yübirlira kırkaltı kuruş) ve 31/1/1978 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline karar verilmesi istemiyle bu davayı açmış bulunmaktadır.

Çorum Belediyesi, belediye sınırları içinde bulunan Çimento Fabrikasına TEK tarafından yapılan elektrik enerjisi satışı işinin durdurulması ve 1312 sayılı Yasanın 27. maddesine göre belediyeye devredilmesi isteminde bulunmuş; TEK Genel Müdürlüğü, Çorum Belediye Başkanlığının istemini 15/3/1974 tarihli işlemiyle reddetmiştir. TEK Genel Müdürlüğünün bu işleminin iptali istemiyle Çorum Belediye-

since açılan davada ise, Danıştay Onikinci Dairesince verilen 22/3/1977 gün K. 1977/840 sayılı kararlar, 1312 sayılı Yasanın 27. maddesine göre belediye sınırları içindeki elektrik dağıtım hizmetini yapma yetkisinin belediyelere ait bulunduğu, dağıtım hizmeti niteliğindeki Çorum Çimento fabrikasına elektrik satışı işinin de Çorum Belediyesince yapılması gerektiği gerekçesiyle işlem iptal edilmiştir.

İptal kararının geriye yürüdüğü ve konusu olan idari işlemi yapıldığı tarihten itibaren ortadan kaldıracağı kabul olunan önemli bir idare hukuku ilkesidir. Bu ilkenin doğal sonucu olarak; TEK'in Çimento fabrikasına Belediyenin elektrik satmasını 1/4/1974 tarihinden itibaren engelleyen ve 31/1/1978 tarihine kadar uygulanan kararı hukuksal dayanağını yitirmiş, bir başka deyimle hukuka aykırı düşmüştür. Hukuka aykırı bir işlemle davacının subjektif hakkının ihlali ile oluşan zararın bunun sorumlusu bulunan idarece tazmini gerekeceği açıktır. İptal kararının isabetinin bilimsel açıdan tartışılabilir olması ve hatta yargı yerlerinin içtihat değiştirmiş olması, Çorum Belediyesi ile TEK arasındaki müşahhaslaşmış, somut hukuki ilişkiyi etkilemez.

Tazmini istenilen gelir kaybına gelince;

Davacı Çorum Belediyesi, Çimento fabrikasına elektrik satamaması nedeniyle uğradığı ve tazminini istediği 22.013.092,35 (yirmiikimilyon onüçbin doksaniki lira otuzbeş kuruş) lira gelir kaybını, fabrikanın 1/4/1974, 31/1/1978 dönemindeki elektrik tüketimine belediyenin aynı dönem içinde yürürlükte bulunan elektrik tarifelerini uygulamak suretiyle bulunan satış bedelinden, fabrikanın tükettiği elektrik enerjisinin TEK'den satın alma bedelini düşerek hesaplamaktadır.

Ancak davalı idare, elektrik tarifeleri talimatnamesine göre belediyelerce yapılan elektrik satış tarifelerinde gelirlerin giderlere göre ayarlandığı, tarifelerdeki kâr payının ise yatırım giderlerinin karşılanması amacına yönelik olduğu, Çimento fabrikasına elektrik satamaması nedeniyle Çorum Belediyesinin bir gelir kaybına uğradığının kabul edilemiyeceğini ileri sürmektedir. Ayrıca davalı idarece, Çorum Belediyesinin gelir kaybından söz edilebilmesi için, 1974 yılında çimento fabrikasına elektrik satış işi devredilmiş olsaydı, Belediyenin elektrik satış tarifelerinin hangi düzeyde tutulacağının saptanması, saptanacak bu tarifelere göre fabrikanın tükettiği elektrik enerjisinin satış bedelinin hesaplanması ve bu satış bedelinden, fabrikanın elektrik tesislerinin kuruluş bakım, onarım giderleriyle TEK'in indirimsiz genel tarifesi üzerinden elektrik enerjisinin TEK'den alış bedelinin düşülmesi gerektiği iddia edilmektedir.

Gelir kaybı konusundaki bu farklı görüşler nedeniyle Danıştay Onikinci Dairesince verilen 30/11/1981 günlü kararla, çimento fabrikasına elektrik satma işi Belediyeye 1/4/1974 tarihinde devredilmiş olsaydı, bu durumun Belediyenin elektrik satış tarifelerini ne biçimde etkileyeceği ve buna göre, aynı zamanda davalı idarece ileri sürülen diğer iddialar değerlendirilmek suretiyle, Çorum Belediyesinin fabrikaya elektrik satamaması nedeniyle gelir kaybına uğrayıp uğramadığı, uğramışsa ne miktarda gelir kaybına uğradığı konusunda bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmiştir.

Tarafların üzerinde anlaştığı, üç bilirkişinin düzenlediği 14/10/1981 tarihli bilirkişi raporunda; Çorum Belediyesinin çimento fabrikasına elektrik satamaması sonucu gelir kaybına uğradığının açık olduğu belirtilerek, gelir kaybına uğranılan dönem, bu dönemde 1/6/1976 ve 1/9/1977 tarihlerinde yeni elektrik satış tarifelerinin yürürlüğe girmesi nedeniyle (1/4/1974 - 1/6/1976) - (1/6/1976 - 1/9/1977) - (1/9/1977-31/1/1978) devreleri olmak üzere üçe ayrılmak suretiyle değerlendirilmiştir.

Bilirkişi raporunda, 1972 yılında onaylanarak yürürlüğe giren elektrik satış tarifesinin geçerli olduğu 1/4/1974 - 1/6/1976 devresinde, çimento fabrikasına elektrik satışı işi 1974 yılında belediyeye devredilmiş olsa bile bir tarife değişikliğinin olmayacağı, çünkü Elektrik Tarifeleri Talimatnamesine göre belediyelerin teklifi olmadan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca tarifelerin değiştirilemiyeceği, Belediyenin de aleyhte bir tarife değişikliği önerisinde bulunmayacağı bu nedenle 1/4/1974 - 1/6/1976 tarihleri arasındaki gelir kaybının yürürlükteki tarifeye göre hesaplanmasının zorunlu olduğu belirtilerek yürürlükteki tarifeye göre bu dönemdeki gelir kaybı 10.569.615 (onmilyon beşyüzaltmışdokuzbin altıyüzonbeş) lira olarak hesaplanmıştır.

Raporda; (1/6/1976 - 1/9/1979) ve (1/9/1977 - 31/1/1978) devrelerinde geçerli elektrik satış tarifelerinin ise, çimento fabrikasına elektrik satışı işinin Belediyeye devrinden etkilenebileceği sonucuna varılmış; söz konusu iki devre için, Elektrik Tarifeleri Talimatnamesi hükümleri ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca tarifeler onaylanırken uygulanan usul ve esaslar gözönüne alınarak, fabrikanın elektrik satışı işinin devri halinde Belediye elektrik satış tarifeleri düzeyinin saptanması amacıyla farazi tarifeler yapılmıştır. Bu şekilde yapılan değerlendirmede, çimento fabrikasına elektrik satışı işi devredilmiş olsaydı bile 1976 ve 1977 yıllarında Belediye elektrik satış tarifelerinde değişiklik yapılmasının gerekli olduğu, ancak tarifelerin bir ölçüde daha düşük düzeyde kalacağı kanaatine varılması üzerine (1/6/1976-1/9/1977)-(1/9/1977-31/1/1978) devrelerindeki Belediyenin gelir kaybı yapılan farazi tarifelere göre 4.091.108 (dörtmilyon doksanbirbin yüzsekiz) lira olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca bilirkişi raporunda davalı idarece ileri sürülen diğer iddialarda değerlendirilmiştir. Davalı idarenin, gelir kaybı hesabında fabrikanın tükettiği elektrik nedeniyle TEK'e ödediği elektrik enerjisi belediyenin esas alınamayacağı, tüketilen elektrik enerji bedelinin belediyenin tabi olduğu TEK satış tarifesine göre bulunması gerektiği yolundaki iddiası yerinde görülerek gelir kaybı hesabı bu doğrultuda yapılırken; davalı idarenin fabrikanın elektrik tesislerinin kuruluş, bakım, onarım giderlerinin gelir kaybı hesabında dikkate alınması gerektiği yulundaki iddiası yerinde görülmemiştir.

Ancak, Elektrik tarifeleri talimatnamesi hükümlerinin, gelirlerinde meydana gelen artış paralel biçimde giderlerinin artan gelirlere oranla azalması halinde belediyelerin elektrik satış tarifelerini düşürmelerine engel bulunmaması, kamu hizmetini yürütmekle görevli bir kamu idaresinin kamu yararı doğrultusunda hareket etmesinin zorunluluğu ve bilirkişilerin çimento fabrikasının elektrik satışı işinin devrinin elektrik satış tarifelerini etkileyeceği kanaatine varmaları karşısında, Danıştay Onikinci Dairesince verilen 25/11/1981 tarihli ara kararıyla 1/4/1981 tarihli ara kararıyla, 1/4/1974 - 1/6/1976 devresinde de, çimento fabrikasına elektrik satışı işinin devrinin yürürlükteki Belediye elektrik satış tarifesini ne şekilde etkileyeceğinin incelenmesi, bu devre için de farazi tarife düzenlenmesi bilirkişilerden istenmiştir.

Bilirkişilerce düzenlenen 30/12/1981 tarihli ek raporda, 1/4/1974 - 1/6/1976 devresinde de, çimento fabrikasına elektrik satışı işinin Belediyeye devrinin, diğer dev-

relerde olduğu gibi elektrik satış tarifesini etkileyeceği sonucuna varılmış; düzenlenen farazi tarifeye göre Belediyenin 1/4/1974 - 1/6/1976 tarihleri arasındaki gelir kaybı 8.002.393,— (sekizmilyon ikibin üçyüzdoksanüç) lira olarak hesaplanmıştır.

Kurulumuzca, Çorum Belediyesince 30/12/1981 tarihli bilirkişilerce düzenlenen ek rapora yapılan itiraz yerinde görülmeyerek, 1/4/1974 - 1/6/1976 devresi için 30/12/1981 tarihli bilirkişi raporu, 1/6/1976 - 1/9/1977 ve 1/9/1977 - 31/1/1978 devrelerine ilişkin 14/10/1981 tarihli bilirkişi raporu dayandığı gerekçeler yönünden yeterli ve hükme esas alınabilecek nitelikte görülmüştür. Bu itibarla anılan bilirkişi raporlarıyla saptanan 12.093.501,— (onikimilyon doksanüçbin beşyüzbir) lira gelir kaybının davalı idarece tazmini gerekir.

Fakat Kurulumuzca yeterli bulunan bilirkişi raporlarında, Çorum Belediyesinin 12.093.501 (onkimilyon doksanüçbin beşyüzbir) lira gelir kaybının 1/4/1974 - 31/1/1978 devresindeki yasal faizi 1.195.328 (birmilyon yükdoksanbeşbin üçyüzyirmisekiz) lira olarak belirlenmişse de; dava dilekçesinde tazmini istenilen 22.013.092 (yirmiikimilyon onüçbin doksaniki) liraya 1/4/1974 - 31/1/1978 devresi için 159.101,46 (yüzellidokuzbinyüzbir lira kırkaltıkuruş) yasal faiz istenmesi karşısında, istemden fazlasına hükmedilemeyeceğinden, gelir kaybının 1/4/1974 - 31/1/1978 devresi için yasal faiz olarak ancak 159.101,46 (yüzellidokuzbin yüzbirlira kırkaltıkuruş)'a hükmolunması mümkün bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Çorum Belediyesinin Çorum çimento fabrikasına 1/4/1974 - 31/1/1978 tarihleri arasında elektrik satışı yapamaması nedeniyle uğradığı zarara karşılık 12.093.501 (onikimilyon doksanüçbin beşyüzbir) lira tazminatın, çimento fabrikasına elektrik satışının Belediyeye devri tarihi olan 31/1/1978 tarihinden ödeme tarihine kadar hesaplanacak yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, ayrıca uğranılan gelir kaybının 1/4/1974 - 31/1/1978 devresine ilişkin yasal faizi olarak istem gibi 159.101,46 (yüzellidokuzbinyübbirlirakırkaltı kuruş)'un davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin tazminatı isteminin reddine, hükmedilen miktar üzerinden hesap edilen 367.548 (üçyüzaltmışyedibinyeşyüzkırksekiz) lira nisbi harçtan peşin yatırılan 166.315(yüzaltmışaltıbinüçyüzonbeş) lira harcın düşülmesiyle arta kalan 201.233 (ikiyüzbirbin ikiyüzotuzüç) lira harcın 492 sayılı yasanın 28. maddesi uyarınca davacıya tamamlattırılmasına, ayrıntıları aşağıda yazılı yargılama gideri tutarı 440.063 (dörtyüzkırkbinaltmışüç) liranın davanın haklılığı oranında 242.090 (ikiyüzkırkikibindoksan) lirasının davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 2329 sayılı Yasaya göre davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesap edilen 269.552 (ikiyüzaltmışdokuzbinbeşyüzelliki) lira avukatık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, yine davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre reddedilen miktar üzerinden hesap edilen 222.892 (ikiyüzyirmiikibin sekizyüzdoksaniki lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, bilirkişi avansından arta kalan 28.000 (yirmisekizbin) liranın davacıya iadesine 13/5/1982 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Çorum Belediyesi, belediye sınırları içindeki çimento fabrikasına elektrik satışının devredilmemesi yolundaki TEK Genel Müdürlüğü işleminin açılan dava sonunda Danıştay Onikinci Dairesince iptal edildiğinden bahisle, iptal olunan işlemin tesis edildiği tarih ile iptal kararının uygulandığı tarih arasındaki devrede işlem nedeniyle uğradığı gelir kaybının tazmini isteminde bulunmaktadır.

Danıştay'da açılan bir iptal davasının redle sonuçlanması, aynı işleme dayanan tazminat isteminin herhalde reddedileceği anlamına gelmediği gibi, davanın, işlemin iptali ile sonuçlanması da tazmin isteminin kabulü yeterli değildir. İşlemin iptali üzerine açılan tam yargı davasında, iptal edilen işlemin niteliği gözönünde tutularak işlemi tesis eder idarenin tazmin sorumluluğu bulunup bulunmadığının, idarenin hizmet kusurunun ya da olayda kusursuz sorumluluk koşullarının olup olmadığının tartışılması ve buna göre karar verilmesi zorunludur.

Her ne kadar Çorum Belediyesince açılan dava sonunda, Çorum çimento fabrikasına elektrik satışı işinin devredilmemesi yolundaki TEK Genel Müdürlüğü işlemi, 1312 sayılı Yasanın 27. maddesine göre belediye sınırları içindeki elektrik dağıtım hizmetinin görülmesi yetkisinin belediyelere ait olduğundan bahisle iptal edilmişse de; daha sonra Danıştay Onuncu Dairece İçtihat değişikliğine gidilerek, belediye sınırları içinde de olsa TEK Genel Müdürlüğünün elektrik dağıtım hizmetini yürütebileceği, 1312 sayılı Yasanın 27. maddesinin TEK Genel Müdürlüğüne belediye sınırları içindeki elektrik dağıtım hizmetini belediyelere devretme yükümlülüğü getirmediği görüşüyle, başka bir belediyece belediye sınırları içindeki fabrikalara elektrik satışının devredilmemesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan dava reddedilmiştir.

Bu durumda, idarenin tazmin sorumluluğundan hizmetin kötü işlediğinden söz edebilmek içinde bir idari işlemi batıl kılan kanunsuzluğun bir dereceye kadar ağır olmasının şart olması karşısında, 1312 sayılı Yasanın 27. maddesinin yorumlanmaya muhtaç hükmüne aykırı olduğundan bahisle Danıştay Onikinci Dairece işlemi iptal edilen davalı idarenin tazmin sorumluluğunun doğduğu kabul edilemez.

Öte yandan, Danıştay Onikinci Dairece iptal edilen işlem sebebiyle, Çorum Belediyesine elektrik satışı işinin devredilmemesi sonucu davalı idarenin gelirlerinde bir artış; haksız iktisap hali de bulunmamaktadır. Zira davalı idarenin, çimento fabrikasına elektrik satışı işini belediyeye devretse bile, fabrikaya sattığı elektiği aynı tarifeden belediyeye satacağı açıktır. Esasen davacı belediye de tazminini istediği gelir kaybını, davalı idarenin sağlayacağı kazanca göre değil, elektrik satışı işi nedeniyle kendi tarifesine göre temin edeceği gelir olarak hesaplanmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Danıştay Onikinci Dairece verilen iptal kararı doğrultusunda ancak içtihadi hataya düştüğü söylenebilecek olan davalı idarenin hizmet kusuru bulunmadığı gibi, olayda kusursuz sorumluluğun koşulları da olmadığından, tazminat isteminin reddi gerekeceği görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyoruz.

T. C.
D A N I Ş T A Y
Onuncu Daire
Esas No : 1982/540
Karar No : 1982/1603

Özeti : 1135 sayılı Yasa hükümlerine göre Yugoslavya'da mal, hak ve menfaatleri bulunan kişilere tazminat ödenebilmesi için Yugoslav makamlarınca millileştirilmiş bir mal, hak ve alacağın bulunması ve bunların millileştirildiğine ilişkin resmi belgelerin ibraz edilmesi gerektiği Hk.

Davacılar : Şükriye Arsay varisleri Mehmet Arsay, Teoman Arsay, Nazan Zalid, Remzet Nil

Vekili : Av. Esad Doko

Davalı : Maliye Bakanlığı

Davanın Özeti : Türk vatandaşlarına ait olup Yugoslav Federatif Halk Cumhuriyetci Millileştirilmiş bulunan Mal Hak ve Menfaatlerin Tasfiyesi Hakkındaki 1135 sayılı Yasa uyarınca annelerinin murisinden dolayı Yugoslavya'da kalmış olan malları için yapmış oldukları başvuru üzerine davalı idareye bağlı Takdir ve Tevzi Komisyonunca Tutin kazasındaki orman için tazminat isteminin kabul edilmesi Üsküp ve Mitroviça'daki konak, arsa ev ve otel hakkındaki tazminat isteminin reddedilmesi üzerine anılan Yasanın bazı hükümlerini değiştiren 1988 sayılı Yasa uyarınca yeniden yapılan başvuru nedeniyle verilen 28/5/1980 gün ve 9628 sayılı kararın; Üsküp şehrinde bulunan konak, bahçe ve arsaya ait tapu senedini ibraz ettikleri, ek tasdiknamede malların kanun hükmü ile millileştirildiği belli olduğu halde ayrıca millileştirme kararı istenmesinin yanlış olduğu, tazmint istemi kabul edilen ormanın durumununda aynı olmasına rağmen farklı karar verildiği malların müsadere edilmiş olduğu gerekçesinin mirascılardan yalnızca birine ait olup kendilerinin 1/7 haklarının bulunduğunun açık olduğu, ayrıca ormanın yüzölçümünde yanlışlık yapılmış olması nedeniyle tazminat miktarının eksik hesaplanmış olduğundan bahisle iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacıların tazminat istemine konu malların hakkında Belgrad Büyükelciliğince yaptırılan araştırma sonucu tapuda kayıtlı Tutin'deki mülkün 1/5/1946 gününde millileştirildiği diğer malların müsadere edildiği anlaşıldığından millileştirilen mallar için davacılara 137.902 TL. değer takdir edildiği, diğerleri için tazminat isteklerinin reddedildiği daha sonra Belgrad Büyükelçiliği'nden alınan bir yazıda Üsküp'teki malların da millileştirildiğini gösteren ek bir tasdikname gönderldiği çelişkinin giderilmesi için millileştirme kararı istenilmiş ise de bu karar gönderilmediğinden itirazlarının reddedildiği, davacıların yeniden yapmış olduğu başvuru üzerine Yugoslav makamlarınca yapılan yazışma sonucu yeni bir belge gönderilmeyeceği anlaşıldığından müsadere edilen mallar hakkında tazminat istemlerinin kabul edilmemesinin doğru olduğu yolundadır .

Danıştay Tetkik Hâkimi: Fahrünnisa Kılıçhan

Danıştay Savcısı Nihat Özelçi'nin Düşüncesi: 1978 yılında ölen Şükriye Arsay'ın Yugosluavya'da millileştirilmiş olan taşınmaz mallarının bedellerinin tazminat olarak ödenmesi yolunda davacı varisler tarafından yapılan başvurunun, millileştirilip takdir edilen değerleri de ödenmiş bulunan Tutin İlçesi Najstir Köyündeki 4.706.916 hektar arazinin 1/7 hissesi dışında herhangi bir mal varlığına rastlanmadığından bahisle, reddine ilişkin 28/5/1980 gün ve K. 9628 sayılı Maliye Bakanlığı Takdir ve Tevzi Komisyonu kararının iptali istemiyle açılmış bulunan davayla ilgili dosya ve eki belgeler incelendiğinde; adı geçen komisyonun 25/11/1971 gün ve K. 1777 sayılı, 26/10/1973 gün ve K. 3046 sayılı, 25/3/1976 gün ve K. 5603 sayılı ve nihayet dava konusu yapılan 28/5/1980 gün ve K. 9628 sayılı kararlarına konu oluşturan tazminat bedellerinin ödenmesi istemlerinin gerek araştırma ve soruşturma ve gerekse karar aşamasındaki yorumlarında belirgin yanılgılara ve aynı zamanda de kararlar arasında çelişkilere düşüldüğü gözlenmektedir. Örneğin; 1777 sayılı kararda, Üsküp ve Mitroviça'daki malların... Ferhat adına kayıtlı olduğu, diğer malikler adına hiçbir mülkün kayıtlı bulunmadığı, 1946 yılında Kosovka Mitrovça Askeri Mahkemesi kararıyla Ferhat Drağa'ya verilen büyük ceza yanında bütün taşınmaz mülkünün de müsadere edildiği... bu nedenle de davacının Üsküp'teki konak, bahçe ve arsası ile Mitroviça'daki ev ve oteli ile ilgili tazminat isteminin reddine hükmolunup diğer taraftan da davacının konuya ilişkin 4/1/1972 tarihli itirazının, 3046 sayılı kararda, «... Belgrad Büyükelçiliğinin 30/7/1973 günlü yazısında; Kadastroda, malların Ferhat Ali Drağa adına kayıtlı olduğu ve fakat bu şahsın diğer varislerin izinleri ve hukukta teessüs etmiş örf ve adete göre, malları idare ettiği, dolayısıyla da tapu kayıtlarında malik olarak gösterilenlerin hakiki malik oldukları ve bu kayıtların geçerli olduğu, Şükriye Arsay ile annesi Rükiye Drağa ve diğer maliklerin mallarının 28/4/1948 tarihli kanun hükümlerine göre millileştirildiği... bilginin ilişikteki (ek tastiknamede) yazılı olduğu bldirilmektedir.» yolunda yer alan içerikle kısmen de olsa yerinde görüldüğünün ve özellikle de sözkonusu taşınmazların millileştirildiğinin kuşkuya yer vermeyecek bir açıklıkta vurgulanmasına karşın gerek 5603 ve gerekse dava konusu 9628 sayılı aynı komisyonun kararlarında, anlaşılmayan nedenlerle, millileştirme kararlarının getirtilmesinde ısrar edilmesindeki ve Yugoslav Hükümetinin, millileştirme kararına ve ek tasdiknameye konu oluşturan bu hususlarda döne döne, yinelemeğe gerek görmediği takdir komisyonu istemlerinin cevapsız bırakıldığından ve dolayısıyla komisyonun yeterli bilgi ve belgelere sahip olmadığından bahisle, itirazların reddindeki tutarsızlık ve çelişkiler yadsınamayacak denli belirgin olduğundan, tapuya, millileştirme kararlarına ve ek tasdiknameye dayanan belli istemlerin kabulü ile aksine müttehaz komisyon kararının doğrudan doğruya veya hiç değilse durumun bir kez daha ve yukarıda değinilen çelişki ve tutarsızlıklar gözönünde bulundurulmak suretiyle incelendikten sonra varılacak sonuca göre bir karar verilmek üzere, iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için gün konularak taraflarla yazılı çağrıda bulunulmuş olup belli edilen günde davacıların vekili ile davalı idare temsilcisi avukat Aysel Alpdoğan'ın geldikleri anlaşılmakla Savcının huzuru ile açık olarak duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne uygun olarak söz verilip dinlendikten ve savcının düşüncesi alındıktan, taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verilip işin gereği düşünüldü :

1988 sayılı Yasa ile değişik 1135 sayılı Türk Vatandaşlarına ait olan Yugoslav Federatif Halk Cumhuriyetince millileştirilmiş bulunan mal hak ve menfaatlerin tasfiyesi hakkında kanun ve buna ilişkin olarak Türk ve Yugoslav Hükümetleri arasında akdedilen Protokol hükümleri uyarınca verilen tazminatlar, Yugoslav Federatif Halk Cumhuriyeti tarafından mal, hak ve menfaatleri Devletleştirilen ve kısıtlayıcı önlemlere tabi tutulan Türk vatandaşlarının alacaklarına karşılık teşkil etmek amacını taşımaktadır. Bu yasa hükümlerinin incelenmesinden anlaşılacağı üzere, Yasanın tazminat ödenmesinde aradığı anakoşul, tazminat isteminde bulunan kişi veya kişilerin Yugoslavya'daki mal, hak ve menfaatlerinin Yugoslav makamlarınca millileştirilmiş olması, başka bir deyişle ortada el konulan bir mal, hak ve alacağın bulunması ve bunun özellikle Yasanın 4. maddesinde sayılan belgelerin ibraz edilmesi suretiyle ispatlanmasıdır. Anılan 4. maddenin (b) fıkrası da mal, hak ve yararların millileştirildiğini veya diğer sınırlayıcı tedbirlere bağlandığını, nitelik, tutar ve türünü gösterir Yugoslavya resmi makamlarınca verilmiş ve usulüne göre onanmış belge ve kararların asıl veya örneklerinin bunların bulunmaması durumunda, taşınmaz mallar için tapu senetleri veya onun yerine geçen belgeler, yoksa taşınmaz malların kimlerin olduğunu belirten ve bunların saptanmasına yarayan mahkeme kararları, kira sözleşmeleri, vergi kayıtları ve makbuzları gibi diğer belgelerden birini, veya mal, hak ve yararların niteliğini, kimlerin olduğunu, tutar ve türünü, bunların saptanmasına yarar diğer bilgileri kapsayan beyannamenin verilmesi hükmünü getirmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden Yugoslavya'nın Kos. Mitroviça halkından ve kırk yıl önce ölmüş Razi Draga'nın mallarının varislerine intikalini gösteren Belediye Mahkemesince 8/7/1971 günü verilmiş fetva'nın bulunduğu, buna göre davacıların murisi Şükriye Arsay (Draga)'nın Ali Razi Draga'nın ölü oğlu Necip'in kızı olduğu ve anılan kişinin mallarının 1/7 hissesine sahip olduğu anlaşılmıştır. Ali Draga'nın Tutin kazası Mojstir köyünde bulunan taşınmazının (orman) Şükriye ve annesi Rukiye Draga'nın hisselerine ait olan bölümünün 1 Mart 1946 gününde Devletleştrildiğine dair 7/6/1971 günlü tasdikname, skoplje (Üsküp) kazasında bulunan 304 m^2 lik bahçeli ev ile 47 m^2 lik arsa Kos. Mitroviça kazasında üzerinde bombardımandan yıkılmış bina enkazının olduğu, iki arsanın davacıların murisine ve annesine ait hisselerinin 1945-1946 yıllarında millileştirildiğine dair 29/2/1972 günlü ek tasdikname yukarıda yer alan 4. madde hükmüne uygun belgeler olup ayrıca bu malların millileştirildiğine ilişkin karar örneğinin aranmasına gerek bulunmamaktadır. Davalı idarece orman dışındaki taşınmazların Ali Draga'nın oğullarından Ferhat Draga'ya Askeri Bölge Mahkemesince verilmiş karar uyarınca müsadere edildiği, bu nedenle davacılara bir tazminat ödenmesine olanak olmadığı ileri sürülmekteyse de gerek yukarıda yer alan belgeler gerekse dava dosyasında bulunan Ferhat Draga'nın malının müsadere anına ilişkin tutanak müsadere edilen malın yalnızca Ferhat Draga'ya ait olduğunu, ailenin büyüğü sıfatıyla ve vekil olarak idare ettiği Draga mallarından davacıların murisinin hissesinin bu müsadere

esnasında Devlete devredilmemiş olduğu onların ayrıca millileştirildiğini kanıtlamaktadır. Ayrıca hakkında tazminat istemi kabul edilmiş olan ormanın yüzölçümü hesaplamaları yapılırken maddi hata yapılmış olduğu da görülmüştür.

Açıklanan bu gerekçelerle davacıların murisi Şükriye'nin Yugoslavya'da kalan taşınmaz mallarından dolayı tazminat isteminin yukarıda açıklandığı biçimde karara bağlanması gerekirken aksine verilen 28/5/1980 gün ve 9628 sayılı Takdir ve Tevzi Komisyonunun kararının iptaline, 3000 (üçbin) lira avukatlık ücreti ile aşağıda ayrıntıları gösterilen yargılama giderleri tutarı 330 (üçyüzotuz) liranın davacıya verilmek üzere davalı idareden alınmasına fazla yatırılan 30 lira harcın istek halinde davacıya iadesine 8/6/1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KARARLARIN METODİK FİHRİSTİ

Sayfa

— A —

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü
— Ödeme Emri
— Emlak Alım Vergisi 307
— Emlâk Vergisi 308
— Arsa Vergisi 310
— Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi 311
— Gelir Vergisi 80, 82
— Gider Vergisi (İstihsal Vergisi) 229
— Taşocağı Resmi 313
— Veraset ve İntikal Vergisi 231

Arttırma - Eksiltme ve İhale İşleri
— Açık Arttırma
— İhalenin Feshi 326

Asker Ailesine Yardım İşleri
— Enaz Geçim Haddi 258
— İkametgâhın Değiştirilmesi 259
— Muhtaçlık Durumu 260, 261

Avukatlık İşleri
— Avukat Olmayanlarla İlgili İşler
— Resmi Dairelerde İş Takibi 262
— Mesleğe Kabul, Sınav, Staj
— Mesleğe Kabul 263
— Staj 264, 267, 269

— B —

Basın İşleri
— Resmi İlân
— Vasıflılık Durumunun Tesbiti ve İtiraz 328

Beden Terbiyesi ve Spor İşleri
— Kulüpler
— Hükmen Yenik Sayılma 333, 338

Belediye Gelirleri
— Türlü Gelirler
— Açılış Ruhsat Harcı 315
— Yangın Söndürme Masraflarına İştirak Payı 316
— Yapı Ruhsat ve Denetleme Harcı
— Tarife 317

Belediye İşleri
— Pazarlıksız Satış
— Üç Gün Süreyle Kapatma 270
— Ruhsat İşleri
— Büfenin Küşat Ruhsatı 271
— Küşat Ruhsatı 273

Sayfa

— Ç —

Çiftçilikle İlgili İşler
— Çeltik İşleri
— Ekinin İzni 341

— D —

Dernek İşleri
— Dernekler Gelirleri
— Yardım Toplama 343

Dış Ticaret ve Türk Parasının Kıymetini Koruma
— İthalat
— Bedelsiz İthalat 345
— Bedelsiz Otomobil İthali 348
— Gümrüğe Terk Edilmiş Sayılma 350
— Kur Garantisi 353

Dul - Yetim ve Şehit Aylığı
— Yetim Aylığı
— Erkek Evlada 68

Düzenleyici Genel İşlemler
— Yönetmelik
— İmar Yönetmeliği 107
— Otopark Yönetmeliği - İşlem 309

— E —

Elektrik İşleri
— Elektrik Satış Hakkı 357
— Tesislerin Devri 362

Emeklilik ve Emekli Sandığı İşleri
— Resen Emeklilik
— Yaş Nedeniyle 66

Emlâk Alım Vergisi
— Yükümlülük
— Bina İnşaatında 320

Emlâk Vergisi (Arsa - Arazi Vergisi)
— Konu
— Taşınmazın Arsa Sayılması 322

Emlâk Vergisi (Bina Vergisi)
— İstisna Muafiyet
— Özel Okulun Hizmet Binası 321

Eski Eserler
— Taşınmaz Eski Eserler
— II. Grup Uygulamasının Yapılamaması 113

Sayfa

— F —

Fon İşleri

— Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu

— Seka Ürünleri 370

— Kâğıt Stokları ile İlgili Fiyat Farkı 376

— Sivil Savunma Fonu

— Kapsamı 383

— Devletin Dolayısiyle Ortak Olduğu Şirket 385

— G —

Gayrimenkule Tecavüz İşleri

— Zilyetlik

— Fuzuli Şagil 387

— Birlikte Zilyet Olanlara Teslim 389

Gelir Vergisi

— Muaflıklar

— Küçük Çiftçi Muaflığı 59

— Ticari Kazanç

— Fırınların İmalât Randırmanları 85

— Matrah 53

— Ücretler

— İşçiye Kârdan Verilen Hisse 84

— Vergi Tevkifatı

— Kooperatiflerin Ortak Dışı Muameleden Elde Ektikleri Gelir 90

— Zirai Kazanç

— Yatırım İndirimi 87

Gider Vergisi (Bina İnşaat Vergisi)

— İstisna - Muafiyet 234

— İmalâthane 233

Gider Vergisi (Bina ve Sigorta Muameleleri Vergisi)

— Konu

— Zirai Kredi 236

Gider Vergisi (İstihsal Vergisi)

— İlk Madde İndirim Esası

— İlk Madde İndirim Tebliği 239

— İstisna - Muaflıklar 242

Gümrük Vergisi ve Resimleri

— Eşyanın Fiyatı

— Ek Tahakkuk 244

— Vergi Nisbeti

— Vergi Oranının İndirilmesi 61

Sayfa

— İ —

İmar İşleri

— Arsa İşleri

— Arsa Satışı 115, 116, 118

— Arsa Tahsisi 120, 121

— Tevhit ve İfraz İşleri 123

— Bina Yapım

— İnşaatın Durdurulması 124, 126

— Cezalar

— İnşaat Ruhsatına İlişkin Ceza 127

— Kullanma İznine İlişkin Ceza 128

— Maliyet Bedeli Cezası 130

— İmar Planları

— İmar Planı ve Değişikliği 131, 133, 137, 139, 141, 145, 147, 150

— Parselasyon Planları

— Suyulandırma 152, 154, 155, 157

— Ruhsat İşleri

— İnşaat Ruhsatı 159

— İptali ve Yıkma 161

— Geçici Ruhsat 163

— Geri Alınması 164

— Ruhsatın İptali 166

— Çatı Katı 167

— İlave İnşaat 169

— Kullanma İzni 171, 173

— Diğer İşler

— Şuyuun Giderilmesi 175

İskan İşleri

— İhtiyaçlık Durumu

— Tesbit Anı 275

— Tahsis İşleri

— Tahsis ve Temlik Kaydının İptali 276

— Temlik İşleminin Yapılmaması 278

İşletme Vergisi

— Konu

— Kaplıca 247

— Tatil Köyü 248

— Tablo 1

— Pozisyonlar 55

Sayfa

— K —

Kamulaştırma İşleri

— İade

— Geri Vermeden Vazgeçme 176

— İrtifak Hakkı Tesisi

— Enerji Nakil Hattı İçin 180

— Karar Verecek ve Onaylayacak Merciler

— Belediye Encümeni 182

— Köy İçme ve Kullanma Suyu 183

— Köy Mer'ası 184

— Tarihi Cami İçin 185

— Ticaret Borsası Sitesi 187

— Konusu ve Şartları

— Amacın Belli Olmaması 188

— Çöplerin Değerlendirilmesi ve Yok Edilmesi 190

— Entegre Kereste Fabrikası 192

— İlkokul Yeri İçin 194

— Köy Garajı ve Meydan Yeri 196

— Köy Nakli 198

— Muhtaç Aileler İçin 200

— Organize Sanayi Bölgesi 202

— Takdiri Kıymet Komisyonları 38

— Kıymet Taktiri 42

— Diğer İşler

— İptal Kararının Kapsamı 203

Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları

— Ticaret Borsaları

— Resen Üye Kaydı 283

Karayolları Trafik İşleri

— Araçlarla İlgili İşler

— Trafik Kaydı 279

— Trafik Kaydının Silinmesi 281

— Tesisler ve İşaretler

— İlan ve Reklam Panolarının Kaldırılması 282

Kurumlar Vergisi

— Konu

— Yabancı Kurumun Navlun Hasılatı 91

Sayfa

— M —

Marka İşleri

— Markanın Tescili
— Kitap ve Matbua 390

Memur İşleri

— Atama
— İlköğretim Müdürlüğü 97
— Çekilme
— Çekilmiş Sayılma
— Doçentliğe Atanmama 99
— Disiplin Cezası
— Göreve Gelmeme 70
— Göreve Son Verme
— Memurluğa Alınma Koşulları 102, 103
— Vekalet Görevi - Ücreti 72
— Naklen Atanma
— Usulde Paralellik 74
— Memurların Yargılanması
— Görevi Kötüye Kullanma 26
— Görevi Savsaklamak 28
— Görevden Uzaklaştırma Önleminin Kaldırılması 30
— Hükümet Komiserinin Toplantıyı Dağıtması 31
— İlçe Belediye Başkanı ile Şube Müdürü Hakkında Birinci Derecede Karar Verecek Organ 32
— Soruşturma Yöntemi 33

— Ö —

Öğrenci İşleri (İlk - Orta Derece)

— Kayıt İşleri
— Askeri Liseye Kayıt 285
— Diğer İşler
— Adayın Listede Yer Alması 286

Öğrenci İşleri (Yüksek Öğrenim)

— Diploma İşleri
— Mezuniyet Belgesinin İptali 287
— Disiplin İşleri
— Savunma 289
— Kayıt İşleri
— Ü. S. M. Y. Sınavı 290
— Ü. S. M. Y. Sınavına Asker Olanın Katılabileceği 292

Sayfa

— Sınavlar
— Maliye Meslek Yüksek Okulu Fark Sınavı 293
— Özel Doktor Raporu 295
— Yabancı Ülkelerdeki Öğrenim
— Dövizin Kesilmesi 296
— Diğer İşler
— İlişiğin Kesilmesi 297, 298

Öğretim İşleri
— Diğer İşler
— Akademilerin Fakülte Kurması 35

— S —

Sağlık ve Tıp İşleri
— Tababet ve Şubeleri Sanatları
— Tıbbi Tahlil Labaratuvarı Sema İzni 392

Sınır İşleri
— Köyler Arası Sınır
— Sınır Çizimi 300

— T —

Tam Yargı (Tazminat) Davaları
— Danıştay Kararlarına Uyulmaması
— Danıştay Kararlarının Yerine Getirilmemesi 105
— Personel İşleri 75
— İdarenin Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler
— Memurluğun Sona Ermesi - Yokluk Kararı 78
— Hizmet Kusuru
— Elektrik Tesislerine İlişkin Hizmetlerde 395
— İmar İşleri 205
— Öğrenci İşleri 302
— Yıkma İşleri 207

Taşocağı İşleri
— Ruhsat İşleri
— Ruhsatın İptali 303
— Rüsum İşleri
— Miktarın Saptanması 324

Sayfa

— V —

Vatandaşların Dışardaki Hakları
— Yugoslavyadaki Haklar
— Tazminat 401

Vergi Usulü
— Amortisman
— Uygulanma Şekli 51
— Pişmanlık
— Pişmanlık Zammının Hesabı 95
— Uzlaşma
— Matrahın Tezyidi İsteği 251
— Verginin Kalkması
— Gider Vergisi (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi) ... 256
— Zamanaşımı 253

— Y —

Yargılama Usulü
— Dava Konusu Olamayacak Durumlar
— Toprak Üstü Uygulama Tutanağı 305
— Görev
— 1608 Sayılı Yasaya Göre Verilen Ceza 306
— Kira Sözleşmesinin Feshi ve Dükkanların Boşaltılması ... 225
— Toprak Döküm Cezası 227
— Süre Aşımı
— Gümrük Vergisi ve Resmi 57
— Tam Yargı (Tazminat) Davaları 44
— Devlet Borcu 45

Yıkma İşleri
— Ruhsatlı İnşaat
— Bahçe Duvarının Kamulaştırılmadan Yıktırılması 209
— Ruhsatsız ve Ruhsat ve Eklerine Aykırı İnşaat
— Devlet Karayolu Kenarında 211
— Fuar ve Rekreasyon Alanında 213
— Turistik Tesis Yanındaki İnşaat 217
— Yola Yapılan İnşaat 218
— Yolda ve Protokol Bölgesinde 220
— Yıkılacak Derecede Tehlikeli Olma 222
— Diğer İşler
— Boşaltma İşleri
— Projeye Ugyunluk 224

DANIŞTAY TASNİF VE YAYIN BÜROSU YAYINLARI

		TL.
1.	**DANIŞTAY İçtihatları Birleştirme Kararları I.** (1953 — 1966) 1966. s. 350	12
2.	ERDOĞDU, Ahmet. Danıştay 2. Daire Başkanı. **Alman İdari Mahkemeler Kanunu** (21 Ocak 1966) Çeviri. 1967, s. 84 (Danıştay Meslek Mensupları İçindir)	—
3.	4, 5, 6, 7, 8. sayılı Danıştay Kitaplığında bulunan kitapların Fihristi (Danıştay Meslek Mensupları İçindir)	—
9.	FREDEMAN, Dr. Charles E. Çeviren GÖKTAN, Işık. Danıştay eski Yardımcısı. **Modern Fransa'da Danıştay,** 1971, s. 160 (Kalmadı)	10.00
10.	ERGUT, Eşref. Danıştay Üyesi. **Anayasa Mahkemesi Kararları Işığı Altında Memurin Muhakematı Hakkında Kanun Tatbikatının Eleştirilmesi.** 1971. s. 52 (Kalmadı)	5.00
11.	COŞKUN, Sabri. Danıştay Yardımcısı. **Türkiye'de Zirai Kazancı Vergilendirilmesi.** 1971. s. 74	5.00
12.	**DANIŞTAY Onuncu Dairesi Kararları.** 1972. s. XIV + 340 (Kalmadı)	20.00
13.	DİNÇER, Güven Danıştay Kanunsözcüsü. **Tüzüklerimiz.** 1972. s. XIV + 184	15.00
14.	TUNCAY, Aydın. H. Danıştay Üyesi, **İdare Hukuku ve İdari Yargının Bazı Sorunları** 1972. s. 284	30.00
15.	**DANIŞTAY Dokuzuncu Daire Kararları.** 1973, s. XVI + 296 (Kalmadı)	20.00
16.	**DANIŞTAY İçtihatları Birleştirme Kararları II** (1967 — 1972) 1973. s. 248	20.00
17.	**Danıştay Kanunu ve İlgili Mevzuat.** 1973. s. 105 (Kalmadı)	10.00
18.	**Danıştay ve Bölge İdare Mahkemeleri.** M. Letourneur, J. Bauchet J. Méric. Çeviren BAŞPINAR, Recep. Danıştay Üyesi. 1973. s. 273 (Müellifi tarafından satış izni verilmemiştir.)	—
19.	**DANIŞTAY Sekizinci Daire Kararları.** 1974. s. XXIV + 518 (Kalmadı)	40.00
20.	**Yüzbeş ve Yüzaltıncı Yıllarında Danıştay** (Anayasa Değişikliklerine İlişkin Görüşleriyle). (Danıştay Meslek Mensupları İçindir.)	—
21.	**İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler I.** 1976, s. 372	50.00
22.	**Danıştay Onikinci Daire Kararları.** Birinci Kitap Cilt : 1, 1976. s. XXXIV + 650	60.00
	DANIŞTAY Onikinci Daire Kararları. Birinci Kitap Cilt : II, 1976. s. XX + 550	60.00

		TL.
23.	GÜNGÖR, A. İhsan. Danıştay Üyesi. **Açıklamalı ve İçtihatlı İşletme Vergisi** 1977. s. 240	40.00
24.	**DANIŞTAY Yedinci Daire Kararları.** Birinci Kitap (1965 — 1976) 1977. s. XXX + 674 (Kalmadı)	125.00
25.	**Danıştay Kanunu** 1978 s. 60 (Kalmadı)	30.00
26.	**İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler II.** 1978 s. 388	100.00
27.	**DANIŞTAY Altıncı Daire Kararları Birinci Kitap** (1965 — 1977) 1979. s. XXII + 713	300.00
28.	**Yüzonbirinci Yılında Danıştay** (Danıştay Meslek Mensupları İçindir)	—
29.	**İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler III.** 1981 s. 397	400.00
—	**ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILINI KUTLAMA SEMPOZYUMU,** 1981, s. 156	350.00
30.	**DANIŞTAY Dava Daireleri Kurulu Kararları Birinci Kitap** (1965 - 1978) 1981. s. XXXII + 858	750.00
31.	**Danıştay İstişari Düşünceler — Cumhuriyet Dönemi** (1929 — 1980) Birinci Kitap Cilt I, 1982, s. XI + 638.	750.00
32.	**Danıştay İstişari Düşünceler — Cumhuriyet Dönemi** (1929 — 1980) Birinci Kitap Cilt: II, 1982, s. VIII + 584.	750.00
33.	**İdari Yargıda Son Gelişmeler SEMPOZYUMU.** 1982, s. 194.	500.00

DANIŞTAY DERGİSİ

			TL.
Sayı	1	Kalmadı	15.00
Sayı	2	»	15.00
Sayı	3	»	15.00
Sayı	4	»	15.00
Sayı	5	»	15.00
Sayı	6 — 7	»	30.00
Sayı	8	»	15.00
Sayı	9 — 10	»	30.00
Sayı	11	»	15.00
CUMHURİYETİN 50. YILI ÖZEL SAYISI. 1973. S. 290			15.00
Sayı	12 — 13	Kalmadı	40.00
Sayı	14 — 15	»	40.00
Sayı	16 — 17	»	40.00
Sayı	18 — 19	»	50.00
Sayı	20 — 21	»	50.00
Sayı	22 — 23	»	50.00
Sayı	24 — 25	»	50.00
Sayı	26 — 27	»	100.00
Sayı	28 — 29	»	100.00
Sayı	30 — 31	»	100.00
Sayı	32 — 33		300.00
Sayı	34 — 35		500.00
Sayı	36 — 37		500.00
Sayı	38 — 39	Kalmadı	500.00
ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILI ÖZEL SAYISI			200.00
Sayı	40 — 41		600.00
Sayı	42 — 43		500.00
Sayı	44 — 45		1.200.00
Sayı	46 — 47		1.200.00
Sayı	48 — 49		